

Послання Івана
Євангеліє від Матвія
Євангеліє від Марка
Євангеліє від Івана
Буття
Вихід
Числа
Второзаконня
Ісус Навин

Огляд

Це ретельно підібрана добірка давньогрецьких текстів, призначена найкраще передати вчення Ісуса, як безпосередньо, так і через Його учнів, а також основу Його вчення: Закон Божий. Після цього розгляньте можливість прочитання книг інших пророків (Псалми, Ісаїя, Єремія, Даниїл, Йона, Осія тощо).

Застереження

Цей переклад було створено з оригінальних грецьких текстів Септуагінти та Візантійських текстів за допомогою великих мовних моделей. З цієї причини він містить багато артефактів культури та граматики оригінальної мови, але також може містити помилки. Якщо щось виглядає дивно, будь ласка, перевірте оригінальний грецький текст. Якщо ви знайдете помилку, будь ласка, надішліть її на jesusislord@joshuabible.com.

Ліцензування

Ви маєте дозвіл на відтворення та поширення цього перекладу частково або повністю. Вам не дозволяється змінювати або продавати його. Якщо ви знайдете помилку, будь ласка, надішліть електронний лист на адресу jesusislord@joshuabible.com, щоб ми могли виправити її та надати вам оновлене видання.

Послання Івана

1 2 3 4 5

Євангеліє від Матвія

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25
26 27 28

Євангеліє від Марка

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

Євангеліє від Івана

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21

Буття

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46
47 48 49 50

Вихід

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Числа

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36

Второзаконня

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30 31 32 33 34

Ісус Навин

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

Послання Івана

1

Те, що було від початку, що ми почули, що ми бачили власними очима, що ми споглядали і чого торкалися наші руки, — про Слово життя, І життя було явлене, і ми бачили, і свідчимо, і проголошуємо вам життя вічне, яке було в Отця і було явлене нам, Те, що ми бачили і чули, ми проголошуємо вам, щоб і ви мали спілкування з нами, а наше спілкування — з Отцем і з Його Сином Ісусом Христом. І це ми пишемо вам, щоб наша радість була сповнена.

І це є звістка, яку ми почули від нього і сповіщаємо вам, що Бог є світло, і темряви в ньому немає ніякої. Якщо ми кажемо, що маємо спілкування з ним, і ходимо в темряві, ми брешемо і не чинимо істини. Якщо ж ми ходимо в світлі, як він є в світлі, то маємо спілкування один з одним, і кров Ісуса Христа, Сина його, очищає нас від всякого гріха. Якщо ми кажемо, що не маємо гріха, ми обманюємо себе, і правди немає в нас. Якщо ми визнаємо гріхи наші, Він вірний і праведний, щоб простити нам гріхи і очистити нас від усякої неправедності. Якщо ми кажемо, що не згрішили, то робимо Його брехуном, і слова Його немає в нас.

2

Діти мої, це пишу вам, щоб ви не грішили, і якщо хтось згрішить, маємо Заступника перед Отцем — Ісуса Христа, Праведного, І він є спокутою за гріхи наші, не тільки за наші, але й за гріхи цілого світу. І в цьому ми знаємо, що ми пізнали його, якщо дотримуємося його заповідей. Той, хто каже: Я

знаю Його, — і заповідей Його не дотримується, є брехуном, і в ньому немає істини. Хто б зберігав Його слово, справді в цьому любов Бога досконала. У цьому ми знаємо, що в Ньому ми є. Той, хто говорить, що залишається в ньому, зобов'язаний ходити так, як ходив той.

Брати, я пишу вам не нову заповідь, а давню заповідь, яку ви мали від початку; ця давня заповідь є слово, яке ви чули від початку. Знову пишу вам нову заповідь, що є істинною в ньому і в вас, бо темрява минає, і світло істинне вже сяє. Той, хто каже, що перебуває у світлі, і ненавидить брата свого, перебуває в темряві до цього часу. Той, хто любить свого брата, залишається у світлі, і спокуси в ньому немає. Той же, хто ненавидить свого брата, перебуває в темряві і ходить у темряві, і не знає, куди йде, бо темрява осліпила його очі.

Пишу вам, діти, що прощені вам гріхи через Його ім'я. Пишу вам, батьки, бо ви пізнали Того, Хто від початку. Пишу вам, юнаки, бо ви перемогли лукавого. Я написав вам, діти, тому що ви пізнали Отця. Я написав вам, батьки, тому що ви пізнали Того, Хто від початку. Я написав вам, юнаки, тому що ви сильні, і слово Боже в вас перебуває, і ви перемогли лукавого.

Не любіть світ, ні те, що в світі. Якщо хтось любить світ, немає любові Батька в ньому. тому що все, що в світі, — бажання плоті, і бажання очей, і пихатість життя — не є від Отця, але від світу. І світ минає, і бажання його, а той, хто виконує волю Бога, залишається навіки.

Діти, настала остання година, і як ви чули, що антихрист приходить, так і зараз з'явилося багато антихристів, звідки ми

знаємо, що настала остання година. Вони вийшли з-поміж нас, але не були з наших; бо якби були з наших, то залишилися б з нами, але це сталося, щоб виявилось, що не всі вони з наших. І ви маєте помазання від Святого, і знаєте все. Я написав вам не тому, що ви не знаєте правди, але тому, що ви знаєте її, і тому, що жодна неправда не походить від правди. Хто є брехуном, якщо не той, хто заперечує, що Ісус є Христос? Цей є антихристом, той, хто заперечує Батька і Сина. Кожен, хто заперечує Сина, не має й Батька. Ви, отже, те, що ви чули від початку, нехай залишається у вас. Якщо в вас залишиться те, що ви чули від початку, то і ви залишитесь в Сині і в Батькові. І це є обіцянка, яку він обіцяв нам — життя вічне. Я написав вам це про тих, хто вас обманює. І ви, помазання, яке ви отримали від Нього, в вас залишається, і не має потреби, щоб хтось навчав вас, але як те саме помазання навчає вас про все, і воно істинне є, і не є неправдою, і як навчило вас, залишитесь в Ньому. І тепер, діти малі, залишайтеся в Ньому, щоб коли Він з'явиться, ми мали сміливість і не були засоромлені перед Ним у Його пришетті. Якщо ви знаєте, що Він праведний, знайте, що кожен, хто чинить праведність, від Нього народжений.

3

Дивіться, яку любов дав нам Батько, щоб ми були названі дітьми Божими. Через це світ не знає вас, тому що не знав Його. Улюблені, тепер ми є дітьми Бога, і ще не було виявлено, чим ми будемо, але знаємо, що якщо він буде виявлений, ми будемо подібні до нього, тому що побачимо його таким, яким він є. І кожен, хто має цю надію на Нього, очищає себе, як Той чистий є.

Кожен, хто чинить гріх, чинить і беззаконня, і гріх є беззаконня. І ви знаєте, що Той був явлений, щоб узяти гріхи наші, і гріха в Ньому немає. Кожен, хто залишається в ньому, не грішить; кожен, хто грішить, не бачив його і не пізнав його. Діти малі, нехай ніхто не обманює вас: той, хто чинить справедливість, справедливий, як і Той справедливий. Той, хто чинить гріх, є від диявола, тому що диявол грішить від початку. Для цього з'явився Син Божий, щоб знищити справи диявола. Кожен, хто народжений від Бога, гріха не чинить, бо насіння Його в ньому перебуває, і не може грішити, бо від Бога народжений. У цьому явними є діти Бога і діти диявола. Кожен, хто не чинить праведності, не є від Бога, і той, хто не любить брата свого. Що ця є та звістка, яку ви чули від початку, щоб ми любили один одного. Не як Каїн, який був від того злого і зарізав брата свого, і заради чого зарізав його? Тому що діла його були злі, а діла брата його праведні. Не дивуйтеся, брати мої, якщо світ ненавидить вас. Ми знаємо, що перейшли зі смерті в життя, тому що любимо братів. Той, хто не любить брата, залишається в смерті. Кожен, хто ненавидить свого брата, є вбивцею, і ви знаєте, що жоден вбивця не має вічного життя, яке перебуває в ньому. У цьому ми пізнали любов, що Той за нас душу Свою поклав, і ми повинні за братів душі класти. Хто ж має життя світу і бачить брата свого, що має потребу, і закриває серце своє від нього, як любов Божа залишається в ньому? Діти мої, любимо не словом і не язиком, а ділом і істиною. І в цьому ми знаємо, що ми є з істини, і перед Ним переконаємо наші серця. що якщо засуджує наше серце, то Бог більший за наше серце і знає все. Улюблені, якщо серце наше не засуджує нас, маємо сміливість до Бога, і те, що ми просимо, ми отримуємо від Нього, тому що дотримуємося Його заповідей і робимо приємне перед Ним. І це є Його заповідь, щоб ми вірували в ім'я Сина Його

Ісуса Христа і любили один одного, як Він дав заповідь. І той, хто зберігає заповіді Його, в Ньому залишається, і Він в ньому. І з цього ми знаємо, що Він залишається в нас, з Духа, якого Він нам дав.

4

Улюблені, не вірте кожному духу, але випробуйте духи, чи вони від Бога, тому що багато хибних пророків вийшли у світ. У цьому ви пізнаєте Духа Божого: кожен дух, який визнає Ісуса Христа, що прийшов у плоті, є від Бога і всякий дух, який не визнає Ісуса Христа, що прийшов у плоті, не є від Бога, і це є те, що від антихриста, про якого ви чули, що приходить, і тепер уже є в світі. Ви від Бога, діти малі, і ви подолали їх, бо більший Той, Хто у вас, ніж той, хто у світі. Вони самі зі світу, тому зі світу говорять, і світ їх слухає. Ми від Бога є, той, хто знає Бога, слухає нас. Хто не є від Бога, не слухає нас. Із цього ми знаємо дух істини і дух блудження.

Улюблені, любимо один одного, тому що любов від Бога є, і кожен, хто любить, від Бога народився і знає Бога. Той, хто не любить, не пізнав Бога, бо Бог є любов. У цьому була явлена любов Бога до нас, що Бог послав Сина Свого Єдинородного у світ, щоб ми жили через Нього. У цьому є любов, не в тому, що ми любили Бога, але в тому, що Він любив нас і послав Сина Свого як спокуту за гріхи наші. Улюблені, якщо Бог так полюбив нас, то й ми зобов'язані любити один одного. Бога ніхто ніколи не бачив; якщо ми любимо один одного, Бог залишається в нас, і любов Його є досконалою в нас. У цьому ми знаємо, що залишаємося в ньому і він у нас, бо він дав нам від свого Духа. І ми бачили і свідчимо, що Батько послав Сина Спасителем світу. Хто

визнає, що Ісус є Син Божий, у тому перебуває Бог, і він у Богові. І ми пізнали й увірували в любов, яку має Бог до нас. Бог є любов, і той, хто перебуває в любові, перебуває в Богові, і Бог у ньому. У цьому завершена любов з нами, щоб ми мали сміливість у день суду, тому що як Той є, так і ми є в цьому світі. Страху немає в любові, але досконала любов виганяє страх назовні, тому що страх має покарання, а той, хто боїться, не є досконалим у любові. Ми любимо його, тому що він перший полюбив нас. Якщо хтось каже, що любить Бога, і ненавидить брата свого, то він брехун, бо той, хто не любить брата, якого бачив, як може любити Бога, якого не бачив? І ми маємо цю заповідь від Нього, щоб той, хто любить Бога, любив і брата свого.

5

Кожен, хто вірує, що Ісус є Христос, народжений від Бога, і кожен, хто любить Того, Хто породив, любить і того, хто народжений від Нього. У цьому ми знаємо, що любимо дітей Божих, коли любимо Бога і дотримуємося Його заповідей. Бо це є любов Божа, щоб ми зберігали Його заповіді, і заповіді Його не є важкими. тому що кожен, хто народжений від Бога, перемагає світ, і ця є та перемога, що перемогла світ — віра наша. Хто є той, хто перемагає світ, якщо не той, хто вірує, що Ісус є Син Божий? Це Той, Хто прийшов через воду і кров, Ісус Христос, не тільки в воді, але у воді і крові, і Дух є Той, Хто свідчить, що Дух є істина. що троє є, які свідчать на небі: Отець, Слово і Святий Дух, і ці троє є одне, і троє є, які свідчать на землі Дух, і вода, і кров, і ці троє в одному є. Якщо ми приймаємо свідчення людей, то свідчення Бога є більшим, тому що це є свідчення Бога, яке він засвідчив про Сина свого. Той, хто вірує в Сина Божого, має свідчення в собі; той, хто не

вірує Богу, зробив Його брехуном, тому що не повірив у свідчення, яке Бог засвідчив про Свого Сина. І це є свідчення, що Бог дав нам вічне життя, і це життя є в Його Сині. Той, хто має Сина, має життя; той, хто не має Сина Божого, не має життя.

Це я написав вам, які вірите в ім'я Сина Божого, щоб ви знали, що маєте життя вічне, і щоб ви вірили в ім'я Сина Божого. І це є та відвертість, яку ми маємо до нього, що якщо ми просимо чогось з його волею, він чує нас. І якщо ми знаємо, що Він чує наші прохання, що б ми не просили, ми знаємо, що ми маємо прохання, які ми просили від Нього. Якщо хтось бачить брата свого, який грішить гріхом не до смерті, нехай попросить, і дасть йому життя, тим, хто грішить не до смерті. Є гріх до смерті, не про той я кажу, щоб просив. Всяка неправда є гріх, і є гріх не до смерті. Ми знаємо, що всякий, хто народжений від Бога, не грішить, але той, хто народжений від Бога, зберігає себе, і лукавий не торкається його. Ми знаємо, що ми від Бога є, і цілий світ у злому лежить. Ми знаємо, що Син Бога прийшов і дав нам розум, щоб ми могли знати Істинного, і ми є в Істинному, в Сину Його Ісусі Христі. Цей є Істинний Бог і життя вічне.

Діти, бережіть себе від ідолів, амінь.

Євангеліє від Матвія

1

Книга народження Ісуса Христа, сина Давида, сина Авраама. Авраам породив Ісаака, Ісаак же породив Якова, Яков же породив Юду та братів його. Юда ж породив Фареса і Зару від Тамар, Фарес же породив Есрома, Есром же породив Арама. Арам же породив Амінадава, Амінадав же породив Наассона, Наассон же породив Салмона, Салмон породив Боаза від Рахав, Боаз породив Овида від Рут, Овид породив Єссея. Іессай же породив царя Давида. А цар Давид породив Соломона від дружини Урія, Соломон же породив Ровоама, Ровоам же породив Авію, Авія же породив Асу, Аса ж породив Йосафата, Йосафат ж породив Йорама, Йорам ж породив Озію. Узія ж породив Йоафама, Йоафам ж породив Ахаза, Ахаз ж породив Езекію. Єзекія ж породив Манасію, Манасія ж породив Амона, Амон ж породив Йосію. Йосія ж породив Єхонію і братів його під час вавилонського вигнання.

А після вавилонського вигнання Єхонія народив Салатїїла, Салатїїл же народив Зоровавеля, Зоровавель же народив Авіуда, Авіуд же народив Еліакіма, Еліакім же народив Азора, Азор породив Садока, Садок породив Ахіма, Ахім породив Еліуда, Еліуд же породив Елеазара, Елеазар же породив Маттана, Маттан же породив Якова. Яків же породив Йосифа, чоловіка Марії, з якої народився Ісус, званий Христос. Отже, всі покоління від Авраама до Давида — чотирнадцять поколінь, і від Давида до вавилонського вигнання — чотирнадцять поколінь, і від вавилонського вигнання до Христа — чотирнадцять поколінь.

Народження ж Ісуса Христа так було. Бо коли мати його Марія була заручена з Йосипом, перш ніж зійтися їм, знайдено, що вона має в утробі від Духа Святого. Йосиф же, чоловік її, будучи праведним і не бажаючи осоромити її публічно, побажав таємно розлучитися з нею. Коли ж він це обмірковував, ось ангел Господній з'явився йому уві сні, кажучи: Йосифе, сину Давидів, не бійся взяти Маріам, жінку твою, бо зачате в ній є від Духа Святого. Вона народить сина, і ти назвеш його ім'ям Ісус, бо він врятує свій народ від їхніх гріхів. Але все це сталося, щоб виконалося сказане Господом через пророка, який говорив, Ось діва в утробі матиме і породить сина, і назвуть ім'я його Еммануїл, що перекладається: з нами Бог.

Пробудившись від сну, Йосиф зробив так, як наказав йому ангел Господа, і взяв свою дружину. І не знав її, доки не народила вона сина свого первородженого, і назвав ім'я його Ісусом.

2

Коли ж Ісус народився у Віфлеємі Юдейському за днів Ірода царя, ось маги зі сходу прийшли до Єрусалиму кажучи: Де є народжений Цар Юдейський? Бо ми бачили Його зірку на сході і прийшли поклонитися Йому. Почувши ж це, цар Ірод стурбувався, і весь Єрусалим з ним. І зібравши всіх головних священиків і книжників народу, він запитував у них, де народжується Христос. Вони ж сказали йому: У Віфлеємі Юдейському, бо так написано через пророка, І ти, Віфлеєме, земле Юди, жодним чином не є найменшим серед правителів Юди, бо з тебе вийде правитель, який пасти буде народ мій, Ізраїль.

Тоді Ірод, таємно покликавши магів, дізнався від них точний час появи зірки. І відіславши їх до Віфлеєму, сказав: Пішовши, точно дослідіть про дитину, коли ж знайдете, повідомте мені, щоб і я, прийшовши, поклонився йому. Вони ж, почувши царя, пішли, і ось зірка, яку вони бачили на сході, йшла перед ними, аж поки, прийшовши, зупинилася над місцем, де було дитя. Побачивши ж зірку, зраділи радістю великою дуже. І, прийшовши в дім, побачили дитину з Марією, матір'ю його, і, впавши, поклонилися йому, і, відкривши скарби їхні, принесли йому дари: золото, і ладан, і смирну. І будучи попереджені уві сні не повертатися до Ірода, іншою дорогою відійшли в їхню землю.

Коли вони відійшли, ось ангел Господній з'являється у сні Йосифу, кажучи: Піднявшись, візьми дитину і матір його, і тікай в Єгипет, і будь там, доки не скажу тобі, бо Ірод збирається шукати дитину, щоб знищити її. Той же, піднявшись, узяв дитину і його матір уночі й відійшов до Єгипту. І був там до смерті Ірода, щоб виконалося сказане Господом через пророка, який говорив: З Єгипту покликав я Сина Мого.

Тоді Ірод, побачивши, що він був висміяний магами, розгнівався дуже і, пославши, вбив усіх дітей у Віфлеємі й у всіх її околицях від дворічних і молодших, згідно з часом, який він точно визначив від магів. Тоді сповнилося те, що було сказано пророком Єремією, який говорив, Голос у Рамі був почутий, плач і ридання, і велика скорбота, Рахіль плаче за дітьми своїми, і не хотіла втішитися, бо їх немає.

Після смерті Ірода ось ангел Господній з'являється Йосипу уві сні в Єгипті Кажучи: Піднявшись, візьми дитину і

матір його, і йди в землю Ізраїлю, бо померли ті, хто шукав душу дитини. Він же, піднявшись, узяв дитя і його матір та прийшов у землю Ізраїлеву.

Почувши ж, що Архелай царює в Юдеї замість свого батька Ірода, побоявся туди йти, але попереджений уві сні, відійшов у краї Галілеї. І, прийшовши, оселився в місті, званому Назарет, щоб виконалося сказане через пророків, що Назореєм буде названий.

3

В ті дні приходить Іоанн Хреститель, проповідуючи в пустелі Іудеї і говорячи: Кайтеся, бо наблизилося Царство Небесне. Бо це той, про кого сказано через пророка Ісаю, який говорив: Голос того, хто кличе в пустелі: приготуйте шлях Господній, прямими робіть стежки Його.

Сам же Іоанн мав одяг свій з верблюжої вовни і шкіряний пояс навколо стегон своїх, а їжею його була сарана і дикий мед. Тоді до нього виходив Єрусалим, і вся Юдея, і вся околиця Йордану, і хрестилися в Йордані ним, визнаючи гріхи свої.

Побачивши ж багатьох із фарисеїв і садукеев, що приходили на його хрещення, сказав їм: Породження гадюк, хто показав вам втекти від майбутнього гніву? зробіть же плід, гідний покаяння і не думайте говорити собі: батька маємо Авраама. Бо кажу вам, що Бог може з каміння цього підняти дітей Авраамові. Вже ж і сокира до кореня дерев лежить, тож кожне дерево, що не приносить доброго плоду, вирубується і в вогонь кидається.

Я справді хрещу вас у воді для покаяння, але той, хто йде після мене, сильніший за мене, я не здатний нести його сандалі, він охрестить вас у Святому Дусі і вогні. Віяльна лопата в його руці, і він ретельно очистить свій тік, і збере своє зерно в комору, а полову спалить негасимим вогнем.

Тоді приходить Ісус з Галілеї на Йордан до Іоанна, щоб бути хрещеним ним. Але Іоанн перешкоджав йому, кажучи: Я маю потребу бути охрещеним тобою, і ти приходиш до мене? Відповівши ж, Ісус сказав до нього: Дозволь зараз, бо так належить нам виконати всяку праведність. Тоді дозволяє йому. І коли Ісус був хрещений, Він негайно вийшов з води, і ось відкрилися Йому небеса, і Він побачив Духа Божого, що сходив як голуб і приходив на Нього. І ось голос з небес промовив: Це є Син Мій возлюблений, в Якому Мое вподобання.

4

Тоді Ісус був відведений Духом у пустелю, щоб бути спокушуваним дияволом. І, попостившись сорок днів і сорок ночей, він потім зголоднів. І, підійшовши до нього, спокусник сказав: Якщо ти Син Божий, скажи, щоб ці камені стали хлібами. Той же, відповівши, сказав: написано, не хлібом самим житиме людина, але кожним словом, що виходить з уст Божих. Тоді диявол бере його до святого міста і ставить його на крило храму. І каже йому: якщо ти Син Божий, кинь себе вниз, бо написано, що ангелам Своїм накаже про тебе, і на руках піднімуть тебе, щоб не спіткнувся ти об камінь ногою своєю.

Ісус сказав йому: Знову ж написано: не спокушатимеш Господа, Бога твого.

Знову бере диявол його на дуже високу гору і показує йому всі царства світу та їхню славу і каже йому: Все це тобі дам, якщо впавши поклонишся мені. Тоді каже йому Ісус: Йди геть від мене, сатано, бо написано: Господу Богу твоєму поклонишся і йому одному служитимеш. Тоді диявол відпустив його, і ось ангели прийшли й служили йому.

Почувши ж, що Іоанна було віддано, Ісус відійшов у Галілею. І, залишивши Назарет, прийшовши, оселився в приморському Капернаумі, в межах Завулону і Нефталіма, щоб виконалося сказане через пророка Ісаю, який говорив Земля Завулон і земля Нефталім, шлях моря, по той бік Йордану, Галілея народів, Народ, що сидів у темряві, побачив велике світло, і тим, хто сидів у землі й тіні смерті, зійшло світло.

Від того часу Ісус почав проголошувати і говорити: Кайтеся, бо наблизилося Царство Небесне.

Ідучи біля моря Галілеї, Він побачив двох братів: Симона, званого Петром, і Андрія, брата його, які закидали сітку в море, бо вони були рибалками. І говорить їм: Ідіть за мною, і зроблю вас ловцями людей. Вони ж негайно, залишивши мережі, послідували за ним. І, пішовши звідти далі, він побачив інших двох братів: Якова, сина Зеведеєвого, і Іоанна, брата його, що в човні з Зеведеєм, батьком їхнім, лагодили сіті свої, і покликав їх. Вони ж негайно, залишивши човен і свого батька, пішли за ним.

І Ісус ходив по всій Галілеї, навчаючи в їхніх синагогах і проголошуючи добру звістку про царство, і зціляючи всяку хворобу і всяку недугу в народі. І пішла чутка про нього по всій Сирії, і принесли до нього всіх хворих, які страждали на різні хвороби й муки, і біснуватих, і місячників, і розслаблених, і він зцілив їх. І слідували за ним численні натовпи з Галілеї, і Декаполісу, і Єрусалиму, і Юдеї, і з-за Йордану.

5

Побачивши ж натовпи, він піднявся на гору, і коли він сів, підійшли до нього його учні І відкривши рот свій, він навчав їх, кажучи: Блаженні бідні духом, бо їхнє є Царство Небесне. Блаженні ті, хто скорбить, бо вони будуть втішені. Блаженні лагідні, бо вони успадкують землю. Блаженні ті, хто голодує і спрагне справедливості, бо вони будуть насичені. Блаженні милосердні, бо вони помилувані будуть. Блаженні чисті серцем, бо вони Бога побачать. Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться. Блаженні ті, хто переслідуваний заради справедливості, бо їхнє є Царство Небесне. Благословенні ви, коли вас ганьблять і переслідують, і кажуть проти вас усяке зле слово, брехаючи заради мене. Радійте і веселіться, бо нагорода ваша велика на небесах, так само бо переслідували пророків, які були перед вами.

Ви є сіллю землі, але якщо сіль стане несмачною, чим вона буде осолена? Вона вже ні на що не придатна, хіба що бути викинутою геть і бути потоптаною людьми. Ви є світло світу. Не може місто сховатися, розташоване на горі. Ні не запалюють лампу і ставлять її під кошик, а на підсвічник, і світить вона всім, хто в домі. Так нехай світить ваше світло

перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла і прославляли Отця вашого, Який на небесах.

Не думайте, що я прийшов знищити Закон або Пророків; не прийшов я знищити, але виповнити. Амінь бо кажу вам: доки не мине небо і земля, ані йота одна, ані риска одна не мине від закону, доки не станеться все. Хто отже порушить одну з цих найменших заповідей і так навчатиме людей, найменшим буде названий у Царстві Небесному; хто ж виконуватиме і навчатиме, той великим буде названий у Царстві Небесному. Бо я кажу вам, що якщо ваша праведність не буде переважати більше, ніж у книжників і фарисеїв, ви не ввійдете в царство небесне. Ви чули, що було сказано стародавнім: не вбивай, а хто вб'є, підлягатиме суду. Я ж кажу вам, що всякий, хто гнівається на брата свого безпричинно, винний буде перед судом; хто ж скаже братові своєму рака, винний буде перед радою; а хто скаже дурню, винний буде в геєнні вогненній. Якщо отже ти приносиш дар твій на жертвник і там згадаєш, що брат твій має щось проти тебе Залиш там дар твій перед жертвником, і йди спершу примирися з братом твоїм, і тоді, прийшовши, принеси дар твій. Будь доброзичливим до свого супротивника швидко, доки ти є з ним на дорозі, щоб супротивник не віддав тебе судді, і суддя не віддав тебе помічнику, і ти не був кинутий у тюрму. Амінь кажу тобі: не вийдеш звідти, доки не віддаси останній кодрант.

Ви чули, що було сказано стародавнім: не чини перелюбу. Але я кажу вам, що кожен, хто дивиться на жінку, щоб бажати її, уже вчинив перелюб з нею в серці своєму. Якщо ж око твоє праве спокушає тебе, вирви його і кинь від себе, бо вигідніше тобі, щоб загинув один із членів твоїх, і не все тіло твоє буде

кинуто в геєнну. І якщо права твоя рука спокушає тебе, відрубай її і кинь від себе, бо корисно тобі, щоб загинув один із членів твоїх, і не ціле тіло твоє було кинуте в геєнну.

Було сказано: хто відпускає дружину свою, нехай дасть їй свідоцтво про розлучення. Я ж кажу вам, що хто розлучиться з дружиною своєю, крім причини перелюбу, робить її перелюбницею, і хто одружиться з розлученою, той перелюбствує.

Знову ви чули, що було сказано стародавнім: не будеш клястися неправдиво, але віддаси Господу клятви твої. Але я кажу вам: не присягайте зовсім, ані небом, бо воно є престолом Бога. Ні землею, бо вона є підніжжям ніг Його, ні Єрусалимом, бо він є містом великого Царя. ні на голові своїй не присягай, бо не можеш ти зробити жодного волосся білим або чорним. Нехай буде слово ваше: так — так, ні — ні, а що понад це — від лукавого є.

Ви чули, що було сказано: око замість ока і зуб замість зуба. Я ж кажу вам не протистояти злому, але хто вас вдарить по правій щоці, поверніть йому й іншу. І тому, хто хоче судитися з тобою і взяти твою туніку, залиш йому і верхній одяг. І хто тебе примусить одну милю, йди з ним дві Тому, хто просить у тебе, давай, і від того, хто хоче позичити в тебе, не відвертайся.

Ви чули, що було сказано: будеш любити ближнього свого і будеш ненавидіти ворога свого. Я ж кажу вам: любіть ворогів ваших, благословляйте тих, хто проклинає вас, робіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто кривдить вас і переслідує вас. Щоб ви стали синами Отця вашого, що на

небесах, бо Він сонце Своє сходити велить на злих і добрих, і дощ посилає на праведних і неправедних. Якщо бо ви любите тих, хто любить вас, яку винагороду ви маєте? Хіба не й митники те саме роблять? І якщо ви вітаєте тільки ваших друзів, що надзвичайного ви робите? Хіба не так само роблять і митники? Будете ж ви досконалі, як Батько ваш Небесний досконалий є.

6

Стережіться творити милостиню вашу перед людьми, щоб бути поміченими ними, бо інакше не матимете нагороди від Отця вашого, що на небесах. Тому коли ти робиш милостиню, не сурми перед собою, як лицеміри роблять у синагогах і на вулицях, щоб бути прославленими людьми. Істинно кажу вам: вони вже отримали свою нагороду. Коли ж ти робиш милостиню, нехай ліва твоя рука не знає, що робить права твоя щоб була твоя милостиня в таємному, і Батько твій, що бачить у таємному, віддасть тобі явно.

І коли молишся, не будеш як лицеміри, бо вони люблять у зборах і на розі вулиць стоячи молитися, щоб з'явитися перед людьми; істинно кажу вам, що вони вже отримали нагороду свою. Ти ж, коли молишся, увійди у внутрішню кімнату свою, і зачинивши двері свої, помолися Батькові своєму, що в таємному, і Батько твій, що бачить у таємному, віддасть тобі явно.

Молячись же, не белькотіть, як язичники, бо здається їм, що в багатослівності своїй будуть почуті. Не будьте отже подібні до них, бо Отець ваш знає, чого ви потребуєте, перш ніж ви попросите Його. Так отже моліться ви: Отче наш, що в

небесах, нехай святиться ім'я Твоє, Нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш щоденний дай нам сьогодні. і прости нам борги наші, як і ми прощаємо боржникам нашим, І не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого. Бо Твоє є Царство, і сила, і слава на віки. Амінь.

Якщо ви пробачите людям провини їхні, то пробачить і вам Батько ваш Небесний. Якщо ж ви не прощасте людям провин їхніх, то й Батько ваш не простить провин ваших.

Коли ж ви постите, не ставайте похмурими, як лицеміри, бо вони спотворюють свої обличчя, щоб з'явитися людям постячими. Істинно кажу вам, що вони вже отримали свою нагороду. Ти ж, постячи, помаж свою голову і вмий своє обличчя, щоб ти не з'являвся людям постячи, а твоєму Отцю, Який у таємному, і Отець твій, Який бачить у таємному, віддасть тобі явно.

Не зберігайте собі скарбів на землі, де міль і іржа знищує, і де злодії підкопують і крадуть, Зберігайте собі скарби на небі, де ні міль, ні іржа не знищує, і де злодії не підкопують і не крадуть. Де бо є скарб ваш, там буде і серце ваше.

Світильник тіла є око; якщо отже око твоє просте, ціле тіло твоє світлим буде. Якщо ж око твоє злим є, ціле тіло твоє темним буде. Якщо ж отже світло, що в тобі, є темрявою, то яка велика темрява!

Ніхто не може служити двом панам, бо або одного зненавидить і другого полюбить, або одного триматиметься і другого зневажить. Ви не можете служити Богу і мамоні.

Через це я кажу вам: не турбуйтеся про душу вашу, що ви їсте і що ви п'єте, ані про тіло ваше, у що ви одягнетесь. Хіба душа не є більшою за їжу, і тіло за одяг? Подивіться на птахів небесних, що не сіють, ні жнуть, ні збирають у комори, і Батько ваш Небесний годує їх. Хіба ви не набагато цінніші за них? Хто ж із вас, турбуючись, здатний додати до віку свого один лікоть? І про одяг чого ви турбуєтесь? Розгляньте лілії поля, як вони ростуть: не трудяться, ні прядуть. Кажу ж вам, що навіть Соломон у всій славі своїй не одягався, як одне з цих. Якщо ж траву польову, що сьогодні є, а завтра в піч кидається, Бог так одягає, то чи не набагато більше вас, маловірні? Тому не турбуйтеся, кажучи: що нам їсти, або що нам пити, або в що нам одягнутися? Адже всього цього шукають народи, бо ваш Небесний Батько знає, що ви потребуєте всього цього. Шукайте ж насамперед Царство Бога і праведність Його, і все це буде додано вам. Не турбуйтеся отже про завтрашній день, бо завтрашній день буде турбуватися про своє власне, достатньо для дня зло його.

7

Не судіть, щоб не бути судженими, Бо яким судом ви судите, таким будете суджені, і якою мірою ви міряєте, такою буде виміряно вам. Чому ти бачиш скалку в оці брата твого, а колоди у своєму оці не помічаєш? Або як ти скажеш до брата твого: Дозволь, я вижену скалку з ока твого, і ось колода в оці твоєму? Лицеміре, викинь спочатку колоду з ока свого, і тоді побачиш ясно, щоб викинути скалку з ока брата свого.

Не давайте святого собакам і не кидайте перлин ваших перед свинями, щоб вони не потоптали їх ногами своїми і, обернувшись, не розірвали вас.

Просить, і буде дано вам; шукайте, і знайдете; стукайте, і буде відкрито вам. Бо всякий, хто просить, отримує, і той, хто шукає, знаходить, і тому, хто стукає, відчиниться. Або хто є з-поміж вас така людина, що коли син його попросить хліба, дасть йому камінь? І якщо він попросить рибу, хіба дасть йому змію? Якщо отже ви, будучи злими, знаєте як давати добрі дари вашим дітям, то наскільки більше Батько ваш, що на небесах, дасть добре тим, хто просить Його?

Тож усе, чого б ви хотіли, щоб люди робили вам, так само і ви робіть їм, бо це є закон і пророки.

Входьте через вузьку браму, бо широка брама і просторий шлях, що веде до загибелі, і багато тих, хто входить через неї. Що вузька брама і стиснена дорога, що веде в життя, і нечисленні ті, хто знаходить її.

Зверніть увагу на хибних пророків, які приходять до вас в овечому одязі, а всередині є хижі вовки. Від плодів їх ви пізнаєте їх. Хіба збирають з терен виноград або з терен смокви? Таким чином кожне добре дерево приносить гарні плоди, а гниле дерево приносить злі плоди. Не може добре дерево приносити злі плоди, ані гниле дерево приносити добрі плоди. Кожне дерево, що не приносить гарного плоду, вирубується і кидається у вогонь. Отже, від плодів їхніх пізнаєте їх.

Не кожен, хто говорить мені Господи, Господи, увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Отця мого, що на небесах. Багато хто скаже мені в той день: Господи, Господи, хіба не Твоїм ім'ям ми пророкували, і Твоїм ім'ям демонів виганяли, і Твоїм ім'ям багато чудес творили? І тоді сповіщу

їм, що ніколи не знав вас: відходьте від мене, ті, хто чинить беззаконня.

Кожен, отже, хто чує ці мої слова і виконує їх, я уподібню його до мудрого чоловіка, який побудував свій дім на скелі, і зійшов дощ, і прийшли ріки, і подули вітри, і налетіли на той дім, і не впав він, бо заснований був на скелі. І кожен, хто чує ці мої слова і не виконує їх, буде уподібнений до дурного чоловіка, який побудував свій дім на піску, і зійшов дощ, і прийшли ріки, і подули вітри, і вдарили по тому будинку, і він впав, і було падіння його велике.

І сталося, коли Ісус завершив ці слова, натовпи вражалися його вченням Бо він навчав їх як той, хто має авторитет, а не як книжники.

8

Коли він зійшов з гори, за ним пішли великі натовпи. І ось прокажений, прийшовши, поклонявся йому, кажучи: Господи, якщо хочеш, можеш мене очистити. І, простягнувши руку, торкнувся його Ісус, кажучи: Хочу, очистися. І негайно очистилася його проказа. І каже йому Ісус: Дивись, нікому не кажи, але йди, покажи себе священику і принеси дар, який наказав Мойсей, на свідчення їм.

Коли ж Він увійшов у Капернаум, підійшов до Нього сотник, благаючи Його і кажучи, Господи, моя дитина лежить у будинку паралізована, жадливо мучачись. І говорить йому Ісус: Я, прийшовши, зцілю його. І відповівши, сотник сказав: Господи, я не достойний, щоб Ти увійшов під дах мій, але тільки скажи словом, і буде зцілений слуга мій. Бо і я людина,

що перебуває під владою, маючи під собою солдатів, і кажу цьому: йди — і він іде, і іншому: приходь — і він приходить, і рабу моєму: зроби це — і він робить. Почувши це, Ісус здивувався і сказав тим, хто йшов за Ним: Істинно кажу вам, навіть в Ізраїлі Я не знайшов такої великої віри. Але я кажу вам, що багато хто зі сходу і заходу прийдуть і возляжуть з Авраамом, і Ісааком, і Яковом у Царстві Небесному. А сини царства будуть викинуті у зовнішню темряву, там буде плач і скрегіт зубів. І сказав Ісус сотникові: Йди, і як ти повірив, нехай буде тобі. І був зцілений слуга його тієї ж години.

І прийшовши, Ісус у будинок Петра побачив тещу його, що лежала і страждала від лихоманки. І він доторкнувся до її руки, і гарячка залишила її, і вона піднялася і служила йому. Коли ж настав вечір, принесли до нього багатьох одержимих демонами, і він вигнав духів словом і зцілив усіх, хто мав недуги. Щоб могло бути виконане те, що було сказано через пророка Ісаїю, який говорив: Сам Він узяв наші слабкості і поніс хвороби.

Побачивши ж Ісус багато натовпу навколо себе, наказав відплисти на той бік. І підійшовши, один книжник сказав йому: Вчителю, я буду слідувати за тобою, куди б ти не йшов. І каже йому Ісус: лисиці нори мають, і птахи небесні гнізда, а Син Людський не має де голову схилити. Інший же з-поміж учнів його сказав йому: Господи, дозволь мені спершу піти і поховати батька мого. А Ісус сказав йому: Іди за мною, і дозволь мертвим ховати своїх мертвих.

І коли він увійшов у корабель, за ним послідували його учні. І ось великий землетрус стався в морі, так що човен покрявав хвилями, а він спав. І, підійшовши, учні його

розбудили його, кажучи: Господи, врятуй нас, ми гинемо! І каже їм: Чому ви боязкі, маловірні? Тоді, піднявшись, докорив вітрам і морю, і настала велика тиша. Але люди здивувалися, кажучи: Хто це такий, що навіть вітри і море коряються йому?

І коли Він прийшов на той бік, у землю Гергесинців, зустріли Його два біснуваті, що виходили з гробниць, дуже лютий, так що ніхто не міг пройти тією дорогою. І ось вони закричали, кажучи: Що нам і тобі, Ісусе, Сину Бога? Ти прийшов сюди перед часом мучити нас? Було ж далеко від них стадо багатьох свиней, що паслося. А демони благали його, кажучи: Якщо виганяєш нас, дозволь нам піти в стадо свиней. І сказав їм: Ідіть. Вони ж, вийшовши, пішли в стадо свиней, і ось кинулося все стадо свиней з обриву в море і померло у водах. Ті ж пастухи втекли, і, відійшовши в місто, повідомили все і про одержимих демонами. І ось усе місто вийшло назустріч Ісусу, і, побачивши Його, благали, щоб Він відійшов від їхніх меж.

9

І, увійшовши в човен, він переправився і прийшов у власне місто. І ось приносили до нього паралітика, покладеного на ліжку, і Ісус, побачивши їхню віру, сказав паралітику: Мужайся, дитино, прощені тобі гріхи твої. І ось деякі з книжників сказали собі: Цей богохульствує. І побачивши Ісус їхні думки, сказав: Чому ви думаєте злі речі у ваших серцях? Що бо є легшим: сказати прощені твої гріхи, чи сказати встань і ходи? Але щоб ви знали, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи, тоді каже паралітику: Піднявшись, візьми своє ліжко і йди до свого

дому. І, піднявшись, він пішов до свого дому. Побачивши ж це, натовпи здивувалися і прославили Бога, що дав таку владу людям.

І проходячи звідти, Ісус побачив людину, що сиділа на митниці, на ім'я Матвій, і каже йому: Йди за мною. І той, вставши, пішов за ним. І сталося, коли він лежав у домі, і ось багато митників і грішників, прийшовши, лежали разом з Ісусом і його учнями. І побачивши це, фарисеї сказали його учням: Чому ваш вчитель їсть з митниками і грішниками? Ісус же, почувши, сказав їм: не мають потреби у лікарі здорові, а ті, хто хворіє. Пішовши ж, навчіться, що є: милість хочу, а не жертву. Бо не прийшов Я закликати праведних, але грішників до покаяння.

Тоді підходять до нього учні Іоанна, кажучи: Чому ми і фарисеї постимо багато, а учні твої не постять? І сказав їм Ісус: Хіба можуть сини весільної зали сумувати, доки з ними є наречений? Але прийдуть дні, коли буде забраний від них наречений, і тоді вони будуть постити. Ніхто не кладе латку з нечесаного шматка на старий одяг, бо вона забирає свою повноту від одягу, і стається гірший розрив. Ні не кидають вони молодого вина в старі бурдюки, бо інакше бурдюки розірвуться, і вино виллється, і бурдюки загинуть, але молоде вино кидають у нові бурдюки, і обидва зберігаються.

Коли Він це промовляв до них, ось один правитель, підійшовши, поклонився Йому, кажучи, що дочка моя щойно померла, але прийди, поклади руку Твою на неї, і вона житиме. І піднявшись, Ісус пішов за ним, і учні його. І ось жінка, що страждала від кровотечі дванадцять років, підійшовши ззаду, торкнулася краю його одягу. Вона бо

казала собі: Якщо тільки доторкнуса одягу його, буду врятована. А Ісус, повернувшись і побачивши її, сказав: Мужайся, дочко, віра твоя врятувала тебе. І жінка була врятована від тієї години. І прийшовши, Ісус увійшов у дім правителя, і, побачивши флейтистів і натовп, що шумів, каже їм, Відходьте, бо не померла дівчинка, але спить. І сміялися з нього. Коли ж натовп був вигнаний, увійшовши, він схопив її руку, і дівчина піднялася. І пішла ця чутка по всій тій землі.

І коли Ісус проходив звідти, за ним слідували два сліпі, кричачи і кажучи: Змилуйся над нами, Сину Давидів! Коли ж прийшов у дім, підійшли до нього сліпі, і каже їм Ісус: Вірите, що я можу це зробити? Кажуть йому: Так, Господи. Тоді Він торкнувся їхніх очей, кажучи: Згідно з вірою вашою нехай буде вам. І відкрилися їхні очі, і Ісус суворо застеріг їх, кажучи: Дивіться, нехай ніхто не дізнається. Ті ж, вийшовши, розголосили про нього в усій тій землі.

Коли ж вони виходили, ось принесли до нього людину німу, одержиму бісом. І коли демона було вигнано, німий заговорив, і натовпи дивувалися, кажучи, що ніколи не з'являлося так в Ізраїлі. Фарисеї ж казали: Він виганяє демонів силою правителя демонів.

І ходив Ісус по всіх містах і селах, навчаючи в їхніх синагогах і проповідуючи Добру Звістку Царства, і зціляючи всяку хворобу і всяку недугу в народі.

Побачивши ж натовпи, змилосердився над ними, бо були виснажені й покинуті, як вівці, що не мають пастиря. Тоді він каже своїм учням: жниво справді велике, але робітників мало.

Моліться отже до Господа жнив, щоб Він вислав робітників на жнива Його.

10

І, покликавши дванадцять учнів Своїх, дав їм владу над нечистими духами, щоб виганяти їх і зцілювати всяку хворобу і всяку недугу. Імена дванадцяти апостолів є такі: перший Симон, званий Петром, і Андрій, брат його, Яків, син Зеведея, і Іван, брат його, Пилип і Варфоломій, Тома і Матвій збирач податків, Яків, син Алфея, і Леббей, названий Таддеєм, Симон Кананіт і Юда Іскаріот, який і видав його.

Цих дванадцять послав Ісус, наказавши їм і кажучи: У шлях народів не йдіть і в місто самарян не входьте, Йдіть же радше до загублених овець дому Ізраїлевого. Йдучи ж, проголошуйте, говорячи, що наблизилося Царство Небесне. Хворих лікуйте, прокажених очищайте, мертвих воскрешайте, демонів виганяйте; даром ви отримали, даром давайте. Не набувайте ні золота, ні срібла, ні бронзи у ваші пояси, Ні торби в дорогу, ні двох хітонів, ні взуття, ні палиці, бо гідний робітник свого харчування. У яке б місто чи село ви не увійшли, дізнайтеся, хто в ньому гідний, і там залишайтеся, доки не вийдете. Входячи ж до дому, привітайте його, кажучи: Мир дому цьому. І якщо справді дім є гідним, нехай прийде ваш мир на нього, якщо ж не є гідним, нехай ваш мир повернеться до вас. І хто, якщо не прийме вас і не почує слів ваших, то, виходячи з дому або з міста того, струсіть порох з ніг ваших. Амінь, кажу вам: терпимішим буде для землі Содому і Гоморри в день суду, ніж для того міста.

Ось я посилаю вас, як овець серед вовків, тому будьте мудрі, як змії, і невинні, як голуби. Зверніть увагу на людей, бо вони віддадуть вас у ради, і в зборах їхніх вони будуть бичувати вас. І на правителів, і на царів ви будете приведені заради мене на свідчення їм і народам. Коли ж вас віддадуть, не турбуйтеся, як або що ви будете говорити, бо вам буде дано в ту годину, що ви будете говорити. Бо не ви є ті, хто говорить, але Дух Батька вашого, що говорить у вас. Видасть же брат брата на смерть, і батько дитину, і повстануть діти на батьків, і вб'ють їх. І будете ви ненавиджені всіма через ім'я моє, але той, хто витримає до кінця, буде врятований. Коли ж переслідуватимуть вас у цьому місті, тікайте в інше, бо істинно кажу вам: не встигнете обійти міста Ізраїлю, доки не прийде Син Людський. Учень не вищий за свого вчителя, ні раб не вищий за свого господаря. Достатньо учневі, щоб став як вчитель його, і рабові — як господар його. Якщо господаря дому Веельзевулом назвали, то скільки ж більше домочадців його? Тому не бійтеся їх, бо немає нічого покритого, що не буде відкрито, і таємного, що не буде пізнано. Те, що я кажу вам у темряві, скажіть у світлі, і те, що чуєте на вухо, проголосіть на дахах. І не бійтеся тих, хто вбиває тіло, але не здатний вбити душу, бійтеся ж більше того, хто здатний і душу, і тіло знищити в пеклі. Хіба не два горобці продаються за асарій? І один з них не впаде на землю без волі Отця вашого. і волосся вашої голови все пораховане Отже, не бійтеся: ви коштуєте більше, ніж багато горобців.

Кожен отже, хто визнає Мене перед людьми, визнаю і Я його перед Отцем Моїм, що на небесах, Хто б не заперечив мене перед людьми, заперечу і я його перед Батьком моїм, що в небесах.

Не думайте, що я прийшов принести мир на землю; не прийшов я принести мир, але меч. Бо прийшли розділити людину проти батька його, і дочку проти матері її, і невістку проти свекрухи її і вороги людини — її домашні

Той, хто любить батька або матір більше за мене, не є гідним мене, і той, хто любить сина або дочку більше за мене, не є гідним мене. І хто не бере хреста свого і не йде за мною, не є гідний мене. Той, хто знайшов свою душу, втратить її, і той, хто втратив свою душу заради мене, знайде її.

Той, хто приймає вас, мене приймає, і той, хто мене приймає, приймає Того, Хто послав мене. Той, хто приймає пророка в ім'я пророка, отримає нагороду пророка, і той, хто приймає праведного в ім'я праведного, отримає нагороду праведного. І хто напоїть одного з цих малих чашею холодної води тільки в ім'я учня, істинно кажу вам, не втратить нагороди своєї.

11

І сталося, коли Ісус закінчив наставляти дванадцятьох учнів Своїх, Він відійшов звідти, щоб навчати і проголошувати в їхніх містах.

А Іоанн, почувши у в'язниці про діла Христа, послав двох своїх учнів Сказав йому: Ти є Той, Хто має прийти, чи іншого нам очікувати? І відповівши, Ісус сказав їм: Підійть і повідомте Іоанну те, що ви чуєте і бачите. Сліпі прозрівають і криві ходять, прокажені очищаються і глухі чують, мертві воскресають і бідним благовістується, І блаженний є той, хто не образиться на мене.

Коли ж ці йшли, Ісус почав говорити натовпам про Іоанна: що ви вийшли в пустелю побачити? Очерет, хитаний вітром? Але що ви вийшли побачити? Людину, одягнену в м'які одежі? Ось ті, хто носить м'які одежі, перебувають у палацах царів. Але що ви вийшли побачити? Пророка? Так, кажу вам, і більше ніж пророка. Це той, про кого написано: Ось Я посилаю ангела Мого перед обличчям Твоїм, який приготує шлях Твій перед Тобою.

Істинно кажу вам: не піднявся серед народжених жінками більший за Іоанна Хрестителя, але найменший у Царстві Небесному більший за нього. Від днів Іоанна Хрестителя до тепер Царство Небесне силою береться, і насильники захоплюють його. Бо всі пророки і закон до Іоанна пророкували. І якщо ви хочете прийняти, він є Ілля, який має прийти. Той, хто має вуха, щоб чути, нехай чує.

До кого ж порівняю покоління це? Подібне воно є до дітей, що сидять на ринках, які, кличучи до своїх товаришів, кажуть, Ми грали вам на флейті, і ви не танцювали, ми співали вам жалобну пісню, і ви не плакали. Бо прийшов Іоанн, ні їдючи, ні п'ючи, і кажуть: Він має демона. Прийшов Син Людини, їдючи і п'ючи, і вони кажуть: Ось людина-обжера і винопивець, друг митників і грішників. І була виправдана мудрість від дітей її.

Тоді почав докоряти тим містам, у яких сталися найбільші сили його, тому що не покалися. Горе тобі, Хоразіне, горе тобі, Віфсаїдо, бо якби в Тирі й Сидоні сталися ті чудеса, що сталися у вас, давно б вони, сидючи у вереті й попелі, покалися. Проте кажу вам: Тиру і Сидону більш терпимо буде в день суду, ніж вам. І ти, Капернауме, що до

неба піднесений, до аду будеш зведений, бо якби в Содомі сталися ті чудеса, що сталися в тобі, він залишився б до сьогодні. Але кажу вам, що землі Содому терпимішим буде в день суду, ніж тобі.

У той час Ісус, відповівши, сказав: Дякую Тобі, Отче, Господи неба і землі, що Ти приховав це від мудрих і розумних, і відкрив це немовлятам, Так, Отче, бо така була Твоя добра воля. Все мені було передано моїм Батьком, і ніхто не знає Сина, крім Батька, ані Батька ніхто не знає, крім Сина і того, кому Син забажає відкрити. Прийдіть до мене всі, хто трудиться і обтяжений, і я дам вам спокій. Візьміть ярмо моє на себе і навчіться від мене, бо я лагідний і смиренний серцем, і знайдете спокій для душ ваших, Бо ярмо моє добре, і тягар мій легкий.

12

У той час Ісус ішов суботами через зернові поля, а учні його зголодніли і почали зривати колосся та їсти. Фарисеї ж, побачивши, сказали йому: ось учні твої роблять те, що не дозволено робити в суботу. Але він сказав їм: хіба ви не читали, що зробив Давид, коли він зголоднів сам і ті, хто був з ним? Як він увійшов у дім Божий і з'їв хліби представлення, які не можна було їсти ні йому, ні тим, хто був з ним, а тільки священикам? Або ви не читали в законі, що в суботи священики в храмі порушують суботу і є безвинними? Кажу ж вам, що тут є щось більше за храм. Якби ви знали, що означає милості хочу, а не жертви, то не засудили б невинних. Бо Син Людський є Господарем і суботи.

І, відійшовши звідти, прийшов Він до синагоги їхньої. І ось там був чоловік, що мав суху руку, і запитали його, кажучи: чи дозволено в суботу зцілювати? — щоб звинуватити його. Той же сказав до них: хто буде з вас людина, яка буде мати одну вівцю, і якщо ця впаде в суботу в яму, хіба не схопить її і не підніме? Наскільки ж відрізняється людина від вівці? Тож дозволяється в суботу добре чинити. Тоді Він каже чоловікові: Простягни свою руку, і той простяг, і вона була відновлена здоровою, як інша. Вийшовши ж, фарисеї взяли раду проти нього, щоб його знищити. А Ісус, дізнавшись, відійшов звідти, і пішли за Ним натовпи багато людей, і Він зцілив їх усіх. І він докоряв їм, щоб не робили його явним, щоб виконалося сказане через пророка Ісаю, який говорив, Ось слуга мій, якого я обрав, возлюблений мій, яким уподобала душа моя; покладу Дух мій на нього, і він проголосить суд народам. Не буде сваритися ні кричати, і ніхто не почує на вулицях голосу його. Очерет зламаний не зламає, і льон тліючий не загасить, доки не виведе суд до перемоги. і на ім'я його народи надіятимуться

Тоді до нього привели одержимого демоном сліпого й німого, і Він зцілив його, так що той міг і говорити, і бачити. І дивувалися всі натовпи і говорили: Чи не цей є Христос, син Давида? Але фарисеї, почувши це, сказали: Цей виганяє демонів не інакше, як Вельзевулом, правителем демонів. Знаючи ж Ісус думки їхні, сказав їм: всяке царство, поділене проти себе, спустошується, і всяке місто або дім, поділений проти себе, не встоїть. І якщо сатана сатану виганяє, то він поділився проти себе, як же тоді встоїть царство його? І якщо я Веельзевулом виганяю демонів, то ким ваші сини виганятимуть? Через це вони будуть вашими суддями. Якщо ж я Духом Божим виганяю демонів, то прийшло на вас

Царство Боже. Або як може хтось увійти в дім сильного і захопити його майно, якщо спершу не зв'яже сильного? І тоді він пограбує його дім. Той, хто не зі мною, проти мене, і той, хто не збирає зі мною, розсіює.

Через це кажу вам: всякий гріх і богохульство буде прощено людям, але богохульство проти Духа не буде прощено людям. І хто, якщо скаже слово проти Сина Людського, буде прощено йому, але хто скаже проти Духа Святого, не буде прощено йому ні в нинішньому віці, ні в майбутньому.

Або зробіть дерево гарним і плід його гарним, або зробіть дерево гнилим і плід його гнилим, бо з плоду дерево пізнається. Нащадки гадюк, як ви здатні говорити добрі речі, будучи злими? Бо з надлишку серця рот говорить. Добра людина з доброї скарбниці виносить добре, і зла людина зі злої скарбниці виносить зле. Кажу ж вам, що за кожне неробоче слово, яке говорять люди, віддадуть вони відповідь у день суду, Бо зі слів твоїх будеш виправданий, і зі слів твоїх будеш засуджений.

Тоді деякі з книжників і фарисеїв відповіли, кажучи: Вчителю, ми хочемо побачити від тебе знак. Але Він, відповівши, сказав їм: покоління зле і перелюбне знамення шукає, і знамення не буде дане йому, окрім знамення Йони пророка. Так само, як пророк Йона був у череві великої риби три дні і три ночі, так і Син Людський буде в серці землі три дні і три ночі. Чоловіки Ніневії встануть на суді з цим поколінням і засудять його, тому що вони покалися від проповіді Йони, і ось тут більше, ніж Йона. Цариця півдня підніметься на суді разом з цим поколінням і засудить його,

бо вона прийшла з кінців землі, щоб почути мудрість Соломона, а ось тут більше, ніж Соломон.

Коли ж нечистий дух виходить від людини, він проходить через безводні місця, шукаючи спокою, і не знаходить. Тоді каже: Повернуся в дім мій, звідки вийшов, і, прийшовши, знаходить його незайнятим, підметеним і прикрашеним. Тоді йде і бере з собою сім інших духів, гірших за себе, і, увійшовши, живе там, і стає останнє того чоловіка гірше за перше. Так буде і з цим злим поколінням.

Коли Він ще говорив до натовпів, ось Його мати і брати стояли зовні, бажаючи поговорити з Ним. Хтось сказав йому: Ось твоя мати і твої брати стоять зовні, шукаючи побачити тебе. Але він, відповідаючи, сказав тому, хто говорив йому: хто є моя мати і хто є мої брати? І простягнувши руку свою на учнів своїх, сказав: ось мати моя і брати мої, Бо хто б не зробив волю Батька мого, що в небесах, той мій брат, і сестра, і мати.

13

В той день Ісус, вийшовши з дому, сидів біля моря, і зібралися до нього багато натовпів, так що він, увійшовши в човен, сидів, і весь натовп стояв на березі. І він говорив до них багато притчами, кажучи: Ось вийшов сіяч, щоб сіяти. І коли він сів, деякі впали біля шляху, і прилетівши птахи пожерли їх. Інші ж впали на кам'яністі місця, де не було багато землі, і негайно зійшло, бо не мало глибини землі. Але коли сонце зійшло, воно було спалене, і через те, що не мало кореня, воно висохло. Інші ж впали на колючки, і піднялися колючки й задушили їх. Але інше впало на добру землю і давало плід:

одне — сто, інше — шістдесят, інше — тридцять. Той, хто має вуха, щоб чути, нехай чує.

І, підійшовши, учні сказали йому: Чому Ти говориш до них притчами? Але Він, відповівши, сказав їм, що вам дано знати таємниці Царства Небесного, а тим не дано. Бо хто має, тому дано буде і матиме надлишок, а хто не має, то й те, що має, буде взято від нього. Через це Я говорю їм притчами, щоб дивлячись, вони не бачили, і слухаючи, не чули, ані не розуміли. Щоб не повернулися вони назад, і тоді виповниться їм пророцтво Ісаї, яке говорить: слухом будете слухати і не зрозумієте, і дивлячись будете дивитися і не побачите, Затовстіло бо серце народу цього, і вухами важко почули, і очі їхні заплющили, щоб не побачили очима, і вухами не почули, і серцем не зрозуміли, і не повернулися, і зцілю їх.

Ваші ж очі благословенні, бо бачать, і ваші вуха, бо чують. Амінь, бо я кажу вам, що багато пророків і праведних бажали побачити те, що ви бачите, і не побачили, і почути те, що ви чуєте, і не почули.

Отже ви почувйте притчу про сіяча. Коли хтось чує слово царства і не розуміє його, приходить лукавий і забирає посіяне в його серці; це той, хто посіяний біля дороги. Той же, хто посіяний на кам'янистих місцях, це той, хто чує слово і негайно з радістю приймає його. Не має він кореня в собі, але є тимчасовим, а коли сталося горе або переслідування через слово, він негайно спокушається. Той же, хто посіяний у терни, це той, хто чує слово, і турбота цього віку та омана багатства душать слово, і він стає безплідним. Той же, хто посіяний на добру землю, це той, хто чує слово і розуміє, хто

справді плодоносить і приносить: один сто, інший шістдесят, інший тридцять.

Іншу притчу поклав Він перед ними, говорячи: уподібнилося Царство Небесне людині, що посіяла добре насіння в полі своєму, Але коли люди спали, прийшов його ворог і посіяв бур'яни посеред зерна, і пішов геть. Коли ж проросла трава і принесла плід, тоді з'явилися і бур'яни. Підійшовши, раби господаря дому сказали йому: Пане, хіба не гарне насіння посіяв ти у своєму полі? Звідки ж тоді бур'яни? Але він сказав їм: Ворожа людина це зробила. А раби сказали йому: Отже, хочеш, щоб ми пішли й зібрали їх? Але він сказав: Ні, щоб, збираючи бур'яни, ви не викорінили разом з ними зерно. Дозвольте рости разом обом до жнив, і в час жнив я скажу женцям: зберіть спершу бур'яни і зв'яжіть їх у снопи для спалення їх, а зерно зберіть у комору мою.

Іншу притчу він виклав перед ними, кажучи: подібне є Царство Небесне до зерна гірчиці, яке, взявши, людина посіяла на полі своєму. Воно справді є найменшим з усього насіння, але коли виросте, стає більшим за всі городні рослини і стає деревом, так що птахи небесні прилітають і гніздяться на його гілках.

Іншу притчу сказав він їм: подібне є Царство Небесне до закваски, яку жінка, взявши, сховала в три міри борошна, доки не заквасилося все.

Усе це Ісус говорив натовпам у притчах, і без притчі нічого не говорив їм. Щоб виконалося сказане через пророка: Відкрию в притчах уста мої, виголошу приховане від створення світу.

Тоді, залишивши натовп, Він прийшов до Свого дому. І підійшли до Нього Його учні, кажучи: Поясни нам притчу про бур'яни на полі. Той же, відповівши, сказав їм: Той, хто сіє добре насіння, є Син Людський. А поле є світ, а гарне насіння — це сини царства, а бур'яни є сини злого, А ворог, що посіяв їх, є диявол, а жнива є завершення віку, а женці є ангели. Так само, отже, як збираються бур'яни і спалюються вогнем, так буде при завершенні цього віку. Пошле Син Людини посланців Своїх, і зберуть вони з Царства Його всі спокуси і тих, хто чинить беззаконня, І кинуть їх у вогненну піч, там буде плач і скрегіт зубів. Тоді праведні будуть сяяти, як сонце, в царстві Батька їхнього. Хто має вуха, щоб чути, нехай чує.

Знову подібне є Царство Небесне до скарбу, схованого в полі, який знайшовши, людина сховала, і від радості своєї йде, і все, скільки має, продає, і купує те поле.

Знову подібне є Царство Небесне до людини-купця, що шукає гарні перлини, Хто, знайшовши одну дорогоцінну перлину, пішов геть, продав усе, скільки мав, і купив її.

Знову подібне є Царство Небесне до невода, кинутого в море і що зібрав усякий рід, Коли вона була наповнена, піднявши її на берег і сівши, зібрали добрі в посудини, а погані викинули назовні. Так буде при завершенні віку. Вийдуть ангели і відокремлять злих із середини праведних, І кинуть їх у вогненну піч, там буде плач і скрегіт зубів. Каже їм Ісус: Чи зрозуміли ви все це? Кажуть йому: Так, Господи. Той же сказав до них: Через це всякий книжник, навчений для царства небес, подібний до господаря дому, який виносить зі своєї скарбниці нове і старе.

І сталося, коли Ісус закінчив ці притчі, відійшов Він звідти. І прийшовши в його батьківщину, він навчав їх у їхній синагозі, так що вони вражалися і говорили: звідки в цього ця мудрість і ці сили? Хіба це не син теслі? Хіба його мати не зветься Маріам, і брати його Яків, і Йосес, і Симон, і Юда? І сестри його хіба не всі серед нас є? Звідки ж отже в нього все це? І ображалися на нього. Але Ісус сказав їм: Не буває пророк без честі, хіба що у своїй батьківщині і у своєму домі. І не зробив він там багатьох чудес через їхнє невір'я.

14

У той час Ірод-тетрарх почув чутку про Ісуса і сказав слугам своїм: Це є Іоанн Хреститель, він воскрес із мертвих, і через це сили діють у ньому. Бо Ірод, схопивши Іоанна, зв'язав його і поклав у в'язницю через Іродіаду, дружину Филипа, брата свого. Бо Іоанн казав йому: Не дозволено тобі мати її. І, бажаючи його вбити, побоявся натовпу, тому що його мали за пророка. Коли ж відбувалося святкування дня народження Ірода, танцювала дочка Іродіади посеред і сподобалася Іроду Тому з клятвою він пообіцяв їй дати те, що вона попросить. А вона, підбурена своєю матір'ю, каже: Дай мені тут на блюді голову Іоанна Хрестителя. І засмутився цар, але через клятви і гостей наказав дати. І, відіславши, він обезголовив Іоанна у в'язниці. І була принесена голова його на блюді, і була дана дівчині, і вона принесла її матері. І, підійшовши, учні його взяли тіло і поховали його, і, прийшовши, повідомили Ісусу.

Почувши ж це, Ісус відійшов звідти на човні в пустельне місце на самоті, і почувши про це, натовпи пішли за ним пішки з міст. І вийшовши, Ісус побачив великий натовп, і

змилосердився над ними, і виліковував їхніх хворих. Коли настав вечір, підійшли до нього учні його, кажучи: пустельне це місце, і година вже минула; відпусти натовпи, щоб вони, пішовши в села, купили собі їжу. Але Ісус сказав їм: Не потрібно їм відходити, дайте їм ви їсти. Вони ж кажуть йому: Не маємо тут, окрім п'яти хлібів і двох риб. Той же сказав: Принесіть мені їх сюди. І наказавши натовпам відкинутися на траву, взявши п'ять хлібів і дві риби, подивившись на небо, благословив, і, зламавши, дав учням хліби, а учні — натовпам. І їли всі й наситилися, і зібрали залишки шматків — дванадцять повних кошиків. Тих, хто їв, було близько п'яти тисяч чоловіків, окрім жінок і дітей.

І негайно Ісус примусив Своїх учнів увійти в човен і йти вперед на той бік, поки Він не відпустить натовпи. І, відпустивши натовпи, він піднявся на гору на самоті помолитися. А коли настав вечір, він був там один. А човен уже був посеред моря, мучений хвилями, бо вітер був зустрічний. Четвертої ж варті ночі пішов до них Ісус, ходячи по морю. І побачивши його, учні, що ходив по морю, збентежилися, кажучи, що це привид, і від страху закричали. Негайно ж промовив до них Ісус, кажучи: Мужайтеся, це Я, не бійтеся. Відповівши йому, Петро сказав: Господи, якщо це ти, накажи мені прийти до тебе по воді. Той же сказав: Прийди. І, зійшовши з корабля, Петро ходив по воді, щоб прийти до Ісуса. Бачачи сильний вітер, він злякався, і, почавши тонути, закричав, кажучи: Господи, врятуй мене! Негайно ж Ісус, простягнувши руку, схопив його і каже йому: Маловірний, чому ти засумнівався? І коли вони увійшли в корабель, вітер вщух. Ті ж, що були в човні, прийшовши, поклонилися йому, кажучи: Справді, Ти Син Божий.

І перепливши, вони прийшли в землю Геннісарет. І впізнавши його, чоловіки того місця послали у всю ту околицю, і привели до нього всіх хворих і благали його, щоб навіть тільки доторкнутися до краю одягу його, і скільки доторкнулися, були врятовані.

15

Тоді підійшли до Ісуса книжники і фарисеї з Єрусалима, кажучи, Чому твої учні переступають традицію старійшин? Бо вони не миють своїх рук, коли їдять хліб. Але Він, відповівши, сказав їм: чому і ви переступаєте заповідь Бога через вашу традицію? Бо Бог заповідав, говорячи: Шануй батька і матір, і Той, хто злословить батька або матір, нехай помре смертю. Ви ж кажете: хто скаже батькові або матері, що те, чим ти міг би скористатися від мене, є даром, той не буде шанувати батька свого або матір свою, і ви скасували заповідь Бога через вашу традицію. Лицеміри, добре пророкував про вас Ісая, говорячи, Наближається до мене народ цей устами своїми і вустами мене шанує, але серце їхнє далеко віддалене від мене. Марно ж шанують мене, навчаючи вчень заповідей людських.

І, покликавши натовп, сказав їм: слухайте і розумійте, Не те, що входить в уста, оскверняє людину, але те, що виходить з уст, це оскверняє людину. Тоді його учні, підійшовши, сказали йому: Ти знаєш, що фарисеї образилися, почувши це слово? Той же, відповівши, сказав: Всяке садіння, яке не посадив Батько мій Небесний, буде викорінене. Залиште їх, вони є сліпими провідниками сліпих, а якщо сліпий веде сліпого, обидва в яму впадуть. Відповівши ж, Петро сказав до нього: поясни нам цю притчу. А Ісус сказав: Невже й ви досі нерозумні? Ще не розумієте, що все, що входить у рот, йде в

живіт і викидається у відхоже місце? Те ж, що виходить з рота, виходить із серця, і те оскверняє людину. Бо із серця виходять злі думки, вбивства, перелюби, розпуста, крадіжки, лжесвідчення, богохульства. Це є те, що оскверняє людину, а їсти немитими руками не оскверняє людину.

І, вийшовши звідти, Ісус відійшов у краї Тиру й Сидону. І ось жінка-хананеянка, вийшовши від тих меж, закричала йому, кажучи: змилуйся наді мною, Господи, Сину Давида, дочка моя тяжко одержима демоном. Той же не відповів їй жодного слова. І підійшовши, учні його просили його, кажучи: Відпусти її, бо вона кричить позаду нас. Той же, відповівши, сказав: Я був посланий тільки до загублених овець дому Ізраїля. Вона ж, прийшовши, поклонилася йому, кажучи: Господи, допоможи мені. Але Він, відповівши, сказав: Не є гарним взяти хліб дітей і кинути маленьким собакам. Вона ж сказала: Так, Господи, бо й маленькі собаки їдять крихти, що падають зі столу їхніх панів. Тоді, відповівши, Ісус сказав їй: О жінко, велика твоя віра! Нехай буде тобі, як хочеш. І була зцілена дочка її від тієї години.

І відійшовши звідти, Ісус прийшов до моря Галілейського, і зійшовши на гору, сидів там. І підійшли до нього великі натовпи, маючи з собою кульгавих, сліпих, глухих, каліків і багатьох інших, і поклали їх біля ніг Ісуса, і він зцілів їх Так що натовпи дивувалися, бачачи глухих, якічують, німих, які говорять, каліцтв здоровими, кульгавих, які ходять, і сліпих, які бачать, і прославили Бога Ізраїля.

Той же Ісус, покликавши Своїх учнів, сказав: Маю співчуття до натовпу, тому що вже три дні вони залишаються зі Мною і не мають що їсти, і відпустити їх голодними не хочу,

щоб не ослабли вони в дорозі. І кажуть йому учні його: Звідки нам у пустелі стільки хліба, щоб нагодувати стільки народу? І каже їм Ісус: Скільки хлібів ви маєте? Вони ж сказали: Сім, і кілька маленьких риб. І він наказав натовпам влягтися на землю. І, взявши сім хлібів і рибу, подякувавши, поламав і дав учням своїм, а учні — натовпам. І їли всі, і насичені були, і взяли залишок уламків — сім повних кошиків. А тих, хто їв, було чотири тисячі чоловіків, окрім жінок і дітей. І, відпустивши натовпи, він увійшов у човен і прийшов до меж Магдали.

16

І підійшовши, фарисеї і садукеї, випробовуючи його, запитали показати їм знак з неба. Той же, відповівши, сказав їм: коли настає вечір, ви кажете: гарна погода, бо небо червоніє, І вранці: Сьогодні буде негода, бо небо червоніє похмуро. Лицеміри, обличчя неба ви вмiєте розрізняти, а знаків часів не здатні пізнати? Покоління зле й перелюбне шукає знака, та знак не буде даний йому, окрім знака Йони пророка. І, залишивши їх, Він пішов.

І прийшовши на той бік, учні його забули взяти хліби. А Ісус сказав їм: Бачте і стережіться закваски фарисеїв і садукеїв. Ті ж міркували між собою, кажучи, що хліба ми не взяли. Знаючи це, Ісус сказав їм: Що ви міркуєте в собі, маловірні, що хліби не взяли? Невже ви ще не розумієте і не пам'ятаєте п'ять хлібів для п'яти тисяч і скільки кошиків ви назбирали? Хіба ви не пам'ятаєте сім хлібів для чотирьох тисяч і скільки кошиків ви назбирали? Як ви не розумієте, що не про хліб я сказав вам остерігатися закваски фарисеїв і

садукеїв? Тоді вони зрозуміли, що Він сказав остерігатися не закваски хліба, а вчення фарисеїв і садукеїв.

Прийшовши ж Ісус у частини Кесарії Пилипової, питав учнів своїх, кажучи: Ким мене кажуть люди бути, Сина Людського? Вони ж сказали: одні — Іоанна Хрестителя, інші — Іллю, а інші — Єремію або одного з пророків. Каже їм: А ви за кого мене вважаєте? Відповівши ж, Симон Петро сказав: Ти є Христос, Син Бога живого. І відповівши, Ісус сказав йому: Блаженний ти, Симоне Баріона, бо тіло і кров не відкрили тобі цього, але Отець Мій, Який на небесах. І я ж тобі кажу, що ти є Петро, і на цій скелі побудую мою церкву, і ворота аду не переможуть її. І дам тобі ключі Царства Небесного, і що зв'яжеш на землі, буде зв'язане на небесах, і що розв'яжеш на землі, буде розв'язане на небесах. Тоді він наказав своїм учням, щоб нікому не говорили, що він є Ісус Христос.

Від того часу Ісус почав показувати учням Своїм, що Йому необхідно йти в Єрусалим і багато страждати від старійшин, і первосвящеників, і книжників, і бути вбитим, і третього дня воскреснути. І, взявши Його осторонь, Петро почав докоряти Йому, кажучи: Помилуй Себе, Господи, не станеться з Тобою це! Він же, повернувшись, сказав Петрові: Йди за мною, сатано! Ти спокуса для мене, бо не думаєш про Боже, а про людське.

Тоді Ісус сказав своїм учням: Якщо хтось хоче йти за мною, нехай зречеться себе, і нехай візьме хрест свій, і нехай іде за мною. Хто бо багатиме душу свою зберегти, той втратить її, хто ж втратить душу свою заради мене, той знайде її. Що бо допомагається людині, якщо той цілий світ здобуде, та душу свою втратить? Або що дасть людина в обмін на душу

свою? Адже Син Людський збирається прийти в славі Отця Свого з ангелами Своїми, і тоді віддасть кожному за вчинками його. Амінь кажу вам: є деякі з тих, хто тут стоїть, які не скуштують смерті, доки не побачать Сина Людського, що прийде в Царстві Своему.

17

І через шість днів бере Ісус Петра, і Якова, і Іоанна, брата його, і приводить їх на гору високу на самоті. І Він перетворився перед ними, і засяло обличчя Його, як сонце, а одяг Його став білий, як світло. І ось з'явилися їм Мойсей і Ілля, що розмовляли з ним. Відповівши, Петро сказав Ісусу: Господи, добре нам тут бути. Якщо хочеш, зробимо тут три намети: тобі один, і Мойсею один, і один Іллі. Коли він ще говорив, ось світла хмара затінила їх, і ось голос із хмари промовив: Це є Син Мій улюблений, в якому Я знайшов задоволення, Його слухайте. І почувши це, учні впали на обличчя своє і дуже злякалися. І підійшовши, Ісус торкнувся їх і сказав: Підніміться і не бійтеся. Піднявши ж очі свої, вони нікого не побачили, окрім самого Ісуса. І коли вони спускалися з гори, Ісус наказав їм, кажучи: нікому не кажіть про це бачення, доки Син Людський не воскресне з мертвих. І запитали його учні його, кажучи: Чому ж отже книжники кажуть, що Іллі необхідно прийти першим? Але Ісус, відповівши, сказав їм: Ілля справді приходить першим і відновить все, Але я кажу вам, що Ілля вже прийшов, і вони не впізнали його, але зробили з ним усе, що хотіли, так само і Син Людський має страждати від них. Тоді учні зрозуміли, що Він говорив їм про Іоанна Хрестителя.

І коли вони прийшли до натовпу, наблизився до нього чоловік, припадаючи на коліна, і говорив Господи, помилуй мого сина, бо він місячний і тяжко страждає, часто падає у вогонь і часто у воду. І я привів його до твоїх учнів, і вони не змогли його зцілити. Відповівши ж, Ісус сказав: О покоління невірне і перекручене! До коли я буду з вами? До коли я терпітиму вас? Принесіть мені його сюди. І докорив йому Ісус, і вийшов від нього демон, і був зцілений хлопець від тієї години. Тоді учні, підійшовши до Ісуса наодинці, сказали: Чому ми не змогли вигнати його? Але Ісус сказав їм: Через вашу невіру. Бо істинно кажу вам: якщо матимете віру, як зерно гірчиці, скажете цій горі: Перейди звідси туди', — і вона перейде, і ніщо не буде для вас неможливим. Цей же рід не виходить, якщо не молитвою й постом.

Коли вони переміщувалися в Галілею, Ісус сказав їм: Син Людський має бути виданий у руки людей. І вони вб'ють його, і третього дня він воскресне. І вони дуже засмутилися.

Коли вони прийшли до Капернаума, до Петра підійшли ті, хто збирав дві драхми, і сказали: Ваш учитель не сплачує дві драхми? Він каже: Так. І коли він увійшов у будинок, Ісус випередив його, кажучи: Що тобі здається, Симоне? Царі землі від кого беруть податки або данину — від синів своїх чи від чужинців? Каже йому Петро: Від чужих. Сказав йому Ісус: Отже, вільні є сини. Але щоб не образити їх, піди до моря, закинь гачок, і першу рибу, що піднялася, візьми, і відкривши її рот, знайдеш статир, взявши його, дай їм замість мене і тебе.

У ту годину підійшли учні до Ісуса, кажучи: Хто ж тоді більший є в Царстві Небесному? І покликавши дитину, Ісус поставив її посеред них і сказав, Істинно кажу вам: якщо не обернетесь і не станете як діти, то не увійдете в Царство Небесне. Хто отже принизить себе, як ця дитина, той є більшим у Царстві Небесному. І хто прийме таку дитину в ім'я моє, той мене приймає. Хто ж би спокусив одного з цих малих, які вірують в мене, краще було б для нього, щоб повішено було ослячий жорно на шию його і щоб потоплений був він у морській безодні. Горе світові від спокус, бо неминуче мають прийти спокуси, але горе тій людині, через яку приходять спокуси. Якщо ж рука твоя або нога твоя спокушає тебе, відсіч їх і кинь від себе. Краще тобі увійти в життя кульгавим або каліцтвом, ніж, маючи дві руки або дві ноги, бути киненим у вогонь вічний. І якщо око твоє спокушає тебе, вирви його і кинь від себе, бо краще тобі увійти в життя одноокому, ніж, маючи два ока, бути кинутим у геєнну вогненну. Дивіться, не зневажайте жодного з цих малих, бо кажу вам, що ангели їхні на небесах завжди бачать обличчя Отця мого, що на небесах. Бо прийшов Син Людський врятувати загублене.

Що вам здається? Якщо у якогось чоловіка стане сто овець і заблукає одна з них, чи не залишить він дев'яносто дев'ять на горах і, пішовши, шукатиме ту, що заблукала? І якщо станеться знайти його, істинно кажу вам, що радіє над ним більше, ніж над тими дев'яноста дев'ятьма, які не заблукали. Так не є воля Отця вашого, що на небесах, щоб загинув один із цих малих.

Якщо ж згрішить проти тебе брат твій, йди і викрий його наодинці між тобою і ним, якщо тебе почує, ти здобув брата твого. Якщо ж не послухає, візьми з собою ще одного або

двох, щоб устами двох свідків або трьох було встановлено кожне слово. Якщо ж знехтує їх, скажи зборам; якщо ж і зборів знехтує, нехай буде тобі як язичник і митник. Істинно кажу вам: скільки ви зв'яжете на землі, буде зв'язано на небі, і скільки ви розв'яжете на землі, буде розв'язано на небі. Знову істинно кажу вам, що якщо двоє з вас погодяться на землі про будь-яку справу, про яку попросять, станеться їм від Отця мого, що в небесах. Бо де двоє або троє зібрані в ім'я моє, там я серед них.

Тоді, підійшовши до нього, Петро сказав: Господи, скільки разів згрішить проти мене брат мій, і я прощу йому? До семи разів? Ісус каже йому: Не кажу тобі до семи разів, а до сімдесяти разів по сім.

Через це Царство Небесне уподібнилося до царя-людини, який захотів звести рахунки зі своїми рабами. Коли ж він почав врегульовувати рахунки, приведено до нього одного боржника незліченних талантів. Але оскільки він не мав чим віддати, його господар наказав продати його, і дружину його, і дітей його, і все, що він мав, щоб борг було сплачено. Впавши, отже, раб поклонявся йому, кажучи: Пане, будь терплячий до мене, і все тобі я віддам. Зворушившись співчуттям, господар того раба відпустив його і простив йому борг. Вийшовши ж, той раб знайшов одного зі своїх товаришів-рабів, який винен був йому сто денаріїв, і, схопивши його, душив, кажучи: Віддай мені, якщо щось винен. Отже, впавши до ніг його, співраб його благав його, кажучи: Будь терплячий до мене, і я віддам тобі. Але той не захотів, а пішовши, кинув його у в'язницю, доки той не віддасть боргу.

Побачивши ж це, співраби його дуже засмутилися, і прийшовши, ясно пояснили господареві їхньому все, що сталося. Тоді, покликавши його, господар його каже йому: Рабе лукавий, весь той борг я відпустив тобі, оскільки ти благував мене. Чи не було необхідно і тобі помилувати твого співраба, як і я помилував тебе? І розгнівавшись, господар його віддав його катам, доки той не віддасть йому весь борг. Так і Батько Мій Небесний зробить вам, якщо не простите кожен брату своєму від сердець ваших провин їхніх.

19

І сталося, коли Ісус закінчив ці слова, відбув від Галілеї і прийшов у межі Юдеї за Йорданом. І йшли за ним великі натовпи, і Він зцілював їх там. І підійшли до нього фарисеї, випробовуючи його і кажучи до нього: Чи дозволено чоловікові відпустити дружину його з будь-якої причини? Той же, відповівши, сказав їм: Хіба ви не читали, що Той, Хто створив від початку, чоловіком і жінкою створив їх і сказав: Заради цього залишить людина батька свого і матір, і прилипне до дружини своєї, і будуть двоє однією плоттю. Так що вони вже не двоє, а одна плоть. Отже, що Бог поєднав, людина нехай не розлучає. Вони кажуть йому: Чому ж тоді Мойсей наказав дати свідоцтво про розлучення і відпустити її? Каже їм, що Мойсей через затверділість серця вашого дозволив вам відпускати дружин ваших, але від початку не було так. Кажу ж вам, що хто розлучить дружину свою не через перелюб і одружиться з іншою, той перелюбствує, і той, хто одружується з розлученою, перелюбствує. Кажуть йому учні його: Якщо така причина чоловіка з дружиною, то не вигідно одружуватися. Але він сказав їм: Не всі приймають це слово, а лише ті, кому дано. Бо є скопці, які з черева матері

народилися так. І є скопці, які були оскоплені людьми, і є скопці, які оскопили себе заради Царства Небесного. Хто може прийняти, нехай прийме.

Тоді до нього принесли діти, щоб він поклав на них руки і помолився, але учні докоряли їм. Але Ісус сказав: Дозвольте дітям і не забороняйте їм приходити до мене, бо таких є Царство Небесне. І, поклавши на них руки, він пішов звідти.

І ось один, підійшовши, сказав йому: Вчителю добрий, що доброго я маю зробити, щоб мати життя вічне? Той же сказав йому: Чому ти називаєш мене добрим? Ніхто не добрий, окрім одного Бога. Якщо ж ти хочеш увійти в життя, дотримуйся заповідей. Каже йому: Яких? А Ісус сказав: Не вб'єш, не перелюбодійствуєш, не вкрадеш, не лжесвідчитимеш, Шануй батька і матір, і будеш любити ближнього свого, як самого себе. Каже йому молодий чоловік: Все це я зберіг від юності моєї, чого ще мені бракує? Ісус сказав йому: Якщо хочеш бути досконалим, іди, продай своє майно і дай бідним, і матимеш скарб на небі, і приходь, іди за мною. Почувши ці слова, молодий чоловік пішов геть засмучений, бо мав багато володінь. А Ісус сказав своїм учням: Амінь кажу вам, що важко багатому увійти в Царство Небесне. Знову ж кажу вам: легше верблюдові пройти крізь вушко голки, ніж багатому увійти в Царство Боже. Почувши ж це, учні його дуже вражалися, кажучи: Хто ж тоді може бути врятованим? Поглянувши ж, Ісус сказав їм: для людей це неможливо, але для Бога все можливе. Тоді Петро, відповівши, сказав йому: Ось ми залишили все і послідували за тобою, що ж тоді буде нам? А Ісус сказав їм: Істинно кажу вам, що ви, які послідували за мною, у відродженні, коли Син Людський сяде на престолі слави Своєї, сядете і ви на

дванадцяти престолах, судячи дванадцять племен Ізраїлю. І всякий, хто залишив будинки, або братів, або сестер, або батька, або матір, або дружину, або дітей, або поля заради імені Мого, стократно отримає і життя вічне успадкує. Багато перших будуть останніми, і останні — першими.

20

Подібне бо є Царство Небесне до господаря дому, який вийшов рано вранці найняти робітників у свій виноградник. І домовившись з робітниками за денарій на день, він відправив їх у свій виноградник. І вийшовши близько третьої години, він побачив інших, які стояли на ринку без діла. І тим сказав: Йдіть і ви у виноградник, і що буде справедливе, дам вам. Вони ж пішли геть. Знову вийшовши близько шостої і дев'ятої години, він зробив так само. Про одинадцятую ж годину, вийшовши, знайшов інших, що стояли без діла, і каже їм: чому ви тут стоїте цілий день без діла? Вони кажуть йому, що ніхто нас не найняв. Він каже їм: йдіть і ви у виноградник, і що буде справедливим, отримаєте. Коли настав вечір, господар виноградника каже своєму управителю: поклич робітників і віддай їм плату, почавши від останніх до перших. І прийшовши ті, що найняті близько одинадцятої години, взяли по динарію. Прийшовши ж, перші подумали, що візьмуть більше, і взяли й вони по денарію. Взявши ж, вони бурмотіли проти господаря дому. Кажучи, що ці останні одну годину працювали, і ти зробив їх рівними нам, тим, хто поніс тягар дня і спеку. Той же, відповівши, сказав одному з них: товаришу, не кривджу тебе, хіба не на денарій ти погодився зі мною? Візьми своє і йди, хочу ж цьому останньому дати, як і тобі. Хіба не дозволено мені робити те, що я хочу, з моїм? Чи твоє око зле тому, що я добрий? Таким чином останні будуть

першими, і перші — останніми, бо багато покликаних, але мало обраних.

І коли Ісус йшов до Єрусалиму, Він узяв дванадцять учнів окремо в дорозі і сказав їм Ось ми йдемо до Єрусалиму, і Син Людський буде виданий первосвященикам і книжникам, і вони засудять Його на смерть, і віддадуть його народам на насміхання, і бичування, і розп'яття, і третього дня він воскресне.

Тоді підійшла до нього мати синів Зеведея зі своїми синами, вклоняючись і просячи щось від нього. Він же сказав їй: що ти хочеш? Вона каже йому: скажи, щоб сиділи ці два сини мої один праворуч від тебе і один ліворуч від тебе в царстві твоєму. Відповівши ж, Ісус сказав: Не знаєте, чого просите. Чи здатні ви випити чашу, яку я маю намір випити, або хрещення, яким я хрещуся, прийняти? Кажуть йому: Здатні. І каже їм: Чашу мою справді ви п'єте, і хрещенням, яким я хрещуся, ви будете хрещені, але сидіти праворуч від мене і ліворуч від мене — не моє дати, а лише тим, кому приготовлено Батьком моїм. І почувши це, десятеро обурилися на двох братів. Але Ісус, покликавши їх, сказав: Знаєте, що правителі народів панують над ними, і великі здійснюють владу над ними. Не так буде серед вас, але хто хоче стати великим серед вас, буде вашим слугою, і хто хоче бути серед вас першим, буде вашим рабом Так само, як Син Людини не прийшов, щоб Йому служили, але щоб служити і віддати душу Свою як викуп замість багатьох.

І коли вони виходили з Єрихона, за ним ішов великий натовп. І ось два сліпих, що сиділи біля дороги, почувши, що Ісус проходить повз, закричали, кажучи: Помилуй нас,

Господи, Сину Давидів! Але натовп докоряв їм, щоб вони замовкли, ті ж ще більше кричали, кажучи: Змилуйся над нами, Господи, Сину Давидів! І, ставши, Ісус покликав їх і сказав: Що бажаєте, зроблю вам? Вони кажуть йому: Господи, щоб наші очі були відкриті. Зворушившись співчуттям, Ісус торкнувся їхніх очей, і негайно вони прозріли, і пішли за ним.

21

І коли вони наблизилися до Єрусалиму і прийшли до Віфсагії, до Оливної гори, тоді Ісус послав двох учнів Кажучи їм: Ідіть у село, що напроти вас, і зразу знайдете прив'язану ослицю і лоша з нею; розв'яжіть і приведіть мені. І якщо хто-небудь вам щось скаже, ви відповісте, що Господь має в них потребу, і Він негайно пошле їх назад. Це ж усе сталося, щоб виконалося сказане через пророка, який говорив, Скажіть доньці Сіону: ось цар твій приходить до тебе покірний і їде на ослиці і лошаті, синові підъяремної.

Пішовши ж, учні зробили так, як наказав їм Ісус, Вони привели ослицю і лоша, і поклали на них одежі свої, і він сів на них. А найбільший натовп розстелив свої власні одяги на дорозі, інші ж зрубували гілки з дерев і розстилали на дорозі. А натовпи, що йшли попереду і що йшли слідом, кричали, говорячи: Осанна Синові Давидовому! Благословенний Той, Хто приходить в ім'я Господне! Осанна на висотах!

І коли він увійшов до Єрусалиму, усе місто було сколихнute, кажучи: Хто це є? А натовпи казали: Це є Ісус, пророк з Назарету Галілейського.

І увійшов Ісус у храм Бога, і вигнав усіх, хто продавав і купував у храмі, і столи мінйялів перекинув, і сидіння тих, хто продавав голубів. І каже їм: Написано: дім мій домом молитви назветься, ви ж його зробили печерою розбійників.

І підійшли до нього кульгаві й сліпі в храмі, і Він зцілив їх. Побачивши ж первосвященики і книжники чудеса, які він зробив, і дітей, що кричали в храмі і говорили: Осанна синові Давида, вони обурилися. І сказали йому: Ти чуєш, що ці кажуть? Але Ісус каже їм: Так, хіба ви ніколи не читали, що з уст немовлят і тих, що ссуть, приготував я хвалу? І, залишивши їх, вийшов за місто в Віфанію і заночував там.

Повертаючись уранці до міста, він зголоднів. І побачивши одну смоковницю на дорозі, прийшов до неї, і нічого не знайшов на ній, окрім листя тільки, і каже їй: Більше не з тебе плід буде повік. І негайно висохла смоковниця. І, побачивши це, учні здивувалися, кажучи: Як миттєво засохла смоковниця? Відповівши ж, Ісус сказав їм: Амінь кажу вам, якщо маєте віру і не сумніваєтеся, не тільки те, що сталося зі смоківницею, зробите, але навіть якщо цій горі скажете: піднімись і кинься в море, станеться. І все, що ви попросите в молитві, віруючи, ви отримаєте.

І коли він прийшов у святиню, підійшли до нього, коли він навчав, старші священики і старійшини народу, кажучи: Якою владою ти робиш це, і хто дав тобі цю владу? Відповівши ж, Ісус сказав їм: Запитаю вас і я одне слово, яке якщо скажете мені, то і я вам скажу, якою владою ці речі роблю. Хрещення Іоанна звідки було — з неба чи від людей? Вони ж міркували між собою, кажучи: якщо скажемо, що з неба, то скаже нам: чому ж ви не повірили йому? Якщо ж ми

скажемо: Від людей, — ми боїмося натовпу, бо всі вважають Іоанна пророком. І відповівши Ісусу, сказали: Не знаємо. Сказав їм і він: Ні я вам не кажу, якою владою це роблю.

Що ж вам здається? Якась людина мала двох дітей, і підійшовши до першого, сказав: Дитино, йди сьогодні працюй у моєму винограднику. Той же, відповівши, сказав: Не хочу. Але пізніше, пошкодувавши, пішов. І, підійшовши до другого, сказав так само. Той же, відповівши, сказав: Я, пане, — і не пішов. Хто з двох виконав волю батька? Вони кажуть йому: перший. Ісус каже їм: Істинно кажу вам, що митники і блудниці йдуть попереду вас у Царство Боже. Прийшов бо до вас Іоанн у шляху справедливості, і не повірили ви йому, а митники і блудниці повірили йому; ви ж, побачивши, не покаялися пізніше, щоб повірити йому.

Послухайте іншу притчу. Був один господар дому, який посадив виноградник, поставив навколо нього огорожу, викопав у ньому точило і збудував вежу, а потім віддав його в оренду землеробам і відправився у подорож. Коли ж наблизився час плодів, він послав своїх рабів до орендарів, щоб взяти свої плоди. І взявши фермери його рабів, одного побили, іншого вбили, а іншого закидали камінням. Знову він послав інших рабів, більше ніж перших, і вони зробили з ними так само. Пізніше ж послав до них свого сина, кажучи: Вони поважатимуть мого сина. Але землероби, побачивши сина, сказали між собою: Це спадкоємець, ходімо, вб'ємо його і захопимо його спадщину. І, взявши його, виганяли за межі виноградника і вбили. Коли отже прийде господар виноградника, що зробить тим фермерам? Вони кажуть йому: Злих зле знищить, а виноградник віддасть в оренду іншим орендарям, які віддаватимуть йому плоди у відповідні часи.

Каже їм Ісус: Хіба ви ніколи не читали в Писаннях: камінь, який відкинули будівельники, той самий став нарижним каменем; від Господа сталося це, і є дивовижним в очах наших?

Через це кажу вам, що буде взято від вас Царство Боже і буде дано народу, який приносить плоди його. І той, хто впаде на цей камінь, розіб'ється вщент, а на кого він впаде, того розчавить. І почувши головні священики і фарисеї притчі його, знали, що про них говорить. І, шукаючи схопити його, вони злякалися натовпів, оскільки вони вважали його пророком.

22

І відповівши, Ісус знову сказав їм у притчах, говорячи: Царство небесне було уподібнене цареві-чоловікові, який влаштував весілля для свого сина. І він послав своїх слуг, щоб покликати запрошених на весілля, але вони не хотіли прийти. Знову він послав інших рабів, кажучи: Скажіть запрошеним: ось я приготував найкраще моє, бики мої і відгодовані заколоті, і все готове, прийдіть на весілля. Ті ж, знехтувавши, пішли геть: один — на своє поле, а інший — до своєї торгівлі. Ті ж, що залишилися, схопивши його рабів, образили їх і вбили. Почувши ж це, той цар розгнівався, і, пославши свої війська, знищив тих вбивць і спалив їхнє місто. Тоді він каже своїм рабам: Весілля справді готове, але запрошені не були гідні. Йдіть отже на роздоріжжя шляхів, і скільки б ви не знайшли, покличте на весілля. І вийшовши, ті раби на дороги зібрали всіх, скільки знайшли, лукавих і добрих, і наповнилося весілля возлежачими. Увійшовши ж цар, щоб оглянути тих, хто лежав за столом, побачив там людину, не

одягну у весільний одяг. І каже йому: Товаришу, як ти увійшов сюди, не маючи весільного одягу? А той замовк. Тоді цар сказав слугам: Зв'язавши його ноги і руки, підніміть його і викиньте у зовнішню темряву, там буде плач і скрегіт зубів. Багато бо є покликаних, небагато ж обраних.

Тоді фарисеї, пішовши, взяли раду, щоб спіймати його в пастку словом. І посилають до нього своїх учнів разом з іродіанами, кажучи: Вчителю, ми знаємо, що ти правдивий і навчаєш шляху Божого в правді, і не дбаєш ні про кого, бо не дивишся на обличчя людей. Скажи ж нам, що ти думаєш? Чи дозволено давати данину Кесарю, чи ні? Знавши ж лукавство їхнє, Ісус сказав: Що мене випробовуєте, лицеміри? Покажіть мені монету податку. А вони принесли йому денарій. І каже їм: Чиє це зображення і напис? Кажуть йому: Кесаря. Тоді каже їм: Віддайте отже те, що Кесаря, Кесареві, і те, що Бога, Богові. І почувши, здивувалися, і, залишивши його, пішли геть.

У той день прийшли до нього садукєї, які казали, що немає воскресіння, і запитали його Кажучи: Вчителю, Мойсей сказав: якщо хтось помре, не маючи дітей, то брат його одружиться з жінкою його і підніме насіння братові його. Було ж серед нас сім братів, і перший, одружившись, помер, і, не маючи нащадків, залишив дружину свою братові своєму. Подібно і другий, і третій, аж до семи. Пізніше за всіх померла і жінка. У воскресінні отже чийою з семи буде жінка? Адже всі мали її. Відповівши, Ісус сказав їм: ви помиляєтесь, не знаючи Писання і сили Божої. Бо у воскресінні ні одружуються, ні видаються заміж, але є як ангели Божі на небі. Але про воскресіння мертвих хіба ви не читали сказаного вам Богом, який говорить, Я є Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова; Бог

не є Богом мертвих, але живих. І почувши це, натовпи вражалися його навчанням.

Фарисеї ж, почувши, що він заткнув рота садукеем, зібралися разом. І запитав один із них, законник, випробовуючи Його і кажучи, Вчителю, яка заповідь велика в законі? А Ісус сказав йому: возлюбиш Господа Бога твого всім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всім розумом твоїм. Ця є перша і велика заповідь. Друга ж подібна до неї: будеш любити ближнього свого, як самого себе. На цих двох заповідях тримається весь Закон і Пророки.

Коли ж зібралися фарисеї, запитав їх Ісус Кажучи: Що вам здається про Христа? Чиїм сином є? Кажуть йому: Давида. Каже їм: Як тоді Давид у Дусі називає його Господом, кажучи... Сказав Господь Господу моєму: сиди праворуч Мене, доки покладу ворогів Твоїх підніжжям ніг Твоїх.

Отже, якщо Давид називає його Господом, як він є його сином?

І ніхто не міг йому відповісти жодного слова, ані не посмів хтось від того дня запитувати його більше.

23

Тоді Ісус промовив до натовпів і до його учнів Кажучи: на Мойсеєвому сидінні сіли книжники і фарисеї. Тому все, що вони скажуть вам зберігати, зберігайте і робіть, але за ділами їхніми не робіть, бо вони говорять, а не роблять. Бо вони зв'язують важкі і важковиносні тягарі та покладають їх на плечі людей, але своїм пальцем не хочуть поворухнути їх. Всі

ж діла свої роблять для того, щоб бути побаченими людьми. Бо розширюють філактерії свої і збільшують бахрому одягів своїх, Вони ж люблять почесні місця на бенкетах і перші сидіння в синагогах і вітання на ринкових площах, і щоб люди називали їх рабі, рабі Ви ж не будьте названі рабі, бо один у вас вчитель — Христос, а всі ви брати. І не називайте нікого батьком вашим на землі, бо один є Батько ваш, Той, що в небесах. ні будьте названі вчителями, бо один ваш вчитель — Христос. Той же, хто більший з-поміж вас, буде вашим слугою. Хто підвищить себе, буде принижений, і хто принизить себе, буде підвищений.

Горе ж вам, книжники і фарисеї-лицеміри, бо ви пожираєте доми вдів і під приводом довго молитесь, через це отримуєте суворіший суд. Горе вам, книжники і фарисеї-лицеміри, бо ви зачинаєте Царство Небесне перед людьми: самі не входите і тим, хто входить, не дозволяєте увійти. Горе вам, книжники і фарисеї-лицеміри, бо ви обходите море і суходіл, щоб зробити одного прозеліта, а коли він ним стає, робите його сином геєни вдвічі гіршим за вас. Горе вам, сліпі провідники, які кажете: хто присягне храмом, то нічого, а хто присягне золотом храму, той винен. Дурні й сліпі! Хто ж бо більший: золото чи храм, що освячує золото? І хто присягається жертovníком, то це ніщо, а хто присягається даром, що на ньому, той зобов'язаний. Дурні та сліпі! Що бо більше: дар чи жертovníк, що освячує дар? Той, хто поклявся жертovníком, клянеться ним і всім, що на ньому, і той, хто поклявся храмом, клянеться ним і Тим, Хто оселився в ньому І той, хто заприсягся небом, присягає престолом Божим і Тим, Хто сидить на ньому. Горе вам, книжники і фарисеї-лицеміри, бо ви даєте десятину з м'яти, і кропу, і кмину, але занехали важливіше в законі: суд, і милість, і віру. Це треба було

робити, і того не залишати. Сліпі провідники, які відціджують комара, а верблюда ковтають Горе вам, книжники і фарисей-лицеміри, бо ви очищаєте зовнішність чаші й миски, а всередині вони повні грабунку й несправедливості. Фарисею сліпий, очисти спочатку те, що всередині чаші та миски, щоб стало чистим і те, що зовні їх. Горе вам, книжники і фарисей-лицеміри, бо ви подібні до побілених гробниць, які зовні виглядають прекрасними, а всередині наповнені кістками мертвих і всякою нечистотою. Так і ви зовні справді здаєтеся людям праведними, але всередині повні лицемірства і беззаконня. Горе вам, книжники і фарисей лицеміри, бо будуєте гробниці пророків і прикрашаєте пам'ятники праведних, і ви кажете: якщо б ми були в дні батьків наших, не були б ми спільниками їх у крові пророків. Так що ви свідчите самі проти себе, що є синами тих, хто вбив пророків. І ви наповніть міру батьків ваших. Змії, потомство гадюк, як втечете від суду пекла? Через це ось Я посилаю до вас пророків, і мудрих, і книжників, і з них ви вб'єте і розіпнете, і з них ви бичуватимете в зборах ваших і переслідуватимете від міста до міста, так що прийде на вас уся праведна кров, пролита на землі, від крові Авеля праведного до крові Захарії, сина Варахії, якого ви вбили між храмом і жертовником. Істинно кажу вам, що все це прийде на це покоління. Єрусалиме, Єрусалиме, що вбиваєш пророків і каменуєш посланих до тебе! Скільки разів я бажав зібрати дітей твоїх, як курка збирає пташенят своїх під крила, але ви не захотіли. Ось ваш дім залишається вам спустошеним. Кажу бо вам: не побачите мене відтепер, доки не скажете: благословенний той, хто йде в ім'я Господа.

І вийшовши, Ісус йшов від храму, і підійшли учні Його, щоб показати Йому будівлі храму. Але Ісус сказав їм: Хіба ви не бачите всього цього? Істинно кажу вам, не залишиться тут каменя на камені, який не буде зруйновано. Коли ж він сидів на Оливній горі, підійшли до нього учні окремо, кажучи: Скажи нам, коли це станеться, і який знак твого приходу і завершення віку? І відповівши, Ісус сказав їм: Дивіться, щоб ніхто вас не обманув. Багато бо прийдуть в ім'я моє, говорячи: Я є Христос, і багатьох зведуть з дороги. Ви будете чути про війни і чутки про війни, дивіться, не тривожтеся, бо необхідно всьому статися, але це ще не кінець. Підніметься бо народ на народ і царство на царство, і будуть голоди, і мори, і землетруси по місцях. Але все це початок переймів. Тоді вони віддадуть вас на муки і вб'ють вас, і ви будете ненавиджені всіма народами через ім'я моє. І тоді багато хто спокусяться, і один одного видадуть, і один одного будуть ненавидіти. І багато лжепророків повстане, і вони введуть в оману багатьох. І через те, що беззаконня примножиться, охолоне любов багатьох. Той же, хто витримає до кінця, буде спасений. І буде проголошена ця добра звістка про царство в цілому населеному світі як свідчення всім народам, і тоді прийде кінець. Коли отже ви побачите огиду спустошення, сказану через пророка Даниїла, що стоїть у святому місці, — той, хто читає, нехай зрозуміє. тоді ті, хто в Юдеї, нехай тікають у гори той, хто на даху, нехай не спускається взяти речі зі свого дому І той, хто в полі, нехай не повертається назад, щоб узяти одяг його. Горе ж тим, хто носитиме в утробі, і тим, хто годуватиме груддю, в ті дні. Моліться ж, щоб не сталася втеча ваша взимку, ані в суботу. Буде бо тоді велика скорбота, якої не було від початку світу до нині, і не буде. І якщо б не були скорочені ті дні, не була б врятована жодна плоть, але через обраних будуть скорочені ті дні. Тоді, якщо хтось вам скаже:

Ось тут Христос або Ось там, — не вірте. Бо піднімуться хибні христи і хибні пророки, і дадуть великі знаки і чудеса, так що обманути, якщо можливо, навіть обраних. Ось я наперед сказав вам. Тому якщо вам скажуть: Ось він у пустелі, не виходьте; Ось він у внутрішніх кімнатах, не вірте, Бо так само, як блискавка виходить зі сходу і з'являється аж до заходу, так буде й прихід Сина Людського. Бо де буде труп, там зберуться орли.

Негайно ж після скорботи тих днів сонце затемниться, і місяць не дасть свого світла, і зорі впадуть з неба, і сили небес захитаються.

І тоді з'явиться знак Сина Людини на небі, і тоді будуть плакати всі племена землі, і побачать Сина Людини, що йде на хмарах небесних з силою і славою великою. І він пошле своїх посланців із гучним голосом сурми, і вони зберуть його обраних із чотирьох вітрів, від країв небес до їхніх країв. Від смоковниці ж вчїться притчі: коли вже гілка її стає ніжною і листя випускає, знаєте, що близько літо. Так і ви, коли побачите все це, знайте, що близько, при дверях. Амінь кажу вам, не мине покоління це, доки все це не станеться. Небо і земля минуть, але слова мої не минуть. Про той день і годину ніхто не знає, ні ангели небесні, окрім мого Отця одного. Так само, як були дні Ноя, так буде і присутність Сина Людського. Бо так само, як були в ті дні перед потопом: їли і пили, одружувалися і видавали заміж, аж до того дня, коли Ной увійшов у ковчег, І не знали, доки не прийшов потоп і не забрав усіх, так буде й з присутністю Сина Людського. Тоді двоє будуть у полі: один буде взятий, а один залишений. Дві жінки мелють у млині: одна береться, а одна залишається. Пильнуйте отже, бо не знаєте, о якій годині Господь ваш

прийде. Те ж знайте, що якби господар будинку знав, о якій сторожі приходить злодій, він пильнував би і не дозволив би проломити його будинок. Через це і ви будьте готові, тому що о тій годині, коли ви не думаєте, Син Людський приходить.

Хто ж тоді є вірний і мудрий раб, якого його господар призначив над його слугами, щоб давати їм їжу вчасно? Блаженний той раб, якого його господар, прийшовши, знайде таким, що робить так. Істинно кажу вам, що на всьому майні його поставить його. Якщо ж скаже той поганий раб у серці своєму: зволікає господар мій прийти, і почне бити своїх товаришів-рабів, а їсть і п'є з п'яницями, прийде пан того раба в день, який не очікує, і в годину, яку не знає і розітне його навпіл, і частину його з лицемірами покладе; там буде плач і скрегіт зубів.

25

Тоді Царство Небесне буде уподібнене десятьом дівам, які, взявши свої смолоскипи, вийшли назустріч нареченому. П'ять же були з них мудрі, і п'ять дурних. які нерозумні, взявши свої світильники, не взяли з собою олії. Ті ж мудрі взяли олію в посудинах своїх разом зі своїми світильниками. Але коли наречений затримувався, всі задрімали і спали. Серед ночі крик пролунав: Ось молодий іде, виходьте назустріч йому! Тоді піднялися всі ті діви і прикрасили свої світильники. Ті ж нерозумні сказали мудрим: Дайте нам з вашої олії, бо наші смолоскипи гаснуть. Але мудрі відповіли, кажучи: Щоб не виявилось, що не вистачить і нам, і вам, ідїть радше до продавців і купіть собі. Коли вони відходили, щоб купити, прийшов наречений, і готові увійшли з ним на весілля, і двері були зачинені. Пізніше ж приходять і решта

дів, кажучи: Господи, господи, відкрий нам. Той же, відповівши, сказав: Істинно кажу вам, не знаю вас. Пильнуйте отже, бо не знаєте ні дня, ні години, в яку Син Людський приходить.

Бо так само, як людина, що вирушала в подорож, покликала своїх власних рабів і передала їм своє майно І одному він дав п'ять талантів, іншому два, а іншому один — кожному згідно з його власною силою, і негайно вирушив у подорож. Пішовши ж, той, хто взяв п'ять талантів, попрацював з ними і заробив інших п'ять талантів. Подібно і той, хто отримав два, здобув сам інші два. Той же, хто взяв один, пішов, викопав яму в землі і сховав срібло свого господаря. Після довгого часу приходить пан тих рабів і розраховується з ними. І підійшовши, той, хто взяв п'ять талантів, приніс інші п'ять талантів, кажучи: пане, п'ять талантів ти мені доручив, дивись, інші п'ять талантів я здобув на них. Сказав йому господар його: Добре, рабе добрий і вірний! Над небагатьма був вірний, над багатьма тебе поставлю. Увійди в радість господаря твого. Підійшовши ж і той, хто взяв два таланти, сказав: Пане, два таланти ти мені доручив, дивись, інші два таланти я здобув на них. Сказав йому господар його: Добре, рабе добрий і вірний! Над небагатьма був вірний, над багатьма тебе поставлю. Увійди в радість господаря твого. Підійшовши ж і той, хто взяв один талант, сказав: Пане, я знав тебе, що ти суворий чоловік, який жне там, де не сів, і збираєш звідти, де не розсипав. І, побоявшись, я пішов і сховав твій талант у землі; дивись, ти маєш своє. Відповівши ж, господар його сказав йому: Лукавий рабе і ледачий! Ти знав, що я жну там, де не сів, і збираю звідти, де не розсіював. Отже, тобі було необхідно віддати срібло моє банкірам, і прийшовши, я отримав би моє з

відсотком. Заберіть же від нього талант і дайте тому, хто має десять талантів. Бо тому, хто має все, буде дано і буде надлишок, а від того, хто не має, і те, що має, буде взято від нього. І непотрібного раба викиньте у зовнішню темряву, там буде плач і скрегіт зубів.

Коли ж прийде Син Людський у славі Своєї і всі святі ангели з Ним, тоді сяде Він на троні слави Своєї і будуть зібрані перед ним усі народи, і він відокремить їх один від одного, як пастух відокремлює овець від козлів, і встановить овець з правиці його, а кіз з лівиці. Тоді скаже цар тим, хто праворуч від нього: прийдіть, благословенні Батька мого, успадкуйте приготоване вам царство від створення світу. Бо я був голодний, і ви дали мені їсти, я був спраглий, і ви напоїли мене, я був чужинцем, і ви прийняли мене, Я був нагий, і ви одягли мене, я був хворий, і ви відвідали мене, я був у в'язниці, і ви прийшли до мене. Тоді праведні відповідать йому, кажучи: Господи, коли ми бачили Тебе голодним і нагодували, або спраглим і напоїли? Коли ж ми бачили Тебе чужинцем і прийняли, або нагим і одягли? Коли ж ми бачили Тебе слабким або у в'язниці і приходили до Тебе? І відповівши, цар скаже їм: Амінь, кажу вам, наскільки ви зробили одному з цих найменших братів моїх, мені зробили. Тоді скаже і тим, хто зліва: Йдіть від Мене, прокляті, у вогонь вічний, приготований дияволу і ангелам його. бо я був голодний, і ви не дали мені їсти, я був спраглий, і ви не напоїли мене, Чужинцем я був, і ви не прийняли мене, голим був, і ви не одягнули мене, слабким був і у в'язниці, і ви не відвідали мене. Тоді вони самі відповідать йому, кажучи: Господи, коли ми бачили тебе голодним, або спраглим, або чужинцем, або нагим, або слабким, або у в'язниці, і не послужили тобі? Тоді відповідь їм, кажучи: Амінь кажу вам,

оскільки ви не зробили одному з цих найменших, то й мені не зробили. І відійдуть ці у вічне покарання, а праведні — у вічне життя.

26

І сталося, коли Ісус закінчив всі ці слова, сказав учням Своім Ви знаєте, що через два дні настає Пасха, і Син Людський буде виданий на розп'яття. Тоді зібралися головні священики, книжники і старійшини народу у дворі головного священика, званого Каяфа. І радилися разом, щоб того Ісуса обманом схопити і вбити. Вони казали: Але не під час свята, щоб не сталося заворушення серед народу.

Коли ж Ісус був у Віфанії в домі Симона прокаженого, Підійшла до нього жінка, маючи алебастровий посуд дуже дорогоцінного мира, і вилила його на голову, коли він лежав. Побачивши ж це, учні його обурилися, кажучи: Нащо це марнування? Адже це миро могло бути продане за велику ціну і роздане бідним. Дізнавшись же про це, Ісус сказав їм: Чому ви завдаєте клопоту жінці? Адже вона зробила добру справу для мене. Бідних бо завжди маєте з собою, мене ж не завжди маєте. Бо ця жінка, вилившиши це миро на моє тіло, зробила це для того, щоб поховати мене. Амінь кажу вам, де б не було проголошено цю добру звістку в цілому світі, буде сказано і те, що зробила ця, на пам'ять про неї.

Тоді один з дванадцяти, званий Юда Іскаріот, пішовши до первосвященників, сказав, Що ви хочете мені дати, і я вам видам його? А вони призначили йому тридцять срібняків. І від того часу він шукав нагоди, щоб його видати.

Першого ж дня прісних хлібів прийшли учні до Ісуса, кажучи йому: Де хочеш, щоб ми приготували тобі їсти Пасху? Він же сказав: Ідіть у місто до того чоловіка і скажіть йому: Вчитель каже: час мій близький, у тебе святкуватиму Пасху з моїми учнями. І учні зробили так, як наказав їм Ісус, і приготували пасху. Коли настав вечір, він відкинувся з дванадцятьма. І коли вони їли, сказав: Істинно кажу вам, що один з вас видасть мене. І, дуже засмучені, почали говорити йому кожен з них: Невже це я, Господи? Той же, відповівши, сказав: той, хто занурив зі мною руку в мисці, цей мене видасть. Син людини йде, як написано про нього, але горе тій людині, через яку Син людини зраджується, добре було б йому, якби та людина не народилася. Відповівши ж, Юда, той, хто видавав його, сказав: Чи не я, Рабі? Каже йому: Ти сказав. Коли ж вони їли, Ісус узяв хліб і, подякувавши, зламав і давав учням, і сказав: візьміть, їжте, це є тіло моє. І, взявши чашу й подякувавши, дав їм, кажучи: пийте з неї всі. це бо є кров моя нового завіту, що за багатьох виливається на відпущення гріхів Але я кажу вам, що не буду пити відтепер із цього плоду виноградної лози до того дня, коли питиму його з вами новий у царстві Батька мого.

І заспівавши гімн, вони вийшли на гору олив. Тоді каже їм Ісус, Всі ви спокуситеся в мені цієї ночі, бо написано: вдарю пастиря, і розсіються вівці отари.

Але після того, як я воскресну, я піду перед вами в Галілею. Відповівши, Петро сказав йому: Якщо всі спокусяться через тебе, то я ніколи не спокушусь. Сказав йому Ісус: Амінь, кажу тобі, що цієї ночі, перш ніж заспіває півень, тричі зречешся мене. Каже йому Петро: Навіть якщо мені

доведеться з тобою померти, ні за що тебе не зречуся. Так само сказали і всі учні.

Тоді приходить Ісус з ними в місце, зване Гефсиманія, і каже учням: Сідайте тут, доки я відійду і помолюся там. І, взявши Петра і двох синів Зеведея, почав сумувати і тривожитися. Тоді Ісус каже їм: Дуже сумна душа моя аж до смерті; залишайтеся тут і пильнуйте зі мною. І, просунувшись трохи, впав на обличчя своє, молячись і говорячи: Отче мій, якщо можливо є, нехай мине мене чаша ця, проте не як я хочу, але як ти. І приходить до учнів, і знаходить їх сплячими, і каже Петру: так ви не змогли однієї години пильнувати зі мною? Пильнуйте і моліться, щоб не впасти вам у спокусу: дух бо охочий, а плоть немічна. Знову, відійшовши вдруте, помолився, говорячи: Отче мій, якщо не може ця чаша минути Мене, якщо Я не вип'ю її, нехай буде воля Твоя. І прийшовши, знаходить їх знову сплячими, бо їхні очі були обтяжені. І, залишивши їх, Він знову пішов і помолився втретє, промовляючи ті самі слова. Тоді приходить Він до учнів Своїх і каже їм: Спите решту часу і відпочиваєте? Ось наблизилася година, і Син Людський видається в руки грішників. Вставайте, ідімо, ось наблизився той, хто видає мене.

І коли він ще говорив, ось Юда, один з дванадцяти, прийшов, і з ним великий натовп з мечами і киями від первосвященників і старійшин народу. Той же, хто видавав його, дав їм знак, кажучи: Кого я поцілую, той і є, схопіть його. І негайно, підійшовши до Ісуса, сказав: Радій, Рабі! — і поцілував Його. Але Ісус сказав йому: Друже, для чого ти тут? Тоді, підійшовши, вони поклали руки на Ісуса і схопили Його. І ось один із тих, хто був з Ісусом, витягнувши руку, вихопив

свій меч і, вдаривши раба первосвященника, відрізав йому вухо. Тоді Ісус каже йому: поверни свій меч на його місце, бо всі, хто взяв меч, мечем і загинуть. Чи здається тобі, що я не можу зараз закликати мого Батька, і Він надасть мені більше ніж дванадцять легіонів ангелів? Як же тоді виконаються писання, що так має статися? У ту годину сказав Ісус натовпам: Як на розбійника вийшли ви з мечами і киями, щоб схопити мене. Щодня я сидів серед вас, навчаючи в храмі, і ви не схопили мене. Але все це сталося, щоб виконалися писання пророків. Тоді всі учні, залишивши його, втекли.

Ті ж, схопивши Ісуса, відвели Його до первосвященника Каяфи, де зібралися книжники й старійшини. А Петро слідував за ним здалека аж до двору первосвященника, і, увійшовши всередину, сидів зі слугами, щоб побачити кінець. Головні священники, старійшини і вся рада шукали неправдиве свідчення проти Ісуса, щоб віддати його смерті. І не знайшли, і коли багато лжесвідків приступило, не знайшли. Пізніше ж приступили два лжесвідки. Я сказав: Цей говорив, що може зруйнувати храм Божий і за три дні відбудувати його. І, піднявшись, первосвященик сказав йому: нічого не відповідаєш? Що ці свідчать проти тебе? Але Ісус мовчав. І первосвященик, відповівши, сказав йому: Заклинаю тебе Богом живим, щоб ти сказав нам, чи ти є Христос, Син Божий. Каже йому Ісус: Ти сказав. Проте кажу вам: відтепер побачите Сина Людського, що сидить праворуч від сили і приходить на хмарах небесних. Тоді первосвященик розірвав одяги свої, кажучи: Він зблюзнив! Яка ще потреба нам у свідках? Ось тепер ви почули богохульство його. Що вам здається? А вони, відповівши, сказали: Він винний смерті. Тоді вони плюнули йому в обличчя і били його, а інші

ляпасували його. кажучи: Пророкуй нам, Христе, хто той, що вдарив Тебе?

А Петро сидів зовні у дворі, і підійшла до нього одна служниця, кажучи: І ти був з Ісусом Галілеянином. Але він заперечив перед ними всіма, кажучи: Не знаю, що ти кажеш. Коли він вийшов до воріт, побачила його інша і каже тим, хто там був: І цей був з Ісусом Назореем. І знову він заперечив з клятвою, що не знає тієї людини. Після недовгого часу підійшли ті, що стояли, і сказали Петрові: Справді й ти з них є, бо й мова твоя видає тебе. Тоді він почав проклинати і клястися, що не знає того чоловіка. І негайно півень заспівав. І згадав Петро слово Ісуса, який сказав йому, що перед тим, як заспіває півень, тричі зречешся мене, і, вийшовши назовні, заплакав гірко.

27

Коли ж настав ранок, усі первосвященики й старійшини народу прийняли рішення проти Ісуса, щоб убити Його. І, зв'язавши його, вони відвели і передали його Понтію Пилату, правителю.

Тоді Юда, який видав його, побачивши, що той був засуджений, пошкодувавши, повернув тридцять срібняків первосвященикам і старійшинам. Кажучи: Я згрішив, передавши невинну кров. Але вони сказали: Що нам до того? Сам побачиш. І кинувши срібняки в храмі, він відійшов і, пішовши, повісився. А первосвященики, взявши ті срібняки, сказали: Не дозволено кинути їх у скарбницю, оскільки це плата за кров. А взявши пораду, вони купили з них поле гончаря для поховання чужинців. Тому те поле було названо

полем крові до сьогодні. Тоді сповнилося те, що було сказано через пророка Єремію, який говорив: і взяли тридцять срібняків, ціну оціненого, якого оцінили сини Ізраїля, і дали вони їх на поле гончаря, як наказав мені Господь.

А Ісус стояв перед правителем, і правитель запитав його, кажучи: Ти є цар Іудейський? А Ісус сказав йому: Ти кажеш. І коли його звинувачували головні священики й старійшини, він нічого не відповів. Тоді каже йому Пилат: Хіба ти не чуєш, скільки свідчать проти тебе? І не відповів йому жодного слова, так що правитель дуже дивувався. Згідно зі святом правитель мав звичай відпускати натовпу одного в'язня, якого вони хотіли. Вони мали тоді відомого в'язня, званого Варавва. Коли вони зібралися, Пилат сказав їм: кого хочете, щоб я відпустив вам? Варавву чи Ісуса, званого Христом? Він знав, що через заздрість видали його. Коли він сидів на судовому місці, дружина його послала до нього, кажучи: нічого тобі і тому праведному, бо багато я страждала сьогодні уві сні через нього. Але головні священики і старійшини переконали натовпи, щоб вони попросили Варавву, а Ісуса знищили. Відповівши ж, правитель сказав їм: кого хочете з двох я відпущу вам? Вони ж сказали: Варавву. Каже їм Пилат: Що ж тоді я зроблю з Ісусом, званим Христом? Кажуть йому всі: Нехай буде розп'ятий! Але правитель сказав: яке ж зло він зробив? Вони ж ще дужче кричали, кажучи: нехай буде розп'ятий! Побачивши ж Пилат, що нічого не користує, але більше заворушення стається, взявши воду, він обмив руки перед натовпом, кажучи: Невинний я від крові праведного цього, ви побачите. І, відповівши, весь народ сказав: Кров його на нас і на дітей наших. Тоді він відпустив їм Варавву, а Ісуса, бичувавши, віддав, щоб був розп'ятий.

Тоді солдати правителя, взявши Ісуса до преторію, зібрали на нього всю когорту. І, роздягнувши його, вони поклали на нього червоний плащ. І, сплівши вінець з терен, поклали на голову його і тростину на праву його, і, ставши на коліна перед ним, насміхалися з нього, кажучи: Радій, Царю Юдейський! І наплювавши на нього, взяли тростину і били його по голові. І коли вони знущалися над ним, зняли з нього плащ і одягнули на нього його одяг, і відвели його, щоб розп'яти.

Виходячи ж, знайшли людину-кіренейця на ім'я Симон, його примусили, щоб узяв хрест Його. І прийшовши на місце, зване Голгофа, що означає місце черепа, Вони дали йому пити оцет, змішаний з жовчю, і, скуштувавши, він не хотів пити. Розп'явши ж його, поділили одяги його, кинувши жереб. І сидячі стерегли його там. І вони поклали над його головою написану провину його: Це є Ісус, Цар Юдейський. Тоді розп'ято з ним двох розбійників, одного праворуч і одного ліворуч. Ті ж, що проходили повз, зневажали його, хитаючи своїми головами і кажучи: Той, хто руйнує храм і за три дні будує його, врятує себе! Якщо ти Син Божий, зійди з хреста! Подібно їм старші священники, насміхаючись разом із писарями, старійшинами й фарисеями, говорили, Інших він врятував, себе не може врятувати; якщо він цар Ізраїлю, нехай зійде зараз з хреста, і ми повіримо в нього. Він довіряв Богу — нехай визволить тепер його, якщо бажає його, бо сказав, що я Божий син. Те саме й розбійники, розп'яті з ним, ганьбили його.

Від шостої ж години темрява настала на всю землю до дев'ятої години. Близько дев'ятої години Ісус закричав голосом великим, кажучи: Елі, Елі, лама сабахтані; це є: Боже

мій, Боже мій, чому Ти Мене залишив? Деякі ж із тих, що стояли там, почувши, казали, що цей кличе Іллю. І негайно один з них побіг, узяв губку, наповнив її оцтом, поклав на тростину і поїв його. А решта казали: Залиш, подивимося, чи прийде Ілля врятувати його. Але Ісус, знову вигукнувши великим голосом, віддав дух. І ось завіса храму роздерлася надвоє від згори до низу, і земля затряслася, і скелі розкололися, і гробниці були відкриті, і багато тіл заснулих святих було піднято. І, вийшовши з гробниць після воскресіння Його, увійшли в святе місто і з'явилися багатьом. Той же сотник і ті, хто з ним охороняв Ісуса, побачивши землетрус і те, що сталося, дуже злякалися, кажучи: Справді, Божий Син був цей. Були там і багато жінок, які спостерігали здалека, котрі слідували за Ісусом від Галілеї, служачи Йому. серед яких була Марія Магдалина, і Марія, матір Якова і Йосії, і матір синів Зеведея.

Коли настав вечір, прийшов багатий чоловік з Ариматеї, на ім'я Йосип, який і сам став учнем Ісуса. Цей, підійшовши до Пилата, попросив тіло Ісуса. Тоді Пилат наказав віддати тіло. І, взявши тіло, Йосиф загорнув його чистим полотном. І поклав його в новій своїй гробниці, яку він висік у скелі, і, прикотивши великий камінь до дверей гробниці, пішов. Була там Марія Магдалина і інша Марія, які сиділи навпроти гробниці.

Наступного ж дня, який настав після приготування, первосвященики і фарисеї зібралися до Пилата. Кажучи: Пане, ми згадали, що той обманець сказав, ще живучи: після трьох днів я воскресну. Накажи отже охороняти гробницю до третього дня, щоб учні його не прийшли вночі, не вкрали його і не сказали народу: він воскрес із мертвих, і буде остання

омана гірша за першу. Пилат сказав їм: Маєте варту, ідіть і зробіть безпечним, як знаєте. Вони ж, пішовши, забезпечили гробницю, запечатавши камінь разом з вартою.

28

Пізно після суботи, на світанку першого дня тижня, прийшла Марія Магдалина і інша Марія, щоб побачити гробницю. І ось стався великий землетрус, бо ангел Господній, зійшовши з неба і підійшовши, відкотив камінь від дверей і сидів на ньому. Був же вигляд його як блискавка, і одяг його білий, як сніг. Від страху перед ним затремтіли вартові і стали як мертві. Відповівши ж, ангел сказав жінкам: Не бійтеся ви, бо знаю, що Ісуса розп'ятого шукаєте. Його немає тут, бо він воскрес, як і сказав. Прийдіть, подивіться на місце, де лежав Господь. І швидко пішовши, скажіть учням його, що воскрес від мертвих, і ось іде перед вами в Галілею, там його побачите, ось сказав вам. І, вийшовши швидко від гробниці зі страхом і великою радістю, побігли повідомити його учнів. Коли ж вони йшли, щоб повідомити його учнів, ось Ісус зустрів їх, кажучи: Радійте! Вони ж, підійшовши, схопили його ноги і поклонилися йому. Тоді Ісус каже їм: Не бійтеся, йдіть і повідомте моїм братам, щоб вони пішли в Галілею, і там вони мене побачать.

Коли вони йшли, ось деякі з охорони прийшли в місто і повідомили первосвященикам все, що сталося. І зібравшись разом зі старійшинами, взявши раду і достатньо срібла, дали воїнам, кажучи, Скажіть, що учні його, прийшовши вночі, вкрали його, коли ми спали. І якщо це буде почуто правителем, ми переконаємо його і зробимо вас безтурботними. Вони ж, узявши срібні монети, зробили, як

були навчені. І поширилася ця звістка серед юдеїв до сьогодні.

Одинадцять учнів пішли в Галілею, на гору, де призначив їм Ісус. І побачивши його, вони поклонилися йому, але деякі засумнівалися. І підійшовши, Ісус говорив до них, кажучи: дана мені вся влада на небі і на землі. Пішовши, зробіть учнями всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все, що я наказав вам, і ось я з вами є всі дні до завершення віку. Амінь.

Євангеліє від Марка

1

Початок доброї вістки Ісуса Христа, Сина Божого. Як написано в пророках: ось Я посилаю ангела Мого перед обличчям твоїм, який приготує шлях твій перед тобою, Голос того, хто кличе в пустелі: приготуйте шлях Господу, прямими робіть стежки його.

Стався Іоанн, хрещуючи в пустелі і проповідуючи хрещення покаяння для прощення гріхів. І виходила до нього вся Юдейська земля і єрусалимляни, і хрестилися всі в ріці Йордан від нього, сповідуючи гріхи свої. Був же Іоанн одягнений у верблюжу вовну і шкіряний пояс навколо попереку його, і їв сарану і дикий мед. І він проголошував, кажучи: Приходить сильніший за мене після мене, якому я не є достатньо гідним, щоб, нахилившись, розв'язати ремінець його сандалів. Я справді хрестив вас водою, а він хрестить вас Святим Духом.

І сталося в ті дні, що прийшов Ісус від Назарету Галілеї і був хрещений Іоанном у Йордані. І негайно, виходячи з води, він побачив небеса, що розкривалися, і Духа, що сходив на нього, як голуб, і голос пролунав з небес: Ти Син Мій возлюблений, Тобою Я задоволений.

І негайно Дух виводить його в пустелю, і був там у пустелі сорок днів, спокушуваний сатаною, і був із дикими звірами, і ангели служили йому.

Після того, як Іоанна було віддано, прийшов Ісус у Галілею, проповідуючи Добру Звістку Царства Божого і говорячи, що наповнився час і наблизилося Царство Боже, кайтесь і вірте в добру звістку.

Ходячи біля моря Галілеї, він побачив Симона і Андрія, брата Симона, які закидали сітку в морі, бо вони були рибалками. І сказав їм Ісус: Йдіть за мною, і зроблю вас ловцями людей. І негайно, залишивши їхні сітки, вони пішли за ним. І, пішовши звідти трохи, він побачив Якова, сина Зеведея, і Іоанна, брата його, і їх у човні, що лагодили сіті І негайно він покликав їх. Залишивши свого батька Зеведея в човні з найманими робітниками, вони пішли за ним.

І вони входять до Капернаума, і негайно в суботу, увійшовши до синагоги, він навчав. І вони були вражені його навчанням, бо він навчав їх як той, хто має авторитет, і не як книжники. І був у їхній синагозі чоловік у нечистому дусі, і він закричав. Кажучи: Що нам і тобі, Ісусе Назарянине? Прийшов знищити нас? Знаю, хто ти є — Святий Божий. І доганив його Ісус, кажучи: замовкни і вийди з нього. І нечистий дух, сконвульсувавши його і закричавши гучним голосом, вийшов з нього. І здивувалися всі, так що почали обговорювати між собою, кажучи: що це є? Яке це нове вчення, що за владою і духам нечистим наказує, і коряться йому? І чутка про нього негайно поширилася по всій околиці Галілеї.

І негайно, вийшовши із синагоги, прийшли в дім Симона й Андрія з Яковом та Іоанном. А теща Симона лежала в лихоманці. І негайно вони кажуть йому про неї. І, підійшовши, підняв її, взявши її за руку, і гарячка негайно залишила її, і вона служила їм. Ввечері ж, коли зайшло сонце,

приносили до нього всіх недужих і біснуватих. і було ціле місто зібране до дверей, і зцілив багатьох, які тяжко хворіли на різні хвороби, і вигнав багатьох демонів, і не дозволяв демонам говорити, тому що вони знали, що він є Христос.

І дуже рано вранці, ще вночі, вставши, він вийшов і пішов у пустельне місце, і там молився. І переслідували його Симон і ті, хто був з ним. І знайшовши його, вони кажуть йому, що всі тебе шукають. І говорить до них: Ходімо в сусідні містечка, щоб і там я проповідував, бо для цього я вийшов. І він проповідував у їхніх синагогах по всій Галілеї та виганяв демонів.

І приходить до нього прокажений, благаючи його і падаючи перед ним на коліна, і каже йому: Якщо хочеш, можеш мене очистити. А Ісус, змилосердившись, простягнув руку, торкнувся його і каже йому: хочу, очистись. І коли він сказав це, негайно відійшла від нього проказа, і він був очищений. І, суворо попередивши його, негайно вигнав його і каже йому, Дивись, нікому нічого не кажи, але йди, покажи себе священику і принеси за очищення твоє те, що наказав Мойсей, на свідчення їм. Той же, вийшовши, почав багато проголошувати і поширювати те слово, так що він більше не міг відкрито увійти в місто, але перебував зовні, в пустельних місцях, і до нього приходили звідусіль.

2

І знову увійшов Він до Капернаума через кілька днів, і було почуто, що Він у домі. І негайно зібралось багато людей, так що вже не було місця навіть біля дверей, і Він говорив їм слово. І приходять до нього, несучи паралітика, якого несуть

четверо. І не маючи змоги наблизитися до нього через натовп, вони розібрали дах там, де він був, і, прокопавши отвір, спустили мат, на якому лежав паралізований. Побачивши ж Ісус віру їх, каже паралітику: Дитино, прощені тобі гріхи твої. Були ж там деякі книжники, які сиділи й міркували в серцях своїх, Що цей так говорить богохульства? Хто здатний відпустити гріхи, якщо не один Бог? І негайно пізнавши Ісус духом Своїм, що вони так міркують у собі, сказав їм: Чому про це міркуєте в серцях ваших? Що легше: сказати паралітику прощені тобі гріхи твої, чи сказати встань, візьми ложе своє і ходи? Щоб ви могли знати, що Син Людський має владу прощати гріхи на землі, каже розслабленому: Тобі кажу: встань, візьми свою циновку і йди до свого дому. І він негайно встав, і взявши мат, вийшов перед усіма, так що всі дивувалися і прославляли Бога, кажучи, що ніколи так ми не бачили.

І вийшов він знову до моря, і весь натовп приходив до нього, і він навчав їх. І, проходячи, побачив Левія, сина Альфея, що сидів у митниці, і каже йому: Іди за мною. І той, вставши, пішов за ним. І сталося, коли він лежав у його домі, що багато збирачів податків і грішників лежали разом з Ісусом і його учнями, бо їх було багато, і вони йшли за ним. І книжники й фарисеї, побачивши його, що їв з митниками і грішниками, говорили його учням: Чому він їсть і п'є з митниками і грішниками? І почувши це, Ісус каже їм: не мають потреби сильні в лікарі, але ті, хто погано має; не прийшов Я закликати праведних, але грішників до покаяння.

І були учні Іоанна і фарисеїв постячи. І приходять, і кажуть йому: Чому учні Іоанна і фарисеїв постять, а твої учні не постять? І сказав їм Ісус: хіба можуть сини весільної зали

постити, коли наречений з ними є? Доки мають з собою наречений, не можуть постити. Прийдуть але дні, коли буде забраний від них наречений, і тоді вони будуть поститися в ті дні. Ніхто не пришиває латку з нестиранної тканини на старий одяг, бо інакше нове забере його повноту від старого, і стається гірший розрив. І ніхто не наливає молодого вина в старі шкіряні бурдюки, бо інакше молоде вино розірве шкіряні бурдюки, і вино вилетється, і шкіряні бурдюки загинуть, але молоде вино треба вливати в нові шкіряні бурдюки.

І сталося, що Він проходив у суботу через зернові поля, і Його учні почали прокладати шлях, зриваючи колосся. І фарисеї казали йому: Дивись, що вони роблять у суботу, що не дозволено. І він казав їм: Хіба ви ніколи не читали, що зробив Давид, коли мав потребу і голодував він і ті, хто був з ним? Як він увійшов у дім Божий за первосвященника Авіятара і з'їв хліби представлення, які не дозволено їсти нікому, крім священників, і дав також тим, хто був з ним? І він казав їм: Субота заради людини сталася, а не людина заради суботи, Так що Син Людський є Господарем і суботи.

3

І він знову увійшов до синагоги, і був там чоловік, що мав висохлу руку. І спостерігали за ним, чи вилікує він його в суботу, щоб звинуватити його. І каже людині, що має висохлу руку: Встань на середину. І каже їм: чи дозволено в суботу добро робити або зло робити, душу врятувати або вбити? Вони ж мовчали. І оглянувши їх з гнівом, сумуючи над затвердінням їхнього серця, каже тому чоловікові: Протягни свою руку. І він простягнув, і рука його відновилася здоровою,

як та інша. І вийшовши, фарисеї негайно з гередіянами раду чинили проти нього, щоб його знищити.

І Ісус відійшов зі своїми учнями до моря, і великий натовп з Галілеї пішов за ним, і з Юдеї, і з Єрусалиму, і з Ідумеї, і з-за Йордану, і ті, що з околиць Тиру й Сидону, — натовп великий, почувши, скільки Він робив, прийшли до Нього. І сказав своїм учням, щоб човен чекав на нього через натовп, щоб вони не тиснули його. Багатьох бо він виліковував, так що падали на нього, щоб його торкнутися, скільки їх мали недуги. І нечисті духи, коли бачили його, падали перед ним і кричали, кажучи, що ти є Син Божий. І багато докоряв їм, щоб не зробили його явним.

І піднімається на гору, і закликає тих, кого сам хотів, і вони пішли до нього. І зробив дванадцять, щоб вони були з ним, і щоб він міг посилати їх проголошувати, і мати владу зцілювати хвороби і виганяти демонів, і дав Симону ім'я Петро. І Якова, сина Зеведея, і Іоанна, брата Якова, і дав їм імена Боанергес, що означає сини грому, і Андрія, і Пилипа, і Варфоломія, і Матвія, і Хому, і Якова Алфеевого, і Тадея, і Симона Канаїта і Юду Іскаріота, який і видав його.

І приходять вони в дім, і збирається знову натовп, так що вони не могли навіть хліба їсти. І почувши, ті, хто був від нього, вийшли, щоб схопити його, бо говорили, що він збожеволів. І книжники, що прийшли з Єрусалиму, говорили, що він має Веельзевула, і що він виганяє демонів силою правителя демонів. І, покликавши їх, говорив до них у притчах: Як може сатана сатану виганяти? І якщо царство на себе поділене, не здатне встояти те царство. І якщо дім поділиться сам проти себе, не зможе встояти той дім. І якщо

сатана повстав проти себе самого і розділився, не може встояти, але має кінець. Ніхто не може пограбувати посудини сильного, увійшовши в його дім, якщо спершу не зв'яже сильного, і тоді пограбує його дім. Істинно кажу вам, що всі гріхи і богохульства будуть прощені синам людським, скільки б вони не богохульствували. хто б не зневажив Духа Святого, не має прощення повік, але винний є вічного суду. Тому що вони говорили: Він має нечистого духа.

Приходять отже мати його і брати його, і, стоячи зовні, послали до нього, кличучи його. І сидів навколо нього натовп, і сказали йому: ось твоя мати і твої брати надворі шукають тебе. І відповів їм, кажучи: хто є моя мати або мої брати? І оглянувши навколо тих, що сиділи навколо нього, каже: Дивіться, мати моя і брати мої, Хто бо робитиме волю Божу, той брат мій, і сестра моя, і мати.

4

І знову почав навчати біля моря, і зібрався до нього великий натовп, так що він, увійшовши в човен, сидів на морі, і весь натовп був на землі біля моря. І він навчав їх багатьом притчам, і говорив їм у своєму вченні: Слухайте. Ось вийшов сіяч, щоб сіяти. І сталося, коли він сіяв, що дещо впало на дорогу, і прилетіли птахи, і пожерли його. І інше впало на кам'янисте місце, де не мало багато землі, і зразу зійшло через те, що не мало глибини землі, Але коли сонце зійшло, воно було спалене, і через те, що не мало кореня, воно висохло. І інше впало в терни, і зійшли терни, і задушили його, і плоду воно не дало. І інше впало в добру землю і давало плід, що сходив і зростав, і приносило в тридцять, і в шістдесят, і в сто. І він говорив їм: Хто має вуха, щоб чути,

нехай чує. Коли ж він залишився на самоті, запитали його ті, хто був при ньому разом з дванадцятьма, про притчу. І він казав до них: Вам дано знати таємниці Царства Божого, а тим, хто зовні, все відбувається в притчах, так що, дивлячись, вони бачать і не бачать, і слухаючи, вони чують і не розуміють, щоб не повернулися вони і не будуть прощені їм гріхи.

І каже їм: Не знаєте притчі цієї, і як всі притчі пізнаєте? Той, хто сіє, сіє слово. Ці ж є ті, хто біля шляху, де сіється слово, і коли вони почують, негайно приходить сатана і забирає слово, посіяне в їхніх серцях. І ці подібно є ті, хто посіяні на кам'янистих місцях, які, коли почують слово, негайно з радістю приймають його, і не мають коріння в собі, але є тимчасовими, потім, коли стається горе або переслідування через слово, негайно спотикаються. І ці є ті, що посіяні в терни, ті, що чують слово, і турботи цього віку, і омана багатства, і бажання про інше, входячи, душать слово, і воно стає безплідним. І ці є ті, хто посіяні на добру землю, які чують слово і приймають його, і плодносять у тридцять, і у шістдесят, і у сто разів.

І він говорив до них: Хіба приходить світильник, щоб під міру поставлений був або під ліжку? Хіба не для того, щоб на світильник поставлений був? Бо немає нічого таємного, що не буде виявлене, і не стало нічого прихованим, але щоб прийшло в явне. Якщо хтось має вуха, щоб чути, нехай чує. І він говорив до них: дивіться, що ви чуєте. Якою мірою ви міряєте, такою буде виміряно вам, і буде додано вам, тим, хто чує. Бо хто має, тому буде дано, а хто не має, у того буде забрано навіть те, що він має. І він казав: так є Царство Боже, як коли людина кине насіння на землю, і він спить і встає вночі й удень, а насіння проростає й росте, хоч він і не знає як.

Адже земля сама по собі плодоносить: спочатку траву, потім колос, потім повне зерно в колосі. Коли ж дозріє плід, негайно посилає серп, бо настали жнива.

І він казав: Як ми уподібимо Царство Боже? Або в якій притчі порівняємо його? як зерно гірчиці, яке, коли посіяне на землі, є найменшим з усіх насін'я на землі, І коли воно посіяне, то зростає і стає більшим за всі городні рослини, і пускає великі гілки, так що птахи небесні можуть гніздитися під його тінню.

І такими багатьма притчами Він говорив їм слово, наскільки вони були здатні чути. Без притчі він не говорив їм слова, а наодинці своїм учням пояснював усе.

І говорить їм того дня, коли настав вечір: Перейдімо на той бік. І залишивши натовп, вони беруть його таким, яким він був у човні, і інші човни були з ним. І піднялася велика буря, а хвилі били в човен, так що він уже наповнювався. І був він на кормі, сплячи на подушці, і будять його, і кажуть йому: Вчителю, хіба тобі байдуже, що ми гинемо? І прокинувшись, він докорив вітру і сказав морю: Мовчи, заспокойся. І вітер припинився, і настала велика тиша. І сказав їм: чому ви такі боязкі? Як ви не маєте віри? І вони злякалися великим страхом і говорили один до одного: Хто ж це такий, що і вітер, і море коряться йому?

5

І прийшли вони на той бік моря, в землю Гергесинців. І коли він вийшов з човна, негайно зустрів його чоловік у нечистому дусі, що вийшов з гробниць. який мешкав у

гробницях, і ніхто не міг зв'язати його ланцюгами, через те, що його часто зв'язували кайданами і ланцюгами, і він розривав ланцюги, і кайдани були розбиті ним, і ніхто не міг його приборкати, і протягом усієї ночі й дня він перебував у гробницях і в горах, кричачи й калічачи себе камінням. побачивши ж Ісуса здалеку, побіг і поклонився Йому І, закричавши голосом великим, каже: Що мені і тобі, Ісусе, Сину Бога Найвищого? Заклинаю Тебе Богом, не муч мене! Казав бо йому: Вийди, душе нечистий, з людини. І питав він його: Яке ім'я тобі? І відповів той, кажучи: Легіон ім'я мені, бо нас багато. І він багато благав його, щоб той не посилав їх за межі тієї землі. Було ж там велике стадо свиней, що паслося біля гори. І всі демони благали його, говорячи: Пошли нас у свиней, щоб ми увійшли в них. І Ісус негайно дозволив їм. І нечисті духи, вийшовши, увійшли в свиней, і стадо кинулося з обриву в море — було їх близько двох тисяч — і вони потопали в морі. І ті, хто пас свиней, втекли й повідомили в місті та в полях, і люди вийшли побачити, що сталося. І приходять до Ісуса, і бачать одержимого демоном, який сидить, одягнений і при здоровому розумі, того, що мав легіон, і злякалися. І розповіли їм ті, хто бачив, як сталося з одержимим, і про свиней. І почали просити його піти з їхніх меж. І коли він сідав у човен, благав його той біснуватий, щоб бути з ним. І не дозволив йому, але каже йому: Йди в дім твій до твоїх і розповіси їм, скільки тобі Господь зробив і як помилував тебе. І він пішов геть і почав проголошувати в Декаполісі, скільки зробив для нього Ісус, і всі дивувалися.

І коли Ісус переплив у човні знову на той бік, зібрався великий натовп до нього, і він був біля моря. І приходять один із правителів синагоги, на ім'я Яір, і, побачивши його, падає до його ніг. І він дуже благав його, кажучи, що моя

маленька дочка при смерті, щоб ти прийшов і поклав на неї руки, щоб вона була врятована і жила. І пішов він з ним, і слідував за ним великий натовп, і тиснули його. І жінка, яка перебувала в кровотечі дванадцять років, і багато настраждавшись від багатьох лікарів, і витративши все своє майно, і жодної допомоги не отримавши, а навпаки — ставши ще гіршою. Почувши про Ісуса, вона прийшла в натовпі ззаду і торкнулася його одягу. Вона казала собі: Якщо я доторкнуся навіть до його одягу, я буду врятована. І негайно висухло джерело крові її, і вона відчула тілом, що зцілилася від недуги. І негайно Ісус, пізнавши в собі силу, що вийшла з нього, обернувшись у натовпі, говорив: Хто торкнувся моїх одягів? І говорили йому учні його: Бачиш натовп, що тисне тебе, і говориш: хто мене торкнувся? І він оглядався, щоб побачити ту, яка це зробила. Жінка ж, боячись і тремтячи, знаючи, що сталося з нею, прийшла і впала перед ним, і сказала йому всю правду. Він же сказав їй: Дочко, віра твоя врятувала тебе. Йди з миром і будь здорова від недуги твоєї. Коли він ще говорив, приходять від старости синагоги, кажучи, що дочка твоя померла, навіщо ще турбуєш вчителя? Той же Ісус, негайно почувши слово, що промовлялося, каже начальнику синагоги: Не бійся, тільки віруй. І не дозволив нікому йти з ним, окрім Петра, і Якова, і Іоанна, брата Якова. І приходять Він до будинку начальника синагоги, і бачить галас, і тих, хто плаче, і тих, хто голосно ридає. І, увійшовши, говорить їм: Чому ви неспокоїтеся і плачете? Дитина не померла, але спить. І вони насміхалися з нього. Той же, вигнавши всіх, бере з собою батька дитини і матір, і тих, хто був з ним, і входить туди, де була покладена дитина. І взявши руку дитини, каже їй: Таліта, кумі, що в перекладі означає: Дівчинко, тобі кажу, встань. І негайно встала дівчина і почала ходити, бо їй було дванадцять років. І вони вразилися

великим подивом. І суворо наказав їм, щоб ніхто не дізнався про це, і сказав дати їй їсти.

6

І вийшов Він звідти, і прийшов у Свою батьківщину, і йшли за Ним учні Його. І коли настала субота, він почав навчати у зборі, і багато хто, слухаючи, вражалися, кажучи: звідки в цього це? І що це за мудрість, дана йому, і такі сили через його руки діються? Хіба це не тесляр, син Марії, брат Якова, Йоси, Юди і Симона? І хіба не тут з нами його сестри? І вони ображалися на нього. Говорив же їм Ісус, що немає пророка без честі, окрім як у батьківщині його, і серед родичів його, і в домі його. І не міг там жодного чуда вчинити, окрім того, що на небагатьох хворих поклавши руки, зцілів їх. І дивувався через їхню невіру. І обходив навколишні села, навчаючи.

І скликає він дванадцятьох, і почав посилати їх по двоє, і давав їм владу над нечистими духами, І наказав їм, щоб нічого не брали в дорогу, окрім самої лише палиці, ні торби, ні хліба, ні міді в пояс, але взуті в сандалі, і не одягати двох хітонів. І він казав до них: Де б ви не увійшли в дім, там залишайтеся, доки не вийдете звідти. І скільки б не прийняли вас, ані не почули вас, виходячи звідти, струсіть пил, що під ногами вашими, на свідчення їм. Амінь кажу вам: терпимішим буде Содому або Гоморрі в день суду, ніж місту тому. І, вийшовши, вони проповідували, щоб люди покаялися. І виганяли многих демонів, і помазували оливою многих хворих, і зцілювали їх.

І почув цар Ірод, бо ім'я його стало явним, і казав, що Іоанн Хреститель воскрес з мертвих, і через це діють у ньому сили. Інші казали, що це Ілля, а інші казали, що це пророк, як один із пророків. Почувши ж це, Ірод сказав, що той Іоанн, якого я обезголовив, це він, він воскрес з мертвих. Сам бо Ірод, відіславши, схопив Іоанна і зв'язав його у в'язниці через Іродіаду, дружину Пилипа, брата свого, бо він одружився з нею. Бо Іоанн говорив Іроду, що не дозволено тобі мати дружину брата твого. Та Іродіада тримала на нього образу і хотіла його вбити, але не могла. Бо Ірод боявся Іоанна, знаючи, що він чоловік праведний і святий, і оберігав його, і, слухаючи його, багато робив і охоче його слухав. І коли настав зручний день, коли Ірод на день народження свого влаштував вечерю для вельмож своїх і для тисяченачальників, і для перших Галілеї, і коли ввійшла дочка її, Іродіади, і танцювала, і сподобалася Іроду та тим, що разом лежали за столом, цар сказав дівчині: Приси в мене, що хочеш, і дам тобі. І присягнув їй, що все, що в мене попросиш, дам тобі, аж до половини царства мого. Вона ж, вийшовши, сказала матері своїй: Що мені просити? А та сказала: Голову Іоанна Хрестителя. І увійшовши негайно з поспіхом до царя, попросила, говорячи: Хочу, щоб ти дав мені негайно на блюді голову Іоанна Хрестителя. І цар, ставши дуже засмученим, через клятви і гостей не хотів її відкинути. І негайно цар, відіславши ката, наказав принести його голову. Той же, пішовши, відрубав йому голову у в'язниці, і приніс його голову на блюді, і дав її дівчині, а дівчина дала її своїй матері. І почувши, учні його прийшли і підняли труп його, і поклали його в гробниці.

І зібралися апостоли до Ісуса, і повідомили йому все, і скільки вони зробили, і скільки навчали. І сказав їм: прийдіть

ви самі окремо в пустельне місце і відпочиньте трохи, бо тих, хто приходив і хто відходив, було багато, і навіть їсти вони не мали часу. І вони відплили на човні в пустельне місце, щоб побути на самоті. І побачив я, як вони відходили, і багато людей впізнали їх, і пішки з усіх міст прибігли туди, і випередили їх, і зійшлися до нього. І вийшовши, Ісус побачив великий натовп і змилюсердився над ними, бо вони були як вівці, що не мають пастиря, і почав їх багато навчати. І коли вже минуло багато часу, підійшли до нього учні його і кажуть, що місце пустельне, і вже година пізня. Відпусти їх, щоб вони, пішовши в навколишні поля і села, купили собі хліба, бо їм нема чого їсти. Той же, відповівши, сказав їм: дайте їм ви їсти. І кажуть йому: пішовши, купимо хлібів на двісті денаріїв і дамо їм їсти? Той же каже їм: Скільки хлібів маєте? Йдіть і подивіться. І дізнавшись, кажуть: П'ять, і дві риби. І він наказав їм розсадити всіх групами на зеленій траві. І вони розташувалися групами по сто і по п'ятдесят. І, взявши п'ять хлібів і дві риби, подивившись на небо, благословив, поламав хліби і давав учням, щоб вони поклали перед ними, а дві риби поділив усім. І всі їли й наситилися. І вони взяли дванадцять кошиків, повних залишків, і від риби. І було тих, хто з'їв ті хліби, п'ять тисяч чоловіків.

І негайно він примусив своїх учнів увійти в човен і попливти вперед на той бік до Віфсаїди, поки він сам відпустить натовп. І, попрощавшись з ними, пішов він у гору молитися. І коли настав вечір, був човен посеред моря, а він сам один на землі. І побачивши, що вони мучаться під час веслування, бо вітер був їм протилежний, близько четвертої сторожі ночі приходять до них, ходячи по морю, і хотів пройти повз них. Вони ж, побачивши його, що йде морем, подумали, що це привид, і закричали. Всі бо його бачили і

зтривожилися. І негайно заговорив з ними і каже їм: Мужайтеся, це я, не бійтеся. І він увійшов до човна до них, і вітер припинився, і вони дуже надзвичайно здивувалися і дивувалися. Бо не зрозуміли вони про хліби, але серце їхнє було затверділе.

І перепливши, вони прибули до землі Геннісарет і пристали до берега. І коли вони вийшли з човна, то відразу впізнали його Вони обігли всю ту околицю і почали носити на ношах хворих туди, де чули, що Він там є. І де б він не входив — у села, міста чи поля — на ринкових площах клали хворих і благали його, щоб могли торкнутися хоча б краю його одягу, і всі, хто торкався його, одужували.

7

І збираються до нього фарисеї і деякі з книжників, які прийшли з Єрусалиму. І побачивши, що деякі з його учнів їдять хліб нечистими руками, тобто немитими, вони дорікали, Бо фарисеї і всі юдеї, якщо не вмюють ретельно руки, не їдять, дотримуючись традиції старійшин. І з ринку, якщо не вмюються, не їдять, і є багато іншого, що вони прийняли дотримуватися: омовіння чаш, і глечиків, і мідних посудин, і лож, Потім фарисеї і книжники питають його: Чому твої учні не ходять згідно з традицією старійшин, а їдять хліб немитими руками? Той же, відповівши, сказав їм, що добре пророкував Ісаїя про вас, лицемірів, як написано: цей народ устами мене шанує, але серце їх далеко віддалене від мене. Марно ж шанують мене, навчаючи вчень заповідей людських.

Залишивши бо заповідь Бога, тримаєте традицію людей: омовіння глечиків і чаш, і багато інших подібних речей

робите. І він говорив до них: Добре ви відкидаєте заповідь Бога, щоб зберігати вашу традицію. Мойсей бо сказав: шануй батька твого і матір твою, і той, хто злословить батька або матір, нехай помре смертю, Ви ж кажете: якщо людина скаже батькові або матері корбан, що є дар, яким ти міг би від мене отримати користь, І більше не дозволяєте йому нічого зробити для батька його або для матері його. Ви скасовуєте слово Боже своїм переданням, яке ви передали, і робите багато подібних таких речей. І, покликавши весь натовп, казав їм: Слухайте мене всі і розумійте. Ніщо ззовні людини, що входить у неї, не здатне її осквернити, але те, що виходить, оскверняє людину. І коли він увійшов у дім, відійшовши від натовпу, його учні питали його про притчу. І каже їм: так і ви нерозумні? Ще не розумієте, що все, що входить ззовні в людину, не може її осквернити? що не входить воно в його серце, а в живіт, і виходить у відхоже місце, очищаючи всю їжу. Він казав, що те, що виходить з людини, те оскверняє людину. Зсередини бо з серця людей виходять погані думки, перелюбства, розпусти, вбивства, крадіжки, жадібності, злі вчинки, обман, розпуста, зле око, богохульство, пиха, безумство, Всі ці злі речі зсередини виходять і оскверняють людину.

І, піднявшись звідти, пішов Він у межі Тіру і Сідону. Увійшовши в дім, Він не хотів, щоб хтось знав, але не міг залишитися непоміченим. Бо почувши про нього жінка, чия маленька донька мала нечистого духа, прийшла і впала до його ніг, Жінка ж була гречанкою, сиропінікіянкою за походженням, і просила його, щоб він виганяв демона з її дочки. Але Ісус сказав їй: Дозволь спершу нагодувати дітей, бо не є добре взяти хліб у дітей і кинути маленьким собакам. Вона ж відповіла і каже йому: Так, Господи, і собаки під

столом їдять від крихт дітей. І сказав їй: через це слово йди, демон вийшов з твоєї дочки. І відійшовши в свій дім, вона знайшла дитину, що лежала на ліжку, і демона, що вийшов.

І знову, вийшовши з меж Тиру і Сидону, прийшов до моря Галілеї через середину меж Декаполісу. І приносять до нього глухого з вадою мови і благають його, щоб поклав на нього руку. І, взявши його осторонь від натовпу наодинці, поклав пальці свої у вуха його, і, плюнувши, торкнувся язика його. І, піднявши погляд у небо, зітхнув і каже йому: Еффата, що є відкрися. І негайно відкрилися його вуха, і розв'язався узол його язика, і він заговорив правильно. І наказав він їм, щоб нікому не говорили, але скільки він їм наказував, тим більше вони проголошували. І вони були надзвичайно вражені, кажучи: Він добре все зробив, і глухих робить чути, і німих говорити.

8

У ті дні, коли знову зібрався великий натовп і не мали що їсти, Ісус, покликавши учнів своїх, каже їм: Я маю співчуття до натовпу, тому що вже три дні вони залишаються зі мною і не мають що їсти, І якщо я відпущу їх голодних до їхнього дому, вони ослабнуть у дорозі, бо деякі з них прийшли здалека. І відповіли йому учні його: Звідки хтось зможе тут нагодувати цих хлібами в пустелі? І питав він їх: Скільки ви маєте хлібів? Вони ж сказали: Сім. І він наказав натовпу влаштуватися на землі, і, взявши сім хлібів та подякувавши, поламав їх і давав своїм учням, щоб вони роздали, і вони роздали натовпу. І мали вони небагато малих рибок, і, поблагословивши їх, сказав покласти і їх. Їли ж і наситилися, і зібрали залишків уламків сім кошиків. Було ж їх близько

чотирьох тисяч, і він відпустив їх. І, негайно ввійшовши до човна з учнями своїми, він прийшов у краї Далмануфи.

І вийшли фарисеї, і почали сперечатися з ним, шукаючи від нього знак з неба, випробовуючи його. І важко зітхнувши духом своїм, каже: Чому покоління це шукає знак? Істинно кажу вам, чи буде даний поколінню цьому знак? І залишивши їх, він сів у корабель і відплив знову.

І вони забули взяти хліби, і крім одного хліба не мали нічого з собою в човні. І він наказував їм, кажучи: Дивіться, стережіться закваски фарисеїв і закваски Ірода. І вони міркували між собою, кажучи, що не мають хліба. І знавши, Ісус каже їм: Що міркуєте, що хліба не маєте? Ще не розумієте і не розумієте? Ще затверділе маєте ваше серце? Маючи очі, не бачите, і маючи вуха, не чуєте? І не пам'ятаєте?

Коли я ламав п'ять хлібів для п'яти тисяч, скільки повних кошиків уламків ви зібрали? Вони кажуть йому: дванадцять. Коли ж семи хлібів вистачило на чотири тисячі, скільки кошиків, повних уламків, ви зібрали? А вони сказали: сім. І говорив він їм: Ще не розумієте?

І приходять Він у Віфсаїду, і приносять до Нього сліпого, і благають Його, щоб Він торкнувся його. І, взявши сліпого за руку, вивів його за село, і, плюнувши йому в очі та поклавши на нього руки, запитав його, чи бачить він щось. І піднявши очі вгору, він сказав: Бачу людей, наче дерева, що ходять. Тоді знову поклав руки на його очі і змусив його поглянути вгору, і він був зцілений, і побачив ясно всіх. І він відіслав його до його дому, кажучи: Ні в село не входи, ні нікому в селі не кажи.

І вийшов Ісус і учні Його в села Кесарії Пилипа, і в дорозі питав учнів Своїх, кажучи їм: Ким Мене кажуть люди бути? Вони ж відповіли: Іоанна Хрестителя, а інші — Іллю, інші ж — одного з пророків. І він каже їм: А ви ким мене кажете бути? Відповівши ж, Петро каже йому: Ти є Христос. І він докоряв їм, щоб нікому не говорили про нього.

І почав навчати їх, що Синові Людському необхідно багато страждати і бути відкинутим старійшинами, первосвященниками і книжниками, і бути вбитим, і після трьох днів воскреснути. І він відкрито говорив слово. І Петро, взявши його осторонь, почав докоряти йому. Той же, обернувшись і побачивши учнів своїх, докорив Петру, говорячи: Йди за мною, сатано, бо ти не думаєш про те, що Боже, а про те, що людське.

І, покликавши натовп разом з учнями Своїми, сказав їм: хто хоче йти за Мною, нехай зречеться себе, і нехай візьме хрест свій, і нехай іде за Мною. Бо хто хотів би свою душу зберегти, той втратить її, а хто втратив би свою власну душу заради мене і доброї звістки, той збереже її. Що бо принесе користь людині, якщо вона здобуде цілий світ, а душу свою втратить? Або що дасть людина в обмін за душу свою? Бо хто соромиться Мене і Моїх слів у цьому перелюбному і грішному поколінні, того соромитиметься і Син Людський, коли прийде в славі Свого Батька зі святими ангелами.

9

І він говорив до них: Істинно кажу вам, що є деякі з тих, хто тут стоїть, які не скуштують смерті, доки не побачать Царство Боже, що прийшло в силі.

І через шість днів бере Ісус Петра, і Якова, і Іоанна, і виводить їх на гору високу окремо самих, і преобразився перед ними, і одяги його стали сяючими, дуже білими, як сніг, такими, яких валяльник на землі не здатний так відбілити. І з'явився їм Ілля з Мойсеєм, і вони розмовляли з Ісусом. І Петро, відповівши, каже Ісусу, Рабі, добре нам тут бути, і зробімо три намети: тобі один, і Мойсею один, і Іллі один. Не знав бо, що говорити, бо були переляканими. І з'явилася хмара, що затінила їх, і пролунав голос з хмари, який говорив: Це є Син Мій улюблений, Його слухайте. І раптово, озирнувшись, вони більше нікого не побачили, окрім Ісуса, Який був з ними. Коли вони спускалися з гори, він наказав їм, щоб нікому не розповідали про те, що побачили, доки Син Людський не воскресне з мертвих. І вони зберегли це слово при собі, обговорюючи між собою, що означає воскреснути з мертвих. І вони питали його, кажучи: Чому книжники кажуть, що Ілля повинен прийти спочатку? Той же, відповівши, сказав їм: Ілля справді, прийшовши першим, відновлює все, і як написано про Сина Людського, щоб Він багато постраждав і був зневажений? Але я кажу вам, що і Ілля прийшов, і вони зробили йому все, що хотіли, як написано про нього.

І прийшовши до учнів, побачив великий натовп навколо них і книжників, що сперечалися з ними. І негайно весь натовп, побачивши його, вразився, і, підбігаючи, вітали його. І запитав книжників: Що ви обговорюєте між собою? І відповівши, один із натовпу сказав: Вчителю, я приніс мого сина до тебе, який має німого духа. І де б його не схопило, кидає його, і пиниться, і скрегоче зубами своїми, і сохне, і сказав учням твоїм, щоб його виганяли, і не змогли. А він, відповідаючи йому, каже: О роде невірний, доки я буду з

вами? Доки я буду терпіти вас? Принесіть його до мене. І вони принесли його до нього. І побачивши його, дух негайно скорчив його, і він, впавши на землю, котився, пінячись. І запитав батька його: Скільки часу минуло, як це сталося з ним? А той відповів: З дитинства. І часто кидав його у вогонь і у воду, щоб знищити його, але якщо щось можеш, допоможи нам, змилосердившись над нами. А Ісус сказав йому: Якщо ти здатний вірити — все можливе тому, хто вірить. І негайно, вигукнувши, батько дитини зі сльозами говорив: Вірую, Господи, допоможи моєму невір'ю. Побачивши ж Ісус, що збігається натовп, він докорив духові нечистому, кажучи йому: Душе німий і глухий, я тобі наказую, вийди з нього і більше не входь у нього. І закричавши й багато скорчивши його, вийшов, і він став як мертвий, так що багато хто говорив, що помер. Але Ісус, взявши його за руку, підняв його, і він встав. І коли він увійшов у дім, учні його питали його наодинці: Чому ми не змогли вигнати його? І сказав їм: Цей рід ні в кому не може вийти, якщо не молитвою і постом.

І, вийшовши звідти, вони проходили через Галілею, і він не хотів, щоб хтось знав. Бо Він навчав Своїх учнів і говорив їм, що Син Людський видається в руки людей, і вб'ють Його, і, будвши вбитий, третього дня воскресне. Вони ж не розуміли цього слова і боялися запитати його.

І прийшов Він до Капернаума, і коли опинився в будинку, запитав їх: Що ви обговорювали між собою в дорозі? Вони ж мовчали, бо вони обговорювали між собою в дорозі, хто більший. І, сівши, покликав дванадцятьох і каже їм: Якщо хтось хоче бути першим, буде останнім з усіх і слугою всіх. І, взявши дитину, поставив її посеред них, і, обнявши її, сказав їм: Хто прийме одну з таких дітей в ім'я моє, той мене

приймає, і хто мене прийме, той не мене приймає, але Того, хто послав мене. Відповів йому Іоанн, кажучи: Вчителю, ми бачили когось, хто виганяв демонів в ім'я Твоє, але він не слідує за нами, і ми заборонили йому, бо він не слідує за нами. Але Ісус сказав: Не забороняйте йому, бо ніхто, хто зробить силу на ім'я моє, не зможе швидко зло говорити про мене. Хто не проти вас, той за вас. Хто б бо напоїв вас чашею води в ім'я моє, тому що ви Христові, істинно кажу вам, не втратить нагороди своєї.

І хто б спокусив одного з цих малих, що вірують у мене, краще було б для нього, якби жорновий камінь був покладений навколо його шиї і він був кинутий у море. І якщо спокушає тебе рука твоя, відрубай її, краще тобі каліченим увійти в життя, ніж маючи дві руки піти в геєнну, у вогонь негасимий, Де черв'як їхній не вмирає, і вогонь не гасне. І якщо нога твоя спокушає тебе, відсіки її, краще тобі увійти в життя кульгавим, ніж, маючи дві ноги, бути кинутим у геєнну, у вогонь незгасимий, Де черв'як їхній не вмирає, і вогонь не гасне. І якщо око твоє спокушає тебе, викинь його, краще тобі одноокому увійти в Царство Боже, ніж, маючи два ока, піти в геєнну вогняну. Де черв'як їхній не вмирає, і вогонь не гасне. Кожен бо вогнем буде посолений, і кожна жертва сіллю буде посолена. Гарна та сіль, але якщо та сіль несолоною стане, чим її ви приправите? Майте в собі сіль і живіть у мирі один з одним.

10

І, піднявшись звідти, Він приходить у межі Юдеї через той бік Йордану, і знову збираються до Нього натовпи, і, як звик був, знову навчав їх. І, підійшовши, фарисеї питали його,

чи дозволено чоловікові відпустити дружину, випробовуючи його. Той же, відповівши, сказав їм: Що вам наказав Мойсей? Вони ж сказали: Мойсей дозволив написати книгу розлучення і відпустити. І відповівши, Ісус сказав їм: Через жорстокосердя ваше написав вам цю заповідь. Від початку творіння Бог зробив їх чоловіком і жінкою. Заради цього залишить людина батька свого і матір, і приєднається до дружини своєї, і будуть двоє однією плоттю. так що вони вже не є двоє, але одна плоть, те що Бог з'єднав людина нехай не розлучає І в будинку учні знову питали його про це. І говорить їм: хто розлучиться з дружиною своєю і одружиться з іншою, чинить перелюб проти неї. І якщо жінка, розлучившись з чоловіком, одружиться з іншим, чинить перелюб.

І приносили до нього дітей, щоб їх торкнувся, а учні лаяли тих, хто приносив. Побачивши це, Ісус обурився і сказав їм: Дозвольте дітям приходити до мене і не перешкоджайте їм, бо таких є Царство Боже. Істинно кажу вам: хто не прийме Царства Божого як дитина, той не ввійде до нього. І обійнявши їх, він благословляв, кладучи руки на них.

І коли він виходив у дорогу, підбіг один і, ставши перед ним на коліна, питав його: Вчителю добрий, що мені зробити, щоб успадкувати життя вічне? А Ісус сказав йому: Чому ти називаєш Мене добрим? Ніхто не добрий, окрім одного Бога. Ти знаєш заповіді: не перелюбствуй, не вбивай, не кради, не свідчи неправдиво, не обмануй, шануй батька твого і матір. Той же, відповівши, сказав йому: Вчителю, все це я зберіг від юності моєї. Той же Ісус, поглянувши на нього, полюбив його і сказав йому: Одного тобі не вистачає. Якщо хочеш бути

досконалим, йди, продай усе, що маєш, і дай бідним, і матимеш скарб на небі, і приходи, іди за мною, узявши хрест свій. Той же, ставши похмурим через ці слова, пішов геть сумуючи, бо мав багато володінь.

І оглянувшись, Ісус каже своїм учням: Як важко тим, хто має гроші, увійти в Царство Боже! Але учні були здивовані його словами. А Ісус знову, відповідаючи, каже їм: Діти, як важко тим, хто покладається на багатство, увійти в царство Боже! Легше верблюдові пройти крізь вушко голки, ніж багатому увійти в Царство Боже. Ті ж надзвичайно вражалися, говорячи між собою: І хто ж може бути врятований? Подивившись на них, Ісус каже: У людей це неможливо, але не у Бога, бо все можливе у Бога. Петро почав говорити йому: Ось ми залишили все і пішли за тобою. Відповівши ж, Ісус сказав: Амінь кажу вам, немає нікого, хто залишив дім, або братів, або сестер, або батька, або матір, або дружину, або дітей, або поля заради Мене і заради Доброї Звістки, якщо не отримає стократно зараз, у цей час, будинки і братів, і сестер, і батька, і матір, і дітей, і поля з переслідуваннями, і в віці, що приходить, життя вічне Багато ж перших будуть останніми, і останні — першими.

Були ж вони в дорозі, йдучи вгору до Єрусалиму, і Ісус ішов попереду них, і вони дивувалися, а ті, що йшли слідом, боялися. І, взявши знову дванадцятьох, Він почав говорити їм про те, що мало з Ним статися. Ось ми йдемо до Єрусалиму, і Син Людський буде переданий первосвященикам і книжникам, і вони засудять Його на смерть, і передадуть Його народам. І вони будуть знущатися над ним, і бичувати його, і плювати на нього, і вб'ють його, і третього дня він воскресне.

І підходять до нього Яків і Іоанн, сини Зеведея, кажучи: Вчителю, хочемо, щоб що б ми не попросили, ти зробив нам. А він сказав їм: що ви хочете, щоб я зробив для вас? Вони ж сказали йому: Дай нам, щоб один сів праворуч від тебе, а один ліворуч від тебе у славі твоїй. Але Ісус сказав їм: Не знаєте, чого просите. Чи здатні ви випити чашу, яку я п'ю, і прийняти хрещення, яким я хрещуся? Вони ж сказали йому: Ми здатні. Ісус же сказав їм: Чашу, яку я п'ю, ви справді п'єте, і хрещенням, яким я хрещуся, ви хреститесь, Але сидіти праворуч від мене і ліворуч – не моє дати, а тим, кому приготовано.

І почувши це, десятеро почали обурюватися через Якова й Іоанна. Але Ісус, покликавши їх, каже їм: Знаєте, що ті, хто здаються правити народами, панують над ними, і великі їхні владарюють над ними. Не так буде у вас, але хто хоче стати великим серед вас, буде вашим слугою, І хто хоче з-поміж вас стати першим, буде рабом усіх І бо Син Людини не прийшов, щоб Йому служили, але щоб служити, і дати душу Його як викуп за багатьох.

І приходять вони в Єрихон. І коли він виходив від Єрихона з учнями своїми та з великим натовпом, син Тимея, Вартимей, сліпий, сидів біля дороги, просячи милостиню. І почувши, що Ісус Назорей є, почав кричати і говорити: Сину Давида, Ісусе, помилуй мене. І багато хто докоряв йому, щоб він замовчав, але він ще дужче кричав: Сину Давида, помилуй мене! І, ставши, Ісус сказав: Кличте його. І кличуть сліпого, кажучи йому: Мужайся, вставай, Він кличе тебе. Той же, відкинувши свій плащ і вставши, прийшов до Ісуса. І, відповідаючи, каже йому Ісус: Що тобі хочеш, щоб я зробив? Сліпий же сказав йому: Рабуні, щоб я прозрів. І Ісус сказав

йому: Йди, віра твоя врятувала тебе. І негайно він прозрів, і йшов за Ісусом дорогою.

11

І коли вони наближаються до Єрусалиму, до Віфсагії і Віфанії, до гори оливок, він посилає двох із учнів своїх. І каже їм: Йдіть у село, що напроти вас, і зразу ж, входячи в нього, знайдете прив'язане лоша, на якому ніхто з людей не сидів; розв'язавши його, приведіть. І якщо хто-небудь вам скаже: Що ви робите це? — скажіть, що Господь має в ньому потребу, і негайно пошле його знову сюди. Вони пішли геть, і знайшли лоша, прив'язане до дверей зовні на вулиці, і розв'язують його. І деякі з тих, хто стояв там, казали їм: Що ви робите, розв'язуючи лоша? Вони ж сказали їм, як заповідав Ісус, і відпустили їх. І вони привели лоша до Ісуса, поклали на нього свої одяги, і він сів на нього. Багато хто розстелив свої одяги на дорозі, а інші зрізали гілки з дерев і стелили їх на дорозі. І ті, хто йшов попереду, і ті, хто йшов слідом, кричали, кажучи: Осанна! Благословенний Той, Хто приходить в ім'я Господа. Благословенне царство, що приходить в ім'я Господа, Отця нашого Давида, осанна в найвищих.

І увійшов Ісус до Єрусалима і до храму, і оглянувши все, коли вже настав вечір, вийшов до Віфанії з дванадцятьма.

І наступного дня, коли вони вийшли з Віфанії, він зголоднів, і побачивши здалека смоковницю, що мала листя, прийшов, чи не знайде на ній чогось, і підійшовши до неї, нічого не знайшов, окрім листя, бо не був час смокв. І, відповідаючи, сказав їй: Більше ніхто не їстиме плоду з тебе повік. І чули це учні його.

І приходять знову до Єрусалиму, і, увійшовши, Ісус до храму почав виганяти тих, хто продавав, і тих, хто купував у храмі, і столи міняйлів і сидіння тих, хто продавав голубів, перекинув. І не дозволяв, щоб хтось переносив посудину через храм. І навчав, говорячи їм: Хіба не написано, що дім мій буде названий домом молитви для всіх народів? А ви зробили його печерою розбійників.

І почули книжники, і фарисеї, і первосвященики, і шукали, як його знищити, бо боялися його, тому що весь натовп вражався його вченням. І коли настав пізній час, він виходив за місто.

І, проходячи повз уранці, побачили смоковницю, що висохла від коренів. І згадавши, Петро каже йому: Рабі, дивись — смоковниця, яку ти проклинав, засохла. І відповідаючи, Ісус каже їм: Майте віру в Бога. Амінь, бо кажу вам, що хто б сказав горі цій: піднімись і кинься в море, і не сумнівається в серці своєму, але вірить, що те, що він каже, стається, — буде йому те, що скаже. Через це кажу вам: все, чого б ви не просили, молячись, вірте, що ви отримуете, і буде вам. І коли ви стоїте, молячись, прощайте, якщо щось маєте проти когось, щоб і Батько ваш, що на небесах, простив вам провини ваші. Якщо ж ви не прощаєте, то й Батько ваш не простить провин ваших.

І приходять вони знову до Єрусалиму, і коли він ходив у храмі, приходять до нього первосвященики, і книжники, і старійшини І кажуть йому: Якою владою ти це робиш? Або хто дав тобі цю владу, щоб ти це робиш? А Ісус, відповівши, сказав їм: Запитаю вас і я одне слово, і дайте відповідь мені, і скажу вам, якою владою я роблю це. Хрещення Іоанна було з

неба чи від людей? Дайте мені відповідь. І вони міркували між собою, кажучи: якщо ми скажемо, що з неба, то він скаже: чому ж ви не повірили йому? Але якщо скажемо: від людей? Вони боялися народу, бо всі вважали Іоанна пророком. І відповівши, кажуть Ісусу: Не знаємо. І Ісус, відповівши, каже їм: Ні я вам не кажу, якою владою це роблю.

12

І почав Він говорити до них притчами: Один чоловік посадив виноградник і поставив навколо огорожу, і викопав точило, і збудував вежу, і віддав його в оренду землеробам, і пішов у подорож. І послав до орендарів у призначений час раба, щоб той узяв у орендарів від плоду виноградника. І, взявши його, вони побили й відіслали ні з чим. І знову послав до них іншого раба, і того, побивши камінням, поранили в голову і відіслали зневаженого. І знову послав іншого, і того вбили, і багатьох інших: одних биючи, а інших вбиваючи. Ще отже, маючи одного улюбленого сина, він послав і його останнім до них, кажучи, що постидуються мого сина. Ті хлібороби, побачивши його, що йшов до них, сказали між собою, що цей є спадкоємець, ходіть уб'ємо його, і наша буде спадщина. І взявши, вбили його і викинули його за межі виноградника. Що ж зробить господар виноградника? Прийде і знищить цих орендарів, і віддасть виноградник іншим. Хіба ви не читали цього написання: камінь, який відкинули будівничі, той став головою кута, Від Господа сталося це, і є воно дивовижним в очах наших.

І вони шукали схопити його, але боялися натовпу, бо знали, що до них він сказав притчу. І, залишивши його, пішли геть.

І посилають до нього деяких із фарисеїв і іродіан, щоб зловити його на слові. Вони ж, прийшовши, кажуть йому: Вчителю, ми знаємо, що ти правдивий і тобі байдуже до кого-небудь, бо не дивишся на обличчя людей, але в правді навчаєш шляху Божого. Скажи ж нам, чи дозволено давати данину Кесареві, чи ні? Дамо чи не дамо? Але він, знаючи їхнє лицемірство, сказав їм: Що мене випробовуєте? Принесіть мені денарій, щоб я побачив. А вони принесли. І каже він їм: Чий це образ і напис? А вони сказали: Кесаря. І відповівши, Ісус сказав їм: Віддайте те, що Кесаря, Кесареві, і те, що Бога, Богові. І дивувалися йому.

І приходять до нього садукеї, які кажуть, що воскресіння не існує, і питали його, кажучи: Вчителю, Мойсей написав нам, що якщо чийсь брат помре і залишить дружину, але не залишить дітей, то брат його повинен взяти дружину його і відродити насіння братові його. Отже, було сім братів. І перший взяв дружину, і помираючи, не залишив нащадків. І другий взяв її, і помер, і він також не залишив нащадків. І третій так само. І взяли її всі семеро, і не залишили нащадків. Останньою з усіх померла і жінка. У воскресінні отже, коли вони воскреснуть, чиєю з них буде жінка? Бо семеро мали її дружиною. І відповівши, Ісус сказав їм: Чи не через це ви помиляєтесь, не знаючи Писань і не знаючи сили Божої? Коли бо з мертвих вони встануть, ні одружуються, ні видаються заміж, але є як ангели в небесах. Але про мертвих, що воскресають, хіба ви не читали в книзі Мойсея, при кущі, як сказав йому Бог, говорячи: Я Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова? Бог не є Богом мертвих, а живих, тому ви дуже помиляєтесь.

І підійшов один із книжників, почувши, як вони сперечалися, і побачивши, що добре їм відповів, запитав його: яка є перша з усіх заповідь? А Ісус відповів йому, що перша з усіх заповідь: слухай, Ізраїлю, Господь Бог наш Господь один є, і будеш любити Господа Бога твого з цілого серця твого, і з цілої душі твоєї, і з цілого розуму твого, і з цілої сили твоєї. Це перша заповідь. І друга подібна до неї: ти будеш любити свого ближнього як самого себе. Більшої за ці заповіді немає. І сказав йому книжник: Добре, вчителю, на істині ти сказав, що один є, і немає іншого, окрім нього. і любити його з усього серця, і з усього розуміння, і з усієї душі, і з усієї сили, і любити ближнього як самого себе — більше є за всі цілопалення і жертви І Ісус, бачачи, що той розумно відповів, сказав йому: Ти недалеко від Царства Божого. І ніхто більше не сміли його запитувати.

І відповідаючи, Ісус казав, навчаючи в храмі: Як кажуть книжники, що Христос є сином Давида? Сам бо Давид сказав у Дусі Святому: каже Господь Господу моему, сиди праворуч мене, доки покладу ворогів твоїх підніжжям ніг твоїх. Сам отже Давид називає його Господом, і звідки він є його сином? І великий натовп слухав його із задоволенням.

І він говорив до них у своєму вченні: остерігайтеся книжників, які бажають ходити в довгих одягах і приймати вітання на ринках і головні сидіння в синагогах, і перші місця на бенкетах ті, що пожирають будинки вдів і під приводом довго моляться, отримають суворіший суд

І сівши, Ісус навпроти скарбниці спостерігав, як натовп кидає бронзу в скарбницю. І багато багатих кидали багато, і прийшла одна бідна вдова й кинула дві дрібні монети, що

становлять квадрант. І покликавши Своїх учнів, сказав їм: Амінь кажу вам, що ця бідна вдова більше всіх кинула з тих, хто кидав у скарбницю, Всі бо з надлишку свого кинули, ця ж з бідності своєї все, скільки мала, кинула — ціле життя своє.

13

І коли він виходив з храму, каже йому один з його учнів: Вчителю, дивись, які камені і які будівлі! І Ісус, відповідаючи, сказав йому: Бачиш ці великі будівлі? Не залишиться тут каменя на камені, який не буде скинутий. І коли він сидів на горі Оливній навпроти храму, питали його наодинці Петро, і Яків, і Іоанн, і Андрій. Скажи нам, коли це станеться, і яка ознака, коли все це має завершитися? Але Ісус, відповівши, почав говорити їм: Дивіться, щоб хтось вас не обманув. Бо багато хто прийде в ім'я моє, кажучи, що я є, і зведуть багатьох. Коли ж ви почуєте про війни і чутки про війни, не тривожтеся, бо це має статися, але це ще не кінець. Бо повстане народ на народ і царство на царство, і будуть землетруси по місцях, і будуть голоди й хвилювання. Це початкипологових болів. Але ви стережіться самі. Бо віддадуть вас до рад, і в синагогах їхніх вас битимуть, і перед правителями й царями поставлені будете заради мене на свідчення їм. І необхідно спершу бути проголошеною доброю звістці в усі народи Коли ж вони ведуть вас, передаючи, не турбуйтеся заздалегідь, що ви говоритимете, і не практикуйте, але що буде дано вам у ту годину, те й говоріть, бо не ви є ті, хто говорить, але Дух Святий. Видасть же брат брата на смерть, і батько — дитину, і повстануть діти на батьків, і вб'ють їх. І будете ненавиджені всіма через ім'я моє, але той, хто витримає до кінця, буде врятований.

Коли ж ви побачите огиду спустошення, про яку сказав пророк Даниїл, що стоїть там, де не належить – хто читає, нехай зрозуміє – тоді ті, хто в Юдеї, нехай тікають у гори. Той, хто на даху, нехай не сходить вниз у будинок і не входить узяти щось із свого будинку, і той, хто в полі, нехай не повертається назад узяти одяг свій. Горе ж тим, хто носитиме в утробі, і тим, хто годуватиме груддю, в ті дні. Моліться ж, щоб не сталася втеча ваша взимку. Бо будуть ті дні скорботою, якої такої не було від початку творіння, яке створив Бог, до тепер, і не буде. І якби не скоротив Господь ті дні, не була б врятована всяка плоть, але через тих обраних, яких обрав, скоротив ті дні. І тоді, якщо хтось вам скаже: Ось тут Христос або Ось там, — не вірте. Бо повстануть хибні христи і хибні пророки, і дадуть знамення і чудеса, щоб звести, якщо можливо, і обраних. Ви ж бачте, ось я наперед сказав вам все. Але в ті дні, після тієї скорботи, сонце затемниться, і місяць не дасть свого світла, і зірки будуть падати з неба, і сили, що в небесах, будуть похитнуті. І тоді вони побачать Сина Людського, що приходить у хмарах з великою силою і славою. І тоді він пошле своїх посланців і зібере своїх обраних з чотирьох вітрів, від краю землі до краю неба.

Від фігового дерева навчіться притчі. Коли її гілка вже стає ніжною і випускає листя, знаєте, що близько літо. Так і ви, коли побачите, що це відбувається, знайте, що близько, при дверях. Істинно кажу вам, що не мине покоління це, доки не станеться все це. Небо і земля минуть, але слова мої ніколи не минуть.

Про той день або ту годину ніхто не знає, ні ангели на небі, ні Син, а тільки Отець. Дивіться, пильнуйте і моліться, бо не знаєте, коли настане час. Як чоловік, що вирушив у

подорож, залишивши свій дім і давши своїм рабам владу, і кожному його роботу, і наказав привратникові, щоб пильнував. Пильнуйте отже, бо не знаєте, коли господар дому приходить: пізно, чи опівночі, чи при співі півнів, чи рано. щоб, прийшовши раптово, не знайшов вас сплячими Те ж, що вам кажу, всім кажу: пильнуйте.

14

Була ж Пасха і опрісноки через два дні. І шукали первосвященики і книжники, як його підступом схопивши вбити. Вони казали: Але не під час свята, щоб не було заколоту серед народу.

І коли він був у Віфанії в домі Симона прокаженого, коли він лежав, прийшла жінка, що мала алебастровий посуд з миром з чистого дорогоцінного нарду, і, розбивши алебастровий посуд, вилила його на його голову. Були ж деякі, що обурювалися між собою, кажучи: Навіщо це марнування масті сталось? Адже це миро могло бути продане більш ніж за триста денаріїв і віддане бідним, і вони лаяли її. Але Ісус сказав: Залишіть її, чому ви завдаєте їй клопоту? Вона зробила гарну справу для мене. Бо бідних ви завжди маєте при собі, і коли захочете, можете їм добро чинити, а мене не завжди матимете. Що мала, ця зробила — вона завчасно помазала моє тіло для поховання. Істинно кажу вам: де б не було проголошено цю добру звістку в цілому світі, і те, що вона зробила, буде розказано на пам'ять про неї.

І Юда Іскаріот, один із дванадцяти, пішов до первосвящеників, щоб видати Його їм. А ті, почувши,

зраділи і обіцяли йому дати срібняки, і він шукав, як би слушно його зрадити.

І в перший день прісних хлібів, коли жертвували пасху, кажуть йому його учні: Де хочеш, щоб ми, пішовши, приготували тобі з'їсти пасху? І посилає двох із учнів своїх і каже їм: ідіть у місто, і зустріне вас чоловік, що несе глечик води, йдіть за ним, і куди б він не увійшов, скажіть господарю дому, що Вчитель каже: Де є моє житло, де я з'їм Пасху з моїми учнями? І він вам покаже велику вистелену верхню кімнату, готову; там приготуйте нам. І вийшли учні Його, і прийшли в місто, і знайшли, як сказав їм, і приготували Пасху. І коли настав вечір, приходять з дванадцятьма, і коли вони відпочивали і їли, сказав Ісус: Амінь кажу вам, що один з вас видасть мене, той, хто їсть зі мною. Вони ж почали сумувати і говорити йому один за одним: Чи не я? — і інший: Чи не я? Той же, відповівши, сказав їм: один із дванадцяти, той, хто занурює зі мною в миску. Син Людини йде, як написано про Нього, але горе тій людині, через яку Син Людини зраджується — краще було б йому, якби та людина не народилася. І коли вони їли, Ісус взяв хліб, благословив, зламав і дав їм, і сказав: візьміть, їжте, це є тіло моє. І, взявши чашу й подякувавши, дав їм, і пили з неї всі. І сказав їм: Це є кров моя нового завіту, що за багатьох виливається. Істинно кажу вам, що більше не буду пити від плоду виноградної лози до того дня, коли питиму його новим у Царстві Божому.

І заспівавши гімн, вони вийшли на гору олив. І каже їм Ісус, що всі ви спокуситесь через мене цієї ночі, бо написано: вдарю пастиря, і розсіються вівці. Але після того, як мене буде піднято, я піду перед вами в Галілею. Але Петро сказав йому: Навіть якщо всі спокусяться, але не я. І каже йому Ісус:

Істинно кажу тобі, що ти сьогодні цієї ночі, перш ніж двічі заспіває півень, тричі зречешся мене. Але Петро з надмірністю говорив ще більше: Якщо мені буде потрібно померти з тобою, ні в якому разі не відречуся від тебе. Так само говорили й усі інші.

І приходять вони в місце, що зветься Гефсиманія, і каже Він учням Своїм: Сідайте тут, поки Я помолюся. І бере з собою Петра, Якова й Іоанна, і почав бути дуже стривоженим і тривожитися І говорити їм: Дуже сумна є душа моя до смерті; залишайтеся тут і пильнуйте. І, просунувшись трохи, впав обличчям на землю, і молився, щоб, якщо можливо, минула від нього та година, І він говорив: Авва, Отче, все можливе Тобі, віднеси цю чашу від мене, але не те, що я хочу, а те, що Ти. І приходить, і знаходить їх сплячими, і каже до Петра: Симоне, ти спиш? Не були ви здатні одну годину пильнувати? Пильнуйте і моліться, щоб не впасти вам у спокусу: дух бо охочий, а плоть слабка. І знову, відійшовши, помолився, сказавши те саме слово. І повернувшись, знайшов він їх знову сплячими, бо очі їх були обтяжені, і не знали вони, що відповісти йому. І приходить втретє і каже їм: ви спите решту часу і відпочиваєте? Досить, прийшла година, ось видається Син Людський у руки грішників, Вставайте, ходімо, ось той, хто видає мене, наблизився.

І негайно, коли він ще говорив, приходить Юда Іскаріот, один з дванадцяти, і з ним великий натовп з мечами і киями, послані від первосвященників, і книжників, і старійшин. Той, хто видавав його, дав їм знак, кажучи: Кого я поцілую, той і є він; схопіть його і відведіть безпечно. І прийшовши, він негайно підійшов до нього і каже: Радій, Рабі! — і поцілував його. Ті ж поклали на нього свої руки і схопили його. Один із

тих, хто стояв поруч, витягнувши меч, вдарив раба первосвященника і відрубав йому вухо. І відповівши, Ісус сказав їм: Як на розбійника вийшли ви з мечами і деревами, щоб схопити мене? Щодня я був з вами в храмі, навчаючи, і ви не схопили мене. Але щоб виконалися Писання. І, залишивши його, всі втікли. І один юнак слідував за ним, одягнений у полотняну тканину на голе тіло, і юнаки схопили його. Той же, залишивши полотняну тканину, нагий втік від них.

І вони відвели Ісуса до первосвященника, і зібралися до нього всі первосвященники, і старійшини, і книжники. І Петро здалека слідував за ним аж до двору первосвященника, і сидів разом зі слугами, і грівся біля вогню. Первосвященники ж і вся рада шукали свідчення проти Ісуса, щоб убити його, і не знаходили, Багато бо несли проти нього хибне свідчення, і свідчення ті не були однаковими. І деякі, піднявшись, свідчили неправдиво проти нього, кажучи Ми чули, як він говорив, що зруйную цей рукотворний храм і за три дні збудую інший, нерукотворний. і навіть так їхні свідчення не були однаковими. І, піднявшись, первосвященик вийшов на середину і питав Ісуса, кажучи: Ти нічого не відповідаєш? Що ці свідчать проти тебе? Але той мовчав і нічого не відповів. Знову первосвященик питав його і каже йому: Ти Христос, Син Благословенного? А Ісус сказав: Я є, і ви побачите Сина Людського, що сидить праворуч від сили, і приходить на хмарах небесних. Але первосвященик, роздерши свої одяжі, каже: яку ще потребу маємо у свідках? Ви цілком чули богохульство, що вам здається? А вони всі засудили його як винного смерті. І почали деякі плювати на нього, і покривати обличчя його, і бити його, і говорити йому: Пророкуй нам, хто є той, хто вдарив тебе. І помічники били його ударами.

І коли Петро був внизу в подвір'ї, приходять одна зі служниць первосвященника І побачивши Петра, що грівся, поглянувши на нього, каже: І ти з Ісусом Назарянином був. Але він заперечив, кажучи: Не знаю і не розумію, що ти кажеш. І вийшов він назовні у передній двір, і півень прокричав. І служниця, побачивши його знову, почала говорити тим, хто стояв поруч, що цей є одним з них. Але він знову заперечував. І трохи згодом ті, що стояли поруч, знову говорили Петру: Справді ти один з них, бо ти галілеянин, і промова твоя схожа. Але він почав проклинати і клястися, що не знає він цієї людини, про яку ви кажете. І вдруге півень прокричав. І згадав Петро слово, яке сказав йому Ісус, що перед тим, як півень заспіває двічі, зречешся мене тричі, і, кинувшись, плакав.

15

І негайно вранці первосвященники разом зі старійшинами, книжниками та всім синедріоном, провівши раду, зв'язали Ісуса, віднесли й передали Пилату. І запитав його Пилат: Ти є цар Юдеїв? Він же, відповівши, сказав йому: Ти кажеш. І первосвященники багато обвинувачували його, але він нічого не відповів. Той же Пилат знову питав його, кажучи: Нічого не відповідаєш? Дивись, скільки проти тебе свідчать. Але Ісус більше нічого не відповів, так що Пилат дивувався. Згідно зі святом він відпускав їм одного в'язня, якого вони просили. Був же зв'язаний той, кого звали Варавва, разом із співповстанцями, які під час повстання скоїли вбивство. І вигукнувши, натовп почав просити, як він завжди робив для них. Але Пилат відповів їм, кажучи: Чи хочете, щоб я відпустив вам царя Іудейського? Він знав, що первосвященники передали його через заздрість. Але

первосвященики підбурили натовп, щоб він радше звільнив їм Варавву. А Пилат, відповідаючи знову, сказав їм: що ж ви хочете, щоб я зробив з тим, кого ви називаєте царем Юдейським? Але вони знову закричали: Розіпни Його! А Пилат казав до них: що ж він зробив злого? Але вони ще голосніше закричали: розіпни його! Пилат же, бажаючи задовольнити натовп, відпустив їм Варавву і віддав Ісуса, бичувавши його, щоб він був розіп'ятий.

Солдати ж відвели його всередину двору, тобто преторію, і скликали цілу когорту, і вдягають його в пурпур, і покладають на нього, сплівши терновий вінець і почали вітати його: Радуйся, царю юдейський! І вони били його по голові тростиною і плювали на нього, і, ставши на коліна, вклонялися йому. І коли вони знущалися над ним, зняли з нього пурпур і одягли на нього його власний одяг, і виводять його, щоб розіп'яти його.

І примушують деякого Симона Кіренейнина, що проходив мимо, повертаючись з поля, батька Олександра і Руфа, щоб він узяв Його хрест.

І приносять його на місце Голгофа, що в перекладі означає місце черепа. І давали йому пити вино, змішане з миром, але він не взяв. І, розп'явши його, ділять одяги його, кидаючи жереб на них, хто що візьме. Була ж третя година, і розп'яли його. І був напис його провини написаний: Цар Юдейський.

І з ним розп'яли двох розбійників, одного праворуч і одного ліворуч від нього. І було сповнено Писання, яке говорить: І з беззаконними був зарахований. І ті, що

проходили повз, зневажали його, хитаючи головами своїми і кажучи: Ха! Той, що руйнує храм і за три дні буде його! Врятуй себе самого і зійди з хреста. Подібно ж і первосвященики, насміхаючись один з одним разом із книжниками, говорили: Інших врятував, себе не може врятувати. Христос, Цар Ізраїлю, нехай зійде зараз з хреста, щоб ми побачили і повірили Йому. І розіп'яті з Ним ганьбили Його.

Коли ж настала шоста година, темрява огорнула всю землю аж до години дев'ятої, І о дев'ятій годині Ісус закричав гучним голосом, кажучи: Елої, Елої, ліма сабахтані?, що в перекладі означає: Боже мій, Боже мій, чому Ти мене залишив?

І деякі з тих, хто стояв поблизу, почувши, казали: Дивіться, він Іллю кличе. Побігши, один наповнив губку оцтом, поклав її на тростину і давав йому пити, кажучи: Дозвольте, побачимо, чи прийде Ілія зняти його. Ісус же, испутивши гучний крик, віддав дух. І завіса храму роздерлася надвоє згори донизу. Побачивши ж це, центуріон, який стояв навпроти нього, що він так закричавши видихнув останній раз, сказав: Справді, ця людина була Сином Божим. Були ж і жінки, які спостерігали здалека, серед яких була і Марія Магдалина, і Марія, мати Якова малого і Йосі, і Саломія, які й коли був у Галілеї, слідували за ним і служили йому, і багато інших, які прийшли з ним до Єрусалиму.

І коли вже настав вечір, оскільки був день приготування, що є передсуботою, Прийшов Йосип з Ариматеї, поважний член ради, який і сам очікував Царства Божого, зважився увійти до Пилата і попросив тіло Ісуса. Пилат же здивувався,

чи вже помер, і, покликавши центуріона, запитав його, чи давно помер. І, дізнавшись від центуріона, він дарував тіло Йосифу. І, купивши полотно і знявши його, загорнув у полотно і поклав його в гробниці, яка була вирубана зі скелі, і прикотив камінь до дверей гробниці. Марія ж Магдалина і Марія Йосі спостерігали, де Його покладено.

16

І коли минула субота, Марія Магдалина, і Марія Якова, і Саломія купили прянощі, щоб прийти і помазати його. І дуже рано вранці, одного з суботніх днів, приходять до гробниці, коли сонце зійшло. І говорили між собою: хто відкотить нам камінь від дверей гробниці? І піднявши очі вгору, вони бачать, що камінь відкочений, бо був він дуже великий. І, увійшовши в гробницю, вони побачили юнака, що сидів праворуч, одягненого в білу одежу, і вони були вражені. Той же каже їм: Не лякайтеся, ви шукаєте Ісуса Назарянина, розп'ятого. Він воскрес, його немає тут. Дивіться на те місце, де поклали його. Але йдіть, скажіть учням його і Петру, що він іде перед вами в Галілею, там його побачите, як сказав вам. І, вийшовши, вони втекли від гробниці, бо охопив їх тремтіння і жах, і нікому нічого не сказали, бо боялися.

Піднявшись же рано першого дня суботи, з'явився Він спершу Марії Магдалині, з якої вигнав був сім демонів. Та, пішовши, сповістила тих, хто був з ним, які сумували і плакали. І ті, почувши, що живе і був побачений нею, не повірили. Після цього двом з них, що йшли, явився в іншій подобі, коли вони прямували в поле. І ті, пішовши, повідомили решті, але й тим не повірили. Пізніше Він з'явився одинадцятьом, коли вони возлежали, і докоряв їм за

їхнє невір'я і жорстокосердя, бо вони не повірили тим, хто бачив Його воскреслого. І сказав їм: Пішовши в увесь світ, проголосіть добру звістку всьому творінню. Той, хто повірив і був хрещений, буде спасений, а той, хто не повірив, буде засуджений. Знаки ж тим, що повірили, ці супроводжуватимуть: в ім'я моє демонів виженуть, мовами новими говоритимуть. Змії вони будуть підіймати, і навіть якщо щось смертельне вип'ють, це їм не зашкодить; на хворих руки покладуть, і ті одужають.

Отже, Господь, після того як промовив до них, був узятий на небо і сів праворуч Бога. А ті, вийшовши, проголосили скрізь, при співпраці Господа і підтвердженні слова через супроводжуючі знаки. Амінь.

Євангеліє від Івана

1

На початку було Слово, і Слово було в Бога, і Богом було Слово. Цей був на початку при Бозі. Все через нього сталося, і без нього не сталося нічого з того, що сталося. У ньому було життя, і життя було світлом для людей. І світло у темряві світить, і темрява його не пододала.

З'явився чоловік, посланий від Бога, ім'я йому Іоанн, Цей прийшов для свідчення, щоб засвідчити про світло, щоб усі повірили через нього. Не був той світлом, але щоб свідчив про світло. Було істинне світло, яке освітлює кожну людину, що приходить у світ. У світі він був, і світ через нього виник, і світ його не пізнав. До свого прийшов, і свої його не прийняли. А скільки прийняли його, тим дав він владу стати дітьми Бога, тим, хто вірує в ім'я його. які народилися не з крові, ні з волі плоті, ні з волі чоловіка, але з Бога. І Слово тілом стало і оселилося серед нас, і ми споглядали славу Його, славу як Єдинородного від Отця, повного благодаті й істини. Іоанн свідчить про нього і кричав, говорячи: Це був той, про кого я сказав: Той, хто йде після мене, став перед мене, тому що він був перший за мене. І з його повноти ми всі прийняли благодать за благодаттю. Бо закон був даний через Мойсея, а благодать і істина прийшли через Ісуса Христа. Бога ніхто ніколи не бачив; єдинородний Син, що перебуває в лоні Отця, Той його явив.

І це є свідчення Іоанна, коли іудеї послали з Єрусалиму священників і левитів, щоб запитати його: Ти хто є? І він визнав, і не заперечив, і визнав, що не я є Христос. І вони

запитали його: Що ж тоді? Ти Ілля? І каже: Ні. Ти пророк? І відповів: Ні. Сказали тому йому: Хто ти є, щоб ми дали відповідь тим, хто послав нас? Що ти кажеш про себе самого? Він сказав: Я голос того, хто кличе в пустелі: випрямте дорогу Господню, як сказав пророк Ісаїя.

І ті, хто був надісланий, були з фарисеїв. І вони запитали його і сказали йому: Що ж ти хрестиш, якщо ти не є ні Христос, ні Ілля, ні пророк? Відповів їм Іоанн, кажучи: Я хрищу у воді, але серед вас стоїть Той, Якого ви не знаєте. Він є той, хто приходить після мене, хто став переді мною, і я не є гідним розв'язати ремінець його взуття. Це сталося у Віфанії, по той бік Йордану, де Іоанн хрестив.

Наступного дня Іоанн бачить Ісуса, що йде до нього, і каже: Ось Агнець Божий, що несе гріх світу. Це той, про якого я сказав: після мене приходить чоловік, який став переді мною, бо він був первісніший за мене. І я не знав його, але щоб він був виявлений Ізраїлю, через це прийшов я, хрестячи у воді. І засвідчив Іоанн, говорячи, що я побачив Духа, що сходив як голуб з неба, і залишився на ньому. І я не знав його, але Той, Хто послав мене хрестити у воді, сказав мені: На кого побачиш Духа, що сходить і залишається на Ньому, Той і є Той, Хто хрестить у Дусі Святому. І я бачив і засвідчив, що Цей є Син Бога.

Наступного дня знову стояв Іоанн і двоє з учнів його, І, поглянувши на Ісуса, що йшов, каже: Ось Агнець Божий. І почули його два учні, як він говорив, і пішли за Ісусом. Повернувшись же, Ісус, побачивши, що вони йдуть за Ним, каже їм, Що ви шукаєте? Вони ж сказали йому: Рабі (що перекладається як Вчителю), де ти живеш? Каже їм: Прийдіть

і побачите. Прийшли тому і побачили, де він перебуває, і залишилися біля нього того дня. Була близько десята година. Був Андрій, брат Симона Петра, один з двох, що почули від Іоанна і послідували за ним. Він перший знаходить свого власного брата Симона і каже йому: Ми знайшли Месію, що перекладається як Христос. І привів його до Ісуса. Подивившись на нього, Ісус сказав: Ти є Симон, син Іони, ти будеш названий Кифа, що перекладається Петро.

Наступного дня Ісус хотів вийти в Галілею, і знаходить Пилипа, і каже йому: Іди за мною. Був же Філіп із Віфсаїди, з міста Андрія і Петра. Пилип знаходить Натанаїла і каже йому: Ми знайшли Того, про Якого написав Мойсей у законі і пророки, — Ісуса, сина Йосипа з Назарета. І сказав йому Натанаїл: Чи може з Назарета бути щось добре? Каже йому Пилип: Прийди і побач. Ісус побачив Натанаїла, який наближався до нього, і каже про нього: дивись, справді ізраїльтянин, в якому немає обману. Натанаїл каже йому: Звідки ти мене знаєш? Ісус відповів і сказав йому: Перш ніж Пилип покликав тебе, коли ти був під смоковницею, я бачив тебе. Відповів Натанаїл і каже йому: Рабі, Ти є Син Божий, Ти є Цар Ізраїлю. Відповів Ісус і сказав йому: Тому що сказав тобі, що бачив тебе під смоковницею, віриш? Більше за це побачиш. І каже йому: Амінь, амінь кажу вам: відтепер побачите небо відкрите і ангелів Божих, що сходять і низходять на Сина Людського.

2

І третього дня було весілля в Кані Галілейській, і була там мати Ісуса, Був покликаний же і Ісус, і учні його на весілля. І коли вино вичерпалося, мати Ісуса каже до нього: Вина не

мають. Каже їй Ісус: Що мені і тобі, жінко? Ще не прийшла година моя. Мати його каже слугам: Що б він вам не сказав, зробіть. Було ж там шість кам'яних водяних посудин, що стояли згідно з очищенням юдеїв, які вмщували по дві або три міри. Ісус каже їм: Наповніть глеки водою. І вони наповнили їх до верху. І каже їм: Черпайте тепер і несіть старшому слугі. І вони принесли. Коли ж розпорядник бенкету скуштував воду, що стала вином, і не знав, звідки вона, а слуги, які начерпали воду, знали, розпорядник бенкету покликав нареченого І каже йому: Кожна людина спершу подає добре вино, а коли гості сп'яніють, тоді гірше, ти ж зберіг добре вино аж донині. Це зробив початком знамень Ісус у Кані Галілейській і виявив славу Свою, і увірували в Нього учні Його.

Після цього він зійшов до Капернаума разом зі своєю матір'ю, своїми братами та своїми учнями, і там вони залишилися небагато днів.

І близька була Пасха Іудеїв, і пішов до Єрусалиму Ісус. І знайшов він у храмі тих, хто продавали волів, і овець, і голубів, і міняйл грошей, що сиділи. І, зробивши батіг з мотузків, вигнав усіх із храму — і овець, і волів, а грошомінялам висипав монети і столи перевернув. І тим, хто продавав голубів, сказав: Заберіть це звідси, не робіть дому Батька мого домом торгівлі. Згадали ж учні його, що написано: Ревність дому твого пожре мене. Отже, юдеї відповіли і сказали йому: Який знак ти показуєш нам, що робиш ці речі? Відповів Ісус і сказав їм: Зруйнують храм цей, і за три дні підніму його. Сказали тому Юдеї: сорок і шість років будувався храм цей, і ти за три дні піднімиш його? Але той говорив про храм тіла свого. Коли тому він воскрес із

мертвих, учні його згадали, що він це говорив, і повірили Писанню і слову, яке сказав Ісус.

Коли ж він був у Єрусалимі на Пасху, під час свята, багато хто повірили в ім'я його, бачачи його знамення, які він робив. Але сам Ісус не довіряв Себе їм, бо Він знав усіх. І що не мав потреби, щоб хтось засвідчив про людину, бо сам знав, що було в людині.

3

Був чоловік із фарисеїв, на ім'я Никодим, правитель іудеїв. Цей прийшов до нього вночі і сказав йому: Рабі, ми знаємо, що ти прийшов від Бога як вчитель, бо ніхто не здатний робити ці знаки, які ти робиш, якщо Бог не з ним. Відповів Ісус і сказав йому: Амінь, амінь, кажу тобі: якщо хтось не народиться згори, не зможе побачити Царство Боже. Каже до нього Никодим: Як може людина народитися, будучи старою? Хіба може вона вдруге увійти в утробу своєї матері і народитися? Відповів Ісус: Істинно, істинно кажу тобі: якщо хтось не народиться з води і Духа, не зможе увійти в Царство Боже. Те, що народжене з плоті, є плоть, і те, що народжене з Духа, є дух. Не дивуйся, що сказав тобі: необхідно вам народитися згори. Дух дме, де хоче, і голос його чуєш, але не знаєш, звідки приходить і куди йде; так є з кожним, хто народжений від Духа. Відповів Никодим і сказав йому: Як може це статися? Ісус відповів і сказав йому: ти є вчителем Ізраїля, і цього не знаєш? Істинно, істинно кажу тобі, що те, що знаємо, говоримо, і те, що бачили, свідчимо, і свідчення наше не приймає. Якщо я сказав вам про земне, і ви не вірите, то як ви повірите, якщо я скажу вам про небесне? І ніхто не зійшов на небо, окрім того, хто зійшов з неба, — Син

Людський, що перебуває на небі. І як Мойсей підняв змія в пустелі, так необхідно бути піднятим Синові Людському, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, але мав життя вічне. Бо так полюбив Бог світ, що віддав Сина свого Єдинородного, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, але мав життя вічне. Бо не послав Бог Сина Свого в світ, щоб судити світ, але щоб спасся світ через Нього. Той, хто вірує в нього, не судиться, а той, хто не вірує, вже засуджений, тому що не увірував в ім'я єдинородного Сина Божого. Це ж є суд, що світло прийшло в світ, і полюбили люди більше темряву, ніж світло, бо були злими їхні діла. Бо всякий, хто робить нікчемні речі, ненавидить світло і не приходить до світла, щоб не були викриті його діла. Той же, хто чинить правду, приходить до світла, щоб виявлені були його діла, бо в Богу вони зроблені.

Після цього прийшов Ісус і учні його в Юдейську землю, і там перебував з ними і хрестив. Був же і Іоанн, хрестячи в Енон близько Саліма, тому що там було багато води, і приходили, і хрестилися. Бо Іоанн ще не був кинутий у тюрму. Отже, сталася суперечка між учнями Іоанна та іудеєм про очищення. І прийшли до Іоанна, і сказали йому: Рабі, Той, Хто був з тобою за Йорданом, Якому ти засвідчив, ось Цей хрестить, і всі приходять до Нього. Іоанн відповів і сказав: Не може людина взяти нічого, якщо не буде дано їй з неба. Самі ви мені свідчите, що я сказав: я не є Христос, але що я посланий перед ним. Той, хто має наречену, є нареченим, а друг нареченого, який стоїть і слухає його, радіє радістю через голос нареченого. Отже, ця радість моя сповнилася. Того треба збільшувати, а мене зменшувати. Той, хто приходить зверху, є вище за всіх. Той, хто з землі, є з землі і говорить про земне, той, хто приходить з неба, є вище за всіх. І що бачив і чув, про це свідчить, і свідчення його ніхто не приймає. Той,

хто прийняв Його свідчення, засвідчив, що Бог істинний. Бо Той, Якого послав Бог, говорить слова Божі, бо не мірою дає Бог Духа. Батько любить Сина і все віддав у Його руку. Той, хто вірує в Сина, має життя вічне, а той, хто не слухається Сина, не побачить життя, але гнів Божий залишається на ньому.

4

Коли отже Господь дізнався, що фарисеї почули, що Ісус більше учнів здобуває і хрестить, ніж Іоанн Хоча справді Ісус сам не хрестив, але учні його. Він залишив Юдею і пішов у Галілею. Але йому було необхідно проходити через Самарію. Приходить отже в місто Самарії, зване Сихар, поблизу місця, яке дав Яків Йосифу, синові його. Було ж там джерело Якова. Ісус, отже, ставши втомленим від подорожі, сидів так біля джерела. Година була близько шостої. Приходить жінка з Самарії начерпати воду. Ісус каже їй: Дай мені пити. Бо його учні пішли в місто, щоб купити їжу. Каже отже до нього жінка-самарянка: Як ти, будучи юдеєм, просиш пити від мене, що є жінкою-самарянкою? Бо юдеї не спілкуються з самарянами. Відповів Ісус і сказав їй: Якби ти знала дар Божий і хто є Той, Хто говорить тобі: Дай Мені пити, — ти б попросила Його, і Він дав би тобі воду живу. Каже йому жінка: Господи, ні відра не маєш, і колодязь глибокий, звідки ж маєш воду живу? Хіба ти більший від батька нашого Якова, який дав нам цей колодязь, і сам з нього пив, і сини його, і худоба його? Відповів Ісус і сказав їй: Кожен, хто п'є з цієї води, спрагне знову, хто б не випив з тієї води, яку я дам йому, не спрагнітиме повік, але та вода, яку я дам йому, стане в ньому джерелом води, що б'є в життя вічне. Каже до нього жінка: Господи, дай мені цю воду, щоб я не спрагнула і не

приходила сюди черпати. Ісус каже їй: Йди, поклич свого чоловіка і прийди сюди. Відповіла жінка і сказала: Не маю чоловіка. Каже їй Ісус: Добре ти сказала, що не маєш чоловіка, Бо ти мала п'ять чоловіків, і той, якого маєш зараз, не є твоїм чоловіком; це ти сказала правду. Каже йому жінка: Господи, бачу, що ти пророк. Наші батьки поклонялися на цій горі, а ви кажете, що в Єрусалимі є місце, де треба поклонятися. Каже їй Ісус: Жінко, повір мені, що приходить година, коли ні на цій горі, ні в Єрусалимі не будете поклонятися Отцеві. Ви поклоняєтеся тому, чого не знаєте, ми поклоняємося тому, що знаємо, бо спасіння від Юдеїв. Але приходить година, і вона вже настала, коли справжні поклонники поклонятимуться Отцю в душі й істині, бо Отець шукає саме таких, хто поклоняється Йому. Бог є дух, і ті, хто поклоняється йому, повинні поклонятися в душі і істині. Каже йому жінка: Знаю, що Месія приходить, званий Христос; коли прийде той, оголосить нам все. Каже їй Ісус: Я є той, хто говорить з тобою. І на цьому прийшли його учні, і дивувалися, що він говорив з жінкою, ніхто однак не сказав: що шукаєш, або що говориш з нею? Тож жінка залишила свій глечик і пішла в місто, і каже людям, Прийдіть, побачте людину, яка сказала мені все, що я зробила. Чи не Христос це? Отже, вони вийшли з міста і йшли до нього.

А тим часом учні просили його, кажучи: Рабі, поїж. Але він сказав їм: Я маю їжу, щоб їсти, якої ви не знаєте. Отже, учні говорили один до одного: Хіба хтось приніс йому їсти? Каже їм Ісус: Моя їжа є в тому, щоб я виконував волю Того, Хто послав Мене, і завершив Його справу. Хіба ви не кажете, що ще чотири місяці, і жнива настануть? Ось кажу вам: підніміть очі ваші і подивіться на землі, бо вони вже білі до жнив. І жнець нагороду отримує, і збирає плід у життя вічне,

щоб і сіяч разом радів, і жнець. Бо в цьому слово є істинним, що один сіє, а інший жне. Я послав вас жати те, над чим не ви трудилися; інші трудилися, і ви в їхню працю увійшли. З того міста багато самарян повірили в нього через слово жінки, яка свідчила, що він сказав їй все, що вона зробила. Коли отже самаряни прийшли до нього, вони просили його залишитися з ними, і він залишився там два дні. І набагато більше людей повірили через його слово, Жінці ж казали, що більше не через твою мову віримо, бо самі почули ми, і знаємо, що цей є справді Спаситель світу, Христос.

Після двох днів він вийшов звідти і пішов у Галілею. Сам бо Ісус засвідчив, що пророк у своїй власній батьківщині не має пошани. Коли отже він прийшов у Галілею, прийняли його галілеяни, бо вони бачили все, що він зробив у Єрусалимі під час свята, і самі бо приходили на свято.

Прийшов отже знову Ісус до Кани Галілейської, де зробив воду вином. І був там якийсь царський службовець, чий син хворів у Капернаумі, Цей, почувши, що Ісус прийшов з Юдеї в Галілею, пішов до нього і просив його, щоб зійшов і зцілив його сина, бо той був близький до смерті. Тоді Ісус сказав до нього: якщо не побачите знаків і чудес, не повірите. Царський службовець каже йому: Господи, зійди вниз, перш ніж помре моя дитина. Каже йому Ісус: Йди, син твій живе. І повірив чоловік слову, яке сказав йому Ісус, і пішов. Вже коли він спускався, раби його зустріли його і повідомили, кажучи, що дитина твоя жива. Тож він запитав у них годину, о якій йому стало краще. І сказали йому, що вчора о сьомій годині гарячка залишила його. Отже, батько зрозумів, що саме в ту годину, коли Ісус сказав йому, що син твій живе, і повірив він

і весь дім його. Це знову друге знамення зробив Ісус, прийшовши з Юдеї в Галілею.

5

Після цього було свято юдеїв, і Ісус пішов до Єрусалиму. Є ж у Єрусалимі при Овечій купальня, звана по-єврейськи Витесда, що має п'ять портиків. У цих лежав великий натовп хворих, сліпих, кульгавих, знесилених, які чекали на рух води. Ангел бо згідно з часом сходив у басейн, і збурювалася вода, отже перший, хто увійшов після збурення води, ставав здоровим, якою б хворобою не був охоплений. Був там один чоловік, який тридцять вісім років перебував у своїй немочі. Побачивши цього лежачого, Ісус, знаючи, що він уже багато часу має, каже йому: Хочеш стати здоровим? Відповів йому хворий: Господи, не маю людини, щоб, коли збурюється вода, кинула мене в купіль, а поки я приходжу, інший переді мною сходить. Ісус каже йому: Вставай, візьми свою постіль і ходи. І негайно той чоловік одужав, підняв свою постіль і ходив. А того дня була субота. Тому Юдеї говорили зціленому: Сьогодні субота, тобі не дозволено нести мат. Він відповів їм: Той, хто зробив мене здоровим, Той мені сказав: Візьми твій мат і ходи'. Тому вони спитали його: Хто той чоловік, що сказав тобі: візьми свій мат і ходи? Той, хто був зцілений, не знав, хто це був, бо Ісус відійшов, коли натовп був у тому місці. Після цього Ісус знаходить його в храмі і сказав йому: Дивись, ти став здоровим, більше не гріши, щоб не сталося з тобою щось гірше. Пішов геть той чоловік і повідомив юдеям, що Ісус є той, хто зробив його здоровим.

І через це юдеї переслідували Ісуса і шукали його вбити, тому що Він робив це в суботу. Але Ісус відповів їм: Мій

Батько до тепер працює, і я працюю. Через це отже юдеї ще більше прагнули вбити його, бо він не тільки порушував суботу, але й називав Бога своїм власним Батьком, роблячи себе рівним Богу.

Відповів отже Ісус і сказав їм: Істинно, істинно кажу вам: не може Син робити від Себе Самого нічого, якщо не бачить, що Батько робить, бо що б Той не робив, те й Син подібно робить. Бо Батько любить Сина і показує Йому все, що Сам робить, і покаже Йому діла більші за ці, щоб ви дивувалися. Так само, як Батько воскрешає мертвих і дає їм життя, так і Син дає життя тим, кому бажає. Ні, бо Батько не судить нікого, але весь суд дав Синові, щоб всі шанували Сина, як шанують Батька. Той, хто не шанує Сина, не шанує Батька, Який послав Його. Істинно, істинно кажу вам, що той, хто чує слово моє і вірує тому, хто послав мене, має життя вічне, і в суд не приходять, але перейшов зі смерті в життя. Істинно, істинно кажу вам, що надходить година, і вона вже настала, коли мертві почують голос Сина Божого, і ті, хто почує, оживуть. Бо так само, як Батько має життя в собі, так дав і Синові життя мати в собі. І владу дав йому, і суд чинити, тому що він є Син Людський. Не дивуйтеся цьому, бо настає година, коли всі, хто в гробницях, почують голос його, і вийдуть ті, хто зробив добрі речі, у воскресіння життя, а ті, хто зробив погані речі, у воскресіння суду.

Не здатний я робити від себе самого нічого. Як чую, так суджу, і суд мій справедливий, тому що не шукаю волі моєї, але волі Отця, що послав мене. Якщо я свідчу про себе самого, моє свідчення не є правдивим. Інший є той, хто свідчить про мене, і я знаю, що істинним є те свідчення, яке він свідчить про мене. Ви послали до Іоанна, і він засвідчив істину. Я ж не

від людини беру свідчення, але це кажу, щоб ви були врятовані. Той був світильником палаючим і світлячим, а ви хотіли радіти годину в його світлі. Я ж маю свідчення більше, ніж Іоанна, бо справи, які дав мені Батько, щоб я завершив їх, — ці самі справи, які я роблю, — свідчать про мене, що Батько мене послав. І Батько, що послав мене, Сам засвідчив про мене. Ви ніколи не чули Його голосу і не бачили Його образу, І слова Його ви не маєте, що залишається у вас, бо в Того, Кого послав Він, ви не вірите. Ви досліджуєте Писання, бо ви думаєте, що в них маєте життя вічне, а вони свідчать про мене. І не хочете прийти до мене, щоб мати життя. Слави від людей не приймаю. Але я знаю вас, що любові Божої не маєте в собі. Я прийшов в ім'я Батька Мого, і ви не приймаєте Мене; якщо інший прийде в ім'я власне, того ви приймете. Як ви можете вірити, приймаючи славу один від одного, а слави від єдиного Бога не шукаєте? Не думайте, що я обвинувачу вас перед Батьком; є той, хто обвинувачує вас — Мойсей, на якого ви покладали надію. Якщо б ви вірили Мойсею, то вірили б і мені, бо він писав про мене. Якщо ж ви не вірите тим писанням, то як повірите моїм словам?

6

Після цього Ісус пішов на той бік моря Галілейського, Тиверіадського, І великий натовп слідував за ним, тому що бачили його знамення, які він робив над хворими. Пішов Ісус на гору, і там сидів зі своїми учнями. Було ж близько Пасха, свято юдеїв. Отже, піднявши очі й побачивши, що великий натовп приходить до нього, Ісус каже Пилипу: Звідки купимо хліби, щоб ці поїли? Це ж він говорив, випробовуючи його, бо сам знав, що мав намір робити. Відповів йому Пилип: Хліба на двісті денаріїв не вистачить їм, щоб кожен із них узяв хоча

б трохи. Каже йому один з його учнів, Андрій, брат Симона Петра, Є тут одна дитина, яка має п'ять ячмінних хлібів і дві риби, але що це означає для стількох людей? Сказав же Ісус: зробіть так, щоб люди відкинулися. Була ж трава велика в тому місці. Відкинулися отже чоловіки числом близько п'яти тисяч. Взяв же хліби Ісус, і, подякувавши, роздав учням, а учні — тим, хто лежав; подібно й із риб, скільки хотіли. Коли ж наситилися, каже учням своїм: зберіть шматки, що залишилися, щоб нічого не загинуло. Отже, зібрали і наповнили дванадцять кошиків уламків з п'яти ячмінних хлібів, які залишилися від тих, хто їв. Ті люди, отже, побачивши знак, який зробив Ісус, говорили, що цей є справді той пророк, який приходить у світ. Ісус, отже, знаючи, що вони збираються прийти і схопити його, щоб зробити його царем, знову відійшов на гору сам один.

Коли ж настав вечір, учні його пішли до моря, і, увійшовши в човен, вони пливли через море до Капернаума. Темрява вже настала, а Ісус ще не прийшов до них. Море збуджувалося, коли дув великий вітер. Проплививши отже близько двадцяти п'яти чи тридцяти стадій, вони бачать Ісуса, що ходить по морю і наближається до човна, і злякалися. Той же каже їм: Я є, не бійтеся. Тому вони хотіли взяти його в човен, і негайно човен опинився на землі, до якої вони пливли.

Наступного дня натовп, що стояв по той бік моря, побачив, що іншого човна там не було, окрім того одного, в який увійшли його учні, і що Ісус не увійшов разом зі своїми учнями в човен, але самі його учні пішли. Але прийшли човни з Тіверіади близько того місця, де їли хліб, коли Господь подякував. Коли натовп побачив, що Ісуса там немає,

ні його учнів, вони сіли в кораблі і прийшли в Капернаум, шукаючи Ісуса. І знайшовши його по той бік моря, сказали йому: Рабі, коли ти сюди прийшов? Відповів їм Ісус і сказав: Амінь, амінь, кажу вам: шукаєте мене не тому, що бачили знамення, але тому, що їли хліб і наситилися. Працюйте не для їжі, що гине, але для їжі, що залишається для життя вічного, яку Син Людський вам дасть, бо Його запечатав Отець Бог. Сказали тому до нього: Що нам робити, щоб виконувати справи Божі? Ісус відповів і сказав їм: Це є діло Боже, щоб ви вірували в Того, кого Він послав.

Сказали тому йому: що ж робиш ти за знак, щоб ми побачили і повірили тобі? Що ти чиниш? Батьки наші їли манну в пустелі, як написано: Хліб з неба дав їм їсти. Тоді Ісус сказав їм: Істинно, істинно кажу вам: не Мойсей дав вам хліб з неба, але Батько Мій дає вам істинний хліб з неба. Бо хліб Божий є той, що сходить з неба і дає життя світу. Тоді сказали до нього: Господи, завжди давай нам цей хліб. Сказав же їм Ісус: Я є хліб життя; той, хто приходить до Мене, не буде голодувати, і той, хто вірить у Мене, ніколи не буде відчувати спраги.

Але сказав я вам, що і бачили ви мене, і не вірите. Все, що дає мені Батько, до мене прийде, і того, хто приходить до мене, я ніколи не вижену геть. Що я зійшов з неба не для того, щоб чинити волю мою, але волю Того, Хто послав мене. Це ж є воля Батька, Який послав мене, щоб я не втратив нічого з того, що Він дав мені, але воскресив це в останній день. Це ж є воля Того, Хто послав Мене, щоб кожен, хто бачить Сина і вірить у Нього, мав життя вічне, і воскресу його Я в останній день. Тому юдеї нарікали на нього, бо він сказав: Я є хліб, що зійшов з неба. І говорили: Хіба це не Ісус, син Йосифа, якого

батька і матір ми знаємо? Як же тоді він каже, що зійшов з неба? Тому Ісус відповів і сказав їм: Не бурчіть між собою. Ніхто не може прийти до мене, якщо Батько, Який послав мене, не притягне його, і Я воскресну його в останній день. Написано в пророках: і будуть всі навчені Богом. Кожен, хто слухає від Отця і навчився, приходять до мене. Не те, що батька хто-небудь бачив, окрім того, хто від Бога, — цей бачив батька. Амінь, амінь, кажу вам: той, хто вірує в мене, має життя вічне. Я є хліб життя. Батьки ваші їли манну в пустелі і померли. Це хліб, що сходить з неба, щоб той, хто їсть його, не помер. Я є хліб живий, що зійшов з неба. Якщо хтось їсть цей хліб, житиме повік. І хліб, який я дам, є плоть моя, яку я віддам за життя світу. Отже, юдеї сперечалися між собою, кажучи: Як може цей дати нам своє тіло їсти? Тому сказав їм Ісус: Істинно, істинно кажу вам: якщо не будете їсти плоть Сина Людського і пити Його кров, не матимете життя в собі. Той, хто їсть моє тіло і п'є мою кров, має життя вічне, і я воскресну його в останній день. Бо тіло моє справді є їжею, і кров моя справді є питвом. Той, хто їсть моє тіло і п'є мою кров, залишається в мені, і я в ньому. Як послав мене живий Батько, і я живу через Батька, так і той, хто їсть мене, житиме через мене. Це є хліб, що зійшов з неба, не як батьки ваші їли манну і померли; той, хто їсть цей хліб, житиме повік. Ці речі він сказав у зібранні, навчаючи в Капернаумі.

Багато з його учнів, почувши це, сказали: Важке це слово, хто може його слухати? Знаючи ж Ісус у собі, що бурчать про це учні його, сказав їм: це вас спокушає? Що ж буде, якщо ви побачите Сина Людського, що сходить туди, де Він був раніше? Дух є той, що оживляє, тіло не приносить жодної користі, слова, які я говорю вам, є дух і життя. Але є з-поміж вас деякі, хто не вірить. Бо Ісус знав від початку, хто є ті, що

не вірують, і хто є той, що зрадить Його. І він говорив: Через це я сказав вам, що ніхто не може прийти до мене, якщо не буде дано йому від Батька мого. Від цього багато учнів його пішли назад і більше не ходили з ним. Тоді Ісус сказав дванадцятьом: Невже і ви хочете піти? Відповів тому йому Симон Петро: Господи, до кого ми підемо? Ти маєш слова вічного життя. І ми увірували і пізнали, що Ти є Христос, Син Бога Живого. Відповів їм Ісус: Хіба не я вибрав вас, дванадцятьох? І один з вас — диявол. Він казав про Юду Симона Іскаріота, бо цей мав його видати, будучи одним із дванадцяти.

7

І ходив Ісус після цього в Галілеї, бо не хотів ходити в Юдеї, тому що юдеї шукали його, щоб вбити. Було ж близько свято юдеїв — Свято Кущів. Сказали отже до нього брати його: Відійди звідси і йди в Юдею, щоб і учні твої побачили справи твої, які ти робиш. Ніхто бо в таємниці щось не робить і водночас не прагне сам бути у відкритості. Якщо ці речі робиш, покажи себе світові. Бо навіть брати його не вірили в нього. Тому Ісус говорить їм: Мій час ще не настав, а ваш час завжди готовий. Не може світ ненавидіти вас, мене ж ненавидить, тому що я свідчу про нього, що діла його злі. Ви йдіть на це свято, я ще не йду на це свято, тому що мій час ще не настав. Сказавши це їм, він залишився в Галілеї. Коли ж пішли його брати, тоді і сам він пішов на свято, не відкрито, а як у таємниці. Отже, юдеї шукали його на святі й говорили: Де він? І великий ропот про нього був у натовпах. Одні справді казали, що він добрий, інші казали: ні, але він зводить натовп з дороги. Ніхто, однак, не говорив про нього відкрито через страх перед юдеями.

Але коли свято вже було на половині, Ісус піднявся до храму і навчав. І дивувалися юдеї, кажучи: Як цей знає письменна, не навчившись? Ісус відповів їм і сказав: Моє вчення не є моїм, але Того, Хто послав Мене. Якщо хтось хоче виконувати Його волю, той пізнає про це вчення, чи воно від Бога, чи Я від Себе Самого говорю. Той, хто говорить від себе самого, шукає власну славу, а той, хто шукає славу Того, Хто послав його, цей істинний, і неправди в ньому немає. Хіба не Мойсей дав вам закон? І ніхто з вас не виконує закон. Чому ви шукаєте мене вбити? Натовп відповів і сказав: Ти маєш демона! Хто шукає тебе вбити? Ісус відповів і сказав їм: Одну справу я зробив, і всі ви дивуетесь через це. Мойсей дав вам обрізання, не тому що воно від Мойсея, але від батьків, і в суботу ви обрізаєте людину. Якщо людина приймає обрізання в суботу, щоб не було порушено закон Мойсея, то чому ви гніваєтеся на мене за те, що я зробив цілу людину здоровою в суботу? Не судіть за зовнішністю, а судіть праведним судом. Отже, деякі з єрусалимлян казали: Хіба це не той, якого шукають, щоб вбити? І ось він відкрито говорить, і нічого йому не кажуть. Невже правителі справді пізнали, що цей є справді Христос? Але ми знаємо, звідки цей є, а Христос, коли прийде, ніхто не знає, звідки він є. Отже, Ісус вигукнув у храмі, навчаючи і говорячи: І мене ви знаєте, і знаєте, звідки я, і від себе самого я не прийшов, але істинний той, хто послав мене, якого ви не знаєте. Я знаю Його, бо я від Нього і Він мене послав. Отже, вони шукали його, щоб схопити, і ніхто не поклав на нього руку, тому що ще не прийшла його година. Багато ж із натовпу повірили в нього і говорили: Христос, коли прийде, хіба зробить більше знаків, ніж ті, які зробив цей? Фарисеї почули, що натовп бурмотів про нього ці речі, і фарисеї та первосвященики послали помічників, щоб схопити його. Тоді Ісус сказав: Ще недовго Я буду з вами, а потім піду

до Того, Хто послав Мене. Ви будете шукати мене і не знайдете, і де я є, ви не зможете прийти. Тому Юдеї сказали між собою: Куди це він збирається йти, що ми не знайдемо його? Невже він збирається йти до розсіяння греків і вчити греків? Що це за слово, яке він сказав: ви будете шукати мене і не знайдете, і де я є, ви не можете прийти?

В останній великий день свята стояв Ісус і закричав, говорячи: якщо хтось спрагнений, нехай прийде до мене і нехай п'є. Той, хто вірує в мене, як сказало Писання, ріки живої води потечуть з його нутра. Це ж Він сказав про Духа, якого мали прийняти ті, хто вірує в Нього, бо ще не було Духа Святого, тому що Ісус ще не був прославлений. Тож багато хто з натовпу, почувши слово, казали: Цей є справді пророк. Інші говорили: Цей є Христос, інші говорили: Хіба ж із Галілеї Христос приходить? Хіба не писання сказало, що з насіння Давида і з Віфлеєма, села, де був Давид, Христос приходить? Отже, через нього в натовпі стався поділ. Деякі з них хотіли схопити його, але ніхто не поклав на нього рук. Отже, помічники прийшли до первосвященників та фарисеїв, і ті сказали їм: Чому ви не привели його? Відповіли помічники: ніколи так не говорив жоден човік, як ця людина. Отже фарисеї відповіли їм: Хіба і ви введені в оману? Хіба хтось із правителів повірив у нього або з фарисеїв? Але цей натовп, що не знає закону, прокляті. Каже Никодим до них, той, що прийшов вночі до нього, будучи одним із них: Хіба наш закон судить людину, якщо не вислухає від неї раніше і не дізнається, що вона робить? Вони відповіли і сказали йому: Невже і ти з Галілеї? Дослідь і побач, що пророк з Галілеї не повставав. І кожен пішов до свого дому.

Ісус же пішов на гору оливкову. Але на світанку він знову прийшов у храм, і весь народ приходив до нього, і, сівши, навчав їх. Ведуть же книжники та фарисеї жінку, схоплену на перелюбі, та, поставивши її посередині Вони кажуть йому: Вчителю, ця жінка була спіймана на гарячому вчинку, коли чинила перелюб. І в законі нашому Мойсей наказав таких кам'янувати. Ти отже що кажеш? Це ж вони сказали, випробовуючи його, щоб мати звинувачення проти нього. А Ісус, схилившись вниз, писав пальцем на землі. Але коли вони наполягали, питаючи його, він випростався і сказав їм: хто безгрішний з вас, нехай перший кине камінь на неї. І знову, нахилившись вниз, він писав на землі. Ті ж, почувши, виходили один за одним, почавши від старших, і залишився Ісус і жінка, що була посередині. Піднявши голову, Ісус сказав їй: Жінко, де вони? Ніхто тебе не засудив? Вона ж сказала: Ніхто, Господи. Сказав же Ісус: Ні я тебе не засуджую, йди і віднині більше не гріши.

Знову отже Ісус промовив до них, кажучи: Я є світло світу; той, хто слідує за Мною, не буде ходити в темряві, але матиме світло життя. Тому Фарисеї сказали йому: ти свідчиш про себе самого, твоє свідчення неправдиве. Відповів Ісус і сказав їм: Навіть якщо я свідчу про себе самого, істинне є свідчення моє, тому що знаю, звідки прийшов і куди йду. Ви ж не знаєте, звідки я приходжу або куди йду. Ви судите за плоттю, я не суджу нікого. І якщо я суджу, то суд мій істинний, тому що я не один, але я і Батько, що послав мене. І у вашому законі написано, що свідчення двох людей є істинним. Я є той, хто свідчить про себе самого, і свідчить про мене Батько, який послав мене. Говорили отже йому: Де є батько твій? Відповів Ісус: Ні мене не знаєте, ні батька мого. Якби мене знали, то й батька мого знали б. Ці слова промовив

Ісус у скарбниці, навчаючи в храмі, і ніхто не схопив його, бо ще не прийшла його година.

Сказав отже знову їм Ісус: Я йду, і ви будете шукати Мене, і в гріху вашому ви помрете. Куди Я йду, ви не можете прийти. Тому юдеї говорили: Невже він уб'є себе, що каже: Куди я йду, ви не можете прийти'? І сказав їм: Ви з тих, хто внизу, я з тих, хто вгорі; ви з цього світу, я не з цього світу. Я сказав вам отже, що ви помрете в гріхах ваших, бо якщо не повірите, що я є, ви помрете в гріхах ваших. Тоді вони казали йому: Хто ти? І Ісус сказав їм: Те, що від початку і говорю вам. Багато я маю про вас говорити і судити, але Той, Хто послав мене, істинний, і я те, що почув від Нього, це кажу світові. Вони не знали, що Він говорив їм про Батька. Тоді сказав їм Ісус: Коли підніміте Сина Людського, тоді пізнаєте, що Я є, і що від Себе не роблю нічого, але говорю те, чому навчив Мене Отець Мій. І Той, Хто послав Мене, зі Мною є; не залишив Мене одного Отець, бо Я завжди роблю те, що приємне Йому. Коли він говорив ці речі, багато хто повірив у нього.

Тож Ісус говорив до юдеїв, які повірили йому: Якщо ви залишитесь в слові моєму, справді ви є учні мої. І ви пізнаєте істину, і істина зробить вас вільними. Вони відповіли йому: Ми є насіння Авраама і нікому ніколи не були поневолені, як же ти кажеш, що ви станете вільні? Відповів їм Ісус: Істинно, істинно кажу вам, що кожен, хто чинить гріх, є рабом гріха. Але раб не залишається в будинку навіки, син залишається навіки. Отже, якщо Син вас звільнить, ви будете справді вільними. Я знаю, що ви є насіння Авраама, але ви шукаєте мене вбити, бо слово моє не вміщається у вас. Я те, що бачив від Батька мого, говорю, і ви тому те, що бачили від батька вашого, робите. Вони відповіли і сказали йому: Батько наш —

Авраам. Ісус каже їм: Якби ви були дітьми Авраама, ви б робили справи Авраама. Тепер же ви шукаєте мене вбити, людину, яка правду вам сказала, яку я чув від Бога; цього Авраам не робив. Ви робите справи вашого батька. Тоді сказали йому: ми не народилися з блуду, ми маємо одного Батька — Бога. Сказав тому їм Ісус: якби Бог був вашим Батьком, ви любили б мене, бо я від Бога вийшов і прийшов, і не від себе самого я прийшов, але Той мене послав. Чому ви не розумієте моєї промови? Тому що ви не здатні почути моє слово. Ви від диявола-батька походите, і бажання вашого батька хочете виконувати. Той був вбивцею від початку і не стоїть у правді, бо немає правди в ньому. Коли він говорить неправду, то говорить від свого власного, бо він брехун, і батько брехні. Але тому, що я правду кажу, ви мені не вірите. Хто з вас викриває мене у гріху? Якщо ж я кажу істину, чому ви не вірите мені? Той, хто є від Бога, чує слова Божі; ви ж не чуєте, бо ви не від Бога. Відповіли тому іудеї і сказали йому: Хіба не добре ми говоримо, що ти самарянин і демона маєш? Відповів Ісус: Я не маю демона, але шаную Отця мого, а ви зневажаєте мене. Я ж не шукаю слави моєї, є той, хто шукає і судить. Істинно, істинно кажу вам: якщо хтось слово моє збереже, смерті не побачить повіки. Тоді сказали йому юдеї: Тепер ми пізнали, що ти маєш демона. Авраам помер і пророки, а ти кажеш: якщо хтось зберігає моє слово, не скуштує смерті повік. Хіба ти більший від батька нашого Авраама, який помер? І пророки померли. Ким ти себе робиш? Відповів Ісус: якщо я прославляю себе, слава моя — ніщо; є Отець мій, Який прославляє мене, про Якого ви кажете, що Він — Бог ваш і ви не пізнали його, але я знаю його. І якщо я скажу, що не знаю його, я буду подібний до вас — брехун, але я знаю його і слово його бережу. Авраам, батько ваш, радів, щоб побачити день мій, і побачив, і зрадів.

Сказали тоді Юдеї до нього: п'ятдесяти років ще не маєш, і Авраама ти бачив? Сказав їм Ісус: Істинно, істинно кажу вам: перш ніж Авраам став, Я є. Тому вони взяли камені, щоб кинути на нього. Ісус же сховався і вийшов з храму, пройшовши через їхню середину, і так пішов далі.

9

І, проходячи, побачив людину, сліпу від народження. І запитали його учні його, кажучи: Рабі, хто згрішив — цей чи батьки його, — щоб сліпим народився? Ісус відповів: ні цей не згрішив, ні батьки його, але щоб виявилися діла Божі в ньому. Мені необхідно виконувати справи Того, Хто послав Мене, поки є день; настає ніч, коли ніхто не може працювати. Коли я є у світі, я є світло світу. Сказавши це, він плюнув на землю і зробив глину з плювка, і намазав глину на очі сліпого. І сказав йому: Йди, вмийся в басейні Силоам, що перекладається як Посланий. Тож пішов він і вмився, і повернувся зрячим.

Тому сусіди і ті, хто бачив його раніше, що він був сліпий, казали: Чи не цей той, хто сидів і жебракував? Інші казали, що це він, а інші — що подібний до нього. Той казав, що це я. Тому вони говорили йому: Як відкрилися твої очі? Відповів той і сказав: Чоловік, якого звать Ісус, зробив глину і помазав мої очі, і сказав мені: йди до купальні Силоам і вмийся. Я пішов, вмився і прозрів. Сказали отже йому: Де є той? Каже: Не знаю.

Ведуть його до фарисеїв, того, хто колись був сліпим. Була ж субота, коли Ісус зробив глину і відкрив його очі. Знову отже питали його й фарисеї, як він прозрів. Він же сказав їм:

Глину поклав на мої очі, і я вмився, і бачу. Тому деякі з фарисеїв казали: Ця людина не від Бога, бо не дотримується суботи. Інші казали: Як може грішна людина творити такі знамення? І був між ними розкол. Вони кажуть сліпому знову: Ти що кажеш про нього, що він відкрив твої очі? Він же сказав, що він пророк. Отже, юдеї не повірили щодо нього, що він був сліпий і прозрів, доки не покликали батьків того, хто прозрів і вони запитали їх, кажучи: це є ваш син, про якого ви кажете, що народився сліпим? Як же тепер він бачить? Відповіли ж їм батьки його і сказали: Знаємо, що цей є син наш і що сліпим народився, Як же тепер він бачить, ми не знаємо, або хто відкрив його очі, ми не знаємо; він повнолітній, його запитайте, він сам про себе промовить. Це сказали його батьки, тому що боялися іудеїв, бо іудеї вже домовилися, що якщо хтось визнає його Христом, той буде вигнаний із синагоги. Через це батьки його сказали: Він має вік, його запитайте. Вони покликали отже вдруге того чоловіка, який був сліпий, і сказали йому: Дай славу Богу, ми знаємо, що той чоловік — грішник. Відповів отже той і сказав: Чи є він грішником, не знаю; одне знаю, що я, будучи сліпим, тепер бачу. Сказали ж йому знову: що він зробив тобі? Як він відкрив твої очі? Він відповів їм: Я вже сказав вам, і ви не почули. Що ви знову хочете почути? Невже і ви хочете стати його учнями? Вони лаяли його і сказали: Ти учень того, а ми — учні Мойсея. Ми знаємо, що Бог промовив до Мойсея, але не знаємо, звідки цей є. Відповів чоловік і сказав їм: Бо в цьому є дивовижне, що ви не знаєте, звідки він є, а він відкрив мої очі. Ми знаємо, що грішників Бог не чує, але якщо хтось богобоязливий і волю Його чинить, того чує. З віку не було почуто, що хтось відкрив очі сліпого від народження. Якщо б цей не був від Бога, не міг би робити нічого. Вони відповіли і сказали йому: У гріхах ти весь

народився, і ти вчиш нас? І вигнали його геть. Ісус почув, що вигнали його назовні, і, знайшовши його, сказав йому: ти віриш у Сина Божого? Той відповів і сказав: І хто є, Господи, щоб я повірив у Нього? Ісус сказав йому: І ти бачив його, і той, хто говорить з тобою, це він. А він сказав: Вірю, Господи, — і поклонився Йому. І сказав Ісус: Я прийшов у цей світ на суд, щоб ті, хто не бачить, бачили, а ті, хто бачить, стали сліпими. І почули це деякі з фарисеїв, які були з ним, і сказали йому: невже і ми сліпі? Сказав їм Ісус: якби ви були сліпі, не мали б ви гріха, тепер же ви кажете, що бачимо, отже гріх ваш залишається.

10

Істинно, істинно кажу вам: хто не входить через двері до овечого двору, а залазить звідкись інакше, той є злодій і розбійник. Той же, хто входить через двері, є пастухом овець. Йому воротар відкриває, і вівці чують його голос, і він кличе власних овець на ім'я і виводить їх. І коли власних овець виведе, перед ними йде, і вівці йдуть за ним, бо знають голос його. Чужому ж не будуть слідувати, але втечуть від нього, бо не знають голосу чужинців. Цю притчу сказав їм Ісус, але вони не зрозуміли, що саме Він їм говорив. Сказав отже знову їм Ісус: Істинно, істинно кажу вам, що я є двері для овець. Всі, хто прийшли перед мною, є злодії і розбійники, але вівці не слухали їх. Я є двері: якщо хтось увійде через мене, буде врятований, і буде входити й виходити, і знайде пасовище. Злодій приходить лише для того, щоб вкрасти, і вбити, і знищити; я прийшов, щоб вони мали життя і мали його з надлишком. Я є добрий пастир. Добрий пастир кладе душу свою за овець. Найманий робітник, який не є пастухом і якому вівці не належать, бачить вовка, що наближається, і

залишає овець та тікає, а вовк хапає їх і розганяє овець. Найманий працівник тікає, тому що він найманець і йому байдуже до овець. Я є добрий пастир, і знаю моїх, і мої знають мене, Як знає мене Батько, і я знаю Батька, і душу мою кладу за овець. І інші вівці я маю, які не є з цього двору, і тих мені необхідно привести, і вони почують мій голос, і стане одне стадо, один пастир. Через це Батько мене любить, тому що я віддаю душу мою, щоб знову взяти її. Ніхто не забирає її від мене, але я сам віддаю її від себе, маю владу покласти її, і маю владу знову взяти її, цю заповідь я отримав від Отця мого. Отже, знову виник розкол серед юдеїв через ці слова. Багато ж з них казали: Демона має і божеволіє, чого його слухаєте? Інші казали: Ці слова не є словами одержимого демоном. Хіба демон здатний відкривати очі сліпих?

Сталося освячення в Єрусалимі, і була зима, і ходив Ісус у храмі в портику Соломона. Отже, юдеї оточили його і казали йому: Доки ти тримаєш нашу душу в напрузі? Якщо ти є Христос, скажи нам відкрито. Відповів їм Ісус: Я сказав вам, і ви не вірите. Діла, які я роблю в імені Отця мого, вони свідчать про мене. але ви не вірите, бо ви не є з овець моїх, як я вам сказав. Вівці мої чують мій голос, і я знаю їх, і вони слідуєть за мною. І я даю їм життя вічне, і вони не загинуть повік, і ніхто не вихопить їх з моєї руки. Батько мій, який дав мені, більший за всіх, і ніхто не може вихопити з руки Батька мого. Я і Батько - одне. Юдеї отже знову взяли каміння, щоб закидати його камінням. Відповів їм Ісус: Багато добрих діл показав вам від Отця мого, за яке з них діло ви каменуєте мене? Юдеї відповіли йому, кажучи: Не за гарну справу каменуємо тебе, але за богохульство, і за те, що ти, будучи людиною, робиш себе Богом. Ісус відповів їм: Хіба не написано у вашому законі: Я сказав: ви боги'? Якщо тих

назвав богами, до яких слово Боже прийшло, і не може бути порушене Писання, Якого Отець освятив і послав у світ, ви кажете, що богохульствую, тому що я сказав: Я є Син Божий? Якщо я не роблю справ Батька мого, не віруйте мені. Якщо ж я роблю, то навіть якщо мені не вірите, вірте ділам, щоб ви знали і вірили, що в мені Батько і я в Ньому. Тому вони знову намагалися схопити його, але він вийшов з їхніх рук.

І пішов Він знову за Йордан, у те місце, де Іоанн спочатку хрестив, і залишився там. І багато людей прийшли до нього і говорили, що Іоанн справді не зробив жодного знака, але все, що Іоанн сказав про цього, було правдивим. І багато там повірили в нього.

11

Був хтось хворий, Лазар з Віфанії, із села Марії та Марфи, сестри її. Була ж Марія та, що помазала Господа миром і витерла ноги його волоссям своїм, якої брат Лазар хворів. Тому сестри послали до нього, кажучи: Господи, дивись, той, кого любиш, хворіє. Почувши ж це, Ісус сказав: ця слабкість не є до смерті, але для слави Божої, щоб прославлений був Син Божий через неї. Любив же Ісус Марфу, і сестру її, і Лазаря. Коли він почув, що той хворіє, тоді він залишився на тому місці, де був, два дні, Тоді після цього каже учням: Ходімо до Юдеї знову. Учні кажуть йому: Рабі, тепер юдеї шукали тебе, щоб побити камінням, і ти знову йдеш туди? Відповів Ісус: Хіба не дванадцять годин має день? Якщо хтось ходить удень, не спотикається, бо бачить світло цього світу, Але якщо хтось ходить уночі, він спотикається, бо світла немає в ньому. Це сказав, і після цього каже їм: Лазар, друг наш, заснув, але я йду, щоб розбудити його. Тоді учні його

сказали: Господи, якщо він заснув, то одужає. Сказав був же Ісус про його смерть, а ті подумали, що Він говорить про сон. Тоді Ісус сказав їм відкрито: Лазар помер, і радію через вас, щоб ви повірили, що мене не було там, але ходімо до нього. Тоді Фома, званий Близнюк, сказав товаришам-учням: Ідемо і ми, щоб померти з ним.

Прийшовши отже, Ісус знайшов його, який вже чотири дні перебував у гробниці. Віфанія ж була близько Єрусалима, приблизно за п'ятнадцять стадіїв. І багато з юдеїв прийшли до Марфи і Марії, щоб втішити їх щодо їхнього брата. Отже Марфа, як почувла, що Ісус приходить, зустріла його, а Марія залишалася в будинку. Тоді Марфа сказала Ісусові: Господи, якби Ти був тут, мій брат не помер би. Але і зараз я знаю, що все, чого б ти не попросив у Бога, дасть тобі Бог. Каже їй Ісус: Встане брат твій. Каже йому Марфа: Знаю, що воскресне в воскресіння в останній день. Сказав їй Ісус: Я є воскресіння і життя. Той, хто вірує в мене, навіть якщо помре, житиме, і кожен, хто живе і вірує в мене, не помре повік. Ти віриш у це? Каже йому: Так, Господи, я повірила, що Ти є Христос, Син Божий, Той, Хто приходить у світ. І, сказавши це, вона пішла геть і таємно покликала Марію, сестру її, сказавши: Вчитель тут і кличе тебе. Та, як почувла, швидко піднімається і приходить до нього. Ісус ще не прийшов до села, але був на тому місці, де зустріла його Марфа. Отже юдеї, які були з нею в будинку і втішали її, побачивши, що Марія швидко встала і вийшла, пішли за нею, кажучи, що вона йде до гробниці, щоб плакати там. Отже Марія, як прийшла туди, де був Ісус, побачивши його, впала до його ніг, кажучи йому: Господи, якби ти був тут, не помер би мій брат. Ісус отже, як побачив її плачучу і тих юдеїв, що прийшли разом з нею, плачучих, обурився духом і потурбував себе. І сказав: Де ви поклали

його? Кажуть йому: Господи, йди і побач. Ісус заплакав. Тому юдеї говорили: Дивіться, як він любив його! Деякі ж із них сказали: Хіба не міг цей, що відкрив очі сліпого, зробити так, щоб і цей не помер? Ісус, отже, знову глибоко зворушений у собі, приходить до гробниці. Це була печера, і камінь лежав на ній. Каже Ісус: Підніміть камінь. Каже йому Марта, сестра померлого: Господи, вже смердить, бо четвертий день. Ісус каже їй: хіба Я не сказав тобі, що якщо повіриш, то побачиш славу Божу? Отже, вони підняли камінь, де лежав мертвий. А Ісус підняв очі вгору і сказав: Отче, дякую Тобі, що Ти почув мене. Я ж знав, що Ти завжди мене чуєш, але через натовп, що стояв навколо, сказав це, щоб повірили, що Ти мене послав. І сказавши це, він голосно закричав: Лазаре, вийди! І вийшов мертвий, зв'язаний по ногах і руках пов'язками, і обличчя його було обгорнуте хусткою. Каже їм Ісус: Розв'яжіть його і дозвольте йому йти.

Багато юдеїв, які прийшли до Марії і побачили, що зробив Ісус, повірили в нього. Деякі ж із них пішли до фарисеїв і сказали їм, що зробив Ісус. Отже, головні священники і фарисеї зібрали раду і говорили: Що нам робити, бо ця людина творить багато знаків? Якщо ми відпустимо його так, всі повірять у нього, і прийдуть римляни, і заберуть у нас і місце, і народ. Один же з них, Каяфа, будучи первосвященником того року, сказав їм: ви нічого не знаєте, Ні ви не міркуєте, що для нас вигідно, щоб один чоловік помер за народ, і не загинула ціла нація. Це ж він від себе не сказав, але, будучи первосвященником того року, пророкував, що Ісус мав померти за народ. І не тільки для народу, але й щоб зібрати розсіяних дітей Божих в одне ціле. Отже, від того дня вони радилися, щоб убити його. Ісус отже більше не ходив відкрито серед юдеїв, але пішов звідти в землю близько

пустелі, в місто, зване Ефраїм, і там перебував зі своїми учнями. Було ж близько Пасха Юдеїв, і багато людей пішли в Єрусалим із землі перед Пасхою, щоб очистити себе. Отже, вони шукали Ісуса і, стоячи в храмі, говорили один з одним: Що вам здається, чи не прийде Він на свято? Дали ж бо і первосвященики, і фарисеї наказ, щоб, якщо хтось знає, де він є, повідомив, аби схопили його.

12

Тому Ісус за шість днів до Пасхи прийшов до Віфанії, де був Лазар, померлий, якого Він воскресив з мертвих. Вони зробили йому вечерю там, і Марфа служила, а Лазар був одним із тих, що відпочивали з ним. Тоді Марія, взявши фунт чистого дорогоцінного нардового мира, помазала ноги Ісуса і витерла своїм волоссям Його ноги, а дім наповнився запахом мира. Отже, каже один з його учнів, Юда Симонів Іскаріот, той, що мав намір видати його: Чому цю мазь не продали за триста денаріїв і не роздали бідним? Сказав же він це не тому, що йому було не байдуже до бідних, а тому, що він був злодій, і мав скриньку, і виносив те, що туди клали. Тому Ісус сказав: Залиш її, вона зберегла це на день мого поховання. Бідних бо завжди маєте з собою, мене ж не завжди маєте. Дізнався отже великий натовп з-поміж юдеїв, що Він там є, і прийшли вони не тільки через Ісуса, але й щоб побачити Лазаря, якого Він воскресив з мертвих. Але головні священики планували, щоб і Лазаря вбити. що багато юдеїв через нього йшли і вірували в Ісуса

Наступного дня великий натовп, що прийшов на свято, почувши, що Ісус приходить до Єрусалиму, Вони взяли гілки пальм і вийшли назустріч йому, і кричали: Осанна!

Благословенний той, хто приходить в ім'я Господа, цар Ізраїлю! Знайшовши ж молодого осла, Ісус сів на нього, як написано, Не бійся, дочко Сіону! Ось твій цар приходить, сидючи на ослячому лошаті.

Цього ж учні його спочатку не зрозуміли, але коли Ісус був прославлений, тоді згадали, що це було про нього написано, і це зробили йому. Отже, натовп, який був з ним, коли він покликав Лазаря з гробниці і воскресив його з мертвих, свідчив про це. Через це натовп і вийшов назустріч Йому, бо вони почули, що Він зробив це знамення. Тому фарисеї сказали самі до себе: Ви бачите, що ви нічого не досягаєте? Дивіться, світ пішов за ним.

Були деякі греки з тих, хто йшов вгору, щоб поклонитися на святі. Ці отже підійшли до Пилипа, того з Віфсаїди Галілейської, і питали його, кажучи: Пане, хочемо побачити Ісуса. Приходить Пилип і каже Андрію, і знову Андрій і Пилип кажуть Ісусу, Але Ісус відповів їм, кажучи: прийшла година, щоб прославлений був Син Людський. Істинно, істинно кажу вам: якщо зерно пшениці, впавши в землю, не помре, воно залишається саме одне; якщо ж помре, то приносить багато плоду. Той, хто любить душу свою, втратить її, і той, хто ненавидить душу свою в цьому світі, збереже її для життя вічного. Якщо хтось служить мені, нехай іде за мною, і де я є, там і слуга мій буде, і якщо хтось служить мені, Батько пошанує його. Тепер душа моя сколочена, і що я скажу? Отче, врятуй мене від години цієї. Але для цього я прийшов у годину цю. Отче, прослав твоє ім'я. Тоді прийшов голос з неба: Я прославив і знову прославлю. Отже натовп, що стояв і почув, казав, що грім стався, інші казали, що ангел говорив до нього. Ісус відповів і сказав: Не через мене цей

голос пролунав, а через вас. Тепер є суд цього світу, тепер правитель цього світу буде викинутий геть, і я, якщо буду піднятий від землі, всіх притягну до себе. Це ж він говорив, позначаючи, якою смертю він мав померти. Натовп відповів йому: Ми чули із закону, що Христос залишається навіки, і як же ти кажеш, що необхідно бути піднесеним Синові Людському? Хто є цей Син Людський? Тому Ісус сказав їм: Ще малий час світло з вами є, ходіть, доки маєте світло, щоб темрява не охопила вас, і той, хто ходить у темряві, не знає, куди йде. Поки маєте світло, віруйте в світло, щоб стати синами світла. Це промовив Ісус, і, пішовши, сховався від них.

Хоча він зробив так багато знаків перед ними, вони не вірили в нього. так що слово пророка Ісаї могло бути виконане, яке він сказав: Господи, хто повірив почутому нашому? І рука Господа кому була відкрита? Через це вони не могли вірити, бо знову сказав Ісая, Він засліпив їхні очі і затвердив їхнє серце, щоб вони не бачили очима і не зрозуміли серцем, і не обернулися, і я зцілю їх.

Це сказав Ісая, коли побачив його славу і говорив про нього. Проте багато з правителів повірили в нього, але через фарисеїв не визнавали цього, щоб не бути вигнаними з синагоги. Бо вони любили славу людей більше, ніж славу Бога.

Ісус же закричав і сказав: Той, хто вірує в Мене, вірує не в Мене, а в Того, Хто послав Мене. І той, хто бачить мене, бачить Того, Хто послав мене. Я світло прийшов у світ, щоб кожен, хто вірує в мене, не залишився в темряві. І якщо хтось почує мої слова і не повірить, я не суджу його, бо я прийшов не для того, щоб судити світ, але щоб врятувати світ. Той, хто

відкидає мене і не приймає слів моїх, має того, хто судить його: слово, яке я говорив, воно буде судити його в останній день. що я з себе самого не говорив, але той, хто послав мене, Батько сам мені заповідь дав, що я скажу і що я буду говорити, і знаю, що заповідь його є життям вічним. Тому, що я говорю, як сказав мені Батько, так і говорю.

13

Перед святом Пасхи Ісус, знаючи, що прийшла його година, щоб відійти з цього світу до Отця, полюбивши своїх у світі, до кінця полюбив їх. І коли вечерея відбулася, диявол уже вкинув у серце Юди Симона Іскаріота, щоб він його видав, Знаючи, що Отець віддав йому все в руки, і що він вийшов від Бога і йде до Бога, Ісус Він встає з-за вечері і знімає верхній одяг, і, взявши рушник, підперезується ним. Тоді Він налив воду в умивальницю і почав мити ноги учнів та витирати рушником, яким був підперезаний. Приходить отже до Симона Петра, і каже йому той: Господи, ти мої ноги миєш? Ісус відповів і сказав йому: Те, що я роблю, ти не знаєш зараз, але дізнаєшся після цього. Каже йому Петро: Не повинен ти мити ноги мої повік! Відповів йому Ісус: Якщо не помію тебе, не маєш частки зі мною. Каже йому Симон Петро: Господи, не тільки ноги мої, але й руки, і голову. Ісус каже йому: той, хто вимився, не має потреби мити ноги, але є цілком чистий, і ви чисті, але не всі. Він знав бо того, хто видавав його, через це сказав: Не всі ви чисті.

Коли отже він вмив їхні ноги і взяв свої одяги, відкинувшись назад знову, сказав їм: Чи знаєте ви, що я зробив вам? Ви називаєте мене Вчителем і Господом, і добре говорите, бо я є. Якщо отже я вмив ваші ноги, Господь і

Вчитель, то і ви зобов'язані мити ноги один одному. Бо я дав вам приклад, щоб як я зробив вам, так і ви робили. Істинно, істинно кажу вам: не є раб більшим за господаря свого, ані посланець більшим за того, хто послав його. Якщо ви знаєте це, ви блаженні, якщо ви робите це. Не про всіх вас я кажу, я знаю, кого я вибрав, але щоб Писання виконалося: той, хто їсть зі мною хліб, підняв на мене п'яту свою. Від цієї миті кажу вам перед тим, як це станеться, щоб коли станеться, ви повірили, що я є. Істинно, істинно кажу вам: той, хто приймає когось, кого я пошлю, мене приймає; а той, хто мене приймає, приймає Того, Хто послав мене.

Сказавши це, Ісус був схвилюваний духом, і засвідчив, і сказав: Істинно, істинно кажу вам, що один з вас видасть мене. Учні дивилися один на одного в розгубленості, не розуміючи, про кого він каже. Був же один з учнів його, що відпочивав на лоні Ісуса, якого любив Ісус, Отже, Симон Петро схиляється до цього, щоб дізнатися, хто б це був, про кого він говорить. Впавши ж той на груди Ісуса, каже йому: Господи, хто це є? Відповідає Ісус: то той, кому я, вмочивши шматок, дам. І, вмочивши шматок, дає Юді, синові Симона Іскаріота. І після шматка тоді увійшов у того сатана. Тому каже йому Ісус: те, що ти робиш, зроби швидше. Але ніхто з тих, хто лежав за столом, не знав, що Він сказав йому. Деякі бо думали, оскільки скриню мав Юда, що Ісус каже йому: купи те, що нам потрібно на свято, або щоб дав щось бідним. Взявши отже той шматок, той негайно вийшов, а була ніч.

Коли отже він вийшов, каже Ісус: Тепер прославився Син Людський, і Бог прославився в Ньому. Якщо Бог був прославлений у ньому, то й Бог прославить його в Собі, і негайно прославить його. Діти малі, ще недовго я з вами. Ви

будете шукати мене, і як я сказав юдеям, що туди, куди я йду, ви не можете прийти, так і вам кажу тепер. Нову заповідь даю вам, щоб любили один одного, як я любив вас, щоб і ви любили один одного. У цьому пізнають усі, що ви Мої учні, якщо любов матимете один до одного. Каже йому Симон Петро: Господи, куди Ти йдеш? Відповів йому Ісус: Куди Я йду, не можеш ти зараз за Мною піти, але пізніше підеш за Мною. Каже йому Петро: Господи, чому я не можу йти за Тобою зараз? Душу мою за Тебе покладу! Відповів йому Ісус: Душу твою за мене покладеш? Істинно, істинно кажу тобі: не заспіває півень, доки не зречешся мене тричі.

14

Нехай не тривожиться серце ваше, віруйте в Бога і в мене віруйте. У домі Батька мого оселі многі є; якби ж ні, сказав би вам. Йду приготувати місце вам. І якщо я піду і приготую вам місце, знову прийду і візьму вас до себе, щоб де я є, там і ви були. І ви знаєте, куди я йду, і знаєте шлях. Каже йому Тома: Господи, ми не знаємо, куди Ти йдеш, і як ми можемо знати шлях? Каже йому Ісус: Я є шлях, і істина, і життя. Ніхто не приходить до Отця, якщо не через мене. Якби ви пізнали мене, то й батька мого пізнали б. І відтепер ви знаєте його і бачили його. Каже йому Пилип: Господи, покажи нам Отця, і цього нам достатньо. Ісус каже до нього: Стільки часу я є з вами, і ти не пізнав мене, Пилипе? Той, хто бачив мене, бачив Отця, і як ти кажеш: покажи нам Отця? Хіба ти не віриш, що я в Отці і Отець у мені є? Слова, які я говорю вам, не від себе самого говорю, але Отець, що перебуває в мені, Сам робить справи. Вірте мені, що я в Батькові і Батько в мені; якщо ж ні, то через самі діла вірте мені. Істинно, істинно кажу вам: той, хто вірить у мене, справи, які я роблю, і він зробить, і більші

за ці зробіть, бо я до Отця мого йду. І що б ви не попросили в ім'я Моє, це Я зроблю, щоб прославлений був Отець у Сині. Якщо ви попросите щось в ім'я моє, я зроблю.

Якщо любите мене, бережіть мої заповіді. І я попрошу Батька, і Він дасть вам іншого Заступника, щоб залишався з вами повік. Дух істини, якого світ не може прийняти, бо не бачить його і не знає його, ви ж знаєте його, бо він перебуває з вами і буде у вас. Не залишу вас сиротами, приходжу до вас. Ще трохи, і світ мене більше не бачитиме, ви ж бачитимете мене, бо я живу, і ви житимете. У той день ви пізнаєте, що я в Отці моєму, і ви в мені, і я у вас. Той, хто має мої заповіді і зберігає їх, той є той, хто любить мене, а той, хто любить мене, буде любимий моїм Отцем, і я полюблю його і явлю себе йому. Каже йому Юда, не Іскаріот: Господи, і що сталося, що нам Ти збираєшся виявляти Себе, а не світові? Відповів Ісус і сказав йому: Якщо хтось любить Мене, слово Моє збереже, і Отець Мій полюбить його, і до нього прийдемо Ми, і оселю при ньому зробимо. Той, хто не любить мене, слів моїх не дотримується, і слово, яке ви чуєте, не є моїм, але Того, Хто послав мене, Батька.

Ці речі я промовив вам, перебуваючи з вами. Але Втішитель, Дух Святий, якого пошле Отець в ім'я Моє, Той навчить вас усього і нагадає вам усе, що Я сказав вам. Мир залишаю вам, мир мій даю вам; не так, як світ дає, я даю вам. Нехай не тривожиться серце ваше і не лякається. Ви чули, що я сказав вам: я йду і приходжу до вас. Якби ви любили мене, ви б раділи, що я сказав: я йду до Отця, тому що Отець мій більший за мене. І тепер я сказав вам перед тим, як це станеться, щоб коли станеться, ви повірили. Я більше не буду багато говорити з вами, бо приходить правитель цього світу, і

він не має в мені нічого. Але щоб світ міг знати, що я люблю Батька, і як заповідав мені Батько, так я роблю. Вставайте, ходімо звідси.

15

Я є справжня виноградна лоза, і мій батько є землероб. Кожну гілку в мені, що не приносить плоду, Він забирає, і кожну, що приносить плід, Він очищає, щоб вона приносила більше плоду. Ви вже чисті через слово, яке я промовив вам. Залишайтеся в мені, і я в вас. Як гілка не здатна нести плід сама від себе, якщо не залишається на лозі, так і ви не здатні, якщо не залишитесь в мені. Я є виноградна лоза, ви — гілки. Той, хто залишається в мені, і я в ньому, той приносить багато плоду, тому що без мене ви не здатні робити нічого. Якщо хтось не залишається в мені, був викинутий геть як гілка і висох, і збирають їх, і в вогонь кидають, і горить. Якщо ви залишитесь у мені і слова мої у вас залишаться, чого б ви не захотіли, просіть — і станеться вам. У цьому був прославлений Батько Мій, щоб ви приносили багато плоду, і станете Моїми учнями. Як Батько полюбив мене, так і я полюбив вас; залишайтеся в любові моїй. Якщо ви зберігатимете мої заповіді, ви залишитесь в моїй любові, як я зберіг заповіді мого отця і залишаюся в його любові. Це я сказав вам, щоб радість моя залишилася у вас і щоб радість ваша сповнилася. Це є моя заповідь, щоб ви любили один одного, як я любив вас. Більшої любові, ніж ця, ніхто не має, щоб хтось поклав душу свою за друзів своїх. Ви друзі мої, якщо ви робите те, що я наказую вам. Я більше не називаю вас рабами, тому що раб не знає, що робить його господар, а вас я назвав друзями, тому що все, що я чув від мого батька, я відкрив вам. Не ви мене вибрали, але я вибрав вас і поставив вас, щоб ви йшли і

плід приносили, і щоб плід ваш залишався, щоб що б ви не попросили Отця в ім'я моє, Він дав вам. Це наказую вам, щоб ви любили один одного.

Якщо світ вас ненавидить, знайте, що він зненавидів мене першим перед вами. Якби ви були зі світу, світ любив би своє власне, але тому що ви не зі світу, а я вибрав вас зі світу, через це світ ненавидить вас. Пам'ятайте слово, яке я сказав вам: не є раб більший за господаря свого. Якщо мене переслідували, то й вас переслідуватимуть; якщо слово моє зберігали, то й ваше зберігатимуть. Але все це вони зроблять вам через моє ім'я, тому що не знають Того, Хто послав мене. Якби Я не прийшов і не говорив до них, вони не мали б гріха, але тепер вони не мають виправдання щодо їхнього гріха. Той, хто ненавидить мене, ненавидить і мого Батька. Якби я не зробив серед них діла, які ніхто інший не зробив, вони не мали б гріха, тепер же вони і бачили, і зненавиділи і мене, і батька мого. Але щоб виконалося слово, написане в їхньому законі, що вони зненавиділи мене дарма. Коли ж прийде Заступник, якого Я пошлю вам від Батька, Дух істини, який виходить від Батька, Той засвідчить про Мене, і ви свідчите, що від початку ви зі мною.

16

Ці речі я промовив до вас, щоб ви не спокусилися. Вас зроблять вигнанцями, але приходить година, коли кожен, хто вб'є вас, думатиме, що приносить служіння Богу. І це вони робитимуть, тому що не пізнали Отця ані Мене. Але це я сказав вам, щоб коли прийде година, ви пам'ятали про них, що я говорив вам. Цього ж я не говорив вам від початку, бо був з вами. Тепер же йду до Того, Хто послав Мене, і ніхто з

вас не питає Мене: Куди Ти йдеш? Але тому, що я сказав вам це, смуток наповнив ваше серце. Але я кажу вам істину: корисно вам, щоб я пішов геть. Бо якщо я не піду геть, Втішитель не прийде до вас, а якщо піду, пошлю його до вас. І прийшовши, той докорить світ щодо гріха, і щодо справедливості, і щодо суду. Про гріх – що не вірять у мене, Про справедливість же, що до Батька мого йду і більше не бачите мене, Про суд же — що правитель цього світу засуджений. Ще багато маю вам сказати, але ви не здатні це витримати зараз. Коли ж прийде Той, Дух істини, Він поведе вас у всю істину, бо не говоритиме від Себе Самого, але скільки почує, говоритиме, і грядуще оголосить вам. Той мене прославить, бо візьме з мого і сповістить вам. Все, що має Батько, є моїм, тому я сказав, що він візьме з мого і сповістить вам. Трохи — і не бачите мене, і знову трохи — і побачите мене, бо я йду до Отця. Сказали отже деякі з його учнів один одному: Що це таке, що він каже нам: трохи, і не бачитимете мене, і знову трохи, і побачите мене, і що я йду до Отця? Говорили отже: Що це таке, що Він каже — мале'? Не знаємо, що Він говорить. Отже Ісус знав, що хотіли його питати, і сказав їм: про це шукаєте між собою, що я сказав: трохи, і не бачите мене, і знову трохи, і побачите мене? Істинно, істинно кажу вам, що ви будете плакати і ви будете голосити, а світ буде радіти; ви ж будете сумувати, але ваша скорбота перетвориться на радість. Жінка, коли народжує, має біль, тому що прийшла її година, але коли народить дитину, вона більше не пам'ятає скорботи через радість, що людина народилася у світ. І ви отже зараз справді маєте біль, але я знову побачу вас, і зрадіє ваше серце, і вашої радості ніхто не забере від вас. І в той день мене не запитаєте нічого. Амінь, амінь кажу вам, що скільки б ви не попросили Батька в ім'я Моє, дасть вам. До тепер ви не просили нічого в ім'я Моє;

просіть — і отримаєте, щоб радість ваша була сповнена. Ці речі я говорив вам у притчах, але приходить година, коли більше не буду говорити вам у притчах, а відкрито оголошу вам про Отця. У той день в ім'я моє ви будете просити, і не кажу вам, що я буду просити Батька про вас, Сам бо Батько любить вас, тому що ви Мене полюбили і повірили, що Я від Бога вийшов. Я вийшов від Батька і прийшов у світ; знову залишаю світ і йду до Батька. Учні його кажуть йому: Дивись, тепер ти говориш відкрито і жодного прислів'я не кажеш. Тепер ми знаємо, що ти знаєш все, і не маєш потреби, щоб хтось тебе питав. У це ми віримо, що ти вийшов від Бога. Відповів їм Ісус: Тільки зараз ви вірите? Ось приходить година, і тепер прийшла, щоб ви розсіялися кожен по своїх домівках і мене самого залишили, але я не самотній, бо Отець зі мною є. Це я промовив вам, щоб ви мали мир у мені. У світі ви матимете скорботу, але майте мужність — я переміг світ.

17

Ісус промовив це, і підняв очі свої до неба, і сказав: Отче, прийшла година, прослав Сина Твого, щоб і Син Твій прославив Тебе, Як Ти дав Йому владу над усією плоттю, щоб усім, кого Ти дав Йому, Він дав життя вічне. Це ж є вічне життя, щоб вони пізнали Тебе, єдиного істинного Бога, і Того, Кого Ти послав, Ісуса Христа. Я прославив Тебе на землі, завершив працю, яку Ти дав Мені, щоб Я виконав. І зараз прослав мене Ти, Отче, біля Себе Самого тією славою, яку я мав перед тим, як світ був, біля Тебе. Я виявив твоє ім'я людям, яких ти дав мені зі світу. Вони належали тобі, і ти дав їх мені, і вони зберегли твоє слово. Тепер вони пізнали, що все, що ти дав мені, від тебе є. що слова, які Ти дав мені, я дав їм, і вони взяли, і вони пізнали справді, що від Тебе я вийшов,

і вони повірили, що Ти мене послав Я прошу про них, не про світ прошу, але про тих, яких Ти дав мені, бо вони Твої, І все моє — твоє, і твоє — моє, і я прославлений у них. І я вже не в світі, а вони в світі є, і я до Тебе приходжу. Отче святий, збережи їх в імені Твоєму, яке Ти дав мені, щоб вони були одне, як ми. Коли я був з ними у світі, я оберігав їх в імені твоєму; тих, кого ти дав мені, я зберіг, і ніхто з них не загинув, окрім сина загибелі, щоб Писання було виконане. Тепер же я приходжу до тебе, і це говорю у світі, щоб вони мали мою радість, наповнену в них. Я дав їм слово Твоє, і світ зненавидів їх, тому що вони не від світу цього, як і Я не від світу цього. Не прошу, щоб Ти взяв їх зі світу, але щоб Ти зберіг їх від лукавого. Вони не від світу цього, як і я не від світу цього. Освяти їх в істині Твоїй; слово Твоє є істина. Як Ти послав Мене у світ, так і Я послав їх у світ. І для них я освячую себе, щоб і вони були освячені в істині. Не тільки про цих прошу, але й про тих, хто вірує в мене через їхнє слово, Щоб всі були одним, як ти, Отче, в мені, і я в тобі, щоб і вони в нас одним були, щоб світ повірив, що ти мене послав. І я славу, яку ти дав мені, дав їм, щоб вони були одним, як ми є одним, Я в них, і Ти в Мені, щоб вони були удосконалені в одне, і щоб світ пізнав, що Ти Мене послав і полюбив їх, як Мене полюбив. Отче, кого Ти дав мені, я хочу, щоб там, де я є, і ті були зі мною, щоб вони бачили славу мою, яку Ти дав мені, бо Ти любив мене перед основанням світу. Отче праведний, і світ тебе не пізнав, я ж тебе пізнав, і ці пізнали, що ти мене послав. І я відкрив їм ім'я Твоє і відкрию, щоб любов, якою Ти полюбив Мене, була в них, і Я в них.

Сказавши це, Ісус вийшов зі своїми учнями за потік Кедрон, де був сад, у який увійшов він і його учні. Знав же і Юда, що видавав його, те місце, бо часто збирався там Ісус з учнями своїми. Отже Юда, взявши когорту і помічників від первосвящеників і фарисеїв, приходить туди зі смолоскипами, лампадами і зброєю. Ісус, отже, знаючи все, що має прийти на нього, вийшовши, сказав їм: Кого шукаєте? Відповіли вони йому: Ісуса Назорея. Каже їм Ісус: Я є. Стояв же і Юда, що видавав його, з ними. Як тільки він сказав їм Я є, вони відступили назад і впали на землю. Тож Він знову запитав їх: Кого ви шукаєте? Вони ж відповіли: Ісуса Назорея. Ісус відповів: Я сказав вам, що це я. Отже, якщо мене шукаєте, дозвольте цим піти. Щоб виконалося слово, яке Він сказав: Тих, кого Ти дав Мені, Я не втратив жодного з них. Симон-Петро, маючи меч, витягнув його і вдарив раба первосвященика, і відрізав йому праве вухо; а ім'я тому рабу було Малх. Сказав тому Ісус Петрові: Вклади меч у ножни! Хіба чашу, яку дав мені Батько, не вип'ю?

Отже когорта, і командир, і помічники юдеїв схопили Ісуса і зв'язали його. І відвели його спершу до Анни, бо він був тестем Каяфи, який був первосвящеником того року. Був же Каяфа той, що порадив іудеям, що корисно одній людині загинути за народ. Слідував за Ісусом Симон Петро і інший учень. Той учень був знайомий первосвященику і увійшов разом з Ісусом у двір первосвященика. А Петро стояв біля дверей зовні. Тому вийшов інший учень, який був знайомий первосвященику, і сказав воротарці, і ввів Петра. Каже отже воротарка Петрові: Хіба і ти з учнів цієї людини? Каже той: Ні. Стояли раби й помічники, які розклали вугільне вогнище, бо був холод, і грілися, а з ними стояв Петро і грівся. Тому первосвященик запитав Ісуса про його учнів і про його

вчення. Відповів йому Ісус: Я відкрито говорив світу, я завжди навчав у зборах і в храмі, де завжди юдеї збираються, і таємно я не говорив нічого. Чому мене питаєш? Запитай тих, хто чув, що я говорив їм; ось вони знають, що я сказав. Коли ж він це сказав, один із помічників, що стояв поруч, дав ляпаса Ісусу, сказавши: Так ти відповідаєш первосвященику? Ісус відповів йому: Якщо я погано говорив, засвідчи про зло; якщо ж добре, то чому мене б'єш? Анна послав його зв'язаного до первосвященика Каяфи. Був же Симон Петро, стоячи і гріючись. Сказали тоді йому: Хіба і ти з його учнів? Тоді той заперечив і сказав: Не є. Каже один з рабів первосвященика, будучи родичем того, якому Петро відрізав вухо: Хіба не я бачив тебе в саду з ним? Тож знову заперечив Петро, і негайно заспівав півень.

Ведуть отже Ісуса від Каяфи в преторій. Був же ранок, і вони не увійшли в преторій, щоб не осквернитися, але щоб їсти пасху. Отже, Пилат вийшов до них і сказав: Яке звинувачення ви приносите проти цієї людини? Вони відповіли і сказали йому: Якби цей не був злочинцем, ми б не передали його тобі. Сказав отже їм Пилат: Візьміть його ви і згідно із законом вашим судіть його. Сказали отже йому юдеї: Нам не дозволено вбивати нікого. Щоб слово Ісуса могло бути виконане, яке Він сказав, означаючи, якою смертю Він мав умерти. Увійшов отже знову в преторій Пилат і покликав Ісуса, і сказав йому: Ти є цар Юдеїв? Ісус відповів йому: Ти від себе це кажеш, чи інші тобі сказали про мене? Відповів Пилат: Хіба я юдей? Твій народ і первосвященики передали тебе мені. Що ти зробив? Відповів Ісус: Царство Моє не від світу цього. Якби Царство Моє було від світу цього, слуги Мої боролися б, щоб Я не був виданий юдеям. Тепер же Царство Моє не звідси. Сказав отже йому Пилат: отже, цар є ти?

Відповів Ісус: ти кажеш, що цар є я. Я для цього народився і для цього прийшов у світ, щоб засвідчити правді. Кожен, хто від правди, слухає мого голосу. Пилат каже йому: Що є істина? І, сказавши це, знову вийшов до юдеїв і каже їм: Я не знаходжу в ньому ніякої провини. Є у вас звичай, щоб я звільнив вам царя Юдейського? Тоді всі знову вигукнули, кажучи: Не цього, а Варавву! А Варавва був розбійник.

19

Тоді отже Пилат узяв Ісуса і відшмагав його. І солдати, сплївши вінець з терня, поклали його на голову, і одягнули на нього пурпуровий одяг. І говорили: Радій, царю юдейський!, і били його по обличчю. Вийшов отже знову назовні Пилат і каже їм: Дивіться, я виводжу вам його назовні, щоб ви знали, що я не знаходжу в ньому ніякої провини. Отже, вийшов Ісус назовні, носячи терновий вінець і пурпурову одягу. І каже їм: дивіться, чоловік. Коли тому побачили його первосвященики і помічники, закричали, кажучи: розіпни, розіпни його. Каже їм Пилат: візьміть його ви і розіпніть, я бо не знаходжу в ньому провини. Відповіли йому юдеї: ми закон маємо, і згідно з законом нашим повинен померти, тому що себе Бога Сином зробив. Коли отже Пилат почув ці слова, він ще більше злякався. І він увійшов у преторій знову і каже Ісусу: Звідки ти? А Ісус не дав йому відповіді. Каже отже йому Пилат: Мені не говориш? Не знаєш, що владу маю розіпнати тебе і владу маю відпустити тебе? Відповів Ісус: Не мав би ти ніякої влади наді мною, якби не було тобі дано зверху; через це той, хто передає мене тобі, має більший гріх. З цього Пилат шукав відпустити його, але юдеї кричали, кажучи: Якщо цього відпустиш, не є друг Цезаря. Всякий, хто робить себе царем,

протиставляється Цезареві. Тож Пилат, почувши ці слова, вивів Ісуса назовні і сів на судейському місці в місці, що зветься Літостротон, а по-єврейськи — Габбата. Було ж приготування до Пасхи, година ж як шоста, і каже він Юдеям: Дивіться, цар ваш. Вони ж закричали: Підніми, підніми, розіпни його! Каже їм Пилат: Вашого короля розіпну? Відповіли первосвященики: Не маємо короля, окрім Кесаря. Тоді отже він видав його їм, щоб той був розіп'ятий.

Отримали ж Ісуса і привели, і, несучи хрест свій, Він вийшов на місце, зване Черепом, яке по-єврейськи зветься Голгофа. де його розп'яли, і з ним двох інших — звідси і звідси, а посередині Ісуса. Написав же і напис Пилат, і поклав на хреста; було же написано: Ісус Назорей, цар Юдеїв. Цей напис отже прочитало багато юдеїв, тому що місце, де був розіп'ятий Ісус, було близько від міста, і було написано по-єврейськи, по-грецьки, по-римськи. Тому первосвященики іудейські говорили Пилату: Не пиши Цар Іудейський', але що той сказав: Я цар Іудейський'. Пилат відповів: Що я написав, те я написав.

Тому солдати, коли вони розіп'яли Ісуса, взяли його одежі і зробили чотири частини, кожному солдату по частині, і туніку. А туніка була безшовна, зверху тканина цілісно. Сказали тому один до одного: не будемо розривати його, але кинемо жереб про нього, чий він буде, щоб виконалося Писання, яке каже: поділили одяг мій між собою, і на одяг мій кинули жереб.

Отже, солдати зробили це. А біля хреста Ісуса стояли його мати і сестра його матері, Марія Клопова і Марія Магдалина. Ісус, отже, побачивши матір і учня, який стояв поруч, якого

любив, каже його матері: Жінко, дивись — син твій. Тоді він каже учневі: Ось твоя мати. І від тієї години учень взяв її до себе. Після цього, знаючи, що все вже завершено, Ісус, щоб виконалося Писання, каже: Спрагнений. Посудина отже лежала, повна оцту, вони ж, наповнивши губку оцтом і обклавши іссопом, піднесли до його рота. Коли отже Ісус взяв оцет, сказав: Завершено, і, схиливши голову, віддав дух.

Тому юдеї, щоб не залишилися на хресті тіла в суботу, оскільки був день приготування, бо великим був день тієї суботи, попросили Пилата, щоб зламано було їхні ноги і щоб їх забрали. Отже, прийшли солдати і зламали ноги першому та іншому, що був розіп'ятий з ним, Але прийшовши до Ісуса, як побачили Його вже мертвим, не зламали Його ніг, Але один із солдатів списом проколов його бік, і негайно вийшли кров і вода. І той, хто побачив, засвідчив, і свідчення його є істинним, і той знає, що правду говорить, щоб і ви повірили. Сталося бо це для того, щоб виконалося Писання: кістка його не зламається. І знову інше Писання каже: вони побачать Того, Кого пронизали.

Після цього Йосип з Ариматеї, який був учнем Ісуса, але прихованим через страх перед юдеями, запитав Пилата, щоб узяти тіло Ісуса, і Пилат дозволив. Тож він прийшов і забрав тіло Ісуса. Прийшов же і Нікодим, той, що приходив до Ісуса вночі вперше, несучи суміш смирни й алое, близько ста літр. Отже, взяли тіло Ісуса і обв'язали його полотнами з пахоцями, як є звичай у юдеїв ховати. Був же в тому місці, де був розіп'ятий, сад, і в тому саду нова гробниця, в якій ще ніхто не був покладений, Там отже через підготовку юдеїв, оскільки гробниця була близько, поклали Ісуса.

У перший день тижня Марія Магдалина приходить рано вранці, коли ще була темрява, до гробниці, і бачить камінь, відвалений від гробниці. Тож вона біжить і приходить до Симона Петра і до того іншого учня, якого любив Ісус, і каже їм: Забрали Господа з гробу, і не знаємо, де поклали його. Отже, вийшов Петро і інший учень, і вони йшли до гробниці. Бігли ж обидва разом, і інший учень випередив Петра, біжучи швидше, і прийшов перший до гробниці. І, нахилившись, він бачить полотняні тканини, що лежать, але не увійшов. Приходить отже Симон Петро, слідуючи за ним, і увійшов у гробницю, і бачить полотна, що лежать, і хустку для обличчя, яка була на його голові, не покладену з полотнами, а окремо згорнуту в одному місці. Тоді отже увійшов і той інший учень, що прийшов перший до гробниці, і побачив, і повірив. Бо вони ще не знали Писання, що Йому необхідно воскреснути з мертвих. Отже, учні знову пішли до себе. Марія ж стояла біля гробниці, плачучи, надворі. Коли вона плакала, нахилилася в гробницю і бачить двох вісників у білому, що сиділи, одного біля голови і одного біля ніг, де лежало тіло Ісуса. І кажуть їй ті: Жінко, чому плачеш? Каже їм: Бо взяли Господа мого, і не знаю, де поклали його. І, сказавши це, вона обернулася назад і бачить Ісуса, що стоїть, і не знала, що це Ісус. Ісус каже їй: Жінко, чому ти плачеш? Кого ти шукаєш? Вона, гадаючи, що це садівник, каже йому: Пане, якщо ти забрав його, скажи мені, де ти поклав його, і я його заберу. Ісус каже їй: Маріє. Обернувшись, вона каже йому: Раббоні, що означає Вчителю. Каже їй Ісус: Не торкайся Мене, бо Я ще не зійшов до Отця Мого. Але йди до братів Моїх і скажи їм: сходжу до Отця Мого і Отця вашого, і Бога Мого і Бога вашого. Приходить Марія

Магдалина, повідомляючи учням, що бачила Господа, і що Він це сказав їй.

Отже, увечері того дня, першого дня після суботи, коли двері були зачинені там, де зібралися учні через страх перед юдеями, прийшов Ісус і став посеред них, і каже їм: Мир вам. І, сказавши це, показав їм руки і бік свій. Зраділи отже учні, побачивши Господа. Тоді Ісус сказав їм знову: Мир вам. Як Отець послав мене, так і я посилаю вас. І це сказавши, вдихнув і каже їм: візьміть Духа Святого. Якщо ви комусь відпустите гріхи, вони будуть відпущені їм; якщо комусь утримаєте, вони будуть утримані.

Томас, один з дванадцятьох, званий Близнюк, не був з ними, коли прийшов Ісус. Тоді інші учні говорили йому: Ми бачили Господа. Він же сказав їм: Якщо не побачу на руках Його слідів від цвяхів, і не вкладу пальця мого в сліди від цвяхів, і не вкладу руки моєї в бік Його, не повірю. І через вісім днів знову були всередині Його учні, і Тома з ними. Приходить Ісус, коли двері були зачинені, і став посередині, і сказав: Мир вам. Тоді Він каже до Томи: Принеси свій палець сюди і подивися на Мої руки, і принеси свою руку і вклади в Мій бік, і не будь невіруючим, а вірним. І відповів Фома і сказав йому: Господь мій і Бог мій. Каже йому Ісус: Тому що ти бачив мене, ти повірив; блаженні ті, хто не бачили, але повірили.

Багато інших знаків зробив Ісус перед учнями своїми, які не написані в цій книзі, Але це написано, щоб ви вірували, що Ісус є Христос, Син Божий, і щоб, віруючи, ви мали життя в ім'я Його.

Після цього Ісус знову виявив себе учням на морі Тиверіади, а виявив він так. Були разом Симон Петро, і Тома, званий Близнюк, і Натанаїл з Кани Галілейської, і сини Зеведея, і двоє інших з його учнів. Каже їм Симон Петро: Йду ловити рибу. Кажуть йому: Йдемо і ми з тобою. Вийшли вони і ввійшли в човен негайно, і тієї ночі нічого не зловили. Коли вже настав ранок, Ісус стояв на березі, але учні не знали, що це Ісус. Каже отже їм Ісус: Діти, чи не маєте ви риби? Відповіли йому: Ні. Той же сказав їм: Кидайте сітку в праву сторону човна, і знайдете. Вони кинули, і вже не змогли її витягнути через велику кількість риби. Тому той учень, якого любив Ісус, каже Петру: Це Господь. Симон Петро, почувши, що це Господь, підперезався верхнім одягом, бо був оголений, і кинувся в море. А інші учні прийшли човном, бо не були далеко від землі, а лише близько двохсот ліктів, тягнучи сітку з рибою. Коли вони висадилися на землю, вони бачать вугільне вогнище, що лежить, і рибу, покладену на ньому, і хліб. Ісус каже їм: Принесіть від риби, яку ви спіймали тепер. Піднявся Симон Петро і витягнув мережу на землю, повну великих риб, сто п'ятдесят три, і хоча їх було стільки, мережа не розірвалася. Каже їм Ісус: Прийдіть, поснідайте. Ніхто ж з учнів не сміяв допитувати його: Хто ти є?, знаючи, що це Господь. Отже, приходить Ісус і бере хліб, і дає їм, і рибу так само. Це вже втретє з'явився Ісус своїм учням, воскреснувши з мертвих.

Коли вони поснідали, Ісус каже Симону Петру: Симоне Йонин, чи любиш ти мене більше за цих? Той каже йому: Так, Господи, ти знаєш, що я люблю тебе. Ісус каже йому: Паси агнята мої. Каже йому знову вдруге: Симоне Іони, чи любиш

мене? Каже йому: так, Господи, ти знаєш, що я люблю тебе. Каже йому: паси вівці мої. Він каже йому втретє: Симоне Іонин, чи любиш ти мене? Петро засмутився, що Він сказав йому втретє: Чи любиш ти мене? — і сказав йому: Господи, Ти все знаєш, Ти знаєш, що я люблю Тебе. Ісус каже йому: Паси вівці Мої. Істинно, істинно кажу тобі: коли ти був молодшим, ти підперізував себе і ходив, куди хотів; коли ж постарієш, ти простягнеш руки свої, і інший тебе підпереже, і поведе, куди не хочеш. Це ж він сказав, позначаючи, якою смертю прославить Бога. І сказавши це, каже йому: слідуй за мною. Обернувшись же, Петро бачить учня, якого любив Ісус, що йшов слідом, який і відкинувся під час вечері на груди його і сказав: Господи, хто той, що зраджує тебе? Побачивши цього, Петро каже Ісусу: Господи, а цей що? Каже йому Ісус: Якщо я хочу, щоб він залишався, доки я прийду, що тобі до того? Ти йди за мною. Вийшло тому це слово до братів, що той учень не вмирає, але не сказав йому Ісус, що не вмирає, а: якщо я хочу, щоб він залишався, доки я прийду, що тобі до того?

Це є учень, який свідчить про це і написав це, і ми знаємо, що його свідчення є істинним. Є але й інші багато речей, які зробив Ісус, які якщо будуть написані одна за одною, ні сам світ, я думаю, не зможе вмістити написаних книг. Амінь.

Буття

1

На початку Бог створив небо і землю. Земля ж була невидимою і несформованою, і темрява була над безоднею, і Дух Божий носився над водою. І сказав Бог: нехай буде світло, і стало світло. І побачив Бог світло, що воно гарне, і відокремив Бог світло від темряви. І назвав Бог світло днем, і темряву назвав ніччю. І настав вечір, і настав ранок — день перший.

І сказав Бог: Нехай буде твердь посеред води, і нехай вона розділяє між водою і водою, — і сталося так. І створив Бог твердь, і відділив Бог воду, що була під твердю, від води, що над твердю. І назвав Бог твердь небом, і побачив Бог, що це добре, і настав вечір, і настав ранок — день другий.

І сказав Бог: нехай буде зібрана вода під небом в одне зібрання, і нехай з'явиться суша. І сталося так: і була зібрана вода під небом у їхні зібрання, і з'явилася суша. І назвав Бог суху землю, а зібрання вод назвав морями, і побачив Бог, що це добре. І сказав Бог: нехай проросте земля рослину трави, що сіє насіння за родом і за подібністю, і дерево плодоносне, що виробляє плід, насіння якого в ньому за родом на землі. І сталося так. І винесла земля траву трави, що сіє насіння за родом і за подібністю, і дерево плодоносне, що виробляє плід, насіння якого в ньому за родом на землі, і побачив Бог, що це добре. І настав вечір, і настав ранок — день третій.

І сказав Бог: нехай стануть світила на тверді небесній, щоб світити на землю, щоб розділяти день і ніч, і нехай будуть

вони знаками для означення часів, днів і років. І нехай вони будуть світилами на тверді небесній, щоб світити на землю, і сталося так. І створив Бог два великі світила: велике світило для початку дня і менше світило для початку ночі, а також зірки. І поставив їх Бог у тверді неба, щоб світити на землі, І правити днем і ніччю, і розділяти між світлом і темрявою, і побачив Бог, що це добре. І настав вечір, і настав ранок — день четвертий.

І сказав Бог: Нехай виведуть води плазуючі створіння з живими душами, і птахів, що літають над землею під небесною твердю. І сталося так. І створив Бог великих морських створінь, і всяку душу тварин плазунів, яких вивели води за родами їхніми, і всякого крилатого птаха за родом його, і побачив Бог, що це гарно. І благословив їх Бог, кажучи: зростаєте і розмножуєтеся, і наповніть води в морях, і птахи нехай розмножуються на землі. І настав вечір, і настав ранок — день п'ятий.

І сказав Бог: Нехай виведе земля душу живу за родом її: чотириногих, і плазунів, і звірів земних за родом їхнім. І сталося так. І створив Бог звірів земних за їхніми родами, і худобу за її родами, і всіх плазунів земних за їхніми родами, і побачив Бог, що це добре.

І сказав Бог: Створімо людину за образом нашим і за подобою нашою, і нехай панує вона над рибами морськими, і над птахами небесними, і над худобою, і над усією землею, і над усіма плазунами, що плазують по землі. І створив Бог людину за образом Божим, створив його; чоловіком і жінкою створив їх. І благословив їх Бог, кажучи: зростаєте і множитеся, і наповніть землю, і підкоріть її, і пануйте над

рибами моря, і над птахами неба, і над усією худобою, і над усією землею, і над усіма плазунами, що плазують по землі. І сказав Бог: Ось дав я вам всяку траву сіяну, що сіє насіння, яка є над усією землею, і всяке дерево, яке має в собі плід насіння сіяного, — вам буде на їжу і всім звірам землі, і всім птахам неба, і всякому плазуючому на землі, який має в собі душу життя, — всю траву зелену в їжу. І сталося так. І побачив Бог усе, що зробив, і ось було дуже добре, і настав вечір, і настав ранок — день шостий.

2

І завершені були небо і земля, і весь їхній світ.

І завершив Бог у шостий день Свої справи, які зробив, і спочив у сьомий день від усіх Своїх справ, які зробив. І благословив Бог день сьомий і освятив його, тому що в цей день Він спочив від усіх Своїх діл, які Бог почав робити.

Ця книга народження неба і землі, коли воно сталося, того дня, коли Господь Бог створив небо і землю, і всяке зелене поля перед тим, як з'явитися на землі, і всяку траву поля перед тим, як зійти, бо не дощив Бог на землю, і людини не було, щоб обробляти її. Джерело піднімалося із землі й зрошувало всю поверхню землі. І сформував Бог людину з пилу землі, і вдихнув у обличчя його дихання життя, і стала людина душею живою.

І насадив Бог рай в Едемі на сході, і помістив там людину, яку створив. І виростив Бог ще із землі всяке дерево, гарне на вигляд і добре на їжу, і дерево життя посеред раю, і дерево пізнання добра і зла. Ріка виходить з Едему, щоб поливати

рай, і звідти розділяється на чотири початки. Ім'я першої — Фісон, вона обтікає всю землю Євілат, там, де є золото. Золото тієї землі гарне, і там є карбункул і зелений камінь. І ім'я другої ріки — Гіон; це та, що обходить всю землю Ефіопії. І третя річка — Тигр, ця, що тече навпроти Ассирійців, а четверта річка — Євфрат. І взяв Господь Бог людину, яку створив, і поставив її в раю насолоди, щоб обробляти його і охороняти. І наказав Господь Бог Адаму, кажучи: від усякого дерева в раю їжею будеш їсти. Але від дерева пізнання добра і зла не будете їсти від нього, бо якого дня будете їсти від нього, смертю помрете.

І сказав Господь Бог: Не добре бути людині самій, створимо їй помічника, який відповідав би їй. І сформував Бог ще із землі всіх звірів польових і всіх птахів небесних, і привів їх до Адама, щоб побачити, як він назве їх, і все, що Адам назвав живою душею, це ім'я йому. І назвав Адам імена всіх худобі, і всім птахам небесним, і всім звірам польовим, але для Адама не знайшовся помічник, подібний до нього. І наклав Бог транс на Адама, і він заснув, і взяв одне з його ребер, і заповнив плоттю замість нього. І Бог побудував ребро, яке взяв від Адама, у жінку і привів її до Адама. І сказав Адам: Це тепер кістка з кісток моїх і плоть з плоті моєї, ця буде названа жінкою, тому що з чоловіка її взята. Заради цього залишить людина батька свого і матір, і приєднається до дружини своєї, і будуть двоє однією плоттю. І були обидва нагі, Адам і жінка його, і не соромилися.

3

А змії був наймудріший з усіх звірів на землі, яких створив Господь Бог, і сказав змії жінці: що ж то Бог сказав,

що не їжте від жодного дерева раю? І сказала жінка змію: Від плоду дерева раю ми будемо їсти, Але від плоду дерева, яке є посеред раю, сказав Бог: не будете їсти від нього і не будете торкатися його, щоб не померли. І сказав змії жінці: Не смертю помрете ви. Бо Бог знав, що якого дня ви з'їсте від нього, відкриються ваші очі, і ви станете як боги, знаючи добро і зло. І побачила жінка, що дерево гарне для їжі, і що приємне для очей, щоб дивитися, і красиве для того, щоб зрозуміти, і, взявши від плоду його, з'їла, і дала також чоловікові своєму, що був з нею, і вони з'їли. І відкрилися очі в обох, і вони дізналися, що були нагі, і зшили листя фігового дерева, і зробили собі пов'язки. І вони почули голос Господа Бога, що ходив у раю ввечері, і сховалися Адам і жінка його від обличчя Господа Бога серед дерев раю. І покликав Господь Бог Адама, і сказав до нього: Адаме, де ти? І сказав йому: Я почув твій голос, коли ти ходив у раю, і злякався, бо я голий, і сховався. І сказав йому Бог: Хто повідомив тобі, що ти нагий? Хіба не від дерева, з якого я наказав тобі одного тільки не їсти, від нього ти з'їв? І сказав Адам: Жінка, яку Ти дав зі мною, вона дала мені від дерева, і я їв. І сказав Господь Бог жінці: Що це ти зробила? І сказала жінка: Змії обманув мене, і я з'їла.

І сказав Господь Бог змію: Оскільки ти зробив це, проклятий ти серед усієї худоби і серед усіх звірів на землі; на грядках твоїх і на животі будеш ходити, і землю будеш їсти всі дні життя твого. І ворожнечу покладу між тобою і жінкою, і між насінням твоїм і насінням її, він буде стерегти твою голову, і ти будеш стерегти його п'яту. І жінці сказав: множачи помножу болі твої і стогін твій, у болях породити діти, і до чоловіка твого відвернення твоє, і він тобою панувати буде. А Адаму сказав: Тому що ти слухав голосу

жінки твоєї і їв від дерева, про яке я наказав тобі: тільки від нього не їж, — ти їв від нього, проклята земля через діла твої; у скорботах будеш їсти від неї всі дні життя твого. Терни й будяки зійдуть тобі, і будеш їсти траву поля. У поті обличчя свого їстимеш хліб свій, доки не повернешся в землю, з якої ти був узятий, бо ти земля, і в землю повернешся. І назвав Адам ім'я своєї жінки Життя, тому що вона мати всіх живих. І зробив Господь Бог для Адама та жінки його хітони шкіряні, і одягнув їх.

І сказав Бог: Ось Адам став як один з нас, знаючи добро і зло, і тепер, аби ніколи не простяг він руки своєї і не взяв від дерева життя, і не з'їв, і не жив повік. І вислав його Господь Бог з раю розкоші, щоб обробляти землю, з якої він був узятий. І вигнав Він Адама, і поселив його навпроти раю насолоди, і поставив херувимів та вогняний меч, що обертається, щоб охороняти шлях до дерева життя.

4

Адам же знав Єву, жінку його, і зачавши, вона породила Каїна, і сказала: Я придбала людину через Бога. І додала народити брата його Авеля, і став Авель пастухом овець, а Каїн був обробляючим землю. І сталося через деякий час, що Каїн приніс від плодів землі жертву Господу, і Авель приніс і він від первістків овець своїх і від жиру їхнього, і зглянувся Бог на Авеля і на дари його. А на Каїна і на жертви його не звернув уваги, і засмутився Каїн дуже, і обличчя його похнюпилося. І сказав Господь Бог Каїну: чому ти так засмучений став, і чому впало обличчя твоє? Хіба не згрішив ти, якщо правильно приніс, але неправильно поділив? Замовкни, до тебе повернення його, і ти будеш правити ним.

І сказав Каїн до Авеля, брата свого: Ходімо на рівнину. І сталося, коли вони були на рівнині, встав Каїн на Авеля, брата свого, і вбив його. І сказав Господь Бог до Каїна: Де є АVELЬ, брат твій? І сказав той: Не знаю, хіба я охоронець брата мого? І сказав Господь: Що ти зробив? Голос крові брата твого кричить до мене із землі. І тепер ти проклятий від землі, яка відкрила свій рот, щоб прийняти кров твого брата з твоєї руки. Коли обробляєш землю, вона більше не дасть тобі своєї сили; стогнучи і тремтячи будеш на землі. І сказав Каїн до Господа Бога: Більша вина моя, аніж щоб бути мені прощеним. Якщо ти виганяєш мене сьогодні від лиця землі, і від твого лиця я буду схований, і я буду стогнати й тремтіти на землі, і кожен, хто знайде мене, вб'є мене. І сказав йому Господь Бог: Не так, всякий, хто вб'є Каїна, сімкратно буде покараний. І поклав Господь Бог знак на Каїна, щоб не вбив його кожен, хто знайде його. Вийшов же Каїн від обличчя Бога і оселився в землі Наїд навпроти Едему.

І пізнав Каїн дружину свою, і вона, зачавши, породила Еноха. І він будував місто, і назвав те місто на ім'я сина свого, Енох. У Еноха народився Гаїдад, і Гаїдад породив Малелеїла, і Малелеїл породив Мафусала, і Мафусала породив Ламеха.

І взяв собі Ламех дві жінки: ім'я одній — Ада, а ім'я другій — Селла. І породила Ада Йобела; цей був батьком тих, хто мешкав у наметах і розводив худобу. І ім'я брата його — Іувал; це був той, хто винайшов псалтир і кіфару. Зілла ж і вона народила Тубала, і він був ковалем-молотобійцем бронзи і заліза. А сестра Тубала — Ноема. Сказав же Ламех своїм дружинам, Ада і Селла: Почуйте мій голос, дружини Ламеха, прислухайтесь до моїх слів, бо я вбив чоловіка за рану мені, і

юнака за синець мені. Тому що сім разів помщено за Каїна, а за Ламеха — сімдесят разів по сім.

Адам пізнав Єву, дружину свою, і вона, зачавши, породила сина, і він назвав його Сіф, кажучи: Бог дав мені інше потомство замість Авеля, якого вбив Каїн. І в Сифа народився син, і він назвав його Енос. Цей сподівався призивати ім'я Господа Бога.

5

Ця книга народження людей, якого дня Бог створив Адама, за образом Бога створив його. Чоловіка і жінку створив їх, і благословив їх, і назвав ім'я їхнє Адам того дня, коли створив їх. Жив же Адам тридцять і двісті років, і породив за подобою його і за образом його, і назвав ім'я його Сиф. Стали ж дні Адама, які він прожив після народження Сифа, сімсот років, і він народив синів і дочок. І стали всі дні Адама, які він прожив, дев'ятсот тридцять років, і він помер. Жив же Сіф двісті п'ять років, і породив Еноса. І жив Сиф після того, як народив Еноса, сімсот сім років, і народив синів і дочок. І всіх днів Сифа було дев'ятсот дванадцять років, і він помер. І жив Енос сто дев'яносто років, і породив Каїнана. І жив Енос після того, як народив Каїнана, сімсот п'ятнадцять років, і народив синів і дочок. І всіх днів Еноса було дев'ятсот п'ять років, і він помер. І жив Каїнан сто сімдесят років, і породив Малелеїла. І жив Каїнан після народження ним Малелеїла сімсот сорок років, і народив синів і дочок. І всіх днів Каїнана було дев'ятсот десять років, і він помер.

І жив Малелеїл сто шістдесят п'ять років, і породив Яреда. І жив Малелеїл після народження ним Яреда сімсот

тридцять років, і народив синів і дочок. І всіх днів Малелеїла було п'ятсот дев'яносто п'ять років, і він помер. І жив Іаред сто шістдесят два роки, і породив Еноха. І жив Іаред після народження ним Еноха вісімсот років, і народив синів і дочок. І всіх днів Іареда було дев'ятсот шістдесят два роки, і він помер. І жив Енох сто шістдесят п'ять років і породив Мафусала. Угодив же Енох Богу після того, як народив Мафусала, двісті років, і народив синів і дочок. І стали всі дні Еноха триста шістдесят і п'ять років. І сподобався Енох Богу, і не знаходився, тому що переніс його Бог. І жив Мафусал сто шістдесят сім років, і породив Ламеха. І жив Мафусал після народження ним Ламеха вісімсот два роки, і народив синів і дочок. І стали всі дні Мафусала, які він жив, дев'ятсот шістдесят дев'ять років, і він помер. І жив Ламех сто вісімдесят і вісім років, і породив сина. І назвав він ім'я його Ной, кажучи: цей дасть нам спокій від наших діл і від болів наших рук, і від землі, яку прокляв Господь Бог. І жив Ламех після народження йому Ноя п'ятсот шістдесят п'ять років, і народив синів і дочок. І всіх днів Ламеха було сімсот п'ятдесят три роки, і він помер. І було Ноею п'ятсот років, і породив він трьох синів: Сима, Хама і Яфета.

6

І сталося, коли люди почали множитися на землі, і народилися в них дочки. Побачивши ж сини Божі дочок людських, що гарні вони, взяли собі жінок з-поміж усіх, яких вибрали. І сказав Господь Бог: не залишиться дух мій у людях цих навіки, через те, що вони плоть, будуть же дні їхні сто двадцять років. Велетні ж були на землі в ті дні, і після того, як сини Божі входили до дочок людських і народжували їм. Ті були велетні від віку, люди славетні.

Побачивши ж Господь Бог, що примножилися пороки людей на землі, і кожен думає в серці своєму старанно про зло всі дні, І Бог роздумував, що створив людину на землі, і замислився. І сказав Бог: Зітру людину, яку Я створив, з обличчя землі — від людини до худоби, і від плазунів до птахів небесних, бо жалкую, що створив їх.

Ной же знайшов милість перед Господом Богом. Ці ж покоління Ноя. Ной був людина праведна, досконала в поколінні своєму, Богу вгодив Ной. Народив же Ной трьох синів: Сима, Хама, Яфета. Була зруйнована земля перед Богом, і наповнилася земля несправедливістю. І побачив Господь Бог землю, і була вона зруйнована, тому що зруйнувала вся плоть шлях свій на землі. І сказав Господь Бог Ною: Час всієї людини прийшов переді Мною, тому що наповнилася земля несправедливістю від них, і ось Я знищу їх і землю.

Зроби отже собі ковчег з квадратного дерева, гніздами зробиш ковчег, і покриєш його смолою зсередини і зовні. І так ти зробиш ковчег: триста ліктів довжина ковчеха, і п'ятдесят ліктів ширина, і тридцять ліктів висота його. Збираючи разом, ти зробиш ковчег, і до ліктя ти завершиш його зверху. Двері ж ковчеха ти зробиш з боку. Нижні, другі і треті поверхи ти зробиш його. Я ж ось наводжу потоп, воду на землю, щоб знищити всяку плоть, в якій є дух життя під небом, і все, що є на землі, помре.

І встановлю Я завіт Мій з тобою, і ти увійдеш у ковчег, і сини твої, і жінка твоя, і жінки синів твоїх з тобою. І від усієї худоби, і від усіх плазунів, і від усіх звірів, і від усякої плоті — по двоє від усіх ти введеш у ковчег, щоб годувати їх із собою;

самець і самиця нехай будуть. Від усіх птахів літаючих за родом, і від усієї худоби за родом, і від усіх плазунів, що плазують по землі, за родом їхнім, по двоє від усіх увійдуть до тебе, щоб годуватися з тобою, самець і самиця. Ти ж візьмеш собі від усієї їжі, яку ви будете їсти, і збереш до себе, і буде вона тобі й тим на їжу. І зробив Ной все, що наказав йому Господь Бог, так і зробив.

7

І сказав Господь Бог до Ноя: увійди ти і весь дім твій у ковчег, тому що тебе я побачив праведним перед собою в цьому поколінні. А від худоби чистої введи до себе по сім, самця і самицю, а від худоби нечистої по два, самця і самицю. І від чистих птахів небесних по сім самців і самиць, і від усіх нечистих птахів по два самці і самиці, щоб зберегти насіння на всій землі. Ще через сім днів я наведу дощ на землю на сорок днів і сорок ночей, і зітру все живе, що я створив, з лица всієї землі. І зробив Ной усе, що наказав йому Господь Бог. Ной же був шістсот років, і потоп водний стався на землі. Увійшов же Ной і сини його, і жінка його, і жінки синів його з ним у ковчег через воду потоцу. І від птахів чистих, і від птахів нечистих, і від худоби чистої, і від худоби нечистої, і від усіх плазунів на землі, По двоє увійшли до Ноя в ковчег, самець і самиця, як наказав Бог Ною. І сталося після семи днів, і вода потоцу прийшла на землю. У шістсотому році життя Ноя, другого місяця, двадцять сьомого дня місяця, того дня прорвалися всі джерела безодні, і шлюзи неба відкрилися. І йшов дощ на землю сорок днів і сорок ночей. У цей день увійшли Ной, Сим, Хам, Яфет — сини Ноя, і дружина Ноя, і три дружини синів його з ним — у ковчег. І всі звірі за родом своїм, і вся худоба за родом своїм, і всяке плазуюче, що

рухається по землі, за родом своїм, і всякий птах за родом його, Вони увійшли до Ноя в ковчег по двоє, самець і самиця, від усякої плоті, в якій є дух життя. І ті, що входили, самець і самиця від усякої плоті, увійшли, як заповідав Бог Ною, і Господь Бог зачинив ковчег ззовні.

І сталося, що потоп тривав сорок днів і сорок ночей на землі, і примножилася вода, і підняла ковчег, і піднявся він від землі. І вода переважала й множилася дуже на землі, і ковчег носився поверх води. А вода дуже-дуже переважала на землі і покрила всі високі гори, які були під небом.

П'ятнадцять ліктів вище піднялася вода і покрила всі високі гори. І померла вся плоть, що рухалася на землі: птахи, і худоба, і звірі, і всяке плазуюче, що рухалося на землі, і всякий чоловік. І все, що мало дихання життя, і все, що було на суші, померло. І знищив усе живе, що було на поверхні землі, від людини до худоби, і плазунів, і птахів небесних, і були знищені з землі, і залишився лише Ной та ті, хто був з ним у ковчезі. І вода піднялася на землі сто п'ятдесят днів.

8

І згадав Бог Ноя, і всіх звірів, і всю худобу, і всіх птахів, і всіх плазунів, що плазували, скільки їх було з ним у ковчезі, і навів Бог вітер на землю, і вщухла вода. І були закриті джерела безодні й шлюзи неба, і дощ з неба був стриманий. І вода спадала, йдучи від землі, і зменшувалась вода після ста п'ятдесяти днів. І сів ковчег у сьомому місяці, двадцять сьомого дня місяця, на горах Арарат. Вода ж зменшувалася до десятого місяця. І в десятому місяці, першого дня місяця, з'явилися вершини гір. І сталося, що після сорока днів Ной відкрив вікно ковчеза, яке він зробив. І послав ворона, і той,

вийшовши, не повернувся, доки не висохла вода на землі. І послав голуба після нього, щоб побачити, чи спала вода із землі. І не знайшовши голубка спокою для ніг своїх, повернулася до нього в ковчег, тому що вода була на всьому обличчі землі, і він простягнув руку, взяв її і ввів її до себе в ковчег. І зачекавши ще сім інших днів, знову послав голубку з ковчегу. І повернувся до нього голубка ввечері, і мала листок оливи в роті своєму, і пізнав Ной, що спала вода з землі. І зачекавши ще сім інших днів, він знову послав голубку, і вона більше не повернулася до нього. І сталося в шістсот першому році життя Ноя, першого місяця, першого дня місяця, зникла вода з землі. І відкрив Ной дах ковчегу, який зробив, і побачив, що зникла вода з поверхні землі. А в другому місяці висохла земля, двадцять сьомого числа місяця.

І сказав Господь Бог до Ноя, кажучи: Вийди з ковчегу ти, і дружина твоя, і сини твої, і дружини синів твоїх з тобою, і всіх диких звірів, скільки є з тобою, і всяку плоть від птахів до худоби, і всяку плазуючу істоту, що рухається по землі, виведи із собою. І зростайте, і розмножуйтеся на землі. І вийшов Ной, і жінка його, і сини його, і жінки синів його з ним. І всі дикі звірі, і вся худоба, і всяка птиця, і всяка плазуюча істота, що рухається по землі, за родом своїм, вийшли з ковчегу.

І побудував Ной жертovníк Господу, і взяв від усієї худоби чистої, і від усіх птахів чистих, і приніс у цілопалення на жертovníк. І понюхав Господь Бог пахощі. І сказав Господь Бог, подумавши: не буду більше проклинати землю через діла людей, тому що розум людини з юності її старанно схиляється до зла; не буду більше вражати всяку живу плоть, як зробив це. Всі дні землі насіння і жниво, холод і спека, літо і весна, день і ніч не припиняться.

І благословив Бог Ноя і синів його, і сказав їм: зростаєте і множитеся, і наповніть землю, і володійте нею. І тремтіння, і страх ваш буде на всіх звірах землі, на всіх птахах неба, і на всіх рухомих на землі, і на всіх рибах моря — під руки вам я дав. І кожна плазуюча істота, яка є живою, буде вам у їжу; як овочі трави, я дав вам усе. Крім м'яса з кров'ю життя не їстимете. І бо вашу кров душ ваших з руки всіх звірів шукатиму її, і з руки людини-брата шукатиму душу людини. Той, хто проливає кров людини, замість його крові пролита буде, бо в образі Бога я створив людину. Ви ж збільшуйтеся і множитеся, і наповніть землю, і підкоріть її.

І сказав Бог Ною і синам його, що були з ним, говорячи: І ось Я встановлюю завіт Мій з вами і з нащадками вашими після вас і з кожною живою душею, що з вами, від птахів, і від худоби, і з усіма звірами землі, скільки їх є з вами, від усіх тих, що вийшли з ковчега. І встановлюю Я завіт Мій з вами, і не помре вся плоть більше від води потопу, і не буде більше потопу води, щоб знищити всю землю. І сказав Господь Бог до Ноя: це знак завіту, який Я даю між Мною і вами, і між усякою душею живою, яка є з вами, на покоління вічні. Мій лук я кладу в хмарі, і він буде знаком завіту між мною і землею. І буде, коли Я збиратиму хмари на землю, з'явиться веселка в хмарі. І Я згадаю Мій завіт, який є між Мною і вами, і між усякою живою душею в усякій плоті, і не буде більше вода потопом, щоб знищити всяку плоть. І буде лук мій у хмарі, і я побачу, щоб пам'ятати завіт вічний між мною і землею, і між душею живою в усякій плоті, яка є на землі. І сказав Бог Ною: Це знак завіту, який Я встановив між Мною і між усією плоттю, що є на землі.

Синами ж Ноя, які вийшли з ковчега, були Сим, Хам і Яфет. Хам же був батьком Ханаана. Ці три є сини Ноя, від них розсіялися по всій землі. І почав Ной, землероб землі, і посадив виноградник. І він випив вина, зробився п'яним і оголився у своєму домі. І побачив Хам, батько Ханаана, наготу батька свого, і, вийшовши, повідомив двом братам своїм надворі. І взявши Сим і Яфет одяг, поклали його на обидва плечі свої, і йшли назад, і покрили наготу батька свого, а обличчя їхнє було звернене назад, і нагоди батька свого вони не бачили. Протверезів Ной від вина і дізнався, що зробив йому його молодший син. І сказав: Проклятий Ханаан! Слугою буде він братам своїм. І сказав: Благословенний Господь, Бог Сима, і буде Ханаан слугою його. Нехай Бог розширить Яфету, і нехай він оселиться в оселях Сима, і нехай Ханаан стане його слугою.

Жив же Ной після потопу триста п'ятдесят років. І всіх днів Ноя було дев'ятсот п'ятдесят років, і він помер.

10

Ці ж покоління синів Ноя: Сима, Хама, Яфета, і народилися їм сини після потопу.

Сини Яфета: Гамер, і Магог, і Мадої, і Йован, і Еліса, і Фобел, і Мосох, і Фейрас. І сини Гамера: Ашкеназ, і Ріфат, і Тогарма. І сини Йована: Еліса і Тарсеїс, Кітію, Родію. З них відокремилися острови народів у їхній землі, кожен за своєю мовою, у своїх племенах і у своїх народах.

Сини ж Хама: Хус, і Месраїм, Фуд, і Ханаан. Синами ж Пила були Сава, і Евїла, і Саватха, і Регма, і Саватхака, а

синами Регма були Сава і Дадан. Хус же породив Неброда; цей почав бути велетнем на землі. Цей був велетень-мисливець перед Господом Богом, тому скажуть: як Неброд, велетень-мисливець перед Господом. І початком його царства стали Вавилон, і Орех, і Архад, і Халанне в землі Сенаар. З тієї землі вийшов Ассур і побудував Ніневію, і місто Роовоф, і Халах, і Дасах між Ніневією і між Халахом — це велике місто. І Месраїм породив лудіім, і нефталіім, і енеметіім, і лабіім. і Патросоніім, і Хасмоніім, звідки вийшли Філістіім, і Гафторіім. Ханаан же породив Сідона, первородного свого, і Хетгеянина, і Іебусеянина, і Амореянина, і Гергесеянина, і Хівеянина, і Арукеянина, і Асеннеянина, і Арадїона, і Самаряніна, і Амафі. І після цього були розсіяні племена Ханаанеїв. І були межі ханаанеїв від Сидона до Герари і Гази, до Содома і Гоморри, Адами і Севоїма до Лаші. Ці сини Хама, у їхніх племенах, за їхніми мовами, у їхніх землях і серед їхніх народів.

І Симові народилося, йому, батьку всіх синів Еверових, брату Яфета старшого. Сини Сима: Елам, і Ассирія, і Арфаксад, і Луд, і Арам, і Каїнан. І сини Арама: Уц, Ул, Гатер і Мосох. І Арфаксад породив Каїнана, і Каїнан породив Салу, а Сала породив Евера. І в Евера народилися два сини: ім'я одному Фалег, бо за його днів поділилася земля, а ім'я брату його Іектан. Ектан же породив Елмодада, і Салета, і Сармота, і Яраха. і Гадоррам, і Авімаїл, і Дікла, і Евал, і Авімаел, і Сава, і Офір, і Евіла, і Йовав — всі ці сини Ектана. І їхнє проживання було від Массе до Сафера, гори на сході. Ці сини Сима, у племенах їхніх, за мовами їхніми, у землях їхніх і серед народів їхніх. Ці племена синів Ноя за їхніми поколіннями, за їхніми народами, від них були розсіяні острови народів на землі після потопу.

І була вся земля одними устами, і один голос для всіх. І сталося, коли вони рушили зі сходу, що знайшли рівнину в землі Сенаар і оселилися там. І сказала людина до свого сусіда: Ходімо, зробімо цеглини і випалімо їх вогнем. І стала для них цегла каменем, а асфальт був для них глиною. І сказали вони: Прийдіть, побудуємо для себе місто і вежу, голова якої сягатиме неба, і зробімо собі ім'я, перш ніж будемо розсіяні по всій землі. І зійшов Господь, щоб побачити місто і вежу, які побудували сини людські. І сказав Господь: Ось один народ, і одна мова в усіх, і це вони почали робити, і тепер не відступить від них усе, що б вони не замислили зробити. Ходімо, і зійшовши вниз, заплутаймо там їхню мову, щоб кожен не почув голосу свого сусіда. І розсіяв їх Господь звідти по всій землі, і вони перестали будувати місто і вежу. Через це було названо ім'я її Плутаніна, тому що там Господь заплутав мови всієї землі, і звідти Господь розсіяв їх по всій поверхні землі.

І це покоління Сима, і був Сим сином ста років, коли породив Арфаксада, другого року після потопу. І жив Сим після того, як народив Арфаксада, п'ятсот років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Арфаксад сто тридцять п'ять років, і породив Каїнана. І жив Арфаксад після народження ним Каїнана чотириста років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Каїнан сто тридцять років, і народив Салу, і жив Каїнан після народження ним Сали триста тридцять років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Сала сто тридцять років, і породив Евера. І жив Сала після того, як народив Евера, триста тридцять років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Евер сто тридцять чотири роки, і породив Фалега. І жив Евер

після народження ним Фалега двісті сімдесят років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Фалег сто тридцять років, і породив Рагава. І жив Фалег після того, як народив Рагава, двісті дев'ять років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Рагау сто тридцять два роки, і породив Серуха. І жив Рагав після того, як народив Серуха, двісті сім років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Серух сто тридцять років, і породив Нахора. І жив Серух після народження ним Нахора двісті років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Нахор сто сімдесят дев'ять років, і породив Фарру. І жив Нахор після народження ним Тарра сто двадцять п'ять років, і народив синів і дочок, і помер. І жив Тарра сімдесят років, і породив Аврама, і Нахора, і Аррана.

Це ж покоління Тераха: Терах породив Аврама, і Нахора, і Аррана, і Аран породив Лота. І помер Арран перед Терою, батьком своїм, у землі, в якій народився, у землі Халдеїв. І взяли Аврам і Нахор собі жінок: ім'я жінці Аврама — Сара, і ім'я жінці Нахора — Мелха, дочка Аррана, а він був батьком Мелхи і батьком Ієсхи. І була Сара безплідна, і не народжувала дітей. І взяв Тарра Аврама, сина свого, і Лота, сина Аррана, сина сина свого, і Сару, невістку свою, жінку Аврама, сина свого, і вивів їх із землі Халдеїв, щоб піти в землю Ханаан, і прийшли вони до Харрана, і оселився там. І всіх днів Тарра в землі Харран було двісті п'ять років, і помер Тарра в Харрані.

12

І сказав Господь до Аврама: Вийди з землі твоєї, і з родини твоєї, і з дому батька твого, і йди в землю, яку я тобі покажу. І зроблю тебе великим народом, і благословлю тебе, і

возвеличу ім'я твоє, і будеш ти благословенним. І Я благословлю тих, хто благословляє тебе, і тих, хто проклинає тебе, прокляну, і благословляться в тобі всі племена землі. І пішов Аврам, як говорив йому Господь, і пішов з ним Лот. Аврам же був сімдесяти п'яти років, коли вийшов з Харрану. І взяв Аврам Сару, дружину його, і Лота, сина брата його, і все майно їхнє, скільки набули, і всяку душу, яку набули з Харрану, і вийшли, щоб йти в землю Ханаану. І пройшов Аврам землю вздовж неї до місця Сихем, до дуба високого, а ханаанеї тоді жили в тій землі. І з'явився Господь Авраму, і сказав йому: нащадкам твоїм дам землю цю, і побудував там Аврам жертовник Господу, що з'явився йому. І відійшов він звідти на гору на схід від Вефілю, і встановив там свій намет у Вефілі з боку моря, а Ангаї зі сходу, і побудував там жертовник Господу, і призвав ім'я Господа. І відійшов Аврам, і, пішовши, розташувався табором у пустелі.

І стався голод на землі, і зійшов Аврам до Єгипту, щоб оселитися там, бо посилився голод на землі. Сталося, коли Аврам наблизився, щоб увійти в Єгипет, сказав Аврам Сарі, дружині своїй: Знаю я, що ти жінка прекрасна обличчям. Буде отже, як тільки побачать тебе єгиптяни, скажуть, що ця є його жінка, і вб'ють мене, а тебе збережуть. Тому я сказав, що я його сестра, щоб мені було добре через тебе, і душа моя житиме заради тебе. Сталося ж, коли Аврам увійшов до Єгипту, що єгиптяни, побачивши його дружину, помітили, що вона була дуже гарна. І побачили її правителі фараона, і похвалили її перед фараоном, і привели її до дому фараона. І до Аврама добре поводитися через неї, і стали йому вівці, і телята, і осли, і слуги, і служниці, і мули, і верблюди. І вразив Бог фараона великими й лихими ураженнями, і дім його, через Сару, дружину Аврама. Покликавши ж Фараон Аврама,

сказав: Що це ти зробив мені, що не повідомив мені, що вона жінка твоя? Чому ти сказав, що вона моя сестра? І я взяв її собі за дружину, а тепер ось твоя жінка перед тобою — забирай її і йди геть. І наказав Фараон чоловікам відіслати Аврама, і жінку його, і все, що було в нього.

13

Аврам вийшов з Єгипту, він сам, і жінка його, і все його майно, і Лот з ним, у пустелю. Аврам же був дуже багатий худобою, сріблом і золотом. І пішов він звідки прийшов, у пустелю до Вефілю, до того місця, де був його намет раніше, між Вефілем і між Ангаєм. на місце жертovníка, де він зробив спочатку, і закликав там Аврам ім'я Господнє. І в Лота, який подорожував з Аврамом, були вівці, і воли, і намети. І не могла їх та земля вмістити, щоб жити разом, тому що було їхнє майно велике, і не могла їх та земля вмістити, щоб жити разом. І сталася битва між пастухами худоби Аврама і між пастухами худоби Лота, а Ханааней і Ферезей тоді мешкали на землі. Сказав же Аврам до Лота: Нехай не буде битви між мною і тобою, і між пастухами моїми і пастухами твоїми, бо ми брати. Хіба не вся земля перед тобою? Відділися від мене: якщо ти підеш ліворуч, я піду праворуч, а якщо ти підеш праворуч, я піду ліворуч. І піднявши Лот очі свої, побачив всю околицю Йордану, що вся вона була зрошувана перед тим, як Бог знищив Содом і Гоморру, як рай Божий і як земля Єгипту, аж до Цоару. І вибрав для себе Лот всю околицю Йордану, і відійшов Лот на схід, і розділилися вони, кожен від свого брата. Аврам же оселився в землі Ханаан, а Лот оселився в місті навколишньої області і розбив намет у Содомі. А люди в Содомі були дуже злі і грішні перед Богом. А Бог сказав Авраму після відокремлення Лота від нього: Підійми свої очі і

подивися від того місця, де зараз ти є, на північ і південь, і схід, і море. Тому що всю землю, яку ти бачиш, дам її тобі і нащадкам твоїм навіки. І зроблю насіння твоє як пісок землі; якщо хтось може порахувати пісок землі, то й насіння твоє буде пораховане. Піднявшись, пройди через землю вздовж і вшир, бо Я дам її тобі і нащадкам твоїм навіки. І знявши намет, Аврам прийшов і оселився біля дуба Мамре, який був у Хевроні, і побудував там жертвник Господу.

14

Сталося ж у царстві Амарфала, царя Сеннаара, і Аріоха, царя Елласара, Ходоллогомора, царя Елама, і Таргала, царя народів, Вони воювали з Баллою, царем Содому, і з Барсою, царем Гоморри, і з Сеннааром, царем Адами, і з Симобором, царем Севоїму, і з царем Балаком — це є Сигор. Всі вони зібралися біля солоного яру — це Солоне море. Дванадцять років вони служили Ходоллогомору, а тринадцятого року повстали. У чотирнадцятому році прийшов Ходоллогомор і царі з ним, і вирубали велетнів в Астароті й Карнаїмі, і сильні народи разом з ними, і оммеїв у місті Сауї. І хоррейців, що в горах Сеїр, аж до теребінта Фаран, який є в пустелі. І повернувшись, прийшли на джерело суду, це є Кадеш, і порубали всіх правителів Амалика, і аморреїв, що мешкали в Асасонтамарі. Вийшов же цар Содому, і цар Гоморри, і цар Адами, і цар Севоїму, і цар Балака (ця є Сигор), і вишикувалися вони проти них на війну в солоній долині. до Ходоллогомора, царя Еламу, і Тапгала, царя народів, і Амарфала, царя Сеннаару, і Аріоха, царя Елласару — чотири царі проти п'яти. А та долина була солоною, з колодязями бітуму. Цар Содому і цар Гоморри втекли і впали там, а ті, хто залишився, втекли в гірську місцевість. Взяли ж усіх коней

Содому і Гоморри, і всю їжу їхню, і пішли. Взяли ж і Лота, сина брата Аврама, і майно його, і пішли, бо він мешкав у Содомі.

Прибувши, хтось із рятованих повідомив Аврама-єврея; він же жив біля дуба Мамврі аморрейського, брата Есхола і брата Аунана, які були союзниками Аврама. Почувши ж Аврам, що був узятий у полон Лот, брат його, він перелічив власних домочадців своїх — триста вісімнадцять, і переслідував їх аж до Дану. І напав на них уночі він сам і слуги його, і вдарив їх, і переслідував їх до Хоби, яка є ліворуч від Дамаска. І повернув назад всю кінноту Содому, і Лота, племінника його, повернув назад, і все майно його, і жінок, і народ. Вийшов же цар Содому на зустріч йому, після того як він повернувся від удару Ходоллогомора і царів, що були з ним, у долину Савю; це була рівнина царів.

І Мелхіседек, цар Салиму, виніс хліби і вино, був же він священиком Бога Всевишнього. І благословив він Аврама, і сказав: благословенний Аврам Богові Всевишньому, Який створив небо і землю. І благословенний Бог Всевишній, який віддав ворогів твоїх у руки твої, і дав йому Аврам десятину від усього. Цар Содому сказав Авраму: Віддай мені людей, а коней візьми собі. Сказав же Аврам до царя Содому: Я простягну руку мою до Кипіона, Бога Найвищого, Який створив небо і землю, Якщо від нитки до ремінця взуття візьму від усього твого, щоб ти не сказав, що я збагатив Аврама. Крім того, що з'їли юнаки, і частки чоловіків, що пішли разом зі мною, Есхол, Аунан, Мамбре, — ці візьмуть частку.

Після цих слів сталося слово Господа до Аврама у видінні, кажучи: не бійся, Авраме, я твій щит, нагорода твоя буде надзвичайно великою. Але Аврам каже: Владико Господи, що ти мені дасиш? Я ж відходжу бездітним, а син домонародженої моєї Масек, цей Дамаск Еліезер. І сказав Аврам: Оскільки Ти не дав мені нащадка, то народжений у моєму домі успадкує мене. І негайно голос Господа промовив до нього, кажучи: Не успадкує тебе цей, але той, хто вийде з тебе, той успадкує тебе. Вивів же його назовні і сказав йому: Подивися ж у небо і порахуй зорі, якщо зможеш перелічити їх. І сказав: Так буде насіння твоє. І Аврам увірував Богу, і це було зараховано йому в праведність. Сказав же до нього: Я Бог, що вивів тебе із землі Халдеїв, щоб дати тобі цю землю успадкувати. Сказав же: Владико Господи, за чим пізнаю, що успадкую її? Сказав же йому: Візьми мені телицю трирічну, і козу трирічну, і барана трирічного, і горлицю, і голубку. Він узяв для нього все це, і розділив їх посередині, і поклав їх одне навпроти одного, а птахів не розділив. Зійшли вниз птахи на тіла, на їхні розділені надвоє частини, і сів біля них Аврам. Про захід сонця на Аврама напав транс, і ось великий темний страх охоплює його. І було сказано до Аврама: знай напевно, що прибульцем буде насіння твоє в землі не власній, і поневолять їх, і мучитимуть їх, і принизять їх чотириста років. А народ, якому вони будуть служити, я буду судити, і після цього вони вийдуть звідти з великим багажем. Ти ж відійдеш до батьків твоїх у мирі, вигодуваний у доброй старості. У четвертому ж поколінні повернуться сюди, бо ще не сповнилися гріхи аморреїв донині. Оскільки ж сонце зайшло на захід, з'явилося полум'я, і ось димляча піч і вогняні смолоскипи, які пройшли між цими розділеними шматками. У той день Господь уклав з Аврамом завіт, кажучи: Твоєму насінню дам землю цю, від річки Єгипту до річки великої

Євфрат. Кенеїв, і кенезеїв, і кедмонеїв, і хеттеїв, і ферезеїв, і рефаїмів, і аморреїв, і ханаанеїв, і євеїв, і гергесеїв, і євусеїв.

16

Сарай, дружина Аврама, не народжувала йому, але була у неї служниця-єгиптянка, якій ім'я Агар. Сказала ж Сара до Аврама: Ось Господь замкнув мене, щоб не народжувати. Увійди ж до служниці моєї, щоб я могла отримати дітей від неї. І послухав Аврам голосу Сарі. І взявши Сара, жінка Аврама, Агар Єгиптянку, її власну служницю, після десяти років проживання Аврама в землі Ханаан, дала її Авраму, чоловіку своєму, йому за дружину. І він увійшов до Агар, і вона зачала, і побачила, що в утробі має дитину, і пані була знеславлена перед нею. Сказала ж Сара до Аврама: Кривджена я тобою, я дала мою служницю в лоно твоє, але побачивши, що вона в утробі має, я була знечещена перед нею. Нехай Бог судить між мною і тобою. Сказав Аврам до Сарай: Ось твоя служниця в твоїх руках, роби з нею, як тобі буде приємно. І Сара погано поводитися з нею, і та втекла від неї.

Знайшов же її ангел Господній при джерелі води в пустелі, при джерелі на дорозі до Шуру. І сказав їй ангел Господній: Агар, служнице Сарі, звідки ти приходиш і куди йдеш? І вона сказала: Від обличчя Сарі, пані моєї, я втікаю. Сказав же їй ангел Господній: Повернися до пані своєї і покорися під руки її. І сказав їй ангел Господній: множачи помножу нащадків твоїх, і не будуть вони пораховані через їхню множину. І сказав їй ангел Господа: Ось ти в утробі маєш, і породити сина, і назвеш ім'я його Ізмаїл, тому що почув Господь приниження твоє. Цей буде дикою людиною,

руки його будуть на всіх, і руки всіх на ньому, і перед
обличчям усіх братів своїх оселиться. І назвала вона ім'я
Господа, що говорив до неї: Ти Бог, який бачить мене, тому
що сказала: І справді, я побачила Того, хто з'явився мені.
Заради цього він назвав той колодязь Колодязь Того, Якого я
побачила, ось він між Кадешем і Барадом. І народила Агар
Авраму сина, і назвав Аврам ім'я свого сина, якого народила
йому Агар, Ізмаїл. Аврам же був вісімдесяти шести років, коли
Агар народила Авраму Ізмаїла.

17

Стало так, що Авраму було дев'яносто дев'ять років. І
з'явився Господь Авраму, і сказав йому: Я є Бог твій, будь
угодним переді Мною і будь бездоганим. І покладу Мій завіт
між Мною і між тобою, і помножу тебе дуже. І впав Аврам на
обличчя своє. І промовив до нього Бог, кажучи: І Я, ось завіт
Мій з тобою, і будеш батьком множини народів. І не буде
більше називатися ім'я твоє Аврам, але буде ім'я твоє Авраам,
бо батьком багатьох народів зробив я тебе. І примножу тебе
вельми-вельми, і вчиню тебе народами, і царі з тебе вийдуть. І
встановлю Я завіт Мій між тобою і між насінням твоїм після
тебе в покоління їхні, в завіт вічний, щоб бути твоїм Богом і
Богом насіння твого після тебе. І дам тобі і нащадкам твоїм
після тебе землю, в якій ти перебуваєш, всю землю Ханаан, у
вічне володіння, і буду їм Богом. І сказав Бог до Авраама: Ти
же завіт Мій зберігатимеш, ти і нащадки твої після тебе в їхніх
поколіннях. І це завіт, який ви будете зберігати між мною і
вами, і між насінням вашим після вас у покоління їхні:
обрізаний буде у вас всякий чоловік. І ви будете обрізані на
плоті вашої крайньої плоті, і це буде знаком завіту між мною і
вами. І дитина восьми днів має бути обрізана у вас, всяка

чоловіча стать у ваших поколіннях, і народжений у домі, і куплений за срібло від будь-якого чужинця, хто не є з твого насіння, Обрізанням обріжеться народжений у домі твоєму і куплений за срібло, і буде завіт Мій на тілі вашому як завіт вічний. І необрізаний чоловік, хто не буде обрізаний на плоті крайньої плоті його у день восьмий, буде знищена душа та з роду її, тому що завіт мій він порушив. І сказав Бог Аврааму: Сара, дружина твоя, не буде більше названа ім'ям Сара — Сарра буде ім'я її. Я благословлю її, і дам тобі від неї дитину, і благословлю його, і він стане народами, і царі народів вийдуть від нього. І впав Авраам на обличчя своє, і засміявся, і сказав у розумі своєму, кажучи: чи столітньому народиться син? І чи Сарра, дев'яноста років, породить? Сказав же Авраам Богу: Нехай цей Ізмаїл живе перед тобою. Сказав же Бог до Авраама: Так, ось Сарра, жінка твоя, народить тобі сина, і назвеш ім'я його Ісаак, і встановлю завіт мій з ним, завіт вічний, щоб бути йому Богом і нащадкам його з ним. Щодо Ізмаїла: ось, Я почув тебе, і ось, Я благословив його, і Я збільшу його, і Я помножу його дуже; він породить дванадцять народів, і Я зроблю його великим народом. Завіт же мій Я встановлю з Ісааком, якого народить тобі Сарра в цей час, наступного року. Закінчив же говорити до нього, і піднявся Бог від Авраама.

І взяв Авраам Ізмаїла, сина свого, і всіх домонароджених його, і всіх куплених за срібло, і кожного чоловічої статі з чоловіків, що були в домі Авраама, і обрізав крайню плоть їхню того дня, як говорив йому Бог. Авраам же був дев'яноста дев'яти років, коли обрізав плоть своєї крайньої плоті. Ісмаїлу ж, синові його, було тринадцять років, коли обрізана була плоть крайньої плоті його. В той самий день був обрізаний

Авраам, і Ісмаїл, син його, і всі чоловіки дому його, і народжені в домі його, і куплені за срібло з чужих народів.

18

З'явився же йому Бог при дубі Мамре, коли він сидів при дверях намету свого опівдні. Піднявши ж очі свої, він побачив, і ось три чоловіки стояли над ним, і побачивши їх, він побіг назустріч їм від дверей намету свого і поклонився до землі. І сказав: Господи, якщо я знайшов милість перед Тобою, не прохуй повз раба Твого. Нехай буде взята вода, і нехай вони виміють ваші ноги, і охолодять себе під деревом. І візьму я хліб, і ви будете їсти. І після цього ви підете у вашу дорогу, не через те, заради чого ви звернули до вашого слуги. І він сказав: так зроби, як ти сказав. І поспішив Авраам до шатра до Сарри, і сказав їй: Поспіши, заміси три міри тонкого борошна і зроби печені хліби. І до волів побіг Авраам, і взяв ніжне й гарне теля, і дав його слугі, і той поспішив приготувати його. Він узяв масло, молоко і теля, яке приготував, і поставив перед ними, і вони їли, а сам стояв біля них під деревом.

Сказав же до нього: Де Сарра, жінка твоя? Він же, відповівши, сказав: Ось, у наметі. Сказав же: Повертаючись, прийду до тебе згідно з цим часом, у відповідну пору, і матиме сина Сарра, жінка твоя. Сарра же чула біля дверей намету, будучи позаду нього. Авраам же і Сарра були літніми, просунутими в днях, і припинилося в Сарри ставатися жіночим речам. Засміялася Сарра про себе, кажучи: Не сталося ще мені досі, а господар мій старший. І сказав Господь до Авраама: Чому засміялася Сарра про себе, кажучи: чи справді народжу я, адже я постаріла? Чи буде неможливим

для Бога слово? У цей час я повернуся до тебе за рік, і буде в Сарі син. Заперечила Сарра, кажучи: Не сміялася я, бо злякалася. І сказав їй: Ні, але ти сміялася.

Піднявшись звідти, чоловіки подивилися вниз на Содом та Гоморру. Авраам же йшов разом з ними, проводжаючи їх. А Господь сказав: не приховаю я від Авраама, слуги мого, того, що я роблю. Авраам же стане великим і численним народом, і благословляться в ньому всі народи землі. Знав бо, що він накаже синам його і домові його з ним, і вони будуть зберігати шляхи Господа, робити праведність і суд, щоб Господь міг привести на Авраама все, скільки говорив до нього. Сказав же Господь: крик Содому і Гоморри помножився до мене, і гріхи їхні дуже великі. Отже, зійшовши, побачу, чи справді відбувається те, що відповідає їхньому крику, який доходить до мене, а чи ні — щоб я знав. І повернувши звідти, чоловіки прийшли в Содом, Авраам же ще стояв перед Господом. І наблизившись, Авраам сказав: Невже Ти знищиш разом праведного з нечестивим, і буде праведний як нечестивий? Якщо є п'ятдесят праведних у місті, то чи знищиш їх? Хіба не пощадиш усього того місця заради п'ятдесяти праведних, якщо вони є в ньому? Ніяким чином ти не зробиш такого, щоб убити праведного разом з нечестивим, і буде праведний як нечестивий, ніяким чином! Хіба Той, хто судить всю землю, не здійснить суд? Сказав же Господь: якщо будуть у Содомі п'ятдесят праведних у місті, то пощаджу все місто і всю місцевість заради них. І відповівши, Авраам сказав: Тепер я почав говорити до Господа мого, я ж є земля і попіл. Якщо ж п'ятдесят праведників зменшаться до сорока п'яти, чи знищиш Ти через п'ятьох усе місто? І сказав: не знищу, якщо знайду там сорок п'ять. І він продовжив ще говорити до нього, і сказав: Якщо ж знайдеться там сорок, і

сказав: Не знищу заради сорока. І сказав: Чи не розгнівається Господь, якщо я промовлю? А якщо знайдеться там тридцять? І сказав: Не знищу заради тих тридцяти. І сказав: Оскільки я маю говорити до Господа, то що, якщо буде знайдено там двадцять? І сказав: Не знищу, якщо знайду там двадцять. І сказав: Чи не розгнівається Господь, якщо я промовлю ще раз? Якщо ж знайдеться там десять? І сказав: Не знищу заради десятих. І пішов геть Господь, як припинив говорити з Авраамом, і Авраам повернувся на своє місце.

19

Прийшли два ангели в Содом увечері. Лот же сидів біля брами Содому, і коли Лот побачив їх, встав їм назустріч і поклонився обличчям до землі. І сказав: Ось, пани, зверніть до дому слуги вашого, і переночуйте, і вмийте ноги ваші, і вставши рано, підете у дорогу вашу. І сказали: Ні, але на площі переночуємо. І він наполягав на них, і вони відхилилися до нього, і увійшли в дім його, і він зробив їм пиття, і прісні спік їм, і вони їли. Перед тим як заснути, чоловіки міста, содомляни, оточили будинок, від юнака до старійшини, весь народ разом. І викликали вони Лота, і говорили до нього: Де є ті чоловіки, що увійшли до тебе цієї ночі? Виведи їх до нас, щоб ми мали стосунки з ними. Вийшов же Лот до них до порога, а двері зачинив за собою. Сказав же до них: Ніяким чином, брати, не чиніть зла. Є в мене дві дочки, які не знали чоловіка, виведу їх до вас, і користуйтеся ними, як вам буде приємно, тільки цим чоловікам не чиніть несправедливості, бо вони увійшли під покрив моєї покрівлі. Сказали йому: Відступи! Ти прийшов тут мешкати тимчасово, а не судити! Тепер ми з тобою вчинимо гірше, ніж з ними. І вони дуже тиснули на Лота і наблизилися, щоб зламати двері.

Простягнувши руки, чоловіки втягнули Лота до себе в будинок і зачинили двері будинку. А чоловіків, що були біля дверей дому, вразили сліпотою від малого до великого, і вони змучилися, шукаючи двері. Сказали чоловіки до Лота: Чи є у тебе тут зяті, або сини, або дочки? Або хтось інший у тебе є в місті? Виведи з цього місця, Тому що ми знищуємо це місце, бо їхній крик піднісся перед Господом, і Господь послав нас знищити його. Вийшов Лот і говорив до своїх зятів, які взяли його дочок, і сказав: Встаньте і вийдіть з цього місця, тому що Господь знищує місто, але здалося, що він жартує перед своїми зятями. Коли ж настав світанок, ангели поспішали Лота, кажучи: Піднявшись, візьми жінку твою і двох дочок твоїх, яких маєш, і вийди, щоб і ти не загинув разом із беззаконнями міста. І вони були стривожені, і ангели схопили його за руку, і за руку жінки його, і за руки двох дочок його, бо Господь пощадив його.

І сталося, коли вивели їх назовні, і сказали: рятуючи, рятуй твою власну душу, не озирайся назад, ані не зупиняйся в усій околиці, рятуйся в гору, щоб ніколи не бути захопленим. Сказав же Лот до них: благаю Господи, оскільки слуга Твій знайшов милість перед Тобою, і Ти возвеличив справедливість Твою, яку чиниш надо мною, щоб жила душа моя, я ж не зможу врятуватися на гору, щоб не спіткало мене зло, і я не помер. Ось це місто близько, щоб мені втекти туди, яке є мале, і там я буду врятований, хіба воно не мале? І буде жити душа моя заради тебе. І сказав йому: Ось я вважав твоє обличчя, і щодо цього слова — не знищити місто, про яке ти говорив. Поспішай же врятуватися там, бо не зможу нічого зробити, доки ти не прийдеш туди. Через це він назвав ім'я того міста Сигор. Сонце зійшло над землею, і Лот увійшов до Сигора. І Господь дощив на Содом і Гоморру сірку і вогонь від

Господа з неба. І знищив він міста ці, і всю околицю, і всіх мешканців у містах, і рослини з землі. І оглянулася його жінка назад, і стала соляним стовпом. Авраам встав рано вранці і пішов на місце, де стояв перед Господом. І він поглянув на Содом і Гоморру, і на всю околицю, і побачив, і ось піднімалося полум'я із землі, наче пара з печі. І сталося, коли Бог знищував усі міста околиці, згадав Бог про Авраама і вивів Лота з-посеред руйнування, коли Господь знищував міста, в яких жив Лот.

Лот пішов вгору з Сигору і оселився в горі, він і дві його дочки з ним, бо він боявся оселитися в Сигорі, і оселився в печері він і дві його дочки з ним. Сказала старша до молодшої: Батько наш старий, і немає нікого на землі, хто увійшов би до нас, як належить усій землі. Ходімо, напоїмо нашого батька вином, і ляжемо з ним, і збудимо від нашого батька потомство. Напоїли ж батька свого вином тієї ночі, і, увійшовши, старша спала з батьком своїм тієї ночі, і він не знав, коли вона лягла і коли встала. Сталося ж наступного дня, і сказала старша до молодшої: Ось я спала вчора з батьком нашим, дамо напитися йому вина і цієї ночі, і увійшовши, ляж з ним, і введемо від батька нашого насіння. Тієї ночі вони також дали випити батькові своєму вино, і увійшовши, молодша спала з батьком своїм, і він не знав, коли заснув і коли встав. І завагітніли дві дочки Лота від їхнього батька. І старша породила сина, і назвала його ім'ям Моав, кажучи: Від батька мого, - цей батько моавітян до сьогоднішнього дня. Народила й молодша сина, і назвала його ім'ям Аммон, кажучи: Син роду мого, цей батько аммонітян аж до сьогоднішнього дня.

І переселився звідти Авраам у землю на південь, і оселився між Кадешем і Шуром, і перебував у Герарі. Сказав же Авраам про Сарру, жінку його, що вона сестра моя є, бо побоявся сказати, що вона жінка моя є, щоб не вбили його чоловіки міста через неї. Послав же Авімелех, цар Герарів, і взяв Сарру. І увійшов Бог до Авімелеха уві сні вночі, і сказав: Ось ти помреш через жінку, яку ти взяв, бо вона є заміжною за чоловіком. Авімелех же не торкнувся її і сказав: Господи, чи знищиш народ незнаючий і справедливий? Хіба не він мені сказав: Вона моя сестра? І вона мені сказала: Він мій брат. З чистим серцем і в праведності рук я зробив це. Сказав же йому Бог уві сні: І я знав, що в чистому серці зробив ти це, і поцадив я тебе, щоб не згрішив ти проти мене, заради цього не дозволив я тобі доторкнутися до неї. Тепер же віддай жінку чоловікові, бо він пророк, і помолиться за тебе, і житимеш. Якщо ж не повернеш, знай, що помреш ти і все твоє. І встав рано Авімелех вранці, і покликав усіх слуг своїх, і переказав усі ці слова у вуха їхні, і злякалися всі люди дуже. І покликав Авімелех Авраама і сказав йому: Що це ти зробив нам? Хіба ми згрішили проти тебе, що ти приніс на мене і на царство моє гріх великий? Діло, якого ніхто не зробить, ти зробив мені. Сказав же Авімелех Аврааму: Що побачивши, ти зробив це? Сказав же Авраам: я сказав бо, отже немає побожності в цьому місці, і мене вб'ють заради жінки моєї. І бо справді, вона є моєю сестрою з батька, але не з матері, і стала мені дружиною. Сталося ж, коли Бог вивів мене з дому батька мого, і я сказав їй: цю справедливість зробиш для мене – у всякому місці, куди б ми не увійшли, говори про мене, що він брат мій. Взяв же Авімелех тисячу дідрахм, і овець, і телят, і дітей, і служниць, і дав Аврааму, і повернув йому Сарру, жінку його. І сказав Авімелех Аврааму: Ось земля моя перед тобою, де тобі подобається, там живи. А Сарі він сказав: Ось я дав

тисячу дідрахм брату твоєму, це буде тобі на честь обличчя твого, і всім тим, хто з тобою, і завжди говори правду. Авраам помолився до Бога, і Бог змілів Авімелеха, і дружину його, і служниць його, і вони народили. Бо Господь затворив зовні всяку утробу в домі Авімелеха через Сарру, дружину Авраама.

21

І Господь відвідав Сарру, як сказав, і вчинив Господь Саррі, як говорив. І зачавши, вона породила Аврааму сина в старості, у той час, як говорив йому Господь. І Авраам назвав ім'ям Ісаак свого сина, що народився йому, якого народила йому Сарра. Обрізав же Авраам Ісаака восьмого дня, як заповідав йому Бог. І Авраам був сто років, коли народився йому Ісаак, син його. Сказала ж Сарра: Сміх мені зробив Господь, бо хто б не почув — зрадіє зі мною. І сказав: Хто оповістить Аврааму, що Сарра годує дитину? Адже я народила сина в моїй старості. І зросла дитина, і було відлучено від грудей, і зробив Авраам великий бенкет того дня, коли було відлучено від грудей Ісаака, сина його. Побачивши ж Сарра сина Агар єгипетської, який народився Аврааму, що грався з Ісааком, сином її, І сказала Авраамові: Вижени цю служницю і сина її, бо не успадкує син цієї служниці разом з моїм сином Ісааком. Слово видалося дуже тяжким Авраамові щодо його сина. Сказав же Бог Аврааму: Нехай не буде важким перед тобою щодо дитини і щодо служниці. Все, що скаже тобі Сарра, слухай голосу її, бо в Ісаакові буде названо тобі потомство. І сина цієї служниці Я зроблю великим народом, бо він твоє потомство. Встав же Авраам вранці, і взяв хліби і бурдюк води, і дав Агарі, і поклав на її плече дитину, і відіслав її. Пішовши ж, вона блукала по пустелі біля криниці клятви. Вода з бурдюка вичерпалася, і вона поклала дитину під одну

ялину, Пішовши ж, сіла навпроти нього здалека, як на відстань пострілу з лука, бо сказала: не побачу я смерті дитини моєї. І сіла навпроти нього, а дитина закричала й заплакала. Почув же Бог голос дитини з місця, де воно було, і покликав ангел Божий Агар з неба, і сказав їй: що є, Агаре? Не бійся, бо почув Бог голос дитини з місця, де воно є. Встань і візьми дитину, і тримай її своєю рукою, бо я зроблю з неї великий народ. І Бог відкрив їй очі, і вона побачила колодязь з живою водою, і пішла, і наповнила шкіряний міх водою, і напоїла дитину. І Бог був з дитиною, і вона зросла, і оселилася в пустелі, і стала лучником. І оселився він у пустелі, і взяла йому мати дружину з Фарану Єгипетського.

Сталося ж у той час, і сказав Авімелех, і Охозат, радник його, і Фіхол, головнокомандувач війська його, до Авраама, кажучи: Бог з тобою у всьому, що ти робиш. Тепер отже присягни мені Богом не кривдити мене, ані насіння моє, ані ім'я моє, але згідно зі справедливістю, яку я виявив до тебе, вчиниш і ти зі мною, і з землею, в якій ти оселився. І сказав Авраам: Я присягну. І докоряв Авраам Авімелеху про колодязі з водою, які забрали слуги Авімелеха. І сказав йому Авімелех: Не знав я, хто зробив тобі це, ні ти мені не розповів, ні я не чув, аж до сьогодні. І взяв Авраам овець і телят, і дав Авімелеху, і встановили обидва завіт. І встановив Авраам сім ягнят овець окремо. І сказав Авімелех до Авраама: Що це за семи ягнят із цих овець, яких ти поставив окремо? І сказав Авраам, що сім ягнят-самиць візьмеш від мене, щоб вони були мені свідченням, що я викопав цей колодязь. Через це він назвав те місце Колодязем Присяги, тому що там присягли обидва. І вони уклали завіт при колодязі клятви. Тоді встав Авімелех, Охозат, його радник, і Фіхол, головнокомандувач його війська, і повернулися вони в землю

філістимлян. І посадив Авраам поле при колодязі клятви, і закликав там ім'я Господа, Бога вічного. Авраам оселився в землі філістимлян на багато днів.

22

І сталося після цих слів, Бог випробував Авраама, і сказав йому: Аврааме, Аврааме, і сказав: ось я. І сказав: Візьми сина твого улюбленого, якого ти любив, Ісаака, і йди в землю високу, і принеси його там у цілопалення на одній з гір, яку я тобі вкажу. Піднявшись же Авраам вранці, осідлав ослицю свою, взяв із собою двох слуг і Ісаака, сина свого, і, нарубавши дров для цілопалення, піднявшись, пішов і прийшов на місце, яке вказав йому Бог, третього дня. І піднявши очі свої, Авраам побачив те місце здалека. І сказав Авраам до слуг своїх: Сидіть тут з ослицею, а я і хлопчик підемо он туди, і, поклонившись, повернемося до вас. Узяв же Авраам дрова для цілопалення і поклав на Ісаака, сина свого, а сам узяв до рук вогонь і меч, і пішли вони обидва разом. Сказав же Ісаак до Авраама, батька свого: Батьку! Той же сказав: Що, дитино? Сказав же: Ось вогонь і дрова, де ж є вівця для цілопалення? Сказав же Авраам: Бог сам побачить собі вівцю для цілопалення, дитино. Пішовши ж обидва разом, Вони прийшли на те місце, яке вказав йому Бог, і Авраам побудував там жертovníк, і поклав дрова, і, зв'язавши Ісаака, сина свого, поклав його на жертovníк поверх дров. І простяг Авраам руку свою, щоб взяти меч і заколоти сина свого. І покликав його Ангел Господній з неба і сказав: Аврааме, Аврааме! А він відповів: Ось я. І сказав: Не клади руки твоєї на дитину і не роби їй нічого, бо тепер я пізнав, що ти боїшся Бога, і не пощадив ти сина твого улюбленого заради мене. І піднявши очі свої, Авраам побачив, і ось баран один утримувався в

хащах Савек рогами. І пішов Авраам, і взяв барана, і приніс його в цілопалення замість Ісаака, сина свого.

І назвав Авраам ім'я того місця Господь побачив, щоб сказали сьогодні: На горі Господь з'явився. І Ангел Господній покликав Авраама вдруге з неба, кажучи: Собою Самим Я поклявся, каже Господь, за те, що ти зробив цю річ, і не пощадив сина твого улюбленого заради Мене, Справді, благословляючи, я благословлю тебе, і множачи, я помножу нащадків твоїх, як зірки небесні, і як пісок на березі моря, і успадкують нащадки твої міста ворогів їхніх. І благословляться в насінні твоєму всі народи землі, за те що ти послухався голосу мого. Авраам же повернувся до своїх слуг, і вони, вставши, пішли разом до колодязя присяги. І оселився Авраам при колодязі присяги.

Сталося ж після цих слів, і було повідомлено Аврааму, кажучи: ось народила Мелха і вона синів Нахору, брату твоєму. Уца первородного, і Буца, брата його, і Камуїла, батька сирійців, і Хазада, і Азау, і Фалдеса, і Іелдафа, і Батуїла. Бетуїл же породив Ревекку. Вісім — ці сини, яких народила Мелха Нахору, братові Авраама. І наложниця його, якій ім'я Реума, народила також Табека, і Таама, і Тохоса, і Моху.

23

Життя Сарри було сто двадцять сім років. І померла Сарра в місті Арбок, яке є в долині, це є Хеврон в землі Ханаан. Прийшов же Авраам оплакувати Сарру і сумувати. І встав Авраам від мертвого його, і сказав Авраам синам Хета, говорячи: Прибулець і чужинець я серед вас, дайте ж мені володіння для гробниці серед вас, і я поховаю мого мертвого.

Відповіли ж сини Хета Аврааму, кажучи: Ні, пане. Послухай нас, царю, ти є від Бога серед нас, у обраних гробницях наших поховай твого мертвого, бо ніхто з нас не перешкодить тобі поховати твого мертвого у його гробниці там. Піднявшись же, Авраам поклонився народу землі, синам Хета. І говорив до них Авраам, кажучи: Якщо маєте у душі вашій бажання, щоб поховати мертвого мого від обличчя мого, почуйте мене і говоріть про мене до Ефрона, сина Цоара. І нехай дасть мені подвійну печеру, яка належить йому, ту, що знаходиться в частині його поля; за гідне срібло дайте мені її серед вас у володіння для гробниці. Ефрон же сидів серед синів Хета, і відповівши, Ефрон Хеттеянин сказав до Авраама, коли слухали сини Хета і всі, хто входив до міста, говорячи, Стань біля мене, господарю, і вислухай мене: поле і печеру, що в ньому, тобі даю; перед усіма моїми громадянами дав тобі — поховай твого мертвого. І поклонився Авраам перед народом землі. І сказав до Ефрона в уха перед народом землі: Оскільки ти до мене, послухай мене, срібло за поле візьми від мене, і поховаю мертвого мого там. Відповів же Ефрон Аврааму, кажучи: Ні, пане, я почув, що земля коштує чотириста дидрахм срібла, але що б це було між мною і тобою? Ти ж поховай свого мертвого. І почув Авраам Ефрона, і віддав Авраам Ефрону срібло, яке той назвав у уха синів Хета, чотириста дидрахм срібла випробуваного для торговців. І встало поле Ефрона, що було в подвійній печері, що є перед обличчям Мамре, поле і печера, що була в ньому, і кожне дерево, що було в полі, і все, що є в межах його навколо, Авраамові у володіння перед синами Хета і всіма, хто входив у місто. Після цього Авраам поховав Сарру, дружину свою, в печері на полі Махпела, що навпроти Мамре, це є Хеврон, у землі Ханаан. І було затверджено поле і печеру, яка була в ньому, Аврааму у володіння для гробниці від синів Хета.

І Авраам був старий, у літах похилих, і Господь благословив Авраама у всьому.

І сказав Авраам до старшого слуги свого дому, правителя всього свого: поклади руку твою під стегно моє. І закликаю тебе Господом, Богом неба і Богом землі, щоб ти не взяв дружини для сина мого Ісаака з-поміж дочок хананеїв, серед яких я живу. Але ти підеш у землю мою, де я народився, і до племені мого, і візьмеш звідти дружину для сина мого Ісаака. Сказав же до нього слуга: Чи не станеться так, що жінка не побажає піти зі мною назад у цю землю? Чи повернути мені тоді твого сина в землю, звідки ти вийшов? Сказав же йому Авраам: Стережися, щоб не повернути сина мого туди. Господь, Бог неба і Бог землі, який взяв мене з дому батька мого і з землі, в якій я народився, який говорив мені і який присягнув мені, кажучи: Тобі дам землю цю і насінню твоєму, — Він пошле Ангела Свого перед тобою, і ти візьмеш жінку синові моєму звідти. Якщо ж не захоче жінка йти з тобою в цю землю, то будеш вільний від моєї клятви, тільки не повертай туди мого сина. І поклав слуга руку свою під стегно Авраама, господаря свого, і поклявся йому щодо цієї справи. І взяв слуга десять верблюдів від верблюдів господаря свого і від усіх добрих речей господаря свого з собою, і вставши, пішов він у Месопотамію, у місто Нахор. І він поклав верблюдів лежати за містом біля колодязя з водою під вечір, коли виходять жінки, що черпають воду.

І сказав: Господи, Боже господаря мого Авраама, дай мені сьогодні успіх і вчини милість господареві моєму Аврааму. Ось я стою при джерелі води, а дочки мешканців міста

виходять набрати води. І буде та дівка, якій я скажу: Нахили глек твій, щоб я напився, а вона відповість мені: Пий ти, і верблюди твої напою, доки не переставатимуть пити — цю ти приготував слугі твоєму Ісааку, і з цього я пізнаю, що ти вчинив милість з господарем моїм Авраамом.

І сталося перед тим, як він завершив промовляти в розумі своєму, і ось Ревекка виходила, народжена Бетуїлом, сином Мелхи, дружини Нахора, брата ж Авраама, маючи глек на плечах своїх. Та дівка була дуже гарна на вигляд, дівка була, чоловік не знав її. Зійшовши вниз до джерела, вона наповнила свій глек і піднялася. Слуга побіг їй назустріч і сказав: Дай мені напитися трохи води з твого глечика. Вона ж сказала: Пий, пане, і поспішила, і опустила глечик на свою руку, і напоїла його, поки він не припинив пити. І сказала: І верблюдам твоїм я воду дам, доки всі не нап'ються. І поспішила, і спорожнила глечик у корито, і побігла до криниці, щоб начерпати знову, і начерпала воді всім верблюдам. Той же чоловік уважно спостерігав за нею і мовчав, щоб дізнатися, чи благословив Господь його шлях, чи ні. Сталося ж, коли всі верблюди припинили пити, чоловік взяв золоті сережки вагою по драхмі і два браслети на її руки вагою десять золотих. І він запитав її і сказав: Чия ти дочка? Повідом мені, чи є у твого батька місце для нас зупинитися? Вона ж сказала йому: Я дочка Батуїла, сина Мелхи, якого вона народила Нахору. І сказав йому: І солома, і корм у нас є багато, і місце, щоб зупинитися. І задоволившись, чоловік поклонився Господу. І сказав: Благословенний Господь, Бог господаря мого Авраама, який не залишив справедливості своєї і істини від господаря мого, а мене Господь привів до дому брата господаря мого. І побігши, дівчина повідомила в домі своєї матері про ці слова. У Ребекки ж був брат, якому

ім'я Лаван, і побіг Лаван до чоловіка назовні, до джерела. І сталося, коли він побачив сережки і браслети в руках сестри його, і коли почув слова Ревекки, сестри його, що казала: Так говорив до мене той чоловік, — і прийшов він до чоловіка, що стояв при верблюдах біля джерела. І сказав йому: Сюди увійди, благословенний Господом! Чому стоїш зовні? Я ж приготував дім і місце для верблюдів. Увійшов же чоловік у дім, і розвантажив верблюдів, і дав солому та корм верблюдам, і воду, щоб вмити ноги його та ноги чоловіків, що були з ним. І він поставив перед ними хліби, щоб їсти, і сказав: Не буду їсти, доки не скажу слова мої. І сказав: Говори.

І сказав: Я дитя Авраама. Господь же благословив господаря мого надзвичайно, і він піднісся, і дав йому овець, і телят, і срібло, і золото, дітей, і служниць, верблюдів, і ослів. І Сарра, дружина господаря мого, породила одного сина господареві моєму після того, як він постарів, і він дав йому все, що в нього було. І мій господар заприсягнув мене, кажучи: Не візьмеш дружину для мого сина з-поміж дочок ханаанеїв, у землі яких я мешкаю. Але ти підеш до дому мого батька і до мого племені, і візьмеш звідти жінку для мого сина. Я сказав же пану моєму, щоб не трапилося так, що жінка не піде зі мною. І сказав мені: Господь Бог, якому я сподобався перед Ним, Він пошле Ангела Свого з тобою і зробить успішним шлях твій, і візьмеш дружину для сина мого з племені мого і з дому батька мого. Тоді ти будеш невинним від мого прокляття, бо коли ти прийдеш до мого племені, і вони не дадуть тобі, то ти будеш невинним від моєї клятви. І прийшовши сьогодні до джерела, я сказав: Господи, Боже господаря мого Авраама, якщо Ти благословляєш шлях мій, яким тепер я йду, Ось я стою при джерелі води, і дочки міських людей виходять черпати воду, і буде так: діва, якій я

скажу напій мене трохи води з твого глечика, І скаже мені: І ти пий, і верблюдам твоїм я начерпаю води, — ця жінка, яку приготував Господь слугі Своїму Ісааку, і в цьому я пізнаю, що Ти зробив милість господареві моєму Аврааму. І сталося перед тим, як я завершив говорити в думці моїй, негайно Ревекка виходила, маючи глечик на плечах, і зійшла до джерела, і начерпала воду, і сказав я їй: напій мене. І, поспішивши, опустила глек води на свою руку і сказала: Пий ти, і верблюдів твоїх напою. І він випив, і верблюдів напоїла. І запитав її, і сказав: Чиєю дочкою ти є? Повідом мені. Вона ж сказала: Я дочка Батуїла, сина Нахора, якого народила йому Мелха. І я поклав їй сережки та браслети на руки її. І, будучи задоволеним, я поклонився Господу і благословив Господа Бога господаря мого Авраама, який провів мене шляхом істини, щоб взяти дочку брата господаря мого для сина його. Якщо отже ви виявляєте милість і справедливість до мого господаря, а якщо ні, то повідомте мені, щоб я повернувся направо або наліво.

Відповівши, Лаван і Вафуїл сказали: Від Господа вийшла ця справа, не зможемо тобі заперечити ні зле, ні добре. Ось Ревекка перед тобою, візьми її і йди, і нехай вона стане дружиною сина пана твого, як говорив Господь. Сталося ж так, що коли слуга Авраама почув їхні слова, він поклонився до землі Господу. І винісши слуга срібні й золоті посудини та одяг, дав Ревекці, а дари дав її брату й її матері. І їли, і пили, і сам він, і чоловіки, що були з ним, і спали. А вставши вранці, сказав: відішліть мене, щоб я пішов до пана мого. Сказали ж брати її і мати: Нехай залишиться дівка з нами днів десять, і після того відійде. Але він сказав до них: Не затримуйте мене, бо Господь зробив успішним мій шлях. Відішліть мене, щоб я міг повернутися до мого пана. Вони ж сказали: Покличемо

дитину і запитаємо її саму. І покликали Ребекку, і сказали їй: Чи підеш ти з цим чоловіком? Вона ж сказала: Піду. І відіслали Ревекку, сестру їхню, і майно її, і слугу Авраама, і тих, хто був з ним. І благословили Ревекку, і сказали їй: Сестро наша, стань тисячами десятків тисяч, і нехай успадкує насіння твоє міста ворогів твоїх. Піднявшись же, Ревекка і служниці її сіли на верблюдів і пішли з тим чоловіком, і слуга, взявши Ревекку, пішов.

Ісаак же подорожував через пустелю до колодязя видіння, а сам жив у землі, що на південь. І вийшов Ісаак порозмовляти в рівнину під вечір, і піднявши очі свої, побачив верблюдів, що йшли. І Ревекка, піднявши очі, побачила Ісаака і зістрибнула з верблюда. І сказала слугі: Хто є той чоловік, що йде рівниною нам назустріч? Слуга ж сказав: Це мій господар. Вона ж, узявши покривало, вкрилася. І розповів слуга Ісаакові все, що зробив. Увійшов же Ісаак у дім своєї матері, і взяв Ревекку, і вона стала його дружиною, і він полюбив її, і Ісаак утішився після смерті Сарри, своєї матері.

25

Авраам же взяв собі жінку, якій на ім'я Кеттура. Народила ж йому Зомбрана, і Іезана, і Мадала, і Мадіама, і Іесбока, і Соїє. Іезан же породив Саву і Дедана, а синами Дедана були Ассуріім, Латусіім і Лаокеїм. Синами ж Мадіама були Гефар, і Афеїр, і Енох, і Абеїда, і Елдага; всі вони були синами Хеттури. Авраам же дав усі свої володіння Ісааку, синові своєму. І синам своїх наложниць дав Авраам дари, і відіслав їх від Ісаака, сина свого, ще за свого життя, на схід, у землю східну. Це ж були роки днів життя Авраама, скільки він жив:

сто сімдесят п'ять років. І, слабшаючи, помер Авраам у гарній старості, будучи старим і повним днів, і був приєднаний до народу свого. І поховали його Ісаак і Ісмаїл, сини його, в подвійній печері, на полі Ефрона, сина Цоара Хеттеянина, що навпроти Мамре. Поле і печеру, яку придбав Авраам від синів Хета, там поховали Авраама і Сарру, дружину його. Сталося ж після смерті Авраама, що Бог благословив Ісаака, сина його, і оселився Ісаак біля колодязя Бачення. Це ж покоління Ісмаїла, сина Авраама, якого породила Агар Єгипетська, служниця Сарри, Авраамові. І це імена синів Ісмаїла, за іменами поколінь його: первісток Ісмаїла Наваїот, і Кедар, і Навдеїл, і Массам, і Масма, і Дума, і Масса, і Ходдан, і Таїман, і Іетур, і Нафес, і Кедма. Це сини Ісмаїла, і це їхні імена в їхніх наметах і в їхніх поселеннях, дванадцять правителів за їхніми народами. І це були роки життя Ісмаїла — сто тридцять сім років, і, слабнучи, він помер і був приєднаний до роду свого. Оселився він від Євілату до Суру, що знаходиться навпроти Єгипту, аж до Ассирії, навпроти всіх братів своїх оселився він.

І це покоління Ісаака, сина Авраама: Авраам породив Ісаака. Був же Ісаак сорока років, коли взяв Ревекку, дочку Бетуїла Сирійця з Месопотамії Сирійської, сестру Лавана Сирійця, собі за дружину. Ісаак благав Господа про Ревекку, дружину свою, бо вона була безплідна, і Бог почув його, і Ревекка, дружина його, зачала. Діти стрибали в ній, і вона сказала: Якщо так має зі мною статися, навіщо мені це? І пішла вона дізнатися від Господа. І сказав Господь їй: два народи в утробі твоїй є, і два народи з черева твого будуть розділені, і народ народ перевершить, і більший буде служити меншому. І виповнилися дні, щоб їй народити, і ось у її животі були близнюки. Вийшов перворідний рудий, весь наче волохата шкіра, і назвали його ім'ям Ісав. І після цього

вийшов брат його, і рука його схопила п'яту Ісава, і він назвав ім'я його Яків. Ісаак же був шістдесяти років, коли Ревекка народила їх. Зросли молоді чоловіки, і був Ісав чоловік, який знав полювання, сільський, а Яків — чоловік простий, що мешкав удома. Любив же Ісаак Ісава, тому що його полювання було їжею йому, Ревекка же любила Якова.

Яків зварив похлібку, а Ісав прийшов з поля виснажений. І сказав Ісав до Якова: Нагодуй мене цим червоним вареним, бо я знемагаю. Через це було названо ім'я його Едом. Сказав же Яків до Ісава: продай мені сьогодні первородство твоє. І сказав Ісав: Ось я йду вмирати, і навіщо мені це первородство? І сказав йому Яків: Присягни мені сьогодні, і той присягнув йому. Продав же Ісав первородство Якову. Яків же дав Ісаву хліб і сочевичне варево, і він їв і пив, і, вставши, пішов, і зневажив Ісав первородство.

26

Стався голод на землі, окрім того раннішого голоду, який був за часів Авраама, і пішов Ісаак до Авімелеха, царя філістимлян, у Герар. З'явився же йому Господь і сказав: Не йди вниз до Єгипту, оселися в землі, яку я тобі вкажу. І мешкай як чужинець у цій землі, і Я буду з тобою, і благословлю тебе, бо тобі й нащадкам твоїм Я дам усю цю землю, і встановлю клятву Мою, яку Я поклявся Авраамові, батькові твоєму. І примножу насіння твоє, як зірки небесні, і дам насінню твоєму всю цю землю, і благословляться в насінні твоєму всі народи землі. Замість того послухався Авраам, батько твій, голосу мого і зберіг накази мої, і заповіді мої, і постанови мої, і закони мої. Оселився ж Ісаак у Герарах. Запитали чоловіки того місця про Ревекку, дружину його, і

він сказав: Вона моя сестра, бо побоявся сказати, що вона його дружина, щоб чоловіки того місця не вбили його через Ревекку, бо вона була красива зовнішністю. Сталося так, що він пробув там довгий час, і Авімелех, цар Герару, нахилившись до вікна, побачив Ісаака, який грався з Ревеккою, дружиною його. Покликав же Авімелех Ісаака і сказав йому: Отже, вона твоя жінка? Чому ж ти сказав, що вона моя сестра? Сказав же йому Ісаак: Я сказав так, бо думав, щоб не помер я через неї. Сказав же йому Авімелех: Що це ти зробив нам? Ледве не заспав хтось із роду мого з жінкою твоєю, і ти приніс би на нас незнання. Наказав же Авімелех всьому народу своєму, кажучи: Всякий, хто торкнеться цього чоловіка і жінки його, смертю винний буде. Посіяв Ісаак у тій землі, і того року знайшов стократний урожай ячменю, і благословив його Господь. І чоловік був піднесений, і, просуваючись вперед, ставав дедалі більшим, аж поки не став дуже великим. Сталося ж так, що в нього з'явилася худоба овець, і худоба волів, і багато землеробства. І заздрили йому філістимляни. І всі колодязі, які викопали слуги батька його за часів батька його, заткали філістимляни і наповнили їх землею. Сказав же Авімелех до Ісаака: Йди геть від нас, бо ти став набагато сильнішим за нас. І пішов звідти Ісаак, і зупинився в долині Герарській, і оселився там.

І знову Ісаак викопав колодязі води, які викопали слуги Авраама, батька його, і які закрили філістимляни після смерті Авраама, батька його, і назвав їм імена згідно з іменами, які назвав батько його. І викопали слуги Ісаака в долині Герарській і знайшли там колодязь живої води. І билися пастухи Герарів з пастухами Ісаака, стверджуючи, що вода їхня, і назвали ім'я криниці Несправедливість, бо образили його. Відійшовши звідти, він викопав інший колодязь, але

сварилися і через той, і назвав його ім'ям Ворожнеча. Відійшовши звідти, він викопав інший колодязь, і не билися за нього, і назвав його ім'я Євріхорія, кажучи: Тому що тепер Господь розширив нам простір і примножив нас на землі.

Пішов він звідти до колодязя присяги. І з'явився йому Господь тієї ночі і сказав: Я є Бог Авраама, батька твого, не бійся, бо Я з тобою, і благословлю тебе, і примножу нащадків твоїх заради Авраама, батька твого. І побудував він там жертовник, і закликав ім'я Господа, і розбив він там свій намет, а слуги Ісаака викопали там колодязь у долині Герарській. І Абімелех пішов до нього від Герара, і Охозат, радник його, і Фіхол, головнокомандувач війська його. І сказав їм Ісаак: Навіщо ви прийшли до мене? Ви ж зненавиділи мене і відіслали мене від себе. Вони ж сказали: Побачивши, ми побачили, що Господь був з тобою, і ми сказали: нехай буде тоді між нами і між тобою, і ми укладемо з тобою завіт, Не чини нам зла, бо ми не поводитися з тобою огидно, і так само, як ми поводитися з тобою добре і відпустили тебе з миром, так і тепер ти благословенний Господом. І він влаштував їм бенкет, і вони їли й пили. І вставши вранці, поклявся кожен своєму сусідові, і відіслав їх Ісаак, і відійшли вони від нього з миром. Сталося того дня, що слуги Ісаака, прийшовши, повідомили йому про колодязь, який викопали, і сказали: Ми не знайшли води. І назвав він це Клятвою, через це назвав ім'я того міста Колодязь Клятви, аж до сьогоднішнього дня.

Коли Ісаву було сорок років, він узяв собі за дружину Юдіф, дочку хеттеянина Беоха, і Басемаф, дочку хеттеянина Елона. І були сварливими для Ісаака і Ревекки.

Сталося ж після того, як Ісаак постарів, і затьмарилися очі його, щоб бачити, і покликав він Ісава, сина свого старшого, і сказав йому: Сину мій, і той сказав: Ось я. І сказав: Ось я постарів і не знаю дня моєї смерті. Тепер отже візьми своє знаряддя, сагайдак і лук, і вийди на рівнину, і полюй мені здобич. І приготуй мені страви, як я люблю, і принеси мені, щоб я поїв, щоб благословила тебе душа моя перед тим, як я помру. Ребекка ж почула, як Ісаак говорив до Ісава, сина свого, а Ісав пішов у рівнину полювати здобич для батька свого. Ребекка ж сказала до Якова, сина свого молодшого: Дивись, я чула, як батько твій говорив до Ісава, брата твого, кажучи, Принеси мені здобич і приготуй мені страви, щоб, поївши, я благословив тебе перед Господом до моєї смерті. Тепер же, сину мій, слухай мене, як я тобі наказую. І піди до овець, візьми мені звідти двох ніжних і гарних козенят, і я приготую з них страви для твого батька, як він любить. І ти принесеш своєму батькові, і він з'їсть, щоб благословив тебе батько твій перед своєю смертю. Сказав же Яків до Ревекки, матері своєї: Ісав, брат мій, чоловік волохатий, я ж чоловік гладкий. Щоб не доторкнувся мене батько, і я буду перед ним як той, хто зневажає, і накличу на себе прокляття, а не благословення. Сказала йому мати: На мене твоє прокляття, дитино, тільки послухай мого голосу, і піди принеси мені. Пішовши, він взяв і приніс матері, і мати його приготувала страви, як любив його батько.

І взявши Ревекка гарний одяг Ісава, свого старшого сина, який був у неї в домі, одягнула ним Якова, свого молодшого сина. І шкури козенят вона поклала на руки його й на голі частини шиї його. І дала страви й хліби, які зробила, в руки

Якова, сина свого. І він приніс своєму батькові, і сказав: Батьку, а той відповів: Ось я, хто ти, дитино моя? І сказав Яків до батька: Я Ісав, первісток твій. Я зробив, як ти говорив мені. Встань, сядь і їж від полювання мого, щоб благословила мене душа твоя. Сказав же Ісаак до сина свого: Що це, що ти так швидко знайшов, дитино моя? Той же відповів: Те, що Господь Бог твій передав переді мною. Сказав же Ісаак до Якова: Підійди до мене, і я доторкнуся до тебе, дитино, щоб дізнатися, чи ти є син мій Ісав, чи ні. Наблизився ж Яків до Ісаака, батька свого, і доторкнувся до нього, і сказав: Голос справді голос Якова, а руки — руки Ісава. І не впізнав його, бо руки його були, як руки Ісава, брата його, волохаті, і благословив його. І сказав: Ти є син мій Ісав? А той сказав: Я. І сказав: Принеси мені, і я буду їсти від твого полювання, дитино, щоб благословила тебе душа моя. І він приніс йому, і він їв, і він приніс йому вино, і він пив. І сказав до нього Ісаак, батько його: Підійди до мене і поцілуй мене, дитино. І, наблизившись, поцілував його, і понюхав запах його одягів, і благословив його, і сказав: Ось запах сина мого, як запах поля повного, яке благословив Господь. І нехай дасть тобі Бог від роси небесної і від багатства земного, і множину зерна та вина. І нехай служать тобі народи, і нехай поклоняються тобі правителі, і стань господарем брата твого, і поклоняться тобі сини батька твого; той, хто проклинає тебе, — проклятий, а той, хто благословляє тебе, — благословенний.

І сталося після того, як Ісаак припинив благословляти Якова, сина свого, і сталося, як тільки вийшов Яков від обличчя Ісаака, батька свого, і Ісав, брат його, прийшов від полювання. І зробив він також страви, і приніс їх своєму батькові, і сказав батькові: Нехай встане батько мій і з'їсть від полювання сина свого, щоб благословила мене душа твоя. І

сказав йому Ісаак, батько його: Хто ти? А той сказав: Я син твій, первісток Ісав. Ісаак був дуже вражений великим враженням і сказав: Хто ж тоді полював для мене полювання і приніс мені, і я їв від усього перед тим, як ти прийшов? І я благословив його, і благословенним він буде. Сталося ж, коли Ісав почув слова свого батька Ісаака, він закричав голосом великим і дуже гірким, і сказав: благослови ж і мене, батьку. Сказав же йому: Прийшов брат твій з обманом і взяв благословення твоє. І сказав: Справедливо було названо ім'я його Яків, бо він підставив мене ось уже вдруге: і первородство моє взяв, і тепер взяв благословення моє. І сказав Ісав батькові своєму: Хіба не залишив ти мені благословення, отче? Відповівши ж, Ісаак сказав Ісаву: Якщо я зробив його господарем твоїм, і всіх братів його зробив його слугами, зерном і вином підтримав його, то тобі що я зроблю, дитино? Сказав же Ісав до свого батька: Хіба одне благословення в тебе є, батьку? Благослови ж і мене, батьку! І коли Ісаак був глибоко зворушений, Ісав закричав голосно і заплакав. Відокремившись же, Ісаак, батько його, сказав до нього: ось від багатства землі буде оселя твоя, і від роси неба зверху. І на мечі твоєму ти будеш жити, і братові твоєму ти будеш служити, але буде, коли ти зруйнуєш і знімеш ярмо його з шиї твоєї.

І затаїв образу Ісав на Якова через благословення, яким благословив його батько його, і сказав Ісав у серці своєму: нехай наблизяться дні жалоби за батьком моїм, щоб я вбив Якова, брата мого. Було повідомлено Ревекці слова Ісава, її старшого сина, і, пославши, вона покликала Якова, її молодшого сина, і сказала йому: Ось Ісав, брат твій, загрожує тобі вбити тебе. Тепер отже, дитино, послухай мого голосу, і піднявшись, втечи до Месопотамії, до Лавана, брата мого, в

Харран. І живи з ним деякі дні, доки не відверне той гнів, І гнів брата твого від тебе, і він забуде те, що ти зробив йому, і пославши, покличу тебе звідти, щоб не бути мені позбавленою обох вас в один день. Сказала ж Ревекка до Ісаака: Обтяжене життя моє через дочок синів Хета. Якщо Яків візьме жінку з дочок землі цієї, навіщо мені жити?

28

Покликавши ж Ісаак Якова, благословив його і наказав йому, кажучи: Не візьмеш дружини з дочок ханаанейв. Піднявшись, втечи до Месопотамії, до дому Бетуїла, батька матері твоєї, і візьми собі звідти дружину з-поміж дочок Лавана, брата матері твоєї. А Бог мій благословить тебе, і збільшить тебе, і примножить тебе, і будеш ти зібранням народів. І нехай дасть тобі благословення Авраама, батька мого, тобі і нащадкам твоїм після тебе, щоб успадкувати землю перебування твого, яку дав Бог Аврааму. І послав Ісаак Якова, і пішов він у Месопотамію до Лавана, сина Батуїла Сирійця, брата Ревекки, матері Якова й Ісава.

Побачив же Ісав, що Ісаак благословив Якова і послав його до Месопотамії Сирійської взяти собі звідти жінку, благословляючи його, і наказав йому, кажучи: не візьмеш жінки з дочок ханаанських. І Яків послухав свого батька і матір, і пішов у Месопотамію Сирійську. Побачивши ж і Ісав, що злі дочки Ханаану перед Ісаком, батьком його Ісав пішов до Ізмаїла і взяв Маелет, дочку Ізмаїла, сина Авраама, сестру Наваїота, за дружину до своїх жінок.

І вийшов Яків від колодязя клятви і пішов у Харран. І зустрів місце, і заснув там, бо зайшло сонце, і взяв від каміння

того місця, і поклав під голову свою, і заснув на тому місці. І він побачив сон, і ось драбина, встановлена на землі, якої верхівка сягала неба, і ангели Божі піднімалися і спускалися по ній. А Господь стояв над нею і сказав: Я є Бог Авраама, батька твого, і Бог Ісаака. Не бійся. Землю, на якій ти спиш, дам тобі і нащадкам твоїм. І буде насіння твоє як пісок землі, і воно розшириться на море, і Південь, і Північ, і на схід, і благословляться в тобі всі племена землі, і в насінні твоєму. І ось я з тобою, охороняючи тебе на всій дорозі, куди б ти не пішов, і поверну тебе в цю землю, бо не залишу тебе, доки не зроблю всього, що сказав тобі. І прокинувся Яків зі сну свого і сказав, що є Господь у місці цьому, а я не знав. І він злякався, і сказав: Як страшне це місце! Це не що інше, як дім Божий, і це ворота небесні. І встав Яків вранці, і взяв камінь, який він підклав там під голову свою, і поставив його стовпом, і вилив олію на верхівку його. І назвав він те місце Дім Божий, а раніше те місто мало ім'я Улламлуз. І помолився Яків, кажучи: якщо буде Господь Бог зі мною, і збереже мене в дорозі цій, якою я йду, і дасть мені хліб їсти і одяг, щоб одягнутися, і поверне Він мене зі спасінням до дому батька мого, і буде Господь мені Богом. І цей камінь, який я встановив стовпом, буде для мене домом Бога, і з усього, що ти мені даси, я віддам тобі десятину.

29

І піднявши ноги, Яків пішов у землю сходу, до Лавана, сина Бетуїла Сирійця, брата ж Ревекки, матері Якова і Ісава. І бачить, і ось криниця на рівнині, а там були три стада овець, що відпочивали біля неї, бо з тієї криниці поїли стада, а камінь був великий на устю криниці. І збиралися там всі стада, і відкочували камінь від устя криниці, і поїли овець, і

повертали камінь на устя криниці на його місце. Сказав же їм Яків: Брати, звідки ви? Вони ж сказали: Ми з Харрану. Сказав же їм: Чи знаєте Лабана, сина Нахора? Вони ж сказали: Знаємо. Сказав же він їм: Чи здоровий він? Вони ж сказали: Здоровий, і ось Рахіль, дочка його, йде з вівцями. І сказав Яків: Ще день великий, ще не час збирати худобу. Напоївши овець, ідіть і пасіть їх. Ті ж сказали: Ми не зможемо, доки не зберуться всі пастухи, і вони не відкотять камінь від отвору колодязя, і ми не напоїмо овець. Поки він ще говорив до них, ось Рахіль, дочка Лабана, приходила з вівцями свого батька, бо вона пасла овець свого батька. Сталося ж, що коли Яків побачив Рахіль, дочку Лавана, брата матері своєї, і овець Лавана, брата матері своєї, то підійшов Яків, відкотив камінь від отвору криниці і напоїв овець Лавана, брата матері своєї. І поцілував Яків Рахіль, і, закричавши голосом своїм, заплакав. І повідомив Рахіль, що він є братом її батька, і що він є сином Ревекки, і вона, побігши, повідомила про це свого батька згідно з цими словами. Сталося так, що коли Лабан почув ім'я Якова, сина своєї сестри, він побіг назустріч йому, і, обнявши його, поцілував, і ввів його до свого дому, і Яков розповів Лабану всі ці слова. І сказав йому Лаван: З кісток моїх і з плоти моєї є ти. І був він з ним місяць днів.

Сказав же Лабан до Якова: Хоч ти й брат мій, не будеш служити мені даром. Скажи мені, яка твоя нагорода? У Лабана ж було дві дочки: ім'я старшій — Лія, і ім'я молодшій — Рахіль. А очі Лії були слабкі, Рахіль же була гарна станом і дуже прекрасна виглядом. Полюбив же Яків Рахіль, і сказав: буду служити тобі сім років за Рахіль, дочку твою молодшу. Сказав же йому Лаван: Краще мені дати її тобі, ніж дати її іншому чоловікові. Живи зі мною. І служив Яків за Рахіль сім років, і були вони перед ним як небагато днів, через те що

любив він її. Сказав же Яків до Лавана: Дай мені жінку мою, бо вповнилися дні, щоб увійшов я до неї. Зібрав же Лаван усіх чоловіків того місця і влаштував весілля. І настав вечір, і він узяв свою дочку Лію, привів її до Якова, і Яков увійшов до неї. Дав же Лаван своїй дочці Лії Зелфу, свою служницю, їй у служниці. Сталося ж вранці, і ось була Лія. Сказав же Яків Лавану: Що це ти зробив мені? Хіба не за Рахіль я служив у тебе? І чому ти обдурив мене? Відповів же Лаван: Не є так у нашому місці, щоб дати молодшу перед старшою. Закінчи отже тиждень цієї, і дам тобі і цю замість роботи, яку працюєш у мене, ще сім інших років. Зробив так Яків і завершив сім днів цієї, і дав йому Лаван Рахіль, дочку свою, за жінку. Дав же Лаван дочці своїй Баллан служницю свою, їй служницю. І він увійшов до Рахілі, і любив Рахіль більше, ніж Лію, і служив йому ще сім років.

Побачивши ж Господь Бог, що Лія була ненавиджена, відкрив утробу її, Рахіль же була безплідна. І зачала Лія, і породила сина Якову, назвала же ім'я його Рувим, кажучи: тому що побачив мій Господь приниження моє, і дав мені сина, тепер отже полюбить мене чоловік мій. І зачала вона знову, і породила другого сина Якову, і сказала: Почув Господь, що я ненавиджена, і дав мені й цього, і назвала ім'я його Симеон. І зачала вона ще, і породила сина, і сказала: Тепер цього разу буде зі мною чоловік мій, бо я породила йому трьох синів. Через це назвала ім'я його Левій. І зачавши, вона ще народила сина і сказала: Тепер ще за це я подякую Господу. Через це назвала ім'я його Юда, і перестала народжувати.

Побачивши, що не народила Якову, Рахіль заздрила сестрі своїй і сказала Якову: Дай мені дітей, а якщо ні — помру я. Розгнівавшись, Яків сказав Рахілі: Хіба я замість Бога, Який позбавив тебе плоду утроби? Рахіль сказала Якову: Ось моя служниця Балла, увійди до неї, і вона народить на моїх колінах, і я також буду збудована від неї. І дала вона йому Баллан, служницю свою, йому за дружину, і увійшов до неї Яків. І завагітніла Балла, служниця Рахілі, і породила Якову сина. І сказала Рахіль: Бог розсудив мене, і почув голос мій, і дав мені сина, через це назвала ім'я його Дан. І Балла, служниця Рахілі, знову зачала і породила Якову другого сина. І сказала Рахіль: Заступився за мене Бог мій, і я боролася з сестрою моєю, і перемогла. І назвала ім'я його Нефталім. Побачила ж Лея, що перестала народжувати, і взяла Зелфан, служницю свою, і дала її Якову за дружину, і він увійшов до неї. І зачала Зелфа, служниця Леї, і породила Якову сина. І сказала Лія: Яке щастя! — і назвала його ім'ям Гад. І зачала ще Зелфа, служниця Леї, і породила Якову другого сина. І сказала Лія: Блаженна я, тому що жінки будуть називати мене блаженною, і назвала ім'я його Асир. Пішов же Рувим у день жнив пшениці, і знайшов яблука мандрагор у полі, і приніс їх до Лії, матері своєї. Сказала же Рахіль Лії, сестрі своїй: дай мені з мандрагор сина твого. Сказала Лія: Хіба тобі недостатньо, що ти взяла мого чоловіка? Невже ти візьмеш і мандрагори мого сина? Сказала Рахіль: Не так, нехай він спить з тобою цієї ночі замість мандрагор твого сина. Увійшов Яків з поля ввечері, і вийшла Лія назустріч йому, і сказала: до мене увійдеш сьогодні, бо я найняла тебе замість мандрагор сина мого, і спав він з нею цієї ночі. І почув Бог Лію, і вона, зачавши, породила Якову п'ятого сина. І сказала Лія: Дав мені Бог нагороду мою за те, що я віддала служницю мою чоловікові моему, і назвала ім'я його Іссахар, що означає

нагорода. І зачала ще Лія, і породила шостого сина Якову. І сказала Лія: Бог дав мені добрий дар у цей час, тепер вибере мене чоловік мій, бо я народила йому шістьох синів. І назвала ім'я його Завулон. І після цього вона народила дочку, і він назвав її ім'ям Дейна. Згадав же Бог про Рахіль, і вислухав її Бог, і відкрив їй лоно. І зачавши, вона породила Якову сина, і сказала Рахіль: Зняв Бог мій ганьбу. І назвала вона ім'я його Йосип, кажучи: Нехай додасть Бог мені ще одного сина.

Сталося ж так, що коли Рахіль породила Йосифа, Яків сказав Лавану: відпусти мене, щоб я пішов у моє місце і в мою землю. Віддай моїх жінок і моїх дітей, за яких я служив тобі, щоб я міг піти, бо ти знаєш службу, яку я тобі служив. Сказав же йому Лаван: Якщо я знайшов прихильність перед тобою, я ворожив, бо благословив мене Бог при твоєму приході. Вкажи свою плату мені, і я дам. Сказав же Яків: Ти знаєш, як я служив тобі, і скільки було твоєї худоби зі мною. Мале бо було те, що ти мав переді мною, і воно зросло у множину, і благословив тебе Господь Бог при моїй нозі; тепер же коли зроблю і я собі дім? І сказав йому Лаван: Що тобі дам? А Яків сказав йому: Не даси мені нічого. Якщо зробиш мені цю справу, знову пасти буду вівці твої і берегти буду. Нехай сьогодні пройдуть усі твої вівці, і відділи звідти кожную темну вівцю серед ягнят і кожную смугасту та крапчасту серед кіз — це буде моєю нагородою. І моя праведність буде свідчити за мене в наступний день, тому що нагорода моя перед тобою: все, що не буде плямисте і пістряве серед кіз, і темне серед ягнят, буде вважатися вкраденим у мене. Сказав же йому Лаван: нехай буде згідно зі словом твоїм. І того дня він відділив крапчастих і плямистих козлів, і всіх крапчастих і плямистих кіз, і все, що було темне серед ягнят, і все, що було біле серед них, і передав через руку своїх синів. І він відділив відстань трьох днів між

ними і Яковом, а Яків пас вівці Лавана, що залишилися. Взяв же собі Яків прут стираксовий свіжий, і горіховий, і платана, і обідрав їх Яків білими обідруваннями, і зскрібаючи зелене, з'являлося на прутах біле, що обідрав, строкате. І поклав він прутики, які обідрав, у жолоби поїльних корит з водою, щоб коли вівці прийдуть пити, то перед прутиками, коли вони підійдуть до пиття, завагітніли вівці при прутиках. І зачинали вівці біля жердин, і народжували вівці чисто-білих, і строкатих, і сіро-плямистих. Ягнят же відділив Яків, і поставив перед вівцями барана білосмугого і все строкате серед ягнят, і відокремив собі стада окремо для себе, і не змішав їх з вівцями Лавана. Сталося ж у той час, коли вівці зачинали, приймаючи в утробі, Яків поклав жезли перед вівцями у коритах, щоб вони зачинали згідно з жезлами. Коли овці народжували, він не встановлював, і ставалося так, що немарковані були Лавана, а марковані — Якова. І збагатився чоловік дуже-дуже, і стало в нього багато худоби, і воли, і слуги, і служниці, і верблюди, і осли.

31

Почув же Яків слова синів Лавана, які говорили: Взяв Яків все батька нашого, і з батька нашого здобув всю цю славу. І побачив Яків обличчя Лавана, і ось воно не було до нього як учора і позавчора. Сказав же Господь до Якова: Повертайся в землю батька твого і до покоління твого, і Я буду з тобою. Відіславши ж, Яків покликав Лію і Рахіль на рівнину, де були отари. І сказав він їм: Бачу я обличчя батька вашого, що воно не таке до мене, як учора і позавчора, але Бог батька мого був зі мною. І ви самі знаєте, що я служив вашому батькові з усієї моєї сили. Але батько ваш обдурив мене і змінив мою плату десять разів, і не дав йому Бог зашкодити

мені. Якщо він так скаже, строкаті будуть твоєю нагородою, і всі вівці народять строкатих, а якщо скаже, білі будуть твоєю нагородою, і всі вівці народять білих. І Бог відібрав усю худобу вашого батька і дав її мені. І сталося, коли вівці зачинали в утробі, що я побачив у сні своїми очима, і ось цапи і барани, піднімаючись на овець і кіз, були білі, і строкаті, і попелясто-плямисті. І сказав мені Ангел Божий уві сні: Якове! А я сказав: Що є? І сказав: підійми очі твої і побач козлів і баранів, що піднімаються на вівці і кози плямисті, і строкаті, і попелясті крапчасті, бо я побачив усе, що тобі Лаван робить. Я є Бог, що з'явився тобі в місці Божому, де ти помазав мені там стовп і дав мені там обітницю. Тепер отже встань і вийди з цієї землі, і йди в землю народження твого, і я буду з тобою. І відповівши, Рахіль і Лія сказали йому: Хіба є нам ще частина або спадщина в домі батька нашого? Хіба не як чужі ми вважаємося йому? Адже він продав нас і пожер наше срібло. Усе багатство і славу, яку взяв Бог батька нашого, буде нам і дітям нашим; тепер отже, скільки тобі сказав Бог, роби. Піднявшись же, Яків взяв своїх жінок і своїх дітей на верблюдів. І він відвів усе своє майно, і весь свій багаж, який здобув у Месопотамії, і все своє, щоб відійти до Ісаака, батька свого, в землю Ханаан. Лаван пішов стригти своїх овець, а Рахіль вкрала ідолів свого батька. Яків же приховав від Лавана Сирійця, не повідомивши йому, що втікає. І він втік з усім своїм майном, перейшов річку і поспішив до гори Галаад. Але на третій день Лавану Сирійцю було повідомлено, що Яків втік. І, взявши своїх братів із собою, переслідував його сім днів шляху й наздогнав його на горі Галаад. Прийшов же Бог до Лавана сирійця уві сні вночі, і сказав йому: Стережись, щоб ніколи не говорив з Яковом зло. І наздогнав Лаван Якова, Яків же розбив намет свій на горі, Лаван же поставив братів своїх на горі Галаад. Сказав же Лаван до Якова: Що ти

зробив? Чому таємно ти втік, і обікрав мене, і відвів дочок моїх, як полонянок мечем? І якби ти повідомив мені, я відпустив би тебе з радістю, з музикантами, з барабанами і з лірою. І я не був визнаний гідним поцілувати моїх дітей і моїх дочок, а тепер ти вчинив нерозумно. І зараз рука моя достатньо сильна, щоб заподіяти тобі зло, але Бог батька твого вчора сказав мені, кажучи: Бережи себе, щоб ніколи не говорив з Яковом зле. Тепер отже ти пішов, бо ти сильно бажав відійти до дому батька твого, чому ти вкрав моїх богів? Відповівши ж, Яків сказав Лавану: я боявся, бо думав, що ти забереши дочок твоїх від мене і все моє. І сказав Яків: Біля кого б ти не знайшов богів твоїх, той не житиме перед братами нашими. Пізнай, що є у мене з твого, і візьми. Але не знайшов у нього нічого, бо не знав Яків, що Рахіль, жінка його, вкрала їх. Увійшовши, Лаван шукав у домі Лії і не знайшов, і вийшов з дому Лії, і шукав у домі Якова і в домі двох служниць, і не знайшов, увійшов же і в дім Рахілі. Рахіль же взяла ідоли, вклала їх у сідельні сумки верблюда і сіла на них. І сказала вона своєму батькові: Не гнівайся, пане мій, не можу я встати перед тобою, бо у мене жіночий звичай. Шукав Лаван по всьому дому, але не знайшов ідолів. Розгнівався Яків і боровся з Лаваном, а відповівши, Яків сказав Лавану: Яка моя неправда? І який мій гріх, що ти переслідував мене? І що ти обшукав усі посудини мого дому? Що ти знайшов з-поміж усіх посудин твого дому? Поклади тут перед твоїми братами і моїми братами, і нехай вони розсудять між нами обома. Ось двадцять років я з тобою, твої вівці і твої кози не були безплідними, баранів твоїх овець я не з'їдав. Розірваного звірами я не приносив тобі, я відшкодував із себе самого крадіжки денні й крадіжки нічні. Я ставав удень спалений спекою, а вночі — морозом, і сон відходив від моїх очей. Ось двадцять років я перебуваю в домі твоєму, я служив тобі

чотирнадцять років за двох дочок твоїх і шість років при вівцях твоїх, а ти обманював мене щодо плати моєї десять разів. Якби не Бог батька мого Авраама і страх Ісаака був зі мною, тепер би ти відіслав мене ні з чим. Бог побачив моє приниження і працю рук моїх, і докорив тебе вчора.

Відповівши ж, Лаван сказав Якову: Дочки — дочки мої, і сини — сини мої, і худоба — худоба моя, і все, скільки ти бачиш, — моє є; і щодо дочок моїх, що я зроблю цим сьогодні або дітям їхнім, яких вони народили? Тепер отже ходи, укладу завіт я і ти, і буде він на свідчення між мною і тобою. Сказав же йому: ось нікого з нами немає, дивись, Бог свідок між мною і тобою. Взявши ж Яків камінь, поставив його стовпом. Сказав же Яків до братів своїх: Збирайте каміння. І збрали вони каміння, і зробили пагорб, і їли там на пагорбі. І сказав йому Лаван: Пагорб цей свідчить між мною і тобою сьогодні. І Лаван назвав його купа свідчення, а Яків назвав його купа-свідок. Сказав Лаван Якову: Ось цей курган і стовп, який я встановив між мною і тобою, свідчить цей курган, і свідчить цей стовп, через це було названо ім'я: курган свідчить. І бачення, яке він сказав: нехай Бог дивиться між мною і тобою, бо ми відділимося один від одного. Якщо ти принизиш моїх дочок, якщо ти візьмеш жінок до моїх дочок, дивись: нікого немає з нами, хто бачить, Бог свідок між мною і тобою. Якщо я не перейду до тебе, то й ти не переходь до мене через цей пагорб і цей стовп на зло. Бог Авраама і Бог Нахора нехай судить між нами, і присягнув Яків страхом батька свого Ісаака. І він приніс жертву на горі, і покликав братів своїх, і вони їли і пили, і спали на горі.

Піднявшись же вранці, Лаван поцілував синів і дочок своїх, і благословив їх, і, повернувшись, Лаван пішов у своє місце.

І Яків пішов своїм шляхом, і піднявши очі, він побачив Божий табір, що розташувався табором, і зустріли його Ангели Божі. Яків сказав, коли побачив їх: Це табір Божий, і назвав те місце Маханаїм.

Послав же Яків посланців перед собою до Ісава, брата свого, в землю Сеїр, в землю Едом. І наказав їм, кажучи: Так скажете пану моєму Ісаву: так каже слуга твій Яків: з Лаваном я перебував і затримався до тепер. І стали в мене воли, і осли, і вівці, і слуги, і служниці, і я послав сповістити господареві моєму Ісаву, щоб знайшов слуга твій милість перед тобою. І повернулися ангели до Якова, кажучи: ми приходили до брата твого Ісава, і ось він іде тобі назустріч, і чотириста чоловіків з ним. Яків дуже злякався і був у розпачі, тому поділив народ, що був з ним, а також волів, верблюдів і овець на два табори. І сказав Яків: Якщо прийде Ісав на один табір і вдарить його, то другий табір буде врятований. Сказав же Яків: Боже батька мого Авраама і Боже батька мого Ісаака, Господи, Ти, що сказав мені: Повертайся в землю народження твого, і Я вчиню тобі добро', Нехай мені буде достатньо від усієї справедливості і від усієї правди, яку ти зробив слугі твоєму, бо цим жезлом моїм я перейшов цей Йордан, тепер же я став двома таборами. Визволи мене з руки брата мого, з руки Ісава, бо боюся я його, щоб він, прийшовши, не вбив мене і матір разом з дітьми. Ти ж сказав: Я вчиню тобі добре і зроблю нащадків твоїх як пісок морський, який не буде злічений через множину. І спав він там тієї ночі, і взяв дари, які приніс, і відіслав Ісаву, братові своєму, Кіз двісті, козлів

двадцять, овець двісті, баранів двадцять, верблюдиць годуючих і дітей їх тридцять, волів сорок, биків десять, ослів двадцять і лошат десять. І дав він їх своїм слугам, стадо окремо, і сказав своїм слугам: йдіть попереду мене і тримайте проміжок між стадом і стадом. І він наказав першому, кажучи: Якщо тобі зустрінеться Ісав, брат мій, і запитає тебе: Чий ти? Куди йдеш? І чиї ці речі, що йдуть перед тобою? Скажеш: Твого слуги Якова дари послав господареві моєму Ісаву, і ось він іде за нами. І наказав першому, і другому, і третьому, і всім, хто йшов попереду цих отар, кажучи: згідно з цим словом говоріть Ісаву, коли він знайде вас, І ви скажете: Ось слуга твій Яків іде за нами, бо він сказав: Я вблагаю його обличчя дарами, що йдуть перед ним, і після цього побачу його обличчя, можливо бо він прийме моє обличчя. І дарунки йшли попереду нього, а сам він ночував тієї ночі в таборі. Піднявшись тієї ночі, він узяв двох жінок, і двох служниць, і одинадцятьох дітей його, і перейшов перехід Яббоку. І взяв він їх, і перейшов потік, і перевів усе своє.

Залишився ж Яків один, і боровся з ним чоловік до ранку. Побачив же, що не може перемогти його, і доторкнувся до западини стегна його, і зааніміла западина стегна Якова, коли той боровся з ним. І сказав йому: Відпусти мене, бо зійшов світанок. Він же сказав: Не відпущу тебе, якщо не благословиш мене. Сказав же йому: Яке твоє ім'я? Той же сказав: Яків. І сказав йому: Не буде називатися більше ім'я твоє Яків, але Ізраїль буде ім'я твоє, тому що зміцнився ти з Богом, і з людьми сильний будеш. Запитав же Яків і сказав: Повідом мені ім'я твоє. І сказав: Чому це питаєш ти ім'я моє? І благословив його там. І назвав Яків ім'я того місця Вид Бога, бо бачив Бога обличчя до обличчя, і врятована моя душа. Зійшло для нього сонце, коли минула форма Бога, а він

кульгав на своє стегно. Заради цього не їдять сини Ізраїля сухожилля, яке заніміло, що є на западині стегна, до цього дня, тому що торкнувся западини стегна Якова сухожилля, яке заніміло.

33

Піднявши очі свої вгору, Яків побачив, і ось Ісав, брат його, йде, і чотириста чоловіків з ним, і поділив Яків дітей між Лією, і Рахіллю, і двома служницями. І він поставив двох молодих жінок і їхніх синів попереду, Лію і її дітей позаду, а Рахіль і Йосипа останніми. Сам же він вийшовперед ними і поклонився до землі сім разів, доки не наблизився до брата свого. І побіг Ісав назустріч йому, і, обійнявши його, впав на шию його, і поцілував його, і плакали обидва. І піднявши погляд, Ісав побачив жінок і дітей, і сказав: Що це тобі є? Той же сказав: Діти, яких Бог помилував слугу твого. І наблизилися молоді жінки і їхні діти, і поклонилися. І підійшла Лія і діти її, і вклонилися, і після цього підійшла Рахіль і Йосиф, і вклонилися. І сказав: Що означають для тебе всі ці табори, які я зустрів? А той сказав: Щоб слуга твій знайшов милість перед тобою, господарю. Сказав же Ісав: Є в мене багато, брате, нехай буде тобі твоє. Сказав Яков: Якщо я знайшов прихильність перед тобою, прийми ці дари з моїх рук, бо я побачив твоє обличчя, як хтось бачить обличчя Бога, і ти будеш задоволений мною. Візьми мої благословення, які я приніс тобі, бо Бог помилував мене, і я маю все. І він примусив його, і той взяв. І сказав: Відправившись, підемо прямою дорогою. Сказав же йому: Господар мій знає, що діти ніжніші, і вівці та корови годують при мені; якщо ж поженуся їх один день, помре вся худоба. Нехай господар мій іде попереду свого слуги, а я рухатимусь дорогою неквапливо,

відповідно до темпу подорожі, що переді мною, і відповідно до кроку молодих слуг, аж поки не прийду до господаря мого в Сеїр. Сказав же Ісав: Залишу з тобою від народу, що зі мною. Він же сказав: Навіщо це? Достатньо того, що знайшов милість перед тобою, господи. Повернув назад Ісав того дня на свій шлях до Сеїру. І Яків відправився в Намети, і збудував собі там будинки, а для своєї худоби зробив намети, через це назвав те місце Намети.

І прийшов Яків до Салиму, міста Сихемів, що в землі Ханаанській, коли повертався з Месопотамії Сирійської, і розташувався табором перед містом. І придбав він ділянку поля, де поставив свій намет, у Еммора, батька Сихема, за сто амнонів. І встановив там жертвник і закликав Бога Ізраїля.

34

Вийшла ж Дейна, дочка Леї, яку вона народила Якову, щоб побачити дочок місцевих жителів. І побачив її Сихем, син Еммора Євєянина, правитель тієї землі, і, взявши її, спав з нею і принизив її. І приділив увагу душі Діни, дочки Якова, і полюбив діву, і говорив до серця діви. Сказав Сихем до Еммора, батька свого, кажучи: Візьми мені цю дитину за дружину. Яків же почув, що син Еммора зганьбив Дейнан, дочку його, а сини його були з худобою його на рівнині, і мовчав Яків, доки вони не прийшли. Вийшов же Еммор, батько Сихема, до Якова, щоб говорити з ним. Сини ж Якова прийшли з поля, і коли почули, засмутилися чоловіки, і дуже болісно було їм, що ганебну річ він зробив в Ізраїлі, переспавши з дочкою Якова, і не так буде. І промовив Еммор до них, кажучи: Сихем, син мій, обрав душею дочку вашу, дайте ж її йому за дружину. І породичайтеся з нами, дочок

ваших дайте нам, і дочок наших візьміть синам вашим. І мешкайте з нами, і ось земля широка перед вами: мешкайте, торгуйте на ній і набувайте володіння в ній. І сказав Сихем до батька її і до братів її: Нехай знайду я прихильність перед вами, і що б ви не сказали, дамо. Примножете посаг дуже, і я дам стільки, скільки ви скажете мені, а ви дайте мені цю дівчину за дружину.

Відповіли ж сини Якова Сихему і Еммору, батькові його, з обманом, і говорили їм, що осквернили Дейну, сестру їхню. І сказали їм Симеон і Леві, брати Дейнас: не зможемо ми зробити цього, дати сестру нашу чоловікові, який має необрізаність, бо це ганьба для нас. Тільки в цьому ми станемо подібними до вас і будемо жити серед вас, якщо ви станете як ми, і у вас буде обрізаний кожен чоловік. І дамо наших дочок вам, і візьмемо собі жінок з ваших дочок, і житимемо поруч з вами, і будемо як один народ. Якщо ж не послухаєте нас обрізатися, то, взявши нашу дочку, підемо геть. І сподобалися слова Еммору і Сихему, синові Еммора. І не затримався молодий чоловік зробити це, бо він був наполегливий до дочки Якова, а він був найславетніший з усіх у домі батька свого. Прийшов же Еммор і Сихем, син його, до воріт міста їхнього, і говорили до чоловіків міста їхнього, кажучи: Ці люди мирні, нехай вони живуть з нами на землі і торгують на ній, земля ж ось широка перед ними, їхніх дочок візьмемо собі за жінок, і наших дочок дамо їм. Тільки за цієї умови ці люди будуть подібні до нас, щоб жити з нами і бути одним народом: якщо обріжеться кожен чоловік з нас, як і вони самі обрізані. І їхня худоба, і чотириногі, і їхнє майно — хіба не наше буде? Тільки в цьому уподібнімося їм, і оселяться вони з нами. І послухали Еммора і Сихема, сина його, всі, хто

торгував біля брами міста їхнього, і обрізали плоть крайньої плоти своєї кожен чоловік.

Сталося ж у третій день, коли вони були в муках, що два сини Якова, Симеон і Левій, брати Діни, взяли кожен свій меч і увійшли в місто безпечно, і вбили всіх чоловічої статі. І Еммора, і Сихема, сина його, вони вбили мечем, і взяли Дейну з дому Сихема, і вийшли. А сини Якова увійшли до поранених і пограбували місто, в якому осквернили Діну, сестру їхню. І вівці їхні, і воли їхні, і осли їхні, скільки було в місті і скільки було в полі, взяли. І всі їхні тіла, і все їхнє майно, і їхніх жінок взяли в полон, і пограбували все, що було в місті, і все, що було в будинках. Сказав же Яків до Симеона і Левія: ненависним мене зробили ви, так що злим мені бути для всіх тих, хто живуть на землі, і для Ханаанеїв, і для Ферезеїв. Я ж малочисельний в числі, і зібравшись на мене, вдарять мене, і буду знищений я і дім мій. Вони ж сказали: Хіба як повію використають нашу сестру?

35

Сказав же Бог до Якова: піднявшись, піди вгору в місце Вєфіль і живи там, і зроби там жертovníк Богу, який явився тобі, коли ти втікав від обличчя Ісава, брата твого. Сказав же Яків до дому свого і всім, хто з ним: підніміть богів чужих, що з вами, з-поміж вас, і очистіться, і змініть одежі ваші. І, піднявшись, підемо до Вєфілю і зробимо там жертovníк Богу, що вислухав мене в день скорботи, Який був зі мною і врятував мене в дорозі, якою я йшов. І дали Якову чужих богів, які були в їхніх руках, і сережки, які були в їхніх вухах, і Яків сховав їх під терєбінтом, що в Сихемі, і знищив їх до сьогоднішнього дня. І вийшов Ізраїль з Сихему, і напав страх

Божий на міста навколо них, і не переслідували вони синів Ізраїля. Прийшов же Яків у Лузу, яка є в землі Ханаан, яка є Вефіль, сам і весь народ, який був з ним. І він побудував там жертовник, і назвав ім'я того місця Вефіль, бо там з'явився йому Бог, коли він тікав від обличчя Ісава, брата його.

Померла Деборра, годувальниця Ребекки, і була похована нижче Бетеля під дубом, і Яків назвав його ім'ям Дуб Скорботи. Явився Бог Якову ще в Лузі, коли той прийшов з Месопотамії Сирійської, і благословив його Бог. І сказав йому Бог: Ім'я твоє не буде більше називатися Яків, але Ізраїль буде ім'я твоє, і назвав ім'я його Ізраїль. Сказав же йому Бог: Я Бог твій, зростає і множить народи і зібрання народів будуть від тебе, і царі з поперека твого вийдуть. І землю, яку я дав Аврааму і Ісааку, тобі я дав її, тобі вона буде, і нащадкам твоїм після тебе я дам землю цю. Пішов вгору Бог від нього з місця, де говорив з ним. І встановив Яків стовп у тому місці, де говорив з ним Бог, стовп кам'яний, і вилив на нього возливання, і вилив на нього олію. І Яків назвав те місце, де Бог говорив з ним, Бетель. Відійшовши з Бетелю, Яків поставив свій намет за вежею Гадер. Сталося ж так, що коли він наблизився до Хабрати, щоб прийти до Ефрати, Рахіль породила і мала важкі пологи. Сталося ж, коли вона важко народжувала, сказала їй акушерка: Мужайся, бо й це тобі син. Сталося ж, коли вона відпускала свою душу, бо вмирала, назвала ім'я його: син болю мого, але батько назвав ім'я його Веніамін. Померла ж Рахіль і була похована на дорозі до іподрому Ефрафа, це є Віфлеєм. І встановив Яків стовп на її гробниці, це є стовп на гробниці Рахілі до цього дня. Сталося ж, коли оселився Ізраїль у тій землі, пішов Рувим і спав з Баллас, наложницею батька свого Якова, і почув Ізраїль, і зле це видалося йому. Синів Якова було дванадцять.

Сини Леї: первородний Якова Рувим, Симеон, Левій, Юда, Іссахар, Завулон. Сини ж Рахілі: Йосиф і Веніамін. Сини ж Балли, служниці Рахілі: Дан і Нефталім. Сини ж Зелфи, служниці Лії, — Гад і Асір; це сини Якова, які народилися йому в Месопотамії Сирійській. Прийшов же Яків до Ісаака, батька свого, в Мамре, в місто рівнини — це є Хеврон у землі Ханаан, де перебували Авраам і Ісаак. Стали ж дні Ісаака, які він прожив, сто вісімдесят років. І Ісаак, слабнучи, помер і був приєднаний до роду свого, старий і повний днів, і поховали його Ісав і Яків, сини його.

36

Ці ж родоводи Ісава, він є Едом. Ісав же взяв собі жінок із дочок ханаанеїв: Аду, дочку Айлома хеттеянина, і Оливему, дочку Ани, сина Севегона євреянина. І Басемат, дочку Ізмаїла, сестру Наваїота. Ада народила йому Еліфаза, і Басемат народила Рагуїла. І Олібема народила Іеуса, і Іеглома, і Коре — це сини Ісава, які народилися йому в землі Ханаан. Взяв же Ісав своїх жінок, і своїх синів, і своїх дочок, і всіх домочадців свого дому, і все своє майно, і всю худобу, і все, що набув, і все, що придбав у землі Ханаан, і пішов Ісав із землі Ханаан від обличчя Якова, брата свого. Було бо їхнє майно занадто велике, щоб жити разом, і земля їхнього перебування не могла прогудувати їх через множину їхнього майна. Оселився ж Ісав у горі Сеїр; Ісав — він є Едом. Ці ж покоління Ісава, батька Едома, в горі Сеїр. І це імена синів Ісава: Еліфас, син Ади, дружини Ісава, і Рагуїл, син Васемати, дружини Ісава. Стали ж синами Еліфаса Таїман, Омар, Софар, Готом і Кенез. Тамна ж була наложницею Еліфаса, сина Ісава, і породила Еліфасу Амалика; ці сини Ади, дружини Ісава. Ці ж сини Рагуїла: Нахот, Заре, Соме і Мозе; ці були сини Басемат,

дружини Ісава. Ці ж сини Оліберми, дочки Ани, сина Себегона, дружини Ісава; народила ж вона Ісаву Іеуса, і Іеглома, і Коре. Ці провідники — сини Ісава, сини Еліфаса, первістка Ісава: провідник Тайман, провідник Омар, провідник Софар, провідник Кенез. Лідер Корах, лідер Готом, лідер Амалік — ці лідери Еліфаза в землі Ідумеї, ці сини Ади. І ці сини Рагуїла, сина Ісава: вождь Нахот, вождь Заре, вождь Соме, вождь Мозе. Ці вожді Рагуїла в землі Едом, ці сини Басемат, дружини Ісава. Ці ж сини Оліберми, жінки Ісава: вождь Іеус, вождь Іеглом, вождь Коре; ці вожді Оліберми, дочки Ани, жінки Ісава. Ці сини Ісава, і ці їхні вожді, ці є сини Едома. Ці ж сини Сеїра Хоррейського, що мешкав у землі: Лотан, Шовал, Севегон, Ана, І Дішон, і Асар, і Рісон — ці вожді хорейські, сини Сеїра в землі Едом. Синами Лотана стали Хоррі і Геман, а сестрою Лотана була Тамна. Ці ж сини Совала: Голам, і Манахат, і Гаїбел, і Софар, і Омар. І це сини Севегона: Аїе і Ана. Це той Ана, який знайшов Ямеїна в пустелі, коли пас вьючних тварин Севегона, батька свого. Ці ж сини Ани: Дішон і Оливема, дочка Ани. Ці ж сини Дешона: Амада, і Асбан, і Ітран, і Харран. Ці ж сини Асара: Балаам, і Зукам, і Іукам. Ці ж сини Рісона: Ос і Аран. Ці ж вожді Хоррі: вождь Лотан, вождь Шобал, вождь Себегон, вождь Ана, провідник Дішона, провідник Асара, провідник Рісона — ці провідники хорритів у їхніх володіннях у землі Едом.

І ці царі правили в Едомі перед тим, як царював цар в Ізраїлі. І царював в Едомі Балак, син Беора, і ім'я міста його — Деннаба. Помер же Балак, і зацарював замість нього Йобаб, син Зари, з Босорри. Помер же Йовав, і царював замість нього Асом із землі Тайманон. Помер же Асом, і царював замість нього Адад, син Барада, той, хто вразив Мадіам на рівнині Моава, і ім'я міста його — Геттаїм. Помер же Адад, і

зацарював замість нього Самада з Массеккас. Помер же Самада, і зацарював замість нього Саул з Роовоф, що при річці. Помер же Саул, і зацарював замість нього Балленон, син Ахобора. Помер Балленон, син Ахобора, і зацарював замість нього Арад, син Барада, і ім'я міста його — Фогор, а ім'я дружини його — Метебеел, дочка Матраїта, сина Майзооба. Це імена вождів Ісава, у їхніх племенах, за їхнім місцем, у їхніх землях і у їхніх народах: вождь Тамна, вождь Гола, вождь Єтер, провідник Оголівама, провідник Гелас, провідник Фінон, вождь Кенез, вождь Таїман, вождь Мазар, провідник Магедїл, провідник Зафоїн — ці провідники Едому в побудованих містах у землі їхнього володіння; цей Ісав — батько Едому.

37

Жив же Яків у землі, де оселився батько його, у землі Ханаан, і це покоління Якова. Йосиф же був сімнадцяти років, коли пас овець свого батька разом зі своїми братами, будучи молодим, із синами Балли і синами Зелфи, дружин свого батька, і приніс Йосиф злий осуд до Ізраїля, їхнього батька. Яків любив Йосифа більше за всіх своїх синів, тому що він був сином його старості, і зробив йому різнобарвний хітон. Побачивши ж брати його, що батько любить його більше за всіх синів своїх, зненавиділи його і не могли говорити з ним по-доброму. Побачивши сон, Йосип повідомив про нього своїм братам. І сказав він їм: Послухайте цей сон, який я бачив. Я думав, що ви зв'яжете снопи посеред поля, і мій сніп піднявся і встав прямо, а ваші снопи обернулися і вклонилися моєму снопу. Сказали йому брати його: Хіба ти будеш царювати над нами, або хіба ти будеш панувати над нами? І вони ще більше зненавиділи його через його сні і через його

слова. Він побачив інший сон і розповів його своєму батькові та своїм братам, і сказав: Ось я бачив у сні інший сон, ніби сонце, і місяць, і одинадцять зірок вклонялися мені. І докорив його батько його, і сказав йому: Що це за сон, який ти снів? Хіба справді прийдемо я, і мати твоя, і брати твої, щоб поклонитися тобі до землі? Заздрили ж йому брати його, а батько його зберіг те слово. Пішли ж брати його пасти овець батька їхнього в Сихем. І сказав Ізраїль до Йосифа: Чи не брати твої пасуть у Сихемі? Іди, я пошлю тебе до них. А той сказав йому: Ось я. Сказав же йому Ізраїль: Піди, подивися, чи здорові брати твої і вівці, і повідом мені. І послав його з долини Хеврону, і він прийшов у Сихем. І знайшла його людина, що блукав у полі, і запитала його та людина, кажучи: Що шукаєш? Той же сказав: Я шукаю моїх братів, скажи мені, де вони пасуть. Сказав же йому той чоловік: Вони відійшли звідси, бо я чув, як вони казали: підемо в Дотаїм. І пішов Йосиф за своїми братами, і знайшов їх у Дотаїмі.

Побачили ж його здалека, перед тим як він наблизився до них, і замишляли зло, щоб вбити його. Кожен сказав своєму братові: Ось той сновидець іде. Тепер же прийдіть, уб'ємо його і кинемо його в одну з ям, і скажемо: злий звір пожер його, — і побачимо, що буде з його снами. Почувши ж, Рувим визволив його з їхніх рук і сказав: Не вдаримо його в душу. Сказав же їм Рувим: Не проливайте крові, киньте його в одну з цих ям у пустелі, руки ж не накладайте на нього, щоб врятувати його з їхніх рук і повернути його батькові його. Сталося ж, коли прийшов Йосиф до братів своїх, вони зідрали з Йосифа барвистий хітон, що був на ньому. І, взявши його, кинули в яму, а яма була порожня — води не мала. Сіли вони їсти хліб, і піднявши очі, побачили, і ось мандрівники-ішмаельтяни

йшли з Галаада, і верблюди їхні були навантажені пахощами, і смолою, і міррою. Йшли вони, щоб привести в Єгипет.

Сказав же Юда до братів своїх: Що корисного, якщо вб'ємо брата нашого і приховаємо кров його? Ходімо, продамо його цим ісмаїльтянам, а руки наші нехай не будуть на ньому, бо він брат наш і плоть наша. І почули брати його. І проходили мадіянські торговці, і витягли, і підняли Йосифа з ями, і продали Йосифа ісмаїльтянам за двадцять золотих. І привели Йосифа в Єгипет. Повернувся ж Рувим до ями, і не бачить Йосифа в ямі, і розірвав одяги свої. І повернувся до братів його і сказав: Дитини немає, а я куди тепер піду? Взявши ж туніку Йосифа, зарізали козеня, і заплямували туніку кров'ю. І відіслали вони тунику ту різнобарвну, і принесли вони до батька їхнього, і сказали вони, цей знай І впізнав його, і сказав: Хітон сина мого є, злий звір пожер його, звір схопив Йосифа. Розірвав же Яків одяги свої, і поклав вретиче на поясницю свою, і оплакував сина свого багато днів. Зібралися ж усі сини його і дочки, і прийшли втішити його, але він не хотів бути втішеним, кажучи, що зійде він до сина свого сумуючи в аїд, і оплакував його батько його. А мадіянці продали Йосифа в Єгипет Петефрію, євнуху фараона, головному кухарю.

38

Сталося ж у той час, що Юда пішов від своїх братів і прибув до одного одулламітянина, якому ім'я було Хірах. І побачив там Юда дочку чоловіка-хананеянина, якій ім'я Сава, і взяв її, і увійшов до неї. І зачавши, вона породила сина, і він назвав ім'я його Ер. І завагітнівши, породила ще одного сина, і назвав його ім'ям Онан. І, додавши, народила сина, і він

назвав ім'я його Шилох; вона ж була в Хасбі, коли народила їх. І взяв Юда жінку Еру, первістку своєю, якій ім'я Тamar. Стався ж Ер, первісток Юди, злим перед Господом, і вбив його Бог. Сказав же Юда до Онана: Увійди до дружини брата твого, і одружися з нею, і підійми насіння братові твоєму. Знавши ж Онан, що не йому буде насіння, ставалося, коли входив до дружини брата його, виливав на землю, щоб не дати насіння братові його. Зле виявилось перед Богом те, що він зробив це, і Він убив також його.

Сказав же Юдас Тamar, невістці своїй: сиди вдовою в домі батька твого, доки підросте Шилом, син мій, бо сказав: щоб не помер і цей, як і брати його. Пішовши ж, Тamar сиділа в домі батька свого. Минуло багато днів, і померла Сауа, дружина Юди, і втішившись, Юда піднявся до тих, хто стриг овець його, сам і Бірас, пастух його, одолламітянин, до Тамни. І повідомили Тamar, невістці його, кажучи: Ось тесть твій піднімається до Тамни стригти овець своїх. І, знявши з себе одяги вдівства, вона одягнула літній одяг, прикрасила себе і сіла біля воріт Айнан, що на дорозі до Тамна, бо побачила, що Шилом уже виріс, а він не дав їй йому за дружину. І побачивши її, Юді здалося, що вона повія, бо вона покрила своє обличчя, і він не впізнав її. Він відвернув до неї з дороги і сказав їй: Дозволь мені увійти до тебе, бо не знав, що вона його невістка. А вона сказала: Що ти мені даси, якщо увійдеш до мене? Той же сказав: Я пошлю тобі козеня з моїх овець. Вона ж сказала: Якщо даси мені заставу, поки ти не пошлеш. А він сказав: Який же заставу тобі я дам? А вона сказала: Каблучку твою, і намисто, і жезл твій, що в руці твоїй. І він дав їй, і ввійшов до неї, і вона зачала від нього. І піднявшись, пішла вона, і зняла з себе літній одяг свій, і одягнула одяги вдівства свого. Послав же Юда козеня з кіз через свого

пастуха Одолламітянина, щоб отримати заставу від жінки, але він не знайшов її. Він запитав чоловіків з того місця: Де та повія, що була в Енані на дорозі? І вони сказали: Тут не було повії. І повернувся до Юди, і сказав: Не знайшов, і люди з того місця кажуть, що тут немає повії. Сказав же Юда: Нехай має їх, але щоб ми не були висміяні. Я справді послав це козеня, а ти не знайшов. Сталося ж після трьох місяців, що було повідомлено Юді, кажучи: розпустилася Тамар, невістка твоя, і ось вона має в утробі від розпусти. Сказав же Юда: виведіть її, і нехай буде спалена. Ця ж, коли її вели, відправила до свого свекра, кажучи: Від чоловіка, чії ці речі, я вагітна. І сказала: Пізнай, чії цей перстень, і намисто, і цей жезл. Розпізнав Юда і сказав: Виправдана Тамар більше, ніж я, тому що не дав її Шилому, синові моєму. І не додав більше знати її. Сталося ж, коли вона народжувала, що ось були близнюки в її лоні. Сталося ж, коли вона народжувала, один висунув руку вперед, і акушерка, взявши, зв'язала на його руці червоне, кажучи: Цей вийде перший. Коли ж він зібрав руку, то негайно вийшов його брат, а вона сказала: Що за огорожа була розірвана через тебе? І назвала ім'я його Фарес. І після цього вийшов його брат, на чий руці була червона нитка, і він назвав його ім'ям Зара.

39

Йосифа ж було приведено до Єгипту, і придбав його Петефрес, євнух фараона, головний кухар, чоловік-єгиптянин, з рук ішмаїльтян, які привели його туди. І був Господь з Йосифом, і був він чоловіком успішним, і перебував він у домі свого господаря Єгиптянина. Знав же пан його, що Господь був з ним, і все, що він робить, Господь робить успішним у його руках. І знайшов Йосип прихильність перед

господарем своїм, і сподобався йому. І призначив його над домом своїм, і все, що було в нього, дав у руки Йосипа. Сталося ж після того, як він став над домом його і над усім, що було в нього, що Господь благословив дім Єгиптянина через Йосифа, і благословення Господа було в усьому майні його в домі і в полі його. І доручив усе, що в нього було, в руки Йосифа, і не знав нічого з того, що належало йому, окрім хліба, який їв сам. А Йосиф був гарний на вигляд і дуже красивий обличчям. І сталося після цих слів, і поклати жінка господаря його очі свої на Йосифа, і сказала: Ляж зі мною. Але він не хотів і сказав жінці свого господаря: якщо мій господар не знає через мене нічого в його домі, і все, що є у нього, дав у мої руки, і немає нічого в цьому будинку, що перевищувало б мене, і нічого не утримано від мене, крім тебе, тому що ти його дружина, і як я зроблю цю злу справу і згрішу перед Богом? Коли ж вона говорила до Йосипа день у день, і він не слухався її, щоб спати з нею, щоб лягти з нею. Сталося ж такого дня, що увійшов Йосиф у будинок, щоб виконувати свої справи, і нікого не було з тих, хто був у будинку всередині. І вона схопила його за одяг, кажучи: Ляж зі мною, і, залишивши одяг свій у її руках, він утік і вийшов надвір. І сталося, як вона побачила, що він, залишивши одяг свій у руках її, втік і вийшов назовні і покликала вона тих, хто був у домі, і сказала їм: Дивіться, він привів нам єврейського хлопця, щоб насміхатися з нас. Він увійшов до мене, кажучи: Ляж зі мною', і я закричала гучним голосом. Але коли він почув, що я підняла свій голос і закричала, він залишив свій одяг біля мене, втік і вийшов назовні. І вона залишає одяг біля себе, доки господар не прийшов до свого дому. І вона говорила йому згідно з цими словами, кажучи: Увійшов до мене єврейський слуга, якого ти привів до нас, щоб насміхатися наді мною, і сказав мені: Я лягу з тобою'. Коли ж

він почув, що я підняла свій голос і закричала, він залишив свій одяг біля мене, втік і вийшов надвір. Сталося ж, коли пан почув слова своєї дружини, які вона говорила до нього, кажучи: Так зробив мені твій слуга, він дуже розгнівався.

І взявши пан Йосифа, вкинув його до фортеці, до місця, в якому утримуються в'язні царя, там у твердині. І був Господь з Йосифом, і вилив на нього милість, і дав йому прихильність перед начальником в'язниці. І начальник в'язниці віддав в'язницю під руку Йосифа, і всіх ув'язнених, які були у в'язниці, і все, що робили там, він сам робив. Головний тюремний наглядач не знав через нього нічого, бо все було в руках Йосифа, тому що Господь був з ним, і все що він робив, Господь робив успішним в його руках.

40

Сталося ж після цих слів, згрішив головний чашник царя Єгипту і головний пекар проти їхнього господаря, царя Єгипту. І розгнівався Фараон на двох своїх євнухів, на головного чашника і на головного пекаря, І він помістив їх під варту в тюрмі, у тому місці, де там був ув'язнений Йосиф. І начальник в'язниці доручив їх Йосифу, і він прислужував їм, і перебували вони деякий час у в'язниці. І обидва побачили сон тієї самої ночі, а бачення сну головного чашника і головного пекаря, які були у царя Єгипту і перебували у в'язниці, було таким. Йосип увійшов до них вранці, побачив їх, і вони були стурбовані. І питав він євнухів фараона, які були з ним у в'язниці при господарі його, кажучи: чому обличчя ваші похмурі сьогодні? Вони ж сказали йому: Сон ми бачили, і немає того, хто б його витлумачив. Сказав же їм Йосиф: Хіба не від Бога тлумачення їх? Розкажіть же мені. І

головний чашник розповів свій сон Йосифу, і сказав: У моєму сні була виноградна лоза переді мною. А на виноградній лозі три корені, і вона квітнуча, випустивши пагони, дозрілі грона винограду. І чаша фараона була в моїй руці, і я взяв виноград, і видавив його в чашу, і дав чашу в руку фараона. І сказав йому Йосип: Це його тлумачення: три гілки — це три дні. Ще три дні, і згадає Фараон про твою посаду, і відновить тебе на твоєму головному чашництві, і даси чашу Фараону в його руку згідно з твоєю попередньою посадою, як ти був чашником. Але пам'ятай про мене, коли тобі буде добре, і зроби мені милість: згадай про мене перед фараоном і виведи мене з цієї в'язниці. Мене викрали з землі Євреїв, і тут я нічого не зробив, але мене кинули в цю яму. І побачив головний пекар, що правильно він інтерпретував, і сказав Йосифу: І я побачив сон, і мені здавалося, що я несу три кошики тонкого хліба на моїй голові, А в кошику, що вище, від усіх видів, які Фараон їсть, робота пекаря, і птахи небесні пожирали їх з кошика, що був вище голови моєї. Відповівши ж, Йосип сказав йому: Це його тлумачення: три кошики — це три дні. Ще за три дні фараон відніме твою голову від тебе, і повісить тебе на дереві, і птахи небесні з'їдять твоє тіло. Сталося ж у третій день, день народження Фараона, що він влаштував бенкет для всіх своїх слуг, і згадав про чашника і про пекаря серед своїх слуг. І він відновив головного чашника на його посаді, і той подав чашу в руку фараона. А головного пекаря він повісив, як витлумачив їм Йосип. І головний чашник не згадав Йосифа, але забув про нього.

41

Сталося ж після двох років, що Фараон побачив сон: йому здавалося, що він стоїть на річці. І ось, немов із річки

виходили сім корів, гарних формою і вибраних тілом, і вони паслися в Ахеї. Інші ж сім корів виходили після тих з річки, потворні на вигляд і худі тілом, і паслися біля корів на березі річки. І пожерли сім потворних і худих тілом корів сім гарних виглядом і вибраних тілом корів, і прокинувся фараон. І він побачив сон вдруге, і ось сім колосків піднімалися на одному стеблі, обраних і гарних. І ось сім тонких і побитих вітром колосків проростали за ними. І поглинули сім тонких і знищених вітром колосся сім обраних і повних колосся. Піднявся ж Фараон, і це було сновидіння. Настав ранок, і душа його стурбувалася, і він, відіславши, покликав усіх тлумачів Єгипту і всіх мудреців її, і фараон розповів їм свій сон, і не було того, хто міг би пояснити його фараону. І промовив головний чашник до фараона, кажучи: Гріх мій я згадую сьогодні. Фараон розгнівався на своїх слуг і ув'язнив нас у домі головного кухаря — мене і головного пекаря. І бачили ми сон обидва в одну ніч, я і він, кожен бачив свій власний сон. Був там з нами молодий чоловік, слуга-єврей головного кухаря, і ми розповіли йому, і він витлумачив нам. Сталося ж так, як він витлумачив нам, так і трапилося: мене було відновлено на посаду мою, а того було повішено. Відіславши ж, Фараон покликав Йосифа, і вивели його з в'язниці, і поголили його, і змінили одяг його, і він прийшов до Фараона. Фараон сказав Йосифу: Я бачив сон, і немає того, хто міг би його витлумачити, але я чув про тебе, що ти, почувши сни, можеш їх витлумачити. Відповівши ж, Йосип сказав Фараону: без Бога не буде відповіді щодо спасіння фараона. Промовив же Фараон до Йосифа, кажучи: У сні моєму я думав, що стою біля берега річки. І так само, як з річки виходили сім корів, гарних формою і вибраних тілом, і паслися вони в очереті. І ось сім інших корів виходили за ними з річки, злі і потворні на вигляд, і худі тілом, таких

потворних я не бачив у всій землі Єгипетській. І пожерли сім потворних і тонких корів сім перших гарних і вибраних корів. І увійшли вони в їхні черева, і не стало помітно, що увійшли в їхні черева, і вигляди їхні були потворні, як і на початку, але прокинувшись, я заснув. І знову бачив я у сні моєму, і ось сім колосків піднімалися на одному стеблі, повні й гарні, Інші ж сім тонких і знищених вітром колосків проростали поруч з ними. І поглинули сім тонких і знищених вітром колосків сім гарних і повних колосків, тож я сказав тлумачам, але не було нікого, хто б пояснив мені це.

І сказав Йосиф Фараону: Сон Фараона один є; скільки Бог робить, показав Фараону. Сім гарних корів — це сім років, і сім гарних колосків — це сім років, сон фараона один. І тих сім корів худих, що піднімаються після них, — це сім років, і тих сім колосків худих і вітром зіпсованих — це сім років, будуть сім років голоду. Те ж слово, яке я сказав фараону: скільки Бог робить — показав фараону. Ось настають сім років великого достатку в усій землі Єгипту. Прийдуть же сім років голоду після цього, і забудуть про ситість, що буде в усьому Єгипті, і знищить голод землю. І не буде пізнаний той достаток на землі через голод, що настане після цього, бо він буде надзвичайно сильним. А те, що сон Фараону повторився двічі, означає, що слово від Бога є істинним, і Бог поспішить здійснити його. Тепер отже розглянь людину мудру й розумну, і постав його над землею Єгипту. І нехай зробить Фараон, і нехай призначить топархів на землі, і нехай зберуть всі плоди землі Єгипту семи років достатку. І нехай вони зберуть всю їжу цих семи добрих років, що настають, і нехай буде зібране зерно під владою фараона, їжа в містах нехай буде збережена. І буде їжа, збережена для землі, на сім років

голоду, які будуть в землі Єгипту, і не буде знищена земля голодом. Сподобалося слово Фараону і всім його слугам.

І сказав Фараон усім своїм слугам: Хіба знайдемо ми таку людину, що має в собі Божого духа? Фараон сказав Йосифу: Оскільки Бог показав тобі все це, немає людини мудрішої і розумнішої за тебе. Ти будеш над домом моїм, і устам твоїм буде коритися весь народ мій, тільки престолом я буду більшим за тебе. Фараон сказав Йосифу: Ось я призначаю тебе сьогодні над усією землею Єгипту. І, знявши Фараон перстень зі своєї руки, поклав його на руку Йосифа, і одягнув його в лляну одежу, і поклав золотий ланцюг навколо його шиї. І посадив він його на другу свою колісницю, і глашатай проголосив перед ним, і призначив його над усією землею Єгипту. Сказав Фараон до Йосифа: Я Фараон, без тебе ніхто не підніме руки своєї на всій землі Єгипту. І назвав Фараон ім'я Йосипа Псонтмфанех, і дав йому Асенет, дочку Петефре, жерця Геліополіса, йому в дружину. Йосиф був тридцяти років, коли стояв перед фараоном, царем Єгипту. Йосиф вийшов від фараона і пройшов по всій землі Єгипту. І земля родила снопами протягом семи років достатку. І він зібрав всю їжу семи років, у які був достаток у землі Єгипту, і поклав їжу в містах; їжу з полів міста, що навколо нього, поклав у ньому. І зібрав Йосип зерно, як пісок морський, дуже багато, доки воно не могло бути порохованим, бо не було числа.

А Йосифу народилося два сини перед тим, як прийшли сім років голоду, яких народила йому Асенет, дочка Петефре, жерця Геліополя. Назвав же Йосиф ім'я первістка Манасія, тому що Бог дав мені забути всі мої труди і весь дім батька мого. А ім'я другого він назвав Єфрем, бо Бог примножив мене в землі приниження мого. Минули сім років достатку,

які були в землі Єгипту. І почалися сім років голоду, як сказав Йосиф, і настав голод у всій землі, але в усій землі Єгипту був хліб. І зголодніла вся земля Єгипту, і народ закричав до фараона про хліб, а фараон сказав всім єгиптянам: йдіть до Йосипа, і що він скаже вам, те й робіть. І голод був на всій землі, а Йосиф відкрив усі комори і продавав усім єгиптянам. І всі землі прийшли в Єгипет купувати до Йосипа, бо панував голод у всій землі.

42

Побачивши ж Яків, що є продаж хліба в Єгипті, сказав синам своїм: Чому ви бездіяльні? Ось, я почув, що в Єгипті є зерно; ідіть туди і купіть нам трохи їжі, щоб ми могли жити і не померли.

Пішли вниз десять братів Йосифа, щоб купити зерно з Єгипту. Але Веніаміна, брата Йосифа, не послав з його братами, бо сказав: щоб не трапилася йому біда. Прийшли ж сини Ізраїля купувати разом з тими, хто приходив, бо був голод в землі Ханаан. Йосиф же був правителем землі, він продавав усьому народу землі, а прийшовши, брати Йосифа поклонилися йому обличчям до землі. Побачивши ж Йосиф своїх братів, впізнав їх, і вдавав чужого перед ними, і говорив до них жорстко, і сказав їм: Звідки ви прийшли? Вони ж сказали: З землі Ханаан, купити їжу. Розпізнав Йосиф братів своїх, а вони не розпізнали його. І згадав Йосиф про свої сни, які бачив він, і сказав їм: Ви шпигуни, ви прийшли, щоб вивідати сліди землі. Вони ж сказали: Ні, пане, слуги твої прийшли купити їжу. Ми всі сини одного чоловіка, ми мирні, твої слуги не є шпигунами. Сказав же їм: Ні, але ви прийшли, щоб побачити вразливі місця землі. Вони ж сказали:

Дванадцять нас, слуг твоїх, братів, у землі Ханаан, і ось молодший сьогодні з батьком нашим, а другий більше не існує. Сказав же їм Йосиф: Це є те, що я сказав вам, кажучи, що ви шпигуни. Цим ви будете випробувані: клянуся здоров'ям фараона, ви не вийдете звідси, якщо ваш молодший брат не прийде сюди. Пошліть одного з вас, і він візьме вашого брата, а ви будете ув'язнені, доки не стануть явними ваші слова, чи говорите ви правду, чи ні. Якщо ж ні, то клянуся здоров'ям фараона, ви справді шпигуни. І поклав він їх у в'язницю на три дні. Сказав же їм третього дня: зробіть це, і житимете, бо я боюся Бога. Якщо ви мирні, нехай один ваш брат буде затриманий у в'язниці, а самі ідіть і принесіть купівлю вашого зернового постачання. І приведіть до мене вашого молодшого брата, і тоді повірять вашим словам, а якщо ні — помрете. І вони так зробили. І сказав кожен до свого брата: Так, бо ми є у гріхах щодо нашого брата, що ми проігнорували скорботу його душі, коли він благав нас, і не послухали ми його, і через це прийшла на нас ця скорбота. Відповівши ж, Рувим сказав їм: Хіба не говорив я вам, кажучи: не шкодьте дитині, — і ви не слухали мене? І ось тепер кров його вимагається. Вони ж не знали, що Йосип чує, бо між ними був перекладач. Відвернувшись від них, Йосип заплакав, а потім знову підійшов до них і сказав їм, і взяв Симеона від них, і зв'язав його перед ними.

Наказав же Йосиф наповнити їхні посудини зерном, і повернути їхнє срібло кожному в його мішок, і дати їм припаси на дорогу, і сталося з ними так. І поклавши зерно на своїх ослів, вони пішли звідти. Розв'язавши ж один свій мішок, щоб дати корм своїм ослам там, де вони зупинилися, він побачив зв'язку свого срібла, і вона була зверху отвору мішка. І сказав він братам своїм: Повернуте було мені срібло, і

ось воно в мішку моєму. І вражені були серця їхні, і стривожилися вони, звертаючись один до одного і кажучи: Що це зробив Бог нам? Прийшли до Якова, батька їхнього, в землю Ханаан і повідомили йому про всі події, що сталися з ними, кажучи, Чоловік, господар землі, говорив до нас жорстко і поклав нас у в'язницю як тих, що шпигують за землею. Ми сказали йому: Ми мирні, ми не шпигуни. Нас дванадцять братів, синів нашого батька: одного немає, а наймолодший сьогодні з нашим батьком у землі Ханаан. Сказав нам чоловік, господар землі: Із цього я пізнаю, що ви мирні: одного брата залиште тут зі мною, а купівлю зернової поставки для вашого дому взявши, йдіть. І приведіть до мене вашого молодшого брата, і я пізнаю, що ви не шпигуни, а мирні люди, і я поверну вам вашого брата, і ви зможете торгувати по землі. Сталося так, що коли вони спорожнювали свої мішки, у мішку кожного виявився зв'язок срібла, і побачили зв'язки свого срібла вони самі й батько їхній, і злякалися. Сказав же їм Яків, батько їх: Мене ви позбавили дітей, Йосифа немає, Симеона немає, і Веніаміна ви візьмете; на мене впало все це. Рувим сказав своєму батькові: Убий двох моїх синів, якщо я не приведу його до тебе. Довір його мені, і я поверну його до тебе. Той же сказав: Не піде син мій з вами, тому що брат його помер, і він один залишився, і станеться так, що він ослабне в дорозі, якою ви підете, і зведете ви мою старість з горем до аїду.

43

Але голод посилювався на землі. Сталося так, що коли вони закінчили з'їдати зерно, яке принесли з Єгипту, їхній батько сказав їм: Знову йдіть і купіть нам трохи їжі. Сказав же йому Юда, кажучи: Свідченням засвідчив нам чоловік, господар

землі, кажучи: Не побачите обличчя мого, якщо не буде брат ваш молодший з вами'. Якщо ти справді пошлеш нашого брата з нами, ми зійдемо вниз і купимо тобі їжу. Якщо ж ти не пошлеш нашого брата з нами, ми не підемо, бо той чоловік сказав нам, кажучи: не побачите мого обличчя, якщо ваш молодший брат не буде з вами. Сказав же Ізраїль: Чому ви заподіяли мені зло, повідомивши тому чоловікові, що у вас є брат? Вони ж сказали: Той чоловік докладно розпитував нас і про наше покоління, кажучи: Чи ще живе ваш батько, і чи є у вас брат? І ми повідомили йому згідно з цим питанням. Хіба ми знали, що він скаже нам: Приведіть вашого брата'? Сказав же Юда до Ізраїля, батька свого: Пошли дитину зі мною, і, вставши, підемо, щоб жили і не померли і ми, і ти, і багаж наш. Я ж чекатиму на нього, з моєї руки шукай його, якщо не приведу його до тебе і не поставлю його перед тобою, то згрішившим буду перед тобою всі дні. Якби ми не затримувалися, то вже б повернулися двічі. Сказав їм Ізраїль, батько їхній: Якщо так є, то зробіть це: візьміть від плодів землі у ваші посудини і принесіть тому чоловікові дари — смолу і мед, пахощі і мирру, і терпентин, і горіхи. І подвійне срібло візьміть у ваші руки, а срібло, що було повернене у ваших мішках, поверніть із собою — може, це була помилка. І візьміть вашого брата, і, вставши, йдіть до тієї людини. Нехай же Бог мій дасть вам прихильність перед тим чоловіком і відішле брата вашого одного і Веніаміна, я ж бо, як позбавлений дітей, позбавлений дітей.

Взявши ж ці дари і подвійне срібло, чоловіки взяли в свої руки і Веніаміна, і, вставши, зійшли в Єгипет, і стали перед Йосипом. Побачив же Йосип їх і Веніаміна, брата свого від однієї матері, і сказав тому, хто над домом його: Введи людей у дім, заріж жертовних тварин і приготуй, бо зі мною їстимуть

ці люди хліб опівдні. Чоловік зробив так, як сказав Йосиф, і ввів людей до дому Йосифа. Побачивши ж, що їх ввели до дому Йосифа, чоловіки сказали: Через срібло, що було повернене в наших мішках спочатку, нас вводять, щоб несправедливо звинуватити нас і напасти на нас, щоб взяти нас у раби і забрати наших ослів. Підійшовши ж до управителя дому Йосифа, говорили йому біля воріт дому, Кажучи: Ми потребуємо, пане, спочатку зійти вниз, щоб купити їжу. Сталося так, що коли ми прийшли на місце зупинки і відкрили наші мішки, то срібло кожного виявилось в його мішку — наше срібло повної ваги, і ми принесли його назад тепер у наших руках. І інше срібло ми принесли з собою, щоб купити їжу; ми не знаємо, хто поклав срібло в наші мішки. Сказав же їм: Милість вам, не бійтеся! Бог ваш і Бог батьків ваших дав вам скарби в мішках ваших, а срібло ваше я отримав. І ввів до них Симеона. І приніс воду, щоб вмити їхні ноги, і дав корм їхнім ослам. Вони приготували дари до того часу, як Йосиф мав прийти опівдні, бо почули, що там він має намір обідати. Увійшов же Йосиф у дім, і принесли йому дари, які мали в руках своїх, і поклонилися йому, впавши обличчям до землі. Він запитав їх: Як ви маєте? і сказав їм: Чи здоровий ваш батько, той старий, про якого ви говорили? Чи він ще живе? Вони ж сказали: Здоровий твій син, батько наш, ще живе. І сказав: Благословенний той чоловік Богом, і вклонившись, поклонилися йому. Піднявши очі свої, Йосиф побачив Веніаміна, брата свого по матері, і сказав: це ваш молодший брат, якого ви обіцяли мені привести? І сказав: нехай Бог помилує тебе, дитино. Йосиф був схвильований, бо нутроці його переверталися через брата його, і він шукав заплакати, але, увійшовши в кімнату, заплакав там.

І вмивши обличчя, він вийшов, стримався і сказав: Покладіть хліби. І поставили йому окремо, і їм окремо, і єгиптянам, які обідали разом з ним, окремо, бо не могли єгиптяни їсти разом з євреями хліб, бо це огида для єгиптян. Вони сіли перед ним: первісток згідно зі своїм старшинством, а молодший згідно зі своєю молодістю, і люди дивувалися, дивлячись один на одного. Вони взяли порцію від нього до себе, але порція Веніаміна була збільшена від порцій усіх у п'ять разів порівняно з тими, і вони пили та веселилися з ним.

44

І наказав Йосиф тому, хто був над його домом, кажучи: наповніть мішки людей їжею, скільки вони зможуть нести, і покладіть срібло кожного на отвір мішка. І мою срібну чашу покладіть у мішок молодшого, і ціну його зерна. Сталося ж за словом Йосипа, як він сказав.

Настав ранок, і людей відіслали разом з їхніми ослами. Коли вони вийшли з міста і не віддалилися далеко, Йосип сказав управителю дому свого: Піднявшись, переслідуй людей, і коли наздожениш їх, скажеш їм: чому ви віддали злом замість добра? Чому ви вкрали мою срібну чашу? Хіба не це та, з якої п'є мій господар? Він же ворожить нею. Зле ви вчинили те, що зробили. Знайшовши ж їх, він сказав їм ці слова. Ті ж сказали йому: Чому господар говорить такі слова? Нехай не станеться слугам твоїм учинити згідно з цим словом. Якщо ми повернули тобі з землі Ханаан срібло, яке знайшли у наших мішках, то як би ми могли вкрати з дому твого пана срібло чи золото? У кого б ти не знайшов чашу з-поміж дітей твоїх, нехай він помре, і ми також станемо слугами господаря нашого. Той же сказав: І тепер, як ви кажете, так і буде: у кого

буде знайдений кубок, той стане моїм слугою, а ви будете чисті. І поспішили, і зняли кожен свій мішок на землю, і відкрили кожен свій мішок. Обшукав же, почавши від старшого, доки дійшов до молодшого, і знайшов чашу в мішку Веніаміна. І розірвали вони свій одяг, і поклав кожен свій мішок на свого осла, і повернулися вони в місто.

Увійшов Юда і брати його до Йосипа, коли він ще був там, і впали перед ним на землю. Сказав же їм Йосиф: Що це за річ ви зробили? Хіба ви не знаєте, що ворожінням ворожитиме чоловік, такий як я? Сказав же Юда: Що відповімо господарю, або що скажемо, або чим виправдаємося? Бог же знайшов несправедливість дітей твоїх. Ось ми є слуги господарю нашому, і ми, і той, у якого знайдено чашу. Сказав же Йосиф: Не для мене стало б робити це слово. Чоловік, при якому знайдено чашу, він буде моїм слугою, ви ж ідіть вгору з миром до вашого батька. Підійшовши до нього, Юда сказав: Благаю, пане, нехай промовить слуга твій слово перед тобою, і не гнівайся на слугу твого, тому що ти є з фараоном. Господи, ти запитав своїх дітей, кажучи: Чи маєте ви батька або брата? І ми сказали пану: Є у нас батько похилого віку, і дитина його старості, молодша, і брат його помер, він же один залишився у матері його, а батько його полюбив. Ти сказав своїм дітям: Приведіть його до мене, і я подбаю про нього. І ми сказали пану: Дитина не зможе залишити свого батька, бо якщо залишить батька, то помре. Ти ж сказав своїм дітям: якщо не прийде з вами ваш молодший брат, ви більше не побачите мого обличчя. Сталося ж, коли ми прийшли до твого слуги, батька нашого, ми переказали йому слова пана нашого. Сказав же батько наш: Ідіть знову і купіть нам трохи їжі. Ми ж сказали: не зможемо спуститися, але якщо справді брат наш молодший спускається

з нами, спустимося, бо не зможемо побачити обличчя тієї людини, коли брата нашого молодшого не буде з нами. Сказав же наш батько до нас: Ви знаєте, що два народила мені жінка, і вийшов один від мене, і ви сказали, що його з'їв звір, і я не бачив його аж дотепер. Якщо отже візьмете і цього від мене, і трапиться йому нещастя в дорозі, то зведете мою старість з горем до царства мертвих. Тепер отже, якщо я прийду до твоєї дитини, батька нашого, а дитина не буде з нами, душа ж його прив'язана до його душі, і станеться, коли він побачить, що дитини немає з нами, він помре, і зведуть раби твої сивину раба твого, батька нашого, зі скорботою в аїд. Бо слуга твій прийняв від батька дитину, кажучи: якщо не приведу його до тебе і не поставлю його перед тобою, то буду винним перед батьком усі дні. Тепер отже я залишуся з тобою як слуга замість дитини, слугою господаря, а дитина нехай піде вгору разом з його братами. Як же я піду до батька, коли дитини не буде з нами? Щоб не побачити мені лиха, яке спіткає батька мого.

45

І не міг Йосиф терпіти всіх тих, хто стояв біля нього, але сказав: Відішліть усіх від мене, і не стояв ніхто біля Йосифа, коли він відкривався своїм братам. І він заплакав голосно, почули це всі єгиптяни, і стало це чутним у домі фараона. Сказав Йосиф до братів своїх: Я є Йосиф, чи ще батько мій живе? І не могли брати відповісти йому, бо були стривожені. Сказав же Йосиф до братів своїх: підійдіть до мене, і вони підійшли, і сказав: я є Йосиф, брат ваш, якого ви продали в Єгипет. Тепер отже не сумуйте і нехай не здається вам суворим те, що ви продали мене сюди, бо Бог послав мене перед вами для життя. Це бо другий рік голоду на землі, і ще

залишилося п'ять років, у які не буде ні оранки, ні жнив, Бо Бог послав мене перед вами, щоб зберегти ваш залишок на землі і вигодувати ваше велике потомство. Тепер отже не ви мене послали сюди, а Бог, і Він зробив мене як батька фараона, і господарем всього його дому, і правителем усієї землі Єгипту. Тож поспішіть, ідіть до мого батька і скажіть йому: це говорить твій син Йосип: Бог зробив мене паном усієї землі Єгипту, тож прийди до мене і не залишайся там. І ти будеш жити в землі Гесем Аравійській, і будеш близько мене ти, і сини твої, і сини синів твоїх, вівці твої, і воли твої, і все, що тобі належить. І годуватиму тебе там, бо ще п'ять років триватиме голод, щоб не загинув ти, і сини твої, і все майно твоє. Ось ваші очі бачать, і очі Веніаміна, брата мого, що це мої уста говорять до вас. Повідомте отже моєму батькові всю мою славу в Єгипті і все, що побачили, і поспішивши, приведіть мого батька сюди. І впавши на шию Веніаміна, брата свого, заплакав на ньому, і Веніамін заплакав на його шії. І поцілувавши всіх своїх братів, він заплакав над ними, і після цього його брати говорили з ним.

І голос було широко почуто в домі Фараона, кажучи: Прийшли брати Йосифа. Зрадів же Фараон і його слуги. Сказав же Фараон до Йосифа: Скажи братам твоїм: це зробіть, наповніть мішки ваші і йдіть у землю Ханаан. І взявши батька вашого та майно ваше, прийдіть до мене, і дам вам усі блага Єгипту, і будете їсти мозок землі. Ти ж накажи оце: взяти їм вози з землі Єгипту для дітей ваших і для жінок ваших, і, взявши батька вашого, приходьте. І не шкодуйте для очей ваших речей, бо всі добрі речі Єгипту будуть вашими. Зробили ж так сини Ізраїля, дав же Йосиф їм вози згідно зі сказаним Фараоном царем, і дав їм припаси на дорогу. І всім він дав по дві шати, а Веніаміну дав триста золотих і п'ять

змінних шат. І батькові своєму послав згідно з тим самим: десять ослів, що несли від усіх благ Єгипту, і десять мулів, що несли хліби батькові його на дорогу. Він відіслав своїх братів, і вони пішли, і сказав їм: Не гнівайтесь в дорозі. І вони пішли з Єгипту, і прийшли в землю Ханаан до Якова, батька їхнього. І повідомили йому, кажучи, що син твій Йосиф живе, і він править усією землею Єгипту, і вразився розумом Яків, бо не вірив їм. Вони розповіли йому все, що було сказано Йосифом, скільки він сказав їм. Побачивши ж вози, які послав Йосиф, щоб забрати його, відродився дух Якова, їхнього батька. Сказав же Ізраїль: Велика для мене річ, якщо ще Йосип, син мій, живе; піду й побачу його перед тим, як помру.

46

Відійшовши, Ізраїль, сам і все його, прийшов до криниці присяги і приніс жертву Богу батька свого Ісаака. Бог сказав Ізраїлю у видінні ночі: Якове, Якове! А він відповів: Що? Той же каже йому: Я є Бог батьків твоїх, не бійся зійти в Єгипет, бо там Я зроблю тебе великим народом. І я зійду з тобою до Єгипту, і я виведу тебе звідти наприкінці, і Йосип закриє очі твої своїми руками. Встав Яків від колодязя присяги, і сини Ізраїля взяли батька свого, і пожитки, і жінок своїх на вози, які послав Йосип, щоб забрати його. І, взявши їхнє майно і все придбання, яке вони придбали із землі Ханаан, увійшли в Єгипет Яків і все насіння його з ним. Сини і сини синів його з ним, дочки і дочки дочок його, і все насіння його він привів до Єгипту. Ці ж імена синів Ізраїля, які увійшли в Єгипет разом з Яковом, батьком їхнім. Яков і сини його, первісток Якова, Рувим. Сини ж Рувима: Енох і Фаллос, Асрон і Хармі. Сини ж Симеона: Ємуїл, і Ямін, і Егуд, і Яхін, і Зогар, і Саул, син ханаанітянки. Сини ж Левія: Гершон, Кат і Мерарі.

Синами ж Юди були Ер, і Онан, і Шілом, і Фарес, і Зара, але Ер і Онан померли в землі Ханаан, а синами Фареса були Есрон і Ємуїл. Сини ж Іссахара: Тола, і Фуа, і Асум, і Самбран. Синами ж Завулона були Серед, і Аллон, і Ахоель. Ці сини Лії, яких вона народила Якову в Месопотамії Сирійській, і Діна, дочка його; всі душі, сини і дочки, — тридцять три. Сини ж Гада: Сафон, і Ангїс, і Санніс, і Тасобан, і Аедеїс, і Ароедеїс, і Ареелеїс. Сини ж Асіра: Іємна, Іессуа, і Іеул, і Барія, і Сара, сестра їхня. Сини ж Барії: Хобор і Мелхіїл. Ці сини Зелфи, яку дав Лаван Леї, дочці своїй, яка народила їх Якову, — шістнадцять душ. Сини ж Рахілі, дружини Якова: Йосиф і Веніамін. Синами Йосифа в землі Єгипту стали ті, яких породила йому Асенет, дочка Петефре, жерця Геліополіса: Манасія і Єфрем. Синами Манасії стали ті, яких породила йому наложниця-сирійка: Махір. Махір же породив Галаада. Синами Єфрема, брата Манасії, були Суталаам і Таам. Синами Суталаама був Едом. Синами ж Веніаміна були Бала, і Бохор, і Асбел. Синами ж Бали стали Гера, і Ноеман, і Агхїс, і Рос, і Мамфїм, а Гера породив Арада. Ці сини Рахілі, яких вона народила Якову, — усього вісімнадцять душ. Сини Дана — Асом. І сини Нефталі: Асіїл, і Гоні, і Іссаар, і Соллем. Це сини Балли, яку дав Лаван Рахілі, дочці своїй, і вона народила їх Якову — всіх душ сім. Всі ж душі, що увійшли з Яковом до Єгипту, ті, що вийшли з його стегон, окрім жінок синів Якова, всі ті душі — шістдесят шість, Синів же Йосифа, що народилися йому в землі Єгипетській, було дев'ять душ. Всіх душ дому Якова, які увійшли з Яковом до Єгипту, було сімдесят п'ять душ.

А Юду він послав перед собою до Йосифа, щоб зустріти його біля міста Героїв, у землі Рамесе. Запрягши колісниці свої, Йосиф піднявся назустріч Ізраїлю, батькові своєму, до

міста Героїв, і, з'явившись йому, впав на шию його і плакав великим плачем. І сказав Ізраїль до Йосифа: Тепер я можу вмерти, оскільки побачив твоє обличчя, бо ти ще живеш. Сказав же Йосиф до братів своїх: Піднявшись, оголошу фараону і скажу йому: брати мої і дім батька мого, які були в землі Ханаан, прийшли до мене. Ті чоловіки є пастухами, бо вони були скотарями, і вони привели худобу, і волів, і все своє майно. Якщо отже покличе вас Фараон і скаже вам: Яка ваша робота? Ви скажете: Ми, твої слуги, є скотарями від юності й донині, як ми, так і батьки наші, щоб ви оселилися в землі Гесем Аравійським, бо огидою для єгиптян є всякий пастух овець.

47

Прийшовши, Йосиф повідомив фараону, кажучи: Батько мій і брати мої, і худоба, і воли їхні, і все їхнє прийшли з землі Ханаан, і ось вони є в землі Гесем. Від своїх братів він узяв п'ятьох чоловіків і поставив їх перед фараоном. І сказав Фараон братам Йосифа: Яка робота ваша? Вони ж сказали Фараону: Пастухи овець — слуги твої, і ми, і батьки наші. Сказали Фараону: Ми прийшли поселитися в цій землі, бо немає пасовища для худоби слуг твоїх, адже посилюється голод у землі Ханаан, тепер отже поселимося в землі Гесем. Сказав Фараон Йосифу: Нехай поселяться в землі Гесем, а якщо знаєш, що є серед них здатні чоловіки, постав їх правителями моєї худоби. Прийшли в Єгипет до Йосифа Яків і сини його, і почув про це Фараон, цар Єгипту. І сказав Фараон до Йосифа: Батько твій і брати твої прийшли до тебе. Ось земля Єгипту перед тобою, поселити батька твого і братів твоїх у найкращій землі. Привів же Йосип Якова, батька свого, і поставив його перед фараоном, і благословив Яков фараона. Сказав же

Фараон Якову: Скільки років життя твого? І сказав Яків Фараону: Дні років життя мого, які я мешкаю прибульцем, — сто тридцять років. Малі і лихі стали дні років життя мого, не досягли вони днів років життя батьків моїх, які дні вони мешкали прибульцями. І благословивши фараона, Яків вийшов від нього.

І поселив Йосиф батька свого і братів своїх, і дав їм володіння в землі Єгипту, в найкращій землі, в землі Рамесе, як наказав фараон. І Йосип видавав зерно своєму батькові, і братам, і всьому дому свого батька, згідно з кількістю душ.

Зерна не було в усій землі, бо голод дуже посилювався, і занепали земля Єгипту і земля Ханаану від голоду. Зібрав же Йосиф усе срібло, знайдене в землі Єгипту і в землі Ханаану, за зерно, яке вони купували, і відміряв їм зерном, і вніс Йосиф усе срібло в дім фараона. І вичерпалося все срібло із землі Єгипту і із землі Ханаану, тож прийшли всі єгиптяни до Йосифа, кажучи: Дай нам хліба, і чому ми маємо вмирати перед тобою? Бо вичерпалося срібло наше. Сказав же їм Йосиф: Приносьте вашу худобу, і дам вам хліб замість вашої худоби, якщо вичерпалося ваше срібло. Привели ж вони свою худобу до Йосифа, і дав їм Йосиф хліб замість коней, і замість овець, і замість волів, і замість ослів, і нагодував їх хлібом замість усієї їхньої худоби того року. Минув той рік, і прийшли до нього в другому році, і сказали йому: Хіба ми маємо загинути від господаря нашого? Адже вичерпалося срібло наше, і майно, і худоба перейшли до тебе, господаря, і не залишилося нам перед господарем нашим нічого, окрім власного тіла і землі нашої. Щоб отже ми не померли перед тобою, і земля не спустошилася, придбай нас і нашу землю замість хліба, і будемо ми і наша земля слугами фараону. Дай

насіння, щоб ми посіяли, і жили, і не померли, і земля не буде спустошена. І придбав Йосиф всю землю єгиптян для фараона, бо єгиптяни продали свою землю фараону, оскільки переміг їх голод, і стала земля власністю фараона. І він поневолив народ у рабство, від одного краю Єгипту до іншого, Тільки землі жерців не придбав Йосиф, бо Фараон дав дар жерцям, і вони їли дарування, яке дав їм Фараон, через це вони не продали своєї землі. Сказав же Йосиф усім Єгиптянам: Ось я набув вас і землю вашу сьогодні для Фараона, візьміть собі насіння і сійте землю. І буде врожай її, і ви дасте п'яту частину Фараону, а чотири частини будуть вам самим на насіння для землі, і на їжу вам, і всім тим, хто в будинках ваших. І сказали: Ти врятував нас, ми знайшли милість перед паном нашим, і ми будемо слугами фараона. І встановив їм Йосиф наказ до цього дня на землі Єгипту відсилати Фараону, окрім землі священників тільки, яка не належала Фараону.

Оселився ж Ізраїль у землі Єгипту, на землі Гесем, і вони успадкували її, і зросли, і примножилися дуже. Прожив же Яків у землі Єгипту сімнадцять років, і стали дні Якова, років життя його, сто сорок сім років. Наблизилися дні Ізраїля помирати, і він покликав свого сина Йосифа, і сказав йому: Якщо я знайшов милість перед тобою, поклади свою руку під моє стегно і вчиниш зі мною милість і правду, щоб не ховати мене в Єгипті. Але я ляжу з батьками моїми, і ти візьмеш мене з Єгипту, і ти поховаєш мене в їхній гробниці. Той же сказав: Я зроблю згідно зі словом твоїм. Сказав же: Присягни мені, і той присягнув йому, і поклонився Ізраїль, спершись на верхівку свого жезла.

Сталося ж після цих слів, і було повідомлено Йосифу, що батько твій хворіє, і він, узявши двох синів своїх, Манасію й Єфрема, прийшов до Якова. Було повідомлено Якову, кажучи: Ось син твій Йосип приходить до тебе, і, зміцнившись, Ізраїль сів на ліжку. І сказав Яків до Йосифа: Бог мій з'явився мені в Лузі, в землі Ханаан, і благословив мене, І сказав до мене: Ось Я збільшу тебе і помножу тебе, і зроблю тебе зібранням народів, і дам тобі цю землю та насінню твоєму після тебе у вічне володіння. Тепер отже два сини твої, які народилися тобі в землі Єгипту перед тим, як я прийшов до тебе в Єгипет, є мої: Єфрем і Манасія, як Рувим і Симеон, будуть мені. Ті ж нащадки, яких ти породити після цих, будуть на ім'я їхніх братів, будуть названі за спадщинами тих. Я ж, коли йшов з Месопотамії Сирійської, померла Рахіль, мати твою, в землі Ханаанській, коли я наближався до іподрому Хабрата тієї землі, щоб прийти до Ефрати, і поховав я її на дорозі до іподрому — а це є Віфлеєм.

Побачивши ж Ізраїль синів Йосифа, сказав: Хто тобі ці? Сказав же Йосиф батькові своєму: Сини мої є, яких дав мені Бог тут. І сказав Яків: Приведи мені їх, щоб я благословив їх. Очі Ізраїля затьмарилися від старості, і він не міг бачити, і він наблизив їх до себе, і поцілував їх, і обійняв їх. І сказав Ізраїль до Йосифа: ось обличчя твого не був позбавлений, і ось показав мені Бог і насіння твоє. І Йосип вивів їх від своїх колін, і вони поклонилися йому обличчям до землі. Взявши ж Йосиф двох синів своїх, Ефраїма праворуч, зліва від Ізраїля, а Манасію ліворуч, справа від Ізраїля, підвів їх до нього. Простягнувши ж Ізраїль праву руку, поклав на голову Єфрема, хоча цей був молодшим, і ліву на голову Манасії, схрестивши руки.

І благословив він їх, і сказав: Бог, якому догодили батьки мої перед Ним, Авраам і Ісаак, Бог, що годує мене від юності до дня цього, Ангел, який визволяє мене від усіх зол, нехай благословить цих дітей, і нехай буде покликане в них ім'я мое і ім'я батьків моїх Авраама та Ісаака, і нехай примножаться вони у велике множення на землі. Побачивши ж Йосиф, що батько його поклав свою праву руку на голову Єфрема, важким йому це здалося, і взявся Йосиф за руку свого батька, щоб перенести її з голови Єфрема на голову Манасії. Сказав же Йосиф до батька свого: Не так, батьку, бо цей первісток, поклади правицю твою на голову його. І не хотів він, але сказав: Знаю, дитино, знаю, і цей стане народом, і цей буде піднесений, але брат його молодший буде більшим за нього, і нащадки його стануть множиною народів. І благословив він їх того дня, кажучи: Вами буде благословенний Ізраїль, говорячи: нехай зробить тебе Бог як Єфрема і як Манасію. І поставив він Єфрема перед Манасією. Сказав же Ізраїль Йосифу: Ось я вмираю, і буде Бог з вами, і поверне вас до землі батьків ваших. Я ж даю тобі Сіхем, виняткове місто понад братів твоїх, яке взяв я з руки аморреїв мечем моїм і луком.

49

Покликав же Яків синів своїх і сказав їм: зберіться, щоб я сповістив вам, що трапиться вам в останні дні. Зберіться і слухайте мене, сини Якова, слухайте, Ізраїлю, слухайте отця вашого. Reuben, перворідний мій, ти сило моя і початок дітей моїх, важкий у поведженні і важкий самовпевнений. Ти зухвало поводився, як вода, не кипи, бо ти піднявся на ложе батька твого; тоді ти осквернив постіль, куди ти піднявся. Симеон і Левій, брати, завершили несправедливість свого

вибору. До ради їхньої нехай не ввійде душа моя, і до зібрання їхнього нехай не приєднається серце моє, бо в гніві своєму вони вбивали людей, і за своєю примхою вони калічили бика. Проклятий гнів їхній, бо самовільний, і лють їхня, бо затверділа; поділю їх у Якові й розсію їх в Ізраїлі. Юдо, тебе похвалили брати твої, руки твої на спинах ворогів твоїх, поклоняться тобі сини батька твого. Левеня лева Юда, з пагона, сину мій, ти піднявся, прилігши ти заснув як лев і як левеня — хто підніме його? Не вийде правитель з Юди і провідник з стегон його, доки не прийде те, що приховане для нього, і він буде очікуванням народів. Прив'язуючи до виноградної лози лоша своє, і до пагона лоша ослиці своєї, випере у вині одяг свій, і у крові виноградної грона покриття своє. Іскристі очі його від вина, і білі зуби його, ніж молоко. Завулон приморський поселиться, і він біля гавані кораблів, і простягнеться до Сидону. Іссахар бажав гарного, спочиваючи між спадщинами. І побачивши, що відпочинок гарний, і що земля родюча, підклав плече своє до праці і став землеробом. Дан судитиме народ свій, як і одне плем'я в Ізраїлі. І нехай буде Дан змією на дорозі, що чатує на стежці, кусаючи п'яту коня, і впаде вершник назад. Очікуючи спасіння Господа. Гад, загін нападе на нього, але він нападе на нього по п'ятах. Асір — ситний його хліб, і він дасть розкіш правителям. Нафталі — стовбур розлогий, що дає красу в потомстві. Сину зрослий Йосипе, сину мій зрослий, улюблений, сину мій наймолодший, повернися до мене. Проти якого, радячись, лаяли і тримали образу на нього володарі стріл. І було розбито з силою луки їхні, і було виснажено жили рамен руки їхньої через руку правителя Якова, звідти могутній Ізраїля від Бога батька твого. І допоміг тобі Бог мій, і благословив тебе благословенням неба згори, і благословенням землі, що має все, заради благословення грудей і утроби, Благословення

батька твого і матері твоєї переважило благословення гір вічних і благословення пагорбів вічних; вони будуть на голову Йосифа і на вершину того, кого вважали брати. Веніамін — вовк хижий: вранці буде їсти ще, і до вечора дає поживу. Всі ці дванадцять синів Якова, і це говорив їм їхній батько, і благословив їх, кожного згідно з його благословенням благословив їх. І сказав він їм: Я приєднуюся до мого народу, поховайте мене з моїми батьками в печері, яка є в полі Ефрона Хеттеянина, В подвійній печері, що напроти Мамбре, в землі Ханаан, яку печеру придбав Авраам від Ефрона Хеттеянина у володіння для гробниці. Там поховали Авраама і Сарру, жінку його, там поховали Ісаака і Ревекку, жінку його, там поховали Лію, У набутті поля і печери, що була в ньому, від синів Хета. І перестав Яків наказувати синам своїм, і піднявши ноги свої на ліжку, спочив і приєднався до народу свого.

50

І впавши Йосиф на обличчя свого батька, плакав над ним і поцілував його. І наказав Йосиф своїм слугам-бальзамувальникам бальзамувати свого батька, і бальзамувальники бальзамували Ізраїля. І виповнили його сорок днів, бо так відраховуються дні поховання, і оплакував його Єгипет сімдесят днів. Оскільки ж минули дні жалоби, Йосиф говорив до правителів фараона, кажучи: якщо я знайшов прихильність перед вами, говоріть про мене у вуха фараона, кажучи, Мій батько заприсягнув мене, кажучи: У гробниці, яку я викопав собі в землі Ханаан, там ти мене поховаєш. Тепер отже, піднявшись, я поховаю мого батька і повернуся. І сказав фараон Йосифу: Піди, поховай батька твого, як він заприсягнув тебе. І пішов Йосиф поховати батька

свого, і пішли разом з ним усі слуги фараона, і старійшини дому його, і всі старійшини землі Єгипту, і вся родина Йосифа з усім його домочадцем, і брати його, і весь батьківський дім його, і спорідненість його, і вівці, і воли залишилися в землі Гесем. І пішли вгору разом з ним колісниці й вершники, і став табір дуже великим. І прибули вони на тік Атад, який є за Йорданом, і оплакували його великим і дуже сильним плачем, і він справив жалобу за своїм батьком сім днів. І побачили мешканці землі Ханаан жалобу на току Атад, і сказали: Велика це жалоба для єгиптян. Через це назвав ім'я його Жалоба Єгипту, що є по той бік Йордану. І зробили йому так його сини. І взяли його сини його в землю Ханаан, і поховали його в печері подвійній, яку придбав Авраам, печеру у володінні гробниці від Ефрона Хеттеянина, навпроти Мамре. І повернувся Йосип до Єгипту, він і брати його, і ті, що піднялися разом, щоб поховати батька його.

Побачивши ж брати Йосифа, що помер батько їх, сказали: Чи не затаїть образи на нас Йосиф і чи не відплатить нам за все зло, яке ми заподіяли йому? І, прибувши до Йосипа, вони сказали: Батько твій заприсягнув перед тим, як йому померти, кажучи, Так скажіть Йосифу: прости їм несправедливість і гріх їхній, тому що зло тобі вони заподіяли, і тепер прийми несправедливість слуг Бога батька твого. І заплакав Йосиф, коли вони говорили до нього. І, прийшовши до нього, сказали: Знай, ми — твої слуги. І сказав їм Йосиф: Не бійтеся, бо я Божий. Ви задумували проти мене зло, але Бог задумав про мене добро, щоб сталося як сьогодні, і живився великий народ. І сказав їм: Не бійтеся, я прогодую вас і ваші дома, і втішив їх, і говорив до їхнього серця. І оселився Йосип в Єгипті, він і брати його, і вся домогосподарство батька його, і жив Йосип сто десять років. І

побачив Йосиф дітей Єфрема до третього покоління, і сини Махіра, сина Манасії, народилися на стегнах Йосифа. І сказав Йосиф до братів своїх, кажучи: Я вмираю, але Бог неодмінно відвідає вас і виведе вас із землі цієї в землю, яку присягнув Бог батькам нашим: Аврааму, Ісааку і Якову. І заприсягнув Йосиф синів Ізраїля, кажучи: Коли Бог відвідає вас, то винесете кістки мої звідси з собою. І помер Йосиф у віці ста десяти років, і поховали його, і поклали в труні в Єгипті.

Вихід

1

Це імена синів Ізраїля, які увійшли в Єгипет разом з Яковом, батьком їхнім; кожен з усім домом своїм увійшли вони. Рувин, Симеон, Левій, Юда, Іссахар, Завулон, Веніамін, Дан і Нефталі, Гад і Асір. Йосиф же був у Єгипті, а всіх душ від Якова було сімдесят п'ять. Помер же Йосиф, і всі брати його, і все те покоління. А сини Ізраїля зросли, і примножилися, і численними стали, і переважали дуже-дуже, і земля примножила їх. Встав інший цар над Єгиптом, який не знав Йосифа. Сказав же народу своєму: Ось рід синів Ізраїля — велике множество, і є сильнішим за нас. Ходімо ж тому поводитимемося хитро з ними, щоб не примножилися, і коли трапиться нам війна, не приєдналися і вони до ворогів, і, вівши війну проти нас, не вийшли з землі. І він поставив над ними наглядачів робіт, щоб вони гнобили їх у роботах. І вони побудували укріплені міста для Фараона: Пейто, і Рамессе, і Он, який є містом Геліу. Але чим більше їх пригнічували, тим більше вони ставали, і зміцнювалися надзвичайно, і єгиптяни гидували синів Ізраїля. І єгиптяни пригноблювали синів Ізраїля силою. І пригнічували їхнє життя важкими роботами: глиною і цеглоробством, і всіма роботами в полях, усіма роботами, якими поневолювали їх із насиллям.

І сказав цар єгиптян акушеркам євреїв, одній з них на ім'я Сепфора, а ім'я другої — Фуа, і сказав: Коли приймаєте пологи у єврейок, і вони народжують, то якщо це хлопчик, вбивайте його, а якщо дівчинка, залишайте її живою. Акушерки ж боялися Бога, і не зробили так, як наказав їм цар Єгипту, і зберігали живими хлопчиків. Покликав же цар Єгипту

акушерок і сказав їм: Чому ви зробили цю справу і зберегли живими хлопчиків? Сказали ж акушерки фараону: Не як жінки Єгипту єврейки, бо народжують перш ніж увійдуть до них акушерки, і народжували. Бог добре чинив з акушерками, і народ примножився, і став надзвичайно сильним. Оскільки ж акушерки боялися Бога, Він зробив для них будинки. Наказав же Фараон всьому народові своєму, кажучи: Кожного хлопчика, який народиться у євреїв, кидайте в річку, а кожну дівчинку зберігайте живою.

2

Був хтось із племені Левія, хто взяв собі одну з дочок Левія. І завагітніла, і народила сина, а побачивши, що він гарний, ховали його три місяці. Оскільки ж не могли його більше ховати, взяла для нього мати його кошик, і помазала його асфальтовою смолою, і поклала дитину в нього, і поставила його в болото біля річки. І спостерігала його сестра здалека, щоб дізнатися, що станеться з ним.

Зійшла вниз дочка фараона, щоб купатися на річці, і служниці її проходили повз біля річки, і, побачивши кошик у болоті, відіславши служницю, взяла його. Відкривши ж, бачить дитину, що плаче, в кошику, і пощадила його дочка фараона, і сказала: це від дітей євреїв. І сказала його сестра дочці фараона: Хочеш, я покличу тобі жінку-годувальницю з євреїв, і вона вигодує тобі цю дитину? А дочка фараона сказала: Йди. Молода жінка прийшла і покликала матір дитини. Сказала ж до неї дочка фараона: Збережи мені цю дитину і годуй мені його, а я дам тобі плату. Взяла ж жінка дитину і годувала його. Коли дитина виросла, вона привела її

до дочки фараона, і вона стала для неї сином, і назвала ім'я його Мойсей, кажучи: з води я його витягла.

Сталося ж у ті численні дні, що Мойсей, ставши великим, вийшов до братів своїх, синів Ізраїля, і спостерігши їхню працю, бачить людину-египтянина, що б'є якогось єврея з його власних братів, синів Ізраїля. Оглянувшись туди й сюди і не побачивши нікого, він ударив єгиптянина і сховав його в піску. Вийшовши ж дня другого, бачить двох чоловіків євреїв, що б'ються, і каже кривднику: чому ти б'єш ближнього? Той же сказав: Хто тебе призначив правителем і суддею над нами? Хіба ти хочеш вбити мене так само, як учора вбив того єгиптянина? Мойсей же злякався і сказав: Якщо так, то ця справа стала явною. Почув же Фараон це слово і шукав убити Мойсея. Відійшов же Мойсей від обличчя Фараона і оселився в землі Мадіам, а прийшовши в землю Мадіам, сів біля криниці. У священника Мадіама було сім дочок, які пасли овець свого батька Йотора. Прийшовши, вони черпали воду, поки не наповнили резервуари, щоб напоїти овець свого батька Йотора. Прибувши ж, пастухи виганяли їх, але піднявшись, Мойсей врятував їх, і начерпав їм води, і напоїв їхніх овець. Прийшли вони до Рагуїла, батька їхнього, а він сказав їм: Чому ви так поспішили прийти сьогодні? Вони ж сказали: Чоловік-египтянин врятував нас від пастухів, і начерпав нам води, і напоїв наших овець. Він же сказав своїм дочкам: І де він? І чому ви залишили того чоловіка? Покличте ж його, щоб він поїв хліба. Мойсей оселився у того чоловіка, і той віддав свою дочку Сепфору Мойсею за дружину. У лоні завагітнівши, жінка породила сина, і Мойсей назвав ім'я його Гірсам, кажучи, що прибулець я в землі чужій. Після тих багатьох днів помер цар Єгипту, і застогнали сини Ізраїля від робіт, і кричали, і піднявся їхній крик до

Бога від робіт. І почув Бог стогін їхній, і згадав Бог завіт Свій з Авраамом, і Ісааком, і Яковом. І побачив Бог синів Ізраїля, і відкрився їм.

3

І Мойсей пас овець Йотора, тестя свого, священика Мадіамського, і привів овець до пустелі, і прийшов до гори Хорив. Явився йому Ангел Господній у вогняному полум'ї з куща, і він бачить, що кущ горить вогнем, але кущ не згоряє. Сказав же Мойсей: Пройду і побачу це велике видіння, чому не згоряє кущ. Коли ж Господь побачив, що він наближається, щоб побачити, Господь покликав його з куща, кажучи: Мойсею, Мойсею! А він сказав: Що є? Той же сказав: Не підходь сюди, зніми сандалі з ніг твоїх, бо місце, на якому ти стоїш, є свята земля. І сказав: Я є Бог батька твого, Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова. Мойсей же відвернув обличчя своє, бо боявся дивитися перед Богом. Сказав Господь до Мойсея: побачивши, Я побачив гніт народу Мого, що в Єгипті, і крик їхній Я почув від наглядачів над роботами, бо знаю біль їхній, І я зійшов, щоб визволити їх з руки єгиптян, і вивести їх з тієї землі, і ввести їх у землю добру і багату, у землю, що тече молоком і медом, у місце ханаанейів, і хеттеїв, і амореїв, і ферезеїв, і гергесеїв, і свеїв, і євусеїв. І тепер ось крик синів Ізраїля дійшов до мене, і я бачив гноблення, яким єгиптяни гноблять їх. І тепер іди, я пошлю тебе до фараона, царя Єгипту, і ти виведеш народ мій, синів Ізраїля, із землі Єгипту.

І сказав Мойсей до Бога: Хто я такий, щоб іти до фараона, царя Єгипту, і щоб вивести синів Ізраїля із землі Єгипту? Сказав же Бог Мойсею, кажучи, що я буду з тобою, і це тобі

знак, що я тебе пошлю: коли виведеш народ мій з Єгипту, ви будете служити Богу на цій горі. І сказав Мойсей до Бога: Ось я вийду до синів Ізраїля і скажу до них: Бог батьків наших послав мене до вас. Вони запитають мене: яке ім'я Йому? Що я скажу їм? І сказав Бог до Мойсея, кажучи: Я є Сущий. І сказав: Так скажеш синам Ізраїля: Сущий послав мене до вас. І сказав Бог знову до Мойсея: Так скажеш синам Ізраїля: Господь, Бог батьків наших, Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова, послав мене до вас. Це моє ім'я вічне, і пам'ятка поколінь поколінням. Прийшовши, отже, збери раду старійшин синів Ізраїля і скажеш до них: Господь, Бог батьків наших, з'явився мені — Бог Авраама, Бог Ісаака і Бог Якова — кажучи: Я справді відвідав вас і побачив все, що сталося з вами в Єгипті. І сказав: Виведу вас із поневолення єгипетського в землю ханаанеїв, і хеттеїв, і аморреїв, і ферезеїв, і гергесеїв, і євеїв, і євусеїв, у землю, що тече молоком і медом. І почують твій голос, і увійдеш ти і рада старійшин Ізраїля до фараона, царя Єгипту, і скажеш йому: Бог Євреїв покликав нас, тож підемо дорогою трьох днів у пустелю, щоб принести жертву Богу нашому. Але я знаю, що не відпустить вас фараон, цар Єгипту, піти, якщо не могутньою рукою. І простягнувши руку, вдарю єгиптян усіма чудесами моїми, які зроблю серед них, і після цього він відпустить вас. І дам прихильність цьому народу перед єгиптянами, і коли ви відходитимете, то не відійдете порожніми, Але жінка попросить у сусіда і співмешканця її срібні посудини, і золоті, і одяг, і ви покладете їх на ваших синів і на ваших дочок, і пограбуєте єгиптян.

Відповів же Мойсей і сказав: Якщо не повірять мені і не послухають голосу мого, то скажуть бо, що не з'явився тобі Бог, — що я скажу до них? Сказав же йому Господь: Що це є в руці твоїй? Він же сказав: Жезл. І сказав: Кинь її на землю, і кинув він її на землю, і стала вона змієм, і втік Мойсей від нього. І сказав Господь до Мойсея: Простягни руку і візьми за хвіст. Простягнувши отже руку, він узяв за хвіст, і став жезл у його руці. Щоб вони повірили тобі, що з'явився тобі Бог батьків їхніх, Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова. Сказав же йому Господь знову: Внеси руку твою в лоно твоє, і він вніс руку свою в лоно своє, і виніс руку свою з лона свого, і стала рука його як сніг. І сказав знову: Внеси руку твою в лоно твоє, і вніс він руку в лоно його, і виніс її з лона його, і знову повернулася вона до кольору плоти її. Якщо ж не повірять тобі і не послухають голосу першого знаку, то повірять тобі голосу другого знаку. І буде, якщо не повірять тобі цим двом знакам і не прислухаються до голосу твого, візьмеш від води річки і виллеш на сухе, і буде вода, яку візьмеш від річки, кров'ю на сухому. Сказав Мойсей до Господа: Благаю, Господи, я не здатний ні від учора, ні від позавчора, ні від того часу, як Ти почав говорити до слуги Твого, бо я слабкоголосий і повільноязикий. Сказав же Господь до Мойсея: Хто дав рот людині? І хто зробив тугоухого і глухого, зрячого і сліпого? Хіба не Я, Бог? І тепер іди, і я відкрию уста твої, і навчу тебе того, що ти маєш говорити. І сказав Мойсей: Благаю, Господи, признач іншого здатного, якого Ти пошлеш. І розгнівавшись гнівом Господь на Мойсея, сказав: Хіба не ось Аарон, брат твій, Левіт? Я знаю, що він буде говорити тобі, і ось він вийде назустріч тобі, і побачивши тебе, зрадіє в собі. І ти скажеш до нього, і ти даси слова мої в уста його, і я відкрию уста твої і уста його, і я навчу вас, що ви маєте робити. І він буде говорити за тебе до народу, і він буде твоїми устами, а ти йому

будеш представляти справи перед Богом. І цей жезл, що перетворився на змія, ти візьмеш у свою руку, яким ти зробиш ці знамення.

Пішов Мойсей і повернувся до Йотора, зятя свого, і каже: Піду я і повернуся до братів моїх, що в Єгипті, і побачу, чи ще живуть вони. І сказав Йотор Мойсею: Йди здоровим. А після тих багатьох днів помер цар Єгипту. Сказав Господь до Мойсея в Мадіамі: Йди, відправляйся в Єгипет, бо померли всі ті, хто шукав твою душу. Взявши ж Мойсей дружину і дітей, посадив їх на в'ючних тварин і повернувся в Єгипет, взяв же Мойсей жезл від Бога в руку свою. Сказав Господь до Мойсея: Коли ти йтимеш і повертатимешся до Єгипту, бач усі чудеса, які я дав у твої руки, зробиш їх перед фараоном, але я затверджу серце його, і він не відішле народ. Ти ж скажеш Фараону: так говорить Господь: Ізраїль — Мій первородний син. Я сказав тобі: відпусти народ мій, щоб він служив мені. Якщо ж ти не бажаєш відпустити їх, то дивись — я в'ю твого сина-первістка. Сталося ж у дорозі, у місці ночівлі, зустрів його Ангел Господній і шукав його вбити. І, взявши камінець, Сепфора обрізала крайню плоть свого сина, впала до його ніг і сказала: Зупинилася кров обрізання моєї дитини. І вона відійшла від нього, бо сказала: Зупинилася кров обрізання моєї дитини. Господь сказав Аарону: Йди назустріч Мойсею в пустелю. І він пішов, і зустрів його на горі Божій, і вони поцілували один одного. І повідомив Мойсей Аарону всі слова Господа, з якими Він послав його, і всі слова, які Він наказав йому. Пішов же Мойсей і Аарон, і зібрали раду старійшин синів Ізраїля. І промовив Аарон всі ці слова, які Бог промовив до Мойсея, і зробив знаки перед народом. І народ повірив і зрадів, що Бог відвідав синів Ізраїля, і що побачив їхню скорботу, а народ, схилившись, поклонився.

І після цього увійшли Мойсей і Аарон до фараона, і сказали йому: Так говорить Господь, Бог Ізраїля: відпусти народ Мій, щоб вони святкували Мені в пустелі. І сказав фараон: Хто такий, чиєї волі я маю слухатися, щоб відпустити синів Ізраїля? Не знаю я Господа, і Ізраїля не відпущу. І вони кажуть йому: Бог Євреїв покликав нас, тому підемо дорогою трьох днів у пустелю, щоб принести жертву Господу Богу нашому, аби не спіткала нас смерть або вбивство. І сказав їм цар Єгипту: Чому Мойсей і Аарон відвертаєте народ від робіт? Ідіть кожен з вас до своїх робіт. І сказав Фараон: Ось тепер народ є численним, тож не припинімо їх від робіт. Наказав же Фараон наглядачам народу і писарям, кажучи Більше не давайте соломи народу для виробництва цегли, як учора і позавчора, але нехай самі йдуть і збирають собі солому. І норму цегляного виробництва, яку вони самі виконують щодня, ти покладеш на них, не відніматимеш нічого, бо вони бездіяльні, через це вони кричали, кажучи: Піднімемося і принесемо жертву Богу нашому. Нехай буде обтяжено роботи цих людей, і нехай вони турбуються про ці речі, і нехай не турбуються порожніми словами.

Підганяли їх наглядачі і писарі, і говорили до народу, кажучи: Так каже фараон: більше не даю вам солому. Самі ви, йдучи, збирайте собі солому, звідки тільки знайдете, бо від вашого завдання нічого не забирається. І розсіявся народ по всій землі Єгипту, щоб збирати стерню замість соломи. Ті ж наглядачі поганяли їх, кажучи: завершуйте належні роботи щодня, так само, як і тоді, коли солома давалася вам. І були вибичувані писарі роду синів Ізраїля, призначені над ними наглядачами фараона, які казали: Чому не завершили ви

ваші норми цегляного виробництва, як учора і позавчора, так і сьогодні? Увійшовши, писарі синів Ізраїля закричали до фараона, кажучи: Чому ти так робиш слугам твоїм? Солома не дається твоїм слугам, і нам кажуть робити цеглу, і ось твої раби побиті батогами, отже ти скривдиш свій народ. І сказав він їм: Ви ледарі, ледарі ви є! Через це ви кажете: ходімо, принесемо жертву Богу нашому. Тепер же йдіть і працюйте, бо солома не буде вам дана, а норму цегляного виробництва ви повинні виконати. Писарі синів Ізраїля бачили себе в лихах, кажучи: Не залиште належної денної норми цегляного виробництва. Зустріли Мойсея та Аарона, які йшли їм назустріч, коли ті виходили від фараона і сказали вони їм: нехай побачить Бог вас і судить, бо ви зробили огидним запах наш перед фараоном і перед слугами його, давши меч у руки його, щоб убити нас. Повернувся ж Мойсей до Господа і сказав: благаю, Господи, чому ти так погано поводився з цим народом? І чому ти послав мене? І відтоді, як я пішов до фараона говорити в ім'я твоє, він поневолив народ цей, і ти не врятував народу твого.

6

І сказав Господь до Мойсея: Тепер побачиш, що я зроблю фараону, бо могутньою рукою він відішле їх, і високим раменом вижене їх зі своєї землі. Говорив же Бог до Мойсея і сказав до нього: Я Господь. І Я з'явився Авраамові, і Ісаакові, і Яковові, будучи їхнім Богом, і імені Мого Господь не відкрив їм. І встановив Я завіт Мій з ними, щоб дати їм землю ханаанеїв, землю, в якій вони мешкали як чужинці, в якій вони й оселилися. І я почув стогін синів Ізраїля, яких єгиптяни поневолюють, і згадав ваш завіт. Іди, я сказав синам Ізраїля, кажучи: Я Господь, і Я виведу вас від влади єгиптян, і

Я визволю вас з рабства, і Я викуплю вас рукою високою і судом великим. І візьму собі вас народом Моїм, і буду вашим Богом, і пізнаєте, що Я Господь, Бог ваш, Той, Хто вивів вас з гноблення єгиптян. І введу вас у землю, до якої простяг руку Мою, щоб дати її Аврааму, і Ісааку, і Якову, і дам вам її у спадок, Я Господь. Мойсей говорив так до синів Ізраїля, але вони не слухали Мойсея через малодушність і через важкі роботи. Сказав же Господь до Мойсея: Увійди, говори до фараона, царя Єгипту, щоб він відпустив синів Ізраїля з його землі. Говорив же Мойсей перед Господом, кажучи: Ось сини Ізраїля не слухали мене, то як почує мене фараон? Я ж немовний. Сказав же Господь до Мойсея та Аарона і наказав їм іти до фараона, царя Єгипту, щоб відпустити синів Ізраїля із землі Єгипту.

І ці провідники домів їхніх сімей, сини Рувима, первородженого Ізраїля: Енох і Фаллус, Асрон і Хармі — це спорідненість Рувима. І сини Симеона: Ємуїл, і Ямеїм, і Аод, і Яхеїн, і Саар, і Саул від ханаанеянки; це роди синів Симеона. І це імена синів Левія за їхніми родами: Гедсон, Каат і Мерарі, а років життя Левія було сто тридцять сім. І це сини Гедсона: Лобеней і Семей, дома їхніх сімей. І сини Каафа: Амрам, і Цгар, Хеврон, і Узїїл, а років життя Каафа було сто тридцять три роки. І сини Мерарі: Маглі й Муші. Це дома батьків Левія за їхнім родоводом. І взяв Амбран Йохабед, дочку брата батька свого, собі за дружину, і вона народила йому Аарона, і Мойсея, і Маріам, сестру їхню. А років життя Амбрама було сто тридцять два роки. І сини Іссаара: Коре, і Нафек, і Зехрі. І сини Озеїла: Місаїл, Елісафан і Сегреї. Взяв же Аарон собі за дружину Єлизавету, дочку Амінадава, сестру Наассона, і вона породила йому Надава, і Авіуда, і Елеазара, і Ітамара. Синами ж Коре були Асеїр, і Елкана, і Абіасар; це покоління Коре. І

Елеазар, син Аарона, взяв собі за дружину одну з дочок Футїїла, і вона народила йому Фїнееса. Це родоначальники левїтських сімей за їхніми поколіннями. Це Аарон і Мойсей, яким Бог сказав вивести синів Ізраїля з землі Єгипту з їхньою силою. Це ті, хто розмовляв з фараоном, царем Єгипту, і вивели синів Ізраїля з землі Єгипту — сам Аарон і Мойсей. Того дня, коли Господь говорив до Мойсея в землі Єгипетській. І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Я Господь, говори до фараона, царя Єгипту, все, що Я кажу тобі. І сказав Мойсей перед Господом: Ось я слабоголосий, і як мене вислухає фараон?

7

І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Ось Я дав тебе богом Фараону, і Аарон, брат твій, буде твоїм пророком. Ти ж будеш говорити йому все, що я тобі наказую, а Аарон, брат твій, буде говорити до фараона, щоб відпустити синів Ізраїля з його землі. Я ж затверджу серце фараона, і помножу знамення мої та чудеса в землі Єгипетській. І не послухає вас фараон, і покладу руку мою на Єгипет, і виведу силою моєю народ мій, синів Ізраїля, із землі Єгипетської з великою помстою. І пізнають всі єгиптяни, що Я є Господь, простягаючи руку Мою на Єгипет, і виведу синів Ізраїля з-поміж них. Мойсей і Аарон зробили так, як наказав їм Господь. Мойсей був вісімдесяти років, а Аарон, брат його, був вісімдесяти трьох років, коли вони говорили до фараона. І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи, І якщо промовить до вас Фараон, кажучи: Дайте нам знак або диво, то скажеш Аарону, брату твоєму: Візьми жезл і кинь на землю перед Фараоном і перед слугами його, — і він стане змієм. Увійшли Мойсей і Аарон перед Фараона і його слуг, і зробили так, як наказав їм

Господь, і кинув Аарон жезл перед Фараоном і перед його слугами, і став він змієм. Скликав же Фараон софістів Єгипту і чарівників, і зробили також заклиначі єгиптян своїми чарами подібно. І кинули кожен свій жезл, і стали вони зміями, і поглинув жезл Аарона їхні жезли. І зміцніло серце фараона, і не послухав він їх, як саме наказав їм Господь.

Сказав Господь до Мойсея: затверділе серце фараона, щоб не відпустити народ. Іди до Фараона вранці, ось він виходить до води, і ти будеш зустрічати його на березі річки, і жезл, перетворений на змія, візьмеш у свою руку. І скажеш до нього: Господь, Бог Євреїв, послав мене до тебе, кажучи: відпусти народ мій, щоб він служив мені в пустелі, і ось ти не послухав досі. Так говорить Господь: Із цього ти пізнаєш, що Я — Господь. Ось Я вдаряю жезлом, що в руці Мойї, по воді, що в річці, і вона зміниться на кров. І риби в річці помруть, і засмердить річка, і не зможуть єгиптяни пити воду з річки. Сказав Господь до Мойсея: Скажи Аарону, братові твоєму: візьми жезл твій у руку твою і простягни руку твою на води Єгипту, і на ріки їхні, і на канали їхні, і на болота їхні, і на всю зібрану воду їхню, і стане кров'ю. І сталася кров в усій землі Єгипту, і в деревах, і в каменях. І зробили так Мойсей і Аарон, як наказав їм Господь, і, піднявши свій жезл, він вдарив воду в річці перед фараоном і перед його слугами, і перетворив всю воду в річці на кров. І риби в річці померли, і річка смерділа, і єгиптяни не могли пити воду з річки, і кров була по всій землі Єгипту. Зробили ж подібно і чарівники єгиптян чарами їхніми, і затверділо серце фараона, і не послухав він їх, як сказав Господь. Повернувшись же, Фараон увійшов у свій дім і не звернув на це уваги. Викопали ж усі єгиптяни навколо річки ями, щоб пити воду, і не могли пити воду з річки. І минуло сім днів після того, як Господь вразив ріку.

І сказав Господь до Мойсея: увійди до фараона і скажеш йому: так говорить Господь: відпусти народ мій, щоб вони служили мені. Якщо ж ти не бажаєш відпустити, ось я вражаю всі твої землі жабами. І виригне ріка жаб, і, піднявшись, вони увійдуть у доми твої, і в комори спалень твоїх, і на ліжка твої, і в доми слуг твоїх, і народу твого, і в діжі твої, і в печі твої. І на тебе, і на слуг твоїх, і на народ твій піднімуться жаби.

8

Сказав же Господь до Мойсея: Скажи Аарону, братові твоєму: простягни рукою жезл твій на ріки, і на канали, і на болота, і виведи жаб. І простягнув Аарон руку на води Єгипту, і вивів жаб, і піднялася жаба, і покрила землю Єгипту. Зробили так само й чарівники єгипетські своїми чарами, і вивели жаб на землю Єгипту. І покликав фараон Мойсея і Аарона, і сказав: Моліться про мене до Господа, і нехай Він забере жаб від мене і від мого народу, і я відішлю їх, і нехай вони принесуть жертву Господу. Сказав же Мойсей до Фараона: Визнач мені, коли я помолюся про тебе, і про слуг твоїх, і про народ твій, щоб знищити жаб від тебе, і від народу твого, і з домів ваших, окрім тих, що в річці залишаться. Той же сказав: На завтра. Тоді сказав: Як ти сказав, щоб ти знав, що немає іншого, крім Господа. І жаби будуть видалені від тебе, і від ваших домів, і від садиб, і від твоїх слуг, і від твого народу, крім тих, що залишаться в річці. Вийшли ж Мойсей і Аарон від фараона, і закричав Мойсей до Господа про угоду щодо жаб, як призначив фараон. Зробив же Господь так, як сказав Мойсей, і померли жаби з будинків, і з подвір'їв, і з полів. І зібрали їх купами-купами, і земля смерділа. Побачивши ж Фараон, що настало полегшення, отяжчіло серце його, і не послухав він їх, як і говорить Господь. Сказав

же Господь до Мойсея: скажи Аарону, простягни рукою жезл твій і вдар по порохіві землі, і будуть комарі і на людях, і на чотириногих, і по всій землі Єгипту. Простягнув отже Аарон рукою жезл і вдарив по пилу землі, і з'явилися мошки на людях і на чотириногих, і в усьому пилу землі з'явилися мошки. Зробили так само і чарівники своїми чаклунствами, щоб вивести мошок, але не могли, і стали мошки як на людях, так і на чотириногих. Тоді чарівники сказали фараону: Це палець Божий. Але серце фараона затверділо, і він не послухав їх, як і говорив Господь. Сказав Господь до Мойсея: Встань рано вранці і стань перед фараоном, і ось він вийде до води, і скажеш йому: так говорить Господь: відпусти народ мій, щоб вони служили мені в пустелі. Якщо ж не бажаєш відпустити народ мій, ось я посилаю на тебе, і на слуг твоїх, і на народ твій, і на доми ваші песячу муху, і наповняться доми єгиптян песячою мухою, і землю, на якій вони перебувають. І прославлю в той день землю Гесем, на якій перебуває народ мій, де не буде собачої мухи, щоб ти знав, що я є Господь, Бог усієї землі. І встановлю я відмінність між моїм народом і твоїм народом, а завтра це станеться на землі. Зробив же Господь так, і прийшла велика множина собачих мух у будинки фараона, і в будинки його слуг, і на всю землю Єгипту, і земля була знищена від собачих мух.

Покликав же Фараон Мойсея і Аарона, кажучи: Прийшовши, принесіть жертву Господу, Богу вашому, в землі. І сказав Мойсей: Не можливо вчинити так, бо ми принесемо в жертву Господу Богу нашому огидності єгиптян. Якщо ж ми принесемо в жертву огидності єгиптян перед ними, то будемо закидані камінням. Ми підемо в пустелю на три дні шляху і принесемо жертву Богу нашому, як сказав нам Господь. І сказав Фараон: Я відпускаю вас, і принесіть жертву Богу

вашому в пустелі, але не йдіть далеко, помоліться ж за мене до Господа. Сказав Мойсей: Я вийду від тебе і помолюся до Бога, і відійде собача муха від тебе, і від слуг твоїх, і від народу твого завтра. Не обманюй більше, Фараоне, щоб не відпустити народ принести жертву Господу. Вийшов Мойсей від фараона і молився до Бога. Зробив же Господь так, як сказав Мойсей, і забрав рої мух від фараона, і від слуг його, і від народу його, і не залишилося жодної. І Фараон зробив важким серце своє і цього разу, і не хотів відпустити народ.

9

Сказав же Господь до Мойсея: увійди до фараона і скажеш йому: так говорить Господь, Бог Євреїв: відпусти народ мій, щоб вони служили мені. Якщо ж дійсно не бажаєш відпустити народ мій, але ще тримаєш його, Ось, рука Господа буде на твоїй худобі, що на полях: на конях, і на тяглових тваринах, і на верблюдах, і на волах, і на вівцях — смерть велика дуже. І прославлю я в той час різницю між худобою єгиптян і худобою синів Ізраїля: не помре від усього, що належить синам Ізраїля, жодне слово. І Бог встановив межу, кажучи: завтра Господь виконає це слово на землі. І зробив Господь це слово наступного дня, і померла вся худоба єгиптян, але від худоби синів Ізраїля не померло нічого. Побачивши ж Фараон, що не загинуло нічого від усієї худоби синів Ізраїля, затверділо серце Фараона, і він не відпустив народ. Сказав же Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: візьміть ви повні жмені сажі з печі, і нехай розсипле Мойсей її до неба перед фараоном і перед слугами його. І нехай буде пил на всю землю Єгипту, і буде на людях, і на чотириногих, виразки, пухирі, що вириваються як в людях, так і в чотириногих, по всій землі Єгипту. І взяв сажу з печі перед

Фараоном, і розсипав її Мойсей у небо, і з'явилися виразки — пухирі, що спалахували, — і на людях, і на чотириногих тваринах. І не могли чарівники стати перед Мойсеєм через виразки, бо виразки з'явилися на чарівниках і по всій землі Єгипту. Але Господь зачерствив серце фараона, і він не послухав їх, як наказав Господь. Сказав же Господь до Мойсея: встань рано вранці і стань перед фараоном, і скажеш до нього: ці речі говорить Господь, Бог Євреїв: відпусти народ мій, щоб служили мені. Бо в цей час я посилаю всі язви мої в серце твоє, і слуг твоїх, і народу твого, щоб ти знав, що немає іншого, як я, на всій землі. Тепер бо, відіславши руку, вдарю тебе і народ твій умертвлю, і ти будеш знищений з землі. І заради цього ти був збережений, щоб я міг показати в тобі силу мою, і щоб було проголошено ім'я моє в усій землі. Ще отже ти утримуєш народ мій, щоб не відпустити їх? Ось я зішлю завтра о цій годині град дуже великий, якого такого не було в Єгипті від дня, коли його створено, до цього дня. Тепер же поспіши зібрати худобу твою і все, що тобі належить на рівнині, бо всі люди і худоба, скільки тобі належить на рівнині, всі люди і худоба, скільки буде знайдено в полях і не увійде в дім, — коли впаде на них град, помруть. Той зі слуг фараона, хто боявся слова Господа, зігнав свою худобу в будинки. Хто ж не приділив уваги розумом слову Господньому, той залишив худобу в полях.

Сказав же Господь до Мойсея: Протягни руку твою в небо, і буде град на всю землю Єгипту, на людей, і на худобу, і на всю траву, що на землі. Протяг же Мойсей руку до неба, і Господь дав громи й град, і вогонь пробігав по землі, і Господь пролив градом на всю землю Єгипту. Був град і вогонь, що палав у граді, а град був дуже великий, якого такого не було в Єгипті з того дня, як став на ній народ. Град вдарив по всій

землі Єгипту, від людини до худоби, і град побив всю траву в полі, і всі дерева в полях град розстрочив. Крім землі Гесем, де були сини Ізраїля, граду не було. Пославши ж, фараон покликав Мойсея і Аарона, і сказав їм: Я згрішив цього разу, Господь праведний, а я і народ мій нечестиві. Моліться отже про мене до Господа, і нехай припиняться голоси Бога, і град, і вогонь, і я відішлю вас, і ви більше не будете залишатися. Сказав же йому Мойсей: як тільки я вийду з міста, простягну руки мої до Господа, і голоси припиняться, і град і дощ більше не буде, щоб ти знав, що земля належить Господу. І ти, і слуги твої — я знаю, що ви ще не побоялися Господа. Льон же і ячмінь були вдарені, бо ячмінь стояв, а льон був у колосі. Але пшениця і полба не були вражені, бо вони були пізні. Вийшов же Мойсей від фараона за місто і простягнув руки до Господа, і голоси припинилися, і град і дощ більше не падав на землю. Побачивши ж, що припинилися дощ, і град, і громи, фараон знову почав грішити і затвердив своє серце та серця своїх слуг. І затверділо серце фараона, і він не відпустив синів Ізраїля, як і говорив Господь Мойсею.

10

Сказав Господь до Мойсея, кажучи: увійди до фараона, бо я затвердив його серце і серця слуг його, щоб наступно прийшли ці знамення на них. так, щоб ви могли розповісти у вуха дітей ваших і дітям дітей ваших, скільки я знущався над єгиптянами, і знаки мої, які я зробив серед них, і ви пізнаєте, що я Господь. Увійшли ж Мойсей і Аарон до Фараона і сказали йому: так говорить Господь, Бог Євреїв: доки ти не бажаєш устидитися переді Мною? Відпусти народ Мій, щоб вони служили Мені. Якщо ж ти не хочеш відпустити народ мій, ось я наведу завтра о цій годині багато сарани на всі межі

твої. І покриє вигляд землі, і не зможеш побачити землю, і пожере все надлишкове на землі, що залишилося, яке залишив вам град, і пожере все дерево, що росте у вас на землі. І будуть наповнені твої будинки, і будинки слуг твоїх, і всі будинки в усій землі єгиптян, яких ніколи не бачили батьки твої, ні прабатьки їхні, від того дня, як з'явилися на землі, до дня цього. І відвернувшись, Мойсей вийшов від фараона. І кажуть слуги фараона до нього: До якого часу буде це нам пасткою? Відішли цих людей, щоб вони служили Богу їхньому, чи хочеш знати, що загинув Єгипет? І повернули Мойсея й Аарона до фараона, і сказав він їм: Ідїть і служіть Господу, Богу вашому, але хто ж і хто є ті, що йдуть? І каже Мойсей: З молодими чоловіками і старійшинами підемо, з синами і дочками, і вівцями, і волами нашими, бо є свято Господа. І сказав до них: Нехай буде так Господь з вами, як я посилаю вас, чи не і багаж ваш? Бачте, що лукавство додається до вас. Не так, нехай йдуть чоловіки і нехай служать Богу, бо саме цього ви шукаєте, але їх вигнали від обличчя фараона. Сказав Господь до Мойсея: Простягни руку на землю Єгипту, і нехай піде сарана на ту землю, і пожере всю траву землі і весь плід дерев, який залишив град. І підняв Мойсей жезл до неба, і Господь навів південний вітер на землю, всю ту добу і всю ніч, настав ранок, і південний вітер підняв сарану. І навів її на всю землю Єгипту, і вона спочила на всіх межах Єгипту, дуже велика; перед нею не було такої сарани, і після неї не буде такої. І покрила вигляд землі, і була зруйнована земля, і пожерла всю траву землі, і весь плід дерев, який залишився від граду; не залишилося нічого зеленого ні на деревах, ні на всякій траві поля, у всій землі Єгипту.

Поспішав же Фараон покликати Мойсея і Аарона, кажучи: Я згрішив перед Господом, Богом вашим, і проти вас. Прийміть же мій гріх ще тепер, і помоліться до Господа Бога вашого, і нехай Він відніме від мене цю смерть. Вийшов Мойсей від фараона і молився до Бога. І змінив Господь вітер від моря на сильний, і підняв сарану, і кинув її в Червоне море, і не залишилося жодної сарани в усій землі Єгипту. І затвердив Господь серце фараона, і не відпустив він синів Ізраїля. Сказав Господь до Мойсея: Простягни руку твою до неба, і нехай буде темрява на землі Єгипту, відчутна темрява. Простягнув же Мойсей руку до неба, і настала темрява, морок і буря на всю землю Єгипту на три дні, і ніхто не бачив брата свого три дні, і ніхто не вставав зі свого ліжка три дні, але всім синам Ізраїля було світло в усіх місцях, де вони мешкали. І покликав фараон Мойсея і Аарона, кажучи: Ідіть, служіть Господу, Богу вашому, тільки овець і волів залишіть, а багаж ваш нехай іде з вами. І сказав Мойсей: Але й ти дасиш нам цілопалення і жертви, які ми принесемо Господу, Богу нашому. І худоба наша піде з нами, і не залишимо ми жодного копита, бо від них візьмемо, щоб служити Господу Богу нашому, ми ж не знаємо, чим служитимемо Господу Богу нашому, аж поки не прийдемо туди. Затвердив же Господь серце фараона, і не побажав він відпустити їх. І каже Фараон: Іди геть від мене, бережися, щоб більше не бачити мого обличчя, бо якого дня з'явишся переді мною, помреш. Каже ж Мойсей: Ти сказав, що я більше не з'явлюся тобі в обличчя.

11

Сказав Господь до Мойсея: ще одну рану я наведу на фараона і на Єгипет, і після цього він відішле вас звідси, а коли відсилатиме вас остаточно, то вижене вас геть. Говори

отже таємно в вуха народу, і нехай кожен попросить у свого сусіда срібні й золоті посудини та одяг. Господь же дав прихильність народові Своєму перед єгиптянами, і вони позичили їм, і чоловік Мойсей став дуже великим перед єгиптянами, і перед фараоном, і перед слугами його. І сказав Мойсей: Ось що говорить Господь: близько півночі Я увійду в середину Єгипту. І помре кожен первісток у землі Єгипту, від первістка фараона, який сидить на троні, і аж до первістка служниці, яка біля жорен, і аж до первістка всякої худоби. І буде великий крик по всій землі Єгипту, якого такого не було, і такого вже не буде. І серед усіх синів Ізраїля не загарчить пес язиком своїм, від людини до худоби, щоб ти знав, яку відзнаку вчинить Господь між Єгиптянами і Ізраїлем. І зійдуть всі ці твої слуги до мене, і вклоняться мені, кажучи: вийди ти і весь твій народ, який ти ведеш, і після цього я вийду. Вийшов же Мойсей від фараона з гнівом. Сказав же Господь до Мойсея: Не послухає вас фараон, щоб я примножив мої знамення і чудеса в землі Єгипетській. Мойсей же і Аарон зробили всі ці знаки і чудеса в землі Єгипетській перед фараоном, але Господь затвердив серце фараона, і він не послухав відпустити синів Ізраїля з землі Єгипетської.

12

Сказав же Господь до Мойсея і Аарона в землі Єгипту, кажучи: Цей місяць справді для вас початок місяців, перший він для вас серед місяців року. Говори до всієї збори синів Ізраїля, кажучи: десятого дня цього місяця нехай візьме кожен вівцю за домами батьків, кожен вівцю за домом. Якщо ж їх небагато в домі, так що не вистачає на вівцю, він візьме з собою свого сусіда, згідно з числом душ, кожному буде

зараховано на вівцю достатню для нього частину. Вівця має бути досконала, sameць, однорічна, ви візьмете її від ягнят і від козенят. І буде вам збережене до чотирнадцятого дня цього місяця, і заріже його вся громада зібрання синів Ізраїля ввечері. І вони візьмуть від крові, і покладуть на два одвірки і на перекладину, в будинках, в яких вони їх з'їдять. І з'їдять вони м'ясо цієї ночі, смажене на вогні, і прісне з гіркими травами з'їдять. Не їжте з них ні сирого, ні вареного у воді, а тільки смаженого на вогні, голову з ногами і нутрощами. Не залишиться від нього нічого до ранку, і кістки не зламаєте від нього, а те, що залишиться від нього до ранку, спалите у вогні. Так ви будете їсти його: стегна ваші підперезані, взуття на ногах ваших і палиці в руках ваших, і ви будете їсти його з поспіхом — це Пасха Господу. І Я пройду землею Єгипту цієї ночі, і вражу всіх первістків у землі Єгипетській від людини до худоби, і над усіма богами єгиптян здійснию помсту, Я — Господь. І буде кров вам на знак на домах, у яких ви перебуваєте там, і побачу кров, і захищу вас, і не буде серед вас рани знищення, коли вдарю по землі Єгипту.

І буде для вас цей день пам'яткою, і святкуватимете його як свято Господу в усі ваші покоління, вічним статутом святкуватимете його. Сім днів ви будете їсти прісне, а від першого дня ви видалите закваску з ваших будинків, кожен, хто з'їсть закваску, та душа буде знищена з Ізраїля, від першого дня до сьомого дня. І перший день буде названий святим, і сьомий день буде для вас святим, жодної рабської роботи не робитимете в них, крім того, що буде зроблено для кожної душі, тільки це буде зроблено вам. І ви будете дотримуватися цієї заповіді, бо в цей день я виведу вашу силу із землі Єгипту, і ви будете святкувати цей день у ваших поколіннях як вічний статут. Починаючи з чотирнадцятого

дня першого місяця, від вечора ви повинні їсти прісний хліб, до двадцять першого дня місяця, до вечора. Сім днів закваска не буде знайдена у ваших домах, кожен, хто з'їсть квасне, та душа буде знищена із зібрання Ізраїля, як серед чужинців, так і серед корінних жителів землі. Нічого квашеного не їстимете, а в кожному житлі вашому їстимете прісне.

Покликав же Мойсей всю раду старійшин синів Ізраїля і сказав до них: Пішовши, візьміть собі вівцю згідно з вашими родинами і принесіть в жертву пасху. Ви візьмете пучок ісопу і, занурившись у кров, що біля дверей, нанесете на одвірок і на обидва одвірки кров, яка є біля дверей, а ви не вийдете, кожен, за двері свого будинку до ранку. І пройде Господь, щоб вразити єгиптян, і побачить кров на одвірку і на обох одвірках, і пройде Господь повз двері, і не дозволить знищувачу увійти в доми ваші, щоб вразити. І бережіть це слово як закон для себе і для синів ваших до віку. Якщо ж ви ввійдете в землю, яку дасть Господь вам, як говорив, бережіть це служіння. І буде, якщо скажуть до вас сини ваші: Що це за служба? І ви скажете їм: Жертва ця — пасха Господу, як Він покрити будинки синів Ізраїля в Єгипті, коли вразив єгиптян, а будинки наші врятував. І схилившись, народ поклонився. І відійшовши, зробили сини Ізраїля, як наказав Господь Мойсею і Аарону, так зробили.

Сталося ж опівночі, і Господь вразив кожного первістка в землі Єгипетській, від первістка фараона, що сидів на троні, до первістка полоненої жінки, що була в ямі, і до первістка всякої худоби. І піднявся Фараон уночі, і слуги його, і всі єгиптяни, і став великий крик по всій землі Єгипту, бо не було дому, в якому не було б мертвого. І покликав фараон Мойсея й Аарона вночі, і сказав їм: Встаньте і вийдіть з-поміж народу

мого, і ви, і сини Ізраїля, ідіть і служіть Господу Богу вашому, як ви кажете. І взявши ваших овець і волів, йдіть, благословіть же і мене. І єгиптяни примушували народ із ревністю вигнати їх із землі, бо сказали, що всі ми вмираємо. Взяв же народ тісто своє, перед тим як заквасити діжі свої, зв'язані в одягах своїх на плечах. А сини Ізраїлеві зробили, як наказав їм Мойсей, і попросили в єгиптян посудини срібні і золоті та одяг. І дав Господь милість народові Своему перед єгиптянами, і ті позичили їм, і вони пограбували єгиптян.

Вирушивши ж сини Ізраїлеві з Рамесе в Сокхоф, шістсот тисяч піших чоловіків, крім багажу. І велике змішане натовпище пішло вгору з ними, і вівці, і воли, і худоби дуже багато. І вони спекли тісто, яке винесли з Єгипту, прісними хлібами, бо воно не заквасилося, адже їх вигнали єгиптяни, і вони не змогли залишитися, ані не зробили собі припасів на дорогу. А проживання синів Ізраїля, яке вони проживали в землі Єгипту і в землі Ханаану, становило чотириста тридцять років. І сталося після чотирьохсот тридцяти років, що вийшла вся сила Господа з землі Єгипту вночі. Охорона є для Господа, щоб вивести їх із землі Єгипту; та ніч ця — охорона для Господа для всіх синів Ізраїля в їхні покоління. Сказав же Господь до Мойсея і Аарона: це закон Пасхи — жоден чужинець не їстиме від неї. І кожного слугу, або купленого за срібло, обрізаєш його, і тоді він їстиме з нього. Прибулець або наймит не їстиме від нього. В одному будинку буде з'їдено, і не винесете з будинку м'яса назовні, і кістки не зламаєте від нього. Уся громада синів Ізраїлю зробить це. Якщо ж хтось підійде до вас, прибулець, щоб зробити пасху Господу, обріжте в нього всіх чоловічої статі, і тоді він підійде, щоб зробити її, і буде як і корінний житель землі; жоден необрізаний не їстиме від неї. Закон один буде для корінного

жителя і для прибульця, який прийшов до вас. І зробили сини Ізраїля, як заповідав Господь Мойсею і Аарону до них, так зробили. І сталося того дня, що Господь вивів синів Ізраїля з землі Єгипту з їхньою силою.

13

Сказав же Господь до Мойсея, кажучи, Освяти Мені кожного первістка-перворідного, що відкриває всяку утробу серед синів Ізраїля, від людини до худоби — Мені належить. Сказав же Мойсей до народу: пам'ятайте день цей, в який вийшли ви з землі Єгипту, з дому рабства, бо могутньою рукою вивів вас Господь звідси, і не буде їстися квас. Бо сьогодні ви виходите в місяці молодих. І буде, коли Господь, Бог твій, приведе тебе в землю Хананеїв, і Хеттеїв, і Амореїв, і Євеїв, і Євусеїв, і Гергесеїв, і Ферезеїв, яку присягнув батькам твоїм дати тобі, землю, що тече молоком і медом, то зробиш служіння це в місяці цьому. Шість днів ви будете їсти прісний хліб, а в сьомий день — свято Господа. Прісне ви будете їсти сім днів, не буде видно тобі квасного, ані буде в тебе квасу в усіх межах твоїх. І ти оголосиш синові своєму в той день, кажучи: Через це зробив Господь Бог мені, коли я виходив з Єгипту. І буде тобі знак на руці твоїй і пам'ятка перед очима твоїми, щоб став закон Господа в устах твоїх, бо рукою могутньою вивів тебе Господь Бог з Єгипту. І бережіть цей закон згідно з порами часів, з днів у дні.

І буде, коли Господь Бог твій приведе тебе в землю Ханаанеїв, як присягнув батькам твоїм, і дасть тобі її. І відокремиш кожного первістка, самців Господу, кожного первістка зі стад або з худоби твоєї, скільки б їх не народилося тобі, самців освятиш Господу. Кожне, що відкриває утробу

осла, обміняєш на вівцю, а якщо не обміняєш, викупиш його; кожного перворідного з-поміж синів твоїх викупиш. Якщо ж запитає тебе син твій після цього, говорячи: Що це?, то скажеш йому, що могутньою рукою вивів Господь нас із землі Єгипту, з дому рабства. Коли ж Фараон затвердився не відпускати нас, він убив усіх первістків у землі Єгипетській, від первістків людей до первістків худоби; через це я жертвую Господу все, що відкриває утробу, усіх чоловічої статі, і кожного первістка з синів моїх викуплю. І буде воно знаком на руці твоїй і непохитним перед очима твоїми, бо могутньою рукою вивів тебе Господь з Єгипту.

Коли ж Фараон відіслав народ, Бог не провів їх шляхом землі Філістимлян, тому що він був близький, бо Бог сказав: щоб народ не розкаявся, побачивши війну, і не повернувся в Єгипет. І обвів Бог народ шляхом у пустелю, до Червоного моря, а п'ятим поколінням вийшли сини Ізраїлеві з землі Єгипетської. І взяв Мойсей кістки Йосифа з собою, бо клятвою він закликав синів Ізраїля, кажучи: Господь неодмінно відвідає вас, і винесете мої кістки звідси з собою.

Піднявшись же, сини Ізраїлеві з Сокхоту таборували в Етамі біля пустелі. А Бог вів їх удень у стовпі хмари, щоб показати їм шлях, а вночі в стовпі вогню. Не відійшов же стовп хмари вдень, і стовп вогню вночі, перед усім народом.

14

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Промов до синів Ізраїля, і, повернувшись, нехай вони розташуються табором навпроти поселення, між Магдолом і морем, навпроти Веелсепфона; перед ними ти розташуєш табір на морі. І скаже

фараон до народу свого: Сини Ізраїля блукають у землі, бо замкнула їх пустеля. Я ж затверджу серце фараона, і він переслідуватиме їх, і прославлюся через фараона і через усе його військо, і дізнаються всі єгиптяни, що я є Господь, і вони зробили так. І було повідомлено цареві єгиптян, що народ втік, і змінилося серце фараона і його слуг щодо народу, і сказали вони: Що це ми зробили, відпустивши синів Ізраїля, щоб вони не служили нам? Отже, Фараон запряг свої колісниці і повів з собою всіх своїх людей, і взявши шістьсот вибраних колісниць, і всю кінноту єгиптян, і третіх вершників на всіх. І затвердив Господь серце фараона, царя Єгипту, і серця слуг його, і він переслідував синів Ізраїля, а сини Ізраїлеві виходили з піднесеною рукою. І переслідували єгиптяни їх, і знайшли їх таборуючих біля моря, і вся кіннота і колісниці фараона, і вершники, і військо його навпроти поселення, навпроти Веелсепфона. І Фараон наближався, і сини Ізраїля, піднявши очі, бачать, що єгиптяни таборували позаду них, і злякалися дуже, і закричали сини Ізраїля до Господа. І сказали до Мойсея: через те, що не було гробниць у землі Єгипетській, ти вивів нас умирати в пустелі? Що це ти зробив нам, вивівши з Єгипту? Хіба не це було слово, яке ми говорили до тебе в Єгипті, кажучи: Залиш нас, щоб ми служили єгиптянам? Бо краще нам служити єгиптянам, ніж померти в цій пустелі.

Сказав Мойсей до народу: майте мужність, стійте і бачте спасіння від Господа, яке Він зробить нам сьогодні, бо як ви бачили єгиптян сьогодні, так не будете більше бачити їх повік. Господь буде воювати за вас, а ви будете мовчати. Сказав Господь до Мойсея: Що ти волаєш до мене? Говори до синів Ізраїля, і нехай вирушають. А ти підійми свій жезл і простягни свою руку на море, і розділи його, і нехай увійдуть

сини Ізраїля в середину моря по сухому. І ось я зроблю твердим серце фараона і всіх єгиптян, і вони увійдуть після них, і я буду прославлений у фараоні, і у всьому його війську, і у колісницях, і у його конях. І пізнають всі єгиптяни, що я є Господь, коли буду прославлений через фараона, і через колісниці, і коней його. Видалився ж Ангел Божий, що йшов перед табором синів Ізраїля, і пішов позаду них, видалився ж і стовп хмари від обличчя їх, і став позаду них. І увійшов між табір єгиптян і між табір Ізраїля, і став, і настала темрява і морок, і пройшла ніч, і не змішалися вони один з одним цілу ніч. Протяг же Мойсей руку на море, і Господь відігнав море сильним південним вітром цілу ніч, і зробив море сушею, і розділилася вода. І увійшли сини Ізраїля в середину моря по сухому, і вода його була стіною з правого боку і стіною з лівого боку.

І переслідували єгиптяни, і увійшли за ними, і всі коні фараона, і колісниці, і вершники — у середину моря. Сталося ж під ранкову варту, і поглянув Господь на табір єгиптян у стовпі вогню й хмари, і привів у замішання табір єгиптян. І зв'язав осі колісниць їхніх, і привів їх із силою, і сказали єгиптяни: втечемо від обличчя Ізраїля, бо Господь воює за них проти єгиптян. Сказав же Господь до Мойсея: Протягни руку твою на море, і нехай повернеться вода, і нехай покриє єгиптян, і колісниці, і вершників. Протяг же Мойсей руку на море, і вода повернулася вдень на землю, а єгиптяни втікали під воду, і Господь скинув єгиптян у середину моря. І вода, повернувшись назад, покрила колісниці і вершників, і всю силу фараона, які увійшли за ними в море, і не залишилося з них жодного. А сини Ізраїлю пішли по сухій землі посеред моря, і вода була для них стіною з правого боку і стіною з лівого боку. І врятував Господь Ізраїля того дня з руки

египтян, і побачив Ізраїль єгиптян мертвих на березі моря. Побачив Ізраїль ту велику руку, яку Господь зробив єгиптянам, і народ убоявся Господа, і повірили Богу і Мойсею, слугі Його.

15

Тоді Мойсей і сини Ізраїля заспівали цю пісню Богу і сказали: Заспіваймо Господу, бо Він славно прославився — коня і вершника кинув у море. Помічник і захисник став мені на спасіння, це мій Бог, і я прославлю Його, Бог батька мого, і я возвеличу Його. Господь ламає війни, Господь — ім'я Йому. Колісниці фараона і його силу кинув у море, обрані вершники третього рангу були поглинуті в Червоному морі. Море покрило їх, вони занурилися в глибину, як камінь. Правиця твоя, Господи, прославлена в силі; правиця твоя, Господи, розбила ворогів. І множиною слави твоєї ти зламав ворогів, ти послав гнів твій — пожер їх як соломі. І через дух гніву твого розділилася вода, застигли як стіна води, застигли хвилі посеред моря. Сказав ворог: Переслідуючи, схоплю, поділю здобич, наповню душу мою, знищу мечем моїм, запанує рука моя. Ти послав дух Твій, покрило їх море, потонули вони, як свинець, у воді бурхливій. Хто подібний до Тебе серед богів, Господи? Хто подібний до Тебе? Прославлений у святих, дивний у славі, Той, Хто творить чудеса. Ти простяг правицю Твою, поглинула їх земля. Ти провів у правді Своїй цей народ Свій, якого Ти викупив, Ти підтримав силою Своєю до оселі святої Своєї. Почули народи й розгнівалися, муки охопили мешканців Філістії. Тоді поспішили вожді Едому, і правителі моавітян; охопив їх тремтіння, розтанули всі мешканці Ханаану. Нехай пануть на них тремтіння і страх, величчю руки Твоєї нехай окам'яніють, доки не пройде народ Твій,

Господи, доки не пройде народ Твій цей, якого Ти придбав. Ввівши, посади їх на горі спадщини Твоєї, у готовому житлі Твоєму, яке Ти приготував, Господи, у святилищі, Господи, яке приготували руки Твої. Господь царює на віки вічні і повік. Тому що кінь фараона з колісницями і вершниками увійшов у море, і Господь навів на них воду моря, а сини Ізраїля пройшли посуху посеред моря.

Взявши ж Маріам, пророчиця, сестра Аарона, барабан у руку свою, і вийшли всі жінки за нею з барабанами і хорами. Почала ж їх Маріам, кажучи: заспіваймо Господу, бо Він славно прославився, коня і вершника кинув у море. Вивів же Мойсей синів Ізраїля від Червоного моря, і привів їх у пустелю Шур, і йшли три дні пустелею, і не знаходили води, щоб пити. Прийшли вони до Мерри, і не могли пити з Мерри, бо вода була гіркою, через це назвав він ім'я того місця Гіркота. І нарікав народ на Мойсея, кажучи: Що ми будемо пити? Закричав Мойсей до Господа, і Господь показав йому дерево, і він кинув його у воду, і вода стала солодкою. Там Він поклав йому постанови і судження, і там Він випробував його. І сказав: якщо уважно слухатимеш голос Господа, Бога твого, і робитимеш угодне перед Ним, і прислухатимешся до заповідей Його, і дотримуватимешся всіх постанов Його, то жодної хвороби, яку наклав Я на єгиптян, не накладу на тебе, бо Я — Господь, Бог твій, що зцілює тебе. І вони прийшли в Елім, і було там дванадцять джерел води, і сімдесят пальмових стовбурів, і розташувалися вони там табором біля води.

Вони відійшли з Еліма, і прийшла вся громада синів Ізраїля в пустелю Сін, яка є між Елімом і Сінаєм. А п'ятнадцятого дня другого місяця після виходу їх із землі Єгипетської, Нарікала вся громада синів Ізраїля на Мойсея і Аарона. І сказали до них сини Ізраїля: О, якби ми померли, вражені Господом, у землі Єгипту, коли ми сиділи над горщиками з м'ясом і їли хліб доситу, бо ви вивели нас у цю пустелю, щоб уморити голодом усі ці збори! Сказав же Господь до Мойсея: Ось Я дощу вам хліби з неба, і вийде народ, і зберуть вони те, що потрібно на день, щоб Я випробував їх, чи ходитимуть вони за законом Моїм, чи ні. І буде в шостий день, і приготують те, що принесуть, і буде вдвічі більше того, що збирають щодня. І сказали Мойсей і Аарон до всієї громади синів Ізраїля: Увечері ви пізнаєте, що Господь вивів вас із землі Єгипту, і вранці ви побачите славу Господа, коли Він почує ваше нарікання на Бога, ми ж що є, що ви нарікаєте проти нас? І сказав Мойсей: Коли Господь дасть вам увечері м'яса їсти, а вранці хліба до ситості, через те що Господь почув ропіт ваш, яким ви ропщете проти нас, — ми ж що є? Не проти нас бо є ропіт ваш, але проти Бога.

Сказав же Мойсей до Аарона: Скажи всьому зібранню синів Ізраїля: підійдіть перед Бога, бо Він почув ропот ваш. Коли ж Аарон говорив до всієї громади синів Ізраїля, і вони обернулися до пустелі, і слава Господа з'явилася в хмарі. І промовив Господь до Мойсея, кажучи: Я почув ропот синів Ізраїля, говори до них, кажучи: до вечора ви будете їсти м'ясо, і до ранку ви будете наповнені хлібами, і ви будете знати, що я Господь, Бог ваш. Настав вечір, і піднялися перепели, і покрили табір, а вранці, коли роса переставала падати навколо табору, сталося це. І ось на поверхні пустелі тонке, як коріандр, біле, наче іній на землі. Побачивши ж це, сини

Ізраїля сказали один одному: Що є це? Бо не знали, що було. Сказав же Мойсей їм: Це хліб, який дав Господь вам їсти. Це слово, яке наказав Господь: зберіть від нього кожен по належній мірі гомор, за голову, за числом душ ваших, кожен зі своїми співмешканцями зберіть. Зробили так сини Ізраїлеві, і зібрали хто багато, а хто менше. І вимірявши гомором, не мав більше той, хто багато зібрав, і той, хто менше зібрав, не мав менше — кожен зібрав стільки, скільки було потрібно для нього. Сказав же Мойсей до них: нехай ніхто не залишає від нього до ранку.

І не послухали Мойсея, але деякі залишили від нього до ранку, і воно виварило черв'яків, і засмерділо, і розгнівався на них Мойсей. І збирали вони це щоранку, кожен стільки, скільки йому належало, а коли пригрівало сонце, воно тануло. Сталося ж у шостий день, зібрали подвійну кількість необхідного, два гомори на одного, і увійшли всі правителі зібрання, і повідомили Мойсею. Сказав же Мойсей до них: Чи не це слово, яке говорив Господь? Субота — спочинок святий Господу. Завтра, скільки якщо ви печете — печіть, і скільки якщо ви варите — варіть, і весь надлишок залишайте його в сховищі до ранку. І залишили вони від нього до самого ранку, як наказав їм Мойсей, і воно не засмерділо, ні черв'як не з'явився в ньому. Сказав же Мойсей: Їжте сьогодні, бо сьогодні субота Господу, не буде знайдено в полі. Шість днів ви будете збирати, а в сьомий день — субота, тому що не буде в ній. Сталося ж у сьомий день, що деякі з народу вийшли збирати, і не знайшли. Сказав же Господь до Мойсея: До якого часу не бажаєте слухатися заповідей моїх і закону мого? Дивіться, бо Господь дав вам суботу, день цей, через це сам Він дав вам у шостий день хліба на два дні, залишайтеся кожен у домах ваших, нехай ніхто не виходить зі свого місця у

сьомий день. І народ спочивав сьомого дня. І назвали це сини Ізраїля, ім'я його — Ман. Воно було ж як насіння коріандру, біле, а смак його — як коржик з медом. Сказав же Мойсей: Це слово, яке наказав Господь: наповніть гомор манни для зберігання для поколінь ваших, щоб побачили хліб, який ви їли в пустелі, коли Господь вивів вас із землі Єгипту. І сказав Мойсей до Аарона: Візьми один золотий глек і вкинь у нього повний гомор манни, і покладеш його перед Богом на збереження для поколінь ваших. Яким способом наказав Господь Мойсею, так і поклав Аарон перед свідченням на збереження. А сини Ізраїля їли ману сорок років, доки не прийшли в населений світ; їли ману, доки не прибули в частину Фінікії. А гомор був десятою частиною трьох мір.

17

І відійшло все зібрання синів Ізраїля з пустелі Сін, згідно з їхніми таборами, через слово Господа, і вони розташувалися табором у Рафідейні, але не було води для народу, щоб пити. І сварився народ з Мойсеєм, кажучи: дай нам води, щоб ми пили. І сказав їм Мойсей: чому ви сваритеся зі мною, і чому ви випробовуєте Господа? Спрагнів там народ води, і поскаржився там народ до Мойсея, кажучи: Чому це? Вивів ти нас з Єгипту, щоб вбити нас і дітей наших, і худобу нашу спрагою? Закричав Мойсей до Господа, кажучи: Що я зроблю цьому народу? Ще трохи, і вони закидають мене камінням. І сказав Господь до Мойсея: Йди перед цим народом, візьми ж собі від старійшин народу, і жезл, яким ти вдарив ріку, візьми в руку твою, і підеш. Ось я стою там перед тобою на скелі в Хориві, і ти вдариш скелю, і вийде з неї вода, і народ вип'є. І зробив Мойсей так перед синами Ізраїля. І він назвав те місце Випробування і Докір через докір синів Ізраїля і через те, що

вони випробовували Господа, кажучи: Чи є Господь серед нас, чи ні?

Прийшов же Амалік і воював проти Ізраїля в Рафідіні. Сказав же Мойсей до Ісуса: Вибери собі могутніх чоловіків, і вийшовши, вишикуйся до бою з Амаліком завтра, і ось я стою на вершині пагорба, і жезл Божий у руці моїй. І зробив Ісус так, як сказав йому Мойсей, і, вийшовши, вишикувався до бою з Амаліком, а Мойсей, і Аарон, і Ор піднялися на вершину пагорба. І сталося, коли піднімав Мойсей руки, перемагав Ізраїль, коли ж опускав руки, перемагав Амалік. Руки ж Мойсея були важкі, і, взявши камінь, підклали його під нього, і він сидів на ньому, а Аарон і Ор підтримували його руки — звідси один і звідси один, і стали руки Мойсея зміцненими до заходу сонця. І обернув на втечу Ісус Амаліка, і весь народ його мечем. Сказав же Господь до Мойсея: Запиши це на пам'ять у книгу і дай у вуха Ісусові, що зовсім зітру пам'ять про Амаліка з-під неба. І побудував Мойсей жертвник Господу і назвав ім'я його: Господь — притулок мій. Тому що таємною рукою воює Господь проти Амаліка від покоління до покоління.

18

Почув же Йотор, жрець Мадіама, тесть Мойсея, все, скільки зробив Господь Ізраїлю, народу своєму, бо Господь вивів Ізраїля з Єгипту. Взяв же Йотор, тесть Мойсея, Сепфору, дружину Мойсея, після відпущення її і двох синів її, ім'я одному з них Гірсам, кажучи: прибульцем я був у землі чужій, і ім'я другого — Еліезер, кажучи: Бо Бог батька мого — помічник мій, і визволив мене з руки фараона. І вийшов Йотор, тесть Мойсея, і сини, і жінка до Мойсея в пустелю, де

він розташувався табором на горі Божій. Було повідомлено Мойсею, кажучи: Ось тесть твій Йотор приходить до тебе, і дружина, і два сини твої з ним. Вийшов же Мойсей назустріч тестю, і поклонився йому, і поцілував його, і привіталися вони один з одним, і ввів він їх у намет. І розповів Мойсей тестю все, що зробив Господь Фараону і всім єгиптянам заради Ізраїля, і всі труднощі, які спіткали їх у дорозі, і що визволив їх Господь з руки Фараона і з руки єгиптян. Йотор був вражений усіма добрими речами, які Господь зробив для них, бо визволив їх з руки єгиптян і з руки фараона. І сказав Йотор: Благословенний Господь, що визволив їх з руки єгиптян і з руки фараона. Тепер я зрозумів, що Господь великий понад усіх богів, через те, що вони напали на них. І взяв Йотор, тесть Мойсея, цілопалення і жертви Богу, прийшов же Аарон і всі старійшини Ізраїля, щоб їсти хліб з тестем Мойсея перед Богом.

І сталося наступного дня, що Мойсей сів судити народ, а весь народ стояв біля Мойсея від ранку до вечора. І побачивши Йотор все, скільки він робить для народу, каже: Що це таке, що ти робиш для народу? Чому ти сидиш один, а весь народ стоїть перед тобою від ранку до вечора? І Мойсей каже своєму зятеві: Народ приходить до мене, щоб шукати суду від Бога. Коли виникає між ними суперечка, і вони приходять до мене, я розсуджую кожного і повідомляю їм заповіді Бога та Його закон. Сказав же тесть Мойсея до нього: Неправильно ти робиш цю справу. Ти будеш знищений нетерплячим знищенням, і ти, і весь цей народ, який є з тобою. Це слово важке для тебе, ти не зможеш робити це сам. Тепер отже слухай мене, і я пораджу тобі, і буде Бог з тобою: будь ти для народу посередником перед Богом, і ти приноси́тимеш слова їхні до Бога. І ти будеш урочисто

застерігати їх щодо заповідей Бога і закону Його, і ти покажеш їм шляхи, якими вони ходитимуть, і справи, які вони робитимуть. І ти для себе обери від усього народу чоловіків могутніх, богобоязливих, чоловіків праведних, що ненавидять гординю, і поставиш над ними тисячників, і сотників, і п'ятдесятників, і десятників. І судитимуть вони народ щогодини, а надмірні справи приноситьимуть до тебе, малі ж справи судитимуть самі, і полегшать тобі тягар, і допомагатимуть тобі. Якщо ти зробиш це слово, Бог зміцнить тебе, і ти зможеш встояти, і весь цей народ прийде на своє місце з миром. Почув же Мойсей голос тестя і зробив усе, що той йому сказав. І вибрав Мойсей могутніх чоловіків з усього Ізраїля і поставив їх над ними тисячниками, сотниками, п'ятдесятниками і десятниками. І судили вони народ постійно, але всяку важку справу приносили до Мойсея, а всяку легку справу судили самі. Мойсей відіслав свого зятя, і той пішов у свою землю.

19

Того ж третього місяця виходу синів Ізраїля з землі Єгипту, того самого дня, прийшли вони в пустелю Синаю. І відійшли вони з Рафідеїн, і прийшли в пустелю Сінаю, і розташувався там табором Ізраїль навпроти гори. І Мойсей піднявся на гору Божу, і покликав його Бог з гори, кажучи: Ці речі скажеш дому Якова і оголосиш синам Ізраїля. Самі ви бачили, скільки я зробив єгиптянам, і взяв вас ніби на крилах орлів, і привів вас до себе. І тепер, якщо ви справді почуєте мій голос і збережете мій завіт, ви будете для мене особливим народом серед усіх народів, бо вся земля є моя. Ви ж будете для мене царським священством і святим народом, ці слова скажеш синам Ізраїлю. Прийшов Мойсей, і покликав

старійшин народу, і поклав перед ними всі ці слова, які наказав їм Бог. Відповів же весь народ одностайно і сказав: Все, що сказав Бог, зробимо і слухатимемо. Приніс же Мойсей ці слова до Бога. Сказав же Господь до Мойсея: Ось Я приходжу до тебе в стовпі хмари, щоб народ почув Мене, коли Я говоритиму до тебе, і щоб повірили тобі навіки. Мойсей же повідомив слова народу Господу. Сказав же Господь до Мойсея: Зійди вниз, попередь народ і очисти їх сьогодні і завтра, і нехай вони виперуть одяги, і нехай вони будуть готові до третього дня, бо третього дня зійде Господь на гору Синай перед усім народом. І відокремиш народ навколо, кажучи: бережіться піднятися на гору і торкнутися чогось на ній, кожен, хто доторкнеться до гори, смертю помре. Не доторкнеться його рука, бо камінням закиданий буде або стрілою застрелений буде, чи то худобина, чи то людина, не житиме. Коли голоси, і труби, і хмара відійдуть від гори, ті зійдуть на гору.

Зійшов же Мойсей з гори до народу, і освятив їх, і вони випрали одяги. І сказав він народу: Будьте готові три дні, не підходьте до жінки. Сталося ж дня третього, коли настав світанок, і з'явилися голоси і блискавки, і похмура хмара на горі Синай, голос труби звучав гучно, і злякався весь народ, що був у таборі. І вивів Мойсей народ на зустріч з Богом із табору, і стали вони біля підніжжя гори. Гора Синай димилася вся, бо зійшов на неї Бог у вогні, і піднімався дим, як дим з печі, і весь народ дуже здивувався. Голоси сурми ставали дедалі сильнішими. Мойсей говорив, а Бог відповів йому голосом. Зійшов же Господь на гору Синай, на вершину гори, і покликав Господь Мойсея на вершину гори, і зійшов Мойсей. І сказав Бог до Мойсея, кажучи: зійди вниз і попередь народ, щоб ніколи не наблизилися вони до Бога, аби

зрозуміти, і щоб не впала з них множина. І священики, що наближаються до Господа Бога, нехай будуть освячені, щоб Господь не знищив їх.

І сказав Мойсей до Бога: Не зможе народ піднятися до гори Синай, бо ти засвідчив нам, кажучи: Відділи гору і освяти її. Сказав же йому Господь: Йди, зійди вниз, і зійди вгору ти і Аарон з тобою, а священики і народ нехай не пробиваються силою зійти до Бога, щоб Господь не знищив їх. Зійшов же Мойсей до народу і сказав їм.

20

І промовив Господь всі ці слова, кажучи: Я є Господь, Бог твій, який вивів тебе із землі Єгипетської, з дому рабства. Не будуть у тебе інших богів, крім мене. Не зробиш собі ідола, ані жодної подоби того, що є на небі вгорі, і що є на землі внизу, і що є у водах під землею. Не поклоняйся їм і не служи їм, бо Я є Господь, Бог твій, Бог ревнивий, що карає за гріхи батьків дітей до третього й четвертого покоління тих, хто ненавидить Мене, і чинить милість у тисячі [родів] тим, хто любить мене, і тим, хто зберігає заповіді мої. Не візьмеш ім'я Господа Бога твого надаремно, бо не виправдає Господь Бог твій того, хто бере ім'я Його надаремно. Пам'ятай день суботній, щоб святити його. Шість днів працею і виконуй всі роботи твої. А дня сьомого, суботи Господу Богу твоєму, не робитимеш у цей день жодної роботи ти, і син твій, і дочка твоя, слуга твій, і служниця твоя, віл твій, і в'ючна тварина твоя, і всяка худоба твоя, і прибулець, що мешкає у тебе. Бо за шість днів зробив Господь небо і землю, і море, і все, що в них, і спочив дня сьомого; через це благословив Господь день сьомий і освятив його. Шануй батька твого і матір твою, щоб добре тобі було, і

щоб довго жив ти на землі добрій, яку Господь Бог твій дає тобі. Не чини перелюбу. Не кради. Не вбивай. Не свідчитимеш неправдиво проти ближнього твого неправдивим свідченням. Не бажатимеш дружини сусіда твого, не бажатимеш дому сусіда твого, ні поля його, ні дитини його, ні служниці його, ні вола його, ні в'ючної тварини його, ні жодної худоби його, ні нічого, що належить сусідові твоєму.

І всі люди бачили голос, і смолоскипи, і голос сурми, і гору, що диміла, а злякавшись, всі люди стояли здалека. І сказали вони до Мойсея: Говори ти до нас, і нехай не говорить до нас Бог, щоб нам не померти. І каже їм Мойсей: Майте мужність, бо Бог прийшов до вас, щоб випробувати вас, аби страх Його був у вас, щоб ви не грішили. Народ стояв здалека, а Мойсей увійшов у темряву, де був Бог. Сказав же Господь до Мойсея: ці речі скажеш дому Якова і оголосиш синам Ізраїля — ви бачили, що з неба Я говорив до вас. Не робіть собі срібних богів, і золотих богів не робіть собі. Жертовник із землі зробіте ви мені, і принесете в жертву на ньому цілопалення ваші, і жертви спасіння ваші, і вівці ваші, і телята ваші в кожному місці, де назву ім'я моє, і прийду до тебе, і благословлю тебе. Якщо ж вівтар з каменів робиш мені, не будуй їх тесаними, бо ти замахнувся своїм кинжалом на них, і вони осквернені. Не підеш ти сходами на жертовник мій, щоб не відкрити наготи твоєї на ньому.

21

І ці постанови, які ти покладеш перед ними. Якщо ти придбаєш єврейського раба, він має служити тобі шість років, а сьомого року він піде на волю безоплатно. Якщо він сам

один увійде, то й один вийде; якщо ж жінка увійшла з ним, то вийде і жінка його. І якщо ж господар дасть йому дружину, і вона народить йому синів або дочок, то дружина і діти будуть належати його господареві, а він сам вийде один. Якщо ж слуга, відповівши, скаже: Я полюбив господаря мого, і дружину, і дітей, не відходжу вільним, Приведе його пан його до суду Божого, і тоді приведе його до дверей, до одвірка, і проколе пан його вухо шилом, і буде служити йому навіки.

Якщо ж хтось продасть свою власну дочку в служниці, вона не відійде так, як відходять рабині. Якщо вона не сподобається її господарю, якому вона була обіцяна, він викупить її, але чужому народу він не має права продавати її, тому що він порушив угоду з нею. Якщо ж він заручить її зі своїм сином, то вчинить з нею згідно з правом дочок. Якщо ж він візьме собі іншу, то необхідного, одягу і подружнього спілкування її не позбавить. Якщо ж він не зробить їй цих трьох речей, вона вийде безкоштовно без срібла. Якщо ж хтось вдарить когось, і той помре, нехай буде преданий смерті. Але той не охоче, але Бог віддав у руки його, дам тобі місце, куди втече той вбивця. Якщо ж хтось нападе на ближнього, щоб вбити його підступом, і втече, то від жертовника мого візьмеш його, щоб убити. Хто вдаряє свого батька або свою матір, нехай буде преданий смерті. Той, хто злословить свого батька або свою матір, помре смертю. Якщо хтось вкраде когось із синів Ізраїля, і поневоливши його, продасть, і буде викрито в цьому, нехай помре смертю. Якщо ж двоє чоловіків ображають один одного і вдаряють сусіда каменем або кулаком, і той не помре, але ляже на ліжку, Якщо людина, піднявшись, буде ходити надворі з палицею, невинним буде той, хто вдарив, але він відшкодує за його бездіяльність і лікування. Якщо ж хтось вдарить свою дитину або свою служницю

палицею, і вона помре від його рук, то він буде покараний за справедливістю. Якщо ж вона виживе день або два, нехай він не буде покараний, бо це його срібло. Якщо ж б'ються два чоловіки і вдарять вагітну жінку, і вийде дитина її несформована, то винний буде покараний, як накладе чоловік тієї жінки, і дасть за оцінкою. Якщо ж сформований є, то дасть душу замість душі. Око замість ока, зуб замість зуба, рука замість руки, нога замість ноги. Опік замість опіку, рана замість рани, синець замість синця. Якщо ж хтось вдарить око свого слуги або око своєї служниці і осліпить, то відпустить їх на волю замість їхнього ока. Якщо ж він виб'є зуб свого слуги або зуб своєї служниці, то відпустить їх на волю замість їхнього зуба. Якщо ж забодає бик чоловіка або жінку, і помре, камінням буде закиданий бик, і не буде з'їдене м'ясо його, а господар бика буде невинний. Якщо ж бик був бодливим ще позавчора і третього дня тому, і засвідчили його господареві, а він не усунув його, і він убив чоловіка або жінку, то бик буде закиданий камінням, і його господар буде преданий смерті. Якщо ж буде накладено на нього викуп, він дасть викуп за душу свою, скільки накладуть на нього. Якщо ж він забодє сина або дочку, то згідно з цим правом нехай зроблять йому. Якщо ж бик забодає дитину або молоду жінку, то дасть тридцять дидрахм срібла їхньому господареві, і бик буде закиданий камінням. Якщо ж хтось відкриє яму або викопає яму, і не покриє її, і впаде там теля або осел, Господар ями заплатить, срібло дасть їхньому господарю, а померле буде йому. Якщо ж бик когось заб'є бика сусіда, і той помре, то продадуть живого бика і поділять срібло за нього, а мертвого бика також поділять. Якщо ж стало відомо, що бик є бодливим ще до вчорашнього і до третього дня, і про це засвідчили його господареві, а він не знищив його, то заплатить бика замість бика, а той, що помер, йому буде.

Якщо хто вкраде теля або вівцю і заріже або продасть, то заплатить п'ять телят замість того теля і чотири вівці замість тієї вівці.

22

Якщо ж злодій був знайдений при проломі і, вдарений, помре, то це не є для нього вбивством. Якщо ж сонце зійшло над ним, він винний, він помре у відповідь; якщо ж нічого не має, нехай буде проданий за крадіжку. Якщо ж буде залишена і знайдена в його руці вкрадена річ, від осла до вівці живою, він заплатить за них подвійно. Якщо ж хтось випасе поле або виноградник і пустить свою худобу випасти інше поле, то заплатить зі свого поля згідно з його врожаєм. Якщо ж випасе все поле, то заплатить найкраще зі свого поля і найкраще зі свого виноградника. Якщо ж вогонь, вийшовши, знайде терни і спалить тока, або колосся, або рівнину, заплатить той, хто запалив вогонь.

Якщо хто дасть сусідові срібло або посудини на зберігання, і буде вкрадено з дому тієї людини, то якщо знайдеться злодій, він заплатить удвічі. Якщо ж не буде знайдений злодій, то господар будинку підійде перед Богом і присягне, що справді не він чинив зло щодо всього вкладу сусіда, Згідно з кожним висловленим правопорушенням щодо теляти, в'ючної тварини, вівці, одягу і всякої заявленої втрати, що б то не було, перед Богом відбудеться суд обох, і той, хто буде викритий Богом, заплатить подвійне сусідові. Якщо ж хтось дає сусідові в'ючну тварину, або теля, або вівцю, або будь-яку худобу на зберігання, і вона зламається, або помре, або буде захоплена в полон, і ніхто не знає, Клятва Бога буде між обома, що справді він не чинив зла щодо вкладу сусіда, і

так прийме це господар його, і він не заплатить. Якщо ж буде вкрадено від нього, заплатить господареві. Якщо ж стане розірваним звірами, приведе його на здобич, і не заплатить. Якщо ж хтось попросить у свого сусіда, і воно зламається або помре або стане полоненим, а господаря не буде з ним, він заплатить. Якщо ж господар є з ним, не заплатить; якщо ж найманий працівник, буде йому замість його плати.

Якщо ж хтось обманить незаручену діву і ляже з нею, то посагом обдарує її собі за дружину. Якщо ж батько, відмовляючи, відмовить і не забажає віддати її йому за дружину, то він заплатить батькові срібло згідно з тим, скільки становить посаг для дівиць. Чарівників не залишайте живими. Кожного, хто лягає з твариною, смертю вб'єте. Той, хто приносить жертву богам, буде знищений смертю, окрім одного лише Господа.

І прибульця не кривдьте, ані не пригнобляйте його, бо ви були прибульцями в землі Єгипетській. Жодної вдови і сироти ви не будете кривдити. Якщо ж ви злом мучитимете їх, і вони, закричавши, взиватимуть до мене, я неодмінно вислухаю їхній голос. І я розгніваюся гнівом, і вб'ю вас мечем, і будуть жінки ваші вдовами, і діти ваші сиротами. Якщо ж срібло позичиш бідному брату, що при тобі, не будеш його притискати, не покладеш на нього відсотка. Якщо ж ти візьмеш як заставу одяг свого сусіда, то перед заходом сонця повернеш його йому. Бо це його покриття, тільки це одяг його наготи, в чому він спатиме? Тож якщо він закричить до мене, я вислухаю його, бо я милосердний. Богів не злословитимеш, і правителя народу твого не будеш ганити. Перші плоди з току і виноградного преса твого не затримуєш, первістків синів твоїх даси мені. Так ти зробиш із теляти твоєю, і вівцею

твоєю, і тягловою твариною твоєю: сім днів воно буде при матері, а восьмого дня ти віддаси мені його. І святими людьми ви будете для мене, і м'яса, вбитого дикими звірами, не будете їсти, собаці викиньте його.

23

Не приймай марних чуток, не погоджуйся з несправедливим стати несправедливим свідком. Не будеш ти з більшістю на зло, не приєднаєшся до натовпу, щоб відхилитися з більшістю і збочити суд. І ти не помилуєш бідного в суді. Якщо ж ти зустрінеш вола ворога твого або в'ючну тварину його, що блукають, то, повернувши, повернеш їх йому. Якщо ж ти побачиш в'ючну тварину свого ворога, що впала під своїм вантажем, не проходи повз неї, а допоможи підняти її разом з ним.

Не спотвориш суду бідного в його судженні. Від будь-якого несправедливого слова відступиш, невинного і праведного не вб'єш, і не виправдаєш нечестивого через дари. І дарів не приймай, бо дари осліплюють очі тих, хто бачить, і спотворюють справедливі слова. І прибульця не гнобять, бо ви знаєте душу прибульця, самі бо прибульцями були в землі Єгипту. Шість років засієш землю твою і зібреш плоди її. А сьомого року ти зробиш відпущення і відпустиш її, і будуть їсти бідні твого народу, а залишки будуть їсти дикі звірі; так ти зробиш із виноградником твоїм і з оливковим гаєм твоїм. Шість днів ти будеш робити твої роботи, а сьомого дня — відпочинок, щоб відпочив віл твій і в'ючна тварина твоя, і щоб освіжився син служниці твоєї і прибулець. Все, що я сказав вам, бережіть, і імені інших богів не згадуйте, і нехай воно не буде почуте з вуст ваших.

Три рази на рік святкуйте мені. Свято прісного хліба бережіть, щоб святкувати його. Сім днів їжте прісний хліб, як я наказав тобі, у призначений час місяця Авів, бо в ньому ти вийшов з Єгипту. Не з'являйся перед моїм обличчям з порожніми руками. І свято жнив перших плодів зробиш від праць твоїх, які посієш у полі твоєму, і свято завершення при закінченні року під час збирання праць твоїх з поля твого. Тричі на рік кожен чоловік твій з'явиться перед Господом, Богом твоїм. Коли бо Я вижену народи від обличчя твого і розширю межі твої, не принесеш на квасному крові кадила Мого, ані не переночує жир свята Мого до ранку. Перші плоди з перших врожаїв землі твоєї ти принесеш у дім Господа, Бога твого, не будеш варити ягня в молоці матері його. І ось Я посилаю ангела Мого перед обличчям твоїм, щоб він зберіг тебе в дорозі та привів тебе в землю, яку Я приготував тобі. Будь уважний і слухай його, і не будь неслухняний йому, бо він не стримає тебе, адже ім'я моє на ньому. Якщо ви справді почуєте мій голос, і ти зробиш усе, що я накажу тобі, і ви збережете мій завіт, ви будете для мене особливим народом серед усіх народів, бо вся земля моя. Ви ж будете для мене царським священством і святим народом. Ці слова ти скажеш синам Ізраїля. Якщо ви справді почуєте мій голос і зробите все, що я скажу тобі, я буду ворогом твоїм ворогам і буду протистояти твоїм противникам. Піде бо ангел мій провідником твоїм, і введе тебе до аморреїв, і хеттеїв, і ферезеїв, і хананеїв, і гергесеїв, і євеїв, і євусеїв, і знищу їх. Не поклоняйся богам їхнім і не служи їм, не роби за їхніми ділами, але зруйнуй їх повністю і розбий їхні стовпи. І ти будеш служити Господу, Богу твоєму, і Я благословлю хліб твій, і вино твоє, і воду твою, і відверну хворобу від вас. Не буде безплідного, ні безплідної на землі твоїй; число днів твоїх Я сповна наповню. І пошлю страх провідником твоїм, і

вражу паніку на всі народи, до яких ти входиш, і зроблю всіх ворогів твоїх втікачами. І Я пошлю шершнів перед тобою, і ти виженеш аморреїв, і хіввеїв, і ханаанеїв, і хеттеїв від себе. Не вижену їх за один рік, щоб не стала земля спустошеною і щоб не стало багато звірів земних на тебе. Помалу вижену їх від тебе, доки ти не зростеш і не успадкуєш землю. І встановлю границі твої від Червоного моря до моря філістимлян, і від пустелі до великої ріки Євфрат, і віддам у руки ваші мешканців землі, і вижену їх від тебе. Не укладеш завіту з ними і з їхніми богами. І не оселяться вони в землі твоїй, щоб не змусили тебе грішити проти мене, бо якщо ти будеш служити богам їхнім, то вони стануть для тебе спотиканням.

24

І сказав Мойсею: піди вгору до Господа ти і Аарон, і Надаб, і Авіуд, і сімдесят старійшин Ізраїля, і поклоняться здалека Господу. І наблизиться Мойсей один до Бога, вони ж не наблизяться, а народ не піде вгору разом з ними. Увійшов Мойсей і переказав народу всі слова Бога і постанови. Відповів весь народ одним голосом, кажучи: Всі слова, які говорив Господь, виконаємо і послухаємося. І написав Мойсей всі слова Господа, а піднявшись рано вранці, Мойсей побудував жертовник під горою і дванадцять каменів для дванадцяти племен Ізраїля. І він відіслав молодих чоловіків із синів Ізраїля, і вони принесли цілопалення, і принесли в жертву Богу телята як жертву спасіння. Взявши ж Мойсей половину крові, він вилив її у чаші, а половину крові вилив на жертовник. І, взявши книгу завіту, він прочитав у вуха народу, і вони сказали: Все, що говорив Господь, ми виконаємо і будемо слухатися. Взявши ж Мойсей кров,

покропив народ і сказав: Ось кров завіту, який встановив Господь з вами щодо всіх цих слів.

І піднялися Мойсей і Аарон, і Надаб, і Авіуд, і сімдесят із ради старійшин Ізраїля. І побачив я місце, де стояв Бог Ізраїля, і те, що під ногами його, було як робота із сапфірової цегли, і як вигляд небесної тверді чистотою. І з обраних Ізраїля не загинув жоден, і вони з'явилися в місці Бога, і їли, і пили. І сказав Господь до Мойсея: Піднімися до мене на гору і будь там, і дам тобі кам'яні таблиці, закон і заповіді, які я написав, щоб передати їм. І піднявшись, Мойсей і Ісус, що стояв біля нього, пішли вгору на гору Бога. І старійшинам сказали: Мовчіть тут, поки ми повернемося до вас, і ось Аарон і Ор з вами; якщо комусь трапиться суд, нехай підходять до них. І піднялися Мойсей і Ісус на гору, і хмара покрила гору. І зійшла слава Божа на гору Синай, і покрила її хмара на шість днів, і покликав Господь Мойсея сьомого дня з середини хмари. А вигляд слави Господа був як вогонь палаючий на вершині гори перед синами Ізраїля. І увійшов Мойсей у середину хмари, і піднявся на гору, і був там на горі сорок днів і сорок ночей.

25

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Я сказав синам Ізраїля: візьміть перші плоди від усіх, кому серце підкаже, і ви візьмете мої перші плоди. І це є перші плоди, які ви візьмете від них: золото, і срібло, і бронза. і гіацинт, і пурпур, і подвійний червоний, і кручений віссон, і козячу вовну, і шкури баранів, пофарбовані в червоне, і шкури гіацинтового кольору, і нетлінне дерево, і камені Сардіусу, і камені для різьблення на наплічник, і довгу ризу. І ти збудуєш мені

святилище, і я з'явлюся серед вас. І зробиш мені згідно з усім, що тобі показую на горі, — зразок скинії і зразок усіх посудин її, — так зробиш. І зробиш ковчег свідчення з нетлінного дерева, два з половиною ліктя завдовжки, і півтора ліктя завширшки, і півтора ліктя заввишки. І ти покриєш її чистим золотом, зсередини і ззовні покриєш її, і зробиш їй золоті кручені обрамування навколо. І зробиш для цього чотири золоті кільця, і покладеш на чотири боки: два кільця на один бік, і два кільця на другий бік. Ти зробиш жердини з нетлінного дерева і покриєш їх золотом, І ти вставиш жердини в кільця, що на боках ковчега, щоб носити ковчег ними. У кільцях ковчега будуть нерухомі жердини. І ти вкладеш у ковчег свідчення, які я дам тобі. І зробиш вікопокриття з чистого золота, два з половиною ліктя завдовжки і лікоть з половиною завширшки. І зробиш двох херувимів з кованого золота і покладеш їх з обох боків сидіння милосердя. Буде зроблено одного херувима з цього боку, і одного херувима з другого боку престолу милосердя, і зробиш двох херувимів на обох боках. Будуть херувими простягати крила зверху, затінюючи своїми крилами престол милосердя, і обличчя їхні будуть звернені одне до одного, до престолу милосердя будуть звернені обличчя херувимів. І ти покладеш милостивий покрив на ковчег зверху, і в ковчег ти вкладеш свідоцтва, які я дам тобі. І Я відкриюся тобі звідти, і буду говорити з тобою зверху, з сидіння милосердя, між двома херувимами, які є на ковчезі свідчення, і згідно з усім, що накажу тобі для синів Ізраїля. І зробиш стіл золотий з чистого золота, два лікті завдовжки, і лікоть завширшки, і лікоть з половиною заввишки. І зробиш для цього скручені золоті обрамлення навколо, і зробиш для цього вінець завширшки в долоню навколо,

І зробиш кручений молдинг для вінця навколо. І зробиш чотири золоті кільця, і покладеш ці чотири кільця на чотири частини ніг її під вінцем. І будуть кільця тримачами для несучих жердин, щоб носити ними стіл. І зробиш жердини з нетлінного дерева, і покриєш їх чистим золотом, і буде підніматися ними стіл. І зробиш миски її, і кадильниці, і чаші для лиття, і келихи, якими ллятимеш у них, з чистого золота зробиш їх. І ти покладеш на стіл хліби присутності перед Мною постійно.

І ти зробиш світильник із чистого золота, кованим зробиш світильник; його стовбур, і гілки, і чаші, і гудзики, і лілеї будуть із нього. Шість гілок виходили з боків: три гілки світильника з одного її боку, і три гілки світильника з другого боку. І три чаші, вигравірувані у формі мигдаля, на одній гілці — кулька і лілія, так само на шести гілках, що виходять зі світильника. І в світильнику чотири чаші, вигравірувані мигдалеподібно, в одній гілці — кулі та її лілеї. Кулька під двома трубками з неї, і кулька під чотирма трубками з неї, так для шести трубок, що виходять зі світильника, і на світильнику чотири чаші, вигравірувані у формі мигдалин. Кульки та гілки нехай будуть з неї, ціла карбована з одного чистого золота. І зробиш її сім світильників, і встановиш світильники, і вони світитимуть з одного боку. І кадильницю її, і підстави її з чистого золота зробиш. Всі ці посудини важили талант чистого золота. Дивись, ти зробиш згідно зі зразком, показаним тобі на горі.

26

І намет ти зробиш з десяти завіс із крученого віссону, і блакиті, і пурпуру, і крученої червені з херувимами, роботою

тканою ти зробиш їх. Довжина однієї завіси — двадцять вісім ліктів, і ширина — чотири лікті, одна завіса буде, та сама міра буде для всіх завіс. П'ять завіс будуть прилягати одна до одної, і п'ять завіс будуть з'єднані одна з одною. І зробиш їм блакитні петлі на краю однієї завіси, з одного боку для з'єднання, і так само зробиш на краю зовнішньої завіси для другого з'єднання. П'ятдесят петель зробиш на одній завісі, і п'ятдесят петель зробиш на краю завіси при з'єднанні другої, протилежні одна до одної, що припадають кожна до кожної. І зробиш п'ятдесят золотих кілець, і з'єднаєш завіси одну з другою кільцями, і буде намет один. І ти зробиш волохаті шкури покриттям на шкіню, одинадцять шкур ти зробиш їх. Довжина однієї шкіри — тридцять ліктів, і ширина однієї шкіри — чотири лікті; та сама міра буде для одинадцяти шкір. І з'єднаєш п'ять шкір разом, і шість шкір разом, і подвоїш шосту шкіру перед лицем намету. І зробиш п'ятдесят петель на краю одного покривала, що посередині при з'єднанні, і п'ятдесят петель зробиш на краю покривала, що з'єднується з другим.

І ти зробиш п'ятдесят бронзових кілець, і з'єднаєш ті кільця з тих петель, і з'єднаєш ті шкури, і буде одне. І ти покладеш під надлишок покривал шкіні, половину покривала, що залишилося, ти покриєш надлишок покривал шкіні, ти покриєш позаду шкіні. Лікоть з цього боку і лікоть з того боку, від надлишку покривал, від довжини покривал шкіні, буде звисати на боки шкіні з одного боку і з другого боку, щоб покривати. І зробиш покриття для намету: шкури баранів, пофарбовані в червоне, і покриття зі шкур гіацинтового кольору зверху.

І зробиш стовпи скинії з нетлінного дерева. Десять ліктів зробиш один стовп, і ліктя одного й половини ширина одного стовпа. Два шипи до одного стовпа, що відповідають один одному, так зробиш для всіх стовпів скинії. І зробиш стовпи для скинії, двадцять стовпів з боку, що до Півночі. І сорок срібних основ ти зробиш для двадцяти стовпів: дві основи для одного стовпа з обох його боків, і дві основи для одного стовпа з обох його боків. І другий бік, що до Півдня, двадцять стовпів, і сорок срібних основ їх: дві основи для одного стовпа з обох боків його, і дві основи для одного стовпа з обох боків його. І ззаду намету, з боку що до моря, зробиш шість стовпів. І два стовпи зробиш на кутах скинії ззаду. І буде рівно знизу, так само будуть рівні від голів до одного з'єднання, так зробиш обом двом кутам, нехай будуть рівні. І буде вісім стовпів, і основи їхні срібні — шістнадцять, дві основи для одного стовпа з обох боків його, і дві основи для одного стовпа. І зробиш засови з нетлінного дерева, п'ять для одного стовпа з одного боку скинії, І п'ять засувів до стовпа одного боку скинії другого, і п'ять засувів до стовпа заднього боку скинії до моря. І середній засув між стовпами нехай простягається від одного боку до іншого боку. І стовпи ти покриєш золотом, і кільця ти зробиш золоті, в які ти вставиш засуви, і ти покриєш засуви золотом. І ти піднімеш намет згідно з формою, показаною тобі на горі.

І зробиш завісу з блакитного, і пурпурового, і червоного крученого, і віссону тканого, роботу ткану зробиш її з херувимами. І покладеш його на чотири нетлінні стовпи, покриті золотом, і капітелі їхні золоті, і підстави їхні — чотири срібні. І покладеш завісу на стовпи, і внесеш туди, всередину завіси, ковчег свідoctва, і відділить завіса для вас між святим і між святим святих. І ти накриєш завісою ковчег свідчення в

Святому святих. І ти покладеш стіл зовні завіси, і світильник навпроти столу на частині скинії, що до Півдня, і стіл ти покладеш на частині скинії, що до Півночі. І зробиш покриття для дверей скинії з блакитного, і пурпурового, і червоного скрученого, і віссону скрученого, роботу вишивальника. І зробиш для завіси п'ять стовпів, і покриєш їх золотом, і голівки їхні золоті, і виллєш для них п'ять бронзових підстав.

27

І зробиш жертovníк з нетлінного дерева, п'ять ліктів завдовжки і п'ять ліктів завширшки, квадратним буде жертovníк, і три лікті заввишки. І зробиш роги на чотирьох кутах; з нього будуть роги, і покриєш їх бронзою. І зробиш вінець для жертovníка, і покриття його, і чаші його, і гачки для м'яса його, і кадильницю його, і всі посудини його зробиш бронзовими. І зробиш йому бронзову ґрату сітчастої роботи, і зробиш до ґраті чотири бронзові кільця під чотири боки. І покладеш їх під ґрату жертovníка знизу, а ґрата буде до половини жертovníка. І зробиш для жертovníка носила з нетлінного дерева, і обкладеш їх бронзою. І ти вставиш жердини в кільця, і нехай будуть жердини по боках жертovníка, щоб носити його. Порожнистим і безшовним зробиш його, згідно з тим, що було показано тобі на горі, так зробиш його. І зробиш двір для намету, на боці, що до Півдня, завіси двору з крученого віссону, довжиною сто ліктів на одному боці. І стовпів їхніх двадцять, і основ їхніх двадцять бронзових, і кілець їхніх, і тримачів срібних. Таким чином, на стороні до сходу завіси сто ліктів завдовжки, і стовпів їх двадцять, і підстав їх двадцять бронзових, і кільця, і тримачі стовпів, і підстави їх покриті сріблом. А ширина двору з боку моря — завіси п'ятдесят ліктів, стовпів їх десять і підстав їх

десять. І ширина двору з боку Півдня — завіси п'ятдесят ліктів, стовпів їхніх десять і основ їхніх десять. І п'ятнадцять ліктів висота завіс з одного боку, стовпи їхні три, і підстави їхні три. І друга сторона п'ятнадцять ліктів завіс заввишки, стовпів їх три, і основ їх три. І для воріт двору покриття, двадцять ліктів заввишки, з блакитної, пурпурової і червоної крученої тканини та крученого віссону з різноманітною вишивкою, їхні стовпи — чотири, і їхні підстави — чотири. Всі стовпи двору навколо покриті сріблом, і голівки їх срібні, і основи їх бронзові. А довжина двору — сто на сто, і ширина — п'ятдесят на п'ятдесят, і висота — п'ять ліктів з крученого віссону, і основи їх бронзові. І вся конструкція, і всі інструменти, і кілки двору — бронзові.

І ти накажи синам Ізраїля, і нехай вони візьмуть тобі олію з оливок невичавлену, чисту, бите, для світла, щоб палити, аби горіла лампа безперервно. У скинії свідчення, ззовні завіси, що на ковчезі завіту, буде палити його Аарон і сини його від вечора до ранку перед Господом — статут вічний для поколінь ваших від синів Ізраїлевих.

28

І ти приведи до себе Аарона, брата твого, і синів його з синів Ізраїля, щоб священствували мені Аарон, і Надав, і Авіуд, і Елеазар, і Ітамар, сини Аарона. І зробиш святую ризу для Аарона, брата твого, на честь і славу. І ти говори всім мудрим розумом, яких Я наповнив духом мудрості й сприйняття, і вони зроблять святий одяг Аарону для святині, в якій він буде священнослужити Мені. І це ті одяги, які вони зроблять: нагрудник, і наплічник, і довгу ризу, і тканину туніку, і тюрбан, і пояс, і вони зроблять святі одяги Аарону і

синам його, щоб служити Мені як священники. І вони візьмуть золото, і гіацинт, і пурпур, і червоне, і віссон. І зроблять вони наплічник із крученого віссону — робота тканого вишивальника. Дві наплічники з'єднувальні будуть до нього, одна до одної, на обох частинах прилаштовані. І тканина наплічників, яка є на ньому, згідно з виробом буде з нього: з золота чистого, і блакиті, і пурпуру, і червені сплетеної, і віссону скрученого. І візьмеш два каменя, каменя смарагдові, і вигравіруєш на них імена синів Ізраїля. Шість імен на одному камені, і решта шість імен на другому камені згідно з їхніми народженнями. Роботою каменярьського мистецтва, різьбленням печатки виріжеш два камені з іменами синів Ізраїля. І ти покладеш два каменя на плечі ефода, каменя пам'яті є для синів Ізраїля, і понесе Аарон імена синів Ізраїля перед Господом на двох плечах своїх, як пам'ять про них. І зробиш наплічники з чистого золота. І зробиш два ланцюжки з бахромою з чистого золота, переплетені квітами, роботою плетіння, і покладеш сплетені ланцюжки з бахромою на наплічники, на їхні наплічники спереду.

І зробиш нагрудник судів, роботу вишивальника, згідно з ритмом ефода зробиш його із золота, і блакиті, і пурпуру, і червені скрученої, і віссону скрученого. Ти зробиш його квадратним, воно буде подвійним, п'яді довжина його і п'яді ширина. І виткаєш ти в ньому тканину, встановлену з каменями, чотирирядну; ряд каменів буде: сардій, топаз і смарагд — ряд перший. І другий ряд: карбункул, і сапфір, і яспис. І третій ряд: лігурій, агат, аметист. І четвертий ряд: хризоліт, берил і онікс, покриті золотом, зв'язані в золоті, нехай будуть у своєму ряду. І камені нехай будуть з імен синів Ізраїля, дванадцять згідно з іменами їх, карбування печаток, кожен згідно з ім'ям, нехай будуть на дванадцять племен. І

зробиш на нагруднику сплетені ланцюжки, роботу ланцюгоподібну з чистого золота. І візьме Аарон імена синів Ізраїля на нагруднику судження на грудях, входячи в святиню, як пам'ять перед Богом. І ти покладеш на нагрудник судження виявлення і істину, і вони будуть на грудях Аарона, коли він входить у святе місце перед Господом, і Аарон носитиме судження синів Ізраїля на грудях перед Господом постійно. І зробиш ти нижній одяг довгий, весь блакитний. І буде отвір з його середини, край маючи навколо отвору, роботи тканой, з'єднання зіткане з нього, щоб не розірвався. І зробиш ти під облямівкою туніки знизу, як квітучого граната, гранатики з блакитного, і пурпурового, і червоного пряденого, і віссону крученого, під облямівкою туніки навколо, того самого вигляду гранатики золоті, і дзвіночки між ними навкруги. Біля золотого гранатового яблука додона і квіткове на облямівці туніки навколо, і буде чутний голос Аарона під час служіння, коли він входить у святе перед Господа і коли виходить, щоб не помер. І ти зробиш пластину із чистого золота, і вигравіруєш на ній гравірування печатки: Святиня Господа. І покладеш його на скручену блакитну тканину, і буде він на тюрбані, спереду тюрбана буде. І буде на чолі Аарона, і знесе Аарон гріхи святих речей, скільки б не освятили сини Ізраїля з усякого дару святих речей їхніх, і буде на чолі Аарона завжди, щоб зробити їх прийнятними перед Господом.

І оздоблені туніки з тонкого полотна, і зробиш тонкополотняний тюрбан, і зробиш пояс — робота вишивальника. І для синів Аарона зробиш хітони і пояси, і тюрбани зробиш їм на честь і славу. І одягнеш їх на Аарона, брата твого, і на синів його з ним, і помажеш їх, і наповниш їх руки, і освятиш їх, щоб служили мені як священики. І зробиш

ти їм лляні штани, щоб покрити наготу їхнього тіла, від поясниці до стегон будуть вони. І матиме Аарон їх і сини його, коли вони входять у скинію свідощтва, або коли вони наближаються служити до жертовника святого, і не принесуть на себе гріха, щоб не померли. Статут вічний йому і насінню його з ним.

29

І це є те, що ти зробиш їм, щоб освятити їх, аби вони служили Мені як священики: візьмеш теля з волів одне і два барани без вади, і хліби прісні, замішані в олії, і коржі прісні, помазані в олії, — з тонкої пшеничної муки зробиш їх. І покладеш їх в один кошик, і принесеш їх у кошику, і теля, і двох баранів. І Аарона, і синів його ти приведеш до дверей скинії свідощтва, і обмиєш їх водою. І, взявши шати, одягнеш Аарона, брата твого, і в довгий хітон, і в наплічник, і в нагрудник, і приєднаєш йому нагрудник до наплічника. І покладеш тюрбан на його голову, і покладеш святу пластину на тюрбан. І візьмеш масло помазання, і виллєш його на його голову, і помажеш його. І синів його ти приведеш, і одягнеш їх у туніки. І ти опережеш їх поясами, і покладеш на них тюрбани, і буде їм священство моє навіки, і ти посвятиш Аарона — руки його, і руки синів його. І ти приведеш теля до входу скинії свідощтва, і покладуть Аарон та сини його руки свої на голову теляти перед Господом, біля входу скинії свідощтва. І заріжеш теля перед Господом біля дверей намету свідощтва. І візьмеш ти від крові теляти, і покладеш на роги жертовника пальцем твоїм, а решту всю кров виллєш біля підстави жертовника. І ти візьмеш весь жир, що на череві, і частку печінки, і дві нирки, і жир, що на них, і покладеш на

жертвник. А м'ясо теля, і шкіру, і гній спалиш вогнем за межами табору, бо це є гріх.

І візьмеш одного барана, і Аарон та сини його покладуть свої руки на голову барана. І заріжеш його, і, взявши кров, виллеш на жертвник навколо. І барана розітнеш на дві частини за членами, обмиєш нутроці і ноги водою і покладеш їх на розітнуті частини разом з головою. І принесеш цілого барана на жертвник — цілопалення Господу, на запах благовоння; це кадило Господу. І візьмеш другого барана, і покладе Аарон та сини його руки свої на голову барана. І заріжеш його, і візьмеш його крові, і покладеш на мочку правого вуха Аарона, і на кінець правої руки, і на кінець правої ноги, і на мочки правих вух синів його, і на кінці правих рук їхніх, і на кінці правих ніг їхніх. І ти візьмеш від крові з жертвника і від олії помазання, і покропиш на Аарона і на одяг його, і на синів його, і на одяги синів його з ним, і освятиться він сам і одяг його, і сини його, і одяги синів його з ним, а кров барана виллеш на жертвник навколо. І ти візьмеш від барана жир його, і жир, що покриває живіт, і частку печінки, і дві нирки, і жир на них, і праве плече, бо це є завершення. І один хліб з олією, і один корж із кошика прісних хлібів, покладених перед Господом. І ти покладеш все на руки Аарона і на руки синів його, і ти відокремиш їх як приношення перед Господом. І візьмеш їх з їхніх рук, і принесеш на жертвник цілопалення в запах пахоців перед Господом — це приношення Господу. І візьмеш ти грудину від барана посвячення, який є Аарона, і відокремиш її як приношення перед Господом, і буде вона тобі частиною. І ти освятиш груди приношення і плече піднесення, які відокремлені й узяті від барана посвячення Аарона та його синів. І буде Аарону і синам його законним вічним від синів

Ізраїля, бо є це приношення, і приношення буде від синів Ізраїля від жертв мирних синів Ізраїля, приношення Господу.

І святий одяг, який належить Аарону, перейде до його синів після нього, щоб помазати їх у ньому і посвятити їх руки. Сім днів одягатиме їх той священик замість нього з-поміж синів його, який увійде в намет свідочтва, щоб служити у святині. І барана посвячення візьмеш, і звариш м'ясо в місці святому. І будуть їсти Аарон і сини його м'ясо барана і хліби, що в кошику, біля дверей скинії свідочтва. Вони будуть їсти їх, якими вони були освячені, щоб посвятити руки їх і освятити їх, а чужинець не буде їсти від них, бо вони святі. Якщо ж залишиться від м'яса жертви посвячення і хлібів до ранку, спалиш залишки вогнем, не буде з'їдено, бо це святиня.

І зробиш Аарону і синам його так, згідно з усім, що наказав я тобі: сім днів посвячуватимеш руки їхні. І теля гріха принесеш у день очищення, і очистиш жертвник, коли освячуватимеш його, і помажеш його, щоб освятити його. Сім днів ти будеш очищати жертвник і освятиш його, і буде жертвник святим святих, кожен, хто торкається жертвника, буде освячений. І це є те, що ти будеш робити на жертвнику: ягнята однорічні без вади, два на день, на жертвнику постійно, як постійне приношення.

Одного ягня ти зробиш вранці, а другого ягня ти зробиш увечері. І десяту частину тонкої муки, змішаної з чвертю гіна битої олії, і возлияння — чверть гіна вина на одного агнця. І другого агнця принесеш увечері, згідно з ранковою жертвою і згідно з його возлиянням, зробиш на пахощі приємні, приношення Господу. Жертва безперервна для поколінь ваших, біля дверей намету свідчення перед Господом, де я

відкриюся тобі звідти, щоб говорити з тобою. І призначу там синам Ізраїля, і освячуся в славі Моїй. І освячу намет свідоцтва і жертovníк, і Аарона, і синів його освячу священнодіяти мені. І буду покликаний серед синів Ізраїля, і буду їхнім Богом. І вони пізнають, що Я є Господь, Бог їхній, Який вивів їх із землі Єгипетської, щоб перебувати серед них і бути їхнім Богом.

30

І зробиш жертovníк для кадила з нетлінного дерева. І зробиш ти його ліктя завдовжки і ліктя завширшки, квадратним воно буде, і двох ліктів заввишки, з нього будуть роги його. І покриєш чистим золотом його решітку, і його стіни навколо, і його роги, і зробиш йому кручений золотий вінець навколо. І два золоті чисті перстені зробиш під крученим вінцем його, на двох боках зробиш їх на двох сторонах, і вони будуть тримачами для держаків, щоб піднімати його ними. І зробиш жердини з нетлінного дерева і покриєш їх золотом. І покладеш його навпроти завіси, що є на ковчезі свідоцтва, де Я відкриюся тобі звідти. І буде кадити на ньому Аарон складене тонке кадило щоранку, коли він доглядає світильники. І коли Аарон запалює лампи ввечері, він буде кадити на ньому. Кадило безперервне постійно перед Господом у їхні покоління. І він не принесе на ньому іншого кадила, хлібної жертви, жертви, і возлияння ти не виллєш на ньому. І буде робити спокуту на ньому Аарон на рогах його раз на рік від крові очищення, очистить його для поколінь їхніх; святе святих є Господу.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Якщо ти проведеш перепис синів Ізраїля під час їхнього огляду, і кожен дасть

викуп за душу свою Господу, то не буде серед них падіння під час їхнього огляду. І це є те, що дадуть усі, хто проходитиме через перепис: половину дидрахми, яка відповідає святій дидрахмі – двадцять оболів становить дидрахма, а половина дидрахми – це внесок Господу. Кожен, хто проходить перепис, від двадцяти років і старше, дасть внесок Господу. Багатий не додасть, і бідний не зменшить від половини дидрахми, даючи внесок Господу, щоб спокутувати за душі ваші. І ти візьмеш срібло внеску від синів Ізраїля, і ти даси його на службу шкіні свідчення, і буде воно синам Ізраїля пам'яткою перед Господом, щоб вчинити спокуту за душі ваші. І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Зроби бронзовий умивальник і бронзову основу для нього, щоб умиватися, і покладеш його між наметом свідчення і жертovníком, і виллеш у нього воду. І Аарон та сини його вмийуть з нього руки і ноги водою. Коли вони входять у шкінію свідчення, вони омийуться водою, і не помруть, коли наближаються до жертovníка, щоб служити і приносити цілопалення Господу. Вони помийуть руки і ноги водою, коли входять у намет свідчення, вони помийуть водою, щоб не померти, і буде їм статут вічний, йому і поколінням його з ним. І говорив Господь до Мойсея, кажучи: І ти візьми прянощі: квітку обраної мирри — п'ятсот сиклів, і пахучої кориці — половину цього, двісті п'ятдесят, і пахучого очерету — двісті п'ятдесят, і ірису п'ятсот сиклів святого, і олії з оливок гін. І зробиш ти його святою олією помазання, пахощами мироварними за мистецтвом мироварця — святою олією помазання буде воно. І помажеш з нього намет свідчення, і ковчег намету свідчення, і всі посудини його, і світильник, і всі посудини його, і жертovníк кадила і жертovníк цілопалень, і всі його посудини, і стіл, і всі його посудини, і умивальник. І освятиш їх, і будуть вони святими святих; кожен, хто дотикається до

них, освятиться. І Аарона, і синів його помажеш, і освятиш їх, щоб священнодіяли мені. І до синів Ізраїля ти будеш говорити, кажучи: олія святого помазання буде це для вас у покоління ваші. На тіло людини не буде воно помазане, і за цим складом не зробите ви собі подібного, святе воно є, і святинею буде для вас. Хто зробить подібним чином, і хто дасть від нього чужинцю, буде знищений з-поміж народу свого.

І сказав Господь до Мойсея: Візьми собі пахощі: стакту, оніху, халвану солодкості і ладан прозорий, рівне рівному буде. І зроблять вони в ньому кадило мироварське, роботу мироварника змішану, чисту, роботу святу. І ти поб'єш з цих тонко, і покладеш перед свідощтвами у наметі свідощтва, звідки Я відкриюся тобі звідти; святе святих буде для вас це кадило. Згідно з цим складом не робіть собі, святинею буде вам для Господа. Хто зробить подібне, щоб нюхати його, той загине зі свого народу.

31

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Ось я покликав на ім'я Веселеїла, сина Урія, сина Ора, з племені Юди. І наповнив я його божественним духом мудрості, і розуміння, і знання, щоб мислити в кожній справі, і проектувати, обробляти золото, і срібло, і бронзу, і гіацинт, і пурпур, і червоне кручене, і кам'яні роботи, і теслярські роботи з дерева — працювати згідно з усіма роботами. І я дав його і Еліава, сина Ахісамаха, з племені Дана, і кожному розумному серцю дав я розуміння, і вони зроблять все, що я наказав тобі: скинію свідощтва, і ковчег завіту, і віко на ньому, і начиння скинії, і вівтарі, і стіл, і всі посудини його, і світильник

чистий, і всі посудини його і умивальник, і основу його, і одяги для служіння Аарона, і одяги синів його, щоб служити мені як священики, і масло помазання, і кадило складу святого, згідно з усім, що я наказав тобі, зроблять.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: І ти накажи синам Ізраїля, кажучи: Бачте, і суботи мої ви будете дотримуватися, це знак між мною і вами у ваших поколіннях, щоб ви знали, що я Господь, який освячує вас. І ви будете дотримуватися субот, бо це святе для вас перед Господом; хто зневажить її, буде умертвлений смертю, кожен, хто виконуватиме в ній роботу, — та душа буде знищена з-поміж народу свого. Шість днів ти будеш робити роботи, а дня сьомого — суботи, спокій святий Господу; кожен, хто буде робити роботу дня сьомого, буде преданий смерті. І будуть зберігати сини Ізраїлеві суботи, дотримуючись їх у поколіннях своїх, Завіт вічний між мною і синами Ізраїля — знак вічний між мною, бо шість днів творив Господь небо і землю, а дня сьомого спочив і перестав. І дав Мойсею, коли закінчив говорити з ним на горі Синай, дві таблиці свідоцтва, таблиці кам'яні, написані пальцем Бога.

32

І побачивши народ, що затримався Мойсей зійти з гори, зібрався народ на Аарона і кажуть йому: встань і зроби нам богів, які підуть перед нами, бо Мойсей, цей чоловік, який вивів нас з землі Єгипту — не знаємо, що сталося з ним. І каже їм Аарон: Зніміть золоті сережки, що у вухах ваших жінок і дочок, і принесіть до мене. І зняв увесь народ золоті сережки зі своїх вух і приніс їх до Аарона. І прийняв з їхніх рук, і сформував їх різцем, і зробив з них литого тільця, і сказав: Ці боги твої, Ізраїлю, які вивели тебе з землі Єгипту. І

побачивши це, Аарон побудував жертовник навпроти нього, і проголосив Аарон, кажучи: Свято Господа завтра. І вставши рано наступного дня, він приніс цілопалення і приніс жертву спасіння, і сів народ їсти й пити, і встали грати.

І промовив Господь до Мойсея, кажучи: йди швидко, зійди звідси, бо беззаконнував народ твій, якого ти вивів із землі Єгипту. Вони швидко відступили від дороги, яку Я наказав їм, зробили собі теля, і поклонилися йому, і принесли йому жертву, і сказали: Ці боги твої, Ізраїлю, які вивели тебе з землі Єгипетської. І зараз дозволю мені, і розгнівавшись гнівом на них, знищу їх, і зроблю тебе великим народом. І благав Мойсей перед Господом Богом і сказав: Чому, Господи, гнівом лютуєш на народ Твій, який Ти вивів із землі Єгипетської великою силою і високим Твоїм раменом? Щоб ніколи не сказали Єгиптяни, кажучи: З лукавством вивів Він їх, щоб вбити в горах і знищити їх з землі. Припини гнів люті Твоєї, і будь милостивий до злоби народу Твого, Пам'ятаючи Авраама, і Ісаака, і Якова, твоїх слуг, яким Ти присягнув Собою, і говорив до них, кажучи: Я примножу насіння ваше, як зорі небесні множиною, і всю землю цю, яку Ти обіцяв дати їм, і вони будуть володіти нею повік. І Господь був умилоствлений, щоб зберегти народ Свій.

І Мойсей, повернувшись, зійшов з гори, і дві кам'яні плити свідчення були в його руках, плити, написані з обох їхніх сторін, з одного боку і з другого вони були написані. І таблиці були роботою Бога, і писання було писанням Бога, вигравіюваним на таблицях. І почувши Ісус голос народу, що кричав, каже до Мойсея: Голос війни в таборі. І каже: Це не голос тих, хто веде за силою, ні голос тих, хто веде до відступу, але голос тих, хто веде винопиття, я чую.

І коли наближався до табору, він побачив теля і танці, і розгнівавшись, Мойсей у гніві кинув з рук своїх дві плити і розбив їх біля гори І, взявши теля, яке вони зробили, спалив його у вогні, і перемолов його надрібно, і розсіяв його під воду, і напоїв цим синів Ізраїля. І сказав Мойсей до Аарона: Що зробив тобі народ цей, що ти приніс на них великий гріх? І сказав Аарон до Мойсея: Не гнівайся, пане, ти бо знаєш пристрасть цього народу. Вони кажуть мені: Зроби нам богів, які підуть перед нами, бо Мойсей, цей чоловік, який вивів нас з Єгипту, — ми не знаємо, що сталося з ним. І сказав я їм: Якщо у кого є золоті прикраси, зніміть їх, і вони дали мені, і я кинув у вогонь, і вийшло це теля. І побачив Мойсей, що народ розсіяний, бо розсіяв їх Аарон на посміховисько ворогам їхнім. Встав же Мойсей біля воріт табору і сказав: Хто за Господа, нехай іде до мене. Зійшлися тому до нього всі сини Левія. І каже їм: Так каже Господь, Бог Ізраїля: покладіть кожен свій меч на стегно, і пройдіть, і поверніться від воріт до воріт через табір, і вбийте кожен брата свого, і кожен ближнього свого, і кожен найближчого свого. І зробили сини Левія, як говорив їм Мойсей, і впало з народу того дня близько трьох тисяч чоловіків. І сказав їм Мойсей: Ви присвятили руки ваші сьогодні Господу, кожен через сина або через брата свого, щоб було дане вам благословення.

І сталося наступного дня, що Мойсей сказав до народу: ви згрішили великим гріхом, і тепер я піду до Бога, щоб зробити спокуту за ваш гріх. Повернувся Мойсей до Господа і сказав: Благаю, Господи, згрішив народ цей гріхом великим і зробили собі богів золотих. І тепер, якщо справді залишиш їм гріх їхній, залиш; якщо ж ні, викресли мене з книги твоєї, яку ти написав. І сказав Господь до Мойсея: Якщо хто згрішив переді Мною, зітру їх з книги Моєї. Тепер же йди, зійди вниз і

веди цей народ у місце, яке я сказав тобі. Ось ангел мій піде перед обличчям твоїм, а в який день я відвідаю, я наведу на них гріх їхній. І вдарив Господь народ за створення теляти, якого зробив Аарон.

33

І сказав Господь до Мойсея: Йди вперед, піднімися звідси ти і народ твій, який ти вивів із землі Єгипту, у землю, яку Я присягнув Аврааму, і Ісааку, і Якову, кажучи: нащадкам вашим дам її. І Я пошлю з тобою Ангела Мого перед обличчям твоїм, і Він вижене аморрея, і хеттея, і ферезея, і гергесея, і євея, і євусея, і ханаанея. І введу тебе в землю, що тече молоком і медом, але не піду разом з тобою, бо ти народ твердоший, щоб не знищити тебе в дорозі. І почувши це зле слово, народ засмутився. І сказав Господь синам Ізраїля: ви народ жорстоковийний, дивіться, щоб не навів я на вас іншого удару і не знищив вас. Тепер отже зніміть шати думок ваших і прикраси, і покажу тобі, що зроблю тобі. І зняли сини Ізраїля прикраси свої та одяг від гори Хорив. І взявши Мойсей свій намет, він розбив його за табором, далеко від табору, і був він названий Наметом Свідчення, і сталося так, що всякий, хто шукав Господа, виходив до намету, що був за табором. Коли ж входив Мойсей у шатро за табором, весь народ стояв, дивлячись, кожен біля дверей свого шатра, і спостерігали за Мойсеєм, що відходив, аж доки він не входив у шатро. Як тільки Мойсей входив до скинії, стовп хмари спускався і ставав біля входу до скинії, і говорив до Мойсея, І говорив до Мойсея. І бачив увесь народ стовп хмари, що стояв при вході до скинії, і, ставши, увесь народ поклонився, кожен біля входу до своєї скинії. І говорив Господь до Мойсея обличчям до обличчя, як хтось говорить до свого друга, і він

повертався в табір, а слуга Ісус, син Навина, молодий, не виходив з намету.

І сказав Мойсей до Господа: Ось Ти мені кажеш: виведи народ цей, але Ти не показав мені, кого пошлеш зі мною. Ти ж мені сказав: знаю тебе понад усіх, і милість маєш в мене. Якщо отже я знайшов милість перед тобою, покажи мені себе самого, щоб я ясно побачив тебе, так щоб я був тим, хто знайшов милість перед тобою, і щоб я знав, що цей великий народ — твій народ. І каже: Сам Я піду перед тобою і дам тобі спокій. І каже до нього: Якщо не сам ти підеш зі мною, не виводь мене звідси. І як буде справді відомо, що я і народ твій знайшли милість у тебе, якщо не тим, що ти йдеш з нами? І я і народ твій будемо прославлені понад усі народи, які є на землі. І сказав Господь до Мойсея: І це слово, яке ти сказав, Я зроблю, бо ти знайшов благодать перед Моїм обличчям, і Я знаю тебе понад усіх. І каже: Покажи мені себе самого. І сказав: Я пройду перед тобою у славі моїй, і покличу ім'ям моїм Господь перед тобою, і помилую, кого помилую, і змилюсерджуся, над ким змилюсерджуся. І сказав: Ти не зможеш побачити моє обличчя, бо людина не може побачити моє обличчя і залишитися живою. І сказав Господь: Ось місце біля Мене, станеш на скелі, Коли минатиме слава моя, я помішу тебе в розколину скелі і покрию тебе рукою моєю, доки не пройду. І я заберу руку, і тоді ти побачиш те, що позаду мене, але обличчя моє не буде побачене тобі.

34

І сказав Господь до Мойсея: Висіч собі дві кам'яні плити, як і перші, і піднімся до мене на гору, і я напишу на плитах слова, які були на перших плитах, які ти зламав. І будь

готовий вранці, і ти підеш на гору Синай, і станеш переді мною там на вершині гори. І нехай ніхто не йде вгору з тобою, ні нехай не буде побачений на всій горі, і вівці та воли нехай не пасуться поблизу тієї гори. І висік дві кам'яні плити, як і перші, і Мойсей, вставши рано, піднявся на гору Синай, як наказав йому Господь, і взяв Мойсей дві кам'яні плити. І зійшов Господь у хмарі, і став біля нього там, і покликав ім'я Господа. І пройшов Господь перед обличчям його, і покликав: Господь Бог милосердний і милостивий, довготерпеливий і багатомилостивий, і істинний. І справедливість зберігаючи, і милість у тисячі, забираючи беззаконня, і несправедливості, і гріхи, і не очистить винного, наводячи беззаконня батьків на дітей і на дітей дітей, на третє і четверте покоління. І Мойсей, поспішивши й схилившись до землі, поклонився. І сказав: Якщо я знайшов прихильність перед Тобою, нехай піде Господь мій з нами, бо народ жорстоковийний, і Ти візьмеш гріхи наші і беззаконня наші, і ми будемо Твоїми.

І сказав Господь до Мойсея: Ось Я встановлюю з тобою завіт перед усім народом твоїм, зроблю славні речі, які не сталися в усій землі і в жодному народі, і побачить увесь народ, серед якого ти перебуваєш, діла Господа, бо дивовижні вони, які Я зроблю для тебе. Зверни увагу на все, що я наказую тобі. Ось я виганяю перед вашим обличчям аморрея, і ханаанея, і ферезея, і хеттея, і єврея, і гергесея, і євусея. Зверни увагу на себе, щоб ніколи не уклав ти завіту з жителями, що мешкають на землі, в яку ти входиш, щоб не стало тобі це спокусою серед вас. Їхні вівтарі зруйнуєте, їхні стовпи розіб'єте, їхні гаї вирубаєте, і різьблені зображення їхніх богів спалите у вогні. Не поклоняйтеся іншим богам, бо Господь Бог — ревниве ім'я, Він є Бог-ревнитель. Ніколи не укладай завіту з мешканцями землі, щоб вони не

перелюбствували, слідуєчи за їхніми богами, і не приносили жертви їхнім богам, і не запросили тебе, і ти не з'їв їхніх жертв. І ти візьмеш з дочок їхніх синам твоїм, і з дочок твоїх даси синам їхнім, і вчинять розпусту дочки твої, слідуєчи за богами їхніми, і вчинять розпусту сини твої, слідуєчи за богами їхніми. І литих богів не зробиш собі. І свято прісних хлібів ти будеш дотримуватися, сім днів ти будеш їсти прісне, як я наказав тобі, у час місяця нових колосків, бо в місяці нових колосків ти вийшов з Єгипту. Кожен, хто відкриває утробу — мені належать самці, кожен первісток теляти і первісток вівці. І первородженого в'ючної тварини викупиш вівцею, якщо ж не викупиш його, ціну даси. Кожного первородженого з синів твоїх викупиш, не з'явишся перед мною порожнім.

Шість днів працюй, а сьомого дня спочивай; для посіву і жнив — спочинок. І свято тижнів зробиш ти для мене, на початок жнив пшениці, і свято зібрання в середині року. Тричі на рік кожен чоловік твій з'явиться перед Господом, Богом Ізраїля. Коли бо Я вижену народи перед обличчям твоїм і розширю межі твої, ніхто не забажає землі твоєї, коли ти йтимеш, щоб з'явитися перед Господом, Богом твоїм, тричі на рік. Не заколуй на квасному хлібі кров моїх жертвоних пахошців, і не повинні залишатися до ранку жертви свята Пасхи. Перші плоди землі твоєї ти покладеш у дім Господа, Бога твого, не будеш варити ягня в молоці матері його. І сказав Господь до Мойсея: Напиши для себе ці слова, бо на цих словах Я уклав з тобою завіт і з Ізраїлем. І був там Мойсей перед Господом сорок днів і сорок ночей, хліба не їв і води не пив, і написав на скрижалях ці слова завіту — десять заповідей.

Коли Мойсей сходив з гори, і дві скрижалі були на руках Мойсея, коли він сходив з гори, Мойсей не знав, що прославлений вигляд кольору його обличчя під час розмови з ним. І побачив Аарон і всі старійшини Ізраїля Мойсея, і був прославлений вигляд обличчя його, і вони злякалися наблизитися до нього. І покликав їх Мойсей, і повернулися до нього Аарон і всі правителі зібрання, і говорив до них Мойсей.

І після цього підійшли до нього всі сини Ізраїля, і він наказав їм усе, що наказав Господь йому на горі Синай. І оскільки він припинив говорити до них, поклав на своє обличчя покривало. Коли ж входив Мойсей перед Господа, щоб говорити з Ним, він знімав покриття до виходу, і, вийшовши, говорив усім синам Ізраїля все, що наказав йому Господь. І побачили сини Ізраїля обличчя Мойсея, що воно прославлене, і Мойсей поклав покривало на своє обличчя, доки не увійде, щоб говорити з ним.

35

І зібрав Мойсей усе зібрання синів Ізраїля, і сказав: Ці слова, які Господь сказав виконати. Шість днів ти будеш робити роботи, а сьомого дня спокій, святий, субота, відпочинок Господу; всякий, хто робить роботу в цей день, нехай помре. Не будете палити вогонь у жодному вашому помешканні в день суботи, я — Господь. І сказав Мойсей до всього зібрання синів Ізраїлевих, кажучи: Це слово, яке наказав Господь, кажучи: Візьміть від них приношення для Господа, кожен, хто приймає серцем, принесе перші плоди Господу: золото, срібло, бронзу, гіацинт, пурпур, червоне подвійне скручене, і тонке полотно сукане, і волосся козяче, і шкури баранів, пофарбовані в червоне, і шкури гіацинтового

кольору, і нетлінне дерево, і камені сардіусу, і камені для різьблення для наплічника і довгої ризи. І всякий мудрий серцем серед вас, прийшовши, нехай працює над усім, що наказав Господь Намет, і покриття, і завіси, і поперечини, і засуви, і стовпи, і ковчег свідчення, і держак його, і віко його, і завісу, і стіл, і всі посудини його, і світильник для світла, і всі його приладдя, і вівтар, і всі посудини його, і святі шати Аарона священика, і шати, в яких вони будуть служити, і туніки для синів Аарона священства, і олію помазання, і кадило складу.

І вся громада синів Ізраїля вийшла від Мойсея. І принесли кожен, що приносило серце їхнє, і скільком здавалося душі їхній приношення, і принесли приношення Господу для всіх робіт намету свідчення, і для всіх служб його, і для всіх одежів святого. І принесли чоловіки від жінок, кожен, кому здалося за розумом, принесли печатки, і сережки, і перстені, і сплетені прикраси, і браслети, всякий посуд золотий. І всі, хто приносив дари із золота Господу, і в кого знайшлося тонке полотно, і гіацинтові шкури, і пофарбовані червоним баранячі шкури — принесли їх. І кожен, хто приносив пожертву, приніс срібло і бронзу як дари Господу, і ті, в кого знайшлося нетлінне дерево для всіх робіт приготування, принесли його. І кожна жінка, мудра розумом, принесла напружене своїми руками: гіацинт, і пурпур, і червоне, і віссон. І всі жінки, які здавалися мудрими у своєму розумінні, пряли козячу вовну. І правителі принесли каміння смарагдове і каміння для оправки на наплічник та нагрудник, і композиції, і для олії помазання, і композицію кадила. І кожен чоловік і жінка, чиє серце спонукало їх прийти, щоб виконати всі роботи, які Господь наказав зробити через Мойсея, принесли сини Ізраїля як приношення Господу. І

сказав Мойсей синам Ізраїля: Ось Бог покликав на ім'я Веселеїла, сина Урія, сина Ора, з племені Юди, І наповнив його божественний дух мудрості, і розуміння, і знання всього. бути архітектором згідно з усіма роботами архітектури, робити золото, срібло і бронзу і обробляти камінь, і обробляти дерево, і робити всяку роботу мудрості. І дав справді в розум йому і Еліабу, синові Ахісамака, з племені Дана, здатність навчати, І наповнив їх мудрістю, розумінням і знанням, щоб розуміти та виконувати всі роботи святого, і ткані речі, і вишиті речі ткати червоним і тонким полотном, виконувати всяку роботу архітектури та вишивки.

36

І зробив Веселеїл і Еліав, і всякий мудрий розумом, кому дана мудрість і знання в них, щоб розуміти робити всі роботи згідно зі святими обов'язками, згідно з усім, що наказав Господь. І покликав Мойсей Веселеїла і Еліава, і всіх тих, хто мав мудрість, кому Бог дав знання в серці, і всіх тих, хто добровільно бажав приходити до робіт, щоб завершити їх. І взяли від Мойсея всі пожертвування, які принесли сини Ізраїля на всі роботи святині, щоб виконувати їх, і вони ще приймали те, що приносилось від тих, хто приносив вранці. І приходили всі мудрі, які виконували роботи святого, кожен згідно зі своєю роботою, яку вони виконували. І сказав до Мойсея, що народ приносить багато згідно з роботами, які наказав Господь зробити. І наказав Мойсей, і проголосив він у таборі, кажучи: Чоловік і жінка нехай більше не працюють над першими плодами святого, і народ був утриманий від того, щоб ще приносити. І робіт було їм достатньо для виконання будівництва, і вони залишили надлишок. І кожен мудрий серед тих, хто працював, зробив священні одяги, які є

для Аарона священика, як наказав Господь Мойсею. І зробив він наплічник із золота, блакиті, пурпуру, червені пряденої та віссону крученого, І були розрізані золоті листки на волосся, щоб зіткати їх разом з блакитною, пурпуровою і червоною спряденою ниткою та крученим віссоном; вони зробили це тканною роботою. наплічники, що тримають разом обидві частини, робота тканна, сплетена одна в одну. З нього вони зробили його за його майстерністю, із золота, і блакитної тканини, і пурпурової, і червоної скрученої, і крученого віссону, як наказав Господь Мойсею. І вони зробили обидва смарагдові каменя, скріплені разом і оточені золотом, вигравірувані і вирізані різьбленням печатки з імен синів Ізраїля, І поклав він їх на плечі ефода — каміння пам'яті синів Ізраїля, як наказав Господь Мойсею.

І зробили вони нагрудник, роботу ткану з різноманітним візерунком, згідно з роботою ефода, із золота, і блакиті, і пурпуру, і червені сплетеної, і віссону сукрученого. Подвійний квадратний наперсник вони зробили, п'ядь завдовжки і п'ядь завширшки, подвійний. І було зіткано в ньому тканину, встановлену з каменями у чотири ряди: ряд каменів — сардіус, і топаз, і смарагд — ряд перший, І ряд другий: карбункул, сапфір і яспис. І третій ряд: лігурій, агат і аметист. І ряд четвертий: хризоліт, і берил, і онікс, оточені золотом і зв'язані золотом. І камені були з імен синів Ізраїля, дванадцять, з їхніх імен, вигравірувані як печатки, кожен зі свого власного імені, для дванадцяти племен. І вони зробили на нагруднику сплетені разом китиці, роботу плетіння, з чистого золота. І зробили вони два золоті наплічники і два золоті перстені, і поклали вони два золоті перстені на обидва краї нагрудника. І вони поклали сплетені золоті ланцюги на кільця з обох боків нагрудника, І в два з'єднання — два

сплетені ланцюги. І поклали їх на два наплічники, і поклали їх на плечі ефода спереду, навпроти. І вони зробили два золоті кільця, і поклали їх на два крила на верху нагрудника і на верх задньої частини ефода зсередини. І вони зробили два золоті кільця, і поклали їх на обидва плечі ефоду знизу його, спереду, біля з'єднання, зверху тканої роботи ефоду. І прикріпив нагрудник від його кілець до кілець ефода, з'єднаних синьою ниткою, сплетеною з тканиною ефода, щоб нагрудник не відокремлювався від ефода, як наказав Господь Мойсею. І вони зробили нижній одяг під наплічник — роботу ткану, весь блакитний. А отвір туніки, протканий посередині, був переплетений, маючи край навколо отвору нерозривний. І вони зробили на краї туніки знизу гранатики, як квітучий гранат, з блакитної, пурпурової і червоної пряденої тканини та сканого віссону. І вони зробили золоті дзвіночки, і поклали ті дзвіночки на облямівку туніки навколо, між гранатами, Золотий дзвоник і гранат на краї туніки навколо, для служіння, як наказав Господь Мойсеєві. І вони зробили лляні хітони, тканої роботи, для Аарона і його синів, і тюрбани з тонкого полотна, і тюрбан з тонкого полотна, і штани з крученого тонкого полотна, і пояси їхні з віссону, і блакиті, і пурпуру, і червені спряденої, робота вишивальника, як наказав Господь Мойсею. І зробили вони золоту пластину, приношення святого, з чистого золота, і написав на ній літери, вигравірувані печаткою: Святиня Господу, І вони поклали на синю облямівку, щоб вона лежала на тюрбані зверху, так, як наказав Господь Мойсею.

37

І зробили для намету десять завіс, Двадцять вісім ліктів довжина однієї завіси, те саме було для всіх, і чотири лікті

ширина однієї завіси. І вони зробили завісу з блакитної, пурпурової і червоної пряденої тканини та сканого віссону — це була ткана робота з херувимами. І вони поклали його на чотири нетлінні стовпи, позолочені золотом, і капітелі їхні були золоті, і чотири бази їхні були срібні. І вони зробили завісу для дверей намету свідчення з блакитної, пурпурової і червоної пряденої тканини та сканого віссону — це була ткана робота з херувимами. І стовпів їхніх п'ять, і кільця, і капітелі їхні, і гачки їхні покрили золотом, а підстав їхніх п'ять бронзових.

І зробили вони двір з боку Півдня, завіси двору з крученого віссону сто на сто, і стовпів їх двадцять, і основ їх двадцять. І сторона, що до Півночі, сто на сто, і сторона, що до Півдня, сто на сто, і стовпів їхніх двадцять, і підстав їхніх двадцять. І сторона, що до моря, завіси п'ятдесят ліктів, стовпів їх десять, і основ їх десять, І сторона, що до сходу, п'ятдесят ліктів завіс, п'ятнадцять ліктів — та, що ззаду, і стовпів їх три, і основ їх три І на спині другого, звідти і звідти, біля брами двору, завіси п'ятнадцяти ліктів, стовпів їх три, і основ їх три. Всі завіси скінні з крученого віссону. І основи стовпів їхніх бронзові, і гачки їхні срібні, і капітелі їхні покриті сріблом, і стовпи покриті сріблом — всі стовпи подвір'я. І завіса воріт подвір'я — робота вишивальника з блакитного, і пурпурового, і червоного спряденого, і віссону сукрученого, двадцяти ліктів довжина, і висота, і ширина п'яти ліктів, відповідна завісам подвір'я, І стовпів їхніх чотири, і основ їхніх чотири бронзові, і гачки їхні срібні, і капітелі їхні покриті сріблом. І всі кілки двору навколо бронзові, і вони покриті сріблом. І це розпорядок скінні свідочтва, як було наказано Мойсею, щоб служіння левитів здійснювалося через Ітамара, сина Аарона-священника.

І Веселеїл, син Урія, з племені Юди, зробив так, як наказав Господь Мойсею, І Еліав, син Ахісамаха, з племені Дана, який був головним майстром тканих речей, вишитих речей і художніх робіт, щоб ткати червоним і тонким полотном.

38

І Веселеїл зробив ковчег, І покрив він її чистим золотом зсередини і зовні. І відлив для неї чотири золоті кільця: два на одному боці і два на другому боці, широкі для жердин, щоб підіймати її на них. І зробив він сидіння милосердя зверху ковчега з чистого золота, і два золоті херувими одного херувима на одному кінці престолу милосердя, і одного херувима на другому кінці престолу милосердя, затінюючи своїми крилами престол милосердя І зробив він стіл поставлений із чистого золота, І відлив для неї чотири кільця: два на одному боці і два на другому боці, широкі, щоб піднімати її жердинами в них. І жердини ковчега і столу він зробив, і покрив їх золотом. І зробив він посудини столу: миски, кадильниці, чаші та посудини для лиття, якими він виливатиме в них, золоті. І зробив він золотий світильник, який освітлює, твердий стовбур і трубки з обох її сторін, З тих гілок її пагони, з тих гілок її пагони виступаючі, три з цього і три з цього, що зрівнюються один з одним. І їхні світильники, які є на кінцях, горіхоподібні з них, і гнізда з них, щоб лампи були на них, і сьоме гніздо, те, що на кінці світильника, на вершині зверху, суцільне, ціле, золоте, І сім золотих лампи на ній, і золоті щипці її, і золоті посудини для виливання їхні. Цей покрив сріблом стовпи, і відлив для стовпа золоті кільця, і покрив засуви золотом, і покрив золотом стовпи завіси, і зробив золоті гачки. Він зробив і золоті кільця шкіні, і кільця

двору, і бронзові кільця для розтягування покриття зверху. Цей відлив срібні капітелі скинії, і бронзові капітелі дверей скинії, і браму двору, і зробив срібні гачки для стовпів, на стовпах цей обклав їх сріблом. Цей зробив кілки скинії і кілки двору бронзовими, Цей зробив бронзовий вітвар з бронзових кадильниць, які належали чоловікам, що повстали разом із зборою Корея, Цей зробив усі посудини жертовника, і його кадильник, і основу, і чаші, і бронзові гаки для м'яса Цей зробив для жертовника покриття, роботу сітчасту, знизу вогнища, під ним, до половини його, і поклав на ньому чотири бронзові кільця з чотирьох частин покриття жертовника, широкі для жердин, щоб піднімати ними жертовник. Цей зробив святу олію помазання і чистий склад кадила — роботу парфумера. Він зробив бронзову умивальницю і бронзову основу для неї з дзеркал жінок, які постили, що постили біля дверей намету свідчення, того дня, коли він поставив його.

І зробив він умивальницю, щоб вмивалися з неї Мойсей, і Аарон, і сини його — руки їхні і ноги, коли входили вони до скинії свідчення, або коли підходили до жертовника служити; вмивалися з неї, як саме наказав Господь Мойсеєві.

39

Усе золото, яке було оброблене для робіт згідно з усією роботою святих речей, становило золото первинок: двадцять дев'ять талантів і сімсот двадцять сиклів за святим сиклем. І срібне приношення від оглянутих чоловіків зібрання: сто талантів і тисяча сімсот сімдесят п'ять сиклів, по одній драхмі на голову — половина сикля, згідно зі святим сиклем, Кожен, хто проходив перегляд від двадцяти років і вище, становив

шістсот тисяч, і три тисячі п'ятсот п'ятдесят. І сталося так, що сто талантів срібла пішло на лиття ста капітелей шкіни і на капітелі завіси, сто капіталів на сто талантів, талант на капітал і тисячу сімсот сімдесят п'ять сиклів він зробив на гачки для стовпів, і покрити золотом їхні капітелі, і прикрасив їх.

І бронза приношення становила сімдесят талантів і тисячу п'ятсот сиклів, і вони зробили з нього підстави для дверей намету свідчення, і основи двору навколо, і основи брами двору, і кілки шкіни, і кілки двору навколо і бронзове покриття жертовника, і всі посудини жертовника, і всі знаряддя намету свідчення, і зробили сини Ізраїля, як наказав Господь Мойсею, так і зробили. А залишкове золото від приношення вони зробили на посудини для служіння ними перед Господом і з того, що залишилося: гіацинту, пурпуру і червоної тканини, вони зробили служебні одяги для Аарона, щоб служити в них у святилищі. І принесли вони шати до Мойсея, і намет, і посудини його, основи і засуви його, і стовпи, і вівтар, і всі його посудини.

І олію помазання, і кадило складу, і світильник чистий, і лампи її, лампи горіння, і олію світла, і стіл представлення, і всі посудини його, і хліби викладені, і шати святого, які належать Аарону, і шати синів його для священства. І завіси двору, і стовпи, і завісу дверей шкіни, і брами двору, і всі посудини шкіни, і всі знаряддя її, і шкіри баранів, пофарбовані в червоне, і блакитні покриви, і покриви з решти, і кілки, і всі знаряддя для робіт шкіни свідчення, Скільки наказав Господь Мойсеєві, так зробили сини Ізраїлеві все спорядження. І побачив Мойсей усі роботи, і вони

зробили їх таким способом, як наказав Господь Мойсею, так вони їх зробили, і благословив їх Мойсей.

40

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: У перший день першого місяця, на новомісяччя, поставиш намет свідчення. І ти покладеш ковчег свідoctва, і накриєш ковчег завісою. І внесеш стіл, і покладеш на нього хліби, і внесеш світильник, і запалиш лампи його. І ти поставиш золотий вітвар для кадіння перед ковчегом, і повісиш завісу-покриття на двері скинії свідoctва. І вітвар приношень поставиш біля дверей намету свідчення. І покладеш навколо намет, і все його освятиш навколо. І візьмеш олію помазання, і помажеш намет, і все, що в ньому, і освятиш його, і всі посудини його, і буде святим. І помажеш жертovníк приношень і всі посудини його, і освятиш жертovníк, і буде жертovníк святиною святинь. І приведеш Аарона і синів його до входу скинії свідoctва, і обмиєш їх водою. І одягнеш Аарона в святі шати, і помажеш його, і освятиш його, і він священнодіятиме мені. І синів його ти приведеш, і одягнеш їх у туніки. І помажеш їх таким способом, яким помазав батька їх, і вони служитимуть священиками мені, і буде так, що їм належатиме помазання священства навіки, у покоління їх. І Мойсей зробив усе, що наказав йому Господь, так він і зробив.

І сталося в першому місяці другого року, коли вони виходили з Єгипту, на новомісяччя була встановлена скинія. І встановив Мойсей намет, поклав капітелі, вставив засуви і встановив стовпи. І розтягнув він завіси на скинію, і поклав покриття скинії на неї зверху, як наказав Господь Мойсею. І, взявши свідчення, вкинув їх у ковчег і підклав жердини під

ковчег. І він приніс ковчег у намет, і поклав покриття завіси, і покрив ковчег свідоцтва, так, як наказав Господь Мойсею. І поклав він стіл у скинію свідчення, з північного боку, зовні завіси скинії. І додав він на неї хліби представлення перед Господом, у такий спосіб, як наказав Господь Мойсею. І він поставив світильник у наметі свідочтва, на південному боці намету. І він поклав її лампи перед Господом у такий спосіб, як наказав Господь Мойсею. І поставив він золотий вітвар у наміті свідочтва навпроти завіси, І він спалив на ньому кадило складу, як наказав Господь Мойсею. І жертвник приношень він поставив біля дверей скинії.

Числа

1

І промовив Господь до Мойсея в пустелі Синаї, в наметі свідчення, першого дня другого місяця, другого року після виходу їх із землі Єгипетської, кажучи: Візьміть перепис усієї громади Ізраїля за родами, за домами батьків їхніх, за числом імен їхніх, поголовно, Кожен чоловік від двадцяти років і старший, кожен, хто виходить у військо Ізраїля, перелічіть їх за їхніми військами, ти і Аарон перелічіть їх. І з вами будуть, кожен згідно з племенем, кожен із правителів, згідно з домами предків.

І це імена тих чоловіків, які стануть з вами: від Рувима — Елісур, син Седіура, Від Симеона — Саламіїл, син Сурісадая. З Юди — Наассон, син Амінадаба. Від Іссахара, Натанаїл, син Согара, Від Завулону — Еліав, син Хелона; від синів Йосифа, від Єфрема — Елісама, син Еміуда, з Манасії — Гамаліїл, син Фадасура. Від Веніаміна — Авідан, син Гадеоні. Тих Дана, Ахієзер, син Амісадаї. Від Асира — Фагаїл, син Ехрана. Від Гада, Елісаф, син Рагуїла. З Нефталі — Ахіре, син Аінана. Ці покликані зібрання — правителі племен згідно з їхніми сім'ями, тисяцькі Ізраїлю.

І взяв Мойсей та Аарон цих чоловіків, покликаних поіменно. І всю громаду зібрали першого дня другого місяця другого року, і записували їх за родами, за сім'ями, за числом імен, від двадцяти років і старших, кожного чоловічої статі поголовно. Яким способом наказав Господь Мойсею, і були вони пораховані в пустелі Синаю.

І стали сини Рувима, первородженого Ізраїля, згідно з їхнім спорідненням, згідно з їхніми кланами, згідно з домами їхніх родів, згідно з числом їхніх імен, за головами, всі чоловіки від двадцяти років і вище, всякий, хто виходить у силі, Перепис їх з племені Рувима: сорок шість тисяч п'ятсот. Синам Симеона за їхнім спорідненням, за їхніми кланами, за домами їхніх сімей, за числом їхніх імен, за їхніми головами, всі чоловіки від двадцяти років і старші, кожен, хто виходить у силі, Перепис їхній з племені Симеона — п'ятдесят дев'ять тисяч і триста.

Синам Юди згідно з їхнім спорідненням, згідно з їхніми кланами, згідно з домами їхніх сімей, згідно з числом їхніх імен, за головами, всі чоловіки від двадцяти років і вище, всякий, хто виходить у силі, Перепис їх з племені Юда: сімдесят чотири тисячі шістсот.

Синам Іссахара згідно з їхніми родинами, згідно з їхніми кланами, згідно з домами їхніх батьків, згідно з числом їхніх імен, поголовно, всі чоловіки від двадцяти років і вище, всякий, хто виходить на війну, Перепис їхній з племені Іссахар: п'ятдесят чотири тисячі чотириста. Синам Завулону за їхнім спорідненням, за їхніми родами, за домами їхніх батьків, за числом їхніх імен, поголовно, всі чоловіки від двадцяти років і старші, кожен, хто виходить до війська, Перепис їхній з племені Завулону: п'ятдесят сім тисяч чотириста.

Синам Йосифа, синам Ефраїма, за їхнім спорідненням, за їхніми кланами, за домами їхніх батьків, за числом їхніх імен, за головами, всі чоловіки від двадцяти років і старші, всякий, хто виходить у силі, Перепис їх з племені Ефраїм — сорок

тисяч п'ятсот. Синам Манасії згідно з їхньою спорідненістю, згідно з їхніми кланами, згідно з домами їхніх сімей, згідно з числом їхніх імен, за головами, всі чоловіки від двадцяти років і вище, всякий, хто виходить у війську, Їхній перепис з племені Манасії — тридцять дві тисячі двісті. Синам Веніаміна згідно з їхнім спорідненням, згідно з їхніми кланами, згідно з їхніми родинними домами, згідно з числом їхніх імен, за головами, всі чоловіки від двадцяти років і старші, всі ті, хто виходить у силі, Перепис їх з племені Веніамін: тридцять п'ять тисяч чотириста. Синам Гада згідно з їхнім спорідненням, згідно з їхніми родами, згідно з домами їхніх батьків, згідно з числом їхніх імен, за головами, всі чоловіки від двадцяти років і вище, всякий, хто виходить у війську, Перепис їх з племені Гад: сорок п'ять тисяч шістсот п'ятдесят.

Синам Дана, згідно з їхнім спорідненням, згідно з їхніми родами, згідно з домами їхніх батьків, згідно з числом їхніх імен, за головами, всі чоловіки від двадцяти років і вище, кожен, хто виходить у війську, Їхній перепис з племені Дан: шістдесят дві тисячі сімсот. Синам Асира за їхнім спорідненням, за їхніми родами, за домами їхніх батьків, за числом їхніх імен, за їхніми головами, всі чоловіки від двадцяти років і вище, кожен, хто виходить у війську, Перепис їх з племені Асир: сорок одна тисяча п'ятсот.

Синам Нефталі згідно з їхньою спорідненістю, згідно з їхніми родами, згідно з домами їхніх батьків, згідно з числом їхніх імен, за головами, всі чоловіки від двадцяти років і вище, всякий, хто виходить у силі, Перепис їхній з племені Нефталі — п'ятдесят три тисячі чотириста.

Це перепис, який проводили Мойсей і Аарон та правителі Ізраїлю, дванадцять чоловіків, по одному чоловіку від кожного племені, від племені домів сімей. І відбувся весь перепис синів Ізраїля з їхнім військом від двадцятирічного віку і старших, усіх тих, хто виходив на битву в Ізраїлі шістсот тисяч три тисячі п'ятсот п'ятдесят.

А Левіти з племені їхніх сімей не були пораховані серед синів Ізраїля. І говорив Господь до Мойсея, кажучи, Дивись, племені Левія не переписуй і числа їхнього не бери серед синів Ізраїля. І ти постав левитів над скинією свідoctва, і над усіма посудинами її, і над усім, що є в ній. Вони самі понесуть скинію і всі посудини її, і самі вони будуть служити в ній, і навколо скинії вони розташуються табором. І коли знімають намет, левіти розберуть його, і коли ставлять намет, вони поставлять його, а чужинець, який наближається, нехай помре. І таборуватимуть сини Ізраїля, кожен у своєму власному порядку, і кожен за своїм власним керівництвом, зі своїм військом. А Левіти нехай таборують навколо скинії свідчення, і не буде гріха серед синів Ізраїля. І Левіти самі будуть тримати варту скинії свідчення. І зробили сини Ізраїля згідно з усім, що наказав Господь Мойсею і Аарону, так зробили.

2

І промовив Господь до Мойсея та Аарона, кажучи, Кожен чоловік, тримаючись свого порядку, згідно зі знаменами, згідно з домами батьків їхніх, нехай таборують сини Ізраїля навпроти, навколо скинії свідчення нехай таборують сини Ізраїля. І ті, хто таборують перші на сході, — табір Юди з їхнім військом, і правитель синів Юди — Наассон, син Амінадаба.

Його військо, переглянуте, налічувало сімдесят чотири тисячі шістсот. І ті, хто таборують поруч з племенем Іссахар, і правитель синів Іссахара — Натанаїл, син Согара. Його військо, що було переглянуте, налічувало п'ятдесят чотири тисячі чотириста. І ті, хто таборують поруч із племенем Завулона, і правитель синів Завулона — Еліав, син Хелона. Його військо, оглянуте, налічувало п'ятдесят сім тисяч чотириста. Усі оглянуті з табору Юди — сто вісімдесят тисяч шістсот чотириста — з їхнім військом вирушать першими. Легіони табору Рувима, на південь від нього, їхня сила, і правитель синів Рувима — Елісур, син Седіура. Його сила, ті що були оглянуті, — сорок шість тисяч п'ятсот. І ті, що таборують поруч з ним, племені Симеона, і правитель синів Симеона — Саламіїл, син Сурісадая. Його військо, переглянуте, налічувало п'ятдесят дев'ять тисяч триста. І ті, хто таборував поруч з ним, — плем'я Гад, і правитель синів Гада — Елісаф, син Рагуїла. Його військо, переглянуте, налічувало сорок п'ять тисяч шістсот п'ятдесят. Всі оглянуті табору Рувима — сто п'ятдесят одна тисяча чотириста п'ятдесят — зі своїм військом вирушать другими.

І буде взятий намет свідчення, і табір левитів посеред таборів, як і вони розташуються табором, так і вони вирушать, кожен тримаючись згідно з керівництвом. Порядок табору Єфрема від моря з їхнім військом, і правитель синів Єфрема — Єлисама, син Емміуда. Його військо, що було переглянуте, налічувало сорок тисяч п'ятсот.

І ті, що табором розташовуються поруч племені Манасії, і правитель синів Манасії — Гамаліїл, син Фадассура. Його військо, переглянуте, становило тридцять дві тисячі двісті. І ті, хто таборують поруч із племенем Веніаміна, і правитель

синів Веніаміна — Авідан, син Гадеоні. Його сила, оглянуті, — тридцять п'ять тисяч чотириста. Всі оглянуті табору Єфрема — сто тисяч вісім тисяч сто — з їхньою силою вирушать третіми.

Порядок табору Дана на півночі з їхнім військом, і правитель синів Дана — Ахієзер, син Аммішаддая. Його військо, переглянуте, — шістдесят дві тисячі сімсот. І ті, що таборуються поруч з ним, — плем'я Асира, і правитель синів Асира — Фагеїл, син Ехрана. Його сила, ті оглянуті, — сорок одна тисяча п'ятсот. І ті, що таборують поруч племені Нефталі, і правитель синів Нефталі — Ахіре, син Аїнана. Його військо, що було переглянуте, налічувало п'ятдесят три тисячі чотириста. Всі оглянуті табору Дан, сто п'ятдесят сім тисяч шістсот, останніми вирушать згідно з їхнім порядком.

Це перепис синів Ізраїля за домами батьків їхніх, весь перепис таборів з їхніми силами: шістсот тисяч і три тисячі п'ятсот п'ятдесят. А левіти не були пораховані разом з ними, як наказав Господь Мойсеєві. І зробили сини Ізраїля все, скільки наказав Господь Мойсею: так вони таборували згідно з їхнім порядком, і так вони виступали, кожен тримаючись своїх родів, згідно з домами їхніх батьків.

3

І це покоління Аарона і Мойсея, у той день, коли говорив Господь до Мойсея на горі Синай. І це імена синів Аарона: первісток Надав, і Абіуд, Елеазар, і Ітамар. Це імена синів Аарона, священиків помазаних, яких посвятили на священство. І помер Надаб і Абіуд перед Господом, коли приносили вони вогонь чужий перед Господом у пустелі

Синай, і дітей не було у них, і служив священником Елеазар і Ітамар разом з Аароном, батьком їхнім.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Візьми плем'я Левія, і ти поставиш їх перед священником Аароном, і вони будуть служити йому. і вони будуть нести сторожу його і сторожу синів Ізраїля перед скинією свідочтва, щоб виконувати служіння скинії і вони будуть охороняти всі посудини скинії свідочтва і варти синів Ізраїля згідно з усіма роботами скинії. І дасиш ти левітів Аарону і синам його, священникам; дані як дар ці мені є від синів Ізраїля. І Аарона та синів його поставиш над наметом свідочтва, і вони будуть зберігати їхнє священство, і все, що стосується жертовника, і всередині завіси, а чужинець, що торкнеться, помре. І говорив Господь до Мойсея, кажучи: І ось я взяв левітів із-поміж синів Ізраїля замість усіх первородженців, що відкривають утробу, від синів Ізраїля — викупом їхнім будуть, і будуть мені левіти. Мені належить кожен первісток, бо в той день, коли я вразив кожного первістка в землі Єгипетській, я освятив для себе кожного первістка в Ізраїлі, від людини до худоби — вони будуть моїми, я Господь.

І говорив Господь до Мойсея в пустелі Синай, кажучи: Оглянь синів Левія за домами батьків їхніх, за родами їхніми, кожного чоловічої статі від місячного віку і старше, перелічть їх. І оглянули їх Мойсей і Аарон через голос Господа, у такий спосіб, як наказав їм Господь.

І були ці сини Левія за іменами їхніми: Гедсон, Каат і Мерарі. І це імена синів Гедсона за їхніми родами: Лобені та Семей. І сини Каата за їхніми кланами: Амрам і Іссаар, Хеврон і Озіл. І сини Мерарі за їхніми кланами: Моолі та Мусі, — це

клани левитів за їхніми батьківськими домами. Гедсону належали рід Лобені і рід Семеї, це роди Гедсона. Їхній перепис згідно з числом усіх чоловіків від одного місяця і старше становив сім тисяч п'ятсот. І сини Гедсона позаду скинії табором стануть біля моря. І правитель дому сім'ї народу Гедсона — Елісаф, син Даела. І варта синів Гедсона в наметі свідчення: намет і покриття, і покриття дверей намету свідчення, і завіси двору, і завіса брами двору, що при скинії, і залишки всіх робіт його.

До Каафа належав народ Амрама один, і народ Іссаара один, і народ Хеврона один, і народ Озіїла один; ці є народи Каафа за числом. Кожен чоловік від місячного віку і старше, вісім тисяч шістсот, що охороняють святині. Роди синів Каата розташуються табором з боку скинії на південь. І правителем дому батьківських родів народу Каата був Елісафан, син Озіїла.

І вартою їхньою є ковчег, і стіл, і світильник, і жертovníки, і посудини святині, якими служать у них, і покривало, і всі роботи їхні. І правитель над правителями левитів — Елеазар, син Аарона-священника, призначений охороняти святині. Мерарі належить народ Моолі і народ Мусі; ці є роди Мерарі. Їх перепис за числом: кожен чоловічої статі від одного місяця і старше — шість тисяч п'ятдесят. І правитель дому батьків народу Мерарі, Сурііл, син Абіхаїла, розташуються табором з боку скинії на півночі. Перепис варти синів Мерарі: капітелі скинії, і засуви її, і стовпи її, і підстави її, і всі посудини їхні, і роботи їхні. і стовпи двору навколо, і підстави їх, і кілки, і мотузки їх

Ті, хто таборує перед скинією свідчення зі сходу, Мойсей і Аарон та сини його, охороняють святиню заради охорони синів Ізраїля, і чужинець, що доторкнеться, помре. Весь перепис Левітів, яких переписав Мойсей і Аарон за голосом Господа згідно з їхніми кланами, всі чоловіки від місячного віку і вище, двадцять дві тисячі.

І сказав Господь до Мойсея, кажучи: обстеж кожного первородженого чоловічої статі з-поміж синів Ізраїля від місячного віку і старше, і візьміть число за іменами. І візьмеш ти левітів Мені, Я Господь, замість усіх первістків синів Ізраїля, і худобу левітів замість усіх первістків у худобі синів Ізраїля. І Мойсей оглянув усіх первородних серед синів Ізраїля так, як наказав Господь. І стали всі первородні чоловічої статі за числом, поіменно, від місячного віку і вище, за їхнім переписом, двадцять дві тисячі двісті сімдесят три. І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Візьми левітів замість усіх первородних синів Ізраїля, і худобу левітів замість їхньої худоби, і будуть мені левіти, я Господь. І викуп двісті сімдесят три, що перевищують Левітів, від первородних синів Ізраїля, І візьмеш п'ять сиклів за голову, за святою дідрахмою візьмеш, двадцять оболів становить сікль. І дасиш срібло Аарону та синам його як викуп за тих, що перевищують серед них. І взяв Мойсей срібло — викупи надлишкових — для викуплення левітів. Від первородних синів Ізраїля він узяв срібло — тисячу триста шістьдесят п'ять сиклів, згідно зі святим сиклем. І дав Мойсей викуп за надлишкових Аарону і синам його за повелінням Господа, у такий спосіб, як наказав Господь Мойсею.

And the Lord spoke to Moses and Aaron, saying, Візьми головне синів Каата з-поміж синів Левія, за їхніми кланами, за домами їхніх батьків, від двадцяти і п'яти років і вище до п'ятдесяти років, кожен, хто входить служити, щоб виконувати всі роботи в скинії свідоцтва.

І це роботи синів Каата в наметі свідчення — святе святих. І увійде Аарон і сини його, коли знімається табір, і зніматимуть завісу покриваючу, і покриють нею ковчег свідоцтва. І покладуть на нього покриття зі шкіри блакитної, і накинуть на неї цілий блакитний одяг зверху, і вставлять жердини.

І на встановлений стіл покладуть цілком пурпуровий одяг, і миски, і кадильниці, і чаші, і посудини для возлиання, в яких ллють жертву, і хліби, що постійно на ньому будуть. І вони покладуть на неї червоний одяг, і покриють її синім шкіряним покриттям, і вставлять через неї жердини. І вони візьмуть блакитний одяг і покриють світильник, що дає світло, і його лампи, і його щипці, і його посудини для виливання, і всі посудини олії, якими вони служать при них. І вкинуть її і всі посудини її в сине шкіряне покриття, і покладуть її на жердини. І на золотий вівтар накриють блакитний одяг, і покриють його блакитним шкіряним покриттям, і вставлять його жердини.

І вони візьмуть всі служебні посудини, якими служать у святині, і вкладуть їх у блакитну тканину, і покриють їх блакитним шкіряним покриттям, і покладуть на жердини. І він покладе покриття на жертвник, і вони покриють його одягом цілком пурпуровим. І вони покладуть на нього всі посудини, якими вони служать на ньому в них, і кадильниці, і

гаки для м'яса, і чаші, і покривало, і всі посудини жертовника, і вони накинуть на нього шкіряне блакитне покриття, і вони вставлять його держак, і вони візьмуть пурпуровий одяг, і вони покриють умивальницю і його підставу, і вони покладуть його в шкіряне блакитне покриття, і вони покладуть на держак. І завершать Аарон і сини його покривання святинь і всіх святих посудин при зніманні табору, і після цього увійдуть сини Каафа, щоб нести, але не торкнуться святинь, щоб не померти. Це понесуть сини Каафа в шкірі свідчення.

Наглядач Елеазар, син Аарона священика: олія світла, і кадило складу, і жертва щоденна, і олія помазання, нагляд за цілою шкінією, і все, що є в ній, у святині, у всіх справах.

І промовив Господь до Мойсея та Аарона, кажучи, Не знищуйте народ племені Каат з-поміж левітів. Це зробіть для них, і вони будуть жити і не помруть, коли наблизатимуться до святих святих: Аарон і сини його нехай наближаються, і вони призначать їх кожного згідно з його призначенням. і вони не повинні входити, щоб раптово побачити святі речі, інакше помруть.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Візьми перепис синів Гедсона, і цих за домами батьків їхніх, за родами їхніми, Від двадцяти п'яти років і вище до п'ятдесяти років огляни їх, кожен, хто входить служити, виконувати роботи його в наметі свідчення. Це служіння роду Гедсона: служити і носити. І він підніме шкіри намету, і намет свідчення, і покриття його, і блакитне покриття, яке на ньому зверху, і покриття дверей намету свідчення, і завіси двору, які на наметі свідчення, і те, що залишилося, і всі служебні посудини, якими служать, вони зроблять. Згідно з устами Аарона і синів його буде служіння

синів Гедсона згідно з усіма служіннями їхніми і згідно з усіма роботами їхніми, і наглядатимеш їх поіменно — все приготовлене ними. Це служба синів Гедсона в наметі свідчення, і варта їхня в руці Ітамара, сина Аарона-священика.

Синів Мерарі за їхніми кланами, за домами їхніх батьків, перелічіть їх. від двадцяти п'яти років і вище до п'ятдесяти років перелічіть їх, кожен, хто входить служити при роботах намету свідчення. І це обов'язки тих, хто носить їх, згідно з усіма їхніми роботами в скинії свідчення: капітелі скинії, і засуви, і стовпи її, і основи її, і покриття, і основи їх, і стовпи їх, і покриття дверей скинії. І стовпи двору навколо, і основи їх, і стовпи завіси брами двору, і основи їх, і кілки їх, і мотузки їх, і всі речі їх, і всі речі для служіння їх — поіменно перелічіть їх, і всі речі, що охороняються тими, хто їх носить. Це служіння народу синів Мерарі в усіх їхніх справах у наметі свідчення під керівництвом Ітамара, сина Аарона-священика.

І відвідали Мойсей, і Аарон, і правителі Ізраїлю синів Каата згідно з їхніми кланами, згідно з домами їхніх батьків, Від двадцяти п'яти років і вище до п'ятдесяти років, кожен, хто входить служити і працювати в наметі свідчення. І відбувся їхній перепис за їхніми родами: дві тисячі сімсот п'ятдесят. Це перепис народу Каафа, всіх, хто служив у наметі свідчення, як переписали Мойсей і Аарон за голосом Господа через руку Мойсея.

І були переліченими сини Гедсона згідно з їхніми кланами, згідно з домами їхніх сімей, Від двадцяти п'яти років і вище до п'ятдесяти років, кожен, хто входить служити і виконувати роботи в наметі свідчення. І відбувся їхній

перепис за їхніми кланами, за домами їхніх сімей, — дві тисячі шістсот тридцять. Це перепис народу синів Гедсона, всіх, хто служив у наметі свідчення, яких переписав Мойсей і Аарон за голосом Господа, через руку Мойсея.

Були пораховані ж і народ синів Мерарі згідно з їхніми кланами, згідно з домами їхніх батьків, Від двадцяти п'яти років і вище до п'ятдесяти років, кожен, хто входить служити при роботах намету свідчення. І сталося, що їхній перепис згідно з їхніми кланами, згідно з домами їхніх родів, становив три тисячі двісті. Це перепис народу синів Мерарі, яких переписав Мойсей і Аарон за повелінням Господа через Мойсея. Всі оглянуті, яких оглянули Мойсей і Аарон та правителі Ізраїлю — Левітів, за родами і за домами батьків їхніх, від двадцяти п'яти років і вище до п'ятдесяти років, кожен, хто входить до роботи робіт, і роботи, що носяться в наметі свідчення. І стали пораховані вісім тисяч п'ятсот вісімдесят. Через голос Господа відвідав їх рукою Мойсея, чоловіка за чоловіком, за їхніми справами і за тим, що вони носять, і були пораховані так, як наказав Господь Мойсею.

5

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Накажи синам Ізраїля, і нехай вишлють з табору всіх прокажених, і всіх з виділеннями, і всіх нечистих через душу. Від чоловіка до жінки вишліть геть з табору, і вони не осквернять табори їхні, в яких я перебуваю серед них. І зробили так сини Ізраїля, і відіслали їх за табір, як говорив Господь Мойсею, так зробили сини Ізраїля.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Говори до синів Ізраїля, кажучи: чоловік або жінка, хто б не зробив будь-який з усіх людських гріхів і, знехтувавши, знехтує, і провиниться та душа, Він сповість гріх, який зробив, і поверне за провину головну суму, і п'яту частину від неї додасть до цього, і поверне тому, перед ким провинився. Якщо ж немає у чоловіка месника, щоб віддати йому те правопорушення проти нього, те правопорушення, що віддається Господу, священику буде, окрім барана відкуплення, через якого він зробить відкуплення за нього.

І всі перші плоди згідно з усіма святими речами серед синів Ізраїля, скільки б вони не принесли Господу, священику йому будуть належати. І освячені речі кожного будуть його, і що чоловік дасть священику, те йому й буде.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Говори до синів Ізраїля і скажеш до них: якщо жінка будь-якого чоловіка відступить і, зневаживши, знехтує його, і ляже хтось з нею на ложі насіння, і втече це від очей чоловіка її, і вона сховає, а вона є оскверненою, і свідка не було з нею, і вона не була схоплена, і прийде на нього дух ревнощів, і він буде ревнувати свою дружину, а вона осквернилася, або прийде на нього дух ревнощів, і він буде ревнувати свою дружину, а вона не є оскверненою і приведе чоловік дружину свою до священика, і принесе дар за неї — десяту частину ефи ячмінного борошна. Не виллє на нього олії і не покладе на нього ладану, бо це жертва ревнощів, жертва пам'яті, що нагадує гріх.

І принесе її священик, і поставить її перед Господом. І візьме священик чисту живу воду в глиняній посудині, і землі, що є на підлозі шкіни свідчення, і взявши, священик кине в

воду. І встановить священик жінку перед Господом, і відкриє голову жінки, і дасть на руки її жертву пам'яті, жертву ревнощів, а в руці священика буде вода докору цього прокляття. І приведе до присяги її священик, і скаже жінці: якщо не спав хтось з тобою, якщо не переступила ти, щоб бути оскверненою під чоловіком твоїм власним, невинною будь від води викриття прокляття цього. Якщо ж ти переступила, будучи заміжньою, або осквернилася, і хтось дав ложе своє в тобі, окрім чоловіка твого, І священик приведе жінку до присяги прокляттями цими, і скаже священик жінці: нехай дасть тебе Господь на прокляття і присягу серед народу твого, коли Господь зробить стегно твоє відпалим, а живіт твій спухлим. І увійде вода прокляття ця в живіт твій, щоб спухнути животу і відпасти стегну твоєму, і скаже жінка: нехай станеться, нехай станеться.

І священик напише ці прокляття в книгу, і змиє їх у воду гіркої води прокляття. І він дасть напоїти жінку водою докору прокляття, і увійде в неї вода проклята докору.

І візьме священик з руки жінки жертву ревнощів, і покладе жертву перед Господом, і принесе її до жертовника. І візьме священик від жертви пам'ятну частину її, і принесе її на жертовник, і після цього напоїть жінку водою. І буде, якщо вона осквернена і це уникне уваги чоловіка її, і увійде в неї вода докору прокляття, і роздується живіт, і відпаде стегно її, і буде жінка прокляттям для народу її. Якщо ж жінка не осквернена і чиста є, то невинна буде і зачне насіння. Це закон ревнощів, який порушила б заміжня жінка і осквернилася. Або чоловік, на якого найде дух ревнощів, і він буде ревнувати жінку свою, і поставить жінку свою перед Господом, і зробить їй священик все за цим законом, І

невинний буде той чоловік від гріха, а жінка та понесе гріх свій.

6

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Говори до синів Ізраїля, І ти скажеш до них: чоловік або жінка, хто б великою обітницею обітував освятити чистоту Господу, Від вина і міцного напою він очиститься, і оцту з вина й оцту з міцного напою не вип'є, і всього, що виробляється з винограду, не вип'є, і винограду свіжого й родзинок не з'їсть усі дні обітниці своєї. від усього, що походить з виноградної лози — від вина, виноградного шкірок і до виноградного насіння — не їстиме впродовж усіх днів очищення Бритва не торкнеться його голови, доки не виповняться дні, які він присвятив Господу обітницею; святим буде він, плекаючи волосся на голові всі дні обітниці Господу. На жодну померлу душу не увійде до батька і матері і на братові і на сестрі не осквернюватиметься він ними, коли вони помруть, тому що обітниця Бога його на ньому, на голові його

Усі дні його обітниці він буде святим для Господа. Якщо ж хтось раптово помре біля нього, то негайно буде осквернена голова обітниці його, і він поголить свою голову того дня, коли буде очищений, — дня сьомого буде поголений. І восьмого дня він принесе дві горлиці або двох голубенят до священика, до входу намету свідчення.

І зробить священик одну жертву про гріх і одну в цілопалення, і очистить священик за нього за те, чим він згрішив щодо душі, і освятить голову його в той день, коли був освячений Господу, дні обітниці, І він принесе однорічне

ягня як жертву за провину, і попередні дні будуть недійсними, тому що голова його обітниці була осквернена.

І це закон того, хто склав обітницю: того дня, коли він виконає дні обітниці своєї, він сам принесе до дверей скинії свідчення. І принесе він дар свій Господу: ягня однорічне без вади одне для цілопалення, і ягня однорічне одне без вади для гріха, і барана одного без вади для спасіння, і кошик прісного хліба з тонкої муки, хліби, змішані з олією, і прісні коржі, помазані олією, і жертву їхню, і возлияння їхнє. І принесе священик перед Господа, і здійснить очищення за гріх його та цілопалення його. І барана принесе як жертву спасіння Господу на кошику прісних хлібів, і священик принесе жертву його та возлияння його. І поголить той, хто дав обітницю, біля дверей намету свідчення голову обітниці своєї, і покладе волосся на вогонь, який є під жертвою мирною.

І візьме священик варене плече від барана, і один прісний хліб з кошика, і один прісний коржик, і покладе на руки того, хто склав обітницю, після того як він поголить свою обітницю. І принесе їх священик як приношення перед Господом, святим буде священику на грудях приношення і на плечі приношення, і після цього вип'є той, хто дав обітницю, вино. Це закон того, хто молився, який дав би обітницю Господу, дар його Господу щодо обітниці, окрім того, що знайде рука його, згідно з силою обітниці його, яку він дав би згідно із законом чистоти.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Промов Аарону і синам його, кажучи: так благословіть синів Ізраїля, кажучи їм, Нехай благословить тебе Господь і охороняє тебе. Нехай

засяє Господь обличчям своїм на тебе і помилує тебе. Нехай Господь підніме обличчя Своє на тебе і дасть тобі мир. І вони покладуть ім'я Моє на синів Ізраїля, і Я, Господь, благословлю їх.

7

І сталося того дня, коли Мойсей закінчив підняти намет, і помазав його, і освятив його, і всі посудини його, і жертвник, і всі посудини його, і помазав їх, і освятив їх. І принесли правителі Ізраїля, дванадцять правителів домів батьків їхніх, ці правителі племен, ці, що стояли при перегляді. І принесли вони свій дар перед Господом: шість критих возів і дванадцять волів, віз від двох правителів і теля від кожного, і привели їх перед скинією. І сказав Господь до Мойсея, кажучи, Візьми від них, і вони будуть для служебних робіт скинії свідчення, і ти даси їх левітам, кожному згідно з його служінням. І взявши Мойсей вози і волів, він дав їх левітам. І два вози і чотирьох волів дав синам Гедсона згідно з їхнім служінням. І чотири вози і вісім волів дав синам Мерарі згідно з їхніми служіннями через Ітамара, сина Аарона священика. І синам Каата не дав, тому що вони мають речі для служіння святині, які носитимуть на плечах.

І принесли правителі дари на присвячення жертвника в день, коли його помазали, і принесли правителі дари свої перед жертвником. І сказав Господь до Мойсея: по одному правителю на день, по одному правителю на день приносити будуть дари свої на посвячення жертвника.

І був той, хто приносив у перший день свій дар, Наассон, син Амінадаба, правитель племені Юди. І він приніс свій дар:

одну срібну миску, вагою сто тридцять, одну срібну чашу, вагою сімдесят сиклів за святим сиклем, обидві повні пшеничного борошна, змішаного з олією, для жертви. Одну золоту кадильницю вагою в десять шеклів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять. Це дар Наассона, сина Амінадава.

Другого дня приніс Натанаїл, син Согара, правитель племені Іссахара. І він приніс свій дар: одну срібну миску вагою сто тридцять, одну срібну чашу вагою сімдесят сиклів за святим сиклем, обидві повні тонкого борошна, змішаного з олією, для жертви. Одну золоту кадильницю вагою в десять шеклів, повну кадила. Одне теля з великої рогатої худоби, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять — це дар Натанаїла, сина Согара.

Третього дня правитель синів Завулону, Еліав, син Хелона. Дар його: миска срібна одна, вагою сто тридцять, чаша одна срібна, сімдесят сиклів за сиклем святим, обидві повні тонкого борошна, змішаного з олією, на жертву, Одну золоту кадильницю вагою в десять шекелів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять — це дар Еліава, сина Хелона.

У день четвертий правитель синів Рувима, Елісур, син Седіура. Дар його: миска срібна одна, вагою сто тридцять,

чаша одна срібна, сімдесят сиклів за сиклем святим, обидві повні тонкого борошна, змішаного з оливою, на жертву. Одну золоту кадильницю вагою в десять шеклів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять — це дар Елісура, сина Седіура.

П'ятого дня правитель синів Симеона, Саламіїл, син Сурісадая. Дар його: одна срібна миска вагою сто тридцять, одна срібна чаша вагою сімдесят сиклів за святим сиклем, обидві повні тонкого борошна, змішаного з олією, для жертви. Одну золоту кадильницю вагою в десять шеклів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять — це дар Саламіїла, сина Сурісадая.

Шостого дня правитель синів Гада, Еліасаф, син Рагуїла. Дар його: миска срібна одна, вагою сто тридцять, чаша одна срібна, сімдесят сиклів за сиклем святим, обидві повні тонкого борошна, змішаного з оливою, на жертву. Одну золоту кадильницю вагою в десять шеклів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І на жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять. Це дар Елісафа, сина Рагуїла.

У день сьомий правитель синів Ефраїма, Елісама, син Емміуда. Дар його: срібна миска одна, вагою сто тридцять, чаша одна срібна, сімдесят сиклів за святим сиклем, обидві повні тонкої муки, змішаної з олією, на жертву. Одну золоту

кадильницю вагою в десять шекелів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І на жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять. Це дар Елісами, сина Емміуда.

У восьмий день правитель синів Манасії, Гамалііл, син Фадассура. Дар його: срібна миска одна, вагою сто тридцять, чаша одна срібна, сімдесят сиклів за святим сиклем, обидві повні тонкої муки, змішаної з олією, на жертву. Одну золоту кадильницю вагою в десять шекелів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх, І в жертву спасіння: дві телиці, п'ять баранів, п'ять цапів, п'ять однорічних ягнят — це дар Гамаліїла, сина Фадассура.

Дня дев'ятого правитель синів Веніаміна — Авідан, син Гадеоні. Дар його: миска срібна одна, вагою сто тридцять, чаша одна срібна, сімдесят сиклів за сиклем святим, обидві повні тонкого борошна, змішаного з олією, на жертву. Одну золоту кадильницю вагою в десять шеклів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять — це дар Авідана, сина Гадеоні.

У десятий день правитель синів Дана, Ахіезер, син Амісадая. Дар його: миска срібна одна, вагою сто тридцять, чаша одна срібна, сімдесят сиклів за сиклем святим, обидві повні тонкого борошна, змішаного в олії, на жертву. Одну золоту кадильницю вагою в десять шеклів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для

цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву мирну: телиці дві, барани п'ять, цапи п'ять, ягнята однорічні п'ять. Це дар Ахієзера, сина Аммішаддая.

Одинадцятого дня правитель синів Асира Фагеїл, син Ехрана. Дар його: одна срібна миска вагою сто тридцять, одна срібна чаша вагою сімдесят сиклів за святим сиклем, обидві повні тонкого борошна, змішаного з оливою, на жертву. Одну золоту кадильницю вагою в десять шекелів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву спасіння: дві телиці, п'ять баранів, п'ять ців, п'ять однорічних ягнят — це дар Фагеїла, сина Ехрана.

У день дванадцятий правитель синів Нефталі, Ахіре, син Аїнана. Дар його: срібна миска одна, вагою сто тридцять, чаша одна срібна, сімдесят сиклів за святим сиклем, обидві повні тонкої муки, змішаної з олією, на жертву. Одну золоту кадильницю вагою в десять шеклів, повну кадила. Одне теля з волів, одного барана, одне однорічне ягня для цілопалення, і одне козеня з кіз за гріх. І в жертву спасіння: телиць дві, баранів п'ять, козлів п'ять, ягнят однорічних п'ять — це дар Ахіре, сина Аїнана.

Це присвячення жертовника того дня, коли помазали його, від правителів синів Ізраїля: мисок срібних дванадцять, чаш срібних дванадцять, кадильниць золотих дванадцять. Сто тридцять шеклів одна чаша, і сімдесят шеклів одна миска, все срібло посудин — дві тисячі чотириста шеклів за святим шеклем. Дванадцять золотих кадильниць, повних кадила; усе золото кадильниць — сто двадцять золотих. Усі воли для цілопалення: дванадцять телят, дванадцять баранів,

дванадцять однорічних ягнят і їхні жертви, і їхні возлияння, і дванадцять цапів з кіз за гріх. Усі воли на жертву спасіння: телиці — двадцять чотири, барани — шістдесят, козли — шістдесят однорічних, ягнята — шістдесят однорічних бездоганних. Це освячення жертовника після наповнення рук його і після помазання його.

Коли Мойсей входив у намет свідчення, щоб говорити до нього, він почув голос Господа, що говорив до нього зверху престолу милосердя, який є на ковчезі свідчення, між двома херувимами, і Він говорив до нього.

8

І промовив Господь до Мойсея, кажучи: Промов до Аарона, і скажеш до нього: коли встановлюєш світильники з одного боку, перед світильником нехай освітлюють сім світильників. І зробив так Аарон: з одного боку перед світильником прикріпив лампи його, як наказав Господь Мойсею, і ця конструкція світильника була суцільна, золота: стовбур її і ліллі її — суцільна ціла, згідно з формою, яку показав Господь Мойсею, так він зробив світильник.

І Господь говорив до Мойсея, кажучи: Візьми левітів з-поміж синів Ізраїля і очисти їх. І так ти зробиш їм очищення їхнє: покропиш їх водою очищення, і бритва прийде на все їхнє тіло, і вони виперуть їхні одежі, і будуть чистими.

І вони візьмуть одне теля з великої рогатої худоби, і для цього жертву — пшеничне борошно, змішане з оливою, і однорічне теля з великої рогатої худоби візьмеш за гріх. І ти приведеш левітів перед скинією свідoctва, і збереш всю

громаду синів Ізраїля, і приведеш левітів перед Господа, і покладуть сини Ізраїля руки свої на левітів, і відокремить Аарон левітів як дар перед Господом від синів Ізраїля, і будуть вони, щоб виконувати роботи Господа. А левіти покладуть свої руки на голови телят, і ти принесеш одного в жертву за гріх, а одного у всепалення Господу, щоб здійснити спокутування за них.

І поставиш левітів перед Господом, і перед Аароном, і перед синами його, і віддаси їх як дар перед Господом, і ти відокремиш левітів з-поміж синів Ізраїля, і вони будуть моїми. І після цього левіти увійдуть, щоб працювати при наметі свідчення, і ти очистиш їх, і представиш їх перед Господом. Тому що ці дані мені як дар із середини синів Ізраїля, замість тих, що відкривають всяку утробу, первородних усіх із синів Ізраїля, взяв я їх собі. Тому що мені належить кожен первісток серед синів Ізраїля, від людей до худоби, того дня, коли я вразив кожного первістка в землі Єгипту, я освятити їх для себе. І взяли левітів замість усіх первородних серед синів Ізраїля. І я віддав левітів як дар, даний Аарону і синам його з-поміж синів Ізраїля, щоб працювати роботи синів Ізраїля в наметі свідчення і спокутувати за синів Ізраїля, і не буде серед синів Ізраїля того, хто наближається до святих речей.

І зробив Мойсей, і Аарон, і вся громада синів Ізраїля левітам, як наказав Господь Мойсею про левітів, так зробили їм сини Ізраїля. І левіти очистили себе, і випрали одяги, і Аарон приніс їх як дар перед Господом, і Аарон спокутував за них, щоб освятити їх. І після цього левіти увійшли, щоб виконувати своє служіння в скинії свідчення перед Аароном і

перед його синами, як наказав Господь Мойсею про левітів, так і зробили їм.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Це є те, що стосується левітів: від двадцяти п'яти років і вище вони увійдуть, щоб діяти в шкіні свідчення. І від п'ятдесяти років відійде від служіння, і не буде більше працювати. І буде служити брат його в наметі свідочтва, охороняючи варти, але роботи не виконуватиме; так зробиш левітам у їхніх вартах.

9

І говорив Господь до Мойсея в пустелі Синай у другому році після виходу їх із землі Єгипту, у першому місяці, кажучи, Я сказав: нехай сини Ізраїля зроблять пасху у призначений час. У чотирнадцятий день першого місяця, ближче до вечора, зробиш його згідно з часами, згідно з його законом і згідно з його тлумаченням зробиш його. І говорив Мойсей до синів Ізраїля, щоб робити Пасху, починаючи з чотирнадцятого дня місяця, в пустелі Синаю. Як наказав Господь Мойсею, так зробили сини Ізраїлеві.

І прийшли чоловіки, які були нечисті через душу людини, і не могли здійснити Пасху в той день, і підійшли до Мойсея і Аарона в той день. І сказали ті чоловіки до нього: Ми нечисті через душу людини, чи не повинні ми отже зазнати невдачі принести дар Господу у призначений час його серед синів Ізраїля? І сказав до них Мойсей: Станьте тут, і я почую, що накаже Господь про вас. І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Промов до синів Ізраїля, кажучи: будь-який чоловік, котрий стане нечистим через душу людини, або буде в далекій дорозі від вас, або в ваших поколіннях, нехай зробіть

пасху Господу в другому місяці, в чотирнадцятий день. Те зроблять до вечора, з'їдять його з прісними хлібами і гіркими травами. Не залишать від нього нічого до ранку, і кістки не зламають від нього, згідно із законом Пасхи виконають це. І людина, яка є чистою і не перебуває в далекій дорозі, але запізниться справити пасху, буде знищена та душа з її народу, бо дару Господу не приніс у належний час, гріх свій понесе та людина. Якщо ж підійде до вас прибулець у землі вашій і зробить пасху Господу згідно із законом пасхи та згідно з розпорядженням його, зробить її, то закон один буде для вас, і для прибульця, і для тубільця землі.

І того дня, коли було поставлено намет, хмара покрила намет, дім свідчення, і ввечері на наметі було щось як вигляд вогню до самого ранку. Так ставало безперервно: хмара покривала її вдень, а вигляд вогню — вночі. І коли піднялася хмара від скинії, то після цього відправлялися сини Ізраїля, і в тому місці, де зупинялася хмара, там таборували сини Ізраїля. Через наказ Господа табором стануть сини Ізраїля, і через наказ Господа вирушать; всі дні, коли хмара затінює скинію, табором стануть сини Ізраїля. І коли хмара залишається над скинією багато днів, то сини Ізраїля дотримуватимуться настанови Бога і не вирушатимуть. І буде, коли хмара покриватиме скинію протягом певної кількості днів, через голос Господа вони таборуватимуть, і через наказ Господа вони вирушатимуть. І буде, коли стане хмара від вечора до ранку, і піде вгору хмара вранці, то вирушать удень або вночі. Коли хмара затримувалася над скинією багато днів, сини Ізраїля таборували і не відходили. Тому що через наказ Господа вони вирушали, вони зберігали варту Господа через наказ Господа в руці Мойсея.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Зроби собі дві срібні сурми, Биті ти зробиш їх, і будуть вони тобі для скликання зібрання і для підняття таборів. І ти затрубиш у них, і вся громада зібереться біля входу до скинії свідчення, Якщо ж в одну затрубують, то приступлять до тебе всі правителі, вожді Ізраїлю. І ви затрубите сигнал, і вирушать ті, що таборують, ті, що розташувалися табором на сході. І ви затрубите другий сигнал, і вирушать табори, що таборують на Півдні, і ви затрубите третій сигнал, і вирушать табори, що таборують біля моря, і ви затрубите четвертий сигнал, і вирушать табори, що таборують на Півночі; сигналом вони затрубують при їхньому виступі. І коли ви зберете збори, затрубить у сурму, але не як сигнал. І сини Аарона, священники, сурмитимуть у сурми, і це буде для вас вічним законом у ваших поколіннях. Якщо ж ви вийдете на війну у вашій землі проти ворогів, які протистояли вам, і ви затрубите в труби, то ви будете згадані перед Господом, і ви будете врятовані від ваших ворогів. І в дні радості вашої, і в свята ваші, і в новомісяччя ваші сурміть сурмами на цілопаленнях і на жертвах мирних ваших, і буде вам це пам'яткою перед Богом вашим, я — Господь, Бог ваш.

І сталося в другому році, в другому місяці, двадцятого дня місяця, піднялася хмара від намету свідчення. І вирушили сини Ізраїля з їхніми припасами в пустелі Сінай, і стала хмара в пустелі Фаран. І вони вирушили першими за голосом Господа через руку Мойсея.

І перші вирушили в похід загони табору синів Юди зі своїм військом, і над їхнім військом був Наассон, син

Амінадаба. І над військом племені синів Іссахара — Натанаїл, син Согара. І над військом племені синів Завулона — Еліав, син Хелона. І зніматимуть намет, і виступатимуть сини Гедсона і сини Мерарі, які несуть намет.

І вони виступили порядком табору Рувима з їхнім військом, і над їхнім військом Елісур, син Седіура, І над військом племені синів Симеона — Саламіїл, син Сурісадая. І над військом племені синів Гада — Елісаф, син Рагуїла. І вийдуть сини Каата, несучи святі речі, і поставлять намет, доки прибудуть. І вирушить табір Єфрема зі своїм військом, а над його військом — Єлисама, син Амїуда.

І над військом племені синів Манасії — Гамалїїл, син Фадассура. І над військом племені синів Веніаміна — Авідан, син Гадеоні. І вирушать порядком табір синів Дана, останні з усіх таборів, зі своєю силою, і над їхньою силою Ахієзер, син Амїсадая. І над військом племені синів Асира — Фагеїл, син Ехрана. І над військом племені синів Нефталі — Ахіре, син Аїнана. Ці війська синів Ізраїля вирушили зі своєю силою.

І сказав Мойсей Овавові, синові Рагуїла Мадіанітянина, свояку Мойсея: Ми відправляємося в те місце, про яке сказав Господь: Це дам вам'. Іди з нами, і ми зробимо тобі добре, бо Господь говорив добре про Ізраїль. І сказав до нього: Не підуй, але в землю мою і до покоління мого. І сказав: Не залишай нас, бо ти був з нами в пустелі, і ти будеш у нас старійшиною. І буде, якщо підеш з нами, то станеться так, що всі ті добрі речі, які Господь зробить нам, ми й тобі зробимо добре.

І вони вирушили з гори Господа на три дні шляху, і ковчег завіту Господа йшов попереду них три дні шляху, щоб

вишукати для них місце спочинку. І сталося, коли піднімали ковчег, Мойсей сказав: Пробудися, Господи, і нехай розсіються вороги Твої, нехай втікають всі, хто ненавидить Тебе. І коли він спочивав, сказав: Поверни, Господи, тисячі й десятки тисяч в Ізраїль. І хмара стала затінювати їх удень, коли вони виходили з табору.

11

І народ нарікав на зло перед Господом, і почув Господь, і розгнівався гнівом, і запалився серед них вогонь від Господа, і пожер частину табору. І народ закричав до Мойсея, і Мойсей помолився до Господа, і вогонь припинився. І було названо ім'я того місця Спалення, тому що запалився серед них вогонь від Господа. І змішане населення, що було серед них, відчувло сильне бажання, і сіли й плакали також сини Ізраїля, і сказали: хто нагодує нас м'ясом? Ми згадали рибу, яку ми їли в Єгипті безкоштовно, і огірки, і дині, і цибулю-порей, і цибулю, і часник. Тепер же душа наша зовсім висохла, нічого, окрім манни, не бачать очі наші. А манна була як насіння коріандрю, і вигляд її — як вигляд кристалу. І народ проходив, і збирали, і мололи це в млині, і терли в ступі, і варили це в горщику, і робили з цього коржі, і був смак його як смак коржа з олії. І коли роса сходила на табір вночі, манна сходила на ній.

І почув Мойсей, як вони плакали за своїми родами, кожен біля своїх дверей, і Господь розгнівався великим гнівом, і перед Мойсеєм це було зле. І сказав Мойсей до Господа: чому Ти погано поведився зі слугою Твоїм, і чому не знайшов я милості перед Тобою, щоб покласти порив народу цього на мене? Хіба я в утробі зачав увесь народ цей, чи я породив їх?

Чому ти кажеш мені: візьми його в лоно своє, як носить годувальниця немовля, у землю, яку ти поклявся їхнім батькам? Звідки мені взяти м'яса, щоб дати всьому цьому народу? Бо вони плачуть переді мною, кажучи: дай нам м'яса, щоб ми їли. Не зможу я один нести цей народ, бо це слово є для мене занадто важким. Якщо ж ти так чиниш зі мною, то вбий мене, якщо я знайшов милість у тебе, щоб я не бачив свого страждання.

І сказав Господь до Мойсея: Зібери мені сімдесят чоловіків зі старійшин Ізраїля, яких сам ти знаєш, що вони є старійшинами народу і писарями, і приведи їх до скинії свідчення, і вони стануть там з тобою. І зійду Я вниз, і говорити буду там з тобою, і візьму від духа, що на тобі, і покладу на них, і допомагати будуть тобі нести тягар народу, і не нестимеш сам ти один. І народу скажеш: освятіться на завтра, і їстимете м'ясо, тому що плакали ви перед Господом, кажучи: хто нас нагодує м'ясом? бо добре нам було в Єгипті. І дасть Господь вам їсти м'ясо, і їстимете м'ясо. Не один день ви будете їсти, і не два, і не п'ять днів, і не десять днів, і не двадцять днів, До місяця днів ви будете їсти, доки воно не вийде з ваших ніздрів, і буде вам на нудоту, тому що ви не послухалися Господа, який є серед вас, і ви плакали перед Ним, кажучи: навіщо нам було виходити з Єгипту? І сказав Мойсей: Шістсот тисяч піших воїнів налічує народ, серед якого я перебуваю, а Ти сказав: М'ясо дам їм їсти, і будуть їсти цілий місяць, Хіба вівці та воли будуть зарізані для них, і цього їм вистачить? Або хіба вся риба моря буде зібрана для них, і цього їм вистачить? І сказав Господь до Мойсея: Хіба рука Господа не буде достатньою? Вже пізнаєш, чи спіткає тебе слово Моє, чи ні.

І вийшов Мойсей, і говорив до народу слова Господа, і зібрав сімдесят чоловіків від старійшин народу, і поставив він їх навколо скинії. І зійшов Господь у хмарі, і говорив до нього, і взяв від духа, що був на ньому, і поклав на сімдесят чоловіків-старійшин. Коли ж спочив дух на них, вони пророкували, але більше не продовжували. І залишилися два чоловіки в таборі, ім'я одному Елдад, і ім'я другому Модад, і спочив на них дух, і ці були з записаних, і не прийшли до намету, і пророкували в таборі. І підбігши, молодий чоловік повідомив Мойсею і сказав, кажучи: Елдад і Модад пророкують у таборі. І відповів Ісус, син Навина, який стояв біля Мойсея, обраний, і сказав: пане Мойсей, зупини їх. І сказав Мойсей йому: Чи не заздриш ти мені? І хто б дав усьому народу Господньому бути пророками, коли Господь дає Духа Свого на них? І пішов Мойсей у табір, сам і старійшини Ізраїля.

І дух вийшов від Господа, і приніс перепелів від моря, і поклав на табір на відстань денного шляху звідси і на відстань денного шляху звідси, навколо табору, приблизно на два лікті від землі. І піднявшись, народ цілий день, і цілу ніч, і цілий наступний день збирав перепелів; той, хто зібрав мало, зібрав десять корів, і вони розклали їх для себе навколо табору для охолодження. М'ясо ще було в їхніх зубах, перш ніж зникнути, і Господь розгнівався на народ, і вразив Господь народ ударом великим надзвичайно. І було названо ім'я того місця Гробниці бажання, тому що там поховали народ, який бажав. Від Гробниць Бажання народ вирушив до Асірота, і перебував народ в Асіроті.

І промовили Міріам і Аарон проти Мойсея через жінку-ефіопку, яку він узяв, бо жінку-ефіопку взяв Мойсей. І сказали вони: Хіба тільки Мойсею говорив Господь? Хіба не говорив і нам? І почув Господь. І чоловік Мойсей був дуже лагідний понад усіх людей, що були на землі. І сказав Господь негайно до Мойсея, і Аарона, і Маріам: Вийдіть ви троє до скинії свідчення. І вийшли вони троє до намету свідчення, і зійшов Господь у стовпі хмари, і став при вході намету свідчення, і були покликані Аарон і Маріам, і вийшли обидва. І сказав до них: Слухайте слова мої, якщо стане пророк ваш Господеві, у видінні йому Я відкриюся, і уві сні буду говорити з ним. Не так слуга мій Мойсей, у всьому домі моєму він вірний, Уста в уста я буду говорити з ним, у видінні, а не через загадки, і він бачив славу Господа, і чому ви не злякалися говорити проти слуги мого Мойсея? І гнів Господній спалахнув на них, і Він відійшов. І хмара відійшла від скинії, і ось Маріам була прокажена, як сніг, і подивився Аарон на Маріам, і ось вона прокажена. І сказав Аарон до Мойсея: Благаю, пане, не приписуй нам гріха, бо ми діяли в незнанні, через те що ми згрішили. Нехай не стане як рівний смерті, як викидень, що виходить з утроби матері, і пожирає половину плоти її. І закричав Мойсей до Господа, кажучи: Боже, благаю Тебе, зціли її. І сказав Господь до Мойсея: якщо батько її, плюючи, наплював у обличчя її, чи не буде вона посоромлена сім днів? Нехай буде вона відокремлена сім днів поза табором, і після цього увійде вона.

І Маріам була відокремлена за межами табору на сім днів, і народ не рушав у дорогу, доки Маріам не очистилася.

І після цього народ вирушив з Асерота, і вони розташувалися табором у пустелі Фаран.

І Господь промовив до Мойсея, кажучи: Пошли собі чоловіків, і нехай вони виглядають землю ханаанеїв, яку я даю синам Ізраїля у володіння; по одному чоловікові від племені, за родами батьків їхніх пошлеш їх, кожного провідника з них.

І відіслав їх Мойсей з пустелі Фаран за голосом Господа, всі вони були чоловіки-провідники синів Ізраїля. І це їхні імена з племені Рувима: Самуїл, син Закхура. Племені Симеона — Сафат, син Сурі. Із племені Юди — Халев, син Ефоннія. Племені Іссахар, Ігал, син Йосипа. Племені Ефраїм — Аусе, син Навія. Від племені Веніаміна, Фалті, син Рафу. Племені Завулону — Гудїїл, син Суді. Від племені Йосифа, синів Манасії, Гадді, син Сусі. Від племені Дан — Амїїл, син Гамалі. Від племені Асір - Сатур, син Михаїла. Від племені Нефталі — Набі, син Сабі. Від племені Гада — Гудїїл, син Макхі. Це імена чоловіків, яких послав Мойсей виглянути землю, і Мойсей назвав Ауса, сина Нави, Ісусом.

І послав їх Мойсей виглянути землю Ханаан, і сказав до них: Йдіть вгору цією пустелею, і підете вгору в гору. І ви побачите землю, яка вона є, і народ, що живе на ній, чи сильний він є, чи слабкий, чи мало їх є, чи багато. І яка та земля, в якій вони мешкають на ній, чи гарна вона чи зла, і які ті міста, в яких вони проживають, чи в укріплених чи в неукріплених. І яка земля, чи жирна, чи виснажена, чи є на ній дерева, чи ні, і, витривавши, ви візьмете від плодів землі. А дні були днями весни, передвісниками винограду.

І піднявшись, вони виглядали землю від пустелі Сін до Рехобу, що при вході до Хамату. І вони пішли вгору через пустелю, і пішли аж до Хеврону, і там були Ахіман, і Шешай, і Талмай, нащадки Енака, а Хеврон був побудований на сім років раніше за Таніс Єгипетський. І прийшли вони до долини грона, і виглядали її, і зрубали звідти гілку з одним гроном винограду на ній, і підняли його на жердинах, і взяли гранати і смокви. І те місце вони назвали Долиною Грона через те гроно, яке зрізали звідти сини Ізраїля. І повернули звідти, дослідивши землю, після сорока днів.

І, пішовши, прийшли до Мойсея і Аарона та до всієї громади синів Ізраїля в пустелю Фаран, до Кадешу, і відповіли їм слово та всій громаді, і показали плід землі. І розповіли вони йому, і сказали: Прийшли ми в землю, в яку послав ти нас, землю, що тече молоком і медом, і це плід її. Але народ, що мешкає на ній, сміливий, і міста укріплені, обнесені стінами, дуже великі, і ми бачили там покоління Енаха. І Амалік мешкає в землі на півдні, а хеттей, і хівей, і євусей, і аморей мешкають у гірській місцевості, а ханаанець мешкає біля моря і біля ріки Йордан. І Халев заспокоїв народ перед Мойсеєм і сказав йому: Ні, але піднявшись, ми підемо і успадкуємо її, тому що ми зможемо перемогти їх. І люди, які пішли вгору разом з ним, сказали: Ми не йдемо вгору, бо ми не зможемо піти вгору до того народу, бо він сильніший за нас. І вони принесли жах про землю, яку вивідали, до синів Ізраїля, кажучи: Земля, яку ми пройшли, щоб вивідати її, є земля, що пожирає мешканців на ній, і весь народ, якого ми бачили в ній, — чоловіки величезного розміру. І там ми бачили велетнів, і ми були перед ними як сарана, але й так ми були перед ними.

І піднявши голос, уся громада заплакала, і плакав народ цілу ту ніч. І нарікали на Мойсея й Аарона всі сини Ізраїля, і сказала до них уся громада, О, якби ми померли в землі Єгипетській, або в цій пустелі, якби ми померли! І навіщо Господь вводить нас у цю землю, щоб впасти у війні? Жінки наші і діти будуть віддані на пограбування. Тепер отже краще повернутися в Єгипет. І сказали один одному: Дамо собі вождя і повернемося в Єгипет. І впали Мойсей і Аарон обличчям перед усією громадою синів Ізраїля.

Ісус, син Нуна, і Халев, син Єфоннія, з тих, що вишпигували землю, роздерли свої одяги, і сказали вони до всієї збори синів Ізраїля, кажучи: земля, яку ми оглянули, добра є дуже-дуже. Якщо Господь обере нас, то введе нас у цю землю і дасть її нам — землю, яка тече молоком і медом. Але не ставайте бунтівниками проти Господа, ви ж не бійтеся народу землі, тому що вони є їжею для вас, бо відступив час від них, а Господь з нами, не бійтеся їх.

І вся громада сказала побити їх камінням, але слава Господа з'явилася в хмарі над скинією свідчення всім синам Ізраїля. І сказав Господь до Мойсея: Доки дратуватиме Мене народ цей? І доки не вірити будуть Мені при всіх знаках, які Я зробив серед них? Я вражу їх смертю і знищу їх, і зроблю тебе та дім батька твого великим народом, набагато більшим за цей. І сказав Мойсей до Господа: Почує ж Єгипет, що Ти вивів силою Своєю народ цей з-поміж них. Але і всі ті, що мешкають на цій землі, почули, що ти є Господь серед цього народу, хто очима в очі з'являєшся, Господи, і хмара твоя стоїть над ними, і в стовпі хмари ти йдеш перед ними вдень, і

в стовпі вогню вночі. І ти знищиш народ цей, як одну людину, і скажуть народи, які почули ім'я Твоє, кажучи, Через те, що Господь не був здатний привести цей народ у землю, яку присягнув їм, Він знищив їх у пустелі. І тепер нехай буде піднесена сила Твоя, Господи, як Ти сказав, говорячи, Господь терплячий і багатомилостивий, і істинний, забирає беззаконня, і несправедливості, і гріхи, але очищенням не очистить винного, віддає гріхи батьків на дітей до третього і четвертого покоління. Прости гріх народу цьому згідно з великою милістю твоєю, так само як милостивим був до них від Єгипту дотепер.

І сказав Господь до Мойсея: Милостивий я є до них згідно зі словом твоїм. Але живу я, і живе ім'я моє, і наповнить слава Господа всю землю. Тому що всі чоловіки, які бачили славу мою і знаки, які я зробив в Єгипті і в пустелі, випробували мене вдесьте і не слухали голосу мого. Справді, вони не побачать землі, яку я присягнув батькам їхнім, але діти їхні, які є зі мною тут, скільки не знають ні доброго, ні злого, всякий молодший недосвідчений, — цим дам я землю, всі ж ті, що розгнівали мене, не побачать її. А слуга мій Халев, тому що дух інший у ньому, і він слідував за мною, введу його в ту землю, в яку він там увійшов, і нащадки його успадкують її. А Амалік і ханаанянин мешкають у долині, завтра поверніться і вирушайте ви в пустелю, шляхом Червоного моря.

І сказав Господь до Мойсея й Аарона, говорячи, До якого часу ця зла збори? Те, що вони бурмочуть переді мною — бурмотіння синів Ізраїля, яке вони бурмотіли про вас, — я почув. Сказав їм: живу я, каже Господь, справді, як ви говорили в мої вуха, так і зроблю вам. У цій пустелі впадуть ваші тіла, і весь ваш перепис, і всі порашовані ваші від

двадцяти років і вище, скільки нарікали на мене, Чи ви увійдете в землю, на яку я простяг руку мою, щоб поселити вас на ній, окрім Халева, сина Єфоннії, і Ісуса, сина Навина. А діти, про яких ви сказали, що вони стануть здобиччю, я введу їх у землю, і вони успадкують землю, від якої ви відступилися. І ваші тіла впадуть у цій пустелі. А сини ваші блукатимуть у пустелі сорок років і нестимуть кару за ваш перелюб, доки не зникнуть тіла ваші в пустелі. Згідно з числом днів, скільки ви виглядали землю — сорок днів, день за рік — ви понесете гріхи ваші сорок років, і ви пізнаєте гнів люті моєї. Я, Господь, говорив: справді так я зроблю цьому злому зібранню, що зібралось проти мене, — у цій пустелі вони будуть знищені, і там вони помруть.

І люди, яких послав Мойсей оглянути землю, прибувши, нарікали на неї перед зібранням, виносячи злі слова про цю землю, і померли ті люди, які сказали зле про землю, від язви перед Господом. І Ісус, син Нави, і Халев, син Єфоннія, залишилися живими з тих людей, які ходили виглядати землю. І Мойсей говорив ці слова до всіх синів Ізраїля, і народ дуже сумував.

І вставши рано-вранці, вони піднялися на вершину гори, кажучи: Ось ми підемо на те місце, про яке сказав Господь, бо ми згрішили. І сказав Мойсей: Чому ви переступаєте слово Господа? Це не буде успішним для вас. Не йдіть вгору, бо Господь не з вами, і ви впадете перед вашими ворогами. Тому що Амалік і ханаанеянин там перед вами, і ви впадете від меча, бо ви відвернулися, не коряючись Господу, і не буде Господь з вами. І, примусивши себе, вони піднялися на вершину гори, але ковчег заповіту Господа і Мойсей не зрушили з табору. І зійшов вниз Амалік і Хананеянин, той

що мешкав у тій горі, і повернули їх, і порубали їх аж до Хорми, і повернулися назад у табір.

15

І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Промов до синів Ізраїля, І скажеш до них: коли увійдете в землю вашого проживання, яку я даю вам, І принесеш цілопалення Господу, цілопалення або жертву, щоб виконати велику обітницю, або добровільну, або на ваших святах, щоб створити запах пахощів Господу, чи то від волів, чи то від овець. І принесе той, хто приносить дар свій Господу, жертву з тонкої муки — десяту частину ефи, змішаної з олією, — четверту частину гіна. І вино на жертву напою — четверту частину гіна — ви принесете при цілопаленні або при жертві; на одного агнца ти зробиш стільки, як приношення, запах пахощів Господу. І до барана, коли ви приносите його як цілопалення або як жертву, ти принесеш жертву з тонкого борошна дві десятих, змішаного з олією, третину гіна. І вино для возлияння, третину гіна, принесете як пахучий запах Господу.

Якщо ж ви приносите від волів у цілопалення або в жертву, щоб виконати велику обітницю, або в мирну жертву Господу, і він принесе на теля жертву з тонкого борошна — три десятих, змішаних в олії, половину гіна. І вино для жертви-лиття — половину гіна, як приношення, запах пахощів Господу.

Так ти зробиш одному теляті, або одному барану, або одному ягнятї з овець або з кіз, Згідно з числом тих, яких ви зробите, так ви зробите кожному одному, згідно з їхнім числом.

Кожен корінний житель зробить так, щоб принести такі жертвоприношення як пахощі Господу. Якщо ж прибулець приєднається до вас у вашій землі, або хто б не з'явився серед вас у ваших поколіннях, і принесе жертву пахощів Господу, то як робите ви, так само зробить і громада Господу.

Закон один буде для вас і для прибульців, що живуть серед вас, закон вічний для поколінь ваших: як ви, так і прибулець буде перед Господом. Закон один буде і право одне буде вам і чужинцю, що перебуває серед вас.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Говори до синів Ізраїля і скажи їм: коли ви входитимете в землю, куди я ввожу вас, І буде, коли ви їстимете від хлібів землі, відділите приношення-внесок Господу, перші плоди тіста вашого. Хліб ви відділите як приношення, як приношення від току, так ви відділите його, Перші плоди вашого тіста дасте Господу як приношення в ваші покоління.

Коли ж ви порушите і не виконаєте всіх цих заповідей, які Господь говорив до Мойсея, як наказав Господь вам через Мойсея, від дня, коли наказав Господь вам, і далі в покоління ваші, І буде, якщо з очей збори станеться ненавмисно, то вся збір принесе одне теля з волів без вади на цілопалення, на запах пахощів Господу, і жертву цього, і возлияння його згідно з порядком, і одного козла з кіз за гріх. І зробить спокуту священик за всю громаду синів Ізраїля, і буде прощено їм, тому що це ненавмисне, і вони принесли дар їхній як жертву Господу за гріх їхній перед Господом, за ненавмисні їхні. І буде прощено всьому зібранню синів Ізраїля і чужинцю, що перебуває серед вас, бо всім людям ненавмисне.

Якщо одна душа згрішить ненавмисно, він принесе однорічну козу за гріх. І священник зробить відкуплення за душу, що згрішила ненавмисно, і що грішить ненавмисно перед Господом, щоб зробити відкуплення за нього. Для корінного жителя серед синів Ізраїля і для чужинця, що проживає серед них, буде один закон, якщо хтось зробить щось ненавмисно.

І душа, яка чинить рукою зухвалості, чи то з тубільців, чи то з прибульців, Бога цей дратує — буде знищена та душа з народу її, Тому що слово Господа зневажив і заповіді Його зламав, знищена буде душа та, гріх її в ній.

І були сини Ізраїля в пустелі, і знайшли чоловіка, який збирав дрова в день суботи. І привели його ті, хто знайшов збираючого дрова в день суботи, до Мойсея і Аарона, і до всієї громади синів Ізраїля. І вони поклали його в тюрму, бо не вирішили, що з ним зробити. І говорив Господь до Мойсея, кажучи: смертю нехай буде преданий смерті той чоловік, закидайте його камінням вся громада. І вивела його вся громада за табір, і закидала його камінням вся громада за табором, як наказав Господь Мойсеєві.

І сказав Господь до Мойсея, кажучи, Говори до синів Ізраїля, і скажеш до них, і нехай зроблять собі китиці на крилах одягів їхніх у покоління їхні, і покладете на китиці крил нитку блакитну. І буде вам на китицях, і побачите їх, і пам'ятатимете всі заповіді Господа, і виконаєте їх, і не відвернетеся за вашими думками і вашими очима, якими ви блудодієте за ними, щоб пам'ятали і виконали всі мої заповіді, і будете ви святі Богу вашому Я — Господь, Бог ваш, той, що

вивів вас із землі Єгипту, щоб бути вашим Богом. Я —
Господь, Бог ваш.

16

І промовив Коре, син Исаара, сина Каата, сина Левія, і Датан, і Абейрон, сини Еліаба, і Аун, син Фалета, сина Рувена, І вони повстали перед Мойсеєм, і чоловіки з-поміж синів Ізраїля, двісті п'ятдесят, вожді зібрання, скликані на раду, і чоловіки іменні. Зібралися проти Мойсея і Аарона, і сказали: досить вам, бо вся громада, всі святі, і серед них Господь, то чому ви підносите себе над зібранням Господнім? І почувши, Мойсей впав на обличчя. І говорив до Коре і до всього його зібрання, кажучи: Відвідав і пізнав Бог тих, хто належить Йому, і святих, і привів їх близько до Себе, і кого вибрав Собі, привів близько до Себе. Зробіть це: візьміть собі кадильниці, Корею і вся громадо його, І покладіть на них вогонь, і покладіть на них кадило перед Господом завтра, і буде чоловік, якого вибрав Господь, цей святий; нехай буде достатньо вам, сини Левія. І сказав Мойсей до Корея: Слухайте мене, сини Левія. Хіба це мале для вас, що Бог Ізраїля відділив вас із зібрання Ізраїля і приблизив вас до Себе, щоб служити служіння скинії Господа і стояти перед скинією, служачи їм? І привів він тебе близько, і всіх братів твоїх, синів Левія, з тобою, і ви шукаєте ще й священствувати? Таким чином ти і вся твоя громада зібрана до Бога, а Аарон хто є, що ви нарікаєте проти нього?

І послав Мойсей покликати Датана і Авірона, синів Еліава, і вони сказали: Не підемо ми! Хіба це мало, що ти привів нас у землю, що тече молоком і медом, щоб убити нас у пустелі, і ще ти пануєш над нами? Хіба ти правитель, і ти

привів нас у землю, що тече молоком і медом, і дав нам у спадщину поля і виноградники? Хіба ти виколов би очі тим людям? Ми не йдемо вгору. І засмутився Мойсей дуже, і сказав до Господа: Не звертай уваги на їхню жертву, я не взяв нічого бажаного від них, ні кривди не заподіяв нікому з них. І сказав Мойсей до Корея: Освяти зібрання твоє, і будьте готові перед Господом — ти, і Аарон, і вони — завтра, І візьміть кожен свою кадильницю, і покладіть на них кадило, і принесіть перед Господом кожен свою кадильницю — п'ятдесят і двісті кадильниць, і ти, і Аарон, кожен свою кадильницю.

І взяв кожен свою кадильницю, і поклали на них вогонь, і поклали на них кадило, і стали біля дверей намету свідчення Мойсей і Аарон. І зібрав на них Корей усе своє зібрання біля дверей скинії свідчення, і з'явилася слава Господня всьому зібранню. І промовив Господь до Мойсея та Аарона, кажучи, Відокремтеся від цього зібрання, і Я знищу їх зразу. І впали на обличчя своє, і сказали: Боже, Боже духів і всієї плоті, якщо одна людина згрішила, то хіба на всю громаду гнів Господній? І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Промов до зборів, кажучи: відступіть навколо від зборів Корея.

І встав Мойсей, і пішов до Дафана і Авірона, і пішли разом з ним усі старійшини Ізраїля. І промовив до зібрання, кажучи: відокремтеся від наметів цих жорстоких людей, і не торкайтеся нічого, що їм належить, щоб не загинути разом з ними в усьому їхньому гріху. І відійшли від намету Корея навколо, а Дафан і Авірон вийшли і стояли біля входів до своїх наметів, і жінки їхні, і діти їхні, і майно їхнє.

І сказав Мойсей: Із цього ви дізнаєтесь, що Господь послав мене виконати всі ці справи, а не від себе самого. Якщо ці помруть згідно зі смертю всіх людей, якщо і їхнє відвідування буде згідно з оглядом всіх людей, то не Господь послав мене. Але або у видінні покаже Господь, і відкривши земля свій рот, поглине їх, і будинки їхні, і намети їхні, і все, що є в них, і зійдуть живими в аїд, і пізнаєте, що розгнівали ці люди Господа.

Як тільки він припинив говорити всі ці слова, розірвалася земля під ними. І відкрилася земля, і поглинула їх, і будинки їхні, і всіх людей, що були з Кореєм, і худобу їхню. І зійшли вони живими в аїд з усім, що їм належало, і покрила їх земля, і загинули вони з-поміж зборів. І весь Ізраїль, що був навколо них, втік від їхнього голосу, кажучи: Щоб земля ніколи не поглинула нас. І вогонь вийшов від Господа, і пожер двісті п'ятдесят чоловіків, які приносили кадило.

17

І сказав Господь до Мойсея, І до Елеазара, сина Аарона-жреця, візьміть бронзові кадильниці з-поміж спалених, а цей чужий вогонь розсійте там, бо освятили кадильниці цих грішників своїми душами. І зроби їх битими пластинами на покриття для жертовника, тому що вони були принесені перед Господом і освятилися, і стали знаком для синів Ізраїля. І взяв Елеазар, син Аарона-жреця, бронзові кадильниці, які принесли спалені, і додали їх як покриття до жертовника. Пам'ятка для синів Ізраїля, щоб не наближався жоден чужинець, який не є з роду Аарона, покласти кадило перед Господом, і не буде як Корей та збори його, як говорив Господь через Мойсея йому.

І загомоніли сини Ізраїля наступного дня на Мойсея і Аарона, кажучи: Ви вбили народ Господа. І сталося, коли зібрання збиралося на Мойсея і Аарона, і кинулися вони на намет свідчення, і ось накрила його хмара, і з'явилася слава Господа. І увійшли Мойсей і Аарон перед скинію свідочтва. І промовив Господь до Мойсея та Аарона, кажучи, Відійдіть із середини цього зібрання, і Я знищу їх зразу, і вони впали на обличчя своє. І сказав Мойсей до Аарона: Візьми кадильницю, і поклади на неї вогонь від жертовника, і накинй на неї кадило, і віднеси швидко в табір, і вчини спокуту за них, бо вийшов гнів від обличчя Господа, почав нищити народ. І взяв Аарон, як саме говорив йому Мойсей, і побіг у зібрання, і вже почалася поразка в народі, і накинув кадило, і спокотував за народ. І став посередині мертвих і живих, і припинилася чума. І стало мертвих під час ураження чотирнадцять тисяч і сімсот, окрім тих, що померли через Корея. І повернувся Аарон до Мойсея на двері скинії свідочтва, і припинилася пошесть.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Промов до синів Ізраїля і візьми від них жезл, жезл за домами родів, від усіх їхніх правителів, за домами їхніх родів, дванадцять жезлів, і кожного ім'я його напиши на жезлі. І ім'я Аарона напиши на жезлі Левія, бо є один жезл на плем'я дому батьків їхніх, який вони дадуть. І покладеш ти їх у скинії свідочтва, навпроти свідочтва, де я відкриюся тобі. І буде так: чоловік, якого я виберу, його жезл пророцу, і я видалю від себе ропіт синів Ізраїлю, яким вони ропщуть на вас.

І говорив Мойсей до синів Ізраїля, і дали йому всі їхні правителі по жезлу, одному правителю один жезл, за правителем, за домами батьків їхніх, дванадцять жезлів, і

жезл Аарона був між їхніх жезлів. І поклав Мойсей жезли перед Господом у skinії свідчення. І сталося наступного дня, і увійшли Мойсей і Аарон у намет свідчення, і ось пророс жезл Аарона для дому Левія, і виніс паросток, і розцвів квітами, і виростив горіхи. І виніс Мойсей всі жезли від обличчя Господа до всіх синів Ізраїля, і вони побачили, і взяв кожен свій жезл.

І сказав Господь до Мойсея: поклади жезл Аарона перед свідоцтвами на збереження, як знак для синів неслухняних, і нехай припиниться ропіт їхній проти мене, щоб вони не померли. І Мойсей та Аарон зробили так, як наказав Господь Мойсею, так вони й зробили. І сказали сини Ізраїля до Мойсея, кажучи: Ось ми гинемо, ми загинули, ми знищуємося. Кожен, хто торкається skinії Господа, вмирає. Хіба ми всі помremo до кінця?

18

І сказав Господь до Аарона, кажучи: ти і сини твої, і дім батька твого візьмете на себе гріхи святих речей, і ти і сини твої візьмете на себе гріхи священства вашого. І братів твоїх, плем'я Левія, народ батька твого, приведи до себе, і нехай приєднаються до тебе, і нехай служать тобі, і ти, і сини твої з тобою перед skinією свідоцтва. І будуть охороняти вони твої охорони і охорони намету. Крім до святих посудин і до жертовника не підійдуть вони, і не помруть ані ці, ані ви. І вони будуть приєднані до тебе, і будуть тримати охорону намету свідчення згідно з усіма служіннями намету, і чужинець не підійде до тебе. І ви будете нести варту святих речей і варту жертовника, і не буде гніву серед синів Ізраїля. І я взяв ваших братів Левітів із середини синів Ізраїля як дар,

даний Господу, щоб служити при скинії свідочтва. І ти, і сини твої з тобою зберігатимете священство ваше згідно з усім порядком жертovníка і тим, що всередині завіси, і служитимете служіння як дар священства вашого, а чужинець, що наближається, помре.

І промовив Господь до Аарона: Ось я дав вам зберігання первинок від усіх освячених мені синами Ізраїля, тобі дав їх у нагороду, і синам твоїм після тебе — статут вічний. І це нехай буде вам від освячених святих речей приношень: від усіх дарів їхніх, і від усіх жертв їхніх, і від усього провинного приношення їхнього, і від усіх гріхів їхніх, скільки вони віддають мені від усіх святих речей, тобі буде і синам твоїм. У святому святих ви будете їсти їх, кожен чоловічої статі буде їсти їх, ти і твої сини, святими вони будуть для тебе.

І це буде вам від перших плодів дарів їхніх, від усіх приношень синів Ізраїля. Я дав їх тобі і синам твоїм, і дочкам твоїм з тобою як вічний статут. Кожен чистий у домі твоєму буде їсти їх.

Всі перші плоди олії і всі перші плоди вина, перші плоди їхнього зерна, скільки б вони не дали Господу, — їх я дав тобі. Усі перші плоди, скільки їх є в їхній землі, скільки б вони принесли Господу, будуть тобі; всякий чистий у твоєму домі їстиме їх.

Все присвячене серед синів Ізраїля буде твоїм. І кожен, хто відкриває утробу від усякої плоті, скільки приносять Господу — від людини до худоби — тобі буде, але викупом будуть викуплені перворідні людей, і перворідних нечистої худоби викупиш. І викуп його від місячного віку — оцінка

п'ять сиклів, згідно з сиклем святим, двадцять оболів є. Крім первородних телят і первородних овець, і первородних кіз не викупиш — святі вони, і кров їх виллеш на жертovníк, і жир принесеш як жертву на пахощі благовонні Господу.

І м'ясо буде тобі, як і грудина хвильового приношення, і як праве плече — тобі буде. Кожне приношення зі святих речей, скільки б не відокремили сини Ізраїля Господу, я дав тобі і синам твоїм, і дочкам твоїм з тобою як вічний статут; це завіт вічної солі перед Господом для тебе і нащадків твоїх з тобою.

І промовив Господь до Аарона: В землі їхній не успадкуєш, і частки не буде тобі серед них, тому що Я — частка твоя і спадщина твоя серед синів Ізраїля.

І синам Левія, ось, я дав усяку десятину в Ізраїлі як спадок замість їхніх служінь, які вони виконують, служачи в наметі свідчення. І не будуть більше наближатися сини Ізраїля до шкіни свідцтва, щоб взяти на себе смертоносний гріх. І буде служити левіт сам служіння шкіни свідцтва, і вони візьмуть на себе гріхи їхні, закон вічний для поколінь їхніх, і серед синів Ізраїля не успадкують спадщини. Тому що десятини синів Ізраїля, скільки б вони не відокремили Господу як приношення, я дав левітам у спадщину; через це я сказав їм: серед синів Ізраїля вони не успадкують спадщини.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: І до левітів ти будеш говорити, і скажеш їм: якщо ви візьмете від синів Ізраїля десятину, яку я дав вам від них у спадок, то ви відокремите від неї приношення Господу — десятину від десятини. І зарахуються вам ваші відрахування як зерно з

току, і як приношення з давильні. Так ви відокремите їх і ви від усіх приношень Господа, від усіх десятин ваших, скільки ви візьмете від синів Ізраїля, і ви дасте від них приношення Господу Аарону, священику. Від усіх ваших дарів ви відокремите приношення Господу, або від усіх перших плодів — освячене від них. І ти скажеш до них: коли ви заберете перші плоди від нього, то буде зараховано Левітам як плід від току і як плід від давильні. І ви їстимете це в кожному місці — ви і ваші домівки, тому що ця винагорода вам є замість ваших служінь у скинії свідчення. І ви не понесете за це гріха, якщо заберете найкраще від нього, і не зневажите святинь синів Ізраїля, щоб не померти.

19

І промовив Господь до Мойсея та Аарона, кажучи, Ця постанова закону, яку наказав Господь, кажучи: говори синам Ізраїля, і нехай візьмуть до тебе червону бездоганну телицю, яка не має в собі вади, і на яку не було покладено ярма. І дасиш її до Елезара священика, і виведуть її за табір у чисте місце, і заріжуть її перед ним. І візьме Елезар від її крові, і покropить перед обличчям намету свідчення від її крові сім разів. І сплять її перед ним, і шкіру, і м'ясо її, і кров її з послідом її буде спалено. І візьме священик кедрове дерево, і іссоп, і червлене, і вкинуть їх у середину спалення телиці.

І священик випере свій одяг, і обмиє своє тіло водою, і після цього увійде в табір, і священик буде нечистим до вечора. І той, хто спалює її, випере свої одяги і обмиє своє тіло, і буде нечистим до вечора. І збере чистий чоловік попіл телиці, і покладе його поза табором у чисте місце, і буде це для зборів синів Ізраїля на зберігання — вода окроплення, це

є очищення. І той, хто збирає попіл телиці, випере свої одяги, і буде нечистим до вечора, і це буде для синів Ізраїля і для прибульців, що приєдналися, вічним законом.

Той, хто торкається померлого будь-якої людської душі, буде нечистим сім днів. Цей очиститься дня третього і дня сьомого, і чистим буде; якщо ж не очиститься дня третього і дня сьомого, не чистим буде. Кожен, хто торкається померлого від душі людини, якщо помре і не буде очищений, осквернив намет Господа — буде знищена та душа з Ізраїля, тому що вода окроплення не була окроплена на нього; нечистий є, ще нечистота його в ньому є. І це закон: якщо людина помре в будинку, то всякий, хто входить до того будинку, і все, що є в тому будинку, буде нечистим сім днів. І кожна відкрита посудина, на якій немає зв'язаного зв'язку, є нечистою. І всякий, хто торкнеться на поверхні поля пораненого, або мертвого, або людської кістки, або гробниці, сім днів нечистим буде.

І візьмуть для нечистого від попелу спаленого очищення, і виллють на нього живу воду в посудину. І візьме іссоп, і вмочить у воду чоловік чистий, і покропить на дім, і на посудини, і на душі, скільки б їх не було там, і на того, хто торкнувся кістки людської, або пораненого, або померлого, або гробниці. І обкропить чистий нечистого в день третій і в день сьомий, і очиститься в день сьомий, і випере одяги свої, і обмиється водою, і нечистим буде до вечора. І людина, хто б не осквернився і не очиститься, буде знищена — душа та з середини зібрання, тому що святі речі Господа осквернив, бо вода очищення не була покроплена на нього, нечистий є. І буде вам вічним законом, і той, хто кропить воду очищення, випере одяги свої, і той, хто торкається води очищення,

нечистим буде до вечора. І все, чого торкнеться нечистий, буде нечисте, і душа, що торкається, буде нечиста до вечора.

20

І прийшли сини Ізраїля, вся громада, у пустелю Сін, у перший місяць, і залишився народ у Кадеші, і померла там Маріам, і була похована там. І не було води для зборів, і зібралися вони проти Мойсея і Аарона. І сварився народ з Мойсеєм, кажучи: О, якби ми померли під час загибелі братів наших перед Господом! І чому ви привели зібрання Господа в цю пустелю, щоб вбити нас і нашу худобу? І навіщо це? Ви вивели нас з Єгипту, щоб прийти на це погане місце, місце, де не сіється, немає ні смоківниць, ні виноградників, ні гранатів, ні води, щоб пити.

І прийшли Мойсей і Аарон від зібрання до дверей скинії свідоцтва, і впали ниць, і з'явилася їм слава Господня. І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Візьми свій жезл і збери громаду — ти й Аарон, брат твій, — і промовте до скелі перед ними, і вона дасть свої води, і ви виведете їм воду зі скелі, і напоїте громаду та їхню худобу. І взяв Мойсей жезл той перед Господом, як наказав Господь. І зібрали Мойсей і Аарон зібрання перед скелею, і сказав до них: Послухайте мене, непокірні, хіба не з цієї скелі виведемо вам воду? І піднявши Мойсей руку свою, вдарив скелю жезлом двічі, і вийшло багато води, і пила громада, і худоба їхня. І сказав Господь до Мойсея і Аарона, що ви не повірили, щоб освятити Мене перед синами Ізраїля, через це ви не введете цю громаду в землю, яку Я дав їм. Це вода Суперечки, тому що сини Ізраїля були ганьблені перед Господом, і Він був освячений серед них.

І відправив Мойсей посланців з Кадешу до царя Едому, говорячи: це говорить брат твій Ізраїль, ти знаєш усі труди, що спіткали нас. І пішли наші батьки в Єгипет, і ми жили в Єгипті багато днів, і єгиптяни погано поводитися з нами і з нашими батьками. І ми закричали до Господа, і Господь вислухав наш голос, і, пославши ангела, вивів нас з Єгипту, і тепер ми перебуваємо в місті Кадесі, на частині твоїх меж. Ми пройдемо через твою землю, не підемо через поля, ні через виноградники, ні не вип'ємо води з твоєї ями, царською дорогою підемо, не відхилимося ні праворуч, ні ліворуч, доки не перейдемо твої межі. І сказав до нього Едом: Не пройдеш через мене, а якщо ні — вийду проти тебе з війною. І кажуть йому сини Ізраїля: біля гори ми пройдемо, якщо ж води твоєї вип'ємо я і худоба моя, дам плату тобі, але справа нічого не становить, біля гори ми пройдемо. Той же сказав: Не пройдеш ти через мене. І вийшов Едом назустріч йому з великим натовпом і сильною рукою. І Едом не хотів дати Ізраїлю пройти через його кордони, і Ізраїль відхилився від нього. І вони відійшли з Кадешу, і прибули сини Ізраїлеві, вся громада, до гори Ор.

І сказав Господь до Мойсея і Аарона на горі Ор, на границях землі Едома, говорячи: Нехай буде приєднаний Аарон до народу свого, бо ви не увійдете в землю, яку я дав синам Ізраїля, тому що ви розгнівали мене при воді сварки. Візьми Аарона і Елеазара, сина його, і виведи їх на гору Ор перед усією громадою. І зійми з Аарона ризу його, і одягни Елеазара, сина його, і Аарон, приєднавшись, нехай помре там. І зробив Мойсей, як наказав йому Господь, і вивів його на гору Ор перед усією громадою. І роздягнув Аарона з його одягів, і одягнув їх на Елеазара, сина його, і помер Аарон на вершині гори, і зійшли вниз Мойсей і Елеазар з гори. І

побачила вся громада, що помер Аарон, і оплакував Аарона тридцять днів увесь дім Ізраїлів.

21

І почув ханаанський цар Арад, що мешкав у пустелі, що Ізраїль прийшов шляхом Атарейн, і воював проти Ізраїля, і взяв з них полонених. І помолився Ізраїль вотом Господу і сказав: Якщо мені віддаси народ цей під руку, зовсім знищу його і міста його. І почув Господь голос Ізраїля, і віддав ханаанянина під його владу, і присвятив його й міста його, і назвали ім'я того місця Прокляття.

І відправившись з гори Гор шляхом до Червоного моря, обійшли землю Едом, і знеохотився народ у дорозі. І народ говорив проти Бога і проти Мойсея, кажучи: Чому це? Ти вивів нас з Єгипту, щоб убити в пустелі? Бо немає хліба, ні води, а душа наша огидила цей нікчемний хліб. І послав Господь на народ смертоносних зміїв, і вони кусали народ, і померло багато людей із синів Ізраїля. І прибувши народ до Мойсея, говорили: Ми згрішили, бо говорили проти Господа і проти тебе. Помолися ж до Господа, і нехай Він забере від нас змія. І молився Мойсей до Господа про народ, і сказав Господь до Мойсея: зроби собі змія і постав його на знак, і буде так: якщо вкусить змії людину, всякий укушений, побачивши його, житиме. І зробив Мойсей бронзового змія, і встановив його на знаку, і сталося, що коли змії кусав людину, і вона поглянула на бронзового змія, то жила.

І відійшли сини Ізраїля, і розташувалися табором в Овоті. І піднявшись з Овоф, вони розташувалися табором в Ахалгаї з того боку в пустелі, що є перед Моавом, на сході сонця. І

звідти вони відійшли й розташувалися табором у долині Заред. І звідти, відправившись, вони розташувалися табором по той бік Арнону в пустелі, що виступає від меж аморреїв, бо Арнон є межею Моава, між Моавом і аморреєм. Через це говориться в книзі: Війна Господа запалила Зоов і потоки Арнону. І він призначив потоки для поселення Ера, і вони прилягають до меж Моава.

І звідти колодязь — цей колодязь, про який сказав Господь до Мойсея: Збери народ, і дам їм воду пити. Тоді заспівав Ізраїль цю пісню на колодязі: почніть йому колодязь, Викопали його правителі, висікли його царі народів у їхньому царстві, під час їхнього правління. І від криниці в Мантанаеїн, і від Мантанаеїн в Нааліел, і від Нааліел в Вамот, і від Вамот в Іанін, яка є на рівнині Моав, від вершини висіченого, що дивиться в бік пустелі.

І відправив Мойсей старійшин до Сигона, царя аморреїв, з мирними словами, кажучи Ми пройдемо через землю твою, дорогою підемо, не звернемо ні в поле, ні у виноградник. Не п'ємо води з твоєї криниці, царським шляхом підемо, доки не пройдемо твоїх кордонів. І не дав Сигон Ізраїлю пройти через його межі, і зібрав Сигон весь свій народ, і вийшов, щоб вишикуватися проти Ізраїля в пустелі, і прийшов до Ясси, і вишикувався проти Ізраїля. І вразив його Ізраїль мечем, і взяли у володіння землю його від Арнону до Яббоку, до синів Аммона, бо Язер — межа синів Аммона. І взяв Ізраїль всі ці міста, і оселився Ізраїль в усіх містах аморреїв, в Есевоні і в усіх прилеглих до нього. Бо Есевон є містом Сіона, царя аморреїв, і він воював раніше з царем Моава, і вони взяли всю його землю від Ароера до Арнона. Через це скажуть розгадувачі загадок: Прийдіть до Есевона, щоб було

побудоване і відновлене місто Сігона. Бо вогонь вийшов із Есевону, полум'я з міста Сіона, і пожеж аж до Моава, і поглинув стовпи Арнону. Горе тобі, Моаве! Загинув народ Хамоса: віддані сини їхні на збереження, а дочки їхні — полонянки цареві аморреїв Сигону. І насіння їхнє загине, Есевон аж до Дайбону, і жінки ще розпалили вогонь на Моаві.

Оселився ж Ізраїль в усіх містах аморреїв. І послав Мойсей виглянути Язер, і захопили її, і села її, і вигнали аморея, що мешкав там. І повернувшись, пішли вгору шляхом, що веде в Башан, і вийшов Ог, цар Башану, назустріч їм, і весь народ його на війну в Едраїн. І сказав Господь до Мойсея: Не бійся його, тому що в руки твої Я віддав його, і весь народ його, і всю землю його, і зробиш йому так, як зробив Сигону, царю Аморреїв, який жив в Есевоні. І вдарили його, і синів його, і весь народ його, так що не залишилося в нього жодного вілілого, і успадкували його землю.

22

І відправившись, сини Ізраїля розташувалися табором на заході Моава біля Йордану проти Єрихону. І побачив Балак, син Сепфора, все, що зробив Ізраїль аморею, і Моав дуже злякався народу, тому що їх було багато, і Моав відчув огиду від синів Ізраїлевих. І сказав Моав раді старійшин Мадіама: Тепер ця громада виліже всіх навколо нас, як теля вилизує зелень з поля, а Балак, син Сепфора, був царем Моава в той час. І відправив послів до Валаама, сина Веора, до Фатура, який є на ріці землі синів народу його, щоб покликати його, кажучи: Ось народ вийшов з Єгипту, і ось він покрив вигляд землі, і цей сидить, тримаючись мого. І тепер прийди сюди і прокляни мені цей народ, бо він сильніший за нас, і якщо

зможемо вразити їх, то вижену їх із землі, бо я знаю, що кого ти благословиш, ті благословенні, і кого ти проклинаєш, ті прокляті. І пішла рада старійшин Моава і рада старійшин Мадіама, і ворожіння в руках їхніх, і прийшли до Валаама, і сказали йому слова Валака. І сказав до них: Заночуйте тут цю ніч, і я відповім вам те, що промовить Господь до мене. І залишилися правителі Моава у Валаама.

І прийшов Бог до Валаама, і сказав йому: Хто ці люди при тобі? І сказав Валаам до Бога: Валак, син Сеппора, цар Моава, послав їх до мене, кажучи, Ось народ вийшов з Єгипту і покрив поверхню землі, і він сидить поруч зі мною, і тепер прийди прокляти мені його, якщо тоді я зможу вразити його і вижену його з землі. І сказав Бог до Валаама: Не підеш з ними, ні не проклянеш народ, бо він благословенний. І вставши Валаам вранці, сказав правителям Валака: Відходьте до пана вашого, не відпускає мене Бог йти з вами. І вставши, правителі Моаба прийшли до Балака і сказали: Не хоче Валаам йти з нами.

І Балак додав ще послати правителів більше й більш почесних за цих. І прийшли вони до Валаама, і кажуть йому: Ось що каже Валак, син Сепфора: прошу тебе не вагатися прийти до мене. Бо я шанобливо пошаную тебе, і скільки б ти не сказав, я зроблю для тебе, і прийди сюди, прокляни мені цей народ. І відповів Валаам, і сказав правителям Валака: Якщо дасть мені Валак повний дім свій срібла і золота, не зможу я переступити слово Господа Бога, зробити його малим або великим у розумі моєму. І тепер залишіться тут і ви цю ніч, і я дізнаюся, що ще додасть Господь сказати мені. І прийшов Бог до Валаама вночі, і сказав йому: якщо ці люди

прийшли покликати тебе, вставши, йди за ними, але слово, яке я буду говорити до тебе, це ти будеш робити.

І піднявшись Валаам вранці, осідлав свою ослицю і пішов з правителями Моава. І Бог розгнівався, що він пішов, і встав ангел Божий, щоб протистояти йому, а він сидів верхи на своїй ослиці, і двоє його слуг були з ним. І побачивши ослиця ангела Божого, що стояв на дорозі, і меч витягнутий у руці його, відхилилася ослиця від дороги і пішла в рівнину, і він вдарив ослицю жезлом своїм, щоб направити її на дорогу.

І стояв ангел Бога в борознах виноградника, огорожа звідси і огорожа звідси. І побачивши ослиця ангела Божого, притиснулася до стіни і придавила ногу Валаама до стіни, а він знову став бити її.

І ангел Божий знову з'явився, і відійшовши, став твердо на вузькому місці, де не було можливості відхилитися ні праворуч, ні ліворуч. І побачивши ослиця ангела Божого, присіла під Валаамом, і розгнівався Валаам, і бив ослицю жезлом. І Бог відкрив рот ослиці, і вона каже Валааму: що я зробила тобі, що ти вдарив мене втретє? І сказав Валаам ослиці, що ти насміхалася з мене, і якби я мав меч у руці, то вже б проколов тебе. І каже ослиця Валааму: Хіба не я твоя ослиця, на якій ти їздив від юності твоєї до сьогоднішнього дня? Чи зневажаючи тебе, я коли-небудь чинила тобі так? А він сказав: Ні. Розкрив же Бог очі Валаама, і він бачить ангела Господа, що стоїть протистоячи на дорозі, і меч витягнутий у руці його, і, схилившись, поклонився обличчям своїм. І сказав йому ангел Божий: Чому ти вдарив свою ослицю вже втретє? Ось я вийшов, щоб протистояти тобі, бо шлях твій не є правильним переді мною, і ослиця, побачивши мене,

відхилилася від мене вже втретє. І якщо б вона не відхилилася, то я вбив би тебе, а її врятував би. І сказав Валаам ангелу Господа: Я згрішив, бо не знав, що ти протистояв мені на дорозі назустріч, і тепер, якщо тобі не буде достатньо, я повернуся назад. І сказав ангел Божий до Валаама: йди з цими людьми, але слово, яке я скажу тобі, його ти маєш зберегти, щоб говорити. І пішов Валаам з правителями Валака.

І почувши Балак, що прийшов Валаам, вийшов назустріч йому в місто Моав, яке є на кордонах Арнону, що є з краю кордонів. І сказав Балак до Валаама: Хіба я не посилав до тебе кликати тебе? Чому ти не йшов до мене? Хіба справді не зможу я пошанувати тебе? І сказав Валаам до Валака: Ось я прийшов до тебе тепер, чи здатний я буду говорити щось? Слово, яке Бог вкладе в рот мій, це я скажу. І пішов Валаам з Валаком, і прийшли вони в міста присілків. І приніс у жертву Балак овець і телят, і послав до Валаама і до правителів, що були з ним. І сталося вранці, і, взявши Валаама, Балак вивів його на стовп Ваала, і показав йому звідти частину народу.

23

І сказав Валаам Валаку: Збудуй мені тут сім жертovníків, і приготуй мені тут сім телят і сім баранів. І зробив Балак так, як сказав йому Валаам, і приніс теля і барана на жертovníк. І сказав Валаам до Валака: Стань при жертві твоїй, і я піду, якщо мені з'явиться Бог у зустрічі, і слово, яке Він мені покаже, оголошу тобі. І став Валак при жертві його. І Валаам пішов запитати Бога, і пішов прямо, і з'явився Бог Валааму, і сказав до нього Валаам: Сім жертovníків я приготував, і приніс теля і барана на жертovníк. І вкинув Бог слово в уста

Валаама, і сказав він, повернувшись до Валака: Так будеш говорити. І повернувся до нього, а він стояв при своїх цілопаленнях, і всі правителі Моава з ним, і зійшов Дух Божий на нього. І, взявши свою притчу, він сказав: З Месопотамії послав за мною Балак, цар Моаву, з гір від сходу, кажучи: іди, прокляни мені Якова, і іди, прокляни мені Ізраїля. Що я маю благословити того, кого не проклинає Господь? Або що я маю прокляти того, кого не проклинає Бог? Тому що з вершин гір побачу його, і з пагорбів спостерігатиму його; ось народ самотній оселиться, і серед народів не зарахується. Хто досконало вивчив нащадків Якова, і хто перерахує клани Ізраїля? Нехай помре душа моя серед душ праведних, і нехай стане моє потомство як потомство їхнє.

І сказав Балак до Балаама: Що ти зробив мені? Я покликав тебе для прокляття ворогів моїх, а ось ти благословив благословенням. І сказав Валаам до Валака: Хіба не те, що Бог вкладає в уста мої, я буду говорити? І сказав до нього Балак: Прийди ще зі мною на інше місце, звідки ти не побачиш його, а побачиш лише якусь частину його, але всіх не побачиш, і прокляни мені його звідти.

І взяв він його на вартову вежу в полі, на вершину висіченої скелі, і побудував там сім жертвників, і приніс теля і барана на жертвник. І сказав Валаам до Валака: Стань при жертві твоїй, а я піду запитати Бога. І зустрів Бог Валаама, і вклав слово в уста його, і сказав: Повернися до Валака, і ці речі будеш говорити. І повернувся до нього, і він же стояв при цілопаленні його, і всі правителі Моаву з ним, і сказав йому Балак: Що говорив Господь? І, взявши притчу його, сказав: Встань, Валаче, і слухай, прислухайся, свідку, сину Сепфора.

Бог не людина, щоб брехати, ні син людини, щоб бути погроженим. Хіба Він, сказавши, не зробить? Промовить, і не залишиться вірним? Ось я взявся благословляти, я благословлю, і не відверну цього. Не буде праці в Якові, ні не буде видно болю в Ізраїлі. Господь Бог його з ним, слава правителів у ньому. Бог, що вивів його з Єгипту, як слава однорога для нього. Бо немає ворожіння в Якові, ні ворожби в Ізраїлі; у призначений час буде сказано Якову і Ізраїлю, що здійснить Бог. Ось народ, як левеня, підніметься, і як лев возвеличиться; не заспить, доки не з'їсть здобичі і не вип'є крові поранених.

І сказав Балак до Балаама: ні прокляттями не проклинай мені його, ні благословляючи не благослови його. І відповівши, Валаам сказав до Валака: Хіба не говорив я до тебе, кажучи: слово, яке промовить Бог, це зроблю? І сказав Балак до Балаама: Ходи, я візьму тебе в інше місце, якщо сподобається Богу, і прокляни мені його звідти. І взяв Балак Балаама на вершину Фогора, що простягається в пустелю. І сказав Валаам до Валака: Збудуй мені тут сім жертвників, і приготуй мені тут сім телят і сім баранів. І зробив Балак так, як сказав йому Валаам, і приніс теля і барана на жертвник.

24

І побачивши Валаам, що добре є перед Господом благословляти Ізраїля, не пішов, як було звично йому, на зустріч прикметам, і звернув обличчя своє до пустелі. І піднявши Валаам очі свої, бачить Ізраїль, що таборував за племенами, і зійшов на нього дух Божий. І взявши свою притчу, сказав: каже Валаам, син Веора, каже чоловік, що справді бачить Він каже, чуючи слова Сильного, хто бачення

Бога бачив уві сні — відкриті очі його. Які гарні дома твої, Якове, намети твої, Ізраїлю, Як затінені долини, і як сади над річкою, і як намети, які поставив Господь, і як кедри при воді. Вийде чоловік з його насіння, і запанує над багатьма народами, і піднесеться царство Гог, і зросте його царство. Бог вивів його з Єгипту, як слава однорога йому. Він пожере народи ворогів своїх і висмокче мозок з кісток їхніх, і стрілами своїми прострелить ворога. Прилігши, відпочив як лев і як левеня — хто підніме його? Ті, що благословляють тебе, благословенні, і ті, що проклинають тебе, прокляті.

І розгнівався Балак на Балаама, і сплеснув руками своїми, і сказав Балак до Балаама: Прокляти ворога мого покликав я тебе, а ось ти, благословляючи, благословив утретє. Тепер же тікай на своє місце, я сказав, що пошаную тебе, але тепер Господь позбавив тебе слави. І сказав Валаам до Валака: Хіба не й до ангелів твоїх, яких ти послав до мене, я говорив, кажучи, Якщо Балак дасть мені повний дім свій срібла і золота, я не зможу переступити слово Господа, щоб зробити добре чи зле від себе самого; що скаже Бог, те я і скажу. І зараз ось я повертаюся до свого місця, але пораду тобі, що зробить цей народ твоєму народу наприкінці днів.

І, взявши притчу свою, сказав:

Каже Валаам, син Веора: каже чоловік, який істинно бачить, чує слова Божі, знає знання від Всевишнього і бачив видіння Боже уві сні, відкриті очі його. Покажу йому, але не тепер; благословлю, але не наближається. Зійде зірка з Якова, встане чоловік з Ізраїля, і розіб'є вождів Моава, і пограбує всіх синів Сифа. І буде Едом спадщиною, і буде спадщиною Ісав, ворог його, а Ізраїль діяв у силі. І встане з Якова, і знищить

врятованого з міста. І побачивши Амаліка, і взявши притчу свою, сказав: початок народів Амалік, і насіння їхне загине. І побачивши кенейнина, і взявши свою притчу, він сказав: Сильне житло твоє, і якщо покладеш у скелі гніздо своє, і якщо стане в Беора гніздо хитрості, ассірійці полонять тебе. І побачивши Ога, і взявши притчу свою, він сказав: О, о! Хто житиме, коли Бог покладе це? І вийде з руки Кітіаїв, і вони пригноблять Ассур, і вони пригноблять Євреїв, і вони самі одностайно загинуть. І, піднявшись, Валаам пішов геть, повернувшись до свого місця, і Валак пішов до себе.

25

І зупинився Ізраїль у Сатгеїні, і осквернився народ, блудодіючи з дочками Моава. І вони покликали їх до жертвоприношень своїм ідолам, і народ їв від їхніх жертвоприношень, і вони поклонилися їхнім ідолам. І прилучився Ізраїль до Веелфегора, і запалав гнівом Господь на Ізраїля. І сказав Господь Мойсею: Візьми всіх провідників народу і страти їх перед Господом навпроти сонця, і відвернеться гнів люті Господа від Ізраїля. І сказав Мойсей племенам Ізраїля: вбийте кожен свого посвяченого Веелфегору. І ось чоловік із синів Ізраїля, прийшовши, привів брата свого до мідіянітянки перед Мойсеєм і перед усією зборами синів Ізраїля, вони ж плакали біля дверей намету свідчення. І побачивши це, Фінеес, син Елезара, сина Аарона-жерця, піднявся з-поміж зборів і, взявши ланцюговий батіг у руку, увійшов він слідом за ізраїльтянином у наметову кімнату і пронизав обох — і ізраїльтянина, і жінку — через утробу її, і припинилася поразка серед синів Ізраїля. І стало мертвих від язви двадцять чотири тисячі.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Finehas, syn Eleazara, syna Aarona-sviashchenyka, zasпокоїв mii hniv vid syniv Izrailia, revnuiuchy moieiu revnistiu sered nykh, i ia ne znyshchuv syniv Izrailia v moii revnosti. Так я сказав: ось я даю йому завіт миру. і буде йому і насінню його з ним завіт священства вічного, за те що ревнував Богу своєму і спокутував за синів Ізраїля Ім'я ж ізраїльтянина, який був убитий разом з мідіанітянкою, — Замврі, син Салмона, правитель дому сім'ї Симеона. І ім'я жінки-мідіанітянки, що була вбита, — Хасбі, дочка Сура, правителя народу Оммот, дому сім'ї мідіанітян.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Говори до синів Ізраїля, кажучи: Будьте ворожими до мадіанітів і вдарте їх. тому що вони вороже ставляться до вас у підступності, оскільки обманюють вас через Фогор і через Хасбі, дочку правителя Мадіама, сестру їхню, ту, що була вбита в день удару через Фогор.

26

І сталося після удару, і Господь говорив до Мойсея та Елеазара священника, кажучи, Візьми перепис усієї громади синів Ізраїля від двадцяти років і вище за домами батьків їхніх, кожен, хто виходить до бою в Ізраїлі.

І говорив Мойсей і Елеазар священник в Аравоф Моав на Йордані проти Єрихо, кажучи, від двадцяти років і вище, як наказав Господь Мойсеєві, і сини Ізраїля, що вийшли з Єгипту, Рувим, первісток Ізраїля; сини ж Рувима: Енох і народ Еноха, Фаллу, народ Фаллуя. Асрону — народ Асронея, Хармі

— народ Хармі. Ці народи Рувима, і їхній перепис становив сорок три тисячі сімсот тридцять.

І синами Фаллу був Еліав. І сини Еліаба: Намуел, і Датан, і Абірон. Ці були покликані зі зборів, ці є ті, хто повстав на Мойсея і Аарона в зборах Корея, під час повстання проти Господа. І земля, відкривши свій рот, проковтнула їх і Корея під час загибелі його зборів, коли вогонь пожер двісті п'ятдесят, і вони стали знаком, Але сини Корея не померли.

І сини Симеона: народ синів Симеона, Намуїлу — народ Намуїлігів, Ямину — народ Ямінітів, Яхіну — народ Яхінітів, Зарі — народ Зараїв, Саулу — народ Саулів. Ці народи Симеона з їхнього перепису, двадцять дві тисячі і двісті.

Синами ж Юди були Ер і Онан, і померли Ер і Онан у землі Ханаан. І стали сини Юди за їхніми родами: Шілону — рід Шелонітський, Фаресу — рід Фаресітський, Зарі — рід Зараїтський. І стали сини Фареса: до Асрона — народ Асронітський, до Іамуна — народ Іамунітський. Ці народи Юди за їхнім переписом: сімдесят шість тисяч п'ятсот.

І сини Іссахара за їхніми кланами: до Толи — народ толаїтів, до Фуї — народ фуаїтів, Іасубу — народ Іасубі, Самраму — народ Самрамі. Ці народи Іссахара за їхнім переписом: шістдесят чотири тисячі чотиреста.

Сини Завулону за їхніми родами: Сареду — рід Саредітів, Аллону — рід Аллонітів, Аллелу — рід Аллелітів. Ці народи Завулону за їхнім переписом — шістдесят тисяч і п'ятсот.

Сини Гада за їхніми родами: Сафону — рід Сафоніїв, Аггі — рід Аггіїв, Суні — рід Суніїв, До Азені, народ Азені, до Адді, народ Адді. Ароді — народ Ароаді, Аріелю — народ Аріелі. Ці роди синів Гада за їхнім переписом: сорок чотири тисячі п'ятсот.

Сини Асира за їхніми кланами: від Яміна — клан Ямінітів, від Єсу — клан Єсуїтів, від Барії — клан Баріаїтів. Коберу — народ Коберів, Мелхіїлу — народ Мелхіїлів. І ім'я дочки Асира — Сара. Ці народи Асира за їхнім переписом: сорок три тисячі чотиреста.

Сини Йосифа за їхніми кланами: Манасія і Єфрем.

Сини Манасії. Махіру — народ Махірітський, і Махір породив Галаада; Галааду — народ Галаадітський. І це сини Галаада: Ахієзер — народ Ахієзерітів, Хелег — народ Хелегітів. До Есріїла — народ Есріїлі, до Сихема — народ Сихемі. До Сімаера — народ сімаерів, і до Офера — народ оферів. І в Салпаада, сина Офера, не народилися йому сини, а лише дочки, і ось імена дочок Салпаада: Мала, і Ноуа, і Егла, і Мелха, і Терса. Ці народи Манасії з їхнього перепису: п'ятдесят дві тисячі і сімсот.

І це сини Єфрема: до Сутала — народ Суталан, до Танаха — народ Танахі. Ці сини Суфали, Едена, народ Еденів. Ці народи Єфрема з їхнього перепису: тридцять дві тисячі і п'ятсот, ці народи синів Йосипа за їхніми родами.

Сини Веніаміна за їхніми родами: Балє — рід Балі, Асивір — рід Асивірі, Іахіран — рід Іахірані.

Софану, народ Софана. І стали сини Бале: Адар і Ноеман; Адару належав народ Адарі, а Ноеману належав народ Ноемані. Це сини Веніаміна за їхніми кланами з їхнього перепису, тридцять п'ять тисяч і п'ятсот.

І сини Дана за їхніми родами: Шухам, рід Шухамітів; це роди Дана за їхніми родами. Всі народи Самеї згідно з їхнім переглядом — шістдесят чотири тисячі чотиреста.

Сини Нефталі за їхніми кланами: Асілу — народ Асілітів, Гауні — народ Гаунітів. Ієсеру — народ Ієсері, Селлему — народ Селлемі. Ці народи Нефталі за їхнім переписом — сорок тисяч і триста.

Це перепис синів Ізраїля: шістсот тисяч, тисяча, сімсот тридцять.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Цим буде поділена земля для успадкування за числом імен. Тим, кого більше, ти збільшиш спадщину, а тим, кого менше, ти зменшиш їхню спадщину; кожному, як вони були пораховані, буде дана їхня спадщина. Через жеребки буде поділена земля за іменами, згідно з племенами їхніх батьків вони успадкують. З жеребу поділиш їхню спадщину між багатьма і небагатьма.

І сини Левія за їхніми кланами: Гедсону — клан Гедсоні, Каату — клан Кааті, Мерарі — клан Мерарі. Це народи синів Левія: народ Лобені, народ Хеброні, народ Корє і народ Мусі, і Каат породив Амрама. А ім'я його жінки — Йохаведа, дочка Левія, яка народила їх Левію в Єгипті, і вона народила Амраму Аарона і Мойсея, і Маріам, сестру їхню. І народилися в Аарона Надав, і Авіуд, і Елезар, і Итамар. І помер Надаб і

Абіуд, коли приносили вони чужий вогонь перед Господом у пустелі Сінай. І стало з їхнього перепису двадцять три тисячі, всякий чоловік від місячного віку і вище, бо не були вони пораховані серед синів Ізраїля, тому що не дається їм жереб серед синів Ізраїля.

І це перепис Мойсея і Елеазара священика, які оглянули синів Ізраїля в Аравоті Моава при Йордані навпроти Єрихона. І серед цих не було жодного чоловіка з тих, кого оглянули Мойсей і Аарон, коли вони оглядали синів Ізраїля в пустелі Сінай. Тому що Господь сказав їм: Смертю помруть у пустелі, і не залишився з них жоден, крім Халева, сина Єфоннія, і Ісуса, сина Навина.

27

І підійшли дочки Салпаада, сина Офера, сина Галаада, сина Махіра з народу Манассії, синів Йосифа, і ось їхні імена: Маала, Ноуа, Егла, Мелха і Терса, І ставши перед Мойсеєм, і перед Елеазаром священиком, і перед правителями, і перед усією громадою при дверях намету свідчення, говорять: Батько наш помер у пустелі, і сам він не був серед зборів, що зібралися перед Господом у зборах Корея, бо через гріх свій помер, і синів у нього не було. Нехай не буде стерте ім'я батька нашого з-поміж народу його, бо немає в нього сина. Дайте нам володіння серед братів батька нашого. І Мойсей приніс їхню справу перед Господа.

І Господь говорив до Мойсея, Кажучи, правильно дочки Салпаада говорили, дар даси їм — володіння спадщиною серед братів батька їхнього, і передаси жереб батька їхнього їм. І до синів Ізраїля ти будеш говорити. кажучи: якщо

чоловік помре, і не буде у нього сина, ви передасте його спадщину його дочці, Якщо ж у нього немає дочки, дасте спадщину його братові. Якщо ж у нього немає братів, дасте спадщину братові його батька. Якщо ж немає братів його батька, дасте спадщину найближчому родичу його з племені його, щоб успадкувати його майно, і буде це для синів Ізраїля правом суду, як наказав Господь Мойсею.

І сказав Господь до Мойсея: Піднімися на гору, що по той бік Йордану, на цю гору Навау, і побач землю Ханаан, яку Я даю синам Ізраїля у володіння. І побачиш ти її, і будеш приєднаний до народу твого і ти, як був приєднаний Аарон, брат твій, на горі Ор. Тому що ви порушили слово моє в пустелі Сін, коли збори протистояли, щоб освятити мене, ви не освятили мене при воді перед ними — це є вода суперечки в Кадеші в пустелі Сін. І сказав Мойсей до Господа, Нехай призначить Господь, Бог духів і всієї плоті, людину над цими зборами. хто вийде перед ними, і хто увійде перед ними, і хто виведе їх, і хто введе їх, і не буде громада Господа як вівці, які не мають пастиря. І промовив Господь до Мойсея, кажучи: візьми до себе Ісуса, сина Навина, чоловіка, який має дух в собі, і покладеш руки твої на нього. І поставиш його перед Елеазаром, священиком, і накажеш йому перед усім зібранням, і накажеш про нього перед ними. І ти дасиш від своєї слави на нього, щоб послухалися його сини Ізраїлеві. І перед Елеазаром священиком стане, і запитають його про судження показування перед Господом, на його слово вийдуть, і на його слово увійдуть він і сини Ізраїля одностайно, і вся громада.

І зробив Мойсей, як наказав йому Господь, і, взявши Ісуса, поставив його перед Елеазаром священиком і перед

всією громадою, І поклав руки свої на нього, і встановив його, як наказав Господь Мойсею.

28

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Накажи синам Ізраїля, і скажеш до них, кажучи: дари мої, дари мої, приношення мої на запах пахощів дотримуйтеся приносити мені у святах моїх. І скажеш до них: ці жертвоприношення, скільки принесете Господу — ягнят однорічних, без вади, два на день, у цілопалення безперервно. Одного барана принесеш вранці, а другого барана принесеш увечері.

І ти приготуєш десяту частину ефи тонкої муки для жертви, змішаної з олією, у четвертій частині гіна. Всепалення постійне, що було принесене на горі Синай, на пахощі благовонні Господеві. І возлияння його — четверту частину ін на одного агнця, у святилищі виллєш возлияння міцного напою Господу, І друге ягня ти принесеш увечері, згідно з його жертвою і згідно з його возлиянням ви зробите на запах благовоння Господу. І в день суботи принесете два однорічних бездоганних ягняти, і дві десятих тонкої муки, змішаної з оливою, на жертву і возлияння, Цілопалення суббот у суботи на цілопалення безперервне, і возлияння його.

І в нові місяці ви принесете цілопалення Господу: телят з волів — два, і барана одного, ягнят однорічних — сім, без вади. Три десятих тонкої муки, змішаної в олії, для одного теляти, і дві десятих тонкої муки, змішаної в олії, для одного барана, Десята частина тонкої муки, змішаної з олією, для одного агнця, жертва, запах солодких пахощів, приношення

Господу. Їхня лита жертва: половина гіна буде для одного теляти, і третина гіна буде для одного барана. І четвертина гіна вина буде для одного ягняти — це цілопалення місяць за місяцем протягом місяців року.

І одного козла з кіз про гріх Господу, на постійне цілопалення буде принесено, і його возлияння.

І в першому місяці, чотирнадцятого дня місяця, Пасха Господу. І в п'ятнадцятий день цього місяця свято, сім днів ви будете їсти прісне. І перший день, названий святим, буде для вас; жодної рабської роботи не робитимете. І принесете ви цілопалення як жертву Господу: двох телят з волів, одного барана, сім однорічних ягнят; вони будуть бездоганні для вас. І жертва їхня — пшенична мука, змішана в олії: три десятих одному теляті і два десятих одному барану. Десяту частину зробиш одному ягняті, семи ягням. І одного козла з кіз за гріх, щоб спокутувати за вас, Крім постійного ранкового цілопалення, яке є безперервним цілопаленням. Це згідно з цим ви робитимете щодня протягом семи днів: дар-жертву на запах пахощів Господу; при постійному цілопаленні ви робитимете його возлияння. І сьомий день буде для вас святим, жодної рабської роботи не робитимете в цей день.

І в день нових плодів, коли ви приносите нову жертву Господу тижнів, священним зібранням буде для вас, жодної роботи рабської не робитимете. І ви принесете цілопалення на пахощі Господу: двох телят з великої рогатої худоби, одного барана, сім однорічних ягнят без вади. Їхня жертва — тонка мука, змішана з олією: три десятих одному теляті і дві десятих одному барану. Десята частина на кожне ягня із семи ягнят, і одного козла з кіз за гріх, щоб спокутувати за вас, крім

постійного цілопалення І жертву їх принесете мені,
бездоганними будуть для вас, і лібації їх.

29

І в сьомому місяці, першого дня місяця, священне свято буде для вас, жодної рабської роботи не робитимете, день сурмлення буде для вас. І принесете цілопалення на пахощі Господу: одне теля з великої рогатої худоби, одного барана, сім однорічних ягнят без вади. Їхня жертва — тонка мука, змішана з оливою: три десятих для одного теляти і дві десятих для одного барана, Десята частина на кожного баранця із семи баранців. І одного козла з кіз за гріх, щоб спокутувати за вас, Крім цілопалень новомісяччя, і жертви їхні, і возлияння їхні, і цілопалення постійне, і жертви їхні, і возлияння їхні згідно з тлумаченням їхнім — у запах пахощів Господу.

І десятого дня цього місяця священне зібрання буде для вас, і ви будете смирати душі ваші, і жодної роботи не будете робити. І принесете ви цілопалення в запах пахощів Господу, приношення Господу: теля з волів одне, баран один, ягнята однорічні сім; бездоганні будуть вони для вас. Жертва їх — тонка мука, змішана в олії: три десятих одному теляти і дві десятих одному барану, Десята частина на одне ягня, на семеро ягнят, І одного козла з кіз за гріх, щоб спокутувати за вас, крім жертви за гріх спокути, і всепалення постійне, жертва його, і лиття його згідно з приписом, на запах пахощів, приношення Господу.

І п'ятнадцятого дня сьомого місяця цього покликане святе зібрання буде для вас, жодної підневільної роботи не

робіть, і святкуйте це свято Господу сім днів. І принесете цілопалення як жертву на запах пахощів Господу: у перший день тринадцять телят з волів, два барани, чотирнадцять однорічних ягнят — вони будуть бездоганні. Жертви їхні — борошно пшеничне, змішане в олії: три десятих на одного теляти для тринадцяти телят, і дві десятих на одного барана для двох баранів, Десята частина на одне ягня, на чотирнадцять ягнят, І одного козла з кіз за гріх, крім постійного цілопалення, їхні жертви і їхні возлияння.

І другого дня дванадцять телят, два барани, чотирнадцять однорічних ягнят без вади. Їхня жертва і їхнє возлияння для телят, і для баранів, і для ягнят згідно з їхнім числом, згідно з їхнім приписом. і одного козла з кіз за гріх, крім постійного цілопалення, їхні жертви і їхні возлияння.

Третього дня одинадцять телят, два барани, чотирнадцять однорічних ягнят бездоганних. Їхня жертва і їхнє возлияння для телят, і для баранів, і для ягнят згідно з їхнім числом, згідно з їхнім призначенням. І одного козла з кіз за гріх, крім постійного цілопалення, їхні жертви і їхні возлияння.

Дня четвертого телят десять, баранів два, ягнят однорічних чотирнадцять бездоганних. Їхні жертви і їхні возлияння для телят, і для баранів, і для ягнят, згідно з їхнім числом, згідно з їхнім тлумаченням. І одного козла з кіз за гріх, крім постійного цілопалення, їхні жертви і їхні возлияння.

У п'ятий день дев'ять телят, два барани, чотирнадцять однорічних ягнят бездоганних. Жертви їхні і возлияння їхні

для телят, і для баранів, і для ягнят згідно з числом їхнім, згідно з тлумаченням їхнім. І одного козла з кіз за гріх, крім постійного цілопалення, їхні жертви і їхні возлияння.

У шостий день вісім телят, два барани, чотирнадцять однорічних ягнят без вади. Жертви їх і возлияння їх для телят, і для баранів, і для ягнят згідно з числом їх, згідно з приписом їх. І одного козла з кіз за гріх, крім постійного цілопалення, їхні жертви і їхні возлияння.

Дня сьомого: телят сім, баранів два, ягнят однорічних чотирнадцять бездоганних. Їхні жертви і їхні возлияння для телят, і для баранів, і для ягнят згідно з їхнім числом, згідно з їхнім тлумаченням. І одного козла з кіз за гріх, крім постійного цілопалення, їхні жертви і їхні возлияння. І восьмого дня буде у вас урочисте зібрання, жодної роботи рабської не робитимете в цей день. І принесете ви цілопалення на запах благовоння, приношення Господу: теля одне, баран один, сім однорічних ягнят бездоганних. Їхні жертви і їхні возлияння телятові, і барану, і ягням згідно з їхнім числом, згідно з їхнім порядком. І одного козла з кіз за гріх, крім постійного цілопалення, їхні жертви і їхні возлияння.

Ці речі ви будете робити Господу на ваших святах, окрім ваших молитов, і ваших добровільних дарів, і ваших цілопалень, і ваших жертв, і ваших возлиянь, і ваших мирних жертв.

І говорив Мойсей до синів Ізраїля згідно з усім, що наказав Господь Мойсееві. І говорив Мойсей до правителів племен синів Ізраїля, кажучи: це слово, яке наказав Господь. Коли чоловік складе обітницю Господу, або поклянеться присягою, або зв'яже себе зобов'язанням щодо душі своєї, він не зневажить слова свого — все, що вийде з уст його, виконає. Якщо ж жінка дасть обітницю Господу або зв'яже себе зобов'язанням у домі свого батька в юності своїй, І почує батько її молитви її і зобов'язання її, які вона взяла на душу свою, і промовчить батько її, то встануть всі молитви її, і всі зобов'язання, які вона взяла на душу свою, залишаться за нею. Якщо ж батько її, відмовляючи, відмовить у той день, коли почує всі її молитви і зобов'язання, які вона поклала на душу свою, то вони не встануть, і Господь очистить її, бо батько її відмовив.

Якщо ж, ставши дружиною, вона належатиме чоловікові, і молитви її будуть на ній згідно з необдуманими словами губ її, які вона визначила проти душі своєї І почує чоловік її, і промовчить її того дня, коли почує, і так встануть всі молитви її і зобов'язання її, які вона визначила згідно з душею її, встануть. Якщо ж чоловік її, відмовляючи, відмовить у той день, коли почує, то всі молитви її і зобов'язання її, які вона встановила проти душі своєї, не залишаться, тому що чоловік відмовив від неї, і Господь очистить її.

І обітниця вдови й відкинутаї, скільки б вона не обіцяла згідно з душею своєю, залишаться при ній. Якщо ж у будинку свого чоловіка обітниця її, або зобов'язання на душу її з клятвою, І якщо почує чоловік її, і промовчить її, і не відмовить її, то встануть всі молитви її, і всі зобов'язання її, які вона визначила проти душі своєї, встануть проти неї.

Якщо ж чоловік її, взявши геть, скасує в той день, коли почує, все, скільки вийде з губ її згідно з молитвами її і згідно із зобов'язаннями щодо душі її, не залишиться їй, чоловік її скасував, і Господь очистить її. Усяка обітниця і всяка клятва зобов'язання заподіяти шкоду душі — чоловік її встановить їй, і чоловік її скасує. Якщо ж він, мовчачи, залишиться мовчазним у той день, то встановить їй усі її молитви, і зобов'язання, що на ній, встановить їй, тому що мовчав того дня, коли почув. Якщо ж чоловік її скасує після того дня, в який почув, то візьме на себе його гріх. Ці статuti, які заповідав Господь Мойсею, стосуються відносин між чоловіком і його дружиною, а також між батьком і дочкою в її юності в домі батька.

31

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Помсти за синів Ізраїля мадіанітянам, і після цього будеш приєднаний до народу свого. І говорив Мойсей до народу, кажучи: озброїть із вас чоловіків і вишикуйте їх перед Господом на Мадіан, щоб віддати помсту від Господа Мадіану. По тисячі з племені, по тисячі з племені, з усіх племен синів Ізраїля пошліть у бій. І вони нарахували з тисяч Ізраїля по тисячі з кожного племені — дванадцять тисяч озброєних у бойовий стрій. І відправив їх Мойсей — тисячу з племені, тисячу з племені — разом з їхнім військом, і Фінееса, сина Елеазара, сина Аарона-священника, і святі посудини, і сурми для сигналів у їхніх руках.

І вони вишикувалися в бойовий порядок проти Мадіана, як наказав Господь Мойсею, і вбили всіх чоловічої статі. І царів Мадіана вбили вони разом з їхніми пораненими: Евіна, Рокона, Сура, Ура і Робока — п'ятьох царів Мадіана, і Валаама,

сина Веора, вбили вони мечем разом з їхніми пораненими. І вони пограбували жінок Мадіана, і багаж їхній, і худобу їхню, і всі володіння їхні, і силу їхню вони пограбували. І всі їхні міста в їхніх поселеннях, і їхні садиби спалили вогнем. І взяли всю їхню здобич і всі їхні трофеї, від людини до худоби. І вони привели до Мойсея, і до Елеазара жерця, і до всіх синів Ізраїля полон, і здобич, і добич до табору в Аравот Моав, який є на Йордані проти Єрихо. І вийшов Мойсей, і Елеазар священик, і всі правителі зібрання назустріч їм за табір. І розгнівався Мойсей на наглядачів війська, тисячників і сотників, що поверталися з бойової лінії війни. І сказав їм Мойсей: Чому ви пощадили всіх жінок? Ці бо були для синів Ізраїля згідно зі словом Валаама, щоб відвернути і знехтувати слово Господа заради Фогора, і сталася рана в зборі Господа. І тепер вбийте всякого чоловічої статі в усій здобичі, і всяку жінку, яка пізнала ложе чоловіка, вбийте. І всю множину жінок, які не знають чоловічого ложа, залишіть їх живими. І ви таборуйте поза табором сім днів, кожен, хто вбив і хто торкається вбитого, очиститься дня третього і дня сьомого, ви і полон ваш. І кожне покриття, і кожен шкіряний посуд, і всяку роботу з козячої шкіри, і кожен дерев'яний посуд очистите.

І сказав священик Елеазар до воїнів, які поверталися з бойової лінії війни: це статут закону, який наказав Господь Мойсею. Крім золота і срібла, і бронзи, і заліза, і свинцю, і олова, Кожна річ, яка пройде через вогонь, буде очищена, але також водою очищення буде очищена, і все, що не проходить через вогонь, пройде через воду. І випереш ви одяги дня сьомого, і очиститеся, і після цього увійдете в табір.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Візьми головне здобичі полону від людини до худоби, ти і Елеазар священик, і правителі батьківських родів зібрання. І ви поділите здобич між воїнами, що вийшли на битву, і між усією громадою. І ви відокремите данину Господу від людей-воїнів, що вийшли в бойовий порядок: одну душу від п'ятисот — від людей, і від худоби, і від волів, і від овець, і від ослів. І від половини їх візьмете. І даси Елеазару священику перші плоди Господа. І від половини синів Ізраїля ти візьмеш одного з п'ятдесяти від людей, і від волів, і від овець, і від ослів, і від усієї худоби, і даси їх левитам, які несуть сторожу в наметі Господа.

І зробили Мойсей і Елеазар священик так, як наказав Господь Мойсею. І став надлишок здобичі, який взяли як здобич чоловіки-воїни, від овець — шістсот сімдесят п'ять тисяч і волів, сімдесят дві тисячі, і ослів, шістдесят одна тисяча, і душ людей від жінок, які не знали ложа чоловіка, всіх душ — тридцять два тисячі. І сталася половина, частина тих, хто вийшли на війну, з числа овець: триста тридцять тисяч і сім тисяч і п'ятсот. І стався кінець Господу від овець — шістсот сімдесят п'ять. І волів, тридцять шість тисяч, і частка Господу, сімдесят два, і віслуків тридцять тисяч п'ятсот, і данина Господу — шістдесят один, і душі людей — шістнадцять тисяч, і кінець їх Господу — тридцять дві душі.

І дав Мойсей Господу приношення Бога Елеазару священику, як наказав Господь Мойсею, Від половини синів Ізраїля, яких Мойсей відділив від чоловіків-воїнів. І половина від зібрання овець становила триста тридцять тисяч сімсот п'ятдесят. І волів тридцять шість тисяч, Ослів, тридцять тисяч п'ятсот, і душі людей — шістнадцять тисяч. І взяв Мойсей від половинної частини синів Ізраїля одне від п'ятдесяти, від

людей і від худоби, і дав їх левитам, які охороняють намет Господа, як наказав Господь Мойсею.

І підійшли до Мойсея всі призначені в тисячоначальства війська — тисячоначальники і сотники, і сказали до Мойсея: Слуги твої взяли перелік воїнів, що при нас, і не пропав з них ані один. І ми принесли дар Господу: кожен чоловік приніс те, що знайшов — золоту посудину, браслет, ножний браслет, перстень, нарукавник і намисто, щоб спокутувати за нас перед Господом. І взяв Мойсей і священник Елеазар золото від них — всякий зроблений посуд. І сталося, що все золото приношення, яке вони взяли Господу, становило шістнадцять тисяч сімсот п'ятдесят сиклів від командирів тисяч і від сотників. І воїни пограбували кожен для себе. І взяв Мойсей і Елеазар священник золото від тисячників і від сотників, і вніс його до скинії свідчення, як пам'ятник синів Ізраїля перед Господом.

32

І худоби було дуже багато у синів Рувима і синів Гада, і побачили вони землю Язера і землю Галаада, і було те місце місцем для худоби, і підійшовши, сини Рувима і сини Гада сказали до Мойсея, і до Елеазара священника, і до правителів зібрання, кажучи: Ataroth, і Daibon, і Jazer, і Nimrah, і Heshbon, і Elealeh, і Sebama, і Nebo, і Baian, Землю, яку передав Господь перед синами Ізраїля, — земля скотарська, і у дітей твоїх худоба є. І вони казали: Якщо ми знайшли прихильність перед тобою, нехай буде дана ця земля слугам твоїм у володіння, і не переводь нас через Йордан.

І сказав Мойсей синам Гада і синам Рувима: Брати ваші йдуть на війну, а ви сидітимете тут? І чому ви викривляєте розуми синів Ізраїля, щоб не перейти їм у землю, яку Господь дає їм? Хіба не так зробили ваші батьки, коли я послав їх із Кадеш-Варні оглянути землю? І вони пішли вгору до долини грона винограду, і оглянули землю, і відвернули серця синів Ізраїля, щоб вони не увійшли в землю, яку дав їм Господь. І розгнівався Господь того дня, і поклявся, кажучи, Чи побачать ці люди, які вийшли з Єгипту, від двадцяти років і старші, ті, що знають добро і зло, землю, яку я поклявся дати Аврааму, Ісааку і Якову, бо вони не йшли за мною.

Крім Халева, сина Єфоннеха, відокремленого, і Ісуса, сина Навина, бо вони послідували за Господом. І розгнівався Господь на Ізраїль, і розсіяв їх у пустелі на сорок років, доки не було знищено все покоління тих, хто чинив зло перед Господом. Ось ви повстали замість ваших батьків, потомство людей грішних, щоб ще більше розпалити гнів Господа на Ізраїль. Що ви відвернетесь від Нього, щоб ще залишити Його в пустелі, і ви накличете беззаконня на всю цю громаду.

І підійшли до нього, і говорили: Загони для овець побудуємо тут для худоби нашої, і міста для сімей наших. І ми, озброївшись як передова охорона, підемо попереду синів Ізраїля, доки не приведемо їх до їхнього власного місця, а майно наше залишиться в укріплених містах через мешканців цієї землі. Ми не повернемося до наших домівок, доки не будуть поділені сини Ізраїля, кожен до своєї спадщини. І більше не успадкуємо ми з ними від того боку Йордану і далі, тому що отримали ми жереби наші на тому боці Йордану на сході.

І сказав до них Мойсес: Якщо ви зробите згідно з цим словом, якщо ви озброїтеся перед Господом для війни, і пройде кожен ваш озброєний чоловік через Йордан перед Господом, доки не буде знищений ворог Його від обличчя Його, і буде підкорена земля перед Господом, і після цього ви повернетесь, і будете невинні перед Господом і перед Ізраїлем, і буде земля ця вам у володінні перед Господом. Якщо ж ви не зробите так, то згрішите перед Господом, і пізнаєте гріх ваш, коли вас спіткають лиха. І побудуєте ви для себе міста для вашого майна і хутори для вашої худоби, і те, що виходить з вашого рота, зробите.

І сказали сини Рувима і сини Гада до Мойсея, кажучи: діти твої зроблять так, як наш Господь наказує. Наш багаж, наші жінки і вся наша худоба будуть у містах Галаада. Ті ж діти твої пройдуть усі озброєні і вишикувані перед Господом на війну, таким способом, як каже господь.

І поставив їм Мойсей Елеазара жерця, і Ісуса, сина Навина, і правителів батьківських родів племен Ізраїля. І сказав до них Мойсей: Якщо перейдуть сини Рувима і сини Гада з вами Йордан, всі озброєні на війну перед Господом, і підкорите землю перед вами, то дасте їм землю Галаад у володіння. Якщо ж вони не переправляться озброєні з вами на війну перед Господом, то ви переправите їхній багаж, їхніх жінок і їхню худобу раніше за вас у землю Ханаан, і вони успадкують разом з вами землю Ханаан. І відповіли сини Рувима і сини Гада, кажучи: скільки Господь каже слугам, так ми зробимо. Ми перейдемо озброєні перед Господом у землю Ханаан, і ви дасте нам володіння по той бік Йордану.

І дав їм Мойсей, синам Гада і синам Рувима, і половині племені Манасії, синів Йосипа, царство Сигона, царя Аморреїв, і царство Ога, царя Башану, землю і міста з межами її, міста землі навколо. І побудували сини Гада Дайбон, і Атарот, і Ароер, і Софар, і Язер, і підняли їх, і Намрам, і Байтаран, укріплені міста, і вівчарні. І сини Рувима побудували Есевон, Елеалех і Каріафам. і Беелмеон, оточений, і Себаму, і вони назвали за їхніми іменами імена міст, які вони побудували. І пішов син Махіра, сина Манасії, Галаад, і взяв її, і знищив аморрея, що мешкав у ній. І дав Мойсей Галаад Махіру, сину Манасії, і він оселився там. І Яір, син Манасії, пішов і взяв їхні хутори, і назвав їх хутори Яіра. І Набау пішов, і взяв Каат та її села, і назвав їх Набот за своїм ім'ям.

33

І це стоянки синів Ізраїля, коли вони вийшли з землі Єгипту зі своїм військом під керівництвом Мойсея і Аарона. І написав Мойсей їхні відправлення і їхні стоянки через слово Господа, і це стоянки їхньої подорожі. Вони відійшли з Рамесе в перший місяць, п'ятнадцятого дня першого місяця, наступного дня після пасхи вийшли сини Ізраїля з високо піднятою рукою перед усіма єгиптянами. І єгиптяни ховали з-поміж них усіх мертвих, кого вразив Господь, кожного первістка в землі Єгипту, і над богами їхніми здійснив помсту Господь. І відправившись сини Ізраїля з Рамесе, розташувалися табором у Сокхоф. І вирушивши з Сокхота, вони розташувалися табором у Бутані, що є якоюсь частиною пустелі. І вони відправилися з Бутана й розташувалися табором біля гирла Єірота, що навпроти Беелсеффона, і розташувалися табором навпроти Магдола. І відійшли вони

напроти Еіроф, і перейшли через середину моря в пустелю, і йшли три дні через пустелю, і розташувалися табором у Пікріаіс. І вони відійшли з Гірких вод і прийшли в Елім, а в Елімі було дванадцять джерел води і сімдесят пальмових дерев, і вони розташувалися там біля води. І вони відійшли з Еліма й розташувалися табором на Червоному морі. І вони відійшли від Червоного моря, і розташувалися табором у пустелі Сін.

І вони відійшли з пустелі Сін і розташувалися табором в Рафаку. І відійшли вони з Рафака, і розташувалися табором в Аілусі. І вони відійшли з Айлус, і розташувалися табором у Рафідіні, і не було там води для народу, щоб пити. І вони відійшли з Рафідіна й розташувалися табором у пустелі Сінай. І вони відійшли з пустелі Синай і розташувалися табором у гробницях бажання. І відійшли вони з гробниць бажання, і розташувалися табором в Асероті. І вони відійшли з Асерот і розташувалися табором в Ратамі.

І вони відійшли з Ратама й розташувалися табором у Реммон-Фаресі. І вони відійшли з Реммон-Фареса і розташувалися табором у Лебоні. І відійшли вони з Лебона, і розташувалися табором у Рессані. І відійшли з Рессана, і розташувалися табором у Макеллаті. І вони відійшли з Макеллат і розташувалися табором у Сафарі. І відійшли вони з Сафара, і розташувалися табором у Харадафі. І вони відійшли з Харадата і розташувалися табором у Макелоті. І відійшли з Макелот і розташувалися табором у Катааті. І відійшли вони з Катаату, і розташувалися табором у Тараті. І відійшли вони з Тарата, і розташувалися табором у Матеці. І вони відійшли з Матекка і розташувалися табором у Селмоні. І вони відійшли з Селмони і розташувалися табором в

Масуруті. І відійшли вони з Масурут, і розташувалися табором у Банаїї. І відійшли вони з Банаїї, і розташувалися табором на горі Гадгад.

І вони відійшли від гори Гадгад і розташувалися табором в Етебаті. І вони відійшли з Етебати й розташувалися табором в Еброні. І відійшли вони з Еброна, і розташувалися табором в Еційон-Габері. І вони відійшли з Гесіон-Габера, і розташувалися табором у пустелі Сін, і відійшли з пустелі Сін, і розташувалися табором у пустелі Фаран, це є Кадеш. І відійшли вони з Кадешу, і розташувалися табором на горі Ор, поблизу землі Едом.

І піднявся Аарон священик за повелінням Господа, і помер там у сороковому році виходу синів Ізраїля з землі Єгипту, п'ятого місяця, першого дня місяця. І Аарону було сто двадцять три роки, коли він помирав на горі Ор. І почув хананейський цар Арад, який жив у землі Ханаан, коли входили сини Ізраїля, і відійшли вони з гори Ор, і розташувалися табором у Селмоні. І вони відійшли з Селмони й розташувалися табором у Фіноні. І відійшли вони з Фінона, і розташувалися табором в Овофі.

І відійшли вони з Овот, і розташувалися табором в Гаї, що за границями Моава. І вони відійшли з Гаї й розташувалися табором у Дівоні-Гаді. І вони відійшли з Дайбон-Гаду, і розташувалися табором у Гелмон-Деблатаїмі. І вони відійшли з Гелмон-Деблатаїм і розташувалися табором на горах Абарім навпроти Набау. І вони відійшли від гір Абарім, і розташувалися табором на заході Моаба, на Йордані навпроти Єрихона. І вони розташувалися табором біля Йордану між Есімотом аж до Белси, що на заході Моава.

І говорив Господь до Мойсея на рівнинах Моава при Йордані, навпроти Єрихону, кажучи, Промов до синів Ізраїля, і скажеш до них: ви переходите Йордан у землю Ханаан. І ви знищите всіх мешканців тієї землі перед обличчям вашим, і ви видалите їхні спостережні пункти, і всі їхні литі ідоли ви знищите, і всі їхні стовпи ви видалите. І знищите всіх мешканців цієї землі, і оселитесь в ній, бо вам я дав їхню землю у спадок. І ви успадкуєте землю їхню за жеребом згідно з вашими племенами: більшим ви примножите їхнє володіння, а меншим зменшите їхнє володіння; де вийде ім'я його, там його й буде; згідно з племенами батьків ваших ви успадкуєте. Якщо ж ви не знищите тих, хто мешкає на землі, від обличчя вашого, то буде так, що ті, кого ви залишите з них, стануть колючками в очах ваших і стрілами в боках ваших, і вони ворогувати будуть вам на землі, на якій ви оселитесь. І станеться так, як я вирішив зробити з ними, так само зроблю з вами.

34

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Накажи синам Ізраїля і скажеш до них: ви входите в землю Ханаан, ця буде вам у спадщину, земля Ханаан з її межами. І буде вам та сторона до Півдня від пустелі Сін до прилеглого Едому, і буде вам та межа до півдня від частини моря Соляного від сходу. І обійдуть вас межі від Півдня до сходження Акрабін, і пройдуть Еннак, і буде вихід його до Півдня Кадеш Барне, і вийдуть у поселення Арад, і пройдуть Асемону. І обійде границі від Асемони до потоку Єгипту, і виходом буде море. І границі моря будуть для вас: велике море буде межею, це будуть для вас границі моря.

І це будуть вам границі на північ: від великого моря відміряєте собі до гори, до гори. І від гори відміряєте гору для тих, хто входить до Емату, і виходом його будуть межі Сарадака. І вийдуть границі Дефрона, і буде вихід його Арсенаїн, це буде вам границі від Півночі. І спуститься межа від Сепефамару до Бели зі сходу до джерел, і спуститься межа від Бели на схід від моря Хінерет. І спуститься межа від Сепфамару до Бели зі сходу до джерел, і спуститься межа від Бели на схід від моря Хінереф. І спустяться границі на Йордан, і буде виходом море солоне. Ця буде вам земля і границі її навколо.

І наказав Мойсей синам Ізраїля, кажучи: ця земля, яку ви успадкуєте жеребом, як наказав Господь дати її дев'яти племенам і половині племені Манасії. Тому що плем'я синів Рувима і плем'я синів Гада за домами батьків їхніх, і половина племені Манасії отримали свої жереби. Два племені і половина племені взяли свої жереби по той бік Йордану біля Єрихону з південного сходу.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Це імена чоловіків, які успадкують вам землю: Елеазар священник і Ісус, син Навина. І ви візьмете по одному правителю з кожного племені, щоб розділити вам землю у спадок.

І це імена чоловіків племені Юди, Халев син Ефонія. Племені Симеона — Саламіїл, син Семіуда. Племені Веніаміна — Елдад, син Хаслона. Племені Дан правитель Бакхір, син Еглі. Із синів Йосифа, з племені синів Манасії, правитель Аніїл, син Суфі. Від племені синів Ефрема правитель Камуїл, син Саватана. Від племені Завулону — правитель Елісафан, син Фарнаха. Племені синів Іссахара правитель Фалтіїл, син

Ози. Племені синів Асіра правитель Ахіор, син Селемі.
Племені Нефталі — правитель Фадаїл, син Іаміуда.

Цим наказав Господь поділити синам Ізраїля землю
Ханаан.

35

І говорив Господь до Мойсея на заході Моава біля
Йордану проти Єрихона, кажучи, Накажи синам Ізраїля, і
вони дадуть левітам від їхніх спадкових володінь міста для
проживання, а також передмістя цих міст навколо них дадуть
левітам. І будуть їм міста для проживання, і огорожі їх будуть
для худоби їх і для всіх чотириногих їх. І прилеглі землі міст,
які ви дасте левітам, від стіни міста і зовні дві тисячі ліктів
навколо. І виміряєш зовні міста бік той до сходу дві тисячі
ліктів, і бік той до Ліва дві тисячі ліктів, і бік той до моря дві
тисячі ліктів, і бік той до Борра дві тисячі ліктів, і місто буде
посередині цього для вас, і межі міст. І міста дасте Левітам:
шість міст-притулків, які дасте, щоб утікати туди вбивці, і до
цих сорок і два міста. Всі міста дасте левітам — сорок і вісім
міст, ці та передмістя їхні. І міста, які ви дасте від володіння
синів Ізраїля: від тих, що мають багато, — багато, і від тих, що
мають менше, — менше; кожен згідно зі спадщиною своєю,
яку вони успадкують, дадуть від міст левітам.

І говорив Господь до Мойсея, кажучи: Говори синам
Ізраїля, і скажеш до них: ви переходите Йордан у землю
Ханаан. І відділите ви для себе міста, притулки будуть вам,
щоб втекти туди вбивці, кожен, хто вдарив душу ненавмисно.
І будуть міста вам притулками від месника крові, і не помре
вбивця, доки не стане перед зборами на суд. І міста, які ви

дасте, ті шість міст, будуть вам місцями притулку. Ті три міста ви дасте по той бік Йордану, і ті три міста ви дасте в землі Ханаан.

Притулком будуть для синів Ізраїля, і для прибульця, і для поселенця, що серед вас, ці міста будуть притулком, щоб утекти туди кожному, хто вдарив душу ненавмисно.

Якщо ж залізним знаряддям вдарить його, і той помре, то він вбивця; смертю нехай буде преданий смерті вбивця. Якщо ж хтось вдарить іншого каменем з руки, від якого можна померти, і той помре, то він вбивця; смертю нехай буде преданий смерті вбивця. Якщо ж дерев'яним предметом з руки, від якого можна померти, вдарить його, і той помре, то він вбивця; смертю нехай буде преданий смерті вбивця.

Месник за кров вб'є вбивцю, коли зустріне його, він вб'є його. Якщо ж через ворожнечу штовхне його і кине на нього будь-який предмет із засідки, і той помре, Або через гнів вдарив його рукою, і він помре, смертю нехай буде преданий смерті той, хто вдарив, він є вбивця. Смертю нехай буде преданий смерті той, хто вбиває. Той, хто мстить за кров, вб'є вбивцю при зустрічі з ним.

Якщо ж раптово, не через ворожнечу, штовхне його або кине на нього будь-який предмет, не з засідки, або будь-яким каменем, від якого можна померти, не знаючи про це, і він впаде на нього, і той помре, але він не був його ворогом і не прагнув зашкодити йому, і судитиме громада між тим, хто вдарив, і між месником крові згідно з цими судженнями. І визволить громада вбивцю від месника крові, і поверне його громада до міста притулку його, куди він утік, і житиме там,

доки не помре великий священик, якого помазали святою олією.

Якщо ж вбивця вийде за межі міста, в яке він втік, і знайде його месник крові за межами міста-притулку його, і вб'є месник крові того вбивцю, не винний він. Бо в місті притулку нехай мешкає, доки не помре великий священик, і після смерті великого священика вбивця повернеться на землю свого володіння.

І це буде для вас статутом правосуддя для ваших поколінь у всіх ваших поселеннях. Кожен, хто вдарив душу, через свідків будеш вбивати вбивцю, і один свідок не засвідчить проти душі, щоб померти. І не візьмете викупу за душу від вбивці, який винен бути страченим, бо смертю буде страчений. Не візьмете викуп за те, щоб втекти до міста притулків, щоб знову жити на землі, доки не помре великий священик. І не вбивайте вбивством землю, в якій ви мешкаєте, бо ця кров вбиває вбивством землю, і не буде спокутувана земля від крові, пролитої на ній, але на крові того, хто проливає. І не оскверніть землі, на якій ви мешкаєте, на якій я перебуваю серед вас, бо я є Господь, що перебуває посеред синів Ізраїля.

36

І прийшли правителі племені синів Галаада, сина Махіра, сина Манасії, з племені синів Йосифа, і говорили перед Мойсеєм, і перед Елеазаром священиком, і перед правителями домів батьків синів Ізраїля, і сказали: Господарю нашому наказав Господь віддати землю спадщини за жеребом синам Ізраїля, і господарю наказав Господь дати

спадщину Салпаада, брата нашого, дочкам його. І будуть жінками одному з племен синів Ізраїля, і буде забраний жереб їхній з володіння батьків наших, і буде доданий до спадщини племені, якому вони стануть жінками, і з жеребу спадщини нашої буде забраний. Якщо ж станеться звільнення синів Ізраїля, то буде додана їхня спадщина до спадщини того племені, з яким вони стануть жінками, і від спадщини племені нашої сім'ї буде відібрана їхня спадщина.

І наказав Мойсей синам Ізраїля через наказ Господа, кажучи: так плем'я синів Йосифа каже. Це слово, яке наказав Господь дочкам Салпаада, кажучи: кому подобається перед ними, нехай будуть дружинами, тільки з народу батька їхнього нехай будуть дружинами. І не буде переведена спадщина синів Ізраїля від племені до племені, тому що сини Ізраїля будуть триматися, кожен, спадщини племені своєї сім'ї. І кожна дочка, що успадковує спадщину з племен синів Ізраїля, буде дружиною одному з народу батька її, щоб сини Ізраїля успадкували кожен свою батьківську спадщину. І не буде переданий жереб з племені на плем'я інше, але кожен син Ізраїлів буде триматися своєї спадщини.

Як наказав Господь Мойсею, так зробили дочки Салпаада. І стали Терса, і Егла, і Мелха, і Нуа, і Малаа, дочки Салпаада, двоюрідним братам їхнім, з народу Манасії, синів Йосифа, вони стали жінками, і їхня спадщина перейшла до племені народу їхнього батька. Ці заповіді, постанови і судження, які наказав Господь через Мойсея на заході Моава при Йордані навпроти Єрихона.

Второзаконня

1

Ці слова, які говорив Мойсей всьому Ізраїлю по той бік Йордану в пустелі на захід, поблизу Червоного моря, між Фараном, Тофолом, Лобонем, Авлоном і золотоприкрашеними місцями. Одинадцять днів шляху з Хориву через гору Сеїр до Кадеш-Варні. І сталося в сороковому році, в одинадцятому місяці, першого дня місяця, Мойсей говорив до всіх синів Ізраїля згідно з усім, що наказав Господь йому для них, після того як вдарив Сигона, царя аморреїв, який жив у Есевоні, і Ога, царя Башану, який жив в Астароті та в Едреї, в Заїорданні, в землі Моав, почав Мойсей пояснювати цей закон, кажучи Господь, Бог наш, говорив нам у Хориві, кажучи: нехай буде вам досить жити на цій горі. Поверніться і вирушайте ви, і входьте в гору Аморреїв, і до всіх сусідів Араби, в гору і на рівнину, і до Півдня, і на узбережжя землі Ханаанеїв, і Антилівана аж до річки великої, річки Євфрата. Дивіться, Він передав перед вами землю; увійшовши, візьміть у володіння землю, яку Я присягнув вашим батькам — Аврааму, і Ісааку, і Якову — дати їм і їхнім нащадкам після них.

І сказав я вам того часу: Не зможу я один нести вас. Господь Бог ваш примножив вас, і ось ви є сьогодні, як зірки небесні, множиною. Господь Бог батьків ваших нехай примножить вас, як ви є, тисячократно, і благословить вас, як говорив вам. Як я зможу сам нести ваші труднощі, ваш тягар і ваші суперечки? Дайте собі чоловіків мудрих і знаючих, і розумних у племена ваші, і поставлю над вами провідників ваших. І ви відповіли мені й сказали: Гарне слово, яке ти

говорив, — зробити. І взяв я з-поміж вас чоловіків мудрих і знаючих, і розумних, і призначив їх керувати вами як тисячників, і сотників, і п'ятдесятників, і десятників, і писарів при суддях ваших, І я наказав вашим суддям у той час, кажучи: слухайте між вашими братами і судіть справедливо між чоловіком, і між братом, і між його прибульцем. Не визнавай обличчя в суді, згідно з малим і згідно з великим суди, не виявляй упередженості до людини, бо суд Божий є, і слово, яке буде важким для вас, принесіть його до мене, і я вислухаю його. І наказав я вам того часу всі слова, які ви маєте виконувати.

І відійшовши з Хориву, ми пройшли всю ту велику і страшну пустелю, яку ви бачили, шляхом до гори Аморрейської, як наказав нам Господь, Бог наш, і ми прийшли до Кадеш-Варні. І сказав я до вас: Ви прийшли до гори Аморрейського, яку Господь, Бог наш, дає вам. Дивіться, Господь, Бог ваш, віддав вам перед обличчям вашим цю землю; піднявшись, успадкуйте її так, як сказав вам Господь, Бог батьків ваших; не бійтеся і не страхайтесь. І прийшли ви до мене всі і сказали: Пошлімо наших людей наперед, і нехай вони виглядають для нас землю, і нехай вони повідомлять нам про шлях, яким ми підемо вгору, і про міста, в які ми увійдемо. І сподобалося мені те слово, і я взяв з-поміж вас дванадцять чоловіків, по одному чоловіку від кожного племені. І повернувшись, вони пішли вгору в гори, і прийшли до долини грона винограду, і вишпигували її. І взяли вони в свої руки від плоду землі, і принесли до вас, і говорили: Добра земля, яку Господь Бог наш дає нам.

І ви не хотіли піти вгору, але не послухалися слова Господа, Бога нашого. І ви нарікали в наметах ваших, і

сказали: Через те, що Господь ненавидить нас, Він вивів нас із землі Єгипту, щоб віддати нас у руки аморреїв і знищити нас. Куди ми йдемо? Але брати ваші відвернули серце ваше, кажучи: народ великий і численний і сильніший за нас, і міста великі й укріплені аж до неба, а також синів гігантів ми бачили там. І сказав я до вас: не жахайтесь і не бійтесь їх. Господь Бог ваш, який йде перед обличчям вашим, він разом воюватиме з вами проти них, згідно з усім, що зробив для вас у землі Єгипту, і в цій пустелі, яку ви бачили, на шляху до гори Аморрейської, як носив тебе Господь. Бог твій, як людина підтримує сина свого, так підтримував вас на всій дорозі, якою ви йшли, доки не прийшли до цього місця.

І в цьому слові ви не вірили Господу, Богу нашому, Хто йде перед вами на шляху, вибираючи вам місце, ведучи вас у вогні вночі, показуючи вам шлях, яким ви йдете, і в хмарі вдень.

І почув Господь голос слів ваших, і, розгнівавшись, поклявся, кажучи: Якщо хтось із цих чоловіків побачить цю добру землю, яку я присягнув їхнім батькам, крім Халев, син Єфонні, — цей побачить її, і йому дам землю, на яку він ступив, і синам його, за те що він прилинув до Господа. І на мене розгнівався Господь через вас, кажучи: Ні, і ти не увійдеш туди. Ісус, син Нуна, який стоїть біля тебе, — він увійде туди; його зміцни, тому що він дасть її у спадщину Ізраїлю. І кожна молода дитина, яка не знає сьогодні добра чи зла, вони увійдуть туди, і їм дам її, і вони успадкують її. І ви, повернувшись, розташувалися табором у пустелі, дорогою до Червоного моря.

І ви відповіли і сказали: Ми згрішили перед Господом, Богом нашим. Ми, піднявшись, будемо воювати згідно з усім, що наказав Господь, Бог наш, нам. І взявши кожен військово спорядження своє, і зібравшись разом, ви йдете вгору на гору. І сказав Господь до мене: скажи їм, не підете вгору і не будете воювати, бо я не з вами, і ви будете розбиті перед вашими ворогами. І говорив я вам, і не слухали ви мене, і відступили ви від слова Господа, і насильно зійшли ви на гору. І вийшов аморей, що мешкав у тій горі, вам назустріч, і переслідував вас, як роблять бджоли, і ранили вас від Сеїру до Хорми. І сидючи, ви плакали перед Господом, Богом нашим, і не почув Господь голосу вашого, ні не звернув уваги на вас.

І ви сиділи в Кадеші багато днів, стільки днів, скільки ви там сиділи.

2

І повернувшись, ми відійшли в пустелю, шляхом до Червоного моря, яким способом говорив Господь до мене, і ми обходили гору Сеїр багато днів. І сказав Господь до мене, Нехай вам буде досить кружляти навколо цієї гори, тож поверніться на північ. І народові накажи, кажучи: ви проходите через кордони братів ваших, синів Ісава, які мешкають у Сеїрі, і вони будуть боятися вас і дуже остерігатимуться вас. Не вступайте з ними у війну, бо не дам вам від їхньої землі навіть ступні ноги, тому що за жеребом я дав синам Ісава гору Сеїр. За срібло купуйте в них їжу і їжте, і воду беріть у них за срібло міркою і пийте. Бо Господь Бог наш благословив тебе в кожній справі рук твоїх, візьми до відома, як пройшов ти ту велику і страшну пустелю; ось сорок

років Господь Бог твій з тобою, ти не відчував нестачі ні в чому.

І пройшли ми повз наших братів, синів Ісава, що мешкали в Сеїрі, біля шляху Арави, від Айлона і від Гесіон-Гавера, і, повернувшись, пройшли ми шляхом пустелі Моава. І сказав Господь до мене: Не ворогуйте з моавітянами і не вступайте з ними у війну, бо не дам вам у спадщину від їхньої землі, оскільки синам Лота я дав Ароер у спадщину. Оммін колишні оселилися на ній, народ великий і численний, і сильний, як Енакім. Рефаїмами будуть вважатися і ці, так само як і енакіми, а моавіти називають їх еммеями. І в Сеїрі раніше оселився хоррей, але сини Ісава знищили їх і винищили їх перед обличчям своїм. І поселилися замість них, таким же способом, як зробив Ізраїль із землею спадщини своєї, яку дав Господь їм. Тепер отже встаньте і вирушайте, і перейдіть через яр Зарет.

І дні, які ми мандрували від Кадеш-Барне, доки не пройшли долину Зарет, — тридцять і вісім років, доки не впало все покоління чоловіків-воїнів, що вмирили з табору, бо присягнув Господь Бог їх. І рука Бога була на них, щоб знищити їх із середини табору, доки вони не загинули.

І сталося, коли впали всі чоловіки-воїни, помираючи, з-поміж народу, що говорив Господь промовив до мене, кажучи: Ти пройдеш сьогодні через межі Моав, Ароер, і ви наблизитесь до синів Аммона, не будьте ворожими до них і не вступайте з ними у війну, бо не дам тобі в спадок від землі синів Аммона, тому що синам Лота я дав її в спадок. Земля Рефаїм буде зарахована, бо на ній раніше жили Рефаїм, і аммоніти називають їх зохоммін. Народ великий і

багаточисельний, і сильніший за вас, так само як і Енакеїм, і знищив їх Господь перед обличчям їхнім, і вони успадкували та поселилися замість них до цього дня. Так само, як вони зробили для синів Ісава, що мешкали в Сеїрі, коли вони знищили хорреїців перед ними, і вони успадкували їхню землю, і оселилися замість них до цього дня. І євеї, що мешкали в Аседоті аж до Гази, і каппадокійці, що вийшли з Каппадокії, винищили їх і оселилися замість них.

Тепер отже встаньте і вирушайте, і перейдіть ви долину Арнон. Ось я віддав у руки твої Сигона, царя Есевона Аморрейського, і землю його. Почни успадковувати, вступи з ним у війну в цей день. Почни наводити тремтіння твоє і страх твій на всі народи під небом, які, почувши ім'я твоє, будуть стривожені і матимуть муки від обличчя твого.

І послав я послів з пустелі Кедемот до Сигона, царя Есевона, з мирними словами, кажучи: Я пройду через твою землю дорогою, не звертаючи ні праворуч, ні ліворуч. Їжу за срібло ти продаси мені, і я з'їм, і воду за срібло ти продаси мені, і я вип'ю — тільки дай мені пройти ногами. Як зробили мені сини Ісава, що мешкають у Сеїрі, і моавітяни, що мешкають в Ароері, доки я перейду Йордан до землі, яку Господь, Бог наш, дає нам. І не захотів Сигон, цар Есевону, пропустити нас через свою землю, тому що Господь, Бог наш, зробив твердим дух його і зміцнив серце його, щоб він був переданий у твої руки, як у цей день.

І сказав Господь до мене: Ось Я почав віддавати перед обличчям твоїм того Сигона, царя Есевона, того Аморрейського, і ту землю його, і почати успадковувати ту землю його. І вийшов Сигон, цар Есевону, назустріч нам, сам і

весь його народ, на війну в Яссу. І віддав його Господь, Бог наш, перед обличчям нашим, і ми вдарили його, і синів його, і весь народ його. І ми захопили всі його міста в той час, і знищили кожне місто одне за одним, і жінок їхніх, і дітей їхніх, не залишили нікого живим. Крім худоби, яку ми пограбували, ми також взяли здобич із міст. З Ароера, що є біля краю потоку Арнону, і місто, що було в долині, і до гори Галаада, не було міста, яке втекло від нас. Усі віддав Господь, Бог наш, у руки наші. Крім близькості до синів Аммона ми не наближались до всіх прилеглих місць потоку Яббок і до тих міст, що в гірській місцевості, тому що так наказав Господь, Бог наш, нам.

3

І повернувшись, ми пішли вгору шляхом, що веде в Башан, і вийшов Ог, цар Башану, назустріч нам, він і весь народ його, на війну в Едраїм. І сказав Господь до мене: Не бійся його, бо в руки твої Я віддав його, і весь народ його, і всю землю його, і зробиш йому так, як зробив Сигону, царю Аморреїв, який жив в Есевоні. І віддав його Господь, Бог наш, у наші руки, і Ога, царя Башану, і весь народ його, і ми вразили його так, що не залишилося його потомства.

І ми захопили всі його міста в той час, не було міста, якого ми не взяли від них, шістдесят міст, всі околиці Аргоба, царя Ога в Башані. Всі міста були укріпленими, зі високими стінами, воротами і засувами, крім дуже численних міст ферезеїв. Ми знищили, так само як ми вчинили з царем Сігоном Есевонським, і ми знищили кожне місто одне за одним, і жінок, і дітей. І всю худобу, і здобич міст ми пограбували для себе.

І взяли ми в той час ту землю з рук двох царів аморреїв, які були по той бік Йордану, від потоку Арнон і аж до Аермону, Фінікійці називають Аермон Саніором, а аморрей назвав його Саніром. Всі міста Місора, і вся Галаад, і вся Басан до Елхи і Едраїма, міста царства Ога в Басані. Тому що тільки Ог, цар Башану, залишився з Рафаїм, ось його ліжко, ліжко залізне, ось воно в землі синів Аммона, дев'ять ліктів довжина його і чотири лікті ширина його за ліктем чоловіка. І ту землю ми успадкували в той час від Ароера, який є біля краю потоку Арнон, і половину гори Галаад, і його міста я дав Рувиму і Гаду. І залишок Галаада, і все царство Ога в Башані я дав половині племені Манасії, і всю околицю Аргоба, всю ту Башан — землю Рефаїм буде зараховано. І Яір, син Манасії, взяв всю околицю Аргоб до меж Гаргасі і Махаті, назвав їх на своє ім'я — Башан Тауот Яеір — до цього дня. І Махіру я дав Гїлеад. І Рувиму, і Гаду я дав від Галаада до потоку Арнон — середину потоку як межу — і до Яббока; потік є межею для синів Аммона. І Арава, і Йордан — границя Маханарету, і до моря Арави, моря солоного, під Аседотом, Фасгою на сході.

І я наказав вам того часу, кажучи: Господь, Бог ваш, дав вам цю землю у спадок; озброївшись, йдіть попереду братів ваших, синів Ізраїля, кожен здатний. Окрім жінок ваших і дітей ваших і худоби вашої, я знаю, що багато худоби у вас, нехай вони живуть у містах ваших, які я дав вам, доки не дасть спокою Господь Бог ваш братів ваших, так само як і вас, і вони успадкують також цю землю, яку Господь Бог наш дає їм по той бік Йордану, і повернетесь кожен до спадщини своєї, яку я дав вам.

І Ісусові я наказав у той час, кажучи: Очі ваші бачили все, що зробив Господь, Бог наш, двом цим царям; так зробить

Господь, Бог наш, усім царствам, на які ти переходиш там. Не бійтеся їх, бо Господь Бог наш сам буде воювати за вас.

І благав я Господа в той час, кажучи, Господи Боже, Ти почав показувати Твоєму слугі силу Твою, і міць Твою, і руку могутню, і раму високе. Бо хто є Бог на небі або на землі, хто зробить так, як зробив Ти, і згідно з силою Твоєю? Перейшовши отже, побачу землю добру цю, що є по той бік Йордану, гору цю добру і Антіліван.

І знехтував Господь мною заради вас, і не вислухав мене, і сказав Господь до мене: Нехай буде тобі досить, не говори більше про це слово. Піднімися на вершину висіченої гори і, піднявши свої очі до моря, і на Північ, і на Південь, і на схід, побач своїми очима, бо ти не перейдеш цей Йордан. І накажи Ісусові, і зміцни його, і підбадьори його, бо він перейде перед обличчям цього народу, і він дасть їм у спадщину всю землю, яку ти бачив. І ми сіли в долині поблизу дому Фогор.

4

І тепер, Ізраїлю, слухай постанов і судів, яких я навчаю вас сьогодні дотримуватися, щоб ви жили і примножилися, і, увійшовши, успадкували землю, яку Господь, Бог батьків ваших, дає вам. Не додавайте до слова, яке я наказую вам, і не відбирайте від нього, бережіть заповіді Господа Бога нашого, які я наказую вам сьогодні. Очі ваші бачили все, що зробив Господь, Бог наш, Ваал-Пеору, бо кожну людину, хто пішов за Ваал-Пеором, знищив Господь, Бог ваш, з-поміж вас. Ви ж, які прилинули до Господа Бога вашого, живете всі сьогодні.

Дивіться, я показав вам постанови і судження, як наказав мені Господь, щоб чинити так у землі, в яку ви входите, щоб успадкувати її. І ви будете дотримуватися і виконувати, бо це ваша мудрість і розуміння перед усіма народами, які почують усі ці постанови, і вони скажуть: ось народ мудрий і знаючий, ця велика нація. Бо який великий народ має Бога, що наближається до них, як Господь, Бог наш, у всьому, коли ми закликаємо Його? І який народ великий, якому належать постанови і справедливі судження згідно з усім цим законом, який я даю перед вами сьогодні?

Зверни увагу на себе і бережи свою душу дуже, не забудь усіх слів, які бачили твої очі, і нехай вони не відступлять від твого серця всі дні твого життя, і навчиш своїх синів і синів своїх синів про день, коли ви стояли перед Господом, Богом нашим, у Хоріві в день зібрання, коли Він сказав Господь до мене: збери до мене народ, і нехай почують слова мої, щоб навчилися боятися мене всі дні, які вони живуть на землі, і синів їхніх навчать. І ви наблизилися і стали біля гори, і гора палала вогнем до неба — темрява, морок, буря. І Господь говорив до вас із середини вогню голосом слів, який ви чули, і ви не бачили жодної подоби, а лише голос, І сповістив вам Його завіт, який наказав вам виконувати, — десять слів, і написав їх на двох кам'яних плитах.

І мені наказав Господь того часу навчити вас постанов і судів, щоб ви виконували їх на тій землі, в яку ви входите, щоб успадкувати її. І ви будете дуже берегти душі ваші, тому що не бачили подоби в день, коли Господь говорив до вас на Хоріві, на горі, з середини вогню. Не чиніть беззаконня і не робіть собі різьбленої подоби, жодного образу подоби чоловічої або жіночої, подоба всякої тварини, що є на землі, подоба всякого

крилатого птаха, який літає під небом, подоба всякої плазуючої істоти, що плазує по землі, подоба всякої риби, скільки їх є у водах під землею І не поглянувши вгору в небо і побачивши сонце, і місяць, і зорі, і весь світ неба, будучи зведеним з шляху, поклонися їм і служитимеш їм, які призначив Господь, Бог твій, їх всім народам під небом. Вас же взяв Бог і вивів вас із землі Єгипту, із залізної печі, із Єгипту, щоб бути йому народом власним, як у цей день.

І Господь Бог розгнівався на мене через речі, сказані вами, і поклявся, щоб я не перейшов цей Йордан і щоб я не увійшов у землю, яку Господь, Бог твій, дає тобі в спадщину. Я бо помираю в цій землі і не переходжу цей Йордан, ви ж переходите і успадкуєте цю добру землю. Зверніть увагу, не забудьте завіт Господа Бога нашого, який Він склав з вами, і не беззаконуйте, і не робіть собі різьбленого зображення всього, що наказав тобі Господь Бог твій. Тому що Господь, Бог твій, є вогонь поглинаючий, Бог ревнивий.

Якщо ж ти породити синів і синів синів твоїх, і ви затримаєтесь на землі, і беззаконнуєте, і зробите різьблену подобу всього, і зробите зло перед Господом Бога вашого, провокуючи його гнів, свідчу вам сьогодні небо і землю, що знищенням загинете з землі, до якої ви переходите Йордан, щоб там успадкувати її, не довго проживете днів на ній, але будете зруйновані. І розсіє Господь вас серед усіх народів, і залишитеся нечисленними серед усіх народів, до яких Господь приведе вас туди. І будете служити там іншим богам, творінню рук людських, деревам і каменям, які не бачать, ні не чують, ні не їдять, ні не нюхають. І ви будете шукати там Господа, Бога вашого, і ви знайдете Його, коли будете шукати Його з усього серця твого і з усієї душі твоєї в скорботі твоїй. І

знайдуть тебе всі ці слова в останні дні, і повернешся до Господа Бога твого, і почувеш голос Його, Тому що Господь, Бог твій, є Бог милосердний, Він не залишить тебе і не знищить тебе, не забуде завіту батьків твоїх, який присягнув їм Господь.

Запитайте про колишні дні, які сталися перед вами, від того дня, коли Бог створив людину на землі, і від одного кінця неба до другого кінця неба, чи сталося щось згідно з цим великим словом, чи було почуте щось таке, чи чув будь-який народ голос Бога живого, що говорив із середини вогню, як ти почув і залишився живим, Чи випробував Бог, увійшовши взяти для себе народ з-посеред народу, у випробуванні, і в знаках, і в чудесах, і у війні, і в руці могутній, і в рамені високому, і у видіннях великих, згідно з усім, що зробив Господь, Бог наш, в Єгипті перед тобою, який бачив? щоб ти знав, що Господь, Бог твій, Він є Бог, і немає іншого крім Нього З неба почутим став голос Його, щоб навчити тебе, і на землі показав Він тобі вогонь Свій великий, і слова Його ти чув із середини вогню.

Через те, що Він полюбив батьків твоїх, і вибрав насіння їх після них — вас, і вивів тебе Він Сам у силі Його великій з Єгипту, знищити народи великі і сильніші за тебе перед обличчям твоїм, щоб ввести тебе і дати тобі їхню землю у спадщину, як ти маєш сьогодні.

І ти пізнаєш сьогодні, і повернешся розумом, що Господь Бог твій — це Бог на небі вгорі і на землі внизу, і немає іншого, окрім Нього. І бережіть заповіді Його і постанови Його, скільки я наказую тобі сьогодні, щоб добре тобі стало і синам твоїм після тебе, щоб довгоденними стали на землі, яку

Господь, Бог твій, дає тобі на всі дні. Тоді Мойсей відокремив три міста по той бік Йордану зі сходу сонця, Втекти туди вбивці, хто вбив сусіда ненавмисно, і цей не ненавидів його ні вчора, ні позавчора, і втече він в одне з цих міст, і житиме. Босор у пустелі, на рівнинній землі Рувима, і Рамот у Галааді для Гада, і Гаулон у Васані для Манасії.

Це закон, який Мойсей поклав перед синами Ізраїля. Це свідчення, і постанови, і судження, які говорив Мойсей синам Ізраїля, коли вони вийшли з землі Єгипту, У тому за Йорданом, в ущелині, близько дому Фогору, в землі Сигона, царя аморреїв, який жив в Есевоні, якого вразив Мойсей і сини Ізраїля, коли вони вийшли з землі Єгипту. І вони успадкували землю його і землю Ога, царя Басану, двох царів аморреїв, які були за Йорданом на сході сонця, від Ароера, який є на березі потоку Арнон, і на горі Сіон, яка є Аермон, всю Араву по той бік Йордану на схід сонця під Аседотом висіченим.

5

І покликав Мойсей весь Ізраїль, і сказав до них: Слухай, Ізраїлю, постанови і судження, які я говорю у вуха ваші в день цей, і навчіться їх, і будете дотримуватися, щоб виконувати їх. Господь Бог ваш уклав з вами завіт у Хориві. Не з батьками вашими уклав Господь завіт цей, а з вами, які всі тут живі сьогодні. Обличчям до обличчя говорив Господь до вас на горі з середини вогню. І я стояв між Господом і вами в той час, щоб оголосити вам слова Господа, тому що ви злякалися вогню, і не зійшли на гору, кажучи Я є Господь, Бог твій, що вивів тебе з землі Єгипетської, з дому рабства.

Не матимеш інших богів перед обличчям Моїм.

Не зробиш собі ідола, ані жодної подоби того, що є на небі вгорі, і що є на землі внизу, і що є у водах під землею. Не поклоняйся їм і не служи їм, бо Я є Господь, Бог твій, Бог ревнитель, що карає за гріхи батьків дітей до третього і четвертого покоління тих, хто ненавидить Мене, і чинить милість у тисячі [родів] тим, хто любить мене, і тим, хто зберігає заповіді мої. Не візьмеш ім'я Господа Бога твого надаремно, бо не виправдає Господь Бог твій того, хто бере ім'я Його надаремно.

Бережи день суботи, щоб освячувати його, у такий спосіб, як наказав тобі Господь, Бог твій. Шість днів працею і виконуй всі роботи твої, Але дня сьомого — суботи Господа Бога твого — не робитимеш у цей день жодної роботи: ні ти, ні син твій, ні дочка твоя, ні слуга твій, ні служниця твоя, ні віл твій, ні в'ючна тварина твоя, ні вся худоба твоя, ні прибулець, що мешкає в тебе, щоб відпочив слуга твій, і служниця твоя, і в'ючна тварина твоя, як і ти. І ти згадаєш, що слугою ти був у землі Єгипту, і вивів тебе Господь, Бог твій, звідти рукою могутньою і раменом високим; через це наказав тобі Господь, Бог твій, зберігати день суботи і освячувати його. Шануй батька твого та матір твою, як наказав тобі Господь Бог твій, щоб добре тобі було, і щоб довго жив ти на землі, яку Господь Бог твій дає тобі. Не вбивай. Не чини перелюбу. Не кради. Не свідчитимеш неправдиво проти ближнього твого неправдивим свідченням. Не багатимеш жінки сусіда твого, не багатимеш дому сусіда твого, ні поля його, ні слуги його, ні служниці його, ні вола його, ні в'ючної тварини його, ні жодної худоби його, ні всього того, що належить сусідові твоєму.

Ці слова промовив Господь до всього вашого зібрання на горі з середини вогню, темряви, мороку, бурі, голосом великим, і не додав більше, і написав їх на двох кам'яних скрижалях, і дав мені. І сталося, коли ви почули голос із середини вогню, і гора палала вогнем, ви всі наблизилися до мене — усі провідники ваших племен і ваша рада старійшин, і ви говорили: Ось показав нам Господь, Бог наш, славу Свою, і голос Його ми чули з-посеред вогню. Цього дня ми бачили, що Бог буде говорити до людини, і вона буде жити. І тепер, щоб ми не померли, бо поглине нас цей великий вогонь, якщо ми ще раз почуємо голос Господа Бога нашого, то помremo. Хто бо з плоті почув голос Бога живого, що говорив із середини вогню, як ми, і залишився живим? Підійди ти і вислухай все, що скаже Господь, Бог наш, і ти будеш говорити до нас все, що скаже Господь, Бог наш, до тебе, і ми будемо слухати і виконувати.

І почув Господь голос ваших слів, які ви говорили до мене, і сказав Господь до мене: почув я голос слів цього народу, скільки вони говорили до тебе, правильно все, що вони говорили. Хто дасть їм таке серце, щоб боятися Мене і дотримуватися всіх Моїх заповідей усі дні, щоб добре було їм і їхнім синам навіки? Йдіть, сказав я їм, поверніться ви до ваших домівок. Ти ж стій тут зі мною, і я буду говорити до тебе заповіді, і статуту, і судження, яких ти будеш навчати їх, і нехай вони роблять так у землі, яку я даю їм у спадщину. І ви будете дотримуватися робити так, як наказав тобі Господь, Бог твій; не ухилитесь ні праворуч, ні ліворуч. Йдіть усією дорогою, якою наказав тобі Господь, Бог твій, ходити, щоб Він дав тобі спокій, і щоб було тобі добре, і щоб ви довго жили на землі, яку успадкуєте.

І ці заповіді, і постанови, і судження, скільки наказав Господь Бог наш навчити вас, щоб робити так у землі, в яку ви входите там, щоб успадкувати її. Щоб ви боялися Господа, Бога вашого, дотримуйтеся всіх постанов його і заповідей його, які я наказую тобі сьогодні, — ти, і сини твої, і сини синів твоїх, — усі дні життя твого, щоб ви довго жили.

І слухай, Ізраїлю, і бережи робити, щоб добре тобі було, і щоб ви примножилися дуже, як говорив Господь, Бог батьків твоїх, дати тобі землю, що тече молоком і медом. І це постанови і судження, які заповідав Господь синам Ізраїля в пустелі, коли вони вийшли із землі Єгипту. Слухай, Ізраїлю, Господь Бог наш, Господь один є. І будеш любити Господа Бога твого з усього розуму твого, і з усієї душі твоєї, і з усієї сили твоєї. І будуть ці слова, які я наказую тобі сьогодні, в серці твоєму і в душі твоїй. І ти навчиш їм синів твоїх, і будеш говорити про них, сидячи в домі, і йдучи дорогою, і лежачи, і встаючи. І ти прив'яжеш їх як знак на руці твоїй, і буде це непохитним перед очима твоїми. І напишете їх на одвірках будинків ваших і воріт ваших.

І буде, коли введе тебе Господь, Бог твій, у землю, яку присягнув батькам твоїм — Аврааму, і Ісааку, і Якову — дати тобі міста великі і добрі, яких ти не будував будинки, повні всіх добрих речей, які ти не наповнював, цистерни висічені, які ти не висікав, виноградники і оливкові гаї, які ти не садив, і коли будеш їсти і наситишся, бережися, щоб не забув Господа Бога твого, що вивів тебе з землі Єгипту, з дому рабства. Господа Бога твого будеш боятися, і йому одному

будеш служити, і до нього будеш прилипати, і ім'ям його будеш клястися.

Не йдіть за іншими богами від богів народів, що навколо вас, тому що Бог заздрісний, Господь Бог твій, серед тебе, щоб не розгнівався гнівом Господь Бог твій на тебе і не знищив тебе з лица землі.

Не випробовуй Господа, Бога твого, як ви випробували Його під час випробування. Пильно дотримуйся заповідей Господа, Бога твого, свідчень і постанов, які Він заповідав тобі. І ти будеш чинити угодне і добре перед Господом, Богом твоїм, щоб добре тобі було, і ти увійдеш і успадкуєш добру землю, яку присягнув Господь батькам вашим, вигнати всіх ворогів твоїх перед обличчям твоїм, як говорив Господь.

І буде, коли запитає тебе син твій завтра, кажучи: що є ці свідчення, і постанови, і судження, які заповідав Господь Бог наш нам? І скажеш синові твоєму: Рабами були ми у фараона в землі Єгипетській, і вивів нас Господь звідти рукою могутньою і раменом піднесеним. І дав Господь знаки і чудеса великі й лихі в Єгипті Фараону і дому його перед нами, І нас Він вивів звідти, щоб дати нам цю землю, яку присягнувся дати батькам нашим. І Господь заповідав нам виконувати всі ці постанови, боятися Господа, Бога нашого, щоб було нам добре всі дні, щоб ми жили, як і сьогодні. І милостиня буде нам, якщо ми будемо дотримуватися виконання всіх цих заповідей перед Господом, Богом нашим, як Він заповідав нам.

Якщо ж приводить тебе Господь Бог твій у землю, в яку ти входиш там, щоб успадкувати її, і виганяє народи великі від обличчя твого — хіттеянина, і гергесеянина, і амореянина, і ханаанеянина, і ферезеянина, і євееянина, і євусеянина, сім народів численних і сильніших за вас, І віддасть їх Господь, Бог твій, у руки твої, і вдариш їх, знищенням знищиш їх, не укладеш з ними завіту, ані не помилуєш їх. Ні не одружуйтеся з ними, дочки своєї не віддавай синові його, і дочки його не бери для сина свого. Бо він відверне сина твого від мене, і той буде служити іншим богам, і Господь розгнівається на вас гнівом, і швидко знищить тебе. Але так ви зробите їм: вівтарі їхні зруйнуєте, і стовпи їхні розіб'єте, і гаї їхні вирубаєте, і різьблені зображення богів їхніх спалите вогнем. Тому що ти святий народ для Господа, Бога твого, і тебе вибрав Господь, Бог твій, щоб бути Йому народом особливого надбання серед усіх народів, які на обличчі землі.

Не тому, що ви численні серед усіх народів, вибрав вас Господь і обрав вас Господь, бо ви нечисленні серед усіх народів. Але через те, що Господь любить вас, і зберігаючи присягу, яку присягнув батькам вашим, вивів вас Господь рукою могутньою, і викупив тебе Господь з дому рабства, з руки Фараона, царя Єгипту І ти будеш знати, що Господь, Бог твій, — це Бог, Бог вірний, який зберігає завіт і милість до тих, хто любить Його, і до тих, хто дотримується заповідей Його, на тисячу поколінь, і віддаючи тим, хто ненавидить, в обличчя, щоб знищити їх, і не зволікатиме з тими, хто ненавидить, в обличчя віддасть їм.

І ти будеш дотримуватися заповідей, і постанов, і судів цих, скільки я наказую тобі сьогодні виконувати. І станеться, коли ви почуєте ці постанови, і бережетимете, і

виконуватимете їх, то збереже Господь Бог твій тобі завіт і милість, яку присягнув батькам вашим. І буде любити тебе, і благословить тебе, і помножить тебе, і благословить нащадків лона твого, і плід землі твоєї, зерно твоє, і вино твоє, і оливу твою, стада волів твоїх, і отари овець твоїх на землі, яку поклявся Господь батькам твоїм дати тобі. Благословенним ти будеш серед усіх народів, не буде серед вас безплідного, ні безплідної, і серед худоби твоєї. І відверне Господь, Бог твій, від тебе всяку недугу і всі лихі єгипетські хвороби, які ти бачив і які ти знав, не покладе на тебе, а покладе їх на всіх, хто ненавидить тебе.

І з'їси всю здобич народів, яку Господь, Бог твій, дає тобі, не пощадить око твоє їх, і не послужиш богам їхнім, бо це спокуса для тебе.

Якщо ж ти скажеш у своєму розумі, що цей народ більший за мене, як я зможу знищити їх? Не бійся їх, пам'ятай, скільки зробив Господь, Бог твій, фараону і всім єгиптянам, Великі випробування, які бачили твої очі, ті великі знамення і чудеса, могутню руку і високе рамено, як Господь Бог твій вивів тебе, так зробить Господь Бог ваш усім народам, яких ти боїшся від обличчя їхнього. І шершнів пошле Господь, Бог твій, на них, доки не будуть знищені ті, що залишилися, і ті, що сховалися від тебе, Не будеш ти вражений перед обличчям їхнім, бо Господь, Бог твій, з тобою, Бог великий і могутній. І знищить Господь, Бог твій, народи ці перед тобою поступово, не зможеш знищити їх швидко, щоб не стала земля пустельною, і не примножилися на тебе звірі дикі. І віддасть їх Господь, Бог твій, у руки твої, і знищиш ти їх великим знищенням, аж поки винищиш їх, І віддасть він царів їхніх у ваші руки, і ви знищите їхне ім'я з

того місця, ніхто не встоїть перед твоїм обличчям, доки не винищиш їх.

Різьблені зображення богів їхніх спалите вогнем, не бажатимеш срібла, ані золота з них не візьмеш собі, щоб не спіткнутися через це, бо це огида Господу Богу твоєму. І не принесеш огиди в дім твій, і станеш прокляттям, як це. Огидою будеш огиджувати і гидотою погидиш, бо це прокляття.

8

Всі заповіді, які я наказую вам сьогодні, ви будете дотримуватися виконувати, щоб ви жили і примножилися, і увійшли, і успадкували землю, яку Господь, Бог ваш, присягнув вашим батькам. І ти пам'ятатимеш весь шлях, яким вів тебе Господь, Бог твій, пустелею, щоб упокорити тебе й випробувати тебе, і щоб пізнати те, що в серці твоєму, чи дотримуватимешся ти заповідей Його, чи ні. І він упокорив тебе, і він морив тебе голодом, і він годував тебе манною, якої не знали батьки твої, щоб оголосити тобі, що не хлібом самим живе людина, але кожним словом, що виходить через уста Божі, живе людина. Одяг твій не зношувався, взуття твоє не стиралося, ноги твої не покривалися мозолями ось сорок років.

І пізнаєш у серці твоєму, що як людина виховує сина свого, так Господь, Бог твій, виховає тебе. І ти будеш дотримуватися заповідей Господа, Бога твого, ходити Його шляхами і боятися Його.

Бо Господь, Бог твій, введе тебе в землю добру і багату, де потоки вод і джерела безодень виходять через рівнини і через гори. Земля пшениці й ячменю, виноградні лози, фігові дерева, гранати, земля оливкового дерева, олії та меду, Земля, на якій не з бідністю ти будеш їсти хліб твій, і не будеш потребувати на ній нічого, земля, якої каміння — залізо, і з гір її ти будеш видобувати бронзу.

І ти будеш їсти, і насититешся, і благословиш Господа Бога твого на землі доброй, яку Він дав тобі. Стережися, щоб не забув ти Господа, Бога твого, не дотримуючись заповідей його, і судів, і постанов його, які я наказую тобі сьогодні, Не ївши й наситившись, і гарні будинки збудувавши й оселившись у них, і від волів твоїх, і від овець твоїх, що примножаться тобі, срібла і золота, що примножиться тобі, і всього, скільки тобі буде, що примножиться тобі ти піднесешся серцем і забудеш Господа Бога твого, Який вивів тебе з землі Єгипетської, з дому рабства, Того, Хто провів тебе через велику й страшну пустелю, де були кусючі змії, скорпіони та спрага, де не було води, Того, Хто вивів для тебе з крутої скелі джерело води Того, Хто нагодував тебе манною в пустелі, якої не знав ти і не знали батьки твої, щоб упокорити тебе, і випробувати тебе, і зробити тобі добро в останні дні твої. Не кажи у серці своєму: Моя сила і міць моєї руки здобули мені цю велику могутність. І ти пам'ятатимеш Господа, Бога твого, що Сам Він дає тобі силу здобувати багатство, щоб встановити Свій заповіт, який Господь присягнув батькам твоїм, як сьогодні.

І станеться, якщо забуттям забудеш Господа, Бога твого, і підеш за іншими богами, і служитимеш їм, і поклонишся їм, то свідчу вам сьогодні небо і землю, що загибеллю загинете.

Як і решта народів, які Господь Бог знищує перед обличчям вашим, так і ви загинете, за те що не послухали голосу Господа Бога вашого.

9

Слухай, Ізраїлю, ти переходиш сьогодні Йордан, щоб увійти й успадкувати народи великі і сильніші, ніж ви, міста великі й укріплені аж до неба. Народ великий і численний, і високий — синів Енака, яких ти знаєш, і ти чув: хто протистоїть перед обличчям синів Енака? І ти пізнаєш сьогодні, що Господь, Бог твій, піде перед обличчям твоїм, Він є вогонь поглинаючий, Він знищить їх і Він відверне їх від обличчя твого, і знищить їх швидко, як сказав тобі Господь. Не кажи в серці своєму, коли Господь Бог твій знищить ці народи перед обличчям твоїм, кажучи: через праведність мою ввів мене Господь успадкувати цю добру землю. Не через твою праведність і не через святість твого серця ти входиш, щоб успадкувати їхню землю, але через нечестивість цих народів Господь знищить їх перед тобою, і щоб встановити завіт, який Господь поклявся нашим батькам — Авраамові, Ісаакові і Якову.

І знаєш ти сьогодні, що не через праведності твої Господь, Бог твій, дає тобі цю добру землю на успадкування, бо ти народ твердоший. Пам'ятай, не забувай, скільки ти гнівив Господа Бога твого в пустелі, від того дня, як ти вийшов з Єгипту і прийшов у це місце – ви продовжували бути неслухняними до Господа.

І в Хориві ви прогнівили Господа, і розгнівався Господь на вас, щоб знищити вас. Коли я сходив на гору, щоб взяти

кам'яні таблиці, таблиці завіту, які Господь уклав з вами, я залишився на горі сорок днів і сорок ночей, хліба не їв і води не пив. І дав мені Господь дві кам'яні таблиці, написані пальцем Бога, і на них було написано всі слова, які говорив Господь до вас на горі в день зібрання. І сталося, що через сорок днів і через сорок ночей Господь дав мені дві кам'яні плити — плити завіту. І сказав Господь до мене: Встань, зійди швидко звідси, тому що беззаконнував народ твій, який ти вивів із землі Єгипту. Вони швидко відступили від дороги, яку я наказав їм, і зробили собі литого ідола.

І сказав Господь до мене: Я промовив до тебе раз і двічі, кажучи: я побачив цей народ, і ось він є народ твердоший. І зараз дозволь мені знищити їх, і я зітру їхнє ім'я з-під неба, і зроблю тебе великим народом, сильним і набагато більшим за цей. І повернувшись назад, я зійшов з гори, і гора палала вогнем аж до неба, і дві плити свідчень були на двох моїх руках. І побачивши, що ви згрішили перед Господом, Богом вашим, і зробили собі литого ідола, і відступили від шляху, який наказав вам Господь дотримуватися І, взявши дві таблиці, я кинув їх з обох моїх рук і розбив перед вами. І я молився перед Господом вдруге, так само як і раніше, сорок днів і сорок ночей, хліба не їв і води не пив, про всі гріхи ваші, які ви згрішили, зробивши зло перед Господом Богом, розгнівавши його. І я налякався через гнів і лютість, тому що Господь розгнівався на вас, щоб знищити вас, але Господь вислухав мене і цього разу. І на Аарона розгнівався, щоб знищити його, і я молився також про Аарона в той час. І ваш гріх, який ви зробили, теля, я взяв його і спалив його у вогні, і розтер його, розтовкши дуже сильно, поки воно не стало тонким, і воно стало як пил, і я кинув той пил у потік, що спускається з гори.

І в спаленні, і в випробуванні, і біля гробниць бажання ви гнівили Господа. І коли Господь послав вас з Кадеш-Варни, кажучи: Йдіть вгору і візьміть у володіння землю, яку Я даю вам, ви не послухалися слова Господа, Бога вашого, і не повірили Йому, і не слухали голосу Його. Ви були непокірними Господу від дня, коли Він став відомий вам. І благав я перед Господом сорок днів і сорок ночей, стільки я благав, бо Господь сказав знищити вас. І я молився до Бога, і сказав: Господи, царю богів, не знищуй народ Твій і частку Твою, яку Ти викупив, яких Ти вивів із землі Єгипту силою Твоєю великою, і рукою Твоєю могутньою, і раменом Твоїм високим. Пам'ятай Авраама, і Ісаака, і Якова, слуг твоїх, яким присягнув за себе. Не дивись на жорстокість народу цього, і на беззаконня, і на гріхи їхні. Щоб не сказали ті, що мешкають у землі, звідки Ти вивів нас звідти, кажучи: через те, що Господь не міг ввести їх у землю, яку Він обіцяв їм, і через те, що Він ненавидів їх, Він вивів їх у пустелю, щоб убити їх. І це народ твій і спадщина твоя, яких ти вивів із землі Єгипту великою силою твоєю, могутньою рукою твоєю і високим раменом твоїм.

10

У той час сказав Господь до мене: Висіч для себе дві кам'яні плити, як перші, і піднімись до мене на гору, і зробиш для себе дерев'яний ковчег. І напишеш на таблицях слова, які були в перших таблицях, які ти розбив, і покладеш їх у ковчег. І зробив я ковчег з нетлінного дерева, і витесав кам'яні таблиці, як перші, і піднявся на гору, і дві таблиці були на моїх руках. І написав Він на таблицях згідно з першим написом десять слів, які Господь говорив до вас на горі з середини вогню, і дав їх Господь мені. І, повернувшись,

зійшов я з гори, і вкинув таблиці в ковчег, який я зробив, і були вони там, як наказав мені Господь. І сини Ізраїлеві відійшли з Беероту синів Якіма Місадаї. Там помер Аарон, і там був похований, і служив священиком Елеазар, син його, замість нього. Звідти вони відійшли в Гадгад, і від Гадгада в Етебафу, землю потоків вод.

У той час Господь відокремив плем'я Левія, щоб носити ковчег завіту Господнього, стояти перед Господом, служити і молитися в ім'я Його до цього дня. Через це левітам не належить частка і жереб серед їхніх братів, Господь сам є його жеребом, як сказав йому. І я стояв на горі сорок днів і сорок ночей. І почув мене Господь і цього разу, і не захотів Господь знищити вас. І сказав Господь до мене: Йди, вирушай перед цим народом, і нехай вони увійдуть і успадкують землю, яку Я присягнув їхнім батькам дати їм.

І тепер, Ізраїлю, чого Господь Бог твій просить від тебе, як не боятися Господа Бога твого, і ходити всіма шляхами його, і любити його, і служити Господу Богу твоєму з усього серця твого і з усієї душі твоєї? зберігати заповіді Господа, Бога твого, і постанови Його, які я наказую тобі сьогодні, щоб добре тобі було; Ось Господеві Богу твоєму належать небо і небо небес, земля і все, що є на ній. Крім ваших батьків обрав Господь любити їх, і обрав їхнє потомство після них, вас, з-поміж усіх народів, як це є сьогодні. І ви обріжете жорстокість серця вашого, і шиї вашої не будете ожорсточувати. Бо Господь Бог ваш — це Бог богів і Господь господів, Бог великий, і сильний, і страшний, який не дивиться на обличчя і не бере дарів, Той, хто чинить суд прибульцю, сироті й вдові, і любить прибульця, щоб дати йому хліб і одяг. І ви будете любити прийшлого, бо ви були прийшлими в землі Єгипту.

Господа, Бога твого, будеш боятися, і Йому будеш служити, і до Нього будеш прилипати, і Його іменем будеш присягати. Це твоя похвала, і це твій Бог, який зробив для тебе ці великі й славні речі, які бачили твої очі. У сімдесятьох душах зійшли батьки твої до Єгипту, а тепер Господь, Бог твій, зробив тебе численним, як зірки небесні.

11

І ти будеш любити Господа Бога твого, і будеш зберігати охорони його, постанови його, заповіді його і судження його всі дні. І ви будете знати сьогодні, що не діти ваші, які не знають і не бачили виховання Господа Бога твого, і великих діл його, і руки могутньої, і рамена високого, і знаки його, і чудеса його, скільки він зробив серед Єгипту фараону, царю Єгипту, і всій землі його і скільки Він зробив із силою єгиптян, і з їхніми колісницями, і з їхніми кінями, і з їхньою силою, як затопила вода Червоного моря їх, коли вони переслідували вас ззаду, і знищив їх Господь аж до сьогоднішнього дня і скільки Він зробив для нас у пустелі, доки ви не прийшли на це місце і скільки зробив Датану і Авіرونу, синам Еліава, сина Рувима, яких земля, відкривши рот свій, поглинула їх, і доми їхні, і намети їхні, і все їхнє майно, що було з ними, серед усього Ізраїля, Бо очі ваші бачили всі великі діла Господа, які Він зробив серед вас сьогодні.

І ви будете дотримуватися всіх Його заповідей, які я наказую тобі сьогодні, щоб ви жили і примножилися, і, увійшовши, успадкували землю, в яку ви переходите через Йордан, щоб успадкувати її. Щоб ви могли довго жити на землі, яку поклявся Господь дати батькам вашим і їхнім

нащадкам після них, землю, що тече молоком і медом. Бо земля, в яку ти входиш там, щоб успадкувати її, не така, як земля Єгипту, звідки ви вийшли звідти, коли сіють насіння і поливають ногами своїми, як город городини. А земля, в яку ти входиш там, щоб успадкувати її, — земля гориста і рівнинна, з дощу небесного п'є воду. Земля, яку Господь Бог твій наглядає безперервно, очі Господа Бога твого на ній від початку року і до завершення року.

Якщо ж ви справді будете слухати всі заповіді, які я наказую тобі сьогодні, любити Господа, Бога твого, і служити Йому від усього серця твого і від усієї душі твоєї, і дасть дощ землі твоїй згідно з порою, ранній і пізній, і принесеш зерно твоє, і вино твоє, і олію твою, і дасть корм на полях твоїх для худоби твоєї, і будеш їсти й наситишся. Зверни увагу на себе, щоб не стало товстим серце твоє, і ви не відступили, і не служили іншим богам, і не поклонилися їм і розгнівавшись гнівом, Господь зачинить на вас небо, і не буде дощу, і земля не дасть плоду свого, і загинете швидко від доброї землі, яку Господь дав вам.

І вкладете ви ці слова в серце ваше і в душу вашу, і прив'яжете їх як знак на руці вашій, і буде це непохитним перед очима вашими. І навчите їх ваші діти говорити про них, коли ти сидиш у домі, і коли ти йдеш дорогою, і коли ти спиш, і коли ти встаєш. І напишете їх на одвірках будинків ваших і воріт ваших, щоб ви могли довго жити, і дні синів ваших на землі, яку поклявся Господь батькам вашим дати їм, як дні неба на землі. І буде, якщо ви справді почувете всі ці заповіді, які я наказую тобі сьогодні виконувати, любити Господа, Бога нашого, і ходити всіма Його шляхами, і прилипати до Нього, і вижене Господь всі ці народи від

обличчя вашого, і ви успадкуєте народи великі й сильні, більші за вас. Кожне місце, де ступить слід ноги вашої, буде вашим, від пустелі і Антілівану, і від річки великої, річки Євфрату, і до моря на заході будуть межі ваші. Ніхто не встане проти вас, і страх ваш і трепет ваш покладе Господь, Бог ваш, на всю землю, на яку ви ступите, як Він говорив до вас.

Ось я даю сьогодні перед вами благословення і прокляття, Благословення, якщо ви почуєте заповіді Господа Бога вашого, які я наказую вам сьогодні, і прокляття, якщо не почуєте заповідей Господа Бога вашого, скільки я наказую вам сьогодні, і будете зведені з дороги, яку я наказав вам, пішовши служити іншим богам, яких ви не знаєте. І буде, коли введе тебе Господь, Бог твій, у землю, в яку ти переходиш там, щоб успадкувати її, і дасиш благословення на гору Гарізім, і прокляття на гору Гайбал. Хіба не ось ці речі за Йорданом, позаду шляху заходу сонця, в землі Ханаан, що мешкає на заході, прилягаючи до Голгола, поблизу високого дуба? Ви бо переходите Йордан, увійшовши, щоб успадкувати землю, яку Господь, Бог наш, дає вам у спадщину на всі дні, і ви оселитесь в ній.

І ви будете дотримуватися виконання всіх наказів його і цих судів, які я даю перед вами сьогодні.

12

І ці постанови і судження, які ви будете дотримуватися, щоб виконувати в землі, яку Господь, Бог батьків ваших, дає вам у спадок, усі дні, які ви живете на землі. Знищенням знищите всі ті місця, в яких вони служили там їхнім богам, які ви успадковуєте, на високих горах, і на пагорбах, і під густим

деревом І ви зруйнуєте їхні вівтарі, і зламаєте їхні стовпи, і вирубаєте їхні гаї, і спалите вогнем різьблені зображення їхніх богів, і знищите їхнє ім'я з того місця. Не робітимете так Господу Богу вашому. Але в те місце, яке вибере Господь, Бог твій, в одному з міст ваших, щоб назвати ім'я Своє там і бути покликаним, туди шукатимете і туди прийдете. І принесете там ваші цілопалення, і ваші жертви, і ваші перші плоди, і ваші молитви, і ваші добровільні дари, і ваші обітничі, первородків ваших биків і ваших овець. І будете їсти ви там перед Господом, Богом вашим, і будете радіти ви на всьому, на що покладете руку ви і доми ваші, як благословив тебе Господь, Бог твій.

Не робітимете всього того, що ми робимо тут сьогодні, — кожен те, що приємне йому, Бо ви не прийшли до цього часу в спокій і в спадщину, яку Господь, Бог наш, дає вам. І ви перейдете Йордан, і оселитеся на землі, яку Господь, Бог наш, дає вам у спадщину, і Він заспокоїть вас від усіх ворогів ваших навколо, і ви оселитеся в безпеці. І буде місце, яке вибере Господь, Бог твій, щоб покликати там ім'я Його, туди принесете все, що я наказую вам сьогодні: цілопалення ваші, і жертви ваші, і десятини ваші, і первинки від рук ваших, і всякий вибраний дар із дарів ваших, які ви обіцяєте Господу, Богу вашому. І ви будете радіти перед Господом, Богом вашим, ви і сини ваші, і дочки ваші, і слуги ваші, і служниці ваші, і левит, який при воротах ваших, бо немає йому ні частки, ані жеребу з вами. Бережися, щоб не приносити цілопалень твоїх у кожному місці, яке побачиш. Але в місце, яке вибере Господь, Бог твій, в одному з племен твоїх, там принесете ваші цілопалення, і там виконаєш усе, що я наказую тобі сьогодні. Але в усякому бажанні твоєму принесеш у жертву і будеш їсти м'ясо згідно з благословенням

Господа Бога твого, яке Він дав тобі в кожному місті;
нечистий і чистий разом будуть їсти його, як газель або оленя.
Крім крові не будете їсти, на землю виллете її, як воду.

Не зможеш ти їсти в містах твоїх десятини зерна твого, і вина твого, і олії твоєї, первородних волів твоїх і овець твоїх, і всіх обітниць, які б ти міг дати, і угод ваших, і первинок рук твоїх. Але ти з'їси його перед Господом, Богом твоїм, у місці, яке вибере Господь, Бог твій, — ти і син твій, і дочка твоя, слуга твій, і служниця твоя, і прибулець у містах ваших, і возвеселишся перед Господом, Богом твоїм, за все, на що покладеш руку твою.

Бережися, щоб не залишити левіта весь час, поки живеш на землі.

Якщо ж Господь, Бог твій, розширить границі твої, як говорив тобі, і ти скажеш: З'їм м'яса, коли забажає душа твоя їсти м'яса, то в усякому бажанні душі твоєї їж м'ясо. Якщо ж далеко буде від тебе те місце, яке вибере Господь Бог твій, щоб там було покликане ім'я Його, то принесеш у жертву від волів твоїх і від овець твоїх, яких дасть тобі Бог, так, як я наказав тобі, і будеш їсти в містах твоїх за бажанням душі твоєї. Як їдять газель і оленя, так ти будеш їсти це; нечистий у тобі і чистий однаково будуть їсти. Зверни сильну увагу на те, щоб не їсти крові, тому що кров його — душа, не буде з'їдена душа разом з м'ясом. Не будете їсти, виллете його на землю, як воду. Не їси його, щоб добре було тобі і синам твоїм після тебе, якщо зробиш добре і угодне перед Господом, Богом твоїм. Крім святинь твоїх, якщо станеться тобі, і молитви твої, взявши, прийдеш у місце, яке б вибрав Господь Бог твій, щоб там бути покликаним ім'я Його. І ти здійсниш цілопалення

твої, м'ясо принесеш на жертovníк Господа Бога твого, а кров жертв твоїх виллеш до підстави жертovníка Господа Бога твого, а м'ясо з'їси. Бережися і слухай, і ти виконаєш всі слова, які я наказую тобі, щоб добре було тобі і синам твоїм навіки, якщо ти робитимеш приємне і добре перед Господом, Богом твоїм.

Якщо ж Господь, Бог твій, знищить народи, до яких ти входиш там, щоб успадкувати їхню землю, від обличчя твого, і ти успадкуєш її, і оселишся в їхній землі, Зверни увагу на себе, щоб ти не шукав слідувати за ними після того, як вони будуть знищені перед тобою, кажучи: Як роблять ці народи своїм богам? Зроблю і я. Не чини так Господу Богу твоєму, бо гидоти, які Господь зненавидів, вони чинили для богів своїх, тому що синів своїх і дочок своїх вони спалюють у вогні богам своїм.

13

Кожне слово, яке я наказую вам сьогодні, це ви будете зберігати, щоб виконувати; не додасте до нього і не заберете від нього.

Якщо ж встане серед тебе пророк або сновидець, і дасть тобі знак або диво, і прийде знак або диво, що він говорив до тебе, кажучи: Підемо і служимо богам іншим, яких ви не знаєте, Не слухайте слів того пророка або того сновидця, що бачив той сон, бо Господь Бог ваш випробовує вас, щоб знати, чи любите ви Бога вашого з усього серця вашого і з усієї душі вашої. За Господом, Богом вашим, йдіть, і Його бійтеся, і голосу Його слухайте, і до Нього будете прилучені. І той пророк, або той, хто бачить сновидіння, помре, бо він говорив,

щоб обманути тебе і відвести від Господа, Бога твого, Який вивів тебе з землі Єгипту, Який викупив тебе з рабства, щоб вигнати тебе з дороги, якою наказав тобі Господь, Бог твій, ходити, і ти знищиш зло з-поміж вас.

Якщо ж спонукатиме тебе брат твій від батька твого або від матері твоєї, або син твій, або дочка твоя, або жінка твоя, що в лоні твоєму, або друг, рівний душі твоїй, таємно, кажучи: Підемо і послужимо богам іншим, яких не знав ти і батьки твої, від богів народів, що навколо вас, які наближаються до тебе або далеких від тебе, від краю землі до краю землі, Не погодишся з ним, і не послухаєш його, і не пожаліє око твоє його, не пожадаєш його і не покриєш його, Проголошуючи, ти оголосиш про нього, і руки твої будуть на нього першими, щоб вбити його, і руки всього народу — наостанок. І вони закидають його камінням, і він помре, тому що він шукав відвернути тебе від Господа Бога твого, Який вивів тебе з землі Єгипту, з дому рабства. І весь Ізраїль, почувши, побоїться, і не буде більше робити згідно з цим злим словом серед вас.

Якщо ж ти почувеш в одному з міст твоїх, які Господь, Бог твій, дає тобі, щоб оселитися там, що кажуть, Вийшли беззаконні чоловіки з-поміж вас і відвернули всіх мешканців їхньої землі, кажучи: Підемо і послужимо іншим богам, яких ви не знали. і напруження, і питання, і ти будеш шукати дуже ретельно, і ось ясно істинне слово — сталася ця огида у вас. Знищуючи, ти знищиш усіх мешканців тієї землі мечем, ви віддасте її прокляття, і все, що в ній. І всю здобич її ти збереш на вулицях її, і спалиш місто вогнем, і всю здобич її всім народом перед Господом, Богом твоїм, і буде воно незаселеним навіки, не буде відбудоване більше. І не

прилипне нічого від прокляття в руці твоїй, щоб відвернувся Господь від гніву люти своєї, і дасть тобі милість, і помилує тебе, і помножить тебе, як присягнув батькам твоїм, Якщо ти почуєш голос Господа, Бога твого, щоб зберігати заповіді Його, які я наказую тобі сьогодні, щоб чинити добре і угодне перед Господом, Богом твоїм.

14

Ви сини Господа Бога вашого, не робіть собі лисини між очима вашими над мертвим. Тому що ти святий народ Господа, Бога твого, і тебе вибрав Господь, Бог твій, щоб стати Його особливим народом серед усіх народів на обличчі землі. Не їжте жодної гидоти. Ця худоба, яку ви будете їсти: теля з волів, і ягня з овець, і козеня з кіз. олень, і газель, і пігарг, орикс і жирафа. Кожну тварину, що розділяє копито і розщеплює два копита на кігті, і що відригує жуйку серед тварин, — цих ви будете їсти. І цих не їстимете від тих, що жують жуйку, і від тих, що розділяють копита, і мають розщеплені кігті: верблюда, зайця і тушканчика, тому що вони жують жуйку, але копита не розділяють — нечисті вони для вас. І свиню, тому що вона ділить копито і розщеплює розщеплювачі копита, але жуйки не жує, нечиста вона для вас. М'яса їх не їстимете, мертвих тіл їх не торкатиметеся.

І це ви будете їсти з усього, що у воді: все, що має плавці і луску, ви будете їсти. І все, що не має плавців і луски, не будете їсти — нечисте воно для вас. Кожного чистого птаха ви будете їсти. І цих ви не будете їсти: орла, грифа і скопу, і сипа, і шуліку, і подібних до нього, і горобця, і сову, і чайку, і чаплю, і лебедя, і ібіса, і корморана, і яструба, і подібних до нього, і одуда, і нічного крука, і пелікана, і сивку, і подібних до нього,

і пурпурову водяну курку, і кажана. Всі повзучі речі птахів є нечистими для вас, не їжте їх. Кожну чисту птицю ви можете їсти. Жодної мертвечини не будете їсти, прибульцю, що в містах твоїх, буде дано, і він буде їсти, або ти продаси чужинцю, тому що ти народ святий Господу Богу твоєму. Не будеш варити ягня в молоці матері його.

Десятину ти будеш давати з усього врожаю насіння твого, з врожаю поля твого, рік за роком. І ти будеш їсти його в місці, яке вибере Господь, Бог твій, щоб було покликане ім'я Його там; ви принесете десятини зерна твого, і вина твого, і олії твоєї, первородків волів твоїх і овець твоїх, щоб ти навчився боятися Господа, Бога твого, всі дні. Якщо ж далеко стане шлях від тебе, і не зможеш приносити їх, тому що далеко від тебе те місце, яке вибрав би Господь Бог твій, щоб було покликане ім'я Його там, то благословить тебе Господь Бог твій, І продаси ти їх за срібло, і візьмеш срібло в руки свої, і підеш у місце, яке вибере Господь, Бог твій. І дасиш срібло на все, чого би бажала душа твоя: на волів або на овець, або ще на вино, або на сикеру, або на сикеру, або на все, чого би бажала душа твоя, і їстимеш там перед Господом Богом твоїм, і возвеселишся ти і дім твій, і левіт, який у містах твоїх, бо немає йому частки ані жеребу з тобою.

Після трьох років ти винесеш всю десятину врожаю твого, в тому році ти покладеш її в містах твоїх. І прийде левіт, бо немає йому ні частки, ні жеребу з тобою, і прийшлець, і сирота, і вдова, що в містах твоїх, і будуть їсти, і наситяться, щоб благословив тебе Господь, Бог твій, у всіх справах, які ти робитимеш.

Через сім років ти зробиш відпущення. І так заповідь про звільнення: відпустиш всякий власний борг, який винен тобі сусід, і від брата твого не вимагатимеш, бо проголошено звільнення Господу, Богу твоєму. Від іноземця ти будеш вимагати все, що він тобі винен, а братові твоєму даруєш прощення боргу твого. Тому що не буде серед тебе нужденного, бо Господь Бог твій благословить тебе в землі, яку Господь Бог твій дає тобі в спадок, щоб успадкувати її.

Якщо ж ви справді будете слухати голосу Господа, Бога вашого, щоб дотримуватися і виконувати всі ці заповіді, які я наказую тобі сьогодні, тому що Господь Бог твій благословив тебе таким способом, як говорив тобі, і ти позичатимеш багатьом народам, а сам не позичатимеш, і ти будеш правити багатьма народами, а тобою не будуть правити.

Якщо ж стане серед тебе нужденний з братів твоїх в одному з міст твоїх у землі, яку Господь Бог твій дає тобі, не затверділо серце твоє і не стиснеш руку твою від брата твого нужденного. Відкриваючи, відкриєш руки твої йому, і позику позичиш йому стільки, скільки потребує, оскільки він нужденний. Зверни увагу на себе, щоб не стало таємне слово в серці твоєму беззаконням, коли скажеш: Наближається сьомий рік, рік відпущення, і стане злим око твоє до брата твого нужденного, і не даси йому, і він закричить проти тебе до Господа, і буде в тобі гріх великий. Даючи, ти даси йому, і позику ти позичиш йому, скільки він потребує, оскільки він у потребі, і не засмутишся серцем твоїм, даючи йому, тому що через це слово благословить тебе Господь, Бог твій, у всіх справах і в усьому, де б ти не поклав руку твою. Бо не зникне нужденний із землі твоєї, через це я наказую тобі виконувати

слово це, кажучи: широко відкриєш руки твої брату твоєму бідному і нужденному на землі твоїй.

Якщо ж буде проданий тобі брат твій, єврей або єврейка, то буде служити тобі шість років, а в сьомому відпустиш його на волю від себе. Коли ж відпускаєш його на волю від себе, не відпустиш його з порожніми руками. Забезпечиш його від овець твоїх, і від зерна твого, і від вина твого; як благословив тебе Господь, Бог твій, так даси йому.

І ти пам'ятатимеш, що слугою ти був у землі Єгипту, і викупив тебе Господь, Бог твій, звідти, через це я тобі наказую виконувати слово це. Якщо ж він скаже тобі: Не вийду я від тебе, тому що він полюбив тебе і дім твій, тому що йому добре з тобою. І ти візьмеш шило, і проколеш вухо його до дверей, і буде він тобі слугою навіки, і зі служницею твоєю так само вчиниш. Не буде важким для тебе відпускати їх вільними від себе, бо подвійну плату найманого працівника він прослужив тобі шість років, і благословить тебе Господь, Бог твій, у всьому, що ти робитимеш.

Кожного первородного, що народиться серед волів твоїх і серед овець твоїх, самців освятиш Господу Богу твоєму, не працєю на первородному теляті твоєму і не стрижи первородних овець твоїх Перед Господом будеш їсти це рік у рік у місці, яке вибере Господь, Бог твій, ти і дім твій. Якщо ж або в ньому вада, кульгавий або сліпий, зла вада, не принесеш в жертву його Господу Богу твоєму.

У містах твоїх ти будеш їсти це, нечистий у тобі і чистий однаково будуть їсти, як газель або оленя. Крім крові не будете їсти, на землю вилете її як воду.

Стережи місяць молодих колосів і звершуй Пасху Господу, Богу твоєму, бо в місяці молодих колосів вийшов ти з Єгипту вночі. І принесеш у жертву пасху Господу, Богу твоєму, овець і волів у тому місці, яке вибере Господь, Бог твій, щоб було покликане ім'я Його там. Не їстимеш з ним квасного, сім днів їстимеш з ним прісний хліб страждання, тому що ви вийшли з Єгипту поспішно, щоб пам'ятали день вашого виходу із землі Єгипту всі дні вашого життя. Не буде видно тобі закваски у всіх твоїх границях сім днів, і не залишиться від м'яса, яке ти пожертвуєш увечері першого дня, до ранку. Не зможеш ти принести в жертву пасху в жодному з твоїх міст, які Господь, Бог твій, дає тобі, але в місці, яке вибере Господь Бог твій, щоб було покликане ім'я Його там, принесеш пасху ввечері, при заході сонця, того часу, коли ти вийшов з Єгипту. І ти звариш, і смажитимеш, і їстимеш у місці, яке вибере Господь, Бог твій, і повернешся вранці, і прийдеши до домів твоїх. Шість днів ти будеш їсти прісне, і в сьомий день заключне свято Господу Богу твоєму, не будеш робити в цей день жодної роботи, крім того, що буде зроблено для душі.

Сім тижнів відлічиш собі, від того часу, як почнеш серпом жати, почнеш відлічувати сім тижнів. І зробиш свято тижнів Господу Богу твоєму, наскільки рука твоя спроможна, стільки, скільки дасть Господь Бог твій.

І ти будеш радіти перед Господом, Богом твоїм, ти і син твій, і дочка твоя, слуга твій і служниця твоя, і левит, і прибулець, і сирота, і вдова, яка є серед вас, у місці, яке вибере Господь, Бог твій, щоб призиватися ім'я Його там.

І ти пам'ятатимеш, що слугою ти був у землі Єгипетській, і будеш зберігати і виконувати ці заповіді. Свято наметів зробиш для себе на сім днів, коли зберешся з гумна твого і від давильні твоєї. І ти будеш радіти у своєму святі, ти і син твій, і дочка твоя, слуга твій і служниця твоя, і левит, і прибулець, і сирота, і вдова, що перебуває в твоїх містах. Сім днів святкуватимеш Господу Богу твоєму в місці, яке вибере Господь Бог твій, якщо ж благословить тебе Господь Бог твій у всіх плодах твоїх і в кожній справі рук твоїх, і будеш радіти.

Тричі на рік кожен чоловік твій з'явиться перед Господом, Богом твоїм, у місці, яке вибере Господь: у свято Прісних хлібів, у свято Тижнів і у свято Кущів. Не з'являйся перед Господом, Богом твоїм, з порожніми руками. Кожен згідно з силою своїх рук, згідно з благословенням Господа Бога твого, яке Він дав тобі.

Суддів і писарів призначиш собі в містах твоїх, які Господь, Бог твій, дає тобі за племенами, і вони судитимуть народ судом справедливим. Вони не ухиляються від правосуддя і не беруть дарів, бо дари осліплюють очі мудрих і викривляють слова праведних. Справедливо справедливість ти повинен переслідувати, щоб жити, і, увійшовши, успадкувати землю, яку Господь, Бог твій, дає тобі.

Не садитимеш для себе гаю, жодного дерева біля жертовника Бога твого не робитимеш для себе. Не встановиш собі стовпа, який зненавидів Господь, Бог твій.

Не принесеш у жертву Господу, Богу твоєму, теля або вівцю, в якому є вада, будь-яка зла річ, бо це огида Господу, Богу твоєму.

Якщо ж буде знайдений в одному з міст твоїх, які Господь Бог твій дає тобі, чоловік або жінка, хто зробить зло перед Господом Богом твоїм, переступивши завіт Його, і прийшовши, вони можуть служити іншим богам і поклонятися їм — сонцю, або місяцю, або всьому з небесного світу, чого не наказав тобі, і буде повідомлено тобі, і ти будеш ретельно розслідувати, і ось справді сталося те слово, сталася ця огида в Ізраїлі і виведеш того чоловіка або ту жінку, і закидаєте їх камінням, і вони помруть. На показах двох свідків або трьох свідків буде засуджений до смерті; той, хто підлягає смерті, не буде засуджений до смерті на показах одного свідка. І рука свідків буде на ньому першою, щоб убити його, а рука народу — останньою, і ти видалиш злого з-поміж вас.

Якщо ж стане неможливим для тебе слово в суді між кров'ю і кров'ю, і між судом і судом, і між дотиком і дотиком, і між суперечкою і суперечкою — справи суду в містах ваших, то, вставши, ти підеш до місця, яке вибрав би Господь, Бог твій, там. І ти прийдеши до священників-левітів і до судді, який буде в ті дні, і вони, розшукавши, оголосять тобі судження. І ти вчиниш згідно зі справою, яку вони повідомлять тобі з місця, яке вибере Господь, Бог твій, і будеш дотримуватися, щоб виконати все, що буде встановлено законом для тебе. Згідно із законом і згідно з судом, який вони скажуть тобі, ти зробиш; не ухилився від слова, яке вони повідомлять тобі, ні праворуч, ні ліворуч.

І людина, яка зробить щось у гордині, так що не слухатиметься священика, який стоїть, щоб служити при імені Господа Бога твого, або судді, який буде в ті дні, — і помре та людина, і видалиш злого з Ізраїля. І всі люди, почувши, будуть боятися і більше не чинитимуть нечестиво.

Якщо ж ти увійдеш у землю, яку Господь, Бог твій, дає тобі, і ти успадкуєш її, і ти оселишся на ній, і ти скажеш: Я встановлю над собою правителя, як і інші народи навколо мене, Призначаючи, ти призначиш над собою правителя, якого вибере Господь Бог твій, з-поміж братів твоїх ти призначиш над собою правителя, не зможеш ти призначити над собою чужинця, тому що він не є братом твоїм. Тому що він не примножить собі коней, і не поверне народ до Єгипту, щоб не примножити собі коней, а Господь сказав: не будете більше повертатися цим шляхом. І не примножить собі жінок, щоб не відвернулося його серце, і срібла й золота не примножить собі дуже.

І коли він сяде на престолі свого царювання, то напише собі повторення цього закону в книгу від священиків-левитів, і буде воно з ним, і він буде читати його всі дні свого життя, щоб навчився боятися Господа, Бога твого, і дотримуватися всіх цих заповідей, і виконувати ці постанови, Щоб не піднеслося серце його над братами його, щоб не відступив від заповідей ні праворуч, ні ліворуч, щоб продовжив дні на царюванні своєму, він і сини його серед синів Ізраїля.

18

Не буде священикам-левітам, цілому племені Левія, ні частки, ні жеребу з Ізраїлем; приношення Господа — жереб

їхній, їстимуть їх. Жереба не буде їм серед братів їхніх, Господь Сам є жеребом його, як сказав йому. І це суд священників: те від народу, від тих, хто приносить жертви, — чи то теля, чи то вівця, — дасте священнику плече, і щелепи, і шлунок. І первоплоди зерна твого, і вина твого, і олії твоєї, і первоплід стрижі овець твоїх дасиш йому. Тому що його обрав Господь з усіх племен твоїх, щоб стояти перед Господом Богом, служити і благословляти в ім'я Його, він і сини його серед синів Ізраїля.

Якщо ж прибуде левіт з одного з міст усіх синів Ізраїля, де він мешкає, згідно з тим, чого бажає душа його, в місце, яке б він вибрав, буде служити в ім'я Господа Бога його, як усі брати його левіти, що стоять там перед Господом Богом твоїм. Він з'їсть поділену частку, окрім продажу того за родиною. Якщо ж ти увійдеш у землю, яку Господь, Бог твій, дає тобі, то не навчишся чинити згідно з огидностями тих народів.

Не буде знайдено серед тебе того, хто очищує вогнем сина свого і дочку свою в вогні, ворожбита, того, хто ворожить за знаками, і того, хто ворожить за птахами, чаклуна Співаючи над заклинанням, чревомовець і ворожбит знамень, що запитує мертвих. Бо огидою для Господа Бога твого є всякий, хто робить це, бо через ці огиди Господь знищить їх від обличчя твого. Досконалим будеш перед Господом, Богом твоїм. Ці народи, яких ти позбавляєш спадщини, слухають прикмет і ворожінь, але тобі не так дав Господь, Бог твій.

Пророка з-поміж братів твоїх, як мене, підніме тобі Господь, Бог твій; його слухатимете. Згідно з усім, скільки ти просив від Господа Бога твого в Хориві в день зібрання, говорячи: Не будемо більше чути голос Господа Бога твого, і

вогонь цей великий не побачимо більше, щоб не померти. І сказав Господь до мене: Правильно все, що вони говорили до тебе. Пророка я підніму їм з-поміж братів їхніх, як тебе, і вкладу слова мої в уста його, і він говоритиме до них усе, що я накажу йому. А людина, яка не послухає того, що говоритиме той пророк в ім'я моє, — я покараю її. Але пророк, який би діяв нечестиво, говорячи на ім'я моє слово, яке я не наказував говорити, і який би говорив в ім'я інших богів, помре той пророк. Якщо ж ти скажеш у серці своєму: як ми пізнаємо слово, якого не говорив Господь? Якщо той пророк говорить ім'ям Господа, і не станеться, і не трапиться це слово, яке не говорив Господь, то в нечестивості говорив той пророк, не бійтеся його.

19

Якщо ж знищить Господь, Бог твій, ті народи, яким Бог дає тобі землю, і ви успадкуєте їх, і оселитесь в їхніх містах і в їхніх домах, Три міста відокремиш собі посеред землі твоєї, яку Господь, Бог твій, дає тобі. Розглянь собі шлях і поділиш на три частини межі землі твоєї, яку розподіляє тобі Господь, Бог твій, і буде притулком кожному вбивці. Це ж буде постанова щодо вбивці, який утече туди і житиме: той, хто вдарив свого сусіда ненавмисно, і при цьому не ненавидів його раніше, ні вчора, ні позавчора. І якщо хто увійде з сусідом у ліс, щоб зібрати дрова, і зісковзне його рука із сокирою, рубаючи дерево, і залізо, впавши з дерева, влучить сусіда, і той помре, то цей втече в одне з цих міст і житиме. Так що месник крові не переслідував вбивцю, бо розпалений серцем, і не наздогнав його, якщо шлях довший, і не вдарив його душу, а цьому немає суду смерті, тому що він не

ненавидів його ні позавчора, ні третього дня тому. Через це я наказую тобі це слово, кажучи: три міста відділиш для себе.

Якщо ж розширить Господь, Бог твій, границі твої, як присягнув батькам твоїм, і дасть тобі Господь всю землю, яку обіцяв дати батькам твоїм, Якщо ти будеш виконувати всі ці заповіді, які я наказую тобі сьогодні, любити Господа Бога твого, ходити всіма його шляхами всі дні, то додаси собі ще три міста до цих трьох. І не буде пролита невинна кров у землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі в спадок, і не будеш ти винним у крові.

Якщо ж станеться, що буде серед тебе людина, яка ненавидить сусіда, і підстереже його, і повстане на нього, і вдарить його душу, і той помре, і втече в одне з цих міст, І пошле рада старійшин його міста, і візьмуть його звідти, і віддадуть його в руки месників крові, і він помре. Не пощадить око твоє його, і очистиш кров невинну з Ізраїля, і добре тобі буде.

Не переставиш меж свого сусіда, які встановили батьки твої у спадщині, що ти успадкував у землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі в жеребі. Не залишиться один свідок, щоб свідчити проти людини щодо всякої несправедливості, і щодо всякого гріха, і щодо всякого гріха, яким згрішить; на устах двох свідків і на устах трьох свідків встановиться всяке слово. Якщо ж стане несправедливий свідок проти людини, звинувачуючи його в нечестивості, І стануть дві людини, яким належить суперечка, перед Господом, і перед священиками, і перед суддями, які будуть у ті дні, І нехай судді ретельно дослідять, і ось несправедливий свідок засвідчив неправдиво, виступив проти свого брата, І зробіте йому так, як він зло

замислив зробити проти брата свого, і видалите зло з-поміж вас. І решта, почувши, побояться, і не будуть більше робити згідно з цим злим словом серед вас. Не пощадить око твоє його, душа замість душі, око замість ока, зуб замість зуба, рука замість руки, нога замість ноги.

20

Якщо ж ти вийдеш на війну проти ворогів твоїх і побачиш коней, і вершників, і народ численніший за твій, не бійся їх, бо Господь Бог твій з тобою, Той, Хто вивів тебе із землі Єгипетської. І буде, коли ти наближишся до війни, і наблизившись, священник промовить до народу, І скаже до них: слухай, Ізраїлю, ви йдете сьогодні на війну проти ворогів ваших, нехай не слабне серце ваше, не бійтеся, ані не тремтять, ані не відступайте від обличчя їх. Тому що Господь, Бог ваш, йде перед вами, щоб воювати разом з вами проти ворогів ваших і врятувати вас.

І будуть говорити книжники до народу, кажучи: хто та людина, що побудувала новий будинок і не освятила його? Нехай іде і нехай повертається до свого будинку, щоб не помер на війні, і інша людина освятить його. І хто той чоловік, що посадив виноградник і не радів від нього? Нехай іде і повернеться до свого дому, щоб не помер на війні, і інший чоловік радітиме від нього. І хто той чоловік, який заручився з жінкою і не взяв її? Нехай іде і повернеться до свого дому, щоб не помер на війні, і інший чоловік не взяв її. І книжники продовжать говорити до народу і скажуть: хто є людина боязка і боягузлива серцем? Нехай іде і нехай повернеться до свого дому, щоб не зробив боягузливим серце свого брата, як його власне. І буде, коли книжники

перестануть говорити до народу, то вони призначать правителів війська провідниками народу.

Якщо ж ти наближаєшся до міста, щоб воювати проти них, то закликай їх з миром. Якщо вони дадуть тобі мирну відповідь і відкриють тобі браму, то весь народ, що знаходиться в ньому, стане твоїми данниками і підданими. Якщо ж вони не підкоряться тобі і вчинять проти тебе війну, ти обложиш її, доки Господь Бог твій не віддасть її в руки твої, і ти виб'єш усіх чоловіків її мечем, Крім жінок і багажу, і всю худобу, і все, що є в місті, і всю здобич візьмеш собі, і споживатимеш всю здобич ворогів твоїх, яких Господь, Бог твій, дає тобі. Так ти вчиниш з усіма містами, що є дуже далекими від тебе, а не з містами народів цих, яких Господь, Бог твій, дає тобі успадкувати землю їхню. Не збережете живими жодної дихаючої істоти, Але ви прокленете їх прокляттям: хетейнина, і аморреянина, і ханаанеянина, і ферезеянина, і євреянина, і євусеянина, і гергесеянина, як наказав тобі Господь, Бог твій, щоб вони не навчили вас робити всі їхні огидності, які вони чинили для своїх богів, і ви не згрішили перед Господом, Богом вашим.

Якщо ж ти обложиш одне місто на багато днів, воюючи проти нього, щоб захопити його, не знищиш дерев його, накладаючи на них залізо, але від нього будеш їсти, а його не зрубаєш — хіба дерево в полі є людина, щоб увійти перед тобою в частокіл? Але дерево, яке ти знаєш, що не є плодоносним, це ти знищиш і зрубаєш, і побудуєш облогові споруди проти міста, яке веде проти тебе війну, доки воно не буде здане.

Якщо ж буде знайдено пораненого в землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі у спадщину, що впав у полі, і не знають того, хто вдарив, Вийде твоя рада старійшин і твої судді, і вони виміряють до міст, що навколо вбитого, і буде місто, найближче до пораненого, і рада старійшин того міста візьме телицю з худоби, яка не працювала і яка не тягнула ярма, і рада старійшин того міста зведе телицю в суворий яр, який не оброблявся і не засівався, і зламає шию телиці в ярі. І підійдуть священики-левіти, бо їх обрав Господь Бог стояти перед Ним і благословляти Його ім'ям, і за їхнім словом буде вирішуватися всяка суперечка і всякий випадок зараження. І вся рада старійшин того міста, наближаючись до пораненого, поміють руки на голову телиці, якій зламали шию в долині. І відповівши, вони скажуть: руки наші не вилили цю кров, і очі наші не бачили. Будь милостивий до народу Твого Ізраїля, який Ти викупив, Господи, щоб не стала невинна кров у народі Твоєму Ізраїлі, і буде їм спокутувана ця кров. Ти ж видалиш невинну кров з-поміж вас, якщо зробиш добре і угодне перед Господом, Богом твоїм.

Якщо ж, вийшовши на війну проти ворогів твоїх, Господь Бог твій віддасть їх у руки твої, і ти візьмеш у них здобич, і побачиш у полоні жінку, гарну формою, і забажаєш її, і візьмеш її собі за жінку, і введеш її до свого дому, і поголиш її голову, і обріжеш їй нігті, і знімиш ти з неї одяг полону, і сидітиме вона в домі твоєму, і плакатиме за батьком і матір'ю місяць днів, і після цього увійдеш ти до неї і житимеш з нею, і буде вона твоєю жінкою.

І буде, якщо не хочеш її, відішлеш її вільною, і на продаж не буде продана за срібло, не відкинеш її, тому що принизив її.

Якщо ж у чоловіка стануть дві жінки, одна з них кохана, і одна з них ненавиджена, і народять йому кохана і ненавиджена, і стане син-первісток ненавидженої, і буде, коли він розподілить як спадщину синам своїм майно своє, не зможе він дати права первородства синові коханої, знехтувавши сина зненавидженої, первородного, Але він визнає первородженого сина зненавидженої, щоб дати йому подвійну частку від усього, що було знайдено в нього, тому що цей є початком його дітей, і йому належать права первородства. Якщо ж у когось син неслухняний і бунтівний, що не слухається голосу батька і голосу матері, і вони карають його, а він не слухає їх, і схопивши його, батько його і мати його виведуть його до ради старійшин міста його і до брами міста, і скажуть вони чоловікам їхнього міста: Цей наш син не слухається і провокує, не слухає нашого голосу, фальшивомонетник і п'яниця. І закидають камінням його чоловіки міста його, і помре він, і видалиш зло з-поміж вас, і решта, почувши, побояться.

Якщо ж станеться в когось гріх, що заслугоує на смертний вирок, і він помре, і ви повісите його на дереві, Не буде спати тіло його на дереві, але похованням поховаєте його того дня, тому що проклятий Богом всякий, хто висить на дереві, і не осквернить землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі в спадщину.

22

Не знехтуй теля брата твого або вівцю його, які блукають дорогою, якщо побачиш їх. Обов'язково поверни їх до брата твого і віддай йому. Якщо ж не наближається брат твій до тебе, ані не знаєш його, то збереш його всередину, в дім твій, і

буде він з тобою, доки не шукатиме їх брат твій, і повернеш йому. Так ти зробиш з ослом його, і так ти зробиш з одягом його, і так ти зробиш з усякою втратою брата твого, що загине в нього, і ти знайдеш — не зможеш проігнорувати. Не залишай без уваги осла брата твого або теля його, що впали на дорозі; не знехтуй їх, а обов'язково підніми разом з ним.

Не буде речей чоловіка на жінці, ані не одягне чоловік одяг жіночий, бо огидою для Господа Бога твого є всякий, хто робить це. Якщо ж ти зустрінеш пташине гніздо перед собою в дорозі, або на будь-якому дереві, або на землі, з пташенятами чи яйцями, і мати сидить на пташенятах або на яйцях, не бери матір разом з дітьми. Відпустиш матір, а дітей візьмеш собі, щоб добре тобі було і довгоденним став.

Якщо ти побудуєш новий будинок, то зробиш огорожу для даху твого, щоб не вчинити вбивства в будинку твоєму, коли впаде той, хто падає з нього. Не засієш свого виноградника різним насінням, щоб не освятився плід і насіння, яке посієш, разом із плодом твого виноградника. Не будеш орати теляти й ослом разом. Не одягнеш підробленого, вовни і льону разом. Кручені зробиш собі на чотирьох краях твоїх одягів, якими накриєшся.

Якщо ж хтось візьме жінку і житиме з нею, і зненавидить її і він покладе на неї вигадані слова, і принесе їй погане ім'я, і скаже: Цю жінку я взяв, і, підійшовши до неї, не знайшов її дівочства, і батько з матір'ю дівчини, взявши докази її дівства, винесуть їх до ради старійшин біля брами. І скаже батько дівчини раді старійшин: Дочку мою цю я віддав цьому чоловікові за дружину, і він, зненавидівши її Тепер він висуває проти неї вигадані звинувачення, кажучи: Я не

знайшов у твоєї дочки цноти, але ось докази цноти моєї дочки. І вони розгорнуть одяг перед радою старійшин міста. І рада старійшин того міста візьме того чоловіка, і вони навчать його, і вони општрафують його на сто сиклів, і віддадуть батькові молодій жінки, тому що він поширив зле ім'я на ізраїльську діву, і вона буде його дружиною, він не зможе відпустити її на весь час.

Якщо ж це слово виявиться правдою, і не було знайдено дівства у молодій жінки, і виведуть молоду жінку до дверей дому її батька, і закидають її камінням, і вона помре, тому що вчинила безумство серед синів Ізраїля, блудодіючи в домі свого батька, і ти видалиш зло з-поміж них.

Якщо ж буде знайдений чоловік, що спить з жінкою, одруженою з чоловіком, вб'єте обох: того чоловіка, що спить з тією жінкою, і ту жінку, і видалиш зло з Ізраїля. Якщо ж станеться, що дівчина-діва обручена чоловікові, і хтось, знайшовши її в місті, ляже з нею, Ви виведете обох на ворота їхнього міста, і вони будуть закидані камінням, і вони помруть: молоду жінку, тому що не закричала в місті, і чоловіка, тому що принизив жінку сусіда, і ти видалиш зло з-поміж вас. Якщо ж у полі знайде чоловік дівчину обручену, і примусивши ляже з нею, вб'єте того, хто лежить з нею, тільки його. І молодій жінці не є гріх смерті, як коли хтось повстане людина на ближнього і вб'є його душу — так справа ця. Тому що в полі він знайшов її, закричала заручена молода жінка, і не було того, хто б їй допоміг.

Якщо ж хто-небудь знайде дівчину-дівчицю, яка не була заручена, і, примусивши, ляже з нею, і буде знайдений, Чоловік, що ліг з нею, дасть батькові молодій жінки п'ятдесят

срібних дідрахм, і вона стане його дружиною; оскільки він принизив її, він не зможе відіслати її на весь час.

23

Людина не візьме дружину свого батька і не відкриє покривала свого батька.

Не увійде кастрований, ані відрізаний, до зібрання Господнього. Не увійде народжений від блудниці в зібрання Господнє.

Не увійде аммонітянин і моавітянин у зібрання Господа, і до десятого покоління не увійде у зібрання Господа, і до віку. Через те, що вони не зустріли вас з хлібом і водою в дорозі, коли ви виходили з Єгипту, і тому, що найняли проти тебе Валаама, сина Веора, з Месопотамії, щоб прокляти тебе. І не хотів Господь Бог твій слухати Валаама, і перетворив Господь Бог твій прокляття на благословення, бо любив тебе Господь Бог твій. Не будеш звертатися до них з мирними і вигідними для них словами всі дні твої повік. Не огидь ідумеянина, бо він твій брат, не огидь єгиптянина, бо ти був прибульцем у його землі. Сини, якщо народяться їм, у третьому поколінні увійдуть до зібрання Господа.

Якщо ж ти вийдеш таборувати проти ворогів твоїх, то бережися всякого злого слова. Якщо буде в тебе людина, хто не буде чистий від нічного витікання його, то вийде він за табір, і не увійде в табір. І буде ввечері: обміє тіло своє водою, і після заходу сонця увійде в табір. І місце буде для тебе за межами табору, і ти вийдеш туди назовні. І кілочок буде у тебе на поясі твоєму, і буде, коли сідатимеш надворі, то

викопаш ним яму, і, відійшовши, накриєш нечистоту твою, Тому що Господь, Бог твій, ходить серед табору твого, щоб визволити тебе і віддати ворога твого перед обличчям твоїм, і буде табір твій святим, і не буде побачено в тобі непристойності справи, і Він відвернеться від тебе.

Не віддаси дитину її господареві, яка прилучилася до тебе від свого господаря. З тобою оселиться, серед вас оселиться, де йому буде до вподоби, не пригноблюй його. Не буде повії серед дочок Ізраїля, і не буде розпусника серед синів Ізраїля, не буде жриці серед дочок Ізраїля, і не буде храмового блудника серед синів Ізраїля. Не принесеш плати блудниці, ні обміну пса до дому Господа Бога твого для жодної обітниці, бо огидою для Господа Бога твого є обидва.

Не стягуй відсотків з брата твого: ні відсотка срібла, ні відсотка їжі, ні відсотка будь-якої речі, яку ти позичиш. Чужинцеві ти будеш позичати під відсоток, а братові твоєму не будеш позичати під відсоток, щоб благословив тебе Господь, Бог твій, у всіх справах твоїх на землі, в яку ти входиш, щоб успадкувати її.

Якщо ж ти дасиш обітницю Господу Богу твоєму, не затримаєш віддати її, тому що Господь Бог твій вишукає її від тебе, і буде в тобі гріх. Якщо ж ти не хочеш молитися, то немає в тобі гріха. Те, що виходить через твої губи, збережеш і зробиш таким способом, як обіцяв Господу Богу дар, який ти говорив своїми устами.

Якщо ж ти увійдеш у жнива сусіда твого і збереш у руках твоїх колосся, то серпа не покладеш на жнива сусіда твого. Якщо ж ти увійдеш у виноградник сусіда твого, то з'їси

виноград, скільки потрібно, щоб наситити душу твою, але в посудину не клади.

24

Якщо ж хтось візьме жінку і житиме з нею, і станеться, що вона не знайде прихильності перед ним, тому що він знайшов у ній щось непристойне, то він напише їй свідоцтво про розлучення, дасть їй у руки і відішле її зі свого дому. і, відійшовши, стане дружиною іншого чоловіка і зненавидить її останній чоловік, і напише їй книгу розлучення, і дасть в руки її, і вишле її з дому свого, і помре останній чоловік, який взяв її собі за дружину, Не зможе чоловік перший, той, що відіслав її, повернувшись, взяти її собі за дружину після того, як вона осквернилася, тому що це огида перед Господом, Богом твоїм, і не осквернить землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі в спадок.

Якщо ж хтось нещодавно візьме дружину, то не піде на війну, і не буде покладено на нього жодної справи, невинним буде в домі своєму один рік, веселитиме дружину свою, яку взяв.

Не візьмеш у заставу жорно, ані верхнє жорно, бо душу цей бере у заставу. Якщо ж буде спійманий чоловік, який краде душу з-поміж братів його, синів Ізраїля, і поневоливши його, продає, то помре той злодій, і видалиш зло з-поміж вас. Зверни увагу на себе при дотику до прокази, дуже пильно дотримуйся всього закону, який сповістять вам священники-левіти, як я наказав вам, бережіться виконувати. Пам'ятай, скільки зробив Господь, Бог твій, Маріам у дорозі, коли ви виходили з Єгипту.

Якщо є борг у твого сусіда, борг будь-який, не входи до його дому, щоб взяти його заставу. Зовні станеш, і людина, в якій твоя позика, винесе тобі заставу назовні. Якщо ж чоловік стане бідним, не ляжеш спати в його заставі. Поверненням повернеш заставу його до заходу сонця, і заспить він в одязі своєму, і благословить тебе, і буде тобі милостиною перед Господом Богом твоїм. Не кривдь бідного й нужденного платнею з братів твоїх або з прибульців у містах твоїх. Того ж дня ти повернеш йому плату, не зайде на ньому сонце, бо він бідний і на неї покладає свою надію, і він закричить проти тебе до Господа, і буде на тобі гріх. Не помруть батьки за дітей, і сини не помруть за батьків; кожен помре за свій власний гріх. Не ухилишся від суду прибульця, сироти і вдови. Не візьмеш у заставу одяг вдови, і пам'ятатимеш, що слугою був ти в землі Єгипетській, і викупив тебе Господь, Бог твій, звідти; через це я наказую тобі виконувати слово це.

Якщо ж ти зжнеш жниво в полі твоєму і забудеш сніп в полі твоєму, не повертайся взяти його — прибульцю, сироті і вдові він буде, щоб благословив тебе Господь, Бог твій, в усіх ділах рук твоїх. Якщо ж ти збираєш оливки, не повертайся назад, щоб зібрати те, що залишилося після тебе — прибульцю, сироті й вдові буде це, і пам'ятатимеш, що слугою ти був у землі Єгипетській, через це я наказую тобі виконувати це слово. Якщо ж ти зберешврожай у винограднику твоєму, не збирай знову в ньому те, що залишилося після тебе — прибульцю, і сироті, і вдові буде. І ти пам'ятатимеш, що слугою ти був у землі Єгипту; через це я наказую тобі виконувати це слово.

Якщо ж виникне суперечка між людьми, і вони підуть до суду, і будуть судити, і виправдають справедливого, і засудять нечестивого, і буде, якщо безбожний гідний ударів, пустиш його перед суддів, і вишмагають його перед ними згідно з його нечестям. І числом сорок вони висмагають його, не додадуть. Якщо ж додаси висмагати понад ці удари більше, буде знеславлений брат твій перед тобою. Не заткнеш рота воліві, який молотить.

Якщо ж брати живуть разом, і помре один з них, а насіння не було в нього, то не буде жінка померлого віддана чоловікові стороннього, брат чоловіка її увійде до неї, і візьме її собі за дружину, і житиме з нею. І дитина, яку вона народить, буде встановлена за іменем померлого, і не буде стерте ім'я його з Ізраїля.

Якщо ж той чоловік не бажає взяти жінку свого брата, то піде та жінка до брами, до ради старійшин, і скаже: Не хоче брат мого чоловіка підняти ім'я свого брата в Ізраїлі, не захотів брат мого чоловіка. І покличуть його рада старійшин його міста, і скажуть йому, і ставши він скаже: Не бажаю взяти її, і підійшовши, жінка брата його перед радою старійшин зніме сандаль його, один з ноги його, і плюне в обличчя його, і відповівши скаже: так зроблять чоловіку, хто не побудує дім брата свого в Ізраїлі. І буде названо ім'я його в Ізраїлі — дім того, хто розв'язав сандаль.

Якщо ж б'ються люди разом, чоловік зі своїм братом, і підійде дружина одного з них, щоб визволити свого чоловіка з руки того, хто б'є його, і простягне руку й схопить його за статеві органи, Ти відріжеш руку, не пощадить око твоє її.

Не буде в тобі в сумці твоїй різних ваг, великої чи малої. Не буде в будинку твоєму подвійної міри, великої чи малої. Вага правдива і справедлива буде в тебе, і міра правдива і справедлива буде в тебе, щоб ти довго жив на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі в спадок. Тому що огидою для Господа Бога твого є всякий, хто робить це, всякий, хто чинить несправедливість.

Пам'ятай, скільки зробив тобі Амалик у дорозі, коли ти виходив із землі Єгипту, як він протистояв тобі в дорозі і відрубав твою задню охорону, виснажених позаду тебе, коли ти голодував і виснажувався, і не побоявся Бога. І буде, коли Господь Бог твій дасть тобі спокій від усіх ворогів твоїх навколо тебе в землі, яку Господь Бог твій дає тобі успадкувати, зітреш ім'я Амалика з-під неба, і не забудеш.

26

І буде, якщо ти увійдеш у землю, яку Господь, Бог твій, дає тобі успадкувати, і ти успадкуєш її, і ти оселишся на ній І ти візьмеш від першин плодів землі твоєї, яку Господь Бог твій дає тобі, і покладеш у кошик, і підеш до місця, яке вибере Господь Бог твій, щоб було покликане ім'я Його там. І ти прийдеш до священика, який буде в ті дні, і скажеш йому: оголошую сьогодні Господу, Богу моєму, що я увійшов у землю, яку Господь присягнув батькам нашим дати нам. І візьме священик той кошик з рук твоїх і покладе його перед жертовником Господа Бога твого. І відповідаючи, скаже перед Господом, Богом твоїм: Сирію залишив батько мій, і зійшов до Єгипту, і поселився там малим числом, і став там великим народом і численним множеством. І єгиптяни погано поводитися з нами, і принизили нас, і поклали на нас важкі

роботи, і ми закричали до Господа, Бога нашого, і Господь вислухав голос наш, і побачив приниження наше, і працю нашу, і гноблення наше. І вивів нас Господь з Єгипту Сам у великій Своїй силі, і могутньою рукою, і високим раменом, і у великих видіннях, і знаками, і чудесами. І привів він нас у це місце, і дав нам цю землю, землю, що тече молоком і медом. І тепер ось я приніс перші плоди врожаю землі, яку Ти дав мені, Господи, землю, що тече молоком і медом, і ти покладеш його перед Господом, Богом твоїм, і поклонишся перед Господом, Богом твоїм. І ти будеш радіти всім добром, яке дав тобі Господь, Бог твій, і дім твій, і левіт, і прибулець, що серед тебе.

Якщо ж ти завершиш віддавати десятину, кожна десятину врожайів твоїх у році третьому, другу десятину ти даси левіту, і прибульцю, і сироті, і вдові, і вони їстимуть у містах твоїх, і возвеселяться.

І ти скажеш перед Господом, Богом твоїм: Я видалив святі речі з дому мого і дав їх левіту, і прибульцю, і сироті, і вдові, згідно з усіма заповідями, які ти заповідав мені. Не переступив я заповіді твоєї і не забув. І не їв у своєму болю від них, не брав плоду від них для нечистого, не давав від них мертвому, послухався голосу Господа Бога нашого, зробив так, як Ти заповідав мені. Поглянь з дому святого Твого з неба і благослови народ Твій Ізраїль та землю, яку Ти дав їм, як Ти присягнув батькам нашим, дати нам землю, що тече молоком і медом.

У цей день Господь Бог твій наказав тобі виконувати всі постанови і судження, і ви будете дотримуватися і виконувати їх з усього серця вашого і з усієї душі вашої. Ти обрав сьогодні

Бога бути твоїм Богом, і ходити всіма Його шляхами, і дотримуватися постанов і судів, і слухатися Його голосу. І Господь обрав тебе сьогодні, щоб ти став йому народом особливим скарбом, як Він сказав, щоб ти дотримувався Його заповідей, і бути тобі вище за всі народи, як Він зробив тебе іменитим, і похвалою, і славним, щоб бути тобі народом святим для Господа Бога твого, як Він говорив.

27

І наказав Мойсей і рада старійшин Ізраїля, кажучи: Бережіть всі ці заповіді, які я наказую вам сьогодні. І станеться того дня, коли ви перейдете Йордан у землю, яку Господь, Бог твій, дає тобі, що поставиш собі велике каміння і обмажеш його вапном. І напишеш на цих каменях усі слова цього закону, коли перейдете Йордан, коли ввійдете в землю, яку Господь, Бог батьків твоїх, дає тобі, землю, що тече молоком і медом, як сказав Господь, Бог батьків твоїх, тобі. І станеться, коли ви перейдете Йордан, ви встановите це каміння, яке я наказую тобі сьогодні, на горі Гайбал, і ти обмажеш їх вапном. І побудуєш там жертвник Господу, Богу твоєму, жертвник з каменів; не покладеш на нього заліза. З цілого каміння ти побудуєш жертвник Господу Богу твоєму, і принесеш на ньому цілопалення Господу Богу твоєму. І принесеш там мирну жертву, і будеш їсти, і наситишся, і возвеселишся перед Господом, Богом твоїм. І напишеш на каменях увесь цей закон дуже ясно.

І промовив Мойсей і священники-левіти до всього Ізраїлю, кажучи: мовчи і слухай, Ізраїлю, в цей день ти став народом Господа, Бога твого, і почувеш голос Господа, Бога твого, і

виконаєш всі заповіді Його і постанови Його, які я наказую тобі сьогодні.

І наказав Мойсей народу того дня, кажучи, Ці стануть благословляти народ на горі Гарізі́н, перейшовши Йордан: Симеон, Левій, Юда, Іссахар, Йосип і Веніамін. І ці стануть на прокляття на горі Гайбал: Рувим, Гад і Асир, Завулон, Дан і Нефталі.

І відповівши, левіти скажуть всьому Ізраїлю великим голосом, Проклята людина, хто зробить різьблене і лите зображення, оги́ду Господу, роботу рук ремісників, і покладе його в таємному місці, і, відповівши, весь народ скаже: нехай станеться. Проклятий той, хто безчестить батька свого або матір свою, і скажуть усі люди: нехай буде так. Проклятий той, хто переміщує межі сусіда, і скажуть всі люди: Нехай буде так. Проклятий той, хто вводить в оману сліпого на дорозі, і весь народ скаже: нехай буде так. Проклятий, хто відхилить суд прибульця, сироти і вдови, і скаже весь народ: нехай станеться. Проклятий той, хто спить з жінкою батька свого, бо відкрив він покриття батька свого, і скаже весь народ: нехай буде так. Проклятий той, хто спить з будь-якою твариною, і увесь народ скаже: нехай буде так. Проклятий той, хто спить з сестрою від батька або від матері його. І скажуть усі люди: нехай буде так. Проклятий той, хто спить з невісткою його, і скаже весь народ: нехай буде так. Проклятий той, хто спить із сестрою дружини його, і скаже весь народ: нехай буде так. Проклятий той, хто вдаряє свого сусіда підступом, і скажуть усі люди: Нехай станеться! Проклятий той, хто взяв би дари, щоб вдарити душу невинної крові, і скаже весь народ: Нехай станеться. Проклятий всякий чоловік, хто не залишається

вірним усім словам цього закону, щоб виконувати їх, і скаже весь народ: нехай буде так.

28

І буде, якщо слуханням почуєш голос Господа, Бога твого, зберігати і виконувати всі ці заповіді, які я наказую тобі сьогодні, то Господь, Бог твій, поставить тебе вище над усіма народами землі І прийдуть на тебе всі ці благословення, і знайдуть тебе, якщо ти справді послухаєш голосу Господа, Бога твого. Благословенний ти в місті, і благословенний ти в полі. Благословенні нащадки черева твого, і плоди землі твоєї, і стада волів твоїх, і отари овець твоїх. Благословенні комори твої і залишки твої. Благословенний ти при вході твоєму, і благословенний ти при виході твоєму.

Віддасть Господь, Бог твій, ворогів твоїх, тих, що протистояли тобі, зламаними перед обличчям твоїм: одним шляхом вийдуть вони до тебе, а сімома шляхами втікатимуть від обличчя твого. Нехай пошле Господь на тебе благословення в коморах твоїх і на все, на що ти покладеш руку твою, на землі, яку Господь Бог твій дає тобі. Підніме тебе Господь для Себе народом святим, як присягнув батькам твоїм, якщо почуєш голос Господа Бога твого і підеш усіма шляхами Його І побачать тебе всі народи землі, що ім'я Господа покликане на тобі, і убояться тебе. І примножить тебе Господь Бог твій у добрі речі: у нащадках утроби твоєї, і в нащадках худоби твоєї, і в плодах землі твоєї на землі твоїй, яку присягнув Господь батькам твоїм дати тобі.

Відкриє тобі Господь скарбницю Свою добру, небо, щоб дати дощ землі твоїй вчасно, благословити всі діла рук твоїх, і

позичатимеш народам багатьом, ти ж не позичатимеш. І будеш правити ти народами багатьма, тобою ж не будуть правити. Встановить тебе Господь, Бог твій, головою, а не хвостом, і будеш тоді вгорі, а не внизу, якщо будеш слухатися голосу Господа, Бога твого, дотримуючись усього, що я наказую тобі сьогодні. Не відступиш від усіх заповідей, які я наказую тобі сьогодні, ні праворуч, ані ліворуч, щоб йти за іншими богами і служити їм.

І буде, якщо не слухатимеш ти голосу Господа Бога твого, щоб зберегти всі заповіді Його, які я наказую тобі сьогодні, то прийдуть на тебе всі ці прокляття і наздоженуть тебе. Проклятий ти в місті, і проклятий ти в полі. Прокляті комори твої і залишки твої. Прокляті нащадки черева твого, і плоди землі твоєї, стада волів твоїх, і отари овець твоїх, Проклятий ти при вході твоєму, і проклятий ти при виході твоєму.

Господь пошле на тебе недостачу, і виснаження, і знищення на все, до чого ти прикладеш руку свою, доки не знищить тебе і доки не погубить тебе швидко через злі вчинки твої, бо ти залишив мене. Нехай Господь спричинить прилипнути до тебе смерть, аж поки не знищить тебе повністю з землі, до якої ти входиш, щоб успадкувати її. Вразить тебе Господь нестатком, і гарячкою, і ознобом, і запаленням, і посухою, і жовтяницею, і переслідуватимуть тебе, доки не знищать тебе. І буде тобі небо над головою твоєю бронзовим, і земля під тобою залізною. Нехай дасть Господь, Бог твій, дощем землі твоїй пил, і порох з неба зійде вниз, доки не зітре тебе і доки не знищить тебе швидко. Нехай Господь віддасть тебе на поразку перед ворогами: однією дорогою вийдеш ти проти них, а сімома дорогами втікати ти будеш від них, і станеш розсіянням по всіх царствах землі. І ваші

мертві стануть їжею для птахів небесних і для звірів земних, і не буде нікого, хто б їх відлякав. Вразить тебе Господь виразкою єгипетською в сідницю, і коростою дикою, і сверблячкою, так що не зможеш бути вилікуваним. Вразить тебе Господь божевіллям, і сліпотою, і затьмаренням розуму. І будеш ти мацати опівдні, як сліпий мацає в темряві, і не будуть процвітати шляхи твої, і будеш ти тоді скривджуваний і пограбовуваний усі дні, і не буде того, хто допомагає.

Жінку візьмеш, і інший чоловік матиме її; будинок побудуєш, і не житимеш у ньому; виноградник посадиш, і не збереш його. Теля твоє зарізане перед тобою, і не їстимеш від нього; осел твій схоплений від тебе, і не повернеться тобі; вівці твої віддані ворогам твоїм, і не буде тобі помічника. Сини твої і дочки твої віддані іншому народу, і очі твої дивитимуться, слабнучи від них, не зможе рука твоя. Плоди землі твоєї і всі праці твої з'їсть народ, якого ти не знаєш, і ти будеш скривджений і зламаний усі дні. І будеш ти вражений божевіллям через видіння очей твоїх, які побачиш.

Вразить тебе Господь злою виразкою на колінах і на гомілках, так що не зможеш зцілитися від стопи ніг твоїх до верхівки твоєї.

Господь відведе тебе і твоїх правителів, яких ти призначиш над собою, до народу, якого не знали ні ти, ні твої батьки, і там ти служитимеш іншим богам — дерев'яним і кам'яним. І будеш ти там загадкою, і притчею, і оповіданням серед усіх народів, до яких відведе тебе Господь.

Багато насіння винесеш у поле, але мало принесеш, бо пожере його сарана. Виноградник посадиш і обробляєш, і

вино не вип'єш, ні втішишся з нього, бо пожере їх черв'як. Оливкові дерева будуть у тебе по всіх твоїх межах, але олією не помажешся, бо осиплеться оливкове дерево твоє. Синів та дочок ти породити, та не будуть вони твоїми, бо підуть у полон. Всі твої дерев'яні речі і плоди твоєї землі знищить іржа. Той прийшлець, який є серед тебе, піде все вище й вище, а ти зійдеш все нижче й нижче. Він позичатиме тобі, а ти йому не позичатимеш, він буде головою, а ти будеш хвостом.

І прийдуть на тебе всі ці прокляття, і переслідуватимуть тебе, і наздоженуть тебе, аж поки знищить тебе і аж поки погубить тебе, тому що не слухав голосу Господа Бога твого, щоб зберігати заповіді Його і постанови, які Він заповідав тобі. І будуть у тобі знаки і чудеса в нащадках твоїх до віку. замість того, що не служив ти Господу Богу твоєму в радості і з добрим серцем через множество всього.

І будеш служити ворогам твоїм, яких пошле Господь на тебе, в голоді, і в спразі, і в наготі, і в нестачі всього, і покладеш залізне ярмо на шию твою, доки Він не знищить тебе. Господь приведе на тебе народ здалека, від краю землі, як напад орла, народ, голосу якого ти не почувеш, Народ безсоромний обличчям, який не поважатиме обличчя старого і не помилує молодого. І буде пожирати потомство худоби твоєї і плоди землі твоєї, так що не залишить тобі зерна, вина, олії, стада волів твоїх і отари овець твоїх, доки не знищить тебе. І знищить тебе в твоїх містах, доки не будуть зруйновані високі й міцні стіни, на які ти покладав надію, в усій твоїй землі, і пригнобить тебе в твоїх містах, які Він дав тобі. І будеш їсти нащадків черева твого, м'ясо синів твоїх і дочок

твоїх, скільки дав тобі, в утиску твоєму і в скорботі твоїй, якою притисне тебе ворог твій.

Той ніжний серед вас і дуже делікатний буде заздрити оком своїм брату своєму, і дружині, що в лоні його, і дітям, які залишилися, що ще залишаться йому, так що дати одному з них від плоти дітей його, яких би він з'їв, через те що не залишилося йому нічого в утиску твоєму і в скорботі твоїй, якою вчинять тобі вороги твої в усіх містах твоїх.

І ніжна серед вас і розкішна, чия нога не зазнала випробування ходити по землі через розкішність і через ніжність, буде заздрити оком своїм чоловікові своєму, що в лоні її, і синові, і дочці своїй, і послід її, що вийшов через стегна її, і дитину її, яку вона народить, бо з'їсть їх через брак усього таємно в утиску твоєму і в скорботі твоїй, якою вразить тебе ворог твій у містах твоїх Якщо ти не будеш слухати, щоб виконувати всі слова цього закону, написані в цій книзі, щоб боятися цього шановного і дивовижного імені, ГОСПОДА БОГА твого. І зробить дивними Господь удари твої і удари насіння твого — удари великі і дивовижні, і хвороби злі і невідступні. І поверне на тебе весь той лютий біль Єгипту, якого ти уникав від них, і він пристане до тебе. І всяку хворобу, і всяку рану ту ненаписану, і всяку ту написану в книзі закону цього, наведе Господь на тебе, аж поки знищить тебе. І залишитесь ви малим числом, замість того що були ви як зорі небесні множиною, бо не слухали ви голосу Господа Бога вашого.

І буде: як радів Господь над вами, роблячи вам добро і множачи вас, так радітиме Господь над вами, знищуючи вас, і будете взяті швидко від землі, в яку ви входите там, щоб

успадкувати її. І розсіє тебе Господь, Бог твій, по всіх народах від краю землі до краю землі, і будеш служити там іншим богам, дереву й каменю, яким не вірили ні ти, ні батьки твої. Але і серед тих народів не спочинеш ти, ні не буде спокою слідові ноги твоєї, і дасть тобі Господь там серце інше непокірне, і очі, що слабнуть, і душу, що млявіє. І буде життя твоє висіти перед очима твоїми, і будеш боятися вдень і вночі, і не будеш вірити життю своєму. Вранці ти скажеш: Як би настав вечір, і ввечері ти скажеш: Як би настав ранок, через страх серця твого, якого ти боятимешся, і через видіння очей твоїх, які ти побачиш. І поверне тебе Господь до Єгипту на кораблях тією дорогою, про яку я сказав: не побачиш її більше. І будете продані там вашим ворогам у раби і рабині, і не буде того, хто купить.

Це слова завіту, які Господь наказав Мойсею встановити для синів Ізраїля в землі Моав, окрім завіту, який Він уклав з ними на Хоріві.

29

І покликав Мойсей всіх синів Ізраїля і сказав до них: ви бачили все, скільки зробив Господь у землі Єгипетській перед вами фараону і слугам його, і всій землі його, великі випробування, які бачили очі твої, ті великі знаки і чудеса І не дав Господь Бог вам серця, щоб знати, і очей, щоб бачити, і вух, щоб чути, аж до цього дня. І вів вас сорок років пустелею, не зносилися одяги ваші, і взуття ваше не стиралося на ногах ваших. Хліба ви не їли, вина і міцного напою не пили, щоб ви знали, що я — Господь, Бог ваш. І ви прийшли до цього місця, і вийшов Сигон, цар Есевона, і Ог, цар Васана, нам назустріч на війну. І ми вразили їх, і взяли землю їхню, і я дав її в

спадок Рувиму, і Гаду, і половині племені Манасії. І ви будете дотримуватися виконувати всі слова цього завіту, щоб ви розуміли все, що ви будете робити.

Ви всі стоїте сьогодні перед Господом, Богом вашим: головні люди племен ваших, і рада старійшин ваша, і судді ваші, і писарі ваші, кожен чоловік Ізраїля, Жінки ваші, і нащадки ваші, і прибулець, що в середині табору вашого, від дроворуба вашого і до водоноса вашого, пройти в завіт Господа, Бога вашого, і в прокляття його, які Господь, Бог твій, встановлює з тобою сьогодні, щоб встановити тебе Йому в народ, і Він буде твоїм Богом, як сказав тобі і як поклявся батькам твоїм Аврааму, Ісааку і Якову. І не лише вам я встановлюю цей заповіт і це прокляття, але і тим, хто тут є з вами сьогодні перед Господом Богом вашим, і тим, хто не є з вами тут сьогодні.

Тому що ви знаєте, як ми жили в землі Єгипетській, як ми проходили серед народів, які ви проходили. І побачите їхні огиди та їхні ідоли: дерево і камінь, срібло і золото, які є у них. Чи немає серед вас чоловіка, або жінки, або роду, або племені, чий розум відхилився від Господа Бога вашого, щоб піти служити богам тих народів, чи немає серед вас кореня, що росте вгору в жовчі і гіркоті, і буде, якщо він почує слова цього прокляття і скаже в серці своєму: Нехай буде мені свято, бо я піду в блуканні серця мого, щоб грішник не знищить безгрішного Не забажає Бог бути милостивим до нього, але тоді запалиться гнів Господа і ревність Його в людині тій, і пристануть до нього всі прокляття завіту цього, написані в книзі цій, і зітре Господь ім'я його з-під неба. І відокремить його Господь на лихо з-поміж усіх синів Ізраїля, згідно з усіма прокляттями завіту, написаними в книзі цього закону.

І скажуть інше покоління, сини ваші, які встануть після вас, і чужинець, який би прийшов із землі здалека, і побачать удари тієї землі і хвороби її, які послав Господь на неї, Сірка і сіль спалені, вся земля її не буде засіяна, ні не зійде, ні не піднімається на ній нічого зеленого, як була повалена Содома і Гоморра, Адама і Севоїм, які поверг Господь у гніві і лютості, І скажуть всі народи: Чому Господь зробив так цій землі? Що це за великий гнів люті цієї? І скажуть вони, що залишили завіт Господа Бога батьків їхніх, який Він встановив з батьками їхніми, коли вивів їх із землі Єгипту, І пішовши, служили іншим богам, яких не знали і яких він не призначив їм. І розгнівався Господь у гніві на ту землю, щоб навести на неї всі прокляття, написані в книзі цього закону. І виніс їх Господь від їхньої землі в гніві, і в люті, і в лютості великій дуже, і вигнав їх в іншу землю, як тепер.

Приховане належить Господу Богу нашому, а явне — нам і дітям нашим навіки, щоб виконувати всі слова закону цього. Приховане належить Господу Богу нашому, а явне — нам і дітям нашим навіки, щоб виконувати всі слова закону цього.

30

І буде, коли прийдуть на тебе всі ці слова, благословення і прокляття, які я дав перед обличчям твоїм, і приймеш у серце твоє серед усіх народів, куди розсіє тебе Господь там, і повернешся ти до Господа Бога твого, і послухаєш голосу Його згідно з усім, що я наказую тобі сьогодні, з усього серця твого і з усієї душі твоєї, І зцілить Господь гріхи твої, і помилує тебе, і знову зібере тебе з усіх народів, до яких розсіяв тебе Господь там. Якщо розсіяння твоє буде від кінця неба до кінця неба, звідти зібере тебе Господь, Бог твій, і

звідти візьме тебе Господь, Бог твій. І введе тебе Бог твій
звідти в землю, яку успадкували батьки твої, і успадкуєш її, і
добре тебе зробить, і численнішим тебе зробить понад батьків
твоїх. І ретельно очистить Господь серце твоє і серце нащадків
твоїх, щоб любити Господа Бога твого з усього серця твого і з
усієї душі твоєї, щоб ти жив.

І дасть Господь, Бог твій, прокляття ці на ворогів твоїх і
на тих, хто ненавидить тебе, які переслідували тебе. І ти
повернешся, і почуєш голос Господа, Бога твого, і виконаєш
заповіді Його, які я наказую тобі сьогодні. І благословить тебе
Господь, Бог твій, у кожній справі рук твоїх, у нащадках
утроби твоєї, і в нащадках худоби твоєї, і в плодах землі твоєї,
бо поверне Господь, Бог твій, радість Свою на тебе для добра,
як радів над батьками твоїми. Якщо ти слухаєш голосу
Господа Бога твого, щоб зберігати заповіді Його, і постанови
Його, і судження Його, написані в книзі закону цього, якщо ти
повертаєшся до Господа Бога твого з усього серця твого і з
усієї душі твоєї. Тому що ця заповідь, яку я наказую тобі
сьогодні, не є занадто важкою, ані далекою від тебе. Не в небі
вгорі вона є, щоб говорити: хто піде за нас на небо і візьме її
для нас, і ми, почувши її, виконаємо? Ні за морем воно є,
кажучи: Хто перетне для нас море і візьме його для нас, і
зробить його чутним для нас, і ми виконаємо? Близько тебе є
слово дуже – в устах твоїх, і в серці твоєму, і в руках твоїх, щоб
виконувати його.

Ось я поклав сьогодні перед тобою життя і смерть, добро і
зло. Якщо ти будеш слухати заповіді Господа Бога твого, які я
наказую тобі сьогодні, любити Господа Бога твого, ходити
всіма Його шляхами і дотримуватися Його постанов і Його
судів, то ти будеш жити і розмножишся, і благословить тебе

Господь Бог твій у всій землі, в яку ти входиш, щоб успадкувати її. І якщо відвернеться серце твоє, і не послухаєш, і, будучи зведеним з шляху, поклонишся богам іншим і служитимеш їм, Оголошую тобі сьогодні, що ви загинете знищенням, і не станете довгоживучими на землі, в яку ви переходите через Йордан, щоб успадкувати її.

Свідчу вам сьогодні небо і землю: життя і смерть я дав перед обличчям вашим, благословення і прокляття. Обери життя ти, щоб жив ти і потомство твоє. Любити Господа Бога твого, слухати голосу Його і триматися Його, тому що це життя твоє і довгота днів твоїх, щоб мешкати на землі, яку присягнув Господь батькам твоїм Аврааму, Ісааку і Якову дати їм.

31

І закінчив Мойсей говорити всі ці слова до всіх синів Ізраїля, І сказав до них: Сто двадцять років мені сьогодні, не зможу вже входити і виходити, Господь же сказав до мене: не перейдеш цей Йордан. Господь, Бог твій, Той, Хто йде перед обличчям твоїм, знищить ці народи перед тобою, і ти успадкуєш їх, і Ісус, який йде перед обличчям твоїм, як говорив Господь. І зробить Господь, Бог твій, їм, як зробив Сігону і Огу, двом царям аморреїв, які були по той бік Йордану, і землі їхній, як знищив їх. І Господь віддав їх вам, і ви зробите їм так, як я наказав вам. Будь мужнім і будь сильним, не бійся, ані не лякайся, ані не жахайся від обличчя їх, тому що Господь, Бог твій, Той, що йде попереду з вами, в вас, ані не залишить тебе, ані не покине тебе. І покликав Мойсей Ісуса, і сказав йому перед всім Ізраїлем: будь мужнім і будь сильним, бо ти увійдеш перед обличчям народу цього в

землю, яку присягнув Господь батькам вашим дати їм, і ти дасиш її їм у спадщину. І Господь, що супроводжує тебе, не залишить тебе і не покине тебе, не бійся і не малодушествуй.

І написав Мойсей слова цього закону в книгу, і дав священикам, синам Левія, які несуть ковчег завіту Господа, і старійшинам синів Ізраїля.

І наказав Мойсей їм того дня, кажучи: після семи років, у час року звільнення, на свято кущів, Коли весь Ізраїль зійдеться, щоб з'явитися перед Господом, Богом вашим, у місці, яке вибере Господь, ви прочитаєте цей закон перед усім Ізраїлем, у їхні вуха, Зібравши народ — чоловіків і жінок, і нащадків, і прибульця, що в містах ваших, — щоб вони почули і щоб навчилися боятися Господа, Бога вашого, і вони почують, щоб виконувати всі слова закону цього. І сини їхні, які не знають, почують і навчатся боятися Господа, Бога твого, всі дні, скільки вони живуть на землі, в яку ви переходите Йордан, щоб успадкувати її.

І сказав Господь до Мойсея: Ось наблизилися дні смерті твоєї, поклич Ісуса Навина, і станьте біля дверей скинії свідчення, і Я накажу йому. І пішов Мойсей і Ісус Навин до скинії свідчення, і стали біля дверей скинії свідчення. І зійшов Господь у хмарі, і став біля дверей намету свідчення, і став стовп хмари біля дверей намету свідчення. І сказав Господь до Мойсея: Ось ти спочинеш з батьками твоїми, і цей народ, вставши, блудитиме за чужими богами тієї землі, в яку він входить, і залишать мене, і розірвуть завіт мій, який я встановив з ними. І розгніваюся гнівом на них у той день, і залишу їх, і відверну обличчя моє від них, і буде поїдання, і знайдуть його багато зла і скорботи, і скаже у той день: тому

що немає Господа Бога мого в мені, знайшли мене ці зла. Я ж відверну обличчя моє від них у той день через усі злочини, які вони вчинили, бо вони звернулися до чужих богів.

І тепер напишіть слова цієї пісні, і навчіть її синів Ізраїля, і вкладіть її в їхні уста, щоб стала мені ця пісня свідченням перед обличчям серед синів Ізраїля. Я введу бо їх у землю добру, яку я присягнув батькам їхнім дати їм, землю, що тече молоком і медом, і вони будуть їсти, і наповнившись, наситяться, і обернуться до богів чужих, і будуть служити їм, і розгнівлять мене, і розірвуть завіт мій. І ця пісня буде свідчити проти них, бо не буде забута з уст їхніх і з уст нащадків їхніх, я бо знаю лукавство їхнє, скільки вони роблять тут сьогодні, перед тим як я введу їх у добру землю, яку присягнув батькам їхнім.

І написав Мойсей цю пісню того дня і навчив її синів Ізраїля. І наказав Ісусові, і сказав: Будь мужнім і будь сильним, бо ти введеш синів Ізраїля в землю, яку присягнув їм Господь, і Він буде з тобою.

Коли ж Мойсей завершив писання всіх слів цього закону в книгу аж до кінця, І наказав левітам, які несуть ковчег завіту Господа, кажучи: Взявши книгу закону цього, покладете її збоку ковчега завіту Господа Бога вашого, і буде вона там у тебе на свідчення. Тому що я знаю твою непокору і твою жорстоку шию, адже ще за мого життя з вами сьогодні ви бунтували проти Бога, то як же не будете і після моєї смерті? Зберіть до мене ваших племінних провідників, і ваших старійшин, і ваших суддів, і ваших писарів, щоб я промовив у їхні вуха всі ці слова, і засвідчу їм небо і землю. Я знаю, бо після моєї смерті ви беззаконнувати будете беззаконням і

відхилитися від шляху, який я наказав вам, і зустріне вас зло в останні дні, бо зробите зло перед Господом, щоб прогнівити його ділами рук ваших.

І Мойсей говорив до вух усієї збори слова цієї пісні аж до кінця.

32

Зверни увагу, небо, і я промовлятиму, і нехай почує земля слова з уст моїх. Нехай буде очікуване, як дощ, те висловлювання моє, і нехай зійдуть, як роса, ті слова мої, як дощ на траву і як сніг на траву. Тому що я закликав ім'я Господа, віддайте велич Богу нашому. Бог, істинні діла його, і всі шляхи його — судження, Бог вірний, і немає несправедливості, праведний і святий Господь. Вони згрішили, не йому діти — гідні осуду, покоління викривлене і перекручене. Чи це ви віддаєте Господу? Так народ дурний і не мудрий? Хіба не сам цей твій батько придбав тебе, і зробив тебе, і створив тебе? Пам'ятайте дні віку, зрозумійте роки поколінь поколінням. Запитай батька твого, і він оголосить тобі; старійшин твоїх, і вони скажуть тобі.

Коли Найвищий ділив народи, як розсіював синів Адама, Він встановив межі народів згідно з числом ангелів Божих. І став народ Його Яків часткою Господа, Ізраїль — виміряною спадщиною Його. Він підтримував його в пустелі, у спразі палючого жару, у безводній землі; оточив його і навчив його, і охороняв його, як зіницю ока. Як орел покриває своє гніздо і тужить над своїми пташенятами, розпростерши свої крила, прийняв їх і підняв їх на своїх плечах. Господь один вів їх, не було з ними чужого бога. Він підніс їх на силу землі,

нагодував їх плодами полів, вони ссали мед зі скелі і олію з твердої скелі. Масло від волів і молоко овець, із жиром ягнят і баранів, синів биків і козлів, із жиром нирок пшениці, і кров винограду — пив вино. І їв Яків, і наситився, і відштовхнув улюблений — потовстішав, потовщав, розширився — і залишив Бога, що створив його, і відступив від Бога, Спасителя свого.

Вони провокували мене чужими богами, огидностями своїми огірчили мене. Вони принесли жертву демонам, а не Богу, богам, яких не знали, новим і недавнім, що прийшли, яких не знали батьки їхні. Бога, що породив тебе, ти залишив, і забув ти Бога, що годує тебе.

І побачив Господь, і заревнував, і був розгніваний через гнів синів його і дочок. І сказав: Я відверну обличчя Моє від них і покажу, що буде з ними в останні дні, тому що це покоління перевернене, сини, в яких немає віри.

Вони самі викликали мою ревність не-Богом, дратували мене своїми ідолами, і я викличу їхню ревність не-народом, нерозумним народом розгніваю їх. Тому що вогонь розпалився з гніву мого, горітиме аж до аду вниз, пожере землю і плоди її, спалить підвалини гір. Зберу на них лиха, і стріли мої витрачу в боротьбі проти них. Марніючи від голоду й поїдання птахами, і невиліковний правець, зуби звірів пошлю я на них, разом із лютістю тих, що повзають по землі. Зовні меч зробить їх бездітними, і зі сховищ страх, юнака з дівою, немовля зі старцем похилим. Я сказав: Розсію їх, зупиню серед людей пам'ять про них. Якби не через гнів ворогів, щоб вони не продовжували, щоб не напали разом

противники, щоб не сказали: рука наша висока, і не Господь зробив усе це.

Народ, що втратив раду, і немає в них знання. Вони не подумали зрозуміти, нехай приймуть це в майбутній час. Як один переслідуватиме тисячу, і двоє зрушать десятки тисяч, якщо не Бог продав їх, і Господь видав їх? Тому що їхні боги не такі, як наш Бог, а вороги наші нерозумні. Бо з виноградної лози Содому виноградна лоза їхня, і виноградна гілка їхня з Гоморри; виноград їхній — виноград жовчі, грона гіркоти для них. Гнів драконів — вино їхнє, і гнів аспідів невиліковний. Хіба не ось ці речі зібрані в мене, і запечатані в моїх скарбницях? У день помсти Я відплачу, коли спіткнеться нога їхня, бо близький день загибелі для них, і присутнє готове для вас. Господь судитиме народ Свій, і над рабами Своїми матиме співчуття, бо побачив їх ослаблених, вичерпаних під тягарем і знесилених. І сказав Господь: Де є боги їхні, на яких вони покладали надію? Яких жир жертв їх ви їли, і пили вино лібацій їх; нехай встануть і допоможуть вам, і нехай стануть вам захисниками. Дивіться, дивіться, що Я є, і немає Бога, крім Мене. Я вбиваю і Я даю життя, Я вражаю і Я зцілюю, і немає нікого, хто визволить з рук Моїх. Тому що я підніму до неба руку мою і присягнуся правицею моєю, і скажу: живу я повік, Тому що я загострю свій меч, як блискавку, і рука моя візьметься за суд, і я віддам покарання ворогам, і тим, хто ненавидить мене, віддячу. Я зроблю п'яними стріли мої від крові, і меч мій з'їсть м'ясо від крові поранених і бранців, від голови правителів ворогів.

Радуйте, небеса, разом з ним, і нехай поклоняються йому всі ангели Бога; радуйте, народи, з народом його, і нехай зміцняться в ньому всі сини Бога, бо кров синів його буде

помщена, і помстить, і віддасть покарання ворогам, і тим, хто ненавидить, віддасть, і очистить Господь землю народу свого.

І написав Мойсей цю пісню того дня, і навчив їй синів Ізраїля, і увійшов Мойсей, і говорив усі слова цього закону у вуха народу, сам і Ісус, син Навина. І завершив Мойсей говоріння до всього Ізраїлю. І сказав до них: зверніть увагу серцем на всі ці слова, які я свідчу вам сьогодні, які ви накажете синам вашим зберігати і виконувати — всі слова цього закону. Тому що це не порожнє слово для вас, адже це ваше життя, і заради цього слова ви будете жити довго на землі, в яку ви переходите через Йордан, щоб успадкувати її. І говорив Господь до Мойсея того дня, кажучи, Піднімись на гору Абарім, цю гору Набау, яка є в землі Моаб навпроти Єрихо, і побач землю Ханаан, яку я даю синам Ізраїля, І помри на горі, на яку ти сходиш там, і приєднайся до народу твого, як помер Аарон, брат твій, на горі Хор і приєднався до народу його. Тому що ви не послухалися слова мого серед синів Ізраїля при воді суперечки Кадешу в пустелі Сін, бо не освятили мене серед синів Ізраїля. Навпроти побачиш ту землю, але туди ти не ввійдеш.

33

І це благословення, яким благословив Мойсей, чоловік Божий, синів Ізраїля перед своєю смертю. І сказав: Господь прийшов із Синаю, і з'явився нам із Сеїру, і поспішив з гори Фаран, з мірядами Кадешу, з правиці його ангели з ним. І він поцадив свій народ, і всі освячені під твоїми руками, і вони перебувають під тобою, і прийняв від його слів Закон, який заповідав нам Мойсей, — спадщина зборам Якова. І буде в улюбленому правитель, коли зберуться правителі народів

разом з племенами Ізраїля. Нехай живе Рувим, і нехай не помре, і нехай буде численний.

І це про Юду: почув, Господи, голос Юди, і до народу його прийди, руки його нехай захищають його, і будь йому помічником проти ворогів.

І Левію сказав: дайте Левію ясні знаки його і істину його чоловікові святому, якого випробували в випробуванні, ганьбили його на воді суперечки, Той, хто говорив батькові й матері: Я не бачив тебе, і братів своїх не визнав, і синів своїх зрікся, — він зберіг слова Твої і завіт Твій дотримав. Вони оголосять постанови твої Якову і закон твій Ізраїлю, покладуть кадило в гніві твоєму постійно на жертвник твій. Благослови, Господи, силу його, і діла рук його прийми, розбий поперек ворогів, що піднялися проти нього, і ті, хто ненавидить його, нехай не встануть. І до Веніаміна сказав: улюблений Господом оселиться з довірою, і Бог затінює його всі дні, і між плечима його спочив.

І до Йосипа сказав: від благословення Господа земля його, від пір року небесних, і роси, і від безодень джерел низу. і згідно з порою врожаїв сонячних поворотів, і від з'єднань місяців, від вершини гір-початку і від вершини вічноплинних пагорбів, І згідно з годиною наповнення землі, і те, що прийнятне Тому, Хто з'явився в кущі, нехай прийде на голову Йосипа і на вершину того, хто прославлений над братами. Краса його — як у первородного бика, роги його — як роги однорога; ними він поколе народи разом, аж до кінця землі. Це десятки тисяч Єфрема і тисячі Манасії. І Завулону сказав: Радій, Завулоне, у виході твоєму, і Іссахаре — у наметах його. Народи знищать, і ви закличете там, і

принесете там жертву справедливості, тому що багатство моря вигодує тебе, і торгівля прибережних мешканців.

І Гаду сказав: Благословенний той, хто розширює Гада, як лев спочив, роздавивши руку і правителя. І він побачив його первинки, що там була поділена земля правителів, зібраних разом із вождями народів; справедливість Господь чинив і суд Його з Ізраїлем.

І до Дана сказав: Дан — левеня лева, і вистрибне він з Башану. І до Нефталіма сказав: Нефталіме, повнота прийнятних речей, і нехай наповниться благословенням від Господа, море і Південь успадкує. І до Асіра сказав: благословенний від дітей Асір, і буде прийнятний братам своїм, омочить в олії ногу свою. Залізо і бронза буде його сандаль, як дні твої, так і сила твоя.

Немає такого, як Бог улюбленого, що ступає по небесах — помічник твій, і величний на тверді небесній. І покриє тебе початок Бога, і під силою вічних рамен, і вижене від обличчя твого ворога, кажучи: Загинь. І поселиться Ізраїль з довірою, сам на землі Якова, на зерні й вині, і небо тобі хмарне рососою. Благословенний ти, Ізраїлю, хто подібний до тебе, народе, що спасається Господом? Захистить помічник твій, і меч — похвала твоя, і збрешуть тобі вороги твої, і ти на шию їхню ступиш.

34

І піднявся Мойсей від Арабуги Моабу на гору Набау, на вершину Фасги, яка є навпроти Єрихо, і показав йому Господь всю землю Галааду до Дану, і всю землю Нефталі, і всю землю

Ефраїма і Манассе, і всю землю Іуди до останнього моря і пустелю, і околиці Єрихо, міста пальм, до Цоар. І сказав Господь до Мойсея: Ця земля, яку Я присягнув Аврааму, і Ісааку, і Якову, кажучи: Нащадкам вашим дам її, — і Я показав її очам твоїм, але туди ти не увійдеш.

І помер Мойсей, слуга Господа, в землі Моав через слово Господа. І поховали його в Гаї, близько дому Фогора, і ніхто не бачив поховання його до цього дня. Мойсей же був сто двадцять років, коли він помирав; не потьмарилися очі його і не ослабли черепахи його.

І оплакували сини Ізраїля Мойсея в Аравоф-Моаві при Йордані проти Єрихона тридцять днів, і завершилися дні жалоби й плачу за Мойсеєм. І Ісус, син Навина, наповнився духом розуміння, бо Мойсей поклав свої руки на нього, і сини Ізраїля слухали його, і зробили так, як заповідав Господь Мойсею.

І не встав більше пророк в Ізраїлі, як Мойсей, якого Господь знав обличчям до обличчя у всіх знаках і чудесах, які Господь послав його зробити в землі Єгипту Фараону, і слугам його, і всій землі його великі чудеса і могутню руку, які зробив Мойсей перед усім Ізраїлем.

Ісус Навин

1

І сталося після смерті Мойсея, сказав Господь Ісусові, синові Навина, помічників Мойсея, кажучи: Мойсей, мій помічник, помер. Тепер отже, піднявшись, перейди Йордан — ти і весь цей народ — у землю, яку я даю їм. Кожне місце, на яке б ви ступили слідом ваших ніг, вам дам його, як я сказав Мойсею. Пустелю і Антіліван, до річки великої, річки Євфрат, і до моря крайнього, від заходу сонця будуть межі ваші. Не встане людина перед вами всі дні життя твого, і як я був з Мойсеєм, так буду я і з тобою, і не залишу тебе, ні не знехтую тебе. Будь сильним і мужнім, бо ти поділиш цьому народу землю, яку я присягнув дати вашим батькам. Будь же сильним і мужнім, щоб зберігати і виконувати все, як наказав тобі Мойсей, слуга мій, і не ухиляйся від цього ні праворуч, ні ліворуч, щоб ти процвітав у всьому, що робиш. І не відійде книга цього закону від уст твоїх, і будеш роздумувати над нею вдень і вночі, щоб знати, як виконувати все написане; тоді матимеш успіх і зробиш успішними шляхи свої, і тоді зрозумієш. Ось Я наказав тобі: будь сильним і мужнім, не лякайся і не бійся, бо з тобою Господь, Бог твій, куди б ти не йшов. І наказав Ісус писарям народу, кажучи, Увійдіть у середину табору народу і накажіть народу, кажучи: приготуйте припаси, тому що ще три дні, і ви перейдете цей Йордан, увійшовши, щоб захопити землю, яку Господь, Бог батьків ваших, дає вам.

І до Рувима, і до Гада, і до половини племені Манасії сказав Ісус, Пам'ятайте слово, яке наказав вам Мойсей, слуга Господа, кажучи: Господь, Бог ваш, заспокоїв вас і дав вам цю

землю. Ваші жінки, і ваші діти, і ваша худоба нехай оселяться в землі, яку Він дав вам, ви ж перейдете озброєні, попереду ваших братів, кожен хто сильний, і допоможете їм, Доки Господь, Бог наш, не заспокоїть ваших братів, так само як і вас, і вони також успадкують землю, яку Господь, Бог наш, дає їм, тоді ви повернетесь кожен до своєї спадщини, яку дав вам Мойсей по той бік Йордану, на сході сонця. І відповівши Ісусу, сказали: Все, скільки б ти не наказав нам, зробимо, і в усяке місце, куди б ти не послав нас, підемо. Згідно з усім, що ми слухали Мойсея, ми будемо слухати тебе, тільки нехай буде Господь, Бог наш, з тобою, як був з Мойсеєм. А той чоловік, хто не послухається тебе, і хтось, хто не почує слів твоїх, коли ти накажеш йому, нехай помре, але будь сильним і мужнім.

2

І послав Ісус, син Навина, з Ситтіму двох юнаків вишпигувати, кажучи: Піднімайтеся і огляньте землю і Єрихон. І пішовши, два юнаки увійшли в Єрихон, і увійшли в дім жінки-блудниці, якій ім'я Раав, і зупинилися там.

І було повідомлено царю Єрихона, кажучи: Увійшли сюди чоловіки від синів Ізраїля, щоб вишпигувати землю. І послав цар Єрихона, і сказав до Раав, кажучи: виведи чоловіків, які увійшли до твого будинку цієї ночі, бо вони прийшли шпигувати землю. І жінка, взявши двох чоловіків, сховала їх і сказала їм, говорячи: Увійшли до мене чоловіки, Коли ж ворота зачинялися в темряві, і чоловіки вийшли, я не знаю, куди вони пішли, переслідуйте їх, якщо наздоженете їх. Вона ж підняла їх на дах і сховала їх у льняній соломі, що була

нагромаджена нею на даху. І чоловіки переслідували їх шляхом на Йордан до бродів, і ворота були зачинені.

І сталося, як вийшли переслідувачі за ними, і перш ніж вони заснули, вона піднялася до них на дах, І сказала до них: Я знаю, що Господь дав вам цю землю, бо страх перед вами впав на нас. Ми почули, що Господь Бог висушив червоне море перед вами, коли ви виходили з землі Єгипту, і що зробив двом царям аморреїв, які були за Йорданом, Сигону і Огу, яких ви знищили. І почувши це, ми здивувалися серцем нашим, і не стояв уже дух ні в кому з нас від обличчя вашого, бо Господь Бог ваш — Бог на небі вгорі і на землі внизу. І тепер присягніться мені Господом Богом, що я виявляю вам милість, і зробіть і ви милість у домі батька мого, І залишіть живими дім батька мого, матір мою, і братів моїх, і весь дім мій, і все, скільки є у них, і визволите душу мою від смерті.

І сказали їй ті чоловіки: Душа наша замість вашої на смерть, і вона сказала: Коли Господь віддасть вам те місто, зробіть мені милість і правду. І спустила вона їх через вікно, І сказав їм: Йдіть у гірську місцевість, щоб не зустріли вас переслідувачі, і сховаєтесь там на три дні, доки переслідувачі не повернуться назад від вас, і після цього підете своєю дорогою.

І сказали до неї чоловіки: Невинні ми є перед цією твоєю клятвою. Ось ми входимо в частину міста, і ти покладеш знак — цей червоний шнур ти випустиш у вікно, через яке ти спустила нас, а батька твого, і матір твою, і братів твоїх, і весь дім батька твого ти збереш до себе в дім твій. І буде всякий, хто вийде за двері твого дому назовні, винний перед собою буде, ми ж невинні перед цією присягою твоєю, і скільки б їх

не було з тобою в твоєму домі, ми винні будемо. Якщо ж хтось нас скривдить або й відкриє ці наші слова, ми будемо невинні щодо цієї твоєї клятви. І сказав їм: Згідно зі словом вашим нехай буде, і відіслав він їх, і пішли вони. І прийшли вони в гористу місцевість, і залишилися там три дні, і шукали переслідувачі по всіх шляхах, і не знайшли.

І повернулися два юнаки, і зійшли з гори, і перейшли до Ісуса, сина Навина, і розповіли йому всі події, що сталися з ними. І сказали вони до Ісуса, що Господь віддав всю ту землю в нашу руку, і злякалися всі мешканці тієї землі від нас.

3

І встав рано Ісус вранці, і відійшов з Шіттїму, і прийшли вони до Йордану, і зупинилися там перед переправою. І сталося, що після трьох днів книжники пройшли через табір, І вони наказали народу, кажучи: Коли ви побачите ковчег завіту Господа Бога нашого, і священників наших, і левітів, що несуть його, вирушайте з ваших місць і йдіть за ним. Але нехай буде далека відстань між вами і тією, близько двох тисяч ліктів станете, не наближайтеся до неї, щоб ви знали дорогу, якою підете нею, бо ви не ходили цією дорогою від учора і позавчора.

І сказав Ісус народу: освятіться на завтра, бо завтра зробить Господь серед вас дивовижні речі. І сказав Ісус священникам: Підніміть ковчег завіту Господа і йдіть перед народом. І підняли священники ковчег завіту Господа, і йшли перед народом. І сказав Господь до Ісуса: В цей день Я починаю піднести тебе перед всіма синами Ізраїля, щоб

знали, що як Я був з Мойсеєм, так буду і з тобою. І зараз накажи священикам, які несуть ковчег завіту, кажучи: Як тільки ви увійдете у воду Йордану, станьте в Йордані.

І сказав Ісус сином Ізраїля: Підійдіть сюди і почувйте слово Господа, Бога нашого. Із цього ви дізнаєтесь, що Бог живий серед вас, і Він знищить перед нами ханаанеян, і хеттеїв, і ферезеїв, і євеїв, і амореїв, і гергесеїв, і євусеїв. Ось ковчег завіту Господа всієї землі переходить через Йордан. Виберіть собі дванадцять чоловіків із синів Ізраїля, по одному від кожного племені. І буде, як тільки спочинуть ноги священиків, що несуть ковчег завіту Господа всієї землі, у воді Йордану, вода Йордану зникне, а вода, що спадає, зупиниться.

І відійшов народ зі своїх наметів, щоб перейти Йордан, а священики понесли ковчег завіту Господнього попереду народу. Коли священики, що несли ковчег завіту, входили до Йордану, і ноги священиків, що несли ковчег завіту Господа, занурилися в воду Йордану, а Йордан виливався по всьому своєму берегу, як у дні жнив пшениці, і стали води, що спадали зверху, стали застиглою масою однією, відступивши дуже далеко, аж до частини Каріафіарім, а те, що спадало, зійшло в море Араба, море солі, аж до кінця припинилося, і народ стояв навпроти Єрихо. І стояли священики, що несли ковчег завіту Господа, на сухій землі посеред Йордану, і всі сини Ізраїля переходили по сухій землі, доки весь народ не закінчив переходити Йордан.

І коли весь народ закінчив переходити Йордан, Господь сказав Ісусові: взявши чоловіків з народу, по одному від кожного племені, Накажи їм, і візьміть з середини Йордану дванадцять готових каменів, і ці, перенісши разом з вами, покладіть їх у вашому таборі, де ви розташуєтеся там на ніч.

І скликавши Ісус дванадцять чоловіків із видатних від синів Ізраїля, одного від кожного племені, Сказав їм: Принесіть перед мною, перед обличчям Господа, в середину Йордану, і взявши звідти кожен по каменю, нехай візьме на свої плечі згідно з числом дванадцяти племен Ізраїля, щоб існували вам ці на знак покладений постійно, щоб коли запитає тебе син твій завтра, кажучи: що означає це каміння для нас? І ти покажеш синові твоєму, кажучи, що відступила ріка Йордан від ковчега завіту Господа всієї землі, коли переходив її, і будуть ці камені вам пам'яткою для синів Ізраїля до віку.

І зробили так сини Ізраїля, як наказав Господь Ісусові, і, взявши дванадцять каменів із середини Йордану, як наказав Господь Ісусові під час завершення переходу синів Ізраїля, перенесли їх разом із собою до табору і поклали там. Встановив же Ісус і інших дванадцять каменів у самому Йордані, на місці, що було під ногами священиків, які несли ковчег завіту Господа, і вони є там до сьогоднішнього дня.

Стояли ж священики, що несли ковчег завіту, в Йордані, доки не завершив Ісус усе, що наказав Господь оголосити народові, і поспішив народ, і перейшли. І сталося, коли увесь народ закінчив переходити, що перейшов ковчег завіту Господнього і камені перед ними. І перейшли сини Рувима, і сини Гада, і половина племені Манасії, приготовлені, перед

синами Ізраїля, як наказав їм Мойсей. Сорок тисяч озброєних воїнів перейшли перед Господом у битву проти міста Єрихон. У той день Господь звеличив Ісуса перед усім родом Ізраїля, і боялися його, як Мойсея, скільки часу він жив.

І сказав Господь до Ісуса, говорячи, Накажи священикам, які несуть ковчег завіту свідoctва Господа, вийти з Йордану. І наказав Ісус священикам, кажучи: Вийдіть з Йордану. І сталося, як вийшли священики, що несли ковчег завіту Господа, з Йордану і поставили ноги на землю, кинулася вода Йордану на своє місце і текла, як учора і позавчора, через увесь берег.

І народ вийшов з Йордану десятого дня першого місяця, і розташувалися табором сини Ізраїля в Галґалах на східній стороні від Єрихону. І ці дванадцять каменів, які взяв з Йордану, поставив Ісус у Галґалах, кажучи: Коли запитають вас сини ваші, кажучи: Що є ці камені? Сповідіть синам вашим, що Ізраїль перейшов цей Йордан по сухій землі. Коли Господь Бог наш висушив воду Йордану перед ними, доки вони не перейшли, так само як Господь Бог наш зробив з Червоним морем, яке Господь Бог наш висушив перед нами, доки ми не пройшли, Щоб усі народи землі знали, що сила Господа могутня, і щоб ви поклонялися Господу, Богу нашому, в кожній справі.

5

І сталося, як почули царі Аморреїв, які були по той бік Йордану, і царі Фінікії, які біля моря, що Господь Бог висушив ріку Йордан перед синами Ізраїля, коли вони переходили, то

розтанули їхні розуми, і вони були вражені страхом, і не було в них ніякої розсудливості перед обличчям синів Ізраїля.

За цього часу сказав Господь Ісусові: Зроби собі кам'яні мечі з гострокрайого каменю, і, сівши, обріж синів Ізраїля вдруге. І зробив Ісус гострі кам'яні мечі, і обрізав синів Ізраїля на місці, що зветься Пагорб крайніх плотей. Яким же способом очистив Ісус синів Ізраїля, скільки їх коли-небудь народилося в дорозі, і скільки їх коли-небудь були необрізаними з тих, що вийшли з Єгипту, Всіх цих обрізав Ісус, бо сорок і два роки блукав Ізраїль у пустелі Мабдарітіт. Тому необрізаними були більшість їхніх воїнів, які вийшли з землі Єгипту, ті, що не слухалися заповідей Бога, яким Він і постановив не бачити тієї землі, яку Господь присягнув їхнім батькам дати — землі, що тече молоком і медом. Замість них він поставив їхніх синів, яких Ісус обрізав, бо вони народилися в дорозі необрізаними. Бувши обрізаними, вони мали спокій там, сидячи в таборі, доки не зцілилися. І сказав Господь Ісусові, синові Навина: Сьогодні Я зняв з вас ганьбу Єгипту. І він назвав ім'я того місця Галгала.

І зробили сини Ізраїля пасху чотирнадцятого дня місяця від вечора на заході Єрихона по той бік Йордану в рівнині. І вони їли прісний і новий хліб із зерна тієї землі. У цей день припинилася манна після того, як вони поїли із зерна землі, і більше не було синам Ізраїля манни, зібрали ж вони врожай землі Пальм того року.

І сталося, коли був Ісус в Єрихоні, і піднявши очі, побачив чоловіка, що стояв перед ним, і меч витягнутий у руці його, і підійшовши, Ісус сказав йому: наш ти, чи ворогів? Той же сказав йому: Я командир війська Господа, тепер прибув. І Ісус

впав обличчям на землю, і сказав йому: Пане, що наказуєш твоєму слугі? І каже архістратег Господа до Ісуса: Розв'яжи взуття з ніг твоїх, бо місце, на якому зараз стоїш, святе є.

6

І Єрихон був зачинений і укріплений, і ніхто не виходив з нього, ані не входив. І сказав Господь до Ісуса: Бачу, я віддаю під твою владу Єрихон і царя його, що в ньому, могутніх воїнів, які є в силі. Ти ж розстав навколо неї воїнів колом. І станеться так: коли ви затрубите в сурму, нехай закричить увесь народ разом, і коли вони закричать, стіни міста впадуть самі, і увійде увесь народ, кинувшись кожен прямо в місто.

І увійшов Ісус, син Навина, до священників, І сказав їм, кажучи: накажіть народові обійти й оточити місто, і нехай воїни проходять озброєні перед Господом. І сім священників, маючи сім священних сурм, нехай пройдуть так само перед Господом, і нехай сурмлять енергійно, і ковчег завіту Господа нехай слідує. А воїни нехай проходять попереду, і священники, що замикають похід позаду ковчега завіту Господа, сурмлячи. Народові ж наказав Ісус, кажучи: Не кричіть, і нехай ніхто не почує голосу вашого, аж поки він сам не оголосить дня кричати, і тоді закричите. І ковчег завіту Божого, обійшовши, негайно пішов у табір і ночував там.

І другого дня встав Ісус рано вранці, і священники взяли ковчег завіту Господнього. І сім священників, що несли сім сурм, йшли попереду перед Господом, і після цього входили воїни, і решта натовпу позаду ковчега завіту Господа. І священники сурмили в сурми, і весь решта натовпу оточив

місто шість разів зблизька, і пішов знову в табір — так робив протягом шести днів.

І сьомого дня вони встали на світанку й обійшли місто того дня сім разів. І сталося в сьомому обході, що засурмили священики, і сказав Ісус синам Ізраїля: Закричіть, бо Господь передав вам місто. І буде місто прокляте, воно і все, що є в ньому, Господу Саваофу, крім Раав-блудниці — пощадіть її і все, що є в домі її. Але ви дуже бережіться від присвяченого, щоб ви самі, розмірковуючи, не взяли від присвяченого і не зробили табір синів Ізраїля проклятим, і не знищили нас. І все срібло, або золото, або мідь, або залізо буде святим для Господа і буде принесено до скарбниці Господа.

І засурмили в сурми священики. Коли ж народ почув звук сурм, закричав увесь народ разом великим і сильним бойовим криком, і впала вся стіна навколо, і зійшов увесь народ у місто. І присвятив її Ісус, і все, що було в місті, від чоловіка і до жінки, від юнака і до старого, і до теляти і вьючної тварини, вістрям меча.

І до двох молодих чоловіків, які вишукували, сказав Ісус: увійдіть у дім жінки і виведіть її звідти, і все, що в неї є. І увійшли два молоді чоловіки, які вишпигували місто, в будинок жінки, і вивели Раав блудницю, і батька її, і матір її, і братів її, і родичів її, і все, що було її, і поставили її поза табором Ізраїля. І місто було спалене вогнем разом з усім, що було в ньому, крім срібла, золота, бронзи та заліза, які вони віддали до скарбниці Господа.

І Раав-блудницю, і весь її батьківський дім врятував живими Ісус, і поселив в Ізраїлі до сьогоднішнього дня, тому

що вона сховала шпигунів, яких послав Ісус вишпигувати Єрихон. І заприсягнув Ісус того дня перед Господом, кажучи: проклятий той чоловік, який побудує те місто; на первородженому своєму закладе він основу його, і на наймолодшому своєму встановить ворота його. І так зробив Озан з Вефілю: на Абіроні, первородженому своєму, заклав він основу його, і на наймолодшому, що вижив, встановив ворота його.

І був Господь з Ісусом, і було ім'я його по всій землі.

7

І провинилися сини Ізраїля великою провинною, і привласнили від присвяченого, і взяв Ахар, син Хармі, сина Замбрі, сина Зари, з племені Юди, від присвяченого, і розгнівався Господь гнівом на синів Ізраїля.

І послав Ісус чоловіків у Гай, який є біля Вефілю, кажучи: Вишпигуйте Гай і пішли вгору чоловіки і вивідали Гай. І повернулися до Ісуса Навина, і сказали йому: Нехай не йде вгору весь народ, але як дві тисячі або три тисячі чоловіків нехай йдуть вгору і нехай обложать місто. Не веди туди вгору весь народ, бо мало їх є. І піднялися близько трьох тисяч чоловіків, і втекли від чоловіків Гаї. І вбили від них чоловіки Гаї до тридцяти шести чоловіків, і переслідували їх від воріт, і розбили їх на спуску, і налякалося серце народу, і стало воно як вода.

І роздер Ісус одяг свій, і впав Ісус на землю обличчям перед Господом до вечора, він і старійшини Ізраїля, і посипали порохом голови свої. І сказав Ісус: Благаю, Господи,

чому слуга Твій перевів цей народ через Йордан, щоб передати його аморею і знищити нас? Якби ми залишилися і оселилися при Йордані! І що я скажу, оскільки Ізраїль повернув шию перед своїм ворогом? І почувши ханаанейнин і всі ті, що мешкають на землі, оточать нас і знищать нас з землі, і що зробиш з ім'ям твоїм великим?

І сказав Господь до Ісуса: Встань, чому ти впав на обличчя своє? Народ згрішив і переступив завіт, який я встановив з ними: вкравши від присвяченого, вони поклали це в свої посудини. І не зможуть сини Ізраїля встояти перед обличчям ворогів своїх, шию повернуть перед ворогами своїми, бо стали прокляттям. Не буду більше з вами, якщо не видалите прокляття з-поміж вас. Піднявшись, освяти народ і скажи освятитися завтра. Ось що говорить Господь, Бог Ізраїля: прокляте є серед вас, не зможете протистояти перед ворогами вашими, доки не видалите прокляте з-поміж вас. І зберетеся ви всі вранці за племенами, і буде плем'я, яке покаже Господь, приведете за родами, і рід, який покаже Господь, приведете за домом, і дім, який прийме Господь, приведете за чоловіком. І той, хто буде викритий, буде спалений у вогні, і все, що йому належить, бо він переступив завіт Господа і вчинив беззаконня в Ізраїлі.

І встав рано Ісус, і привів народ за племенами, і було вказано плем'я Юди. І був приведений за родами, і був показаний рід Зараї. І був приведений за чоловіком, і був показаний Ахар, син Замбрі, сина Зари.

І сказав Ісус до Ахара: дай славу сьогодні Господу Богу Ізраїля, і дай сповідь, і повідом мені, що ти зробив, і не ховай від мене. І відповів Ахар Ісусові, і сказав: Справді, я згрішив

перед Господом, Богом Ізраїля, так і так я зробив. Я побачив у награбованому строкату одежину, двісті дідрахм срібла і один золотий злиток вагою п'ятдесят дідрахм, і, забажавши їх, узяв, і ось вони заховані в моєму наметі, а срібло заховане під ними. І відправив Ісус посланців, і вони побігли до намету в таборі, і ці речі були сховані в його наметі, а срібло під ними. І винесли вони їх з намету, і принесли до Ісуса і старійшин Ізраїля, і поклали їх перед Господом.

І взяв Ісус Ахара, сина Зари, і вивів його в ущелину Ахор, і синів його, і дочок його, і телят його, і в'ючних тварин його, і всіх овець його, і намет його, і всі володіння його, і весь народ з ним, і вивів їх в Емекахор. І сказав Ісус до Ахара: Чому ти знищив нас? Нехай знищить тебе Господь, як і сьогодні. І закидали його камінням увесь Ізраїль, і поставили над ним велику купу каміння, і припинив Господь гнів Свого обурення. Через це назвав його Емекахор до цього дня.

8

І сказав Господь до Ісуса: Не бійся і не лякайся, візьми з собою всіх воїнів і, вставши, піднімися до Гаю. Ось Я дав у твої руки царя Гаю і землю його. І зробиш ти з Гаєм так, як зробив ти з Єрихоном, і з царем його, а здобич худоби здобудеш собі. Встанови ж собі засідку місту ззаду.

І встав Ісус і весь народ воїнів, щоб піти на Гай. Вибрав же Ісус тридцять тисяч чоловіків, могутніх силою, і послав їх вночі. І наказав їм, кажучи: Ви влаштуйте засідку позаду міста, не віддаляйтеся далеко від міста, і будете всі готові. І я, і всі ті, хто зі мною, підійдемо до міста, і станеться так, що коли вийдуть ті, хто живе в Гаї, нам назустріч, так само як і

недавно, то ми втечемо від них. І коли вони вийдуть за нами, ми відтягнемо їх від міста, і вони скажуть: Ці втікають від нас, як і раніше. Ви ж підніметесь із засідки і підете в місто. Згідно з цим словом ви зробите, ось я наказав вам. І послав їх Ісус, і пішли вони в засідку, і сіли між Вефілом і Гаєм, з боку моря Гаю.

І вставши рано вранці, Ісус оглянув народ, і пішли він і старійшини попереду народу на Гай. І весь народ-воїн з ним піднявся, і йдучи, вони прийшли навпроти міста зі сходу. І засідка міста від моря, і сталося, як побачив цар Гаї, він поспішив і вийшов назустріч їм прямо в бій, сам і весь народ, що був з ним, і сам не знав, що засідка на нього є позаду міста. І побачив, і відступив Ісус і Ізраїль від обличчя їхнього. І переслідували синів Ізраїля, і вони відійшли від міста. Не залишилося нікого в Гаї, хто не переслідував Ізраїля, і вони залишили місто відкритим, і переслідували Ізраїля.

І сказав Господь до Ісуса: Простягни руку твою зі списом, що в руці твоїй, на місто, бо в руки твої віддав я його, і засідка піднімуться швидко з місця їхнього. І простяг Ісус руку його зі списом на місто, і засідка швидко піднялася зі свого місця, і вони вийшли, коли він простяг руку, і увійшли в місто, і захопили його, і, поспішаючи, спалили місто вогнем. І оглянувшись назад, жителі Гаї побачили дим, що піднімався з міста до неба, і вже не мали куди втекти — ні туди, ні сюди. І Ісус і весь Ізраїль побачили, що засідка взяла місто, і що дим міста піднявся в небо, і, обернувшись, вдарили воїнів Гаї. І ці вийшли з міста назустріч, і опинилися між табором, ці звідси і ті звідти, і вдарили їх так, що не залишилося з них ні врятованого, ні втікача. І короля Гаї вони схопили живого, і привели його до Ісуса.

І коли припинили сини Ізраїля вбивати всіх тих у Гаї, і тих у полях, і на горі біля спуску, де переслідували їх від неї до кінця, то повернувся Ісус до Гаю і вразив його вістрям меча. І стали тими, що впали того дня, від чоловіка і до жінки, дванадцять тисяч — всі мешканці Гаю. Крім здобичі в місті, все, що вони захопили для себе, сини Ізраїля взяли згідно з наказом Господа, у такий спосіб, як наказав Господь Ісусові.

І спалив Ісус місто вогнем, перетворивши його на безлюдну купу навіки, до цього дня. І царя Гаї повісив на подвійному дереві, і був він на дереві до вечора, і при заході сонця наказав Ісус, і зняли тіло його з дерева, і кинули його в яму, і поставили йому купу каміння, аж до цього дня.

9

Коли ж почули царі Аморреїв, що були по той бік Йордану, ті, що в гірській місцевості, і ті, що на рівнині, і ті, що в усій прибережній області великого моря, і ті, що біля Антилівану, і Хеттеї, і Ханаанеї, і Ферезеї, і Євеї, і Аморреї, і Гергесеї, і Євусеї,

Вони всі разом зібралися, щоб воювати проти Ісуса і Ізраїля.

І ті, хто мешкав у Гаваоні, почули все, що зробив Господь Єрихону і Гаю. І зробили справді вони з хитрості, і прийшовши, запаслися їжею і приготувалися, і взявши старі мішки на їхніх плечах, і старі подерті бурдюки вина, зв'язані. І порожнини їхнього взуття, і їхні сандалі старі й залатані на їхніх ногах, і їхній одяг зношений на них, і їхній хліб із провізії сухий, заплеснявілий і покришений.

І вони прийшли до Ісуса в табір Ізраїля в Галгалу і сказали до Ісуса та Ізраїля: З далекої землі ми прийшли, і тепер укладіть з нами завіт. І сказали сини Ізраїля до хоррея: Дивись, чи не живеш ти серед нас, і як я укладу з тобою завіт? І сказали до Ісуса: Слуги твої ми є. І сказав до них Ісус: Звідки ви є, і звідки ви прийшли? І сказали: З дуже далекої землі прийшли слуги твої в ім'я Господа, Бога твого, бо ми почули про ім'я Його і про все, що Він зробив в Єгипті, і скільки він зробив царям аморреїв, які були по той бік Йордану, — Сигону, царю аморреїв, і Огу, царю Башану, який жив в Аштароті і в Едреї. І почувши, сказали нам наші старійшини і всі мешканці нашої землі, кажучи: Візьміть собі припаси на дорогу, і йдіть їм назустріч, і скажіть їм: ми ваші слуги, і тепер укладіть з нами завіт. Ці хліби — теплими ми взяли їх у день, коли вийшли, щоб прийти до вас, тепер же вони висохли і стали покришеними. І ці бурдюки для вина, які ми наповнили новими, порвалися, і наш одяг, і наше взуття зносилися від дуже довгої дороги.

І правителі взяли їхні припаси, але Господа не запитали. І Ісус уклав з ними мир, і встановили з ними завіт, щоб врятувати їх, і присягнули їм правителі зібрання.

І сталося після трьох днів після того, як уклали з ними завіт, почули, що вони є близько від них, і що живуть серед них. І відійшли сини Ізраїля, і прийшли в їхні міста, а міста їхні — Гаваон, і Кефіра, і Беерот, і міста Іарін. І не воювали з ними сини Ізраїля, тому що присягнули їм всі правителі Господом, Богом Ізраїля, і нарікала вся громада на правителів.

І сказали правителі всій громаді: Ми присягнули їм Господом, Богом Ізраїля, і тепер не зможемо торкнутися їх. Ми зробимо це: захопимо їх живими і збережемо їх, щоб не було на нас гніву через клятву, яку ми їм дали. Вони житимуть, і будуть дроворубами і водоносами для всієї громади, як сказали їм правителі.

І скликав їх Ісус, і сказав їм: Чому обманули ви мене, кажучи: Далеко від тебе ми є дуже', ви ж є сусідами тих, що мешкають у нас? І тепер ви прокляті, не припинитесь з-поміж вас раб, ні дроворуб, ні водонос для мене і для Бога мого. І відповіли вони Ісусові, кажучи: Було повідомлено нам, скільки наказав Господь, Бог твій, Мойсею, слuzі Його, дати вам землю цю і знищити нас та всіх мешканців на ній від обличчя вашого, і злякалися ми дуже за душі наші від обличчя вашого, і зробили ми справу цю. І зараз ось ми підвладні вам: як вам подобається і як вам здається, так і зробіть нам.

І так їм зробили, і визволив їх Ісус того дня з рук синів Ізраїля, і не вбили їх. І призначив їх Ісус у той день дроворубами і водоносами для всієї громади і для жертовника Бога. Через це стали мешканці Гаваону дроворубами і водоносами жертовника Божого до сьогоднішнього дня і для того місця, яке вибере Господь.

10

Коли ж почув Адонібезек, цар Єрусалиму, що Ісус взяв Гай і знищив його, як зробили з Єрихоном і його царем, так само зробили і з Гаєм і його царем, і що мешканці Гаваону перейшли до Ісуса і до Ізраїлю і вони дуже злякалися їх, бо

знав, що Гаваон — велике місто, як одне з царських міст, і всі його чоловіки сильні. І послав Адонібезек, цар Єрусалиму, до Елама, царя Хеврону, і до Фідона, царя Ієреймуту, і до Ієфти, царя Лахісу, і до Дабейна, царя Одоллама, кажучи, Ідїть, підїйдїть до мене і допоможїть менї, і давайть воюватимемо проти Гаваона, бо вони перейшли до Ісуса і до синів Ізраїля. І пішли вгору п'ять царів Євусеїв: цар Єрусалиму, і цар Хеврону, і цар Єрїмуфу, і цар Лахішу, і цар Одоллама, вони і весь народ їхній. І обложили Гаваон, і облягали його.

І послали мешканці Гаваону до Ісуса в табір Ізраїля в Галгалу, кажучи: не ослабляй рук твоїх від дітей твоїх, піди до нас швидко, і допоможи нам, і визволи нас, тому що зїбралися на нас всі царі Амореїв, що мешкають у гірській місцевості. І пішов вгору Ісус з Галгалу, він і весь народ воїнів з ним, всі здатні силою.

І сказав Господь до Ісуса: Не бійся їх, бо в руки твої віддав Я їх, не залишиться з них ніхто перед вами.

І оскільки Ісус прийшов на них раптово, цілу ніч він ішов з Галгалів. І Господь привів їх у замішання перед синами Ізраїля, і Господь розбив їх великим розбиттям у Гаваоні, і переслїдували їх шляхом підйому Оронейн, і вирубували їх аж до Азека і аж до Македа. А коли вони втікали від обличчя синів Ізраїля на спуску Хоронейн, Господь кинув на них каміння граду з неба аж до Азека, і стало більше тих, хто помер через каміння граду, ніж тих, кого вбили сини Ізраїля мечем у війні.

Тоді Ісус говорив до Господа в день, коли Бог віддав Аморея під руку Ізраїля, коли розбив їх у Гаваоні, і вони були

розбиті перед синами Ізраїля, і сказав Ісус: нехай стане сонце над Гаваоном, і місяць над долиною Аїялон. І зупинилося сонце, і місяць застиг, доки Бог захистив їх від ворогів їхніх, і зупинилося сонце посеред неба, не йшло на захід до кінця дня одного. І не було дня такого ні раніше, ні пізніше, щоб Бог почув людину, бо Господь воював разом з Ізраїлем. І втекли ці п'ять царів, і сховалися в печері, що в Македі. І було доповіджено Ісусу, кажучи: Знайдено п'ятьох царів, схованих у печері в Македі. І сказав Ісус: Закотіть камені на вхід печери і призначте людей охороняти їх. Ви ж не стійте, переслідуючи ворогів ваших ззаду, і захопіть їхній тил, і не дозволяйте їм увійти до їхніх міст, бо Господь, Бог наш, передав їх у наші руки. І сталося, коли спочив Ісус і всі сини Ізраїля, завдавши їм дуже великого побоїща аж до кінця, що ті, хто рятувався, врятувалися в укріплені міста.

І повернувся весь народ до Ісуса в Македу здоровими, і ніхто з синів Ізраїля не ворухнув язиком своїм.

І сказав Ісус: Відкрийте печеру і виведіть цих п'ятьох царів з печери. І вивели вони п'ятьох царів із печери: царя Єрусалиму, і царя Хеврону, і царя Єрімута, і царя Лакішу, і царя Одоллама. І оскільки вивели їх до Ісуса, то скликав Ісус весь Ізраїль і тих, хто починав війну, тих, хто супроводжував його, кажучи їм: йдіть вперед і покладіть ваші ноги на їхні шиї. І підійшовши, поклали вони свої ноги на їхні шиї. І сказав Ісус до них: Не бійтеся їх і не лякайтеся, будьте мужніми і сильними, тому що так зробить Господь усім ворогам вашим, проти яких ви воюєте. І вбив їх Ісус, і повісив їх на п'яти деревах, і висіли вони на деревах до вечора. І сталося перед заходом сонця, наказав Ісус, і зняли їх з дерев, і

кинули їх у печеру, в яку вони втекли, і прикотили каміння до печери аж до сьогоднішнього дня.

І Македу вони взяли того дня, і вбили її мечем, і знищили повністю все живе, що було в ній, і не залишився ніхто в ній врятований чи той, хто втік, і зробили з царем Македи так само, як зробили з царем Єрихона.

І пішов Ісус і весь Ізраїль з ним з Македа в Лівну, і облягав Лівну. І віддав її Господь у руки Ізраїля, і взяли її, і царя її, і вбили її вістрям меча, і все, що дихало в ній, і не залишилося в ній нікого врятованого і нікого, хто втік, і зробили з царем її так само, як зробили з царем Єрихона.

І пішов Ісус і весь Ізраїль з ним з Лівна в Лахіш, і обсів його, і обложував його. І віддав Господь Лахіш у руки Ізраїлю. І взяв він його другого дня, і вбили його мечем, і знищили його доценту, таким же способом, як зробили з Лівною. Тоді пішов Елам, цар Газеру, щоб допомогти Лахішу, і Ісус вразив його мечем, і народ його, так що не залишилося з них ні врятованого, ні того, хто втік.

І пішов Ісус і весь Ізраїль з ним з Лахіса в Одоллам, і обложив його, і взяв його облогою. І віддав її Господь у руки Ізраїля, і взяв її того дня, і вбив її вістрям меча, і все, що дихало, знищили, так само, як зробили Лахішу.

І пішов Ісус і весь Ізраїль з ним до Хеврона, і обложив його. І вдарили його мечем, і все живе, скільки було в ньому, не залишилося нікого врятованого, так само як зробили з Одолламом, знищили його, і все, що було в ньому.

І повернувся Ісус і весь Ізраїль до Давіра, і обсівши його, Взяли її, і царя її, і села її, і вразили її вістрям меча, і повністю знищили її, і все живе в ній, і не залишили в ній жодного, хто вцілів, як зробили Хеврону і царю його, так само зробили Давіру і царю його.

І вдарив Ісус всю землю гірську, і Негев, і рівнину, і Асідот, і царів її, не залишили з них врятованого, і все дихаюче життям знищив, як наказав Господь Бог Ізраїля, від Кадеш-Барнеа до Гази, всю землю Госем до Гаваона. І всіх царів їхніх і землю їхню вразив Ісус відразу, тому що Господь, Бог Ізраїля, воював разом з Ізраїлем.

11

Коли ж почув Іабіс, цар Асора, він послав до Іобаба, царя Марона, і до царя Сумоона, і до царя Азіфа, і до царів, що біля великого Сідона, в гірську місцевість і в Араву навпроти Кенерота, і на рівнину, і в Фенаеддор, і до прибережних ханаанеїв від сходу, і до прибережних аморреїв, і хеттеїв, і періздеїв, і євусеїв, що в горах, і хіввеїв, і тих, що під Гермоном, у землю Массіма. І вийшли вони і царі їхні з ними, як морський пісок множиною, і коні, і колісниці дуже численні. І зібралися разом всі ці царі, і прийшли до одного місця, і розташувалися табором біля води Марон, щоб воювати з Ізраїлем.

І сказав Господь до Іуса: Не бійся їх, тому що завтра о цій годині Я віддам їх розбитими перед Ізраїлем, коням їх перережеш сухожилля, а колісниці їх спалиш у вогні. І прийшов Ісус і весь народ воїнів на них до води Марон раптово, і напали на них у гірській місцевості. І віддав їх

Господь під владу Ізраїля, і вдаряючи їх, переслідували до великого Сидона, і до Масерона, і до рівнин Массоха на сході, і вирубали їх так, що не залишилося жодного їхнього врятованого. І зробив їм Ісус так, як наказав йому Господь: коней їхніх підрізав сухожилля, а колісниці їхні спалив вогнем.

І повернувся Ісус того часу, і захопив Асор та короля її, а Асор раніше був правителем усіх цих царств. І вбили всяке дихаюче в ній мечем, і знищили всіх, і не залишилося в ній нічого дихаючого, і Асор спалили вогнем. І всі міста царств і царів їхніх взяв Ісус, і вбив їх вістрям меча, і знищили їх, як наказав Мойсей, слуга Господній. Але всіх укріплених міст не спалив Ізраїль, крім Асора — тільки його спалив Ізраїль. І всю здобич її пограбували для себе сини Ізраїля, а їх самих усіх знищили вістрям меча, аж поки не винищили їх, не залишили з них нічого живого. Яким способом наказав Господь Мойсею, слугі Своему, і Мойсей так само наказав Ісусу, і так зробив Ісус — не переступив нічого з усього, що наказав йому Мойсей.

І взяв Ісус всю гірську землю, і всю землю Негев, і всю землю Гошен, і рівнину, і ту, що до заходу, і гору Ізраїль, і низовини. ті біля гори від гори Хелха, і яка піднімається до Сеїру, і аж до Балагаду, і рівнини Ліванські під горою Аермон, і всіх царів їхніх взяв, і знищив, і вбив. І Ісус вів війну проти цих царів багато днів.

І не було міста, якого не взяв Ізраїль, все вони взяли у війні. Тому що через Господа сталося так, що зміцнилося їхнє серце, щоб виходити на війну проти Ізраїля, аби вони були

знищені, щоб не була дана їм милість, але щоб вони були знищені, як сказав Господь Мойсею.

І прийшов Ісус у той час, і знищив енакімів з гірської місцевості, з Хеврона, і з Давіра, і з Анавота, і з усього Юди разом з їхніми містами, і знищив їх Ісус. Не залишилося Енакімів серед синів Ізраїля, окрім Гази, Гету та Ашдоду, де вони залишилися.

І взяв Ісус всю землю, як заповідав Господь Мойсею, і дав її Ісус у спадщину Ізраїлю, розподіливши за їхніми племенами, і земля перестала воюватися.

12

І ці царі землі, яких вбили сини Ізраїля, і успадкували землю їхню за Йорданом від сходу сонця, від долини Арнон до гори Гермон, і всю землю Арава від сходу. Сігона, короля аморреїв, який жив у Есевоні, правлячи від Арнону, що є в долині згідно з частиною долини, і половину Галааду до Яббоку, границь синів Аммону. І Араб до моря Хенереф на сході, і до моря Араба, море солей від сходу, шлях той до Асеймофа, від Фаїмана того під Асідофом Фасга. І Ог, цар Башану, залишився з гігантів, той, що мешкав в Астароті й в Едраїні, Правитель від гори Аермон і від Секхаї, і всю Басан до меж Гергесі, і Махі, і половину Галаду меж Сіона, царя Есебона. Мойсей, слуга Господа, і сини Ізраїля вразили їх, і Мойсей дав її у спадщину Рувиму, Гаду та половині племені Манасії.

І ці царі аморреїв, яких убили Ісус і сини Ізраїля по той бік Йордану біля моря Балагад на рівнині Лівану і аж до гори

Хелха, що йде вгору до Сеїру, і дав її Ісус племенам Ізраїля у спадщину за їхнім жеребом, в горі, і в рівнині, і в Арабі, і в Аседофі, і в пустелі, і Негеві, хеттеянина, і аморреянина, і ханаанеянина, і ферезеянина, і євееянина, і євусеянина.

Короля Єрихона і короля Гаю, який є поблизу Вефілю, царя Єрусалиму, царя Хеврону, царя Іерімута, царя Лахіса, царя Айлама, царя Газера, царя Давіра, царя Гадера, царя Гермата, царя Адера, царя Лебни, царя Одоллама, Пішов король, царя Тафута, царя Офера, царя Офека Арокського, царя Асома, царя Симоона, царя Мамброта, царя Азіфа, царя Кадешу, царя Захака, царя Маредота, царя Іскома з Кармелу, царя Одоллама Феннеадорського, царя Геї Галілейської, царя Тірци, всі ці царі — двадцять дев'ять.

13

І Ісус, старший, похилого віку, і сказав Господь до Ісуса: Ти похилого віку, і земля залишилася велика у спадщину. І ця земля залишена: границі филистимлян, гесірі й хананеянин, від незаселеної землі, що перед Єгиптом, до меж Екрона з лівого боку ханаанеїв, зараховується до п'яти сатрапій філістимлян: газейській, азотській, аскалонітській, геттейській, екронітській і євейській з Таїмана і всієї землі Ханаану перед Газою, і сідоняни до Афека, до меж аморреїв, і всю землю Галіафа Філістимлян, і весь Ліван від сходу сонця, від Галгала під горою Аермон до входу в Емаф Всіх, хто мешкає в гірській місцевості від Лівану до Масереф Мемфоммаїм, всіх сідонян, я їх знищу від обличчя Ізраїля, але розподіли її в жеребі Ізраїлю, як я тобі наказав.

І тепер поділи цю землю у спадщину дев'яти племенам і половині племені Манасії. Від Йордану до великого моря на заході сонця даси її, велике море буде межею. Двом племенам і половині племені Манасії, Рувиму і Гаду дав Мойсей на тому боці Йордану, на схід сонця, дав йому Мойсей, слуга Господа. від Ароера, що є на березі потоку Арнона, і місто, що в середині долини, і всю Місор від Маїдабана Всі міста Сигона, царя Аморреїв, який царював в Есевоні, до меж синів Аммона, І Галаадігїду, і межі Гесірі, і Махаті, всю гору Гермон, і всю Васанігїду аж до Ахи. Все царство Ога в Башані, який царював в Аштароті й в Едреї, — цей був залишений від велетнів, і вразив його Мойсей, і знищив. І не знищили повністю сини Ізраїля гесірянина, і махатянина, і хананеянина, і жив цар Гесірі і махатянин серед синів Ізраїля до сьогоднішнього дня.

Крім племені Левія не була дана спадщина. Господь, Бог Ізраїля, — це їхня спадщина, як сказав їм Господь. І це той розподіл, який Мойсей розподілив синам Ізраїля в Аравоті Моава, по той бік Йордану, навпроти Єрихона.

І дав Мойсей племені Рувима за їхніми родами. І стали їхні межі від Ароера, який є перед долиною Арнон, і місто, яке в долині Арнон, і всю Місор, до Есевона, і всі міста, що були в Місорі, і Даївон, і Ваїмон-Ваал, і дім Меелвота, і Басан, і Бамот, і Мефаат, і Кіріафаїм, і Себама, і Серада, і Сїон в горі Енаб, і Байтфогор, і Асїдот Фасга, і Байтгасїнот, і всі міста Місора, і все царство Сигона, царя Аморреїв, якого вразив Мойсей, його і провідників Мадіама, і Евї, і Робока, і Сура, і Ура, і Робе, правителя вбитого Сїона, і мешканців Сїона.

І Валаама, сина Веора, віщуна, вбили під час повороту.

Сталися ж границі Рувима, Йордан границею, це спадщина синів Рувима за їхніми кланами, їхні міста і їхні хутори.

Мойсей дав синам Гада згідно з їхніми родами. І стали їхні межі: Язер, всі міста Галаад і половина землі синів Аммона до Араби, що є перед Арадом. І від Есевона до Аравофа, згідно з Массіфою, і Ботанім, і Маан до меж Дайвона, і Енадом, і Отаргаї, і Баїнтанабра, і Сокхота, і Сафан, і решту царства Сіона, царя Есевона, і Йордан буде межею до частини моря Хінерет по той бік Йордану зі сходу. Це спадщина синів Гада за їхніми родами і за їхніми містами, за їхніми родами шию повернуть перед їхніми ворогами, тому що за їхніми родами сталися їхні міста і їхні садиби.

І дав Мойсей половині племені Манасії за їхніми родами. І стали їхні межі від Маану, і все царство Басан, і все царство Ога, царя Басану, і всі села Яїра, які є в Басаніті, шістдесят міст. І половина Галаада, і в Астароті, і в Едраїні — міста царства Ога в Васанітиді — синам Махіра, синам Манасії, і половинам синів Махіра, синів Манасії, за їхніми родами. Ці ті, кого Мойсей віддав у спадок по той бік Йордану в Аравоф Моаві, по той бік Йордану, що проти Єрихо, зі сходу.

14

І ці розподілили спадщину синам Ізраїля в землі Ханаан, яким розподілили як спадщину їм Елеазар священик, і Ісус, син Навина, і правителі родів племен синів Ізраїля. Згідно з жеребкуванням вони успадкували, як наказав Господь через Ісуса Навина дев'яти племенам і половині племені від того, що за Йорданом. І Левітам не дав спадщини серед них, Що

сини Йосифа були два племені, Манасія і Єфрем, і не була дана частка в землі Левітам, а лише міста для проживання та відділені землі для їхньої худоби. Яким способом наказав Господь Мойсею, так зробили сини Ізраїля і поділили землю.

І підійшли сини Юди до Ісуса в Галгалі, і сказав до нього Халев, син Єфонії, Кенезеянин: Ти знаєш слово, яке говорив Господь до Мойсея, чоловіка Божого, про мене і тебе в Кадеш-Варні. Сорок років мені було, коли Мойсей, слуга Божий, послав мене з Кадеш-Варні виглядати землю, і я відповів йому слово за його розумом. Брати мої, які піднялися зі мною, змінили серце народу, але я повністю віддався слідуванню за Господом, Богом моїм. І присягнув Мойсей того дня, кажучи: Земля, на яку ти ступив, буде тобі у спадок і дітям твоїм навіки, тому що ти віддався слідувати за Господом, Богом нашим. І тепер підтримував мене Господь таким способом, як сказав, це сорок п'ятий рік від того часу, як Господь говорив це слово до Мойсея, і йшов Ізраїль пустелею, і тепер ось я сьогодні вісімдесят п'ять років, Ще я сьогодні такий же сильний, як тоді, коли Мойсей послав мене, так само я сильний зараз вийти і увійти у війну. І тепер прошу тебе дати мені цю гору, як сказав Господь того дня, бо ти чув це слово того дня; тепер же там є енакіми, міста укріплені й великі, але якщо Господь буде зі мною, то знищу їх, як сказав мені Господь.

І благословив його Ісус, і дав Хеврон Халеву, синові Єфонні, синові Кенеза, у спадщину. Через це Хеврон дістався Халебу, сину Єфонні Кенезеянина, у спадок до цього дня, через те, що він слідував наказу Господа Бога Ізраїля. Але ім'я Хеврона раніше було місто Аргоб — ця метрополія енакімів, і земля припинила війну.

І сталися межі племені Юди згідно з їхніми кланами від меж Ідумеї, від пустелі Сін до Кадешу на південь.

І сталися їхні межі від Півдня до частини Солоного моря, від хребта, що веде на Південь. І проходить напроти підйому Акрабін, і обходить Сена, і піднімається від Півдня на Кадеш-Барне, і виходить Асорон, і піднімається в Сарада, і виходить на захід від Кадеш, і виходить на Селмонан, і проходить до ущелини Єгипту, і буде вихід його меж на море, це є їхні межі від Півдня.

І границі від сходу — все солоне море до Йордану. І границі їх від Півночі, і від хребта моря, і від частини Йордану. Межа піднімається на Бетаглаам, і проходить від Півночі на Бетарабу, і межа піднімається на камінь Байона, сина Рувима, і піднімаються межі на четверту частину долини Ахор, і спускаються на Галгал, яка є навпроти сходження Адаммін, яка є на південь від долини, і проходять до води джерела сонця, і буде його виходом джерело Рогел. І йде вгору та межа в ущелину Енном, на спину Євусея з Півдня — це є Єрусалим, і проходить та межа на вершину гори, яка є перед ущелиною Енном до моря, яка є з частини землі Рафаїм на північ. І межа проходить від вершини гори до джерела води Нафто, і проходить до гори Ефрон, і поведе межа до Ваала, це є місто Іарім. І піде навколо границя від Баала до моря, і пройде до гори Ассар на спину міста Іарін з Півночі, це є Хаслон, і зійде до міста сонця, і пройде на Південь, І проходить межа позаду Аккарона на північ, і виходить межа до Соккхота, і проходить межа на південь, і виходить на Лебну, і буде вихід меж до моря. І межі їх від моря, море

велике буде межею. Це межі синів Юди навколо за їхніми родами.

І Халебу, синові Єфонні, дав частку серед синів Юди через наказ Бога, і дав йому Ісус місто Арбок, столицю Енака — це є Хеврон. І знищив звідти Халеб, син Єфонні, трьох синів Енака: Сусі, Толамі і Ахіма. І пішов вгору звідти Халев на тих, що живуть у Давірі, а ім'я Давір раніше було місто Писань.

І сказав Халеб: хто б узяв і захопив місто Писань, і заволодів ним, дам йому Ахсу, дочку мою, за дружину. І взяв її Готонїїл, син Кенеза, брата Халева, і дав йому Асхан, дочку його, за дружину. І сталося, коли вона виходила, що вона порадила йому, кажучи: Попрошу я в батька мого поле. І закричала вона, сидячи на ослі, і сказав їй Халев: Що тобі? І сказала йому: Дай мені благословення, бо ти дав мене в землю Негев, дай мені Ботханіс. І дав він їй Гонатлан верхню і Гонатлан нижню.

Це спадщина племені синів Юди. Стали ж їхні міста містами при племені синів Юди на границях Едома в пустелі, і Байселеель, і Ара, і Асор. і Ікам, і Регма, і Аруель, і Кадеш, і Асоріонаїн, і Маїнам, і Балмаана, і села їх, і міста Асерон, це Асор, і Сін, і Салма, і Моладах, і Сері, і Ваїфалат, і Холасеола, і Беершеба, і села їх, і хутори їх, Бела, і Бакок, і Асом, і Елбоудад, і Бетел, і Ерма, і Зіклаг, і Махарім, і Сетеннак, і Лабос, і Сале, і Еромот — двадцять дев'ять міст, і села їхні.

На рівнині Аштаол, і Цора, і Ештаол. І Зшита, і Розтягнута, і Ллутот, і Акушерка, і Єрмуф, і Одоллам, і Мембра, і Саохо, і Іазека, і Сакарім, і Гадера, і їхні фермерські садиби — чотирнадцять міст і їхні села. Сенна, і Адасан, і

Магадалгад, і Далад, і Масфа, і Іахареель, і Баседот, і
Ідеадалеа, і Хабра, і Махес, і Маахос, і Геддор, і Багадііл, і
Номан, і Махедан, міста шістнадцять, і села їхні, Лебна, і Ітак,
і Енох, і Іана, і Насіб, і Кеїлам, і Акієзі, і Кезіб, і Батесар, і
Аїлом — десять міст і села їхні, Екрон, і села його, і хутори
їхні, від Еккарона Гемна, і всі, скільки є поблизу Аседофа, і
села їхні, Асієдот і села його та хутори його, Газа і села її та
хутори її до потоку Єгипту, і море велике є межею.

І в гірській місцевості Самір, і Єфер, і Соха, і Ренна, і місто
Писань — це Давір, і Анон, і Ес, і Ман, і Аїсам, і Госем, і Халу, і
Ханна, і Гілом — одинадцять міст і села їхні. Айрем, і Ремна, і
Сома, і Ємаїн, і Баетаху, і Факуа, і Еума, і місто Арбок, це є
Хеврон, і Сораїф — дев'ять міст і їхні присілки. Маон, і
Кармел, і Зіф, і Ютта, і Яріїл, і Арікам, і Закананім, і Гів'а, і
Тімна — дев'ять міст і села їхні, Айлуа, і Бетсур, і Геддон, і
Магарот, і Бетанам, і Текум — шість міст і села їхні, Kiriath
baal — це місто Jarim, і Sotheba: два міста і їхні присілки. і
Баддаргеїс, і Тарабаам, і Хваління. І Аїохіоза, і Нафлазон, і
міста Садон, і Аркадес — сім міст і села їхні.

І євусеянин жив у Єрусалимі, і не змогли сини Юди
знищити їх, і жили євусеяни в Єрусалимі до дня цього.

16

І стали границі синів Йосифа від Йордану того, що при
Єрихоні, зі сходу, і підніметься від Єрихона в гористу
місцевість, пустелю, до Бетелю Лузи. І вийде до Вефілю, і
пройде до меж Ахатароті. І пройде на море на межі Апталім
до меж Бетхорон нижній, і буде вихід їх на море. І сини
Йосифа, Єфрем і Манасія, отримали спадщину.

І сталися границі синів Єфрема згідно з їхніми родами, і сталися границі їхньої спадщини від сходу Атарот і Ерок до верхнього Бетхорону і Газари. І прийдуть межі на море в Ікасмон від Півночі Тепла, обійдуть на схід в Тенасу і Селліс, і пройдуть від сходу в Іаноку, і в Махо, і Атарот, і села їхні, і прийде на Єрихо, і вийде на Йордан. І від Тафу підуть границі на море до Хелкани, і буде вихід їхній на море — це спадщина племені Єфрема за їхніми родами.

І міста, відокремлені синам Єфрема між спадщиною синів Манасії, всі міста і села їхні. І не знищив Єфрем ханаанеянина, що мешкав у Гезері, і жив ханаанеянин в Єфремі до цього дня, доки не пішов фараон, цар Єгипту, і взяв його, і спалив його вогнем, і ханаанеян, і фerezеян, і тих, що мешкали в Гезері, проткнули, і дав його фараон у посаг дочці своїй.

17

І сталися границі племені синів Манасії, бо цей був первістком Йосифа, Махіру, первістку Манасії, батьку Галаада, — чоловік бо воїном був, — у Галаадітиді й у Васанітиді. І сталося решті синів Манасії згідно з їхніми родами: синам Іезі, і синам Келез, і синам Іезїл, і синам Сухем, і синам Сумарім, і синам Офер — ці чоловіки згідно з їхніми родами.

І в Салпаада, сина Офера, не було синів, а лише дочки, і ось імена дочок Салпаада: Маала, і Ноуа, і Егла, і Мелха, і Терса. І стали перед Елеазаром, священиком, і перед Ісусом, і перед правителями, кажучи: Бог наказав через руку Мойсея дати нам спадщину серед братів наших, і було дано їм за

наказом Господа жереб серед братів батька їхнього. І впав їхній шнур від Анасса, і рівнина Лабек із землі Галаад, яка є по той бік Йордану, Тому що дочки синів Манасії успадкували спадщину серед їхніх братів, а земля Галаад дісталася синам Манасії, які залишилися.

І сталися межі синів Манасії Делханат, яка є перед синами Анат, і йде на межі на Ямін і Яссів до джерела Тафтот. Манасії буде, і Тафет на границях Манасії — синам Єфрема. І спустяться границі на ущелину Каран на Південь, згідно з ущелиною Яріїл, терebinт Єфрему між містом Манасії, і границі Манасії на північ до потоку, і буде його виходом море. Від Півдня до Ефраїма, і на Північ до Манасії, і буде море границею їм, і з Асиром зустрінуться на Півночі, і з Іссахаром від сходу. І буде належати Манасії в Іссахарі і в Асирі Байтоан і села їхні, і мешканців Дору, і села його, і мешканців Мегіддо, і села його, і третину Мафети, і села її.

І не змогли сини Манасії знищити ці міста, і почав ханаанянин жити в цій землі. І сталося, що коли зміцніли сини Ізраїля, вони зробили ханаанеїв підданими, але знищити їх не знищили.

Відповіли сини Йосифа Ісусу, кажучи: Чому ти дав нам у володіння один жереб і одну вимірювальну мотузку? Я ж народ великий, і Бог благословив мене. І сказав їм Ісус: Якщо ти великий народ, піди вгору в ліс і розчисти собі місце, якщо тісно тобі на горі Єфрем. І сказали: Не подобається нам гора Ефраїм, і обраний кінь, і залізо в Ханаанянина, який мешкає в ній, в Бет-Шані та в селах її, в долині Ізреель. І сказав Ісус синам Йосифа: Якщо ти великий народ і маєш велику силу, не буде тобі один жереб, Бо той ліс буде тобі, тому що це ліс, і

ти очистиш його, і він буде тобі, і коли ти знищиш ханаанейнина, хоча обраний кінь є у нього, ти бо перемагаєш його.

18

І зібралася вся громада синів Ізраїля в Шило, і поставили там намет свідчення, і земля була підкорена ними.

І залишилися сини Ізраїлеві, які не отримали спадщини, — сім племен. І сказав Ісус синам Ізраїля: До якого часу будете зневірюватися успадкувати землю, яку дав Господь, Бог наш? Дайте з-поміж вас трьох чоловіків від племені, і, піднявшись, нехай вони пройдуть землю й опишуть її переді мною, як буде потрібно поділити її. І вони пройшли до нього, І поділив їм сім частин: Юда встановить їм межу від Півдня, а сини Йосипа встановлять їм межу від Півночі. Ви ж поділіть землю на сім частин і принесіть сюди до мене, і я кину вам жереб перед Господом, Богом нашим. Не є бо частки синам Левія поміж вами, бо священство Господа — частка його, а Гад, і Рувим, і половина племені Манасії взяли спадщину свою за Йорданом на сході, яку дав їм Мойсей, слуга Господа.

І вставши, чоловіки пішли, і наказав Ісус тим чоловікам, що йшли оглянути землю, кажучи: ідіть і огляньте землю, і прийдіть до мене, і тут я винесу вам жереб перед Господом у Шилоі. І пішли вони, і обійшли землю, і побачили її, і описали її за містами, сім частин, у книзі, і принесли до Ісуса. І кинув їм Ісус жеребок у Шило перед Господом.

І вийшов жереб племені Веніаміна першим згідно з їхніми родами, і вийшли межі їхнього жереба між синами

Юди і між синами Йосифа.

І сталися їхні межі від Півночі: від Йордану піде вгору межа за спиною Єрихо від Півночі, і піде вгору на гору до моря, і буде його виходом Мабдарітіс Байтон. І пройде звідти межа Луза по хребту Луза з південного боку її, це є Вайтіль, і зійде вниз межа Маатаров Орех на гористу місцевість, яка є на південь від Вайторон нижнього.

І пройде через границі, і пройде на частину, що дивиться від моря з Півдня, від гори на обличчя Бетхорону на Південь, і буде його вихід у Каріат-Ваал, це є Каріатіарін, місто синів Юди, це є частина до моря.

І частина на південь від Каріат-Ваала, і пройдуть межі до Гасіна, до джерела води Нафто. І спустяться границі на частину, це є навпроти долини Соннам, що знаходиться з боку Емек Рафаїн від Півночі, і спуститься Гаїєнна на хребет Ієбусаї від Півдня, спуститься до джерела Рогель, і пройде воно на джерело Бетшемеш, і пройде воно на Галілот, яка є навпроти сходження Етам, і зійде воно на камінь Баїон синів Рувима, і пройде вздовж хребта Бетарабах з Півночі, і зійде до меж на хребет моря з Півночі. І буде вихід кордонів на хребет Солоного моря на півночі, до частини Йордану з півдня, це є межі з півдня.

І Йордан окреслюватиме від східної частини — це спадщина синів Веніаміна, межі її навколо за родами.

І стали міста синів Веніаміна за їхніми родами: Єрихо, і Бетегай, і Амекасіс, і Байтабара, і Сара, і Весана, і Аієн, і Фара, і Ефрата, і Карафа, і Кефіра, і Моні, і Гаваа, міста дванадцять, і

села їхні Гівеон, і Рама, і Беєроф, і Массема, і Мірон, і Амоке, і Фіра, і Кафан, і Накан, і Зелекан, і Тареела. і Іебус, ця є Єрусалим, і Гаваоф, Іарім — міста тринадцять, і села їх; ця спадщина синів Веніаміна згідно з їхніми родами.

19

І вийшов другий жеребок синів Симеона, і стала їхня спадщина посеред жеребків синів Юди. І їхній жереб випав на Беєршебу, і Самаа, і Каладам, і Арсола, і Бола, і Ясон, і Ертула, і Вула, і Герма, і Сікелак, і Байтмахереб, і Сарсусін, і Батарот, і поля їхні — міста тринадцять і села їхні. Тихий, і Теплий, і Єфер, і Сухий — чотири міста і села їхні, навколо їхніх міст аж до Балека, йдучи до Баметх на південь, це спадщина племені синів Симеона за їхніми родами. Від жеребу Юди спадщина племені синів Симеона, тому що частка синів Юди виявилася більшою за їхню, і успадкували сини Симеона посеред їхнього жеребу.

І вийшов третій жеребок Завулону за родами їхніми, будуть межі спадщини їхньої Еседекгола, межі їхні, море і Магелда, і зустрінеться на Байтараба в ущелині, що перед обличчям Єкмана. І повернувся від Седдука з протилежного боку від сходу Бейт-Шемеша на кордони Хаселот-Аїта, і пройде через Дабірот, і піде вгору на Фаггай. І звідти обійде з протилежного боку на схід до Гебере, до міста Катасем, і пройде до Реммонаа Матараоза. І піде навколо границі на Північ на Амот, і буде вихід їхній на Гайфаель, і Катанат, і Набаал, і Симоон, і Єрихо, і Байтман. Це спадщина племені синів Завулону згідно з їхніми родами, міста і їхні села.

І Іссахару вийшов четвертий жеребок. І стали їхні межі: Іазїїл, і Хасалот, і Сунам, і Агін, і Сіона, і Реерот, і Анахерет, і Дабїрон, і Кїсон, і Ребес, і Реммас, і Іеон, і Томман, і Аїмарек, і Берсафес. І з'єднає границі на Гаїтворі, і на Салїмі згідно з морем, і Байтсамюс, і буде виходом його меж Йордан. Це спадщина племені синів Іссахара згідно з їхніми родами, міста і села їхні.

І вийшов п'ятий жеребок Асиру за їхніми родами. І стали їхні межі: Екселекет, і Алеф, і Байток, і Кеаф, і Елімелех, і Амїїл, і Маасія, і з'єднається з Кармілом при морі, і з Сіоном, і Лаванатом. І повернеться від сходу сонця і Байтегенет, і приєднається до Завулону і Екгаї, і Фтаїл згідно з Північчю, і увійде в межі Сафтайбайтме і Інаїл, і пройде в Ховамасомел. І Елвон, і Раав, і Емемаон, і Кантан аж до Сидону великого. І повернуть межі в Раму, і до джерела Масфассат, і тірян, і повернуть межі на Ясіф, і буде вихід його море, і Аполеб, і Ехозоб, і Архоб, і Афек, і Раау. Це спадщина племені синів Асира за їхніми родами, міста і села їхні.

І Нефталїму вийшов шостий жеребок. І сталися межі їхні: Моолам, і Мола, і Бесемїїн, і Арме, і Набок, і Іефтамаї, аж до Додам, і стали виходи його Йордан. І поверне границі до моря в Аттаворі, і пройде звідти Іакана, і з'єднається із Завулоном з Півдня, і Асир з'єднається при морі, і Йордан від сходу сонця.

І укріплені міста тірійців: Тір, і Оматадакет, і Кенерет, і Армаїт, і Араїл, і Асор, і Кадес, і Ассарі, і джерело Асор, і Керое, і Мегалаарім, і Байтгаме, і Тессаміс. Це спадщина племені синів Нефталї.

І Дану вийшов жереб сьомий. І стали їхні межі: Сарат, і Аса, і міста Саммаус, і Саламіна, і Аммон, і Сілатха, і Взявши, і Тімну, і Екрон, і Алката, і Бегетон, і Гебеелан, і Азор, і Банаібакат, і Геореммон, і від моря Яструбів границя поблизу Йоппи Це спадщина племені синів Дана згідно з їхніми родами, їхні міста і їхні села.

І пішли сини Дана, і воювали проти Лахіса, і захопили його, і вразили його вістрям меча, і оселилися в ньому, і назвали ім'я його Ласендан.

І пішли вони, щоб увійти в землю згідно з їхніми межами, і дали сини Ізраїля жереб Ісусові, синові Навина, серед них. через повеління Бога, і дали йому те місто, яке він просив, Тамнасарак, що є в горі Єфрем, і він побудував те місто, і жив у ньому.

Ці поділи, які призначив як спадщину Елеазар священик, і Ісус, син Навина, і правителі родів у племенах Ізраїля за жеребами в Шило перед Господом, біля дверей скинії свідчення, і пішли вступити у володіння землею.

20

І Господь говорив до Ісуса, кажучи, Промов до синів Ізраїля, кажучи: дайте міста-сховища, про які я сказав вам через Мойсея. Притулок для вбивці, який вдарив душу ненавмисно, і будуть для вас міста притулком, і не помре вбивця від месника крові, доки не стане перед зборами на суд. І він відокремив Кадеш у Галілеї на горі Нефталі, і Сихем на горі Ефрем, і місто Арбок, це є Хеврон, на горі Юда.

І за Йорданом дав Босор у пустелі на рівнині від племені Рувима, і Аремот у Галааді з племені Гада, і Гаулон у Васаніті з племені Манасії.

Ці міста призначені для синів Ізраїля і для чужинця, який перебуває серед них, щоб втекти туди кожному, хто вдарив душу ненавмисно, аби не помер від руки месника крові, доки не стане перед зборами на суд.

21

І підійшли головні батьки синів Левія до Елеазара священика, і Ісуса, сина Навина, і до головних вождів батьків із племен Ізраїля, і сказали до них у Шило, в землі Ханаан, кажучи: Господь наказав через Мойсея дати нам міста для проживання і пасовиська для нашої худоби. І сини Ізраїля дали Левітам при розподілі спадщини, за наказом Господа, міста та їхні пасовиська.

І вийшов жеребок для роду Каата, і дісталоя синам Аарона, священикам-левітам, від племені Юди, і від племені Симеона, і від племені Веніаміна за жеребком тринадцять міст.

І синам Каата, що залишилися, з племені Єфрема і з племені Дана, і від половини племені Манасії жеребком — десять міст.

І синам Гедсона від племені Іссахара, і від племені Асира, і від племені Нефталі, і від половини племені Манасії в Басані — тринадцять міст.

І синам Мерарі, згідно з їхніми родами, від племені Рувима, і від племені Гада, і від племені Завулона жеребом дванадцять міст.

І дали сини Ізраїля левітам міста та їхні пасовиська, у такий спосіб, як наказав Господь Мойсею, — жеребком.

І дало плем'я синів Юди, і плем'я синів Симеона, і від племені синів Веніаміна міста ці, і були названі Синам Аарона від народу Каата, синів Левія, тому що цим дістався жеребок. І дав він їм Каріатарбок, столицю Енака — ця є Хеврон в горі Юди, а пасовиська навколо неї, І поля міста, і села його дав Ісус синам Халева, сина Єфонне, у володіння.

І синам Аарона дав місто-притулок для вбивці — Хеврон і відділені землі при ньому, і Лемну, і відділені землі при ній, І Айлом, і відокремлені йому землі, і Тему, і відокремлені їй землі, І Сміх, і відокремлені йому землі, і Давір, і відокремлені йому землі, І Аса, і відокремлені йому землі, і Тану, і відокремлені йому землі, і Вайтсамус, і відокремлені йому землі — дев'ять міст від цих двох племен. І від племені Веніаміна — Гаваон і відділені йому землі, і Гатет, і відділені йому землі І Анатот з його відділеними землями, і Гамала з його відділеними землями — чотири міста. Всі міста синів Аарона, священників, тринадцять.

І народам синів Каата, левітам, що залишилися від синів Каата, сталося так, що місто їхніх священників було від племені Єфрема. І дали їм місто притулку для вбивці, Сихем, і землі, відділені для нього, і Газару з прилеглими до неї землями, і землі, відділені для неї, І Бетхорон, і відокремлені для нього міста — чотири. І з племені Дан: Елкотайм і відділені йому

землі, і Гетедан і відділені йому землі, і Айлон, і відділені йому землі, і Гетереммон, і відділені йому землі — чотири міста. І від половини племені Манасії: Танах і відділені йому землі, і Іебафу і відділені їй землі — два міста. Усіх міст десять, і те, що було відокремлене для них, народам синів Каата, які залишилися.

І синам Гедсона, левітам, з половини племені Манасії — міста, відокремлені для тих, хто вбив: Гаулон у Басаніті та відокремлені при ньому, і Босоран та відокремлені при ньому — міста два. І з племені Іссахара: Кісон і відділене йому, і Дебба і відділене їй і Реммат, і відокремлені для нього землі, і Джерело Писань, і відокремлені для нього землі — чотири міста. І з племені Асира — Баселлан і відділені йому землі, і Даббон і відділені йому землі, і Хелкат, і відокремлені для нього, і Рааб, і відокремлені для нього — міста чотири. І з племені Нефталі місто, відокремлене для вбивці, Кадес у Галілеї, і відокремлені при ньому, і Неммат, і відокремлені при ньому, і Теммон, і відокремлені при ньому, міста три. Усі міста Гедсона за їхніми родами — тринадцять міст.

І народу синів Мерарі, левітам, що залишилися, з племені Завулон: Маан і пасовиська його, і Кадеш і пасовиська його. І Селла, і пасовиська її — три міста. І за Йорданом, що біля Єрихона, з племені Рувима: місто-притулок для вбивці — Босор у пустелі, Місо та пасовиська її, і Язер та пасовиська її, і Декмон з пасовиськами його, і Мафу з пасовиськами її — чотири міста і від племені Гад — місто-притулок для вбивці, і Рамот у Галааді, і пасовиська його, Камін, і пасовиська його, і Есбон, і пасовиська його, і Іазір, і пасовиська його — всі міста чотири. Усі міста синам Мерарі, згідно з їхніми родами, що

залишилися від племені Левія, і сталося так, що межами були дванадцять міст.

Всі міста левітів посеред володінь синів Ізраїля — сорок вісім міст і пасовиська їхні. навколо цих міст — місто і пасовиська навколо міста — всім цим містам,

І дав Господь Ізраїлю всю ту землю, яку присягнув дати батькам їхнім, і вони успадкували її, і оселилися в ній. І заспокоїв їх Господь навколо, як присягнув батькам їхнім. Не встав ніхто перед ними від усіх ворогів їхніх, усіх ворогів їхніх віддав Господь у руки їхні. Не впало жодне з усіх добрих слів, які Господь говорив синам Ізраїля — усе збулося.

22

Тоді Ісус скликав синів Рувима, і синів Гада, і половину племені Манасії, і сказав їм: ви почули все, що наказав вам Мойсей, слуга Господній, і послухалися голосу мого у всьому, що він наказав вам. Ви не залишили своїх братів протягом цих багатьох днів, аж до сьогоднішнього дня ви зберігали заповідь Господа, Бога вашого. Тепер же дав спокій Господь, Бог наш, братам нашим, як сказав їм. Тепер отже, повернувшись, йдіть у доми ваші і в землю володіння вашого, яку дав вам Мойсей по той бік Йордану. Але дуже пильнуйте виконувати заповіді і закон, які наказав нам виконувати Мойсей, слуга Господній: любити Господа, Бога нашого, ходити всіма Його шляхами, дотримуватися Його заповідей, прилипати до Нього і служити Йому з усього вашого розуму і з усієї вашої душі. І благословив їх Ісус, і послав він їх, і пішли вони до їхніх домів.

І половині племені Манасії дав Мойсей землю в Башані, а половині дав Ісус разом з братами його по той бік Йордану біля моря, і коли відіслав їх Ісус до їхніх домівок, то благословив їх. І з великими багатствами вони повернулися до своїх домівок, і худобу дуже численну, і срібло, і золото, і залізо, і багато одягу — поділили здобич ворогів зі своїми братами.

І пішли сини Рувима, і сини Гада, і половина племені Манасії від синів Ізраїля в Шило в землі Ханаану, щоб відійти в Галаад, у землю їхнього володіння, яку вони успадкували через наказ Господа в руці Мойсея.

І прийшли вони в Галаад Йордану, який є в землі Ханаан, і побудували сини Рувима, і сини Гада, і половина племені Манасії там жертовник на Йордані, жертовник великий на вигляд.

І почули сини Ізраїля, що кажуть: Ось побудували сини Рувима, і сини Гада, і половина племені Манасії жертовник на границях землі Ханаану при Галааді Йордану, на тому боці синів Ізраїля. І зібралися всі сини Ізраїля в Шило, щоб піднятися і вести війну проти них.

І відіслали сини Ізраїля до синів Рувима, і до синів Гада, і до синів половини племені Манасії в землю Галаад Фінееса, сина Елеазара, сина Аарона-первосвященика, І десять правителів з ним, по одному правителю від родини з усіх племен Ізраїля, правителі родин є тисячниками Ізраїля. І прибули до синів Рувима, і до синів Гада, і до половини племені Манасії в землю Галаад, і говорили до них, кажучи: Ось що говорить вся громада Господа: що це за провина, яку

ви скоїли перед Богом Ізраїля, відвернувшись сьогодні від Господа, збудувавши собі жертовник, щоб стати вам відступниками від Господа? Хіба малим для нас є гріх Фогора, що ми не очистилися від нього до цього дня? І сталася поразка в зборі Господа. І ви відвернулися сьогодні від Господа, і буде так: якщо відступите сьогодні від Господа, то завтра на весь Ізраїль буде гнів. І тепер, якщо мала земля вашого володіння, перейдіть у землю володіння Господа, де перебуває скинія Господа, і успадкуєте серед нас, і не ставайте відступниками від Бога, і ви не відступайте від Господа через те, що будете жертовник поза жертовником Господа Бога нашого. Хіба не Ахар, син Зари, провиною провинився проти присвяченого, і на всю громаду Ізраїля прийшов гнів? І цей один сам помер за свій власний гріх.

І відповіли сини Рувима, і сини Гада, і половина племені Манасії, і говорили командирам Ізраїля, кажучи: Бог Бог Господь є, і Бог Бог сам знає, і Ізраїль сам пізнає: якщо ми згрішили перед Господом у відступництві, нехай не рятує нас у цей день. І якщо ми побудували для себе жертовник, щоб відступити від Господа, Бога нашого, щоб принести на нього жертву всепалення, щоб здійснити на ньому жертву мирну, Господь взіщукає.

Але ми зробили це з обережності, кажучи, щоб завтра ваші діти не сказали нашим дітям: Що вам до Господа, Бога Ізраїля? І Господь поклав між нами і вами границю — Йордан, і немає вам частки в Господі, і відчужать сини ваші синів наших, щоб не поклонялися Господу. І ми сказали робити так, щоб побудувати цей жертовник не заради приношень і не заради жертв, Але щоб було це свідчення між нами і вами, і між поколіннями нашими після нас, щоб

служити служіння Господу перед Ним в приношеннях наших і в жертвах наших і в жертвах мирних приношень наших, і не скажуть діти ваші дітям нашим завтра: немає вам частки Господа. І ми сказали: якщо станеться коли-небудь, і вони будуть говорити до нас або до наших поколінь завтра, і вони скажуть: дивіться на подобу жертовника Господа, яку зробили наші батьки не заради приношень і не заради жертв, але це є свідоцтво між вами і між нами, і між нашими синами. Нехай же не станеться нам відвернутися від Господа в цей день, відступити від Господа, щоб побудувати нам жертовник для плодкових приношень і жертв Саламіну, і для жертви спасіння, окрім жертовника Господа, який є перед скинією Його.

І почувши Фінеєс священик і всі правителі зібрання Ізраїля, які були з ним, слова, які говорили сини Рувима і сини Гада і половина племені Манасії, і сподобалося їм. І сказав Фінеєс священик синам Рувима і синам Гада, і половині племені Манасії: Сьогодні ми пізнали, що з нами Господь, тому що ви не порушили перед Господом порушення, і що ви врятували синів Ізраїля з руки Господа. І повернувся священик Фінеєс і правителі від синів Рувима, і від синів Гада, і від половини племені Манасії з Галаада в землю Ханаана до синів Ізраїля, і вони відповіли їм словами. І сподобалося це синам Ізраїля, і вони говорили до синів Ізраїля, і благословили Бога синів Ізраїля, і сказали більше не йти проти них війною, щоб знищити землю синів Рувима і синів Гада і половини племені Манасії, і вони оселилися на ній.

І назвав Ісус жертовник Рувима, і Гада, і половини племені Манасії, і сказав, що це свідоцтво між ними, що Господь — Бог їхній.

І сталося після багатьох днів, після того як Господь дав спокій Ізраїлю від усіх ворогів його навколо, що Ісус був старшим, просунувшись у літах. І скликав Ісус усіх синів Ізраїля, і раду старійшин їхню, і правителів їхніх, і суддів їхніх, і писарів їхніх, і сказав до них: я постарів і просунувся днями. Ви ж бачили, скільки зробив Господь, Бог наш, всім цим народам перед обличчям нашим, бо Господь, Бог ваш, Той, хто воював за вас. Дивіться, що я кинув вам ці народи, які залишилися вам, у спадок племенам вашим, від Йордану всі народи, які я знищив, і від великого моря буде межа на захід сонця.

Господь же, Бог наш, знищить їх від обличчя нашого, доки вони не загинуть, і пошле на них диких звірів, доки не знищить їх і царів їхніх від обличчя вашого, і ви успадкуєте землю їхню, як говорив вам Господь, Бог наш. Будьте ж дуже сильними, щоб дотримуватися і виконувати все написане в книзі закону Мойсея, аби ви не ухилилися ні праворуч, ні ліворуч, Щоб ви не входили до народів, що залишилися, і щоб імена їхніх богів не згадувалися серед вас, і щоб ви не служили їм і не поклонялися їм, але до Господа Бога нашого ви прилепитеся, як ви робили до цього дня. І знищить їх Господь від обличчя вашого — народи великі і сильні, і ніхто не встояв перед нами до дня цього. Один з вас переслідував тисячу, бо Господь, Бог наш, Він воював за вас, як сказав нам.

І дуже бережіться любити Господа, Бога нашого. Якщо бо ви відвернетеся і приєднаєтеся до цих народів, що залишилися з вами, і укладете з ними шлюби, і змішаєтеся з ними, і вони з вами, Знайте, що не додасть Господь знищити

ці народи від обличчя вашого, і будуть вони вам у пастки, і у спокуси, і у цвяхи в п'ятах ваших, і у стріли в очах ваших, доки не загинете від землі доброї цієї, яку дав вам Господь Бог ваш.

Я ж відходжу шляхом, як і всі на землі, і ви пізнаєте серцем вашим і душею вашою, що не впало жодне слово з усіх слів, які сказав Господь Бог наш про все, що належить нам, не відхилилося з них жодне. І буде так: яким способом прийшли до нас всі добрі слова, які Господь говорив вам, так само наведе Господь Бог на вас всі злі слова, доки не знищить вас з цієї доброї землі, яку дав вам Господь. коли ви переступите завіт Господа Бога нашого, який Він наказав нам, і підете служити іншим богам і поклонитися їм.

24

І зібрав Ісус всі племена Ізраїлю в Шило, і скликав їхніх старійшин, і їхніх писарів, і їхніх суддів, і поставив їх перед Богом.

І сказав Ісус до всього народу: Ці речі говорить Господь, Бог Ізраїля: за річкою оселилися ваші батьки від початку — Тара, батько Авраама, і батько Нахора, — і служили іншим богам. І взяв Я батька вашого Авраама з того боку річки, і вів Я його по всій землі, і примножив Я його нащадків, і дав Я йому Ісаака, і Ісааку — Якова і Ісава, і я дав Ісаву гору Сеїр, щоб успадкувати її йому, а Яків і сини його зійшли в Єгипет, і стали там народом великим і численним і могутнім, і єгиптяни поневолили їх. І вдарив я Єгипет знаками, які зробив я серед них. І після цього Він вивів батьків наших з Єгипту, і ви увійшли в Червоне море, і єгиптяни переслідували батьків наших на колісницях і на конях у

Червоне море. І ми закричали до Господа, і Він дав хмару і темряву між нами і єгиптянами, і навів на них море, і покритв їх, і очі ваші бачили, скільки зробив Господь у землі Єгипту, і ви були в пустелі багато днів.

І привів нас у землю аморреїв, що мешкали за Йорданом, і віддав їх Господь у наші руки, і ви усадкували їхню землю, і ви знищили їх від обличчя вашого.

І встав Балак, син Сепфора, цар Моава, і вишикувався до бою проти Ізраїля, і, пославши, покликав Валаама, щоб прокляв нас. І не хотів Господь, Бог твій, знищити тебе, і благословеннями благословив нас, і визволив нас з рук їхніх, і віддав їх. І ви перейшли Йордан, і ви прийшли в Єрихон, і вони воювали проти нас — ті, що мешкають в Єрихоні: аморей, і ханаанеянин, і ферезеянин, і хівеянин, і євусеянин, і хеттеянин, і гергесеянин — і віддав їх Господь у руки наші. І послав перед вами шершня, і він вигнав від нас дванадцять царів аморреїв, не мечем твоїм і не луком твоїм.

І дав вам землю, на якій ви не трудилися, і міста, яких ви не будували, і ви оселилися в них, і виноградники й оливкові гаї, яких ви не садили, ви їсте.

І тепер бійтеся Господа і служіть Йому в правоті та праведності, і відкиньте чужих богів, яким служили батьки наші по той бік річки та в Єгипті, і служіть Господу. Якщо ж вам не подобається служити Господу, виберіть собі сьогодні, кому ви служитимете, чи то богам батьків ваших, що за річку, чи то богам Аморреїв, на землі яких ви мешкаєте, а я і дім мій будемо служити Господу, бо Він святий.

І відповівши, народ сказав: Нехай не станеться нам залишити Господа, щоб служити іншим богам. Господь, Бог наш, Сам є Бог, Сам вивів нас і батьків наших з Єгипту і охороняв нас на всій дорозі, якою ми йшли, і серед усіх народів, через які ми проходили. І вигнав Господь аморрея і всі народи, що мешкали на землі від обличчя нашого, але і ми будемо служити Господу, бо Він є Бог наш.

І сказав Ісус до народу: не зможете ви служити Господу, тому що Бог святий є, і ревливий Він не залишить гріхів ваших і беззаконь ваших, коли ви залишите Господа і служитимете іншим богам, то Він нападе, зашкодить вам і знищить вас замість того, що добро чинив вам. І сказав народ до Ісуса: Ні, але Господу будемо служити.

І сказав Ісус до народу: Свідки ви проти себе, що ви вибрали Господа, щоб служити Йому. І тепер відкиньте чужих богів, що серед вас, і спрямуйте серце ваше до Господа Бога Ізраїля. І народ сказав до Ісуса: Господу будемо служити і голосу Його будемо слухати.

І уклав Ісус завіт з народом того дня, і дав йому закон і суд у Шило перед шкінією Бога Ізраїля. І записав ці слова в книгу законів Божих, і взяв великий камінь, і поставив його Ісус під теребінтом перед Господом. І сказав Ісус до народу: Ось цей камінь буде у вас на свідчення, що сам він почув усе сказане йому від Господа, що говорив до вас сьогодні, і цей буде у вас на свідчення в останні дні, коли ви зробите неправдиво Господу, Богу моєму. І Ісус послав народ, і кожен пішов на своє місце. І служив Ізраїль Господу всі дні Ісуса і всі дні старійшин, які продовжили час після Ісуса, і які бачили всі діла Господа, які Він зробив Ізраїлю.

І сталося після того, і помер Ісус, син Навина, раб
Господній, ста десяти років. І поховали його біля меж його
уділу в Тамнасарах, в горі Ефраїм, на північ від гори Галаад,

І кістки Йосифа вивели сини Ізраїля з Єгипту і поховали в
Сихемі, в тій частині поля, яке набув Яків від аморреїв, що
мешкали в Сихемі, за сто ягнят, і дав її Йосифу в спадок.

І сталося після цих подій, що Елеазар, син Аарона,
первосвященик, помер і був похований у Гаваарі Фінееса,
сина його, яку дав йому в горі Ефремовій.